GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK
—
Handskr.
H22:3D

Trettonde Serien
N:o 1203 bis.
t.o.m. N:o 1291.
829

BESKRIFNING

PÅ

SKEPPET GÖTHA LEIJONS

RESA

TILL

SURAT OCH ÅTSILLIGE

ANDRE INDIANSKE ORTER

UPSAT OCH I ÖDMJUKHET ÖFWERLÄMNAD

TILL

HÖGLOFLIGE SWENSKA OSTINDISKA COMPAGNIET

AF

Chr. H. Braad

GEOLOGISKA MUSEUM
1861

. . . . . Neque te ad ea mireturi turba, Labores,
Contentive pares Lectoribus. . . . . .

Horat. Sermon: Lib. I. Satyra X.

Till Samtelige Herrar Directeurerne

af Det Högloffl:ge Kongl: Octroyerade Swenska

Ost-Indiska Compagniet.

Hög- och Wälborne, Edle och Högaglade
Herrar Directeurer!

Enligt Högloflige Directionen har jag den åhran i ödmjuckhet framvarande ringa arbete at nedlägga, såsom ett litet tacksamhets tekn för mycken ärtedd bewägenhet och günstig befordran. Det skall innehalla beskrifningen på en resa, hwilcken för den förra nyttia den Syties lefwa det Almänna, ej mindre hedrat sin Wärde Stiftare, än den hos främmande folcheslag ökt Statens anseende: Ett ämne, hwilchet jag want allt för swag at tillbörligen utföra; men som Högloflige Directionens bewägenhet allenaft kan gifwa den behaglighet, som jag säfangt budit till at låna det saamma. Det günstiga wälbehag, hwarmed för trenne

är sedan mitt ringa tilbud så oförsynt blifvit bemött, lämnar mig hoppp att förmoda det jag ej förgäfves smickrar mig med dettas berörda upfattande; och liksom det förra warit en påfölgd af min innerliga önskan, att göra mig wärdig till Högloflige Directionens gunst, så beder jag ödmjukast at detta endast får tjena för ett wedermäle af den stora och oupphörliga wördnad, hwarmed jag har den ähran städse at framhärda

Hög- och Wälborne, Edle och Högaktade

Herrar Directeurernes

Göteborg d. 5te Maij 1753.

Ödmjukaste Tjenare

Christ. Henr. Braad.

Stället för Förtal

Boileau Satire IX.

Un Auteur à genoux dans une humble preface,
Au Lecteur, qu'il ennuie, a beau demander grace;
Il ne gagnera rien Sur ce Juge irrité,
Qui lui fait son procès a pleine autorité.

Innehåld
Första Boken

Cap: I. Resans början, och om Staden Durynkerken pag: 1.
" II. Staden Innehåll beskrifwes " 5.
" III. Om Öarne Madeira och Porto Santo " 13.
" IV. Resan från Madeira förbi Cape Bonne Esperance 19.
" V. Fortsätter resan till Johanna och om Madagascar 31.
" VI. Beskrifning på ön Johanna " 36.
" VII. Om Innvanarne och de andre Comroske öar " 42.
" VIII. Resan ifrån Johanna till Surat redd " 52.

Andra Boken

Cap: I. Om de märkwärdigheter som tilldragit sig emoer wistandet i Surat 55.
" II. Om Provincien Guzurat och Staden Tapti " 61.
" III. Beskrifningen af Surat " 69.
" IV. Om Surats Alder, Inkomster och Styrsel " 95.
" V. Om Surats Innvanare, och förste Grundlarne " 109.
" VI. Om Gentiernes Religion " 123.
" VII. Om de Surattiske Morer " 141.
" VIII. Om Morernes Religion " 146.
" IX. Om de Indostanske Fakirer " 155.
" X. Om Surats Innvanares näringsfång " 161.
" XI. Om Surats Handel " 177.
" XII. Om de Nationer som handla i Surat " 212.
" XIII. Wigt, matt och mynt i Surat, jämte underrättelse om Sjöfarden 229.

Cap: XIV. Om Mogolske Riket, och Des Regenters Historia till närmare randetid utförd - - - - - - - - p: 233.
" XV. Indiens Gamla Geographie, och närwarande indelning - - 266.
" XVI. Försök till Natural Historien af Surat - - - - - - 273.
" XVII. Historien af de Förnämste Städerne omkring Guaurat - - 295.

Tridje Boken

Cap: I. Resan ifrån Surat till Mangelor - - - - 321.
" II. Beskrifning på Mangelor - - - - - - - 325.
" III. Widare om Mangelor, dess Inwånare och kysten af Canara 330.
" IV. Om Cananor - - - - - - - - - 335.
" V. Beskrifning på Engelska logen i Tellicherry - - - 337.
" VI. Franske Nybygget i Mahée beskrifwes - - - - - 348.
" VII. Om Mallabar och dess Inwånare i allmänhet - - 353.
" VIII. Mallabars beskaffenhet och producter - - - - 362.
" IX. Resan ifrån Mahée till Tedah - - - - - 370.
" X. Beskrifningen af Tedah - - - - - - - 372.
" XI. Beskrifning på Sallangor - - - - - - 383.
" XII. Resan genom Mallacca Sund till China - - - 391.
Hemresan - - - - - - - - - - 400.

Sjö Journal för hela resan.

Anmärkning.

Jag finner för nödigt at påminna, det Läsaren ej bör störa sig, om jag någ-
got skiljer i Orthographien på somlige orters namn ifrån andre. Jag har
följt det Skrifsättet som jag funnit på orterne sielfve brukeligt, såsom troli-
gen det rättaste, fastän uttalet därpå mårt annorlunda. Således för
man här brukas: Madeira och Tunchall, hvilket Portugiserne
äfven så skrifva, fast de uttäga det som Madera och Tonsal. Mo-
rerne sätta alldrig mera än ett T i anslan på Svrat, och lik-
väl uttala de det alltid som Svratt. Det samma har jag
också efterfolgt, så väl däruti, som å flere ställen, hvilchet vid arbe-
tets genomgrande på sine ställen bättre kan skönjas.

Den Första Boken

1:a Capitlet.

Resans Början och om Fadren Duijnkerken.

Till följe af Högloflige Swenska Ost-Indiska Compagniets fattade beslut, at försöka en Fahrt till Surat och Mallabar, blef Desс Skepps Gotha Leyon, som förut gerdt en resa till China, om 310 Lästers dragt, under Capitaine Hr. Daniel Thiermans anförande, till denne farden utrustad, och med 143 mans besättning samt 38 större och mindre Canoner utrustadt, hwilket jämte alle andre gorde nödige anstalter, och en för den förstnämnde orten innehafwande tjenlig ladning, satte det samma i stånd, at nästa Den Höggstes hielp, kunna agera efter alle förekommande omständigheter, till Sine Respective Agarels fördehl, och Dess Egit warn och förswar, i fall noden så fordrade.

Man hade på lång tid tillbakas intet hördt utaf ett så stadigt stående Westanwädder, som det i slutet af år 1749 och början af 1750 blåste; det ansågs för nogot owanligt uti wåre kalla Länder, at på den årsens tid, som tillförene en stark Nordanwind, sedan den öfwerstopat det isluppne Nordanhafwet, helt trotsande plägade nedfriga å wåre Städer och höllja dem med ett snöfullt täckelse, så grasserade nu en stormande Westanwind, som ledsagad med stundeliga regn gorde war, annars ej obehagelige winter, likare en kullen höst. Icke eller war denne owanlige väderleken ensamt inskränkt innom wåre bygder: äfwen hela nordre delen af Europa klagade öfwer dess wallde, förk på hela femb månaders tid, likasom inspärrat med dess hammar, nästan all handel, och betagit communication med alle Westerut belägne orter.

Wår resa, som redan i begynnelsen af Marty Månad 1750, war tillämnad, blef äfwensom flere andras härigenom hindrad, och alle tillbud som därwid gordes, woro så alldeles fåfänge,

af åpen den förste Aprill, sedan wi redan hunnit utur Swenske Skären i sigte af den nära tillstående liggande Lessöe, nödgade en starckt blåsande westlig storm oss, at söka in till wår förra hamn igen. Den 4te Aprill infann sig omsider en lange efterwäntad favorable wind; men den blåste derjämte så tätt, at ankort för middagen sagom Skagens fyrbåd, förde strimman oss likwäl tilbakas om natten emot Swenska sidan, och morgonen därpå hade wi Lator Nässets klippor nu tätt för oss, hwilka likwäl, och med dem det yttersta af det kära Fädernesswardet, kort efter förswunno från wåre längtande ögon, opwäckande därjämte åtanke, af de många faror och beswär wi nu gingo at utstå för oss, owiss huru snart, eller om någonsin mera wi skulle få fägna oss af en så kär syssigt!

Sedan wi den 10de Aprill sedt och passerat Norrige, föreföll intet annat märckwärdt, intill den 14de när wi räkade ett Danske Asiatiske Compagniet tillhörigt Skepp: Kronprintzen af Dannemarck kallat till China destinerat, som under 15 weckor legat för motwind i Norrige, och sedermera en tid krysat i Nordsjön; men nu war i tancke at wända omsigen, sedan det så länge förgäfwes wandrat på god bård; dåresst ej en kyndesam ändring timade.

Den 16de följande fingo wi grund af Flamske bancharne, och sågom redan tornet af Düynkercken; men alderstund det blåste up en altför hård Ostnordwind, beledsagad af en mycket högrest sjö, drifwade Lotzarne, wi hastigt ombord sadt, tygtet med ett så swårt Skepp öfwer grundarne inåt, utan wi måste halla af åt Canalen, dåresst wi den 17de lade oss för ancker under Engels Tyrhorn, tills Skeppet med en mera moderate wind, kunde losswira sig opigen till Düynkerke, på hwars Redd den 19de om morgonen ancker fälldes.

Så wida det uttryckelsigen blef förbudit, för flere at gå i land till denne Staden, än de tiennte förste Supercargueerne, ty wet jag intet mera om dess beskaffenhet at framföra, än hwad dess utseende åt sjön (som bisogade ritningswisebr:) gaf anledning till, Tab: I. nämligen, at den måste wara wäl bygd; ibland al mänge wackre Bygnader och Torn den prunckar med, är Domens eller St Johannis det ansenligaste för sin höjd, som är så tilltagsen, at den synes mycket längt ifrån, innan man något land blifwer warse, och tiänar som ett wandtorn för Sjöfarande. Det meriras ochså at

Tab. 1. hörer till pag: 2.

Staden Duynkerck på Sjösidan

Orten däruttaf fått Sitt namn: Duynkercks, som will säga: een kyrka wid Barackarne, eller som Tynes därföfrer.

Uttaf Cartonen är bekant, huru denne i Flanderen belägne Skone handels Staden, sedan Konungen af Francknike år 1662 köpt den af de Engelske, blifwit gord till ett mästarstycke för all Europeisk fortification, och huru sedermera efter många twistigheter, dess förträffeliga och kostbara wärck mäst nedrifwas; märken utaf denne dess förre härlighet, och prof på, huru obeständige, de aldra starkeste och dyrbaraste af menniskliga anläggningar äro, Tynes ännu fyseligen, Synnerligen ibland de rudera, som finnas på wästre kanten af Staden, hwaruti man intet annat wahar, än confunderade lämningar efter de nedrefne murar, fast fördelsen tillwal ej warit så allmän, at ju annu utaf Fästedarn kan skönjas en tämmelig behallen jordwall, hwilken trohgen lärer gå ihrig helea Staden, emedan en Fransk Gouverneur eg Commendant (1750 war där Mr. le Comte de Lasserre) där underhalles, jämte en quarnison, bestående af Fransoser, och Catholske eg flygtige Irländare och Skottar.

Konung Ludwic XIV. wiste sig i Synnerhet mychet man om denne Platzen, och utom det, at Han i dess fördelning af 36 Gouvernementer, som 1698 Han skiftade sine länder uti, tillade Dunkerken det 31:te Stallet ensamt, så anwände Han ochsa store penningar på en Canal eller Basin, som grafdes ifran Stranden inuti Staden, hwilcken ännu är uti sådant stand, at när wattnet stiger högt i Spring tider, kunna Skepp, som ligga 16 till 18 fot djupa, gåända opp, och innom wallarne, stående de så godt som alldeles torra med lagsta Ebb.

Fordom då Staden war uti sitt flor, hade den ochsa een dubbel kongl. Amiralitets kammare; dock är mig obekant om den blifwit indragen eller ej efter Utrechtiske freden när dess prächtige wärk och hamnar måste ruineras; emedlertid, som den för de många barackar, hwilcka gå längs hela kusten, skulle wara tämmelig obequäm at besöka, och således dess handel mycket därigenom kunde hemmas at lida, så är på publique kostnad inrättad en Lotz Societet, hwilcken underhaller twänne Capitainer och åtskillige Lotzar, hwilcke hwar sin bord på små jagter ständigt måste kryssa omkring Barackarne intill Calais, för at Lotza alle farlyg in och ut, hwarföre till Staden

en wiss afgift betales, utan at Lotzarne må prætendera något, som hafwa sin lön; och därföre äro de förplichtade at af hwart fartyg de betjäna, skaffa sig en attest at de gordt sin syssla, och at man är nögd med dem, hwilken wid straff till gifwaren, de måste uppwisa wid tilbakakomsten för Gouverneuren.

Efter ochså denne Redden är mycket öpen och oskiker för alla rådder, så skeppen löpa fara at drifwa på banckarne wid opkommande stormar, så äro de gode anstalter gorde, det ej allenast de nämnde Lotzagter skulde fina nytt swart reserf tag och anchare med sig, utan och på landet finnas tillfälliga sådane fordtige at inskeppas, endast för at hielpa dem som komma i nöden. Wackre anstalter at opmuntra både inföddingar och främlingar till handels och sköttes forthomst; där Publici hielp i sådanne mål under loder Private nytt, kan intet mindre förwäntas, än en önskelig målsmågo, högst gagnelig för både.

För öfrigt märkes det om Duynkerken, at dess situation är på en redig helt jämn plan, hwilcken Tynes bäst utaf bara sanden äfwen som hela landet ikring, utan at minsta likenesse af grönt iwisor sig förr an man kommer emot Mardijck, då åtskillige gröne tråd, samt små wackra skogar förna sig från därbakom, fast stranden ifrån ut behåller samma ofruktsamma och sandiga afseende ända till Calais.

Wi dröjde ej flere än tränne dagar här på redden, och den 22de om morgonen wunder en favorable wind af NO. begafwo oss i Herrans namn till Sjös, just när floden började, och watnet tog till att stiga, så at wi kunde komma öfwer banckarne.

Middenstund wi hadigt hölle landet i sigte, Tynes stracket wi woro komne under segel: Mardijck, som är halfwanan tysk mihl aflägsen ifrån Duynkercken, och skall wara en stad med god hamn och förr warit befäst; men nu liknade ej annat än en liten By med en kyrcka och några få låge hus kring stranden; i dess hamn war på en hög stång hissad en röd flagg, som sades, för at underrätta Bönderne om, kring, det då mon laigt watten så de kunde öpna sluissarne, och låta det öfwerflödiga watnet som stod i dem, rinna ut. Bättre prospect gaf staden Grevelingen, hwilcken ej allenast Tynes större med 3ne wackre torn, och åtskillige store hus, utan äfwen med wackra trädd sågs å ömse kanter omgifwen lika som de swart planterade. Dess distance ifrån Duynkercken är 4 tyska mihl, liggande Calais lika

Fig: 1.

Första Siglet af Sorters Klippor på 3 tyska mahls distance.
Efter observation funnes de ligga i 32° 25' Nordlig bredd.

Fig: 2.

Sorters på 3 à 4 Engl: Mils distance

Tab: II:p: 5.

Fig: 3.

Wår Sorters har hvarande ulsigt emot Madeira Sig så vida lag
dak hult förvrug

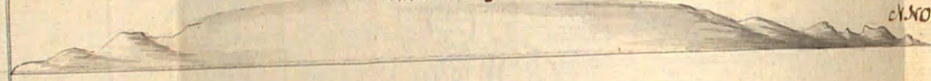

a denne distance ab. förvrara dubbel

Sorters på 3 Engl: mils dista

Åtskillige Prospecter på Sorters Klippor.

Tab: III.

Ön Madeira i klart Wader 7 dagars dista

Sorters 3 klippor synas så vida då Madeira har bistyrade peiling.

Sigte uttaf Ön Madeira och Sorters.

Framtningar, för hwilcke Landets wackra prospect ej tyckes löna en så beswärlig ernottagning?

Situation af Staden är annars på en rätt angenäm tract, wid foten ifrån några kullar och berg, hwarifrån hela örd ända igenom består, som på alle tri ifrån watnet frie sidor, näsan som wid Jamestown på A. Helena omgifwa den, med den åtskillnad tilkänd, att i stället före man där ej annat ser, än bara skarpa gräsens klyppor, hwars stupbrante afgrundar sätta en eskadare i häpnad och rysning, så tyckas dese Bergen med sitt wana här sätte till Synchalls prydnad. De äro alldeles intet stupbrante, utan topparne af dem stiga småningom opp emot skyarne; deras sluttningar gå helt jämna och äro öfwer all opodlade och bewäxte med de täckaste winplantagier af gröna träd och buskar, som en will se, hwilcke med sine förändringar af åtskillige om hwarandra blandade färgor, alldeles tyssa ögonen, och åstadkomma liksom trappwis bland tusende skiftor föra dem opp till högste spetsarne, som på de flaste ställen alldeles förlora sig i molnen. Den redan före belägne Staden tyckes opphöja med sin nätthet (i hwilcken på lagom håll ifrån Syrtes längt större än den i märket är) wackre torn och kastell, deruna naturliga prydnaden, och sätter en åskådare i twifwan, antingen Staden får mera lustre af de omliggande Berg och kullar eller de ifrån Staden.

Prospect af dess byggnad och situation, fast intet af dess naturliga täckhet, wisar hwarpenna rätning på 2/3 Engelsk mils distance ifrån Landet afsagen.

Längden af Synchall hålles före at wara en Engelsk mihl, och bredden 3/4, hwilket jag åsinn will bifalla, synnerligen hwad längden angår, ty bredden skiftar mycket, och kan endast at några rätnas till den nämnde storleken. At annars dess byggnad, på längst når ej är så wacker, då en kommer nära intill, som på ett stycke afstånd, skönjes först när en kommer opp på Stranden; ty en stor del af husen äro wid sjökanten de alldrasämste, och fast af den bygde, fullsatte med en hop bislag af gammalt träd, som alle wetta at wallen, och snart skulle kunna hos en ryktommen opwäcka soga favorabelt begrep om Staden, däreft man ej finns några andre stora och wackre byggnader bredewid, som kastellet S. Laurence, Tullhuset, och flere, därutaf. På wästre sidan, och ju längre man kommer in i Staden, finner man gatorne kammerigen ordenteligen omgifne med wackra stora hus, om twå till tre

langt afslagsen härifrån på den andre kanten. En tokning tuff turdra-
de at observera Calais så noga som de andre Städer endast kunde skön-
jas ät den tog langt vid stranden, war widlyftigt bygd med manga torn,
och fästnings wärk å norre kanten. Jag tog tog åfwenledes at lika
som landet ifrån Duynkerk till Grevelingen war lagt, så wäxte det där-
ifrån mimot Calais alt högre, tills det bakom denne Staden alldeles for-
merade sig i ett högt berg, warande likwäl stranden altid låg; så det
synes som Naturen genom detta så skönbara märke welat gifwa till
känna den skildnad emellan Flandern och Franckrike, som deras wid Gre-
velingen sammanstötande gräntsor förorsaka.

Wi optäckte därpå Dower med sine halkuge klippor, och lämna-
de farwatten jämte de Franske och Engelske kysterne snart efter oss, emedan
en mera än wanligt gynnande wind, stadigt höllo ware segell strime.
Oss möte inga märkeliga händelser på wägen, och at opräkna
hwarje dag wi kunde skörja något Sertyg höller jag för onödigt.
Den 3de May fingo wi Serters klippor med on Madeira i sigte,
och klockan 1. den följande dagen, föllde wi ankar i 35 fd. på red-
den för Staden Funchall, den wi med 6 skott hälsade, som från
ett af Kastellen besvarades igen med sju.

11dra Capitlet.

Staden Funchall beskrifwes.

Förschial ej. Funchall (som Portugiserne sjelfwe skrifwa det:) är Hufwudstaden och den förnämste på on Madeira. Den är bygd wid en in-wik, som intet har någon ankargrund, förr än innunder canonerne af Kastellet, och är dess hamn ändå gansha osäker, emedan man för Land-winden som garna blåsa om nätterne, tidast måste lopa fara at driwa till Sjös, och därföre stadigt får wara på sin wagt. Så dess nog skuttande stranden, går en så stark brenning, äfwen när wädret är som stillast, at båtar med mycket besvär måste landa, och altid har de hafwa någon last inne, måste dragas op på landet af oxar, så langt op, ät wattnet ej kan räcka at skölja dem ut igen. Hela trac-ten, cirkla ifrån ystersta stranden op till Stadswallen är äfwen så all-deles öfwerhölgd med en sort små runda stenar, som höga lösa om hwarannan, at nog ej kan beskrifwas hwad möda och fatigue den lilla promenaden, som ej är öfwer ett mousquet skott, förorsakar—

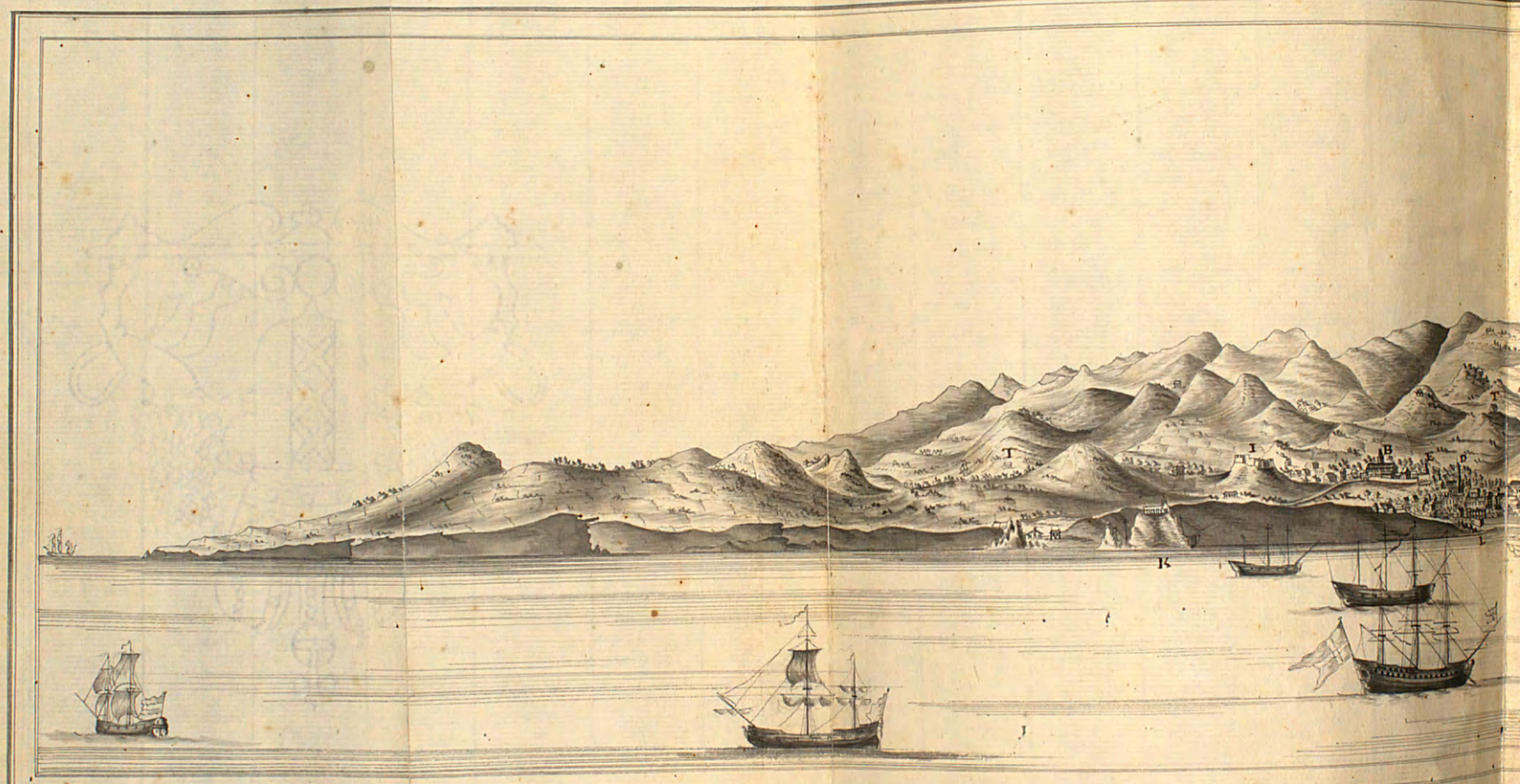

PROSPECT uthaf FUNCHALL Hufwud Staden

A S. Maria eller Domkyrckjan B S. Pétrus kyrcka C S. Maria del Calsats D S. Clare Nunner E Capucciner Nunner F Franciscaner Munckar G Jesuiterner Collegium H Incarnations Nunner I Landthafft. K Fäst

Tab: IV: p: 6.

ÖN MADEIRA år 1750

uppå Lefwerna Staden Funchal, Lands-Hufwudstaden och Lustslottet Loo. L. Bastien S:t Katharina M. D:t S:t Laurence och Gouverneurs Residence N Bastien S:t Clodovis O Tullhus och beens P. Tog-horskasslet. Q. Nya Fästningen. R. S:t Jomes fort. S. Nunne-klosster. T. Lust- och Landthus.

namngars höyd af små grafften bygde; en del äro Straga som wara Korswarkshus, och de öfrige mycket klent inrätteade, hafwa kunne murar, och så Straga träsbottnar, at hela galfwet af de öfrige wanin-gar gungar, för hwart steg en derpå tager. Taken som mäst öfwer-allt gå platta ej litet Rutta, äro ännu värre underhållne, och förlnas på de nyaste husen ej täckte med annat, än gamle och af åldren opnötte takpannor, hwarpå merendels lösa grafwenar lig-ga så kringströdde, at om det är fahra wid hos oss at i stormwa-der skadas af nedblåsande taktegel, så löper man här en längt större risque, emedan en stadse här därföre at frygta. Ett slags helt grof huggen Sandsten brukas till panelningar och posters i-kring portar och fönster, hwilcka sednare äro mycket gamna och o-tiha, och med balconer utanföre försedda, warande likwäl glasfönster här ej så sällsynte som i Cadix, churuwal inrättningen och architecturen annars alldeles kommer öfwerens med den Spanska, så framt skild-naden annars ej däruti består, at rummen här meubleras bättre med målningar, Speglar, Bufetter, Bord, Stolar, och andre trädsa-ker, som göras af en sort dyrbart och wackert Brasilie träd, hwilket i ömmighet hitföres, och merendels liknar det Chinesiske Rosenträ-det, dock utan at äga alldeles så mycket på brunt. Jag will wäl tro, at som Folcket här äro mera arbetsamme och mindre högdrag-ne, än i Spanien, och utom dess merendels äga sine egne planta-gier, dära de så artigen anseenlige enkomster, så kunna de hafwa bättre råd at anwända penningar på hushyrydnader än Spanjo-rerne, hwars wraghet enkannerligen är, at halla sig Selfwe granne.

Selfwa gatorna gå mycket oordenteligen om hwarandra, och finnes ej mera an en, som kan kallas något regulaire; de äro och så tämmeligen trösamme at gå på, dels för det de bära mycket opsore, dels och emedan de med helt små hullrig Sten blifwit be-lagde, som göra orätt i fötterna at gå på; utom de flasses trånghet är det ochsa ej den minsta swårighet, at man marnar och qwal-lar sällan går saker på dem, efter den leda wanan brukas at slå o-renlighet publiqut ut ifran de öfre waningar af husen; med ett ord, man måste wara lyckan at spatsera, och intet hafwa andra prome-nader, om man skall wälja denna, som intet kan wara obequä-mare och fatiguantare.

De twå eller tri Torg här äro, hafwa ingen zirat, icke eller finnes nå-
got på dem till sålgs som i andre Städer. Det största af dem har tämme-
lig längd, och stöter med tri sidor, till Norkyrckan, Hospitalet, och Francis-
canernes klöster. Borgerskapets militär exercerade stundom därpå, och
det war all nyttan jag kunde finna at det gorde.

Mitt igenom Staden flyter en liten bäck med frisht wattin, som
kommer ned ifrån Bårgen, satt i liten quantitet, så den nu war som en
ränsken; på hwarsin sida om Staden framrinner också hwarsin dy-
lik, öfwer hwilcka, såwen som den förstä, hwälfde Stenbryggor äro gorde.

Det som öhar widden af Tunehall, äro en ansenlig hopa träd-
gårdar och plantagier, som i den opåt Landet gående delen finnas
anlagde; man ser uti dem till öfwerflöd, winränckor, Socherrör, alle-
hande jordfrugter och gröna trädgårds saker, såwen som också Pi-
sang eller Bananas bommar, Citrone och Orange träd med flere,
så Indianiske, som Europeiske frugter. De instängas af grå Stenmu-
rar, ofwan på hwilcke hackar äro planterade af en sort buskar, som
hafwa mycket tåta grenar, och tämmeligen nära likna wåre
Slår buskar, bara dessa laggar äro hwassare och längre.

Hwad denne örtens Fortificcation angår, som mäst är åt Söf-
dan, så tyckes den wara af föga wärde. Parallelt med Stranden wid
ett mansquetskott därifrån, går längs Staden en brag mur af sma
gråsten bygd med bröstwärn på, som här och där utåt några Bast-
oner flanquerar. St. Catharine hallas den förste, och formerar wid
wästra Skiftningen af muren som en skantz för sig sjelf. Därnäst
är St. Laurence (: hwarest Gouverneuren residerar:) som skall wara
Stadsens Citadell, och därföre inåt Stads sidan är omgifwit med
helt höge murar, som utgöra tri hela Bastioner, därpå åtskillige
små Torn ses, fast annars man blifwer så tyckten på dem warse.
Ingången därtill är genom ett stort hwalf, tjänande till Corps de
guarde för Garnisonen, och får en se mitti en nätt stenlagd Borg-
gård med wackra och stora Stenbyggnader omgifwen, som principa-
liter till att redden, och däruti utom Gouverneurens och Ca-
pitainens wåningsrum, Magazaner för ammunition och dylikt
innehållas. Åt Sjökanten fortinerar det åt ett battera (: ej det näm-
de St. Laurence:) med metall canoner på, hwarwid står trenne
runde torn, som opwid genom en bryggja hafwa communication

med den inre bygnaden, och med små Stycken kunna besättas. Det 3dje defensions wärket kallas: S:t Antonio, består af bara facer utan flanquer med sex Stycken; dess plan inuti är tämmeligen wid och jämnt stenlagd med hus runtåt omgifwit, tjänande som en Beurs för Stadsens handelande. Torghorshaftellet är längre med, och widare den så kallade nya Fästningen, hwilcket ej annat är än en ordentelig bastion med faces och flanquer af 12 Styckens besatte, warande inåt Staden afstängd med en jämn mur. S:t Jacobi fort ligger wid östra ändan och synes mara ett litet särskilt skantz. Så många Styckens jag såg på dessa wärk woro ej större än tripundare, stående många Styckgiggar tomme. Muren som formerar courtinen emellan bastionerne har eller inga caponer, är ock intet så bygd at några kunna wara derpå. Utom dessa nämnde förswarswärk, är på Stadsens wästra ända en hög omsluten klippa hwarå äfwen ligger en skantz: Leow kallad, och förmodeligen den enda på den kanten, som kan göra wärkelig nytta. Åt Landsidan har Staden intet widare försswar, än att wästra muren fortfar i ett sammanhang ända till en ojämn hagd, dareft på en kulle ett fyrkantigt Stenkastell med bastioner i hwart hörn ses bygt, som kan föra 16 Caroner och beskjuta hela Staden.

Att förswara dessa wärk, finnas här ej flere än 100man Stadige guarnisons troupper, med ett Capitaine, en Fendrich, två Sergeanter och twenne andre underofficerare. Desse Tyrkes alle woro wackert Folck, och wäl exercerade, bruckande hwite raekar med stora röda ögo. slag för uniformes kladnad. Borgerskapet, som i riodfell äro förblindne åt med alle krafter bistå Staden, utgöra utom desse en åpart corps i fyra compagnier indelt, och exercerade några gånger under de dagar wi woro här; doch den oskickelighet de wiste för detta handtwärket, utmärkte klart nog, at deras bestånd på lång tid ej lärer wara nödigt.

Tillräckeligt antahl har denne Staden af Kyrckar och Klosster, ju Tallsyrtare rättskaffens andägtige Andelige och Munckar menas woro hos de widskeppeligare papister, dasto större är öfwerflodet på andelige hus. Utom kapeller hwars myckenhet öfwergår all sannolikhet, äro här trenne huswudkyrkor. S:t Maria heter den förnämste, hwars gamle Gotteriska byggnad utwisar, at den lärer wara ålft. De två andre nämnas: S:t Pietro, och Nuestra Senora dell Calljao. Jag behöfwer ej nämna om deras inre zirater, alle

Som besökt Catholske Länder weta sådant, och den som wrdrar öfwer at däruti nästan intet tråfas annat än Altaren rundt om alle waggar, må be-
tyna, det något måste wara, som skall synas tyfferältta deras många
Kräster och Munchar, hwars tallyo annars blefwo alt för tydelig. Nun-
nehlosster finner en häpstädes tremne Stycken, af hwilcke Capucciner nun-
nor innehafwa det förstta och minsta, de af Incarnations ordern det
andre, och S:t Clarä Nunnorne det tridie. Dessa sidstnämnda
försäkrades wara tillsammans 300. Stycken; hwilcken sådan tårer an-
stalet mycket ökas dymedelst, at de ej lefwa i sådan Strånghet som de
andras, hwars ordens reglor förbiuda dem till ett mycket procentent
lefwerne. Rundt om dessa klosstren gå rese höge murar, warande på
det trie precautioner tagne emot dem, dess hwilcka till afwentyrs les-
nan öfwer det trungne lefwernet, kunde opnäcka nagon lyssa at klif-
pa på sitt fängsel. Uthom det at portaurn eller Sandtalerummet med
dubble dörrar är afskilt ifrån de öfrige klosstermakers, finnes innuti mu-
ren en öpning för en dörr; men i dess ställe är på hwardera sidan
och nedan fästad en cylindrisk machine öpen innuti med rum, hwaruti
kan läggas och uttagas hwad en will, och kan wridas om så man ma
lämna de innanföre warande hwad de afsynderlig och äfwen tala wid
dem, utan at kunna på något wis se nagon.

Franciscanerne äga ett skönt klosster uti Funchall med wacker kyr-
ka och årlig trädgard till, fast del ändå på längt när ej kommer opp e-
mot Jesuiternes Collegium hwarcken till bygnad eller bequämlighet.
Dess Sidstnämnades kyrcka är den taskaste och rikaste i hela Staden, nu-
li synnerligen ihring alle waggar utsirad med målningar och förgylt bildt-
huggen arbete, som ändas ifrån taket till golfwet äro behängde med röda
damast tapeter kantade med gullsnören och fransar. Uti Jesuiter
hafwa i detta Collegio sitt underhåld, som med största bequämlighet lef-
wa i skone wäl meublerade rum, sådan en del af dem föga tyckes
konstnera den berömlige character, som de föste franske Jesuiter genom
sin flit, qwickhet och lärdom förwärfwat sig öfwer. Dette oagtadt ha-
de dessa länder ganska många Scholarer, och den mycketheit af ungt
folck med swarta kåpor och en rakad platt i nacken (som är deras
kännetekn:) man stundeligen såg på gatorne, hade snart satt mig i tan-
ke, at all Stadens ungdom nyttjade deras undervisning.

Hospitalet här är, kan också räknas ibland deras ansedlige hus, fast
än det ej äger annan märkwärdighet, än at det är en stor och gammal
Jordbygnad, som behöfwer reparationer; patienter funnos många inuti,

men det skönjades tilkräl. åt ibland dem medlidandet förnämligast sprak-
le sig till dem, som stridig branad adragit en billig rapsk för ungdoms
artes all för stora safsé. Isynnerhet hafwa de mäste af ofwannämnde hyre-
hor och klöster wrakrad sorte med klothor uti, som tilkräl ej nyttjas —
nyttet omkring som i Cadix. hyrkogardar äro ej brukelige, utan i
stallet gar en stenlagd terrasse eller opphöjning omkring dem, som å
alle sider har trappsteg.

Biskopen öfwer Madeira och Porto Santo, som står under Archie-
Bishoppen i Lissabon, bor här, och ager ansenlige inkomster; år 1760 het-
te Han som bekladde detta ämbetet: Dom Juan de Nesmento,
hwilcken afwentedes då war wice Gouverneur öfwer hela ön, och följaktteligen
högste husbondet i både wärldslige och Andelige saker, emedan Adelen-
lade eller Gouverneuren sielf hort förut till Portugall war återkallad.
Han förde ingen staat och gick merendels hwarje morgon ut ledsagad
af andre munckar och Cardinici, klädd i en grå kappa och sjöd hortel, hwars
slap af twenne dess andelige följeslagare opbars.

Ingutstädes innwanare wille man öfwertala mig skulle finnas
uti denne Staden med barn och skafwer och wid log etthundradede
förrilingar inräknade. Portugiserne som utgöra förste hopen äro
till färgen af hyn neg brunagtige eller snarare olivefärgade och på
lahgt när i synnerhet skilde från de förmodige Spanjorer. Jag
kan till denne Stadens beröm säga at dess inbyggare mäteligen äro
mycket höflige emot främlingar, ännu södre Provincer wi dem sådane.
Jag gör Dem därföre med nöje denne rätten, hwilcken de så mål för-
tjent, i synnerhet genom det allmänne loford de tillade, ännu me-
dan wi woro där, wore Swenske, som de tilförde utaf alle Folckslag
som till den dagen bewistat deras o, want de skickeligaste, så uti an-
ständigt upförande, som ordenteligit seswerne. Ett så mycket mera
smickrande beröm, som dess allmänhet tyckte förtiga, at det ej
härflöt af nagot blott slätteri. Det woro till önskandes at alle wore
Landsmän genom sin conduite wille söka förwärfwa Nationen
på flere orter de besöka, ett så fördelaktigt omdöme. Särdeles hwad
heder tilkräl för Fädernesländet, om främmande innwanare ej woro de en-
de som utmärkte det kalla Nordens Afkömlingar framför så många
andre främlingar dem för besökt!

Sjelfva Fruntimbren rätta sig mycket efter Engelska Sinnen, wisande inga stora mått eller begärelse för dyrbart öfwerflöd. Sijden och Silfwergalonier, Broduror, förgyllde eller med Stickar infattade knappar med dylikt annat prål, war nyligen afskaffat genom ett strängt förbud ifrån Portugall, som sträckte sig till alle, och äfwen de längst bort i Indien därwinder hörande Länder. Fruntimbren ga klädde som i Spanien och Ses sällan på gatorne utom Vachelser eller regnduckar fästade wid midjan. De gemena bruka långa blå eller swarta kortlar med små röda kappor öfwer axlarne och stöket Hattar på hufwudet.

Bland dette Folcksläges Egna bruk, i agt tog jag at det hölts à la mode, det Karlarne gingo med långa, wida Swarta kappor, dels med, dels utan ärmar. Emedlertid smak hade de för mycket länge warit, ändock det förra krades at wid lifstraff war förbudet blatta dem i wredmod. Juristerne drogo alle kåpor på axlarne som i Spanien, och glasögon woro, ej allenast en allmän zirat för Mäncksarne då de gingo ut, utan skägglöse ynglingar wille äfwen genom deras bruk inbilla de enfalldigare, at de genom mycken flitig läsning skaffat sine ögon, fast jag med goda Skäl intet kunde anse Curiöst för den ort som skulle frambringa många Examinatores prydnader.

Hästar sägos mycket så som hållos endast före ämbete på; de som woro mackra lära komma ifrån Spanien, emedan denne Orts afrell ej skall stort dugа. Mulåsnar däremot äro uti öfwerflöd, fast helt små. Inga wagnar eller åkedoningar med hjul bleffwo warse, utan allenast dragstolar eller Portechaiser som kunnom brukas af hästar, ej mular. At köra waror med nyttjades dragoxar spände för en twå alnars lång tradklump, därinnunder ett halft qwarters höge medar som på en hälche woro stagne; åfwan på den fastbantz elwicke som skulle köras, hwilcket sedan klapades fram. Den som war förman ställde sig på hälchen, och utan tömmar med en lång spröta i hwars anda satt en järnlagg, styrde oxarne, som utaf rutan tillförde, kunde hwart de skulle taga wägen eller hurn de borde gå, så snart de härmed på nägonde sidan nidrordes

111:de Capitlet.

Om Öarne Madeira och Porto Santo.

Sedan det hörseligen blifvit beskrifvet hwad som under få dagar om Sunchall kunnat observeras, hoppas jag ej anses som afgående ifrån mitt ämne, om äfwenledes något anföres af det i allmänhet inhämtats om Sjelfwa Ön Madeira. Somlige räkna den till Canarie öarne, hwarmed andre Skiljas wid samt Porto Santo därifrån, hwilcke härutinnan hafwa rätt eller, är äfwen så litet min tanche at undersöka, som, om den i. bland de så namnde Insulæ Fortunatæ för de gamle warit kiänig. Antiquarii till hwilckas undersökande detta hörer, må till äfwentyrs förena om sak at jaka det sednare, af det Marcellus in Æthiopicis hos Proclum i första Boken af dess Timæo skrifver, där han räknar deras antal till 10 stycken, och hwaraf somlige tagit anledning at sluta, det den hetat: Insula Junonis eller Tutelaia; för min del will jag det hörsta som mörkeligit är befalla mig med undersökningen af saker, som så litet röra mådan, och därjämte ringa nöje meddela. Bättre tyckes det hör tjena, hwad om denne öns påfinnande i sednare tider förtälles. I allmänhet tror man det händt i början af 15:de hundradeta. let eller wid år 1410 eller 1420: Hr D'Apres de Manneville i sin prägtige Neptune Orientale framförer därom en så. dan berättelse: År 1416 gaf en Stormpsycha sig wåro an Sjömännernes Skicklig- och djärfhet anledning till Porto Santos upptäckning och det på följande sätt. Juan Gonçales Zarco och Tristan Vaz Adelsman af Infantens af Portugall Printz Henriks hus, satte Sig uti ett Skepp, för at passera Cape Bajadore. En påkommande Storm öfwerrumpladde dem och drefwo dem ifrån kusterne, hållande den å en obekant ö som de nämnde Porto Santo, antingen för det samma hände All Helgone dag, eller för den till flycht de där funno sig under det de trodde sig förlorade, ej ocksa för både delarne skull. Tidningen om detta påfinnande, som de Skynde sig samt förde öfwer till Portugall, förorsakade där en stor fägnad, och gordes där före allmenne tacksägelser till Den Högste. Under deras wistande i Porto Santo blefwo de wist därpa ön Madeira warse, som ej ligger långt därifrån, och dit de blefwo återsände at taga deri besittning. Dess Storlek och frugtsamhet förorsakade at deras sednare föredrogs den först påfundne, och ditsände man inwånare, förplantande där ätbara slags djur, såsom kor och winrankor

Innevånarne i Funchall gorde däremot en hel annan berättelse härom: En Engelsman född i Bristol af Portugisiske Robert Machiko på Madeira, genom en sådan händelse. Han var här blefven i ett frantimber af adel Anna d'Arfet; men lynde på intet sätt lemna Sin fruntimber att befalla hans ägenskap med Lemne, utan twert om bortgifvades Hon emot Sin willja med en annan. Förtwiflan, han man wal fancka, intog Machiko Robert då Han fick kännig däraf, men hwad stod at göra, han fattar ett desperat råd, underrättar däraf Sin käre Anna hemligen som befaller det, och med några andre kamrater jämte objectet af Sin kärlek sätter Sig i ett Skepp, i fancke at gå öfwer till Franckrike. Lyckan war dem likwäl ogunstig, en bister storm, och rahmigt wäder förwillade dese oförfarne Sjöman i Sin dåsa ärender dygn dreffwes de af och kan, innan de opdagade land, som war Madera, och för dem alldeles okändt, dock af hårdigt utseende; men de hade hälen bedrägt däraf. Machiko med Sin maitresse, och få följesslagare gofwo Sig i land at förfrisha Sig; de funno orten oförklarlig och fancka dröja där någon tid; men olyckligen för dem åskådaren snart förbi dem; deras Skepp blef af en storm bort drifwit för dem på Barbariske kusten, och Anna gräfde Sig därutaf ett par dagar efteråt till döds, och till prof af sitt Machiko ogrundigt alskade Hemne, hade han ej förr hiesta at lyfta lange efter. Summan, de dogo, som ett oförlikneligt efterdöme för alle romanskrifware, både twa; men likwäl Machiko sist, och både lefwo de under ett stort träd begrafne, som man wäl kan fancka i engrad tillsammans ett Epithaphium restes, hwari Robert sjelf, så wida hans långe hinde tillåta inskrifwit, sine öden, hwilcket efter försäkran, ännu skall ses på orten. De få som lefwde qwar, hade till all tycka Skeppsfluchten behållen, därföre de satte Sig däruti, i fancke at hemma med den komma till England igen; men det slog dem fel, ty storm dref dem i händsen på de Barbariske röfwarne, som slogo dem i bojor för resten af sin lefnad, och sutade därmed sexpedition. Några fångne Spanjorer fingo likwäl af dem några underrättelser om deras öden, hwilcke de sedan spridde ut för andre, så Gonzales omsider feck horat, och tillfölje däraf reagre och 70 år däreffter (: ty Machihas expedition sages vara skedd år 1344.:) gaf Sig på wagen at leta op Madeira, den han också som han först landat på Porto Santo igenfant och peuplerade fast med Sin stora fara; ty Landet war altför skogrikt, däraf det och blifwit hallat Madera, och som Han mente bränna af en del, spridde elden Sig altför ifrigt, så de i hast måste begifwa Sig i hafwet, och dårstades stå i watnet op till halsen utan mat och dricka i 2 dygn, tills elden stillat sitt rasorie nagot.

Ön Madeira, som ligger i 32: 37. Nordlig Latitude, och med sin
östligaste ända litet öfwer 35 grader näster om Upsala meridian, höres som
bekant är, jämte Porto Santo konungen af Portugall till, hwilcken dit
sänder en Gouverneur, at styra dem i sitt namn. Dess skapnad är
trikantig, eller snarare som en halfmåne; längden räknas till en grad
eller 60 Engelske mihl, och bredden till 27 dylike. Syratis nio Sochnekyr-
kor berättades den innehalla jämte ottatiotusende inwånare, som bru-
da nattwarden, så at barn under 12 år, således intet därunder inbe-
gripes. Detta antahl skulle synas tämmeligen tilltagit, och wille jag
intet för wist utgifwat, ansköt mange, och äfwen däribland Domb-
probsten i Funchall, en Irländare, hwars witsord i det målet intet
borde falla mig misstänckt, förfahrade mig dess pålitelighet, därest ej det
mycknet antal af Negrar, som föras ifrån Guinea och Westindien,
och här brukas till arbete i wingårdarne, gifwit mig anledning at tro,
det förmistodne intet mycket däruti hunde wara tillskarfwat.

Staden Funchall, som Gonz. Zarco 1421 så-
ges bygd, och hwilcken dess gemål Constantia, skall inbegrift det förste altare
till den heliga Catharina, finnas ännu 7 stycken andre, somalle ligga
wid Sjökanten, och kan hända för den orsaken tillagnadt sig Stads-
namn. Efter om Funchall är först Sta Cruz, så nämnd efter
Gonzales där satte det första hufwet, till tekn at han tagit landet i besitt-
ning, hwilcken hålles för en af öns äldst bebyggde platser och näst hufw-
staden skall wara störst och wackrast, samt säges äga det äldste
Tullhuset, hwadan ifrån alle Tullbetjänter i Funchall och de öfrige
platser installeras. 2: Machiko, eg: Som somlige säga Marchiko,
hwilcken den ofwannämnde öns förste inbyggare Markiko fådt namn
och af Gonzales wid 1422 skall wara anlagd på samma ställe, som de
olycklige älskarnes graf och Epitaphium af Konomigen santz. Så dess
Härstne kanten hägna 3: Camer de Lobos. 4: Ribeira brawa. 5: Ponta
de Sol och 6: Calheta. 7: Vincent är Nords på ön anlagd för en liten
tid sedan, och således ännu i sin linda. Hwad Maratsylo, som i
Sjöcharterne uptäckes är för en ort, wisste ingen i Funchall at säga; kan
hända at det är galet wändt namn, af något de ofwannämnde.

Hela ön är mycket högland och merendels med moln så öfwer-
tagit, at den knapt kan ses förr än man är helt nära dess intill. Den
östra ändan är dock något lägre än den wästra, som behåller sin

höga ända emot Sosidan. Detta omgiordt afstager Landet äfven ifrån
dess förra höjd, mittuppå mycket smält, och sommetar på alla hanter
helt jämna slättningar, som med skona ährar, plantager, och wingår
dag äro besatte. Skiffud marken är full med små Kerar; men icke dä-
sto mindre förträffelig frugtsam. Om en skulle hålla före, at de gamle
med denne och tryfgliggande Canariske öarne förstodo de Olhantiske
eller Lycheligas öar, så har man uti den berättelsen Plutarchus
anförer i Sertorii Lefwerne efterdomme, hwru frögt de den tiden redan
för sin ommgå frilgtbarhet woro rygtbare. Fordom hänar Tyrrheri-
gon för at förbringa sommaren, hwilcken Inwanarne i Tyrrhenet tagt
sig på at öka, sedan marken en gång numerat måste delen af deras förste
plantager, som bestodo i Sockerrör. Wiriancborne äro först hitförde i
från Candia, eller som andre mena ifrån Malvasia i Morea, och
wäxa emellan 4 till 5 alnars höjd. De hållas intet opratt genom
nagre Spröten, som med hwmlan hos oss förfares, utan en mans höjd i
från marken, der på stolpar ett öfwer hela wingården gående tak,
flatat 6 tum. rutor om ett halft qwarter i qwadrat, hwarigenom ranckorne
sig. Winet som af druforne göres, hälles af kännare för förträffeligt Syrien
åt söra med ohig öfwer hafwet, där dess godhet ökes ju längre det bewaras.
Färgen därpå är gemenligen blekröd, dock finnes det som har en högröd
coleur nästan som ponsak, hwilcket äfwen som det helt hwita, däraf helt
litet är at få, på längt när ej nger lika styrcka med det förra ej ordi-
nara. Som tiden annu intet war inne (ty; samla de in frug-
ten:) på hwilcken drufrorne mogna, kunde jag ej så nagre af dem,
ehuru för luften war at se dessa monstra, som wise Författare berät-
ta skola wara twa fot långa. Inwanarnes sägen at detta woro o-
förmig, war dock möjlig nog, at öfwertyga mig, utan at se dem,
om falskheten af en berättelse, som jag förut så mycket twifla-
de på.

Fruit, och wid de ställe af dessa wingårdar och plantager, hafwa
agarne sine Landthus, som en del för sin wackra belägenhet äro
förträffelige. Nagre, där honsterr emot sig med naturen, tyckes
kunna anses för lacke, äfwen bland de Folckslag, som mäst förnek-
ra sig af sin Smak i sådane Saker; där ligger bland andre ett
som en Hidalgos rår om, strack öfwan för Funchall, med en tulen;
men wacker och wäl inrättad trädgård wid, opfylld med flere inrätt-
ningar af grattor, Cascader, Fontainer, och jettes d'eau, an woro
tröligen innom så trångt rum förmodat. Det ansligaste är ett —

mitt uti den Staende Stad med rat och jarnn Kam mo almar tuck i Sin omkrets, som med Sine löffulle grenar näsfarn öfverskyggar Storre delen af platsen.

Luften på Skodeira föregifves at vara nog hälsosam, berättande Somlige Skribenter al intet giftigt djur där trifves. Det förra han jag hålla med, efter larotal alle Städes högt ofvan mid Stranderne, har Sine swarlige årstider, som andre närmare emot Söderre belägne Länder, och afsnor Sundom om wintrarne groffrishas af kölet och Sno; dock hwad det öfriare angar, så har jag till ringaste Stor orsak till twifvelsmål, emedan jag ej allenaft Sag tämmeligen Stora Spindlar, som på andre orter pläga vara giftiga, utan afwen Sant alle Skrommar i kring plantagierne kringlande af ett Slags gifftor eller ödlor, som ej allts hallas för de Sundaste.

Ofvan alleharda herrtarande djur och foglar, som Portugiserne i förste flyttningar: ne fört med Sig ifrån Europa, beslå öns förnämste producter uti vin, brännvin, nagot Sotker, korn, hwete, med hwarjehanda frugter, Som reneller, Citroner, Sorne: ranser, Risang, wahnötter, hasbar &c: Win och Brännvin är likwäl det enaste Som finnes i tillräckelig mycherhet för utförsel, hafwande det förre kommit i sådant tycke hos Engelsmänner i deras Vest Indiske Nybyggen, at de sögo noarde: an mot vin däremot. Det är ochså förnämste ändamålet för öns handel, Som dithörer främlingar. För resso ölgafs, at i forne dagar, ach annu i god årsmast öfwer 20000 Pypor hwart år tillfördes, hwar pypa om 170 kannor, Som är 1760. Sålldes till 17 £ Sterling pypan; Korket och hwetet däremot räcker knapp past till för 2 till 3 månader, och maste Kristen ersättas ifrån Vest Indien och Portugall. Insyltade Citroner, Sorneranser, Marmelade, och flere Syltsaker, Skola öfwer 2000. hister till främlingar årligen afsättas. Emellan Brasilien, och dessa öbar är en mycket Stor communication; de taga dadan, för win, brännvin, och walnötter, Som ditsändes, Sotker hwilchet de ej äga tillräckeligen för alle Sine Sylt: Saker, hwilcke rasgerads Saker af Brasilie trad, och planchor till öfverdrag Som dem felas, Skönt deras ö med tillräckelig med för brännde, förser dem. De Engelske ny: byggen i Nya Yorck, handla ernot Sine pypestäfvor och fisk, win och brännvin, och Wallendarne, Engelsmänner och Danskar jämte Norske, Som alle i Sun: chall hafwa Sine fulmagtige ej Som de kalla Sig Consuler, införa till denne Sta: den och Ste Cruz Pipstäfvor, jernbard, trädnarche, Spannmål och annat. Som: tom det Som nämnt är, Saga Somlige att afwen ifrån denne ö fas ätskillige Slags kador, af rensom planchor af Tasus och Leder, Sagade i deras små Sqwalp: gwarnar, Som finnas anlagde mid de redflytande små backar; men Sadant har: jag ej hördt om och förgätit på orten at efterfråga, så jag hwarken kan neka eller jaka dartill.

Siffmedell falla på denne orten ansenligen dyra; under det wi lagom: här, war gällande priset, för en Pipa win 60.000: Rees med fatet och jernband, En d:o Brännwin 70.000 rees 1 D:o emellan ca 24000 rees. 1 Stor ca 24.000 rees.

Ettusende Pistoner 3750 rees. Ett Svin 10.000 rees. Ett får 2.000. Ethundrade hons 27.000 rees. Ethundrade Capuner 86.000 rees Etc:

För öfrigit anmärckes at penningar äro mera Sällsynte i Funchall än man skulle förmodat, och därföre läror en förrade handlande, som intet äger tillräckeligt Capital at nedlägga i något parthie af de för omtalte förr orten tjenlige waror, göra bäst at dessa runda Spanska pias'tar, och löse reales samt pistoriner; emedan de betalas ansenligen öfver Sitt ratta wärde, som i Portugall är, 750 rees för en rund Mexico daler; men är 1750 togn i Funchall till 900 rees, och reales eller smätt Skillingmynt till 1000. rees för 1. Piaster.

Angående det år 1746 på Madeira och Canarie öarne inrättade och med Hans Kongl: Maijst: allernådigste privilegio förnyade Compagniet ifrån Stockholm, wet jag intet mera at Säga, än af Svenskt Skepp man en sällsynt hes på Funchalls redd, och at ingen kunde minnas något som där warit, utom Holländ: Swenske Ost Indiske compagniets Skepp Göteborg, som af en Engelsk Capoare år 1745 dit blef opbragt.

Antingen ihagkommas Scrters, som äro 3:ne hall bare skippor, något öfver en Engelsk mihl afslagsne ifrån 80. andan af om Madeira. De tvenne yttersta utaf dem äro höga och ojämne; men den inre låg och platt som en tafell. Af de land jag Sedt, har intet på så kort hid förändrat så ansenligen Sin förste Skapnad, som dese, hwilchet af hosgående wier Tab: fig: kan Ses. Endast några gefter hållas på dem i bet emellan Hamarne, hwilcha af 5 à 6 Skarar nagtas som få Sin födo jämte watten öfrer ifrån Madeira, emedan ingen ting på dem står till fangs. Canalen som går emellan dem och den namnede om är djup, så wida utan nagon fara han genomseglas, hwilchet äfwen de flesta Skepp, som falla in på Porto Santo, göra.

Emedan om Porto Santo några gånger tillförut nämnes, och afrenledes står under samma Gouvernement med Madeira, allenast at där är en Foreståndare, som dependerar af den i Funchall; tyy Skall jag med få ord omröra något af det, som mig i denne Staden darom tillfört förtalt. Uti Portugiserne den första och sedermera så godt som öfwergifwo, när de opfördt hvad förstog Madeira agde, är för omrördt. Sedan den tiden har liten reflexion därpa tillförit gord, mera än at Engl:te Capitaine Thomas Stretton år 1595 skeppade den med den lilla Staden därpa ligger, samt minskade så innewånarne, at deras antal numera knapt stiger till 150 personer, lämningar de förste flyttenmgar, som dit tillförit gorde under Infanten Don och Bartholomeus Diaz Perestrello. Dese så som utom Sin lilla krets, nappeligen sedt flere den Store Werldenes inbyggare utom Sig Sjelfve mbordes, anskönt ursprungne af en Hammed Dess Landsman i Madeira skola ändå i Levnadssätt mera så skiljaktige ifrån de sednare, at afwen då här i Funchall en tidigt högdragen

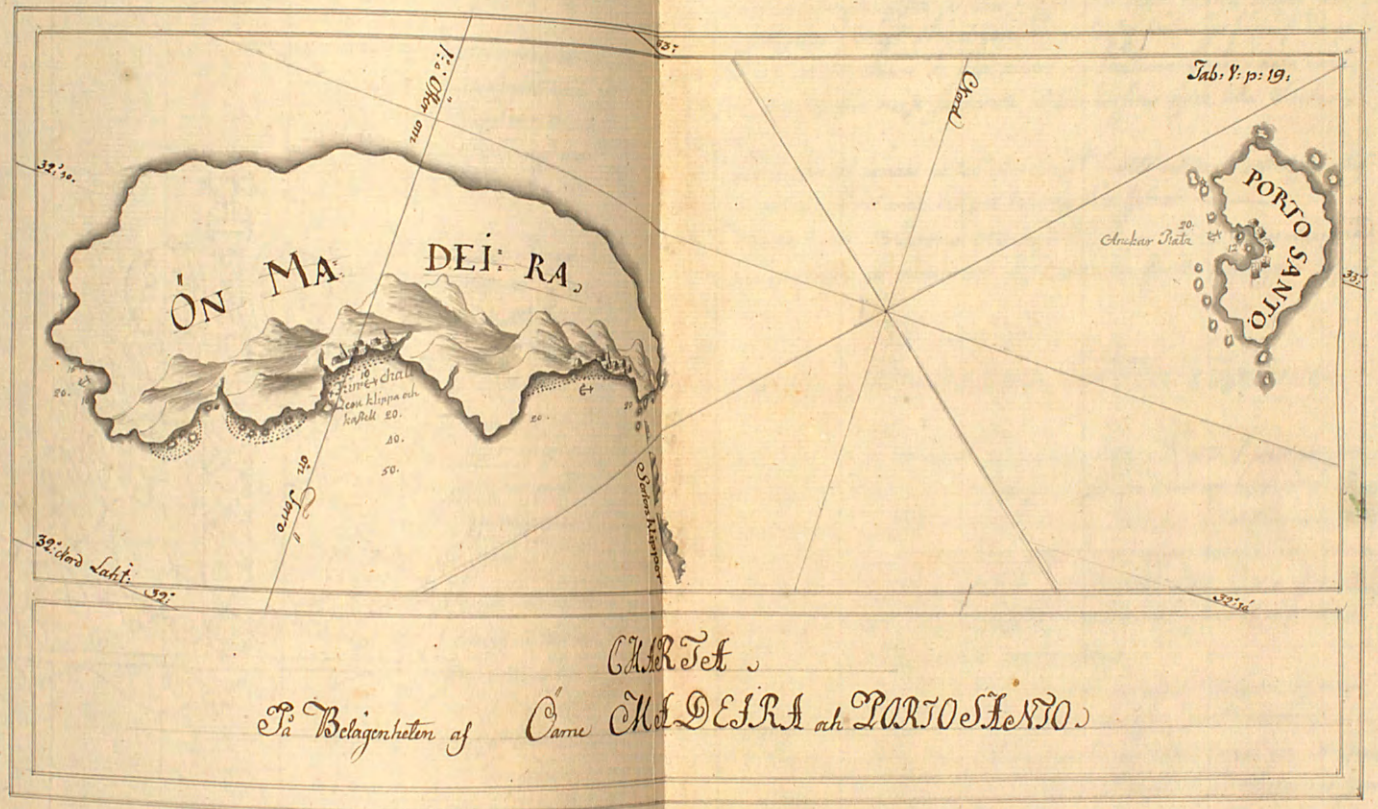

CHARTA

På Belägenheten af Öarne MADEIRA och PORTO SANTO

sägos, att de högste stadigt med stig voro så öfverfackle afven i det klara Ste vrader, så man på två eller tri tyska mils afstånd, skulle hafva noga möda at tydeligen urskilja deras anseende, därehlot andre mycket högre land emellan Tropikerne och nära Linien belägne, som St Helena, Ascension och Monjorn på ön Banca med flere, sammeligen klart kunnat skönjas 8 till 12 mihl i sjön, och åtminstone samtlet ganska kunna motsvara sine öfre Aptsar. Om dessa sednares ofruktbarhet, hvilcke mäst torde af barr bärg, och följagteligen intet torde kunna gifwa så ommige utdunstningar ifrån sig, kan anses som nagon orsak till denne skildnad wet jag intet at säga, men nog har jag af andre ej mindre frugsamme land än Canarie öarne som wanl sammeligen befriade ifrån en sådan dis sig luft, funnit, at åtminstone denne regell ej kan wara generelle. De Naturkunnige, som hålle om luftens egenskaper och beskaffenhet äro underrättade, torde finna mera sannolika orsaker härtill, det allenast will jag anmärcka, at wi på hafwet alltid funno himmelen lika klar och ren för os på alle dese ställen, undantagande å somlige orter, hwaraf Sjöfarende anfägo som ett tekn till nalkande af land, när öfwer det stället, som det förmodades skola synas ifrån, mer ej mindre molnstackar samlade sig.

Den wanlige Nordöst winden sällade os ända ifrån Madeira till 18. graders Nordlig bredd, hwaraf de skiftande wäder började infinna sig: genom langlige anmärkningar har man funnit at denne beständige winden upphörer alltid på nagra grader mera Nordlat, ju närmare Solen nalkas emot sin nordre wändepunct, och sedermera tagor till igen, sedan den passerat equator, likasom följande Solen efter, hwilcket mycket styrcker deras sats, som grundar winddarnes beständighet på denna himla kroppens influence. Således sedan NO winden alt jämt aftagit, och i Augusto inneslutit Sitt wälde emot 11 graders nordlig bredd, börjar den efter den tiden småningom draga sig närmare emot Linien tilbaka, så uti Martio den klafer stracks intill den 4de nordlige graden, hwarefter den återigen för hwarje manad tager på at gå baklänges så länge, at med början af Augusto den nar sin nordligaste gränts gjort.

Sedan de skiftande windarne efter wanligheten nagon tid dels befordrat, dels genom mycket hårt uthragit war resa, passerades dagjämnings linien den 8 juny om aftonen, efter rakning 18 Graden om Upsala meridian. Läsaren torde wäl förmoda, at jag här inkommer med nagon berättelse om alla de bruk, Sorti en gl. sednare vinden åt blandt sjöman, när de hunna öfwer equatorn, och hurn både med lefwige och abstrunde ceremonier de inspolda hag konsten af dessne färden lära sine hanvralen, som annu allenast hunnit uti den södre halfwinden, och dylikt mera; men om sadant wantas blir man bedragen; jag finner titel nöje i at se sadant, och mindre i at berätta det, lämnar således slikt för andre, som hafwa mera hag än jag, at uppfylla pap-

perat med alt för stort lapperi (ty i det stycket finnes skarsko nog förråd utaf:) och endast se efter, huru arbetet skall wara i midlertidigheten; men widare till saken. Den Syd-Östliga passagen, hade redan på 5° till 6 graders nordlig höjd börjat, ich war wår solsesligare till den 20de Junii, då wi woro uti 26 graders Sydlig Latitude. Hela denna tiden hände föga märkwärdigt, som förtjente någon påagtning, mera än en förmörkelse i Marianen, hwilcken den 8de Junii om aftonen klockan 6. 22 min. kom opp redan till större delen af Solens skugga belägt. Mulne luften hindrade at accurat observera tiden, som förmörkelsen warade på, och war det ungefär kl: 6. 56 som Marianen framkom ur målnen helt klar, hwilchet skulle gått wår distance Wester om Upsala 47½ grader, f: i fall man wille supponera at dette war accurata tiden, som förthörchelsen opthörde på för ofs:) som intet med de räknade Longituderne öfwerens stämde eller kunde förmodas i anseende till de swårigheter man har, at i agt taga Marianens förmörkelser, afwen när stället medgifwer at nyttja instrumenter.

Jag har i min Dagbok öfwer förre resan till Indien opräknat de flaste slags Foglar och Fiskar, som man emellan Tropikerne uti stora oceane wester om Africa blifwer warse. Som desse alla äro af samma sorter, haller jag onödigt at här widare rora något därom, om intet det, at hwarken wi funnos dem nu i sådan myckenhet som då, och at afwen en del foglar alldeles intet wiste sig. Det kan wara mycket troligit, at afven som en del Landtfoglar efter corsiderne skiftа sine hemwist, så torde också bland dem som å Saxwatnet wanchas det samma tilldraga sig. Så anmärkningar på särskilte tider gorde, skulle snart afgöra saken, om de med någon agtsamhet anställes. Det skulle annars förnöjas mycket underligit med desse foglestockar, som så många 100de mil ifrån ifrån land, utom andre nästen än sjelfwe wagorne, och beröfwade från alt annat oppehälle än det som de minste agtsamme fiskarne lämna dem, hurulunda de kunde förplantа sitt slägte, och huadan de skulle taga sin föda, när desse hafsinbyggare genom sine flyttningar till andre kanter, bortföra med sig deras nästhus. Man kan därföre halla det mycket likt, at den mycken het Bubier, Tropikfoglar och flere, som träffas i Brasilien, på Bermudiske carne, Wija Holland, On Ascension samt alle andre afläggne klippor, endast dit samlar sig för at warpa sine ägg och utklacka sine ungar i deras i skrafworne gorde bon; för hwilcken afwenteckes at i sådane skär och klippor finnes något annat till föda tienligit, som dillachar dem här i hafwet tryter; ty på Stranderne af om S. Thomas berättas det otroliga trosspar i Julio, Augusto och September infinna sig, i följe med en hoper

stora hvalar, som i de andre årsens tiden där äro sällsynte. Efter alt må
ske en mägtig ma, att Den allwise Skaparen, som i alle sine wärck så wishga
Styrer, äfwen i dessa som alle andre djur inplantadt en wiss instinct eller
pådrifwande orsak, som är något mera än en blatt mechanismus, hwar
genom de weta urskilja så wäl sina wisa årstider, som dess för sin näring
bäst tjänande platser; och därföre är ingen under, ej eller att twifla på, att
det jü har sine gode orsaker därmed, när man finner hwar på samme
ställe, den ena tiden öfwerflödar af hwarjehanda fogelar, hwartill man den
andre intet mycket marcke för.

Efter jag kommit att orda öfwer detta, måste jag ej eller förbigå den nyt
te som Siöfarden äfwen på wiss sätt tyckes kunna hämta af agtsamme an
märckningar på denne så litet anseede Saken (: doch med Hr:n Siöofficerares
lof at jag gär dem i cämbetet;) Man finner merendels at Siöfoglar —
ständigt halla sig på en lika jämn distance ifrån ett land. Tropick
foglarne äro ordinaire emellan 25 till 12 graders latitude wid lag; Pin
tados flyga alldrig öfwer Leagues wester, och d:o Öster om Cape bonne
Esperence, och Jan van Gendt äro nästen intet at träffas (: nä: då man
är å denne nejden:) utom Lapis bank. Ett de andre fogle Slägter och så
halla sig innom sine gräntsor är ej at twifla: näturen är i alt sig lik.
Om därföre Siöfarande agtsamt anmärkte alle öster, där de först spordo
nägre af desse Siöfoglar, och efterfråga sedan om sådant alhet förhölle sig
lika; männe det icke på samme sätt, som af den anmärkte minwisning com
passen funnits göra å differente ställen, mäter mycket han gissas hwar
en befinner sig i syn:) kunde gissa dem anledning att gissa något när
sin distance öster eller wester om ett land, och fastän alldeles något så
dant kunde behöfwas, och äfwen räkningen i sig sielf ej ägde någon
synnerlig accuratesse; männo det ändå intet skulle wara en fägnad att öf
ver accurate calculationer verificeras af djur, som utom gradstack
eller dioptor, wiste att halla sig altid innom sine wanlige gränt
sor? Således kunna äfwen de indigerentesse ting handleda oss
någon nytta, endast wi wela möda oss, att emottaga.

Betrafande tidfördrifwen under en så lång färd, hwarest
ögonen föga lägga anmärkt föremål än himmel och haf; så kan
en wäl tancka, att utom dem hwar och en efter sin egen böjelse

kan skaffa sig, de måste vara tämmeligen mätteligt i anseende till de så rådigt enahanda objecter; och alldrig kan någon bättre lära känna omhyltets behaghighet, än en Siömän. Likwäl äfwen undermänskta Skiepte äro opmärksamme sinnen ej utan prägtige prospecter. Man har ej så snart öfwerfarit dagjämningslinien, innan hela hemisphæren börjar skifta anseende. De förre gamle nattens blåss förswinna, och titet röttige nordpol stiernan, af Skallderne så förnäm med nahmnet af Siöfarandes ledarinna, lämnar sitt eftersöktjare i ewärdslig sakhnad och förwirrelse, hwilchet mycket sätter mig i tweckan, om alderdomen driftat sig utom denne sin compasses handledning. Nya stiernor börja glimra, och ju sydligare en kommer, dästo förr blir en warse de så kunnige Magellanske Medrejn, af Siömän Capo Wolchar nämnde af hwitaktig färg som myskgatan. Jag wet ej hwad fabeln skulat gjort af desse och Gallaxiens södre del, om i den tiden de warit kunnige, och frugtar stackars Herculles fått gjort ett farligit hopp ifrån sin stälige amme, dareff dem skulle tillskrifwets samma ursprung med den sidst nämnde. Den nordligaste stackerl är både klarast och störst; men både hafwa ett ansende af ett litet moln, och fast ingen twifwel är, at de bestå uti en otrolig samling stiernor, så har man ändå för deras aflagsenhet och fälhet mycken swårighet, at med blotta ögonen urskilja nagre särskillt ibland dem. En Astronome kunde häraf taga anledning, at ingå i widlyftige afhandlingar om nyttige gorde spårund å södra himlahwalfwet, och lämna efterrättelser för dem, som wida re ämna penetrera i Naturens hemligheter; men saddant är öfwer mina Sphære. Jag skulle titet förnöja och mindre gagna min Läsare, om jag med tarfte ord började talade om denne hafwnads store Arnphitheatre, i hwars förskräckeligt widd, orähneligt Werldar stadse fram, simma och otaliga andre förswinna för wår nyskranckte Syn, för at bortgömma sig uti ett botgrundeligit djup af Æther!

Jag will intet öka förleken af denne relation med dagelig anteckning på wind och wederleks förandring sedom SO:t på saddern war efterlämnad, emedan det särskillt i den efterat fogade Siöjournalen finnes optecknat. Nog sagt, at wi Den Högste åhrad i både en lyckelig resa, och emot wanligheten och egen förmodan, uten hänsyn af de swåre wäder och stormar, som ifrån 30. graders Sydlig bredd och utföre åt Sydpolen gärna wankas den tiden, som solen håller sig å Norra sidan æquator, och hwilcha ofta lämna de

Skeppe, som öfverstryka den långa tiden ifrån Brasilienekusten till Capo Bonne Esperence, nogsamt kännning af de höga Sjöar och några de opnesa. Den första sjö emellan 35° och 36 gradues Sydlig latitude, hvarom wi förmodom små buriter Sjögräs drifva förbi, hwilchet tyckes hafwa tridubbelt så stora blad, som det man blir marc i Westra hafvet något Söder om Canariske oarne. Detta troodes komma ifrån de små klipporne Trystan da Cunha, som skola ligga i 36:57 Syd latitude och 33° 50 longitude Wester om Upsala, hwilchet war så mycket sannolikare, som i anseende till wår Segling, wi nu ej kunde vara mycket skilde ifrån dess meridian.

De fleres räkningar woro den 10de July anmerkade mitt emellan af Capo bonne esperence och Brasilien och förbenades derföre med 220 famnars lina at få grund; doch detta försök war den dagen ofruchtlöst som de två följande, när del förnyades, stående först in den 15de hl. half nio om afton, då med 110 fäd. bätten naddes. Som största delen af Officerarne då till middagen räknade sig 3 till 4 grader öfver om den longitudo, som resthanten af Banken nedlegges på; ty gaf sådant anledning at tro, det wi nödwändigt af någon stark ström under linien, och i det stilla wädret den 17de och följande dagar i denne månad, måste blifwit satte så mycket åt wester; för at supponera det den sydlige udden af Africa ligger så många gradet för mycket ostligt uti de ordinaire Sjöcharter nedlagt, håller jag så mycket orimligare som ingen lärer kunna neka, at det aldra osäkraste medel at förändra och bättra orters Longitude är efter Skeps Segling i långa farwatten.

Fastän wädret den 11de war klart, så hades ändå intet Sigte af Landet. En stor del Skepp, som passera Africas ytterste ändar, och för knappa wind ofta ej kunna ligga landet så op, at de få sådet, gåra sig ochsa ej så synnerlig rimmig därom; ty när god grund fås af Banken, behöfves ej sådane stalle at taga dopastuon ifrån. Som det tiknar hunds handa, (och jag påminner mig ofwen hördt berättas at så skedt) at man med en hård wind, och om natten eller i mörkt wädder omöjligen kunde öfwersara den, utan at hafwa lodat, så är till märkandes det så gode mannen ändå gifwas, at man ej kan gärna mistaga sig på två eller tri dagar förut innan en nalkas land. Utan at nämna foglarne Pintados och Bubier, som flyga så långt ut, och hwilcka wi ofwen nu sagom på 700 Leg. distance Wester om Capo bonne esperence, blir en mängd åtskilliga andra, hwilcka aldrig gå mycket widt ifrån

Landet, som Mallegaser eller Algatwoser, stora langvingade foglar, och i Synnerhet Jan van Genat, som en Hollendsk matrose, bördig ifrån Genat först blifvit märke, och till Storlek äro som gäss med mycket lång hals, helt hwita, förutan de yttersta wingsnibbarne som äro svarte. Desse benämnas wisa Sig sällan u: tom Banken och tros merendels om nätterne flyga i land. Ofwanledes lider en resande, då man är i denne neijden, en sort rötter som flyta på wattnet, och skola wässa på botten af Sjelfwa banken. De äro wanligen 3 till 4 alnar långe grön gule till färgen och tjocke som ens arm wid ena ändan, men smalare utföre, warande ohälige, och bestå af en mjukare och porcusare Substance än ordinaire rör; roten, som är wid minsta ej fyndändan fast, består af många fina telningar, hwaremellan sand och kall sitter alt i en hylsa om två knytna strars storlek; Stundom skiuta ochså ur samma rot, två och tri stycken stjelkar opp. Ijnemot stutet af den tjockare ej öppet nyttande ändan (: för man tror de wexa nätt opp:) spritsar den sig likasom ett ormhufwud, och hänga derom hing ett stort antal af halfannans tumbs brede blader som äro tjocke och segmed små filamenter, som sin massa wid ändarne. Portugiserne hafwa gifwit dem namn af Trombas eller Trumpeter, emedan under det de flyta på wattnet ej så dem mycket lika ut. De nähas mäst Wässer, men sällan eller aldrig Ostan om Africa, som kommer af Strömens sättning. At en högst har två eller tri dagars Segling igen till Cape B. H. när dessa ses, är så wist, at ej allenast de stärke Indianske dagböcker det anmärcka, utan wi ochså med wårt ögonfärdome kunna stadfästa det.

Goda förhoppnings uddero har så ofta i de så föregående rader blifwit nämnd, at det skulle anses som något öfwerflödande i närwarande ämne, om jag ej mera hade derom at anmärcka. Jag will likwäl göra det kort, och endast sådant anföra, som med dess historia har hafwa förbindelse. I allmänhet tillägges detta namnet hela den Sydligaste ändan af Africa, fast egentligen det allenast tillkommer den wästligaste bland de tri mindre uddar, som den Store Skjuter ifrån Sig - at Hollendarne på den hafwa ett hafwet och liten Stad under en myndig Gouverneurs inseende, med många Sig dagdelegere Spridande colonier; eröfring, är en för bekant sak, at här omnämnas. De tvänne andre näsen kallas Cape Falso, af sin likhet med det förstnämnde, som förmå hade, at de förste Europeer, som dithkommo i början togo fel, och hwilcken här en för de Stora Wattenwändarne säker hamn, och Cape Lagullas eller Arguillas, hwars Spitsiga Bärg tros gifwit anledning till dess nämngifning fast sinnlige härleda sådant, af den ofkönbare variation Magnetnalen där gaf, då den först påfants. Ännu har intet rätta Longituden af Cape bonne Esperence

blifvit determinerad. Åhr 1666, hade wäl de Franske Astronomer om Muss. narvor: Pere Tachard, le Comte och de öfrige anstält några observationer, dänge. nom de stora meridian Skillnaden däremellan och observatorium i Pa. ris wara 1. timma, 16 min: 8. sec; men som de ej syntes några correspondente Observationer, påstodo de sielfve at den de gordt, ej war rigtig. Doctor Halley i England wille sedermera år 1716 fasta desse meridian allenast till 15° Ost. om London, fast det ej länge warade, innan man fant genom jämförelser af åt. skillige seglingar emellan Cape och St. Helena at det war alt för litet gifvet, hwarföre ock de Engelske nu räkna 17° Ost, däremot wår Swenske Specialkarta nedlägger denne udde 30 min. Ost om Upsala, hwilket som ett medelwin af de andre torde wara det accuratesta en har, tills med tiden en rigtig observa. tion blir gord, som man hoppas ock wil det förste at förmoda af Mr. de la Lalle, Professoren wid Clarvarinske Collegio i Paris, som nyligen till denne orten blifvit afsänd at göra Mathematiske observationer.

Det är likwäl förlegen till förundrandes, at Hollendarne, som äro ma. stare af denne orten, gordt sig ästven så litet mane om, at så wela rätta belägenheten däruthaf, som af sine andre platser i Indien, särdeles till och med Batavia den förnämste af dem alle. Man kan intet med skäl tänckha orsaken dertill wara nagon brist af skickelige, och i Ostronomien för. farne män, emedan mer än bekant är i hwad wärde Wettenskaper wahrt och än äro hos denne Nation uti Europa, och utom dess, utaf deras Ost Indi. ska Compagnies betjenter, åtskillige med sine artige anmärkningar i Na. turel historien, och Synnerligen Botaniquen gordt sig bekante som Ker. narmus öfwer Ceylon, Hertog på Cape beröme esperence, samt Rheede på Malabar, Rumpf i Amboine och flere. Skälet här till må wara hwad det will, så lämnar det den Nation föga heder, at så nyttige och angelägne än till Geographiens och Navigationis opodlande underståtar, som hwarchen afskräcka eller genom nagon omöjlighet at märkställa dem, eller några omattelige utgifter och omkostnader.

Det han wäl wara lika mycket, antingen man wet om denne Sydlig. ste udde af Africa för de gamle wahit kunnig och kringseglad, eller ej; Desse hundskapor, som i allmänhet räknas till antiquiteterne, och en del af för stor prejudice, och i anledning af nagras oledige gruffangen, sökt göra förhatelige, och löjlige, kunna ofta ej wara utan gagn skimrer när deras ämne sysselsättes med sådant som närmare förbindes med Wettenskapernes Historie, och Fordebeskrifningen, och ej så galet wis förnärdes, som Seneca, ej utan Skäl beklagar i Sitt 68te Bref, at det händt wid Hans tid i Grekeland och Rom. Likwäl som Sielfwe närwarande ämne tyches gifwa det wid handen, och de åtskillige berömde mäns skrif.

ter emot och med denne Saken, ej ötydeligen yttra på, det den i Sig Sielf ej är så föragteleg, at den jul förtjänar liten pamärcksamhet, ty will jag intet eller låta falla mig besvärligit at korteligen utdraga några rader, af det de hörom framfört?

Linnæus har uti andre och femte Boken af Sin historie om warlden, gort Sig mycken möda, at samla bewis till bestyrkande af at Africa blifwit kringseglad; och lämningar äga wi fuller ännu af en Dagbok, som Skeppshöfdingen Hanno, medan Des Fader-befald Charthago än wari flor, hållit, då Han förelog Sig öfwerfarandet af de Africaniske Stränder; men dese hans anmärkningar äro så ötydelige, och många Skiljaktige uttydningar ivorkastade, at däraf litet till Sakens styrkande står at inhemtas. Icke eller Synes mera tiendande, hwad som efter Scribenten Cornelii witnesbörd berättas om en Eudoxeus, som under Sin flygt ifrån Ægypten för Ptolemæus Lathurus (hwilken regerade emellan åren 117 och 81 för Christi födelse:) genom Arabiske wikerut, förrägen kommit till Gades: Strabo har redan uti Sin tid, i slutet af andre Boken af Sin förde beskrifning, budit at wisa, ej allenast at denne Eudoxeus warit en bedragare, utan och, at alt hwad alderdomen för hans tid talat om dem Danus fande at kringsegla Africa, äfwen wore så owist, som Heraclidis och flere Sagor, om en Mager, hwilken Skolat förrättat den samme färden. Euthymenis reja ifrån Marseille, Coelii Antipatris berättelse om Spanske handelens drifwande på Æthiopien, och Herodoti witnesbörd om Necherus affärdade flotte ifrån Sitez, lära därföre intet annat hinna fråna, än at göra oss mera willrädige i en sak, som tyckligen för samhället i Sig Sielf ingen så stor wigt bevor på. Den Portugisiske Upfinnaren Ptolemæus med Sitt Graduum paramonteriorum welat utmärka det näset, som nu förer namn af Cabo bueno Esperança; ty utom det den utmärkte Latituden af 16° gräder ej swarar däremot, tyckes äfwen denne auctor Sielf syfta därhän, som trodde han det södra delen af Africa ändargådt de kiämtes Lundskap. Man har ock så mycket större anledning at tro detta, som i allmänhet Alderdomen höll före, at Länderne i Zona Torrida, och framför allt under Linien wore obebodde, och därföre tilligast, med beträt mod ej gärna åsyndat at besöka dem, Synnerligen på en tid, när bristt af Compassens ledande nödgade dem, för så mycket mörkrigit war, at ej halla Landet för länge ur sigte, hwadan ifrån de tid efter annan måste öka Sin förråd, som de den tiden ej brukade inlägga i sådan tillräcklighet, som nu göres i länge tillämnade förehafwanden

Efter all lijkenelse är däraföre troligast, det hedren at kring-
spetsa Africa
warit de sednare tider förbehållen, som merendels haft den lyckan, at opdaga
de ställe af sådane saker, dem aldrardemen, dels af naturlige orsaker sinnil mer-
jeligheten af; men ey formått tillfälla, dels icke ens kunnat drömma om. Por-
tugall, ett Land de smärste och minst anseedde rikers i Europa; men som ge-
nom en förtagtig och Sett sands mästard framjande Regent, uppstigit till en
magt, jämngod med nägot annat af dem wida, hafwe wi at tacka för det
te påfund och förste kundskapen, at kring om Africa segla till Indien.
Ett tydeligit prof af Den Store Almagtens underliga wägar, hwru Han of-
tast af de ringaste medel betjänar Sig till stoore Saakers utförande, och i in-
gen ting mindre lärnpar Sig efter wåre Menniskliga begrep, än i de saker,
som ängå höghet eller rinhet: Wordom däraföre Hans Stora Almagt och
förssyn, och lämnom Horiom allena, somaförtet är mägtig skapa och uträtta
Stora ting, all den åhnan, hwilken förträfligheten af Hans wärk med rätto
af alle Dess kreatur kräfwer! med at förfara.

Anledningen till decouverten war denne: Don Juan II: Konung af
Portugall, somsant den Stora nyttan Han hade af handelen på Africa
kuars opdackande med allo flet författes så väl under Kans Herrfaders
Alphonsi, som Sin tid, ända till floden Zaire Syd om Linien, började
på att sätt efterlängta och föresla medel, at opdacka en väg, hwarigenom
Han kunde tillbraga Sigh äfwen den rike Indiske handelen. Dess Geo-
grapher, som utom af Naturen tagne skal, twifwelsutan hade föranled-
ning af de spår den wyrdige Aldrardemen lämnat, förfärkrade om möy-
ligheten af dess ärnående genom Seglation kring Africa. Styrkande Sine
förslager med en Charta, som Don Henrik fått af Mauerne då boende som
wi nu kalla Barbarier. Det war intet swårt at opreta en Pointz till ett
anslag, som förut så högtsegen lag Konom om Kusten, och hwilcket Han
fant på anseenligen skulle bäta Sine undersåtare. Religion, som så ofta
måste tjäna för mantel, fant ock här Sin plats at befrämja konun-
gens afsigt, och så mycket för anledning till ett underförstående, hwaruti
skrall mantron (: anskönt :) i Portugall :) låter hafwa minska andelen.
Med opdackandet af hemningarikes Congo spriddes ett tycke om en Christen
Potentat, som i Aethiopien skulle hafwa sitt säte, och i mägt wida öfwer-
gå Sine grannar; Som allmänheten på de tider, (: twifwelsutan genom säda-
ne som Mandevilles och dylike Storsingares absurde och enfalldige berättelser :)
war mera full af Sällsyne nämnet Prästen Jan, som tillades en wis utom Eu-
ropa boende Christen Förste, än kunnig om dess Länders belägenhet, så för-
des Anact, at ingen annan kunde härmed menas. Konung Juan Sielf låf

bewrekt at undersöka detta, och sände därföre Pedro de Covillan och Affonso de Lai-
ya Landsmägen, at skaffa sig kundskap härom; men glömde likwäl därunder intet
sätt föreskrifta hufwud ändamål, at förrätta sig om Indien underrättelse.
Desse twå härtill ifrådde personer, som i Arabiske Språket wäl förfarne wo-
ro, anställde sin resa genom Egypten till Aden i Arabien, hwarifrån, sedan
de lyckt tillfälle af skickelige tillfälle at underrätta sig, de
skyldes åt. Den förre kom till Indien, gorde Quartor öfwer dess kuster,
skeppade öfwer till Sofala, och fick där den ingenliga efterrättelsen, om
möjligheten af Africas kringseglande, under det at hans kamrat Lai-
ya i Æthiopien af röfware ihjälslags. Covillan sjelf blef ock wid genomresan
af samme Land qwarhållen; men förfummade likwäl ej, at sända sin —
komma den glade tidningen om sine förrättningar. Don Juan härigenom
i sin förepätt stärkt, afskickade därföre år 1486. Bartholomeus Diaz och
Jemte Lenfant med hwar sitt Skepp, at söka det wäl ställa; B. Diaz war
och så lyckelig, at sedan Han följt kusten åt, träffa den så länge eftersträ-
tade udde, som ändar Sydligaste delen af Africa, hwilken Han tillade
namn af Cabo Tormentoso, för de swåra resliga winder och höga sjoar, som
gjorde Skeppet mid dess nalkande; Han hade och något längre om sig
tan för oplopp bland besättningen twungit Honom wända om till Lom-
gall, dit Han år 1487, i December anlände, efter 16½ månaders resa.

Komung Juan som med stort nöje opfog Hans förrättningar, och at wisa den
stora förhoppning han hade om påföljderne af denne påfinnelse, ombytte det
förre udde först tillagde namnet i Cabo Buena Esperança; fick likwäl intet utfö-
ra den planen, som Han så wäl anlagt. Han dog år 1495, just under den
tiden Han tänkte sig om efter medel till dess warckställande, och Don Ema-
nuel Hans frände och efterträdare, hindrades genom de många härom gor-
de öfwerwägningar med och mot, at fortsätta det, tills äntligen det kom
till ett fast slut, och Vasques de Gama med tri Skepp år 1497 utsändes;
hwilken lyckeligen passerade Cape, besökte Africas Östligare stränder opfö-
re, och genom sin ankomst till Calicut på Malabar, omsider fullborda-
de detta stora förslag, at finna Sjöleden till Indien.

Imedlertid fattade Portugiserne wanit de första påsinnare, så kunna
de likwäl ej tillskrifwa sig besittningen af Landet, därifrån Invånarnes —
wildhet, och deras egit otadige uppförande wid en och annan landstigning,
tillwolsuten hindrat. Engelsmännerne skrifta wäl i sine berättelser, at de
förr än andre Europeer redfatt sig här, fast deras tilbud ej warit af så
dant bestånd, at det förtjänar namn af något warkligit beboende, langt
mindre befattande. I Drottning Elizabeths tid bude de wäl till, at mäss-
ta sig å Cape de bonne Esperence; dock utan fortgång. De försökte äfwen

att sätta några Brittiske Sjöman där på land, i tanche att de skulle några lända opodla förchet; men detta hade ähwen så liten framgång, som deras herr efter gode wän med en Hottentottisk ynglings opfostran i England och det Landets seder; ty de förre wille hällre dö, än lefwa där längre, när deras Landsman återkomma; och den sednare, ehuru stor förhoppning Hon i Europa gaf om sig, seed ej förr än sitt fädernesland och hemseder, än han föredrog dem all Europeisk belefwenhet och prål, lämnande hemligen sine opfostrare; så stark wärkan hör likwäl naturen och kärleken för födelsebygden, äfwen hos de förnuftigaste bland menniskor. De Engelske fattade herrigerom så stor misstanke, att ingensin hustru där inrätta något managtigt nybygge, at de tänkte alle tanche därpå, utwällande hällre därtill den kahla; men obebygda ön St. Helena, dock Hollendarne som ej längt efterat anlände, wiste ej allenast möjeligheten af, at göra Caps fruntimmare sällskapslike, utan inrättade ochså en så förträffelig Colonie där, som intill denne dag de Engelske patrioter ej utan största förtret anse; förebraende; men för sent, sine Landsman at de af hast och öfwerilande, öfwergifwit ett af de frugtbaraste och bäst belägna land, som någon till friden handlande Nation will önska sig.

Alderstund Compassens missweisning, är ett af de förnämste och märkeligaste kännetekn för Sjöfarande, at döma då de äro nära detta nu i talet warande näs, hade jag förr bordt orda därom; men som det blifwit förbigångit på sitt ställe, skall närwarande berättelse därmed slutas. I början när Europeerne hitkomne, och förskte med sine Astronomiska Compasser, funno de afwikningen Nordostlig och år 1600 t. ex. tanks alldeles ingen under Cape Daghullas, därafden ochså da skall hafwt sitt namn. Sedermera är tid efter annan i agt tagit, at den wat Westor ökt sig. Commendeur Beaulieu sant år 1620; Tablebayen 1° 45' NW: variation; år 1691 war den ökt till 11 NW: under Capo d'Aghullas; 1700, och 1701: 10° 55' à 11° under Capo bone Esp.a 1732: 15° 45', 1740 och 1742 i Sigte af Cape Falso 16° 35', och 1752 på östra ändan af Bankero 19° NW, tagande det så ordentligen at Westor till hwart år, så klarligen kan skönjas det samma afwikning, som Compassen för å omse sidor ifran rätta nordstrecket, intet Sker slumpewis, utan är ager sine wisse uti Naturen grundade lagar, dem man så mychet mera förmodar framdeles lärer upptacka, som nog anledning kan därtill gifwas af de granlaga och många anmärkningar ständigt af de Engelske och andre Sjöfarande på lika ställen tid efter annan anställes, och här ähwenledes

Fig: 1. Första Sigtet uttaf Ön Madagascar straxt Nordan Augustins Bay i 25:½ S. Lat:
Distance 2 à 3 Siömihl.

Tab: VI, p: 31.

Fig: 2. Prospect af Madagascar i 25:½ Sydl. Distance 4 Leag:

Prospecter af Madagascar.

Tab: VII.

Distans 4. Leag.

Baxas de Judia.

Höglofliga Swenska Ost Indiska Compagniet därutinnan nyss ett berömligt efterdöme, at det så högeligen anbefalt Sine Skeps officerare sådana ron, som anga denne saken.

V:te Capitlet

Fortsätter Resan till Johanna och om Madagascar.

Aldenstund wi intet kunde författa wår resa anda fram till Surat, utan at förut intaga någon förfriskning, som oss högeligen war af nöden; ty började man omtänckia sig, så snart meridian af lappe kunne experience wår opsyn uti, at upsöka någon därtill tienlig plats, hwilcken ej eller felades, efter man hade walet af twenne: Ön Johanna, och NO:ra sidden af Madagascar. Uti den sednare mon sun eller pas sad minden ännu hade wi gen at blåsa, tyckttes oss wara så tillråhelig at man utan fruktan för brist därpå, kunde söka den förre, ansedt det skulle ga något lång sammare. Som wi till den ändan måste segla igenom canalen af Mozambique, och således ej behöfde göra en så lång segling at öfver uti en merendels lika Syd latitude, emellan 36 och 40 grader, som då man söker ön Java, så seglade wi ej längre, än till den 20:de July, då uti Sydlig bredd 35; 40, och 12:o meridian distantie Öster om Lapa, courssen ändrades nordlig. Under desse dagar mårdade en Styf och stämm wexlig wind, ledsagad med en stark och hög Sjö, hwilcken hastigt kastade Skeppet af och an. Sedan wi nalchats 35 grader och under, begynte båda dessa delar blifwa mera soghga, och den kulna och stormaghga wäderleken byttes om i ett angenamt wader och mattelig wind. Den 28:de July hade wi efter räkning seglat ut wår longitude, och öfwer natten hölle mera af at nord, tills den 29:de uti dagningen i 25; 28 Sydlig bredd, och 21; 32 Öster om Cap Lagullas, landet upptäckte af ön Madagascar, ungefär 4 Leagues Nord om St. Augustins Bay, efterson denne ritning utwisar Tab: VI. Tab. VI.

Förenämnde ö, som hålles för den största af alle, i denne kringe Werldsdelar, inbegripande efter närmaste räkning mil 750 franske mihl, i sin omkrets, är belägen emellan 12 och 26 graders Sydlig bredd, och skiljes ifrån fasta Landet af Africa, genom canalen af Mozambique, hwilcken innefattar en bredd ifrån 70 till 100 franske mihl. Om Ptolemeus utmärckt den samme med namnet Menuthias, kan jag så mycket mindre yttra mitt fasta om dome om, som detta är underhafdt samma öde med alla slika saker, hwarutinnan Scribenterne måste sota sine sattser på blotta gissningar. Dess närwarande namn Madagascar, härleder sig ifrån Madecasse, efter som inwå-

narne sägas hålla dem, hwarmed Han af Fransoserne nämnes Isle Dauphine, och af Portugiserne St. Laurentius, emedan de upptäckte honom på St. Laurentii dag år 1502. Oaktadt at dessé med Egne Skepp hithämtade för än några andre Europeer, så woro de likwäl wilde de alldraförste Europeer, som därom ägde kundskap: Den berömde Walske Läsaren Marcus Paulus, har i sine resebeskrifningar, redan i förste hundrade årtalet mycket därom skrifwit, fast Han uppfyllt sine sagor med en hoper så otroliga berättelser, at ingen utan en alldeles fatik, kan hafwa nöje därwid. Sedan Portugiserne gordt så framsteg, och omsider äfwen som de Engelske alldeles afstannat att försök till förkastande härifrån; började de Franske dära fråssa sin lycka. Capitaine Bicault, som med sine medinteressenter åren 1640 och 1642 inrättade ett Ostindiskt Compagnie i Frankrike, fick förra friheten till at fardas till och intaga denne ön, dit sändande ett Skepp; och sedermera kom det nya Ostindiska Compagniet i besittning af colonien och den anlagde Fort St. Dauphin, hwilcken dock anfang för mycket tyngde till ett hufwudsäte för sin Indianske handel, men sedan ändrade sig uti och flyttade år 1669 till Surat; antingen, at Inwanarnes ostadighet och den ohälsa luften, eller som det är lätteligast, tillfället at widare och bättre utsträcka sina afsigter i Indien, förmådde dem därtill. Således aftog nybygget dageligen, och Compagniet afstod år 1666 alldeles sin rätt på samma ö: at kronan hwilcken år 1719 åter lämnade det Nya Compagniet nyttjandet därutaf. Det samma har likwäl, sedan Sitt befästande på ön Bourbon och Isle de France, ej synnerligen gordt sig man därom, och ansatte nyare försök jag wet, är det som år 1750 i början af Julii hades för händer på NO: kanten wid Isle de St. Marie, dårest ifrån Bourbon affärdat Skepp ämnade inrätta ett nybygge; men misslyckades efter de som woro i land gångne at handla med Inwanarne, oppfört sig något otidigt, eller på annat sätt retat Insulanerne, så de nedhöggo dem allesammans till Ex. 8 Styckon, utan at deras Skepp kunde hielpa dem, och däröfwer med oförrättade ärender måste wända om; wetandes ej afhwärfwa at tillbud till hämn sedermera dära blifwit gort, under den korta tiden, som wi däreffter woro i Indien.

Emedlertid drifwes, synnerligen af private en mog rigtande handel ifrån de andre 9ne sidstnämnde öar, förnämligast med saffwar, som säljas här för ringa Saker och godt köp, samt brukas mycket af de Franske i deras nybyggen. Lefnadsmedel, ömnighet af ris med flere andre Saker, lacka främmande Skepp som afsatt till denne ön

hamnar, som äro i öfverflod på alle kanter, tillbytande de sig alt så dagt emot hvarjehanda gammalt järnredskap, som linne- och bomulls tyger, krut, och tappperis bagateller af koraller och pärlor.

Hela Landet skall vara delt emellan 50 eller 60 konungar, och bebos af ganska stort antal inbyggare, som en del följa Mahomets lära, och de öfrige införas i en mörk hedendom, och äj äro at anse annorlunda, än mille. Bland dese skola också oppehalla sig ett slägte, helt hvita i så till färg, som Chaporad och Elfverne från de andre skilde, om hvars ursprung ingen visshet finnes. Capitaine Thurman, som några ganger besökt denne ö förfahrade och, at en hoppaf dem hälld sig på höga Bargen af Manum. Tab. VI. Lara, som vi den 30de July förbisiglade; han handa de härstamma ifrån Chineserne, som längt för Christi tid förtallas ploÿt Indiske hafven intill Cap Bonne Esperence, och äfven här på tracten warit bekante; men det är ej min afsigt at oppehalla Min Läsare med Sakers beskrifning, som jag ej Skelfver sedt eller närmare: man har tillgang nog på trowärdige auctorer, som med flit samlat hvad märkvärdigt finnes på Madagascar, som kunna jämföras. Den som afundar underrättelse om, huru ödhälligo Engelske Sjöfware fattat sig på denne ö, och efter hvarjehanda Skiften omsider förfunnitit, kan få fullkomlig förnöjelse i Capt: Johnsons History of the most notorious Pyrates, London 1734.—

De trenne sidste dagarne i July månad, hade vi aldrig Landet af Madagascar i Sigte, som vid Sjön sägs lägt med hvita Sandstränder fulltäckte af träd, och bakom opreste sig i höga berg, Synnerligen dem af Manumagara, som synnes mitt för Tolear belägne, efter som Tab. VI. fig 2. wisar. Den 1ste Augustij höllo vi om natten mera af ifrån stranden till N:o 50. at vi blefvo frie ifrån klipporne, som läggas på Charterne uti 21: 25 Syd Latitude, samt at undvika den elaka grunden på bankern i 20: 6 D:r bredd, fående landet för sidste gangen i Syne i från toppen den 4de, då afvenledes vi på 2 Leag: distance skönjade bränningar af de så hallade Bassas de Paracell, eller klipporne som ligga på den bank, hvilcken skjuter ut ifrån ön Madagascar på dess nordliga ända. Att sedan vi voro inkomne uti Mozambikska kanalen, hades ingen grund, ändskönt lodningen åtskillige reser med 120 famn: försöhles, förrän på denne bancko, på hvars yttersta kant, som vi ofvereforo, fants 17 och 18 famnar corall, och längre in 25 till 30 H: grå sönd grund.

Som det är svårt at fästa några regler för strömsättningen i denne kanal, i anseende till dess oordentelighet, och bära den korta tiden vi använde däruti vid vår genomfart, ty kan jag därom wida-

re intet annmärcha, än at wi i början funno den gå NSW; sedan S samm: SSO, och omsider tämmeligen starkt nord eller Nordwest.

Hela tiden hade wi mychet behageligit wäder; men woro så mychet mindre nöyde därmed, som Skeppet däruttaf litet forthalps. Serendels om dagarne war stilt, bara så pysstar af Sydwind opfriskade luften, däremot Landwindarne om nätterne, woro de ende wi nöto nagot gagne utaf, och med hwilchas hielp hanns intill Panaellerne, därifr wi fingo den 4de Augusti om afftonen hänna på en stärck dryg däruttaf, eller som den af Ost Indiefarare kallas: En Tornadoes, som en god Stund med häftig blåst, regn, dunder och blixt framhärdade.

Tab: X. fig: 2. Man bör wäl till en och annan gång att fånga nagre fiskar ynder den stilla wädertiden; men det wille sällan lyckas; de ende wi fingo bestodo i häringar till öfwerflöd, hwilcha merendels äro af lika längd som bredd, försedde framuti munnen med twenne tänder därav de fått sitt narrow, och öfwerdragne med ett tiockt skin, det Naturen woat sig at utsöra med så manga skrona och skiljaktige färger, at en det med nöye anser.

Tab: X fig: 1. Annars togs Stracet utan för Landet af Solear den 31: July ett Sjödjur, som slöt förbi Skeppet, och Tab: X fig: 1 synnes afritat om 5 ½ qwarters längd och med 3 qr: bredd. Det ägde en Skapnad med en Räcka; wararande å ömse sidor försedt med en slags armar eller wingar, samte twenne långa stiärtar, bestående hela kroppen af ett hwitt skinn, med en tunn röd eller lefwerbrun hinna hell och hål len öfwerdragen. Längs ryggen gingo twenne rader med små runda hål eller tumorer, och lika sådane woro till seendes på de så nämnde wingar. Hufwudet blef wid opstagningen så illa handlerat, at dess Skapnad intet rätt kunde pröfwinnas, bara i munnen sato twenne tänder, sammanknäppte likasom ett papegoje näf, wararande märkeligit, det i endagen därpå fångad haij, togos twenne sådane tänder; men af Sielfwa Djuret räknades inga flere, hwarchen förr eller sedan.

Wi nalkades nu de öster, som för föga säkerhet woro berygtade, och började därföre med hyttors nedslående sätta Skeppet i förswars ställ, under det besättningen i de wackre sölskris dagarne roades, med ösningarne och handgrepen wid Stine Hycken och gemar; den myste sig ock, så mychet willigare härtill, så wäl då, som sådse deresser, emedan farten fodrade mera opmärksamhet, som

Tab. X. p. 31.

Fig. 1. A B C D pag.

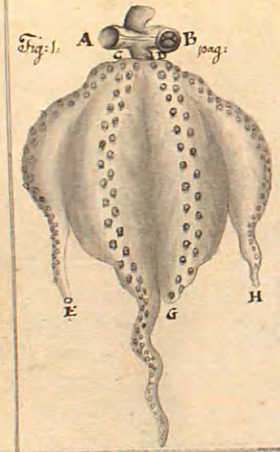

Fig. 2. pag.

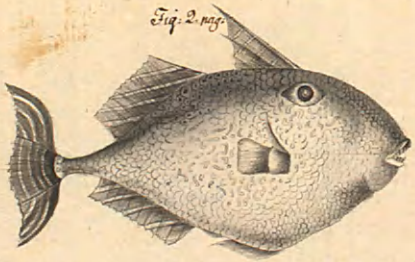

Fig. 3. p.

En Fladermus på Ön Johanna.

Förklaring.

Fig. 1. Ett Sjödjur tagit i Hamnen af Mozambique, som vid fångandet, blef genom Båtshaken så vanskapat, at utom Skärtens Skymmande, ingen annan figur; än hvad här visas, kunde fås på Hufvudet. Djurets längd från Hufvudet till ytterste ändan af Skärten var 33. fot. tumb, och bredden 16. fot. Kroppen består af ett hårdt Skal af hammelig Hudga, som var öfverdragit med en tum Lefvertrin hinna, under buken var den slät; men på ryggsidan besatt med fyra rader upstående Taxter eg: Tumorer, hvilka voro ihålige och fyllde med en hvit vätska. Alle dessa taxter gingo i en accurat Symetrie de lande sig så, at hvar rad aftog mot ändarne och hvarandra, och var kroppen mera upphöjd på den delen de stöto. Deras antal voro ifrån Ctill E. 51. fot. CE. 31. DG 32. DM 61. Hufvudet bestod af ett hårt brisk, och hade i behåld allenaste ett öga. 3. ifrån hvilket gick en Sena till mundun B, som bestod af 2 händer, som ett Papegoje näf, eller på en Sjöskatt; warande märkt, at ni fölljande dagen funne i en Kaj ett alldeles lika Skal.

Fig. 2. En skäring fisk a Old Wife, fången under Landet af Madagascar, och märkelig för sin fångst; ryggen ögrön med blå hvita flackar den öfrige kroppen åtemurvint full af gula pinchar och ränder. Ögat gult och ögonsten blå, samt fenorna blå med gula ränder strikt öfver. Pinnis dors: 3. len. 2dis dors: 33. och Pinnis Ani 21. st.

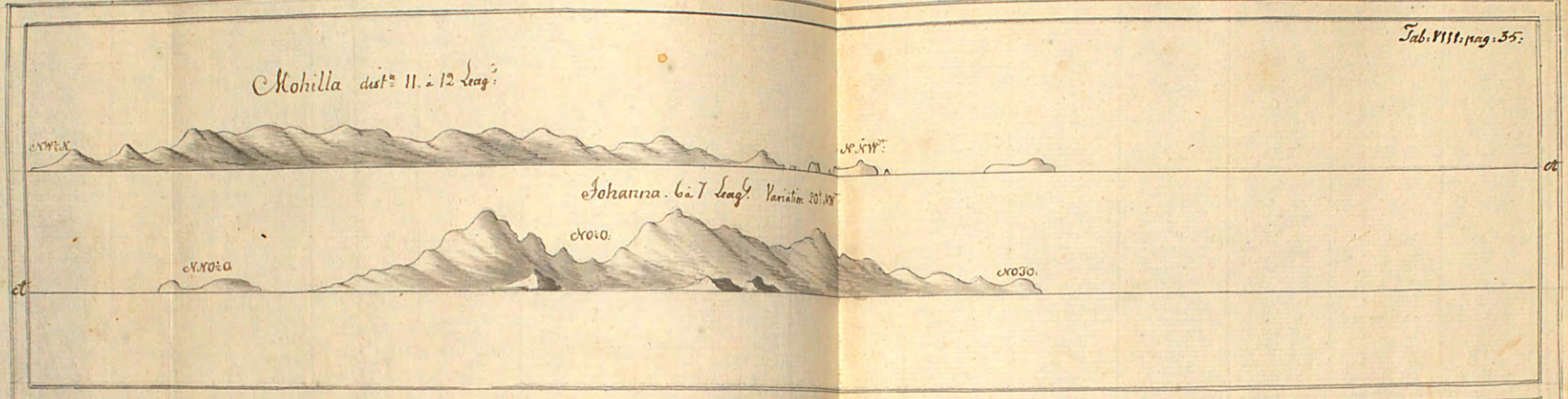

Öarne Mohilla och Johanna när man först får se dem ifrån Ekka.

Tab: IX.

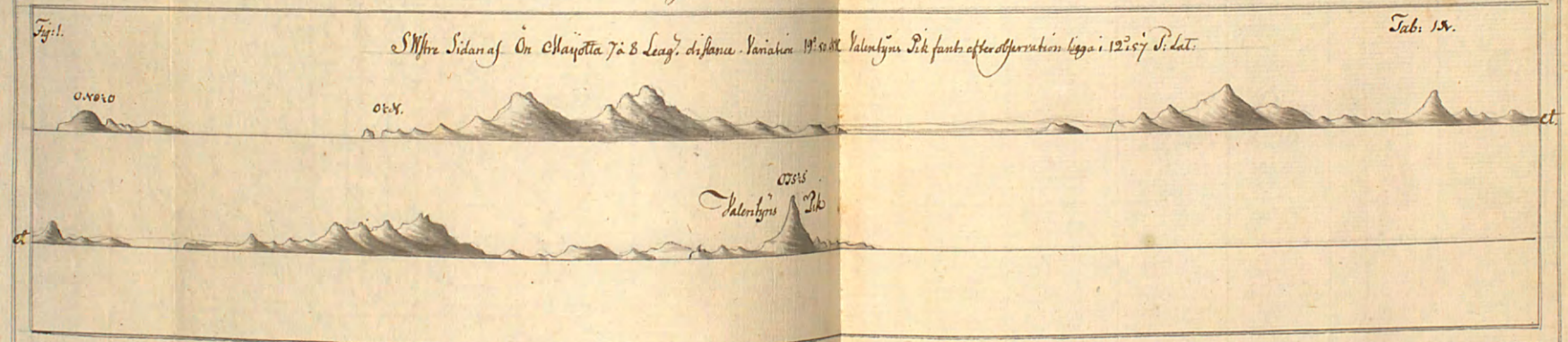

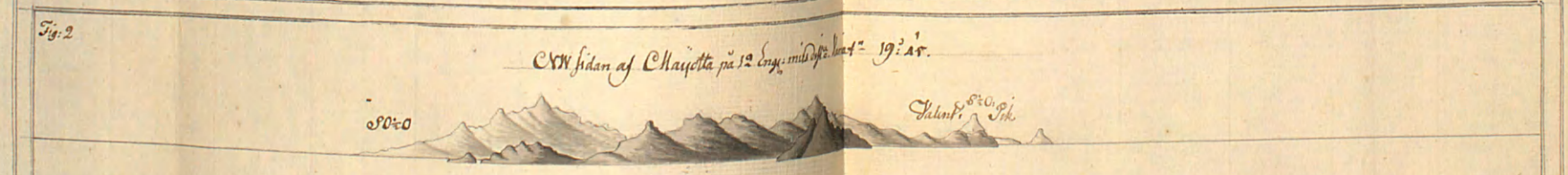

Prospecter af Ön Mayotta

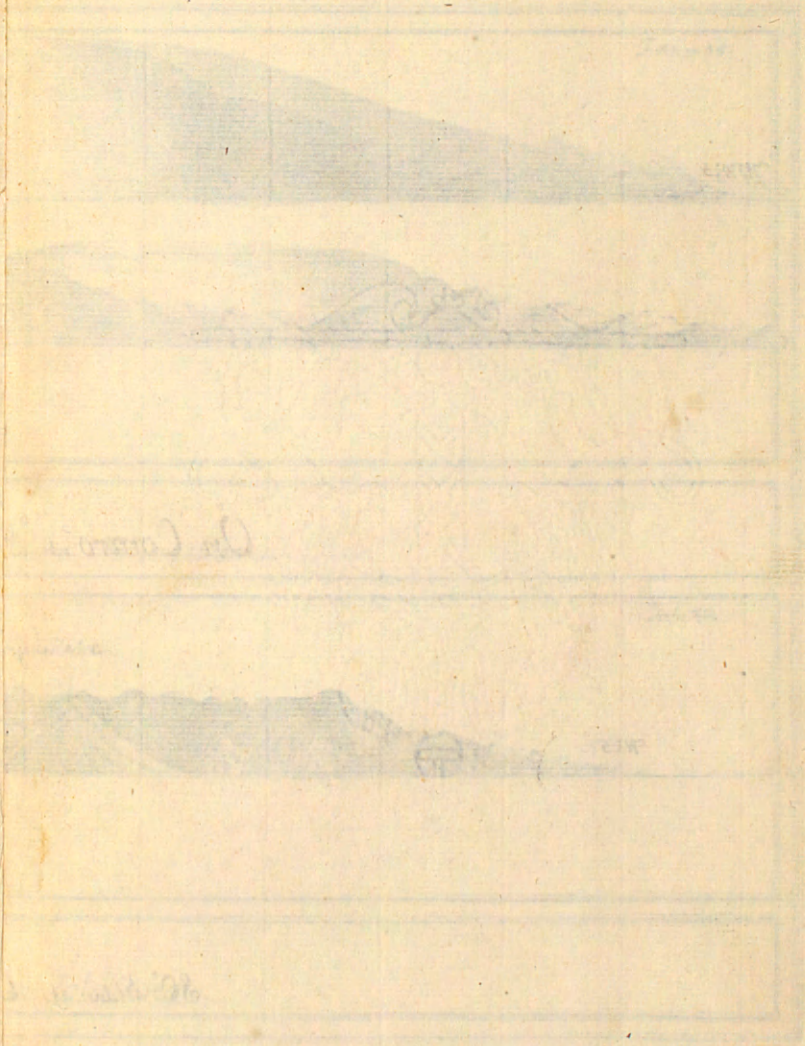

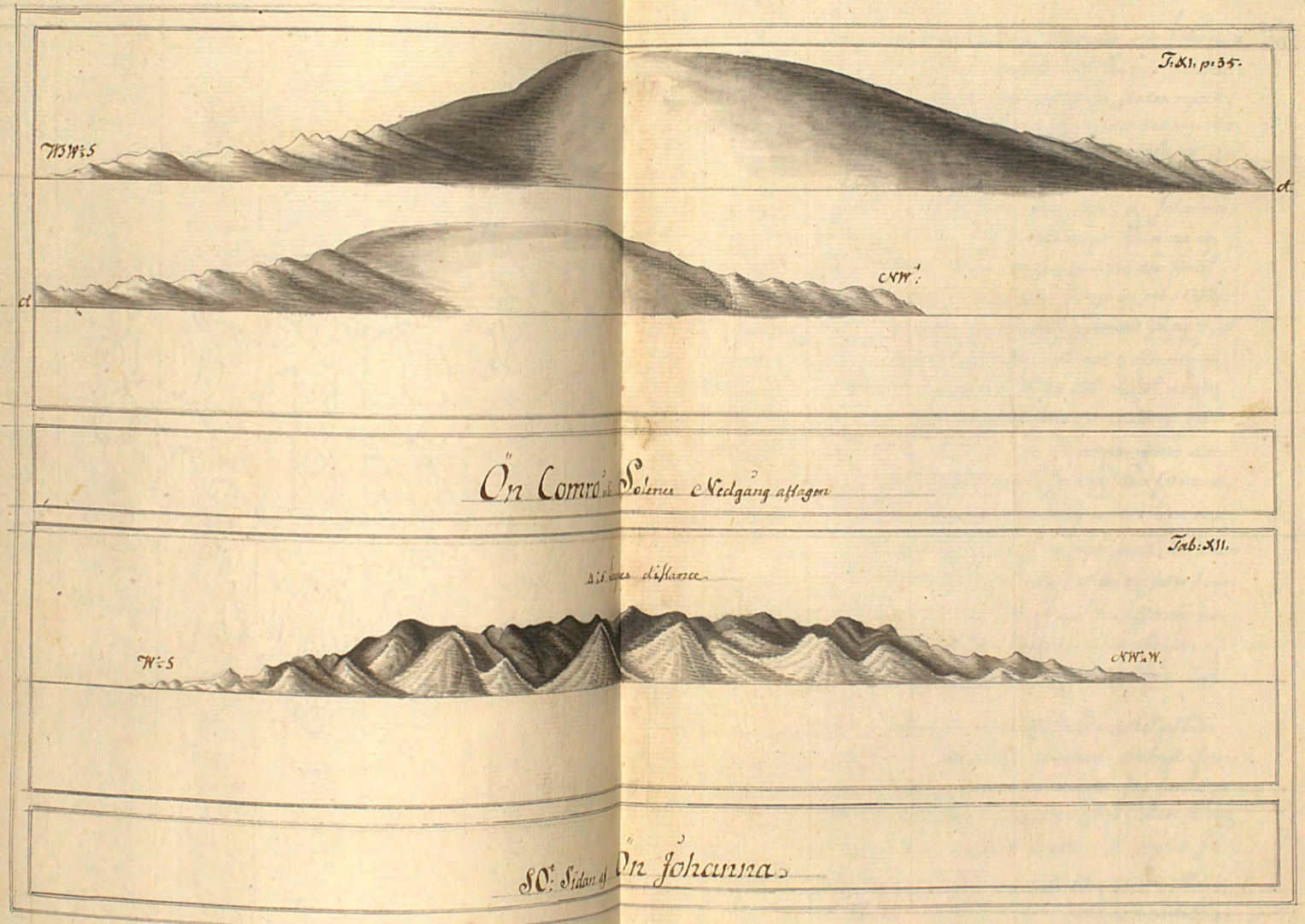
Tab: XI. p. 35.
NBW½S
NW½
Ön Comro Solenes Nedgang aftagen
Tab: XII.
W½S
NW½W.
SO:t Sidan af Ön Johanna.

utom den tillit hwar och en hade till Sine förmäns courage, äfwen den högst lofwärde gm wärdriad Höglofliga Compagniet gordt om deras belö-
ning, som skulle halla sig bra i förefallande omständigheter, förenade interesset med den böjelse de förut hade, at Signalisera sig, och bibehål-
la Nationens heder.

Den 8de Augusty fingo wi sigte af öarne Mohilla, och Johanna, Tab: fig: och dagen där på af Mayotta, fast wi mycket tätet hunde winna op på dem. Wi hade alt ifrån det Madagascar sags skedse rijtat
tätet wind, och nu aftog den ännu mera, och förwandlades omsider allteles i stil, så wi måste så gått som drifwa emellan dessa öar ef-
ter Stremen, som sundorn sätte NO, och ibland SWS och Nord.
Den 11te om aftonen woro wi mycket nära östra sidan af Johanna, och som ej annat kunde förmodas, än at följande dagen komma in, sändes war båt i förwäg at efterse om nagre skepp woro där förut, och at anmäla wår ankomst; doch till all olycka fingo wi om natten en så stark westlig ström, somden lilla winden ej kunde stoppa, at wi om morgonen måst woro landet ifr sigte; det war ej eller möjeli-
gt at anckra efter ingen grund kunde fås, så på det sättet nägre dagar måste spenderas, at lofwera op det som om natterne och med stil blifwit förlorat. Den 14de woro wi så wida ifrån dess tillärnade ön, at Comro syntes helt grant, som är den förnäm-
sta bland dessa öar, och ansenligen hög, som hesgaende ritnin wisar Tab: men darjemte opsprång just då en frisk wind, hwilcken jämte barerande under landet, hälpo oss så wida, at wi omsider hin-
no op den länge eftersökte orten, och den 16te kl: nio om aftonen ank-
lade i 33 famn. Corall grund, mitt för staden i nordra baijen af ön Johanna, hwareft Engelska Compagniets skepp Schaftsbury låg för os.

Denne swärigheten at opbinna ön, hörflot wal mycket af liten wind; men den starcka stremen som sätter därifrån, och brist af ank-
largrund, förr än wi på landet gorde wal det måsta. Jag finner in-
tet skäl at tro, det wår led, som bar längs den östra sidan härin, kunde göra så stort till saken, anhorit anctor till English Indi-
a Pilot. book säd den afrader, hälst hans anförde orsaker allteles intet äro sammanhangande, och äfwen nu en del befinnas falske; ty den af honom omtalte starcka Nordanwinden, kandes intet

af längs Landet utan dar mar merendels Stilt, blasande SW:t Monsun hela Sommaren, ett stycke längre åt; och landvindarne wore ej så faste af SO:t, som Han pläger, utan varierade af alle kanter.

VI:te Capitlet.

Beskrifning på Ön Johanna.

Johanna en bland de förste af de fem Comroske öar, är belägen emellan fasta landet af Afrika mid Mozambique, och norre udden af Madagascar, i ut-loppet af Mozambikske Canalen, som för den skull Skäfnämnde ö gör efter åt, har för sin förste midd. Dess Longitude ifrån London är AA:o 53. Öster åt, och Latituden af nordra anden efter accurat observation 12:o 10 Syd, inbegripande wid lag 14 till 16 Swenska mihl i sin omkrets, som formerar en figur af en triangel, hwars ena hörn åt Söder, och de andre twa åt Nordost, och NW: sig sträcka. Emellan dessa sidsta twå innesluter en djup Bay, den tjänligaste har finnes för anländande Skepp, hwarest talt utmed landet, utan före en oansenlig stack eller by, en liten bancк utskiuter at anckra på, från 50, till 40 och 20 famnars djup, dära rätt ut ständigt rullar och bränor. Strömerligen på Stranden, at en ind landsgången har swårt undkomma torr, af-trenades går ebbe och flod härinne mycket starkt, och den sednare sätter syd, då den andre går Nord, stigande och fallande rätt emot tri hela famnar. Annars är hela ön mycket högland med stupbrante grindar runt utomkring, gifwande wid anmalkande dess ojämna och opstigande hullar, som med gröna öfverallt äro betäckte, ett behageligit ansende, utan at de här och där förekommande sanddälder förhöja något af dess fägring.

När de Comroske öar blifwit påseglade, har jag intet kunnat få rät-telse om, fast det troligen skall i slutet af 15:de eller början af 16:de Seculo, strax för eller efter at Madagascar war upptäckt och besökt, emedan de ligga så nära denna ö, at de som omseglat dess norra ända, nödwändigt måst falla in i deras wag. Portugisen hafwa ochså Portugisorne tillagt Johan-na detta sitt tilnamn, efter sin namn af dendagen de blefwo den först warse på; ty dess rätta namn, som Innwånarne bruka, är: Anzuiliani, som jag med flit efterfrågade, emedan Holländarne skrifwa det så i sine Sjö-Charter. Annars finner man den hos all skrifkige Skribenter kallas annorlunda, som Don Juan, Anjouan, och ofwan Johande Nova, hwilchet lekmal är en helt annan ö. Dellon skrifwer det förste, och säger at den Portugisen som honom på fant, så hetat.

Efter berättelse, skall man finna på denna ö, fyra platser, som de wilda tillagda namn af Stader, emedan de ligga wid Stranderne; men som

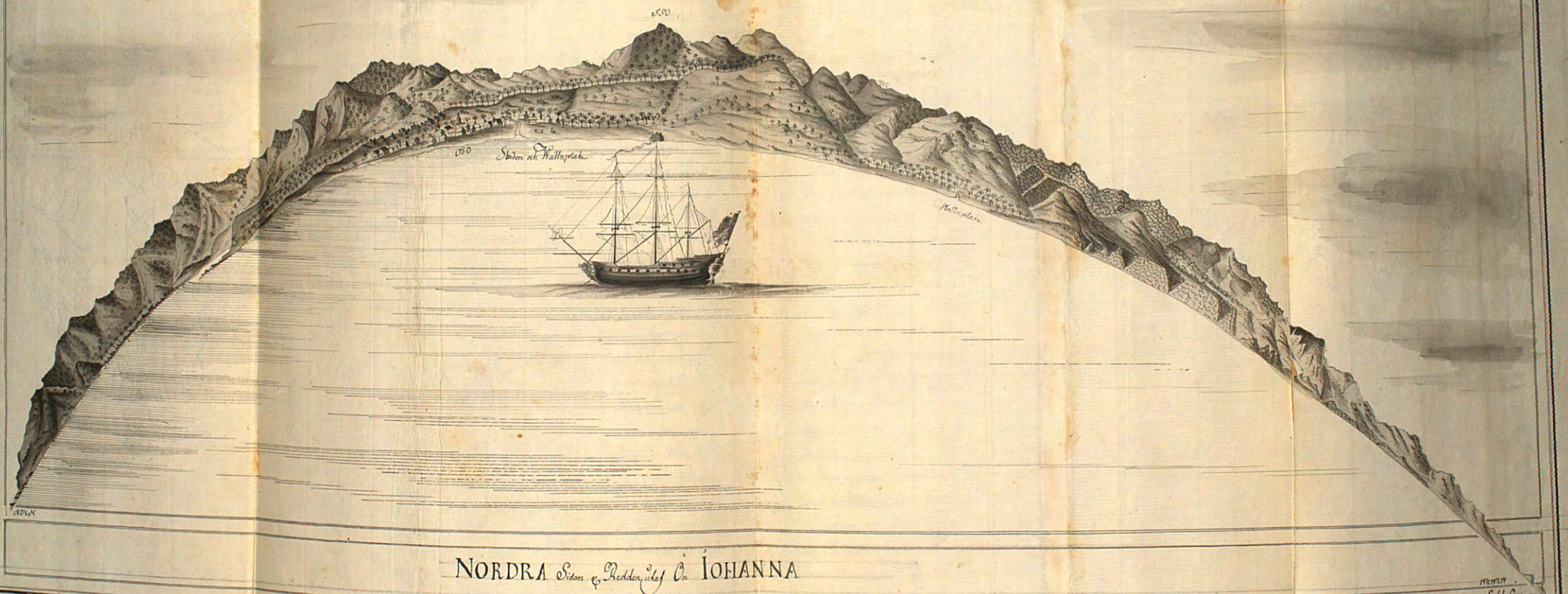

NORDRA Staden & Reddenskap Ön IOHANNA

ej annat äro, än samlingar af elendige hus. Uti Lumoni på östra sidan bor konungen öfver ort; Chiusini ligger på nästkarten, och Samoder med Varg-hus. ti nordre bayen talt vid hwarandra. Jag vet ej hwad den Engelske Atlates Book menar med Tussey reeds som skall wara på östra sidan; intet eller har jag af Inwånarne kunnat inhemta något därom.

Samoder ligger tätt wid stranden utaf den Bankan som Skeppen ankra på, något öfver om middelst af Bayen nedan för en stor heyd, warande innesluten af twenne cocos trädar, en å hwarsin sida, af hwilcka den nästa därifrån afskiljes genom en liten back; den består utaf ordentelig hopasamlad ung af 70 till 80 stenbyggnader (som lämna en tickhet af tranga gator emellan sig:) hwilcka alla äro gamla och förfallna, med små gluggar för förster. Gårdarne uthkring innesluttas med skrabick af flattade palorlof, hwilcka blad äfwen tjäna för tackelse på taken öfwerallt, utom den förste Mosqueen, som med ett rundt stenstorn skiljes från de andre, anskönt intet ej räckas annat än tomma väggarne. Derwara togat med en taped afskedlar sina Hammars Ammerlunda Se man ej eller husen wara prydda, bara de som något förma, hafwa utom Säng, en stol och bord, jämte nagre bouteiller och sönderslagit porcellaine opphängt som en förat ikring väggarne. Denaja Sig åt med en tapet afskilja små Kamarns eller fruntimer ifrån hwardagsrummet; och hafwa förmögen åt tala, intet eller orsak frigta före, at deras Principelsche skönhet skall förtjusa nagre sedige Europeer: andre willman ej tala om, för emot sådanes bränad, äro las och galler för swage Stängsell. Nagre mente efter husen woro så gamla och en stor hop förfallne samt utan tack, at de hade blefwit af Portugiserne byggde; men utom det ingen tickelse war till en Europeisk byggnad, är intet till undrandes, om Mahomedanerne ej förbättra sina nedfallna förut drade byggnader, som så starckt intagas af menningen om ett owanligt ödt, at de den tilt minsta ting utstracka.

Till denne stackens Styrsell, skaller Sig där utom twenne förestandare, somde kalla Pangiri (: hwilcka hafwa op. sigt öfwer konungens rätt, en Sheriff, som Europeerne bruka at kalla Printz, och hwilcken heders titul, Man som nu bodde där med mychet affwar. samme åt börder emellog, anskönt dess utwärtes prydnad ingen annan be. synnerlig Skildnad gaf Honom, än at Han drog ett par utfyllne Skor, dock utan Strumpor, när det andra folcket gick barfota, och i handen bar en med Silfwer knapp beslagen käpp. Då Han wid wår ankomst bewardigade mart Skepp med Sin närwarelse, war Hans öfrige kläde dragt en lång tätt till kroppen slutande kabay af rutigt bomulls tyg, med en grön open ofwan rock, ett Escharpe öfwer manstra axeln och en liten wrihacke eller

Stichad kalcätt på huförrådet. Han war en tiederlig målskapad gubbe med litet Skägg af 50 till 60 års ålder vid lag, och hvarde något, både Engelska och Französka, förstående aldren tämmeligen väl sina Stat tal, om allehanda Europeiske länder, det Skan i sine resor till Surat, Bombay, Londicherry, och flere orter lärt. De andre underhafvande gorde intet mera nämnde af Honom, än at vara förbrynnande af något, de lyfte hans hand, och gorde Sin Salam, hvarvenat Han som en god husfader enär arbete pågallde, intet gindansom Sig at Sielf lägga Sina Dyrtseliga händer darvid, som at hugga ned Ljung träd för Boskapen på vårt Skepp, och dylikt. Jag tyckte, da hos mig Sielf vulle förekalla mig den första oftyllelige Herdelefnaden, var Patriarcherne Sielfve förde sin hanad i bete, och drädenes Konghamma utförde Sine Store Förestyrare ifrån plogen; men jämförelsen maste snart förfalla da jag fick besinna, at här hade neden ingen lag, och at därföre en wälmående Swensk bonde efter sine tanckar, skulle tycka Sig hafva liken orsak at afstunda histe med en kroritz på sin hamma. Efter närvarande amne påminner mig om, han jag har intet förbiga en anmärkning, redan af andre smält i agt tagen, om mange obetänksamme resande, som underhafte Sine berättelser det Allmännas omdome. De utlofvera så högt de Sina Indianske Envalds Herrarne, och tillägga dem sådane klingande titlar af Konstar och Kongar, talande om deras residencer, hofmän Stat, och jag met intet hvadmera, utan at invånare förklara sadant, eller göra nagre förbehåll, så at en som läser sådane misbrukade och illa valde ordasätt, dargenom oftast förledes at fästa vid dem samme begrepp, som dike termer hos oss i Europa bemärcke. Emedlertid är ingen ting mera Skillnande. Man kan då svarare säga, at Sike domestiquer passa bättre för hanare än en Don Quixotte; och den som af deras kraftige krafter, vill göra lämpelser till vara konga palatser, och kalla nagre Starkare Negrer för Herkuler, maste vrisserligen hafva Syrien annorlunda Skapt än andre menniskor, eller och Så mitet hurtma Se, utan med en kringvandrande Bildhuggares ögon. Ännars anmärkes också om den förehafvande saken, at da nagot Europeiskt Skepp hitankommer, sander alltid Skeppet på konungens vägnar emot det en Skagstad oxe och nagot grönt, hvilcken Skanck sedan ofves med 2 eller 6 Lefvande oxar, hvarmot Han tillbakas undfar för Sin Principal nagot ammunitions och dylikt. Från vårt Skepp, bestodo presenterne uti en Skarding knut, och 30 Rd. D. i Carduser, En tumma beck, två mousquetter, 2 pistoler, och 2 Spador, jämte 26 piaster i Corantt, utom ett Sämskelt Sammanskatt, som gordes i penningar för Skeppets Egen person.

Jag tillfar det jag knapp påstt Seat härligare land, än ön Johanna. Anskönt den öfverallt är hög och kullig, synner man ändå intet berg, utan bakarne Sta optill topparne med en tjock skog öfvervuxne,

framlyfsande på mychet få ställen några Sandkullar. De nedanföre belägne
vide dalar inta sig ej mindre beprydde med ömnighet af hvarjehanda frugtbäran-
de träd, hvars skuggrika toppar äro ogenomtränglige för de heta Solenes
strålar, och hafva en ej mindre svalkande än tjusig skugga; emellan
Naranarne framvinna en ömnighet små bäckar af mychet klart watten, som
med sitt sagta susande, jämte den angenäma sång, de många små foglar
misstämma, sammansätta en harmoni, mägtig at betaga de mäst hårdsto-
lese sinnen. Med ett ord, dess behaglighet är så stor, at man knapt skul-
le tro den finnas, utan i några Romaner, och sielfwa nöjsamheten tyckes
aldrig hunnat behageligare säte wälja.

Kmad Dess frugtbarhet beträffar är den ej mindre, besynnerlogen på
den norra sidan af ön. Mäst all marcken består af en ren svartmyl-
la, utan at några stora stenar däruti träffas, och har jag sielf sedt på man-
ge ställen, där det manit grafwat eller marken fallit undan, at den gådt till
två alnars djup, så at detta jämte de många wälli bäckar, som ifrån bärgen
nedrinna, afwen som det öfwerflod af källsprång i fordon öfwerallt träffas, kun-
na intet annat än förorsaka en oförlikneleg frugtbarhet. Det är hwarcken
min förmåga, eller mitt ändamål, at namngifwa de mångfaldige slag af
blomster och örter, som med ett ständigt skifte af alle slags färger tapysera
fälten, och leda ögonen in i en fägnande förtjusning. Deras ömnighet
tyckte mig hunnat sysselsättare en älskare af botaniquen längre tid, än
mitt korta mistande tillåt. Intet eller är jag i stånd at opräkna alle an-
dre Träd och wexter, som den ömnige jorden här frambragte, och masse
därföre nöja mig med deras nämnande, som jag i synnerhet blef wase.
Cocos träden med sina höga stammar, och Pisang traden med dess inda
blad, formerade en sammanhängande skog öfwerallt; emellan dessa stode in-
blandade åtskillige andre som frambragte, Papaj, Gojaves, Granatäpplen,
Pampelmouser, Tamarinder, Lemkis, Citroner, Pomerantzer och små Æpel-
siner. Ananas Busharne, änskönt små, gofwo med sin härtiga lugt sin
närwarelse tillkänna, och stranderne af smälige bäckar, wexte fulle med
Sockerrör, jämte en sort Sjöbönor stora som en nuedaler, castanjebrinna till fär-
gen och innesluttade i ett hårster af halfannan alns längd, i skapnad nogsicht
en Sabel. Jsinelekar buneas nägel af dessa om tiuet, som med sitt skram-
lande efter hwar kropsens rörelse, tjänade Jnwanarne som en slags musique.
Bland fordnämnder wanchades öfwerflod af Pompor, Wallon Lemoner, Potatoes,
Tomes, Fingerört, Dill, Portlaka, och myrta med flera dylika, som till stör-
sta delen, utan plantorande framalstrades; så at näppan intet af alt hwad den
till oppehälle wille önska, och af jorden hon fortplantas, tyckte fela. Gräset
war öfwerflödigt och stod mäst till midian, utan at Jnwanarne fråga efter

at stå det ifrån eller göra någon samling, emedan här är så godt som
ständig sommar, och par regnbäden kommer, hvarpa kreaturen, så väl be-
te sitt, som förut. Till denne orts ömmighet kommer ochså en ren och hälso-
sam luft, hvaraf alle wäre med scorbutiske och andre krämpor behäftade
Spike, Blefwo snart botade. Det endaste man här tyckes hafwa orsak att kla-
ga på, är hettan som med i dalderne är tämmeligen stark, at det stadiga
återfallen sötkrälarne hasta ifrån de höge backarne.

Man får ibland hemtamde djur, en myckenhet Oxar, af det slaget som
å Madagascar ranckas, helt små och nya; men feta och fylliga: ofwan
skulderne hafwa de en hög knöl af hårdt fett, hängande lösa skinnet un-
der halsen som slänger ned på medelen af framfötterna. Får, Bockar och Getter
löpa i stora hyrdar, alla väl gödda, emedan utom gras, de födas med Kamar-
ne af Pisang Träd i bitar skurne, hwilcke äro Sympterligen gödande, och af
Fänaden mycket älskade. Dese Pisangs träd, som manchas ofwerflödigt i
alla heta örter både i Ost- och West-Indien, hafwa gemenligen en höjd af 6. 10.
till 12 fot. Dess stam är intet annat än en samling af helt saftiga blad,
fina och hwita som tunnaste pergament, på hwarandre rullade och i grof-
het tillagande, ju närmare de sitta det öfwre skalet. Ned mid marken
sitter altid ekring stammen en mängd som en hufwa, af fastare ämne. Toppen
sprider sig i många grenar, hwilcka alla hafwa mycket stor blad, half-
annat till twå qwarters breda, och twå eller tre alnar långa, warande den
mellersta sittande skalcken om en tumbs tjocklek, och les likt en hålstock,
uti denna finnes så ömmigt af en limaglig saft, at då en skär den
samme twärs ifrån, och sagta ifrådrager de twenne stycherne ifrån hwar-
annan, följande hårsmådetals fina trådar emellan, som halla dem
tillsammans, och är denne saft så mycken, at om skalcken skares skif-
wa för skifwa, skall en altid då de skiljas ifrån hwarannan wir hwart
och ett af de fine porerne kunna draga lika många aljna ändar, hela
twå fathmarne länge. Skifwa leden där groften sättes till stammen
är tjockare, och då den bröstes finnes full af ihålige rum, alldeles lika som
kakorne i en bistack. Bladen hållas bladerna för ett skönt defergont,
och man försäkrar, at om de appliceras på förbittiske sweldnader, föror-
saka de en admirable nytta. Bommen öfwerst i Toppen wäxande likna
en kronärt stock, emellan hwars ända blad sitta 12 eller 14, som hwardera
hafwa fem stamina och en pistill; alt efter tillwäxandet skiuter den ut i en lång
qwist, kring om hwilcken federmera frugten finnes fästad lika som en cochlea

eller i en utridning ända emot yttersta Spetsen, finnande man på en sådan gurck eller kronа 250 till 300 Stycken poisang. Hanligen är denne frugten ett halff qwarter lång och tumbs tiock, warande då den mognast omgifwen med ett tunt löst Skal af gul färg, som tättaligen dragas utaf, då innuti sitter ett löst mos eller hölt af en angenäm; men starck Solrna. Fullmognhet kallas den Pisang och Bolanica Musa, äfwen Bananas och Indiske Fikon. De som namna den Adams frugt, bygga sig på en widskeppelse efter mett uti frugten syres som ett hors då den twaras på afskäres, och därföre säges det i Goa, vid Straff strax förbudet at Skära den. Man får annars twenne Sorter härutaf, den ena dubbelt större än de här beskrifne, hwilcke Engelmennerne kalla Plantains. Kurn älskeligt den tillagas at äta och om flere dess nyttor finnas tidige underrättelser i de mäste både Ost- och West Indiske resebeskrifningar, och därföre gås här förbi. För samme or. Jak will jag intet eller nämna något particulairt om de andre Indianiske frugter; hwarföre om något Kedwert framdeles skulle förefalla, skall det allenast skrifwas sådant, som jag funnit mera besynnerligt, och efter mitt tycke, mindre accurat af andre anfört.

Att begifwa mig åter till Djuren på ön Johanna, så räknades utom de nämnde: Buffar, Kor, Markattor ifrån Madagascar, Apor och Ormar förtes ej utaf; men grashopporne omnoghet, skrattes af deras oaflåtliga skrikande mannar och qwedlar i gräset, och ödlor löpa öfwerallt i rad och buskar, dock utan at göra skada. Fjärilar och andre små kräk swämmade öfwer allt kring om blomstren efterfoda, och besynnerligen togs agt på Bi, fast jag ej kunde märka att inwanarne wiste göra sig nytta af dem, emedan hwarcken honing eller wax förspordes.

Utom myckenhet af hwarjehanda små Fogelor, hwars narwarelse endast hörs af deras angenäma sång emedan inga kunde fångas, remarquerades en stor hopaf Hökar, som efter wanan woro lätt skygge; Korpar, annars swarte, men med hwit ring kring halsen, och tämmelig förråd af Fasaner. Likaledes såg jag här de första Fladermöss, som någonsin förekommit emig, hafwande wingar, hwardera om twå fots Tab: fig: längd utsträckte, och hallfannat quarters lång kropp; jämte flere luftens inwanare, hwns och sådane icke at omtala, emedan jag anser dem som intet den minsta Article af den förenämnda skona förfrisning framsände Skeppo här så, och hwars omnighet gör priset så billigt at år 1760 i Augusto då wi woro där sålldes en från 10 till 12 st. wigt

till 2½ à 6 pfr, Ingef ½ à ¾ Dr. 12 à 16 Skins 1 Dr. 20 à 26 Kongar grönt, Potatoes och Citroner 1 Dr. 10 Sk. pompoer 1 Dr. 60 Sk.

Saltan Fisk nog varierar, både vid Stranden och Hafvet utanföre, för man dock sällan någon därav fångad, emedan Invånarne äro trege Fiskare. Ett märkeligit mål hade nyligen därav med en Sorg en gång ett par Stycken till Salu ombord. Då tillfrågan om Kan hade flere och hvarest Kan tagit dessa, svarade han häpen och förargad, at sådant ej voro hans göra, utan tillkomne de Svarte Strånnierne (black fellows) Hy de bruka mycket af Staffar istan Madagascar. Anmärkte var, at han inbillade Sig vara hvit, då likväl i sången så många olikhet emel. lan Johanna- och Madagascar-Boarne synnes, at om ej andre märken voro dem emellan, skulle de Svartsjuga skiljas på hyn. Så allmänt är likväl egenkärleken hos menniskorne gängse; nappeligen spörjer man hos Sig alldraminsta företräde framför ännannan, innan man strasct skall bort at prevalera Sig därutaf.

Härmjar, Simiare, och Delphiner, voro annars de endaste bland dem kring Skeppet simmande fiskar, som kunde igenkännas.

VIIde Capitlet.

Om Strånnarne, och om de andre Comroske Oar.

Inbyggarnes ansenliga mängd, som tilles före Stiga till 50 eller 60000 Sr större och mindre, kan märkeligen anses för ogemenst, i af. seende på denne orts lilla omkrets. De flesta alle på en svart färg, somlige mer och andre mindre; men hafva likväl inga fula lineamen. ter, synnerligen gemmalt folck. Allen för inga nedtryckta näsor eller utstående dron på dem, som på Javanerne, och det endaste, som fal. ler något oproportionerligit, kan vara deras stora läppar, hvilcka likväl ej äro så allmänna, at man ju också synner dem ibland mjo. kenheten, som i wälskapad intet eftergifwa nägre Europeer. Deras Smakulltige svarte hår raka de släte ifrån sig; men skägget låta de växa så wäl öfwer mun, som under hakan efter Mahometanernes sed. En stor del, alfwuksom deras små barn gå mäst nakne, undantagande ett smalt klade om lifwet, eller en liten lapp, at täcka sin blygd med; varande de öfriges vanliga dräkt tämmeligen enfallig, emedan den högste sträcker sig till en kort skorta, framman till öpen, och

hanske därtill ett Stycke riktigt bomullslärft ikring lifvet mehlat, hvilket medena ändan hänger ned till hälarne likt en bräng kortell. De förnämare bruka mera kläs med sin bonad, hafvande utom den brukelige undre, en öpen öfwanrock, jämte all eskarpe om lifvet sändet att gå under armarne, hwars ändar sedan hoftas öfwer axlarne. Dese eskarper, som berättades blifwa förde ifrån Madagascar, hwarstädes de tillwärkas af mörk färgad Silke, äro Sjömerhqwi utbrygde med ändarne, antingen med Skuntsar, eller pärlor inhwäfde i façonen. Hufwudet betäckes med en liten Sprätkig mysa eller kalott, hwilket Turbaner, hafft i bruk här, äro sällsynte bland allmänheten, men förr ännu mera, och sägs ingen som ej gick barfota, utom Sheriffen, som ofwan blifwit malt. Skon räckas ifrån gewär, antien en hoff, såsåd i ett Snöre, som går öfwer wänstra axeln, eller små dartar instuckne i Baltet, en del som brukade större Silfwerbeslagne sablar dem de buro i handen eller lade på axeln, gifwades till at wara sushie betjänter, för det förtäcke dem lämnades. Ringar både äfwe öfre och nedre Snibbarne af orönen äfwen som å fingren war allmänt, och för en Sjömerlig Sprät ansågs det bland gemene man, at pryda de blotte armarne med tenn och messings boglar, eller pärlebarad, dem de sej bofwor hwarannan giorde, narande de så mycke om, at intet längre halsen blottad från sådane utsmyckningar, at då annat felades, brukades däromkring rosor på band ofstadde.

Till sinnelaget är detta Folcket enfaldigt, och emot främande Sjömer gästfrijtadt, så enhelt enfaldigt med största säkerhet kan gå i Skogarne, utan at af dem skall miss minsta mehn emot någon. Ehwem en möter, om han ej ringaste annat hantala af Europeiskt tungomål, wet anda at säga: How you do? och, very welcome; hwilchet med en mycket wänlig mine framföres. Utom deras naturlige böjelse för stillhet, hänsyftes mycket deras beleffenhet emot Europeerne af den tjänst de Engelske bewiste dem år 1700, när Commendeur Courmall med sitt missande här, hjelpte dem emot Inwånarne af Mohilla, med hwilche de då woro i krig, och underlade dem samma ö. Detta bistånd hafwa de Sedermera altid sökt så effectuelt erkänna, at Engelska Compagniets Gouvernement i Bombay därigenom blifwit beweckt, at försköna dem för sine Bundsförwan-

ter, och på inkomne klagomål om nagra Engelsmäns begångne öfvervåld, lofvat dem framdeles alt beskydd och Satisfaction, samt därpa gifvit dem sitt skriftliga portent, som hos Skriften an bewahras, och häraf hafwa de fått de ord-språket, som de Raid se föra i munnen: at de Engelske och Johanna Boerne are som bröder. Jag fann ock at denne wälvilligheten sträckte sig ej allenast till Engelsmännen, utan äfwenledes emot oss utan skeldnad, emedan de altid funnes beredwillige till all tjänsts bewisande, lätande intet otydeligen förstå, huru högt det skulle smicka dem, at få den äran inda re ut midsa Sitt Brasskap.

Tjufaktige finner man dem alldeles intet wara, ej heller fallne för tråtor; diverrätt är wäl wist, at de wisa sig mycket måne om, at skippa omak, och garna lata dagen gå, som kan komma; men detta må snarare tillskrifwas deras tillstånd, som ej sätter dem under nagon nödwändighet at arbeta mycket, än sielfwe naturlige böjelsen, marande wist, at ingen ting, så mycket sätter ens hander och efterlancha i rörelse, som brist på all ting. Emedan de ingalunda are gerige, och deras förnödenheter få, så kunna de äfwen desto lättare förnöja dem. Lyckeligit folck. Idenstunnan, at deras moral ännu ej kunnat förwandas af mycket omgänge med främlingar, eller nagon segerherdes oppressioner, genom exempel, lärt efterfölja de laster, som wid sådane omständigheter ofwas. Huru i deras lefnad intet framlyssa nagre sådane dygder, som man kan ställa för ögonen eller jämnföra med nagre af de gamle förömde Nordens wises stränga sedowandel, så kunna de dåtela skattas sällare, som okunnigheten hindrar dem at bega mange grofwe moraliske fel: och ju mindre deras omak är at dämpa begärelser, som alldrig plaga dem, ju mera är deras ofrysseliga lefnad i det måtet at misstrua.

Deras födo beslår af frugter, kött af deras kreatur, och ris, som ginar längre op, och på andra hanterne af landet; ty wid de nordre stränderna ser man inga åkrar. Då en oxe slagtas, brukas dess fett, och utan at dörs genom nagot slag för huswudet, skares dess strupe af med ett nipadon de, blifwande hela så tämmad tills bloden är afrunnen, hwilcken Mahomethanerne hålla för en styggelse at äta. Starcka drycker, som Arrack eller Rum, weta de ej at tillaga, anskönt de hafwa tjänligit sang därtill, utan bruka i stället rent watn och Syri, som är en Saft, tappad ur toppen af Cocos träd, hwilcken då den är färsk, både swalcher,

Tab: XIV. pag: 45.

Inbyggarnes Skogsbyggnader på Ön Johanna.

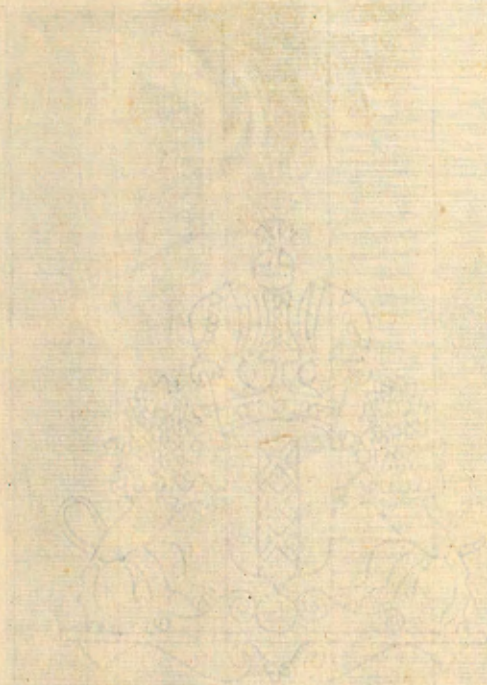

och smakar behageligt. De förmögnare visa sig till ätmåtes anseende mycket nyckfne; men allmänne hopen har af Europeerne lärt smaken både för vin och bränvin, som de emellertid, när de få, tuggande därjämte gärna både Opium och Tobak.

Man finner ibland dem inga torftige eller tiggare, som kunde odraga sitt värd någon oförtolig näsa; hvar och en har sin förnödenhet, varande ett wist district af mark hvarjom och enom tilldelt, som han använder, antingen för Boskaps skötsell, plantérande eller vis sådande. Den frugtbara jorden, som nästan af sig sielf frambringer allehanda slags skönske frugter och mackler gör deras arbete de små eller ötta sommarmånaderne mycket lindrigt, och då regntiden kommer, hafwa de intet annat at göra, än gå i Skogen och små nedfocos nötter, så hela deras lifstid går bort i en angenäm stillaro. De bo emellan träden uti sine kojor, som stå en del på stolpar, omgifne med wäggar af flätade blad, förlaggande en mycket lindrig asgift af sine buskar och ris, hwadan ifrån likwäl de så hallade Gadsdjur äro befriade. Konungen som bor i Surroni, äger således liten inkomst af dem, och det måste, utom Europeiske Skänker, består i det kan får af sine egne plantager, dem likwäl så wäl som de förmögnare söker opodla genom Slafwar, hwilcke de lindrigt hålla i Madagascar, för 6 till 10 piaster Stycket, och hwaraf somlige kunna hafwa ett antal om 40 till 50 stycken.

De säga sielfwe at de äro komne ifrån Arabien, fast likligast tyckes, det de flyttat öfwer från Mozambique eller närmast liggande Land af Africa; ty från Madagascarne skiljes de genom ett hav som fallerpråkfullrigt, däremot de förre hafwa det langt.

Till Religion äro de Mahommethaner, och af samme Secta som Turkarne eller Sunnis, hwilcke förkasta Alis uttålkning öfwer Alcoran, den Persianerne eller Sjais följa, hållande Omar, Osman och Houbecker för Mahomets laglige efterträdare. Dageligen halla de sina som böneståndor i Mosqueerne hwilcka till en del äro mycket enfaldiga, med murade watten Cisterner utanför dörarne, däruti de för och efter bönen tvätta sig. Fredagen, som är Mahommedanernes helgdag, fira de ej med mera högtidlighet, än de andre, och therifrån sielf, som tyckes bort föregå de andre med efterdöme, efter Han war darjämte deras Sjät eller öfwerste präst, gorde sig ej samwete af, att då afhålla sig. Uhr ceremonien wid deras Gudstjänst skall förteugas, stäl-

la de sig alle i ordning efter hwarandre, och deras Mollas eller præster främst, klädde i en mörkfärgad rock, wändande sig emot en öpning i wäggen norr ut, som är deras bebla, och utmärker belägenheten af Mahomets födelseby uti Mecca, emot hwilcken under deras böner, ansiktet alltid måste wara hållt. Sedan de åtskillige reser skiftagande böjt hufwudet så djupt, at de nästan hållt jordens, och rest sig alterneliga, samt ofwanför bada händren för sig med flatan utwänd, frammumlar prästen till sist nagra ord, likasom i sång, det de andre sedan efterminna, förrättande dymedelst ett ohyggeligt, och för en åhörare ej hynnerligt behageligt lyn och ljud. En del af deras andeliga affectera mycken utwärtes andagt och ålderdomlighet; jag såg en, som efter slutet bön satt med flesorna på en pall för sig, ur hwilcken han täfste helt hårdt med så stor opmärksamhet, at ingen af oss, som wore främmingar, och stode omkring, kunde draga hans ögon därifrån. Dwinsoldaten, som här ej tefwa i sådant twång, som blanne andre Mahometaner, tillåtas äfwen besöka Mesquéerne, warande till den ändan den största af dem i tu skiftad, så bada könen hade hwar sitt rum. Under wårt wistande påföll Ramadam eller fastmånaden, som de förr wänt hållade Ramram, och warar i 30 dygn. Jag förwånade mig öfwer den accuratesse, som därwid i agt togs af alle, intill de lägste; ty ånskönt en stor hop hela dagen hängde öfwer oss ombord, wille de ej smaka det ringaste medan Solen war oppe, oagtat twad fråsselse de hade; men så snart den gått under, skyndade sig hwar och en bort med en sådan snällhet, som gaf tillkänna det de intet ärnade spara, at med natten igentaga sin skade.

Här faller mig in ett artigt prof af, hurn lätt en som utan granskning anlöper in hop saker (utan) som de synas wid första påsynandet, kan taga miste. De fästa af wår beställning när de sågo detta Folckets diet under Ramadam stöd det sådant wore en allmän wana (Skick) ibland dem, därföre en, som skulle wara litet Skygge (Lynck) i sin dagbok en sådan underrättelse om Johanna boarne, at de wore ett oförlikneligen mätteligit Folck, som wårig åto om dagen. Jag hörde ochså wid min hemkomst många tala om detta underliga Folcket, och äfwen en del af andagt prisa dem, såsom de där hinde hjäna Christne för efterdomen genom sitt ewige fastande. Imedlertid war ingen ting absurdare. Så snart han det bära sig till, at man (afskumgåhet) bedrager både sig och andre.

Jag twiflar ingalunda på, at om man i en hoop sönderdr. tvenne Seculo utkomne reseberättelser, började efterse och utmönstra dylike Jansagor, som äga äfwen så god grund, som dessa, skulle både de widlyftige böckerna med en stor hoop af Indianske curieusiteterne blifwa fawnetygen tunne.

Polygamien, som här är gängse tillåter dem, utom en laglig hustru, at taga åtskillige concubiner. Konungen får hafwa fyra hustrur, hwilcket antal Kon garna håller complett, efter konet ej är så expensivt här, som hos dessa andre trosförwanter; med äfwen så litet omsweep som ett taga sig några bihustrur, hwilka de skilja dem ifrån sig; dock berättades at de sällan hade tillfälle härtill, efter det war mycket rart, at dem nagon anledning eller orsak gafs.

Uthom det wanliga Språket eller modersmålet på Comroshe ööarne, som mycket skall likna Arabiskan, tala förste delen af Johanna ööarne på Nordre sidan af sön, en med Portugiesiska blandad Engelska, i mycken förre renhet än Bujeserne; Ja, en del pronuncierna båda dessa Språken särskilt, äfwensom Franskan, med en färdighet, som förwånar förundran öfwer deras lärighet. Många gorde sig också mycket mödo om, at fatta något af wårt Språk, och öfwerhopade ombord ehwem de kunde så nagon undermåning af, at lära sig hwarjehanda glosor och talesätt, dem de oftast hela arbon sulla, förebärande at de skulle finna ett synnerligit nöje, om framdeles nya flere Swenske hitkomme, de kunde tilltala dem i deras Eget mål. Deras characterer äro Arabiske. Kappseret göres af swine hinnan på Bomben och kallas kuertags, pennorne af rör eller gåsfiadrar nämnas Kam, och den swarte tigwewen som tjänar dem för Bläck förcho. Årsräkningen kommer likaledes med den Arabiska öfwerens; de dela året efter månans gang i tolf månader, dårast somlige hafwa 29 och andre 30. dygn, wishjudandet en hel månad hwart tridie år, at opgöra den skillnaden, som af denne felagtige calculation härflyter. Om de i stiernor hafwa nagon insigt, kunde ej förmärkas: den endaste Bok jag såg ibland dem war Alcoran. Hwad deras förfarenhet och finthighet i handtwärck betraffar; sants på den sida hiden ej märkja marken dårast; at de nagot fofftade sig på järnsmide, kunde slutas af deras yxor och dylikt af deras mahsell, wirattade efter egen inwention och bruk.

Desse insulaner hafwa intet mynt, utan alt sker dem emellan genom byte. Från Mayotta hämtas nog Caffis, Hwilcka Engelska och Moorska Skepp från Bombay och Surat, med god winst, och ofta hela Cargi-

taler förrättra i Bengala, eller till sådane Skepp, som gå dit. Annars bygga de och så Skepp på Joharma, Snabbar ah andre små fartyg, hwarmed de besöka Madagascar, Mozambique och Mombas, från hwilcken sednare ort, bland annat de förnämligast föra de slag bland dem högt wärderade Sabelklingor, som jemte Dolkar och Bajor äro deras namnige waapn i krig. Emot provision, som generu man säljer till enskyllte personer, willa de hälst byta sig till Lintyg och Kläder, Bonteteller, Speglar, nålar, knifwar, las, papper &c:a och får man allra mera för det, än godtköpt dess värde i contant, tagande de först ernst penningar, hwar de ej kunna få annat. Engelskt och annat Silfwermynt willa de ej hafwa, utan ordnyt hela och halfwa hanlige Daalrar anses af dem för gode, skrädande de äfwen reales och pistoriner. Då Skeppen afsegla äro Herre de den förlagne med sine penningar, som de sedan ej kunna employera, och derföre gärna lägga dem ut för några af de rännande lappris Säker eller nga Comulls naeduhar bland hwilcka den förste, som i Canton köpes för 2 och 3 Condorin, betaltes med hela och halfwa kronor Stycket. In del fråga gade mycket efter, peppar, muscat, negliker, ah andre Specerier, äfwen som glas pärlor och lenn at göra armringar utaf, hwilcka de säde sig föra till Madagascar; men om de betala derfö, at det lönar mödan wet jag ej at säga.

För öfrigt anmärckes, at all som skall wara för Skeppets provision, beställes i land genom Skrifwen, som därom drager förborg sen han fått requisition på myckenheten. Ombord komma utom dess Inwanarne hopatelt, i sine små ur stackar hälchadefanoer, med utliggare å omse Säder lika Saranernes, hwilcka de föra lastade af gröt, Höns gäller, ägg, mjölck &c:a hwarmed de från morgon till qwällen hålla som en öpen marknad på Skeppen, utan at på nagot sätt med sina tiene nisbruka den frihet den dem efterlates, at obehindrade gå öfwer hela Skeppet.

De säge at Kusten och Bombay ärnade Engelske Skepp, löpa för förskrifning härin. Watten han tagas i hwad qwantitet som afstundas på twänne ställen, antingen straxt wid staden som dock är något grumligt, eller ett stycke mera nedorät, dåreft man öfwer en Bäck som i många kroar framflyter, förrier ett watten som i godhet och klarhet täfflar med det bästa. Med må huggas i skogarne så mycket en afstundar, bara man sjelf har besväret därmed. Portugisiske Skepp, gå också stundom hit; men Franske äro sällsynte, efter ide de Enare ligger så nära. År 1621. hade komme de Hollendske för förste gången; doch sedan år 1661 har litet hörts

af dem. Ifrån för 30 år sedan hamnen ofvades af Sjöröfware; anföres Capt. Johnson i sin ofvannämnde Bok en märkelig historie om Sjöröfvare Capoten Edward England anlände med twenne Skepp ett om 33 och det andre 30 Canoner till denne ön ifrån Mosilla, just då twenne Engelske och ett Ostindiskt Skepp woro begifne at gå bort den 25 July år 1720. Capt. Kirby med Skep: Greenwich och Ostendaren, som Löfwat Commendeuren af det 3dje Skeppet Cassandra, Capt: Olakra (: sedan Gouverneur i Fort St George :) allt bistånd, hulle så hårt ord, at de togo tillfälle af Kans engagement med röfwarne at segla undan och lämna honom i stycket. Capotaine Olakra med sine Soldatagare, saknade ofvergifne fallde likwäl emot mötet, utan stöd mera oförsände förtwifflan dem att till sidsta. Han emot sine i magt dem wida ofvergående fiender, och därföre höllo de så envist och tappert ut i nägre timmar, tills de alla tillbytat att afseglades Skepp och Lastwe näsan af mycketheten wore ofvermannade. Då sanks intet annat råd öfrigt, utan Olakra med sine Soldatagare gyinnade af brutteken lämnade Skeppet och begäfwe sig i land, hwarest Konungen honom så wälcomstlig, at anskönt Sjörösmarne anbudo 8000 Riksdaler för hans person, wille Kan anda ej förmå honom. Omsider efter någon underpläggning och löfwad säkerhet, wägade Olakra sig ombord till L: England, hwarest efter mycken hopen fara för dem som woro förbittrade öfwer den skada han gjort dem genom sitt entägna mottfund, Sjörösfwaren gaf honom, i stället för Cassandra han förut förde, det minsta af sine Skepp, därmed han lyckligen den 28 October samma år anlände till Bombay, högelligen dåsförades motsförande emot sin hamrats segrar.

Uthrad de andre Comorske öar belägger, som utom Johanna äro fyra till hen, hälles COMRO som gifwer dem namn för den förnämsta, liggande på 11:30 Österlig bredd, och 26: grader efter om Upsala meridian, och nämnst Africanska landet. Så ansenlig är dess höjde, at i klart wader Synes den ifrån CRO: uddan af Johanna, som räknas för en distance af 16 Swenska mihl. Dess wille Inwånare, som styrås af tolf Konungar, hwilcke alle sins emellan bryga, nämna ofwanlecdes Sin: o: Angasacha. Ehr alle omständigheter Synes trotsigt, at med denne bör förstås den Angasia, som kommendeur Beaulieu omtalar, hwars åbyggiare han gifwer en dåsk beskrifning på, som de där efter behag sades kunnat förordena wader och wind, och dåjämte tillsoga främmande som förbrota dem så stor skade, at gamle ordspråket: Insulani mali Siculi pessimi med en hårdig ändring gorett i Sidsta meningen, med största skog, tyckes kunna på dem tämpas.

Mayotta, den nästa i storlek, ligger 13:s à 14 Sydlig Latitude och 27:s 30 efter

ordinaire räkning Öfwan om Capo de bonne Esperance: samt 16 till 18 mtr. mon Östl. Telägen, och nog gämn samt full af kullar, bland hwilcke den på Östre ändan Valentini Ethe nämnd är ansenligast. Fordom ägde den sin egen konung; men styres nu af Samme Regent som Johanna, hwars Inwånare conquerera om. Folcket hwarpå berättades wara nog elakt och oopdolat. Engelske Capitaine Glover, som år 1719 med Sitt Skepp mistat M:t passaden, sedan han i fyra månader hållit sin förgäfwes; gick till Chajotta i mening at ligga där öfwer; men kunde ej längre än trenne månader halla ut, efter hon sant Insulanerne så ogerna, at hwar gång han skulle hafwa någon förfriskning måste den tagas medwåld, och war därföre omsider glad, at för den ofrige tiden få söka tillhåld i Johanna, hwilcket folcket däraffädes skulle för oss berättade.

Mohilla el. Mohilles i 12:te gr. Sydlig bredd och 26:te gr. Ö. om Upsala, Bloss som ofwan är sagt, för Johanna Boarnes räkning köpwåd af förmyndare förwarall; men hon sedermera rebellerat och agor nu sin egen konung. Lärad de lawast och flere Som halla denna ön Mahilli, berätta at dess åboar äro mycket spetsfundige; men elaste så bedrägelige, så man mes största warsamhet måste omgås med dem.

S:t Christophers ön mindre, seturad nästan rundt ut: Mozambiks kusten i Syd Lat: 17:de gr. agor också Sitt eget hufwud, och ogifwit sin afslagenhet räknas också till Comoriske öarne.

Engelske Skeppet Schaftsbury som låg för oss i Johanna, hade med sin passage emellan Madagascar och Africa råkat oformodeligen på en ö, den de togo för de så kallade Bassas de India; och emedan de så hörom meddelte anmärkningar, äro ej mindre artige, än nöje, och jag ingenting högre skulle åstunda, än at kunna tacka min sjösaxe många af den sednare sorten; lyckes mig at de på intet bättre ställe än här skulle kunna införas, som till ett slut på beskrifningen af ön Johanna.

De hade ännu intet sedt Madagascar, eller annat Land ifrån det de passerat Cap de B. Esp: när en morgon innan det började lysna, ett stenkast ifrån dem, som af en häftig Strömkokning eller wattenfall, sådan at de kunde opstacka orsaken härtill, eller blifwa land warse, som de dock alldeles intet förmärkte. För all säkerhet lade de likwäl bi med Skeppet, och funno wid dagningen till sin största hägenhet för sig, på hafwanan Engelsk mils afslägenhet, en macker ö, fulltrasset med buskar och träd, till åtskit, som hoygående ritning wisar, hwilcken från samma Skepp

Tab:

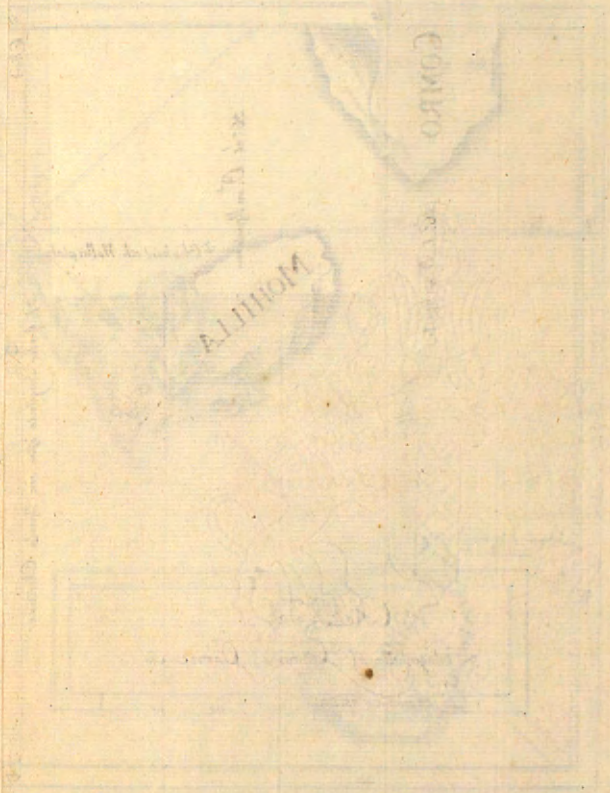
COMO
MONTILIA

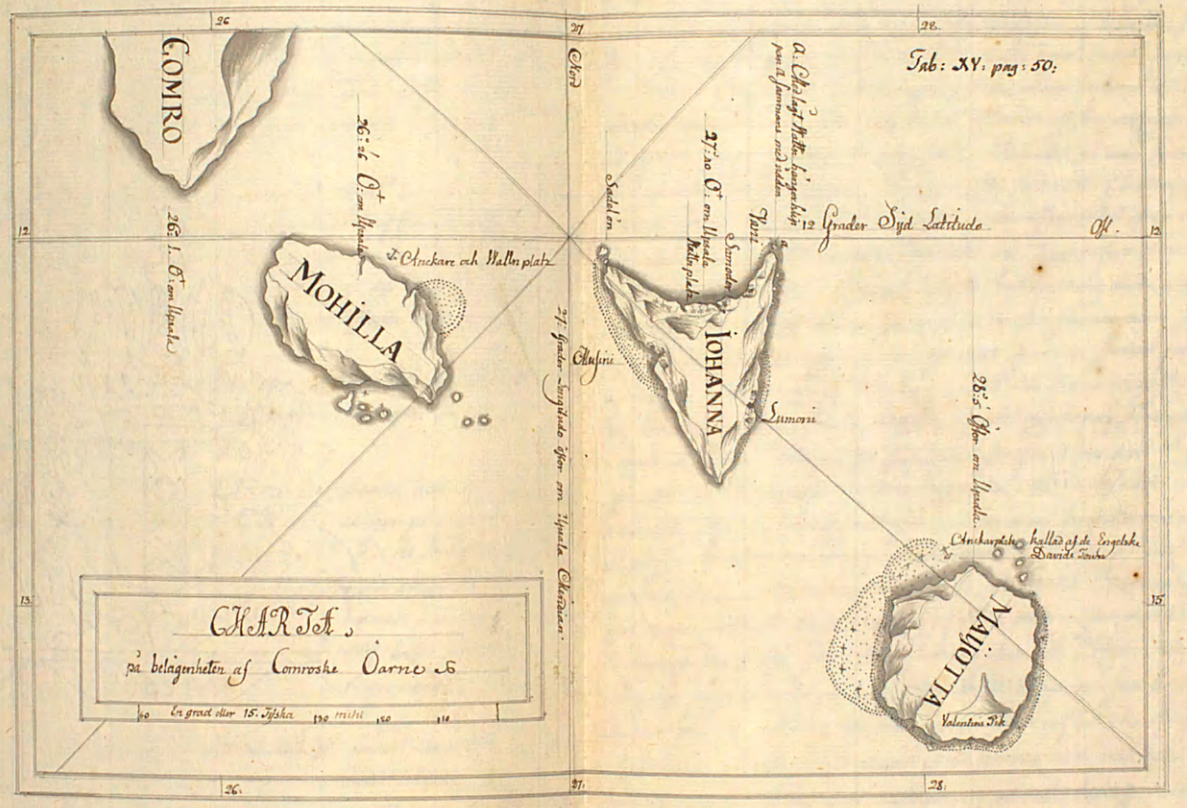
Tab: XV: pag: 50:
COMRO
MOHILLA
JOHANNA
MAYOTTA
12 Grader Syd Latitude
Ost
Ost
Ancker och Wallen plats
Ancker och hållas af de Engelske
Samorin
Valentina Bik
CHARTA
på belägenheten af Comroske Öarne
Tab:

klufvet medelst. Som vädret war stilt och vackert, sände de sin folck i land, att bo-
sumne den i sin ombrets efter gifvning 10 till 12 Engelska mihl, bestående me-
rendels af små sandkullar, helt gröna, och fulla af smått buscage. I
bland andre räcktes ett träd med sådan ömmighet af hada, at när därunder
högs, runn ett helt ämbar fullt däraf på en helt kort stund, hvilcken
träd härdnade som harts. Otroligit mychet fisk funno de i dem strän-
derne, och många skillpaddor, utom en stor hop landsfoglar, af hvilcka så
väl som andre omständigheter de kunde sluta, at där ofwer finnes farsht
mälin. Ehurn de ofta ledade, råddes ingen grund, emedan de woro fast un-
der landet, dock den war helt stupbrant, bestående af sten och sand,
hwarpå watnet wiuced stranden brände starkt. De mente, at man fwart-
igen förmodandes kunde komma härupp på, efter susandet af brännigen
grund kunde höras på två till tri Engelska mihls afstånd ifrån sig,
hwilcken också för sin lilla ombrets hell tätt må liggas ofwer; ehurn
knapp wunder han wara. Efter all liknelse, råddes derbey wara ofän-
sig, at inrätta till en förfrisknings plats, om ej ancker grunden woro så
eleuk, och andre så svåra liggande ömsing orter, gorde en sådan på
denne kanten mindre nödig. De kunde intet eller finna ringaste
marken till nägre dolde skär och klippor, hwilcket gifwer mig så mycket
större orsak at undra, hwarpå den författiga beskrifning grundar sig,
som göres på de så nämnde fruchtbe klipporne, i 16° 05' Sydl. Lat. och
Δ l: 25 Longit: efter om wisare nedlagde; och är mera förfelter mig un-
derligit det som berättas, om Portugisiske Skeppet S:t Jago, förr utlof Am-
miralen Ferdinand Alendoza, hwilcket på utresan till Mozambique
år 1585 därpå stötte och förolyckades; ty af 500: personer, som woro ombord
kunde bara så många sig, som i båten kunno ofwer till Africa; men de
öfrige förgingos, emedan De på de skallige grätte klipporne, som berättel-
sen om dem förtäljer, intet underhålls finna kunde; af hvilcka skilja-
tige afmålningar på det, som skall wara ett och samma land, man tyckes kun-
na sluta, at antingen allmänheten misslager sig på rätta beskaffenheten
af Bassas de India, eller at de Engelske anseat någon annan närliggan-
de ö därföre, som hittils warit okänd, hvilchet ej må anses för så ogrun-
digt, så wida alla Skepp hafwa stor rädsla at för nära nalkas en trakt, som
warit mångom så ödesdiger; och följaktligen hafwet där, är mindre be-
farit än på de andre kanter.

VIII:de Capitlet.

Resan ifrån Johanna till Surat Redd.

Skeppet Shaftsbury kommade Johanna den 19:de Augusti, och dagen derpå följde wi efter, tillräckeligen förseedde, både med provision och rätten. Ifrån af nagon wind, hade wi denna ort hela dagen, och ett fiske på den följande i Syne, tills wi woro mera tillkomne på rymden, och SK. menfun feck större magt at blåse, som sedan snart hielpte oss fort. Ifrån twa grader Sydlig bredde till 10 grader Nord om linien, bestods en ansenlig skillnad emellan räkningarne och observationerne, som troligen later härflutit af nagon strömsättning, carlingen ifrån Ammirantcarne, eller inuti Ostgadeeiste eller annars rik på Africanske sidan. Den geck mäst nord at; men emellan 2:r och 6:r Syd lat. funne wi den sydlig.

Den 26:de Augusti passerades Æquinoctialen i 2:r 21 Meridian di. stance efter om Johanna; derifrån en moderat wind och angenämt wäder gorde resan och den ofrige tiden behagelig, under det at omrighet af flygande fiskar, Bubier, Silfwer- och Tropik-foglar med flere, roade ögonen så länge, till sedermera sådant som war mera ingmarit ögnade oss opmärksamhet. Den 11:te September efter förnyat försök, hunne wi bottn med 80 famnars lina, men säge intet land förr an trenne dagar efter; ty grunden gör mycket tangt ut från denne kusten och är intet brant, hwilket jag äfwen på andre ställen i agt tager som ett märke, at landet det ligger nästse, ej är högt. Watnet hade ochså sedan man kommit innom grunden, anseendet at skifta sin sjögrona färg uti en mera hwitagtig; men det som mäst föll mig omkrans, mark, war, at så snart det begynte mörkna, lyste det öfwerallt, som fullt af eldt, synnerl: kringom Skeppet och i kölwatnet. Ett opthämtade äfwälls ge pyttar af samma lysande natur, som jag på underförkarne fant fulla uti af aflange kulor, till storlek som kattfötter, hölt hwita och genomskinande med en violett skick nättuti. De länge de woro måle, anseende tillsist watnet, lyste de helt blåa; bibehållande sin glantz, fast något förändrade när de sönderkrammades eller tillbreddes på pappoper. Så snart de torkats, blefwo de swarte, och skenet förgick dem, och fast jag sedan försökte at blöta dem i saltwatten, förgo de det ej igen. Likaledes tog jag i agt, at när de widrördes eller watnet sqwalpades om, synbarligen förut ingen ting kunde märkas däruti (så det stod stilla) gnistrade de starkare, hwaraf kunde slutas, det grundningen af winden jämte skeppets fart emot watnet, åstadkom de flammor, som bellfarne ibland opphäfwade och wiste sig i kölwatnet. Dess skapnad gaffnog tillkänna at det mäste wara fiskram, hwilke

Fig: 2. pag:

Fig: 3. pag:

Fig: 1.

Fig: 4. pag:

Förklaring

Fig: 1. Copia eller Blåckfisken. A den ryggande på sidan, och B på ryggen. Färgen var blekröd på ryggen, och Buken hvit sidan den svarta liquiden han har i sig, war ifrån.
Fig: 2. Ett Skådjur fångat mit hvitten af Guaiavar, emellan arterna skridet Syrisk, och liknade en orm då det sitt i vattnet; men då det war upplagit sig uti sin fig: A. Det hängde tillhopa så länge det låg i vattnet, men då det afstogs föll i stycken hvart och ett fastsitt till skeppet, med B. betygande af en genomskinande materia af hvarest flere, med en svart spirck C likt ett öga. Jag fan och att ej allenast hela Claasan Ct Hymnider. Jag som en orm, sedan åtven hvarje af de små stycken Bägde sitt egit sig och rörelse sedan de voro skingrade.
Fig: 3. Första a hima Skalle-lösten af ett Skiff som med en qwist mit emellan andra af gul färg, däri ett rödt öga satt; kännande man skönja genom den dunkelhige kroppen 2 små tarmer sammanga ymnerligen från den rännande qwist. Fig: 4. En fogel kallad Gustain tagen vid Demerary vägar med fr: Swart. Den war mindre än en Duefwa, öfra delen af kroppen och hufvudet Rostfärgat; Vidden svart, hvilken bredt och svart i gården, sammanga nedan näbben litet brunt skägg. Buken hvit, och den öfrige delen af kroppen svart och svart i ränder. Låren hvita, och fötten grå med 4 spetsiga klor. Fjädrarna gällest i stjerten 9 lin: och i vingarne 16 lin:

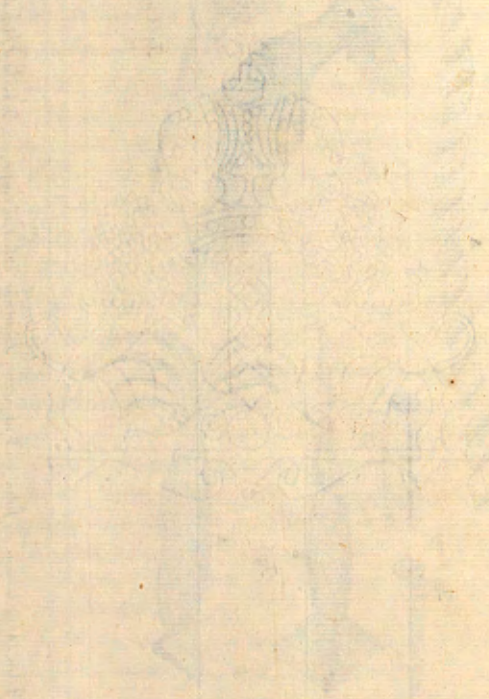

det stycktes af den ömmighet Fisk här sågs. Jag råkade sedermera på intet annat fälle några så store hiler, fast watnet längs efter Mallabarske Landet, och i Mallabarica Sund i mindsta mätelse lyste, hwilchet otwifwelaktigt öfwa hon från en ömmighet gulaktig som af storlek med de smaste nålsuddar, hwilcken har bestächte hela nättubrynen. Detta lysande i watnet tänker, förmodligen på den förstnämnde kusten wara mycket wanligt, alldenstund jag påminner mig hafwa sett uti en Mahometaners resebeskrifning förmält ad 9de seculo som L'Abbé Renaudot öfwersatt, att hafwet emellan Mallabar och Ceylon dives, det man kallar Herkend, stundom obeskrifwerligt gnistrande som eld, wid opkommit stormwäder. Jag will emedlertid intet påstå, at alle sådane Phosphori i watnet äro af detta Slag; emedan man finner af ätbarlige sorter fiskar, som hålla sig oppe i nättubryn; ett skarpt wederskin gifwas. Så ofta de kasta sig om, och afwenteles de så kallade Bi de wända Segelen eller Besantjes som wancka i Atlantiske hafwet, lysa starkt i mörkret. I mitel at tycka om förbiga Doctor Harielli ordagi rön, och de lysande maskar i Adriatiske hafwet, som jag först sedan ditta war skrifwit, seck se uti Lärda Tidn: för 1750. N:o 21. Uti Norrsjön får man bara några mansdeder ett sickt gnistrande efter och omkring Skeppen som där segla, hwilchet jag hördt om del Sjöman ofta som marke till sydlig wind (hwru wida på sanskyldig anfarenhet grunder, skall jag ej säga), och äfwen under Equator och kring Cape Bonne Esperance, plägar det wisa sig i ömmighet. Det kan wara troligt, at sådant mahenda flyta af några grofwa saltpartickler, som genom solens hetta i stilla mån der concreteras till en phlegmatisk substance, hwilchen af watnets mätelse sedan bryter; ty jag stadfästades härutti, då nära till Cape i en March sjögang en Bäcka fant opphafwad i Skeppet ormgifwen med stem, som i mörket lyste likt gammalt rutigt trä, tills stummen togs af, hwarmed glantsen förgeck; men nog om detta.

Den 12te Steffen wi wände i watnet, som nu grundade mera opp, många ormar, om en alns längd, helt smala och gula med swarta ringar kring sig; ihåledes fångades ett och annat Sjödjur, bestående af en indigesterad Stemmig och genomskinnande materia, hwaruti inga organa kunde urskiljas; men ihåfull wore de lefwande och simmade efter sitt wis. En annan sort swingrade sig som en orm i watnet, och war den ej så mycket olik; men så snart watnet den togs uti, afslogs at den låg torr, föll den sönderskilt i små bitar af en rhombisk figur, warande helt hwit och transparent med en swart prick uti ena ändan, som ett öga. Om den har någon förwant skap med Binnike masken, eller är den samma, må andre döma. Retning.

Tab: däripå funnes i Tab: fyr: liffgad, af wen som på ett annat, skapat likt en cylinder och thädigt med ett rodt och gult öga eller opbloyning på sidan; andre flere af samme beskaffenhet till förfigandes, som till wår förundran och förgnad opfattelse öfwerträffa den aldrig utlärmmeligo naturen, intet mindre lefwer i denne stora hafsregionen, än på de andre stallen af wår werld.

Serskilte älskelige Landsfogelar, som Falchar, Sparfwar, charadrer, bebodde ofs dendels palkarne, fenga wi det omsider i sigte den 18de om eftermiddagen. Wi råkade just in wid St Johns udde på Spiwaltiske kusten, och ankrade i 18 fam: wallen om aftonen. Din följande morgonen sgrites St Salvadore, belägget af Staden Bemaco, som hörer Portugisarne till, och fordom warit mycket ansenlig; hwilchet medförliggande land förfallles i följande ridning Tab: Just då wi woro midt för denna platsen, blefwo wi älfwilligo Jeglare worse, af hwilcha 2ne Grabbar med Portugisisk flagg hölle ned till ofs och sköto ett skott; men som de märkte wi woro wål beredde till defension, och frygtade genom mistagning råka så illa för ofs, som några dagar förut hände dem med ett Hollendskt Skepp, hölle de bort igen, och lömmade ofs i den wilfarelsen at de warit Spanior, därutinnan wi ochså stärktes af förenämnde Hollendare, som låg för ofs på Surat Redd; ty samma Grabbar hade ochså kommit in på Corsen; men blefwit emottagne med ett lag af deras stycken, som förmådde dem snart at wända om. Et tedi efter förgo wi tidtal höra at de maskelagen wänt Portugisiske fartyg ifrån Damaan, och at den ena af dem förlorat sin Capitaine i Hollendske Lanerladen; men annars ingen förändring skada hade.

Aftonen fallades ater ancker i 18 fa: efter förmärket war emot, hwilket morgonen den 8de September lysfades i sigte af Skeppen på Surat Redd, under det at af Selfwa Landet för dess höghet, knappast mera kunde opfattas än bara trädtoppame. Klockan 10 förmiddagen ankrades på denna Redd, och Skeppen förtöjerades

med ätta skott, som bara af det
Ena Hollendska besvarades

Tab: XVII: p: 52.

Prospect utaf Landet emellan Demaan och St: Johns på Kusten af Decan.

Tab: XVIII.

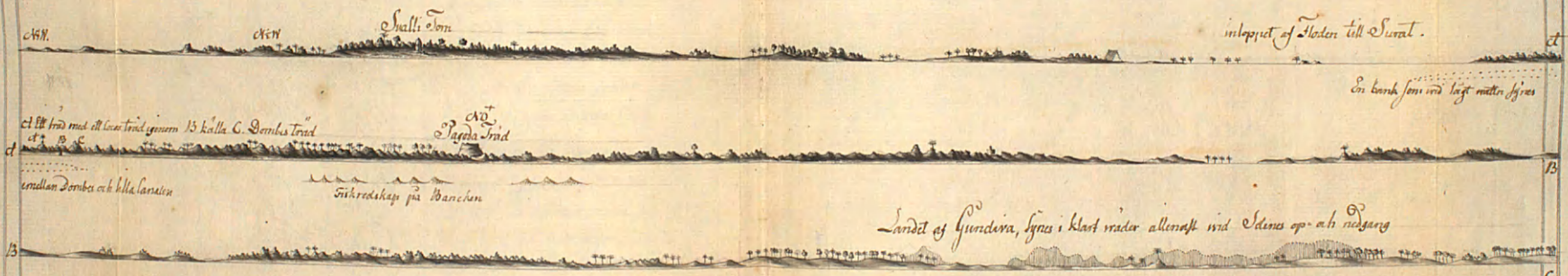

Prospect af Surats Reeld.

Wore en har denne pieling ligger man för säker ancharegrund på redden. Obs. at det bör altsammans hänga tilhopa efter bokstäfverne.

Den Andra Boken.

Första Capitlet.

Om de märkwärdigheter, som tilldragit sig under wistandet i Surat.

Handelen har uti dessa tider tillwunnit sine uthorar så många och märkelige förmåner, så man intet må undra, det ej så Nationer ifrån skiljda ifwer och framgång, söka at tillwälla sig den samme, eller åtminstone på ett eller annat sätt bidra till, at deltaga i en så förhoppande näring.

Man måste medgifwa, at det är en ej mindre beröm- wärd nit för det allmänna, än ett stort tekn af en eftertänksam högsinnt för de Efterkommande, jemwäl att söka wägar, som kunna till at förkofra handel och göda inwånarne, endast medlen äro med billigheten och naturlig samt menniskelig lag öfwerens stämmande: så snart man genom orättfärdiga rænker söker tillwälla sig något, som den allmänna skaparen hemmat gemensamt för alla menniskor, eller af osinnig will skada och hindra sin nästa i det, som andre ingen ensam rätt hafwa till, endast för det man tycker, at det ej öfwerens stämmande med sin egne interesse; så langt ifrån at sådant kan komma under namn af något det förefallande, laror hwar och en af sig sjelf wäl finna, hwad namn han däröm skäligast bör hysas.

Wi behöfwa inga många hundrar söka tillbaka, innan wi igenfinna den aldren, när Sverriges Handel ännu ej hunnit upwäxa hos främmande jalousie, och Dess producter, som oparbetade metaller med andre waror, ansågos för ett annat, däraf de så hallade Smågater kunde rigta sig, fast mera träffade de dem emellan om, hwem som skulle mudra denna feta hön, under det wi sjelfwe lato öfwertala oss, det man borde skatta för en lycka, at de wille förlåta oss af en rikedom, som wi knapt hade tillräckeligit förstånd på at upwälla sjelfwe, eller woro i situation at med egne skepp till de orter utföra, där de woro högst nödige och oumgängelige.

Men sedan genom högstwärdande författningar, såsome hos oss blifwit satte på en annan fot, egne ämnen af oss sjelfwe äro wordne oparbetade, och Swenske Skepp börjat plöja hafwen och besöka de widaste afläggne orter; hwad osinnig, illwilja, skada och förtryck har man ej mast röna? hwarken min tid, eller mina kundskap tillåter mig anföra exempele härpå, intet eller är min afsigt at gifwa mig för djupt ut med så grandlaga saker.

Endast will jag med få ord omröra, hwad som till denne förbereddelse anledning gifwit rum; de lägenheter, som utländske Intriguer bruket till at pådraga Högloflige Swenska Ostindiska Compagniets Skepp och Gotha Lejon, som war sändt at förskiba en handel på Surat och Mallabar; och tror, at allenast detta tillräckeligen läror kunna tjena till prof, med hwad ögon de emot tillmätten af ett Samhälle, hwars förnämliga grundläggning, och lyckliga fortfarande, Engelske Scribenter sjelfwe måste tillstå inga öfwergå deras Rättens förmedan.

Wi anlände på Redden af Surat den 16. September år 1750, och funno dagtäckes för oss fiw Skepp, nemligen: twå Hollendske Compagniets och fwenne privata, tre Engelske och ett Oorskt, hwilchet war alt lastadt och färdigt at afgå till Bengala, som det och gjorde samme affton.

Wårt oförwarrad war ankomst war hörjades tillfyllest, ej allenast af den löyliga tillfrågan: hwart wi skulle taga wägen? som oss gordes ifrån det längst ut liggande Hollendske Skeppet då wi det samma passerade för at gå längre in; utan och af den mycken samling af Folck, som till ett wälkomnt, omgaf wår Eschalupp wid dess opkomst till Staden, lika som de skulle anfalt oss. Som widunder, eller annorlunda skapade än andre gierningar, emedan nyglet redan kring spridt hwarjehanda gissningar om oss. Besynnerligen hade lärheten af wår flagg med den Danska, satt Capitaine på det Oorska Skeppet uti en sådan häpenhet, at han alldeles war förlagen om hwad tillwägar at gripa till, intill dess hans constapel, som war en Swensk, och bättre förstod sig at göra Skildnad, fadt giort ett besök ombord, och med största möda förmådde antelsgen öfwertala honom om sin misstagelse och obilliga frygtan.

Wi hunde lättelsgen förmoda, at wi för Europeerne ej woro kärkomne gäster, och behöfde intet länge wänta efter att röna prof därtaf. Den Engelske Chefen Mr. Lambe sände intet at afsända courrier hall öfwer hufwud till Bombay med berättelse om wår ankomst, och under det widare ordres förwäntades, sökte genom utsporidde nyglen sätta oss i motstancke, så wäl hos Nabab, som folcket i allmänhet. Man sade, det för at göra saken kort, en ansenlig summa penningar strax blifwit Gouverneuren i Nababen buden, om Han alldeles wille affla oss all handels frihet, och at honom wordit förestält, det Han borde noga agta, at ej för wida inlåta sig med, eller tro dess främlingar (menande oss:) som märkeligen woro Sjöofwane, och sen de förnyttat sin minsta swände ladning, intet hade annat att sträfwa än bortlaga hwad Skepp de hunde öfwerkomma. Om sanit är, skall Nabab rent ut afslagit detta

tillbud, med öfverlagt svar, att han intet kunde afresa en Station, som kom at drifwa en ogenig handel på en ort, hwilken war öfwen så fri och öpen för dem, som för qwinde europeer: imedlertid, skulle det wara ett förderfware Skepp, som de Engelske föregifwe, så wore Han öfwertygad, det de hade både frihet och magt, det samma, så wäl som Han att kunna bortfraga, och det Han ingalunda skulle dem förmena eller hindra, så framt de Sielfwe trodde sig sadant kunna hemma uti Europa förswara, och bestå med.

Lyktet lapp, at mycket och häftigt blifwit om denna saken debatterat i Dantaru, och att intet ofs felats werner, som sökt opstacha grunden till des. så illwilliga intriguer. Den mäste äntligen warit, eller relat Synas sådan en, som sagt till Crabab: at Han imdrade öfwer deras öfwog, som sökte ingifwa Honom, sådane falske begrepp om de ankomne främlingar, då likwäl de Engelske ej woro armat an Lasmedar, Hollendarne fiskare; men de Swenske och Franske så oprigtige handlande, som kacke och modige Stridsman. Jag anförer intet detta till den andan, som skulle jag wara helt säker, at sådane ord i en sich omständighet just blifwit yttrade; min baro at wisa, det Armanteters tancha (: i hwars mun der redan öfwerallt war de förste dagarne efter wår ankomst:) helt annorlun. da war om ofs, an dem man sökte utspionera, och at intet Banjans eller Köpmannarne sago så illa på, at deras commerce, öfwer hwars minsk. ring de dageligen klagade, kunde få nagon liten tillwäxt.

Ware härmed hwru det will; Mr. Lambe mäste till sin förstta fortret, se sine förste anlaggningar så fel, och kunde ej hindra at Crabab den 22. Septb. med all opåtänkelig höflighet emottog wåre Superlargner utanför inre staden, i ett af sine Lusthus, och i twenne dagar regalerade dem med öfwerflodighet af tillagad mat, som med 25 Oxs Lioner blefwo tell dem kumburne, tillsändande dem dessutom presenter, efter Ostindian. Ihs Sidwanan, sedan audienan war öfwerstanden. Ett ändå intet tänma nagot medel, efter ett sikt disapointement, oförsökt, speledes alle. handa köpster innan nagot hus till Factorie kunde få hyras, och twå eller tri redan sönre accorder hwarom mäste gå tillbakas genom Mr. Lambes intriguer, utom det, at wid lasningen af wårt gods, allehanda hinder sökte at hasas i wägen. En gang gick ochså därmed så langt, at den samma för nagre dagar mäste innehallas, efter wid tullen en hoper tedsamheter gordes, och warorne hundradeles at tagas utur lasstbatarne; allt härstyrande af den inbillning de sett i Gewerneuren, at wi sökte mynachera en hop fria waror och penningar, willjande dymedelst beröfwa Honom sin rätt, som Han likwäl, omsider till calumnianters stora nasa, befant falskheten af.

Antaligen spordes det de förskrudioner, som skulle minehalla wårt sin-
teliga öde ifrån Bombay woro ankomne, och at alle resorter borde spelas, som
kunde tiena till ändamalets ernående. Att omgang med de Swenske, liksom
alle Engelske befrändter strängeligen förbuden, och att följa exempelet, skedde
det samma bland de Hollänske. Man hörde förestält denne Nation,
(som i sådane mål äro så mycket förligare owänner, ju mera de hålla sig
för sanshylliga meningar dälde) att de borde något mera draga omsorg
åt sig, som de hade två rikt lastade skepp på redden, och man wo-
ro mycket owiss, ej war ett af de fyra keyserlige skeppen, som nyligt öf-
wer hela denna kusten tillsmot, ifrån Triest till Indien i detta år
skulle blifwit sände, och man ej kunde weta, hwad med ett så wäl
bewäxt skepp som det nyss ankomne, hades i sinnet. Jag kan intet
begripa hwru detta aldraförst kommit i kring; men utom det, at i
bland de flaste af gemene hopen i Surat, wi intet annat nämndes, än
keyserlige, så kom också ifrån Portugisiske Gouverneuren i Damaan
Ledro de Aguiar e Souza ett gratulations bref under den 18 October
S:t till Capit: Swerman, däruthinnan Han betygade sin fägnad öf-
wer, at Han sådt höra ett keyserligt Skepp woro ankommit till dess
aflägsne bygder, och erbod all tjänst, i anseende till den wänskap altid
warit bibehållen emellan Portugall och Österrikiske huset. Jag
will ej uppröfondera saker, däruthinnan jag ej är fullkomligen under-
rättad, och lämnar därföre detta för at tala om sådant som war
så allmänt, at alle det lingo så och weta. Emedan intet Skepp war
på redden som kunde, eller wågade at begära se wårt pass, och Hollän-
darne ändteligen wille hafwa upplysning i denne saken som för dem
blifwit så wigtig gord: hwem Skeppet rättteligen tillhörde? ty sam-
dei expres ett Engelsk 20stycke örlogs Skepp the Tartar nämnit ifrån
Bombay till Surat röd, saken at undersöka. Den 26:te October, dan
de både Hollendarne efter bästa lägenhet nyttat sig, i tancke at med
ens upprätta oss, ifall wi skulle befinnas så origtige, som de gärna ön-
skade, samlade sig, Engelske Chefen Mr. Lambe med både Hollän-
ske Capitainerne ombord på Bombay Skeppet, och dess Lieutenant
kom till oss at begära wårt pass. Han feck strax se capien därutaf,
och K. Elphinston war förste Styrman, som därmed afsändes, öfwerlam-
nade den samme åt den nämnde Assembleen, af hwilken hwar
och en, efter dess öfwerseende, yttrade sig sitt fullkomlige nöje, så Tartar

följande morgonen seck affegla med en convoy af några båtar, dären likväl Dammadgis Gallioter bortsnappade ett par, innan de framhunno till sin destinerade ort, och således gorde resepenningarne för denne färden, tämmeligen dyra.

Medan detta neder på redden hades för händer, märkte man opposition Heiden, at Gouverneuren dag ifrån dag blef mera kalsinnig, och oppsköt med att afslutja saken, willjande alldeles necka at stå wid [illegible] Sitt lefwande accord angående tullafgifterne. Det stadnade äntligen i November månad därutti, at Gouverneuren påstod, det intet mera än twå tridedelar af Tullmingen skulle så förfallas, och imedlertid den återstående trideparten deponeras i säkre och owäldiga händer, tills Ekan wore förnöjeid i sin förmente rätt. Än så förrättad begärom, at hindra en disponerne sin egen rättmätiga Egendom, hunde wäl aldrig winna bifall; men med motfarande remonstrants intet annat, än at Monk wagt blef tillsatt öfwer godtet, och Medelbetorande som sago huru litet med gode stod till uträttandes, började efterhand affända privates saker och pronent för skeppet, hwilket också på stutet nekades passagen. Det gordes wäl ähnu nya föreställningar hos Ekabab, dock till föga fromma, efter Man wille agera positive i sitt beslut, hwarföre Supercargueine funno det den rådligaste utwägen, at öfwerlämna helt och hållit magazinet till den ditsomade wagten, ärnande sielfwe at retirera sig ombord, för at tilse, hwad med andre medel stod till at utwärcka. Stär de således allesammans med de än af besättningen oppehwarande, woro i ordning at nedfara med Eskaloupen, blef dem i porten tillsagt, at sadant dem ej woro tillatit, och fast flere resor tillbudet förnyades, följde andå Ständigt samma swar. Emtligen hunde klart förnimas at det woro så fingt längre wija någon wänskap, efter den tilbakas så owänskapligt bemöttes, och därföre, sedan hos alle Europeiske Nationer här på orten blifwit emot Nababens obilliga framfarande protesterat, beslöts, efterman fant sig twungen och först förorsakad, at till följe af Ekans konga: Skrifwelse allernådigste lämnade frihet i sitt pass, möta wället med wäld. Till den ändom lätt Capt: Shurman efter undfangne ordres, den 12: January år 1751 om morgonen, taga twenne på redden liggande Ekorske Skepp: Gonjaver och Tockramani i besittning, farande sielf, efter ingen folck fants som förstod Ekorske Språket, ombord på det tridie, som tillhörde Mogolske Emiraten Sidi Masfot khan, hwilket med folck war wäl besatt, hwarsielf i början gordes nima till defension, tills de med goda ord blifwit skillade,

då en Starck wingt quarteriniades, och Bedden inspärrade, så inga fartyg, utan lof fingo gå till eller ifrån de tagne Skeppen.

Så snart nyytet härom kom opp till Staden, började ägarne högeligen beklaga Sig hos Gouverneuren, det genom Hans förmälande deras gods, som redan ett helt år legat fördigt, nu skulle hindras at afsändas, och följaktligen utom Sielfwa Skeppens förlust, afseendes för dem skämmas, gerande alle hände förfallningar om den skade, ej allenast de, utan ock Stadsens handell i allmänhet skulle komma at lida. Sådant torde kanske wara annat tillfälle haft uten warchan; men nu war till lyckan, just kort förut afsien emellan Ryssland och Sweriges Crone enighet opkommen, som satte hela Staden i rumor, och besynnerligen den förra i stort trängmål, emedan Man bland allmänheten ägde så mycken. Detta förmådde Honom at besinna, huru Han hade nog afseder förut på halsen, utan at nödigt wara dragas wid flere och synnerligen af Engelsmän, och därföre fant Sig ömsider förrådigast, at genom Arnimanske Ministern Loya Stefkens bemälande komma till billigt accord med wåre Superlaguer om den påstudde extra prisenten; ifrån hwilken derutaf blefwo gifwen bortlagen ifrån Magazinet, hwarpå tillbakas igen, den 22 Januarii, de arresterade Skeppen frisattes och wart folck drogs dadan, sedsagdt af de på hwart Skepp warande ansenare af Landsens egit folck, som komma at belyga sitt stora nytja och tacksamhet, för den egenom wiste Sedighet af Sin ingenierung.

Wår lastning blef strax därpå förfalld och preparationer till wår afsegling gordes. Några Ekegar förut inkomne twenne Hollendska Compagnets Skepp, som berättade om, at de warit i handgemäng med några af Manadga Engelzmans Grabbar wid St. Johns, och skall utan för wreden af Swart twa andra stora flotter, som de gripade och så wore röfware. Emedan nu wi ej blefwo förrädige, förrän sista eller femte dagar efter deras ankomst at afsäga så kunde intet Man hinna halla Sig, at söka befläcka wår reputation, när de säge deras elaka anslag i garningen ej lätt utföra Sig, och de Engelske spridde ofwerallt, at wi afräddhe gå för deje krigsskrofware ej dristade oss på den försatte tiden bort innan wi finge widare sällje; men wår afresa strax därpå s. därifrån Den skedde för allt fortsegla anfall oss medelsigen bewarade. Ock den Convoy wi skulle oss af ett litet omärkt Franskt Skepp, wisste at sådant ej oppehölt oss, och at all hwad de därom sade, ej hafftes af annat, än samma nidiske principie, som deras föregående garningar.

Jag har i kort begrep lämnat Läsaren underrättelse om så mycket jag hafwa kunnigt om Sachernes tillstånd och hwälfwande, medan Gothia Leijon låg på Swart Redd; han hände at mycket än torde finnas till berörande af wåre contrapartiers framfarendes obillighet, men sådant är mig icke kunnigt.

I Sithe mål wancha gärna många rygten, och Sitchet tala som oftast efter egne pas-
sioner, så vilan dess Säkrare Sagesman, tilet Har till byggandes på deras Snack och gi-
nerligen när den gyre karleken och förmätne inbillningen at i att kunna monstra
andre får föra ordet. Den tyckes därföre försigtigast handla, som minst blandar
sig därmed, och lämnar jag således hälldre sämmre Sak åt dem, som bättre dess om-
ständigheter sig bekante hafwa. Det nästa Capitlet, skall blifwa en början till
beskrifningen af Surat, och skall det langt mera fägna mig, at därutti kunna
lämna Läsaren någon förnöyelse, an at uppfylla Dess örn med en hop lösa be-
rättelser och opålitelige rygten.

11^dra Capitlet.

Om Provincien Guzerat och Staden Tapte.

Man har sagt, och många göra sig ämne uti Europa så stort begrep om Sta-
den Surat, så at tala därom, tyckes wara det samma, som beskrifwa, hwad
hela Indien meddelar dyrbart och rarabelt: och en del Resebeskrifningar hafwa
märkeligen förskaft samma Stad, som ett kort begrep af hela Asien, därest man
i en samling kunde finna och så se, all hwad en annars med stoora möda
uti många och widtaflagsne Länder måste efterspåka. Till en del kan detta kal-
las sant, i anseende at det är den enda Staden af wärde på denne kan-
ten, och således besökt af alle, så wäl Indianske som Europeeske nationer hwilcka
hafwa någon handel i Indien; dock aldenstund dess commerce undergått hwarje
handa Skiften, medelst inbyrdes krig och de befallandes owarighet och efterlåtenhet,
och Inbyggarne därjämte blifwit undertryckte, samt deras närings sång qwäfte;
så har Surat så ansenligen förfallit, och dageligen ännu aftager, at dess närwa-
rande tillstånd ej kan komma i jämnförelse med hwad som det berättas wara för
[illegible] till AD är sedan. Emellertid, bibehåller denne Staden, detta företrå, så myc-
ket af Sin förra glantz, och ager ännu ett så ansenligit Kalle i Mogolske kro-
nan (fast ej så nära som i Jehangis tid, da Mogoll kallade den Sitt Skägg:)
at den wäl förtjänar, det man anwänder någon möda på dess beskrifwande.
För denne orsaken har jag också förelagit mig at här anföra, hwad marckwär-
digt jag härom Sielf kunnat finna, eller af andre förnimit utspana den tid
jag där wistats, och därwid brukat möjeligaste uprightighet; fritet har för sant
anlagdt blifwit, som jag ej wänt fullkomligen öfwerbygad om, eller almänfod-
ne öfwereens stämmande kunnat med någon annan mig förekommen publicerad
berättelse: hwarremot jag wilan betänchande utestutit allt sådant, som andre
omnämna; men jag ej på orten kunnat få Spaning om, söchande framför att

at samla sådane anmärkningar, som nyast förfallit, och andre förr litet omrört. Huru wida jag därutti tyckets lämnas till Läsarens omdöme, som han följan. de rader öfverfarit, men jag begifwer mig närmare till Skeftwe Saken.

Surat är belägen uti Guzurat, en ibland de förnäfste och störste af alle Mogoll tillhörige provincier, så wäl för sin fruktbarhet, som stora widd. Den ligger wänd åhring Cambayske wiken, hwilcken jämte floden Indus å andre sidan gör en stor part af dess Westligaste del till en halfö, blifwande utom åtskillige små igenom strömmar, af tre märckelige floder: Tapti wid Surat Narbada wid Brotschia, och Mahet. Dess gränser äro, at Westra floden Indus, och Provincien Sindi eller Tatta, at Nord Sorat och Jesselmere, at Oster Candesh och Chitor, och at Söder hafwet, Decan, jämte Portugisernes Land, hwaridan ifrån den skiljes wid floden Somigorg, 4 Engelska mihl nord om Damaan. Belägenheten räknas emellan 19 och 25 graders nordlig bredd och 89 och 97½ D: Oster om Upsala meridian; warande längden ifrån Sydost till Nordwest ungefärligen 70 till 75, och bredden från Nord at Söd 65 Swenska mihl sin lag, och passerar Tropicus Cancri twärsigenom.

De Gamle inbegrepo detta Landet under den delen som de kallade allmänt Indoschythia, och hade sig bekante afskillige af dess Städer, som Sinulla, Calligeris, Citris och Barigaza, den många mena tegat hwarsom nu Diu står, fast andre tro, at på den platsen stått Cluzinis, det en åsyn så stor handel dröfe i den medeltidingi tiden, som till Tattala, en Stad på ön Tattalena, hwilcken tråtgen uti Provincien Sindi och kring Indus utlopp, och således nära intill Guzurats wästligaste del warit belägen.

En del Scribenter hafwa wetat skilja denne provincie ifrån Cambaya, det de gordt till ett sörskildt konungarike; men felet har härflutit däraf, at detta Landet, hwars namn Guzurat redan i 12:te Seculo i Marco Paolos tid i Europa war bekant, af Portugiserne wid sin ankomst till Indien, hel. laden efter den förnämste Staden, där konungen då mäst oppehöll sig: Cambaya. Då den tiden war den samme en ibland Asiens förnäfste städer, och för sin rikedom och utsträckte handel den Morerne dessutom därifrån på Röda Hafwet så anseedd, at den allmänt blef kallad Indiens Cairo. Sedan Indiske commercen sedermera, dels flyttat sig till Surat, dels af de nykomne Portugeser blifwit elagen till deras inkrägtade Stad Diu, började Cambayas anseende så aftaga, at utom namnet, nu af dess förra

hårdighet intet återstår, mera än dess dubbla murar, som sluta inbegripa två gångar Surats inre widd. De än qwarblifne Inwånare, som icke så aftagit till mindre än en fjerdedel, af deras förra antal, oppehålla sig ännu här, bara för tygbanderen på Ahmedabath; och den lilla negoce de därmed, och den mycken het af agenter och Correspondenter (som wid Byn Chinchra 2 till 3 Cos ifrån Staden bryltas och Hyras:) kunna idka, underhåller communication med Surat, hwarifrån några små fartyg tilkomma och afgå hwar månad, emedan inga stora kunna anlanda, sedan inloppet af floden Tanan eller Tapy som flyter Staden förbi, blifwit igenstoppad med en stor Sandbanck, hwarå watnet stiger och fallet med en hastighet, som för alle fartyg är frugtsam.

Från allder war Guzurat ett mägtigt Konungarike, skolande det inbegripit 20000 Städer, Borgar, och Byar, däribland många stora hamnar funnits. Dess nog mägtige och ansedde Sultaner, som härstammade från Tattanerne wid Arabien, underhölls altid 20000 Man på Lifwet, utom många Elephanter, hwilchet antal de i krigstider kunde öka till 120000, och andra mera enar nogden häng. De, som wid man om Sultan Bhadur förtäll, at Han bragt i fält emot Dristrungen af 200 Canga och Piltor 150000 till hast, och 600000 fotkrigare, utom hielpetroupper. Portugiserne hade intet länge warit i Indien, innan De, opnitade af begärelse till afwälliga hamnar i Guzurat, sökte afwairer med samme Sultaner. Tattin råkade först Bhadur, hwilcken de skamfullt mördade, sedan de bortagit Diu, Damaun, med ett godt stycke af Dess Rikes sydliga del; avancerande därpå till Lions Sysselsatt Mahmud, som med all magt sökte hämna sin Förbroders död; men för Portugiserne sig redan öfwermycket force, måste wika, och afstämma dem hwad de eröfrat. Denne Mahmud war den sidste Konung i Cambaya eller Guzurat, och lefde på samma tid med Akebar store Mogol. Efter at samme tyckliga Monarch intagit rihet Chitor, började Han winna sine tanckar på Commercens utwidgande, och när Han såg sig om efter ett Land tjänligist därföre, fant intet bequämare till sitt ändamål än Guzurat och dess skona hamn Surat, hwilchet Han för denskulls satte sig före at kufwa, just då Sultan Mahmud dog wid år 1560 (andre säga 1545:) och lämnade en omyndig Son Modafar, som bara war på 12de året efter sig. De store Herrarne wid Hofwet, som föragtade Printzens ungdom, gorde Anstat efter Faderns död ett samwäld, at draga regeringen till sig och utsluta den taglige arfwingen, hwilchet Hans tillförordnade förmyndare och Mahmuds

förtrognaste tjenare, Hamed khan, på intet annat vis såg sig kunna afvända, an genom idkansk hielpo. Han anlet därföre Akebar darom, erbiudande Honom till pant för sin trohet Staden Hamedabat, hwilchet tilbud denne oregierige Printz så mychet begärligare emottog, som han alldeles kunnat önskat det tienligare för sitt författte Syfftemals utförande. En måttelig armee blef darupppa under Osmaurs khans, eller som andre willa, Akebars Sons Sekhan Guns anförande, skickad till Guzurat, hwilcken med stor framgång slog dem som gorde något motstånd och af Portugiserne woro understödde, och undantog hwad som denne sednare Nation innehade, uthog hela landet, som gordes till en Indostansk provincie, blifwande den omyndige konungen med Dess förmyndare, till belöning för det de anlitat en så mägtig beskyddare, i fångenskap bortförde till Agra. Denne olycklige Printz måste darutti till Sitt 30de år framhärda, då han omsider fann lägenhet att undkomma till några små Tattarske Förstar som wänt af dess Faders manner och därföre hulpo Honom, att igenfånga några orter af Sitt förlorade Land; men det warade intet länge innan Akebars fältherre med en stark armée kom dem på hälarne, igenfångande alt som blifwit förlorat, såwen som Modafar Sielf andre gången blef fången, hwilcken olycka han intet egde mod nog att länge öfwerlefwa, utan af förtwiflan, strax kort efter Strupen af sig, lämnande sin fiende därigenom roligt besittning af Dess lämnade Länder.

Jag kan intet förbigå att omröra en annan berättelse, som om detta Rikets upkomst af somlige göres. Konungen som Akebar angrep säges hetat Bhadur, som på nyttet om Mogols ankomst, förtröt sig med sine fiender Portugiserne, emedan de både sin magt emot den gemensamme fienden, Olyckeligen för dem, hade de alt för ötillräckelig magt, att emotstå Akebars gamle wältrafvade mychenhet af Folck, och både blefwo slagne. Bhadur säges kommit undan; men hans barn blifwit fångne och hela riket submitterat utom Portugisernes fästningar, hwars Europeiska fortification, Indianerne ej förstode sig på att angripa. Jag lämnar i Läsarens eget omdöme, hwilcken af dessa relationer han will hålla trohigast, emedlertid anmärkande, at som den förre ej allenast finnes omständeligare, utan och anförd af auctorer som lefwat närmast intill den tiden da detta skedd; lyckes den senare ett anseenligit steg för den förre.

Sedan Landet kom under Mogoll, blef därföver förordnat en General Gouverneur, af Hvilcken alle de andre uti denne Provinces Städer med deras districter dependerande. Uti Dess Residens Hamedabat förde han en prägtig Hoват, achagde absolute myndighet at styra och disponera alle affairer af Sitt Gouvernement och dess revenuer. Det skulle låta nästan otroligit som berättas, at Mogols årlige inkomster härifrån stigit öfver 10 Leck Rupier, därmed Pullarne i Bratzya enkannt utgjort 100000 Mamoudis, och at General Gouverneuren endast uti Sitt distrikt hållit 12000 man och 50 Elephanter till Mogols tjänst, ehuru det i nödfall af landet kunde uppbringas 130000 man; Det skulle låta otroligit säger jag, om intet alstrilige, som tänge existats på denne landsorten, och ibland andre, synnerligen, Rollensche Directeuren Swift i Surat, hvilcken haft nog tid och tillfälle at göra sig väl underrättad härom det förspårat.

Detta ansenliga Gouvernement, har alltid beklätts, antingen på Höge Omraks af sådant anseende, at kongelige Printzar allierat sig med dem, som Nawaza Khan Aurangzebs Svärfar; eller lämnats till appanage för Spisse de kejserlige Sönerne däribland framför andre hvarnige är: Printz Choram Sedan Stora Mogols under namn af Shah giahan, och Morad Beg den sammes yngste Son. Den förre bland dessa, ehuru det han hållit en kongslig Hoват, famlade ändå tillsammans, under Sitt, ej just så mycket langwarige förståndershap, en Schatt af mer än tio Krär rupier, oagtat den wanligit beklädde inkomsten bara war revenuerne för 15000 häster, efter Khan war Printz; Ty en ordinaire Gouvernuur tillhör ej mera än för 1000; men sådant är i dessa länder ej till underdes på: här finnas så många wagar, och de som äga magten i händerna, hela så wäl at betjäna sig af dem, så at intet hålles mera sällsynt, än at råka någon som beklädder en nyttande tjänst, och ändå intet han skaffa sig ägodelar.

Omständigheterne hafwa likwäl nu mera ändrat sig här, såsom med de flesta andre Mogolske Provincier, och sedan som de garnle Hedniske Inbyggarne, gemenligen Marattor nämnde; men i Guzurat synnerligen hvarnige under warannen Rajaputer, Gracias, och Banians, börjat resa hufvudet, har nästan hela sydligaste delen häraf gått förloradt. Kusten längs efter Cambaiske viken, står till större delen under deras sydnad, och bland de största Städer på samme kant, som än nu skola hela dependerande af Mogols, äga de åtminstone en andel

i deras inkomster och Tullar, till hwars oppbärande, och sin rätts bewa-
kande, de därstädes hålla publmägtige, hafwande så inskränckt de flästes
districter, at Gouverneurerne intet eller intet utom Stadsmurarne hafwa
at säga, och därföre inga revenuer till Mogell betala, utan påskrifwa
alle inkomsterne till Troupparns underhåld emot desse nämnde förf-
warare. General Gouverneuren öfwer Provincien har också nu förhål-
intet öfwer de andre at säga, och dess lyssta är så långt när, ej så an-
senlig, som uti fordna tider. Dess residence är annars som tillförene
i Hamadabatt eller Amadabat, som tros wara Ptriani Amadcaristis, chu-
rurat med mera liklighet en Guzuratisk konung Hamed, wid år 977. så-
ges byggt den; hwilcken öfwer hela Staden är kunnig för sine med Gull
och Silfwer uniwärde och målade Sidenlygs fabriquer, dedar ännu bibehålla dess
anseende som Kejsarnd och den förnämsta i Guzurat. Den berättas wara
wäl byggd, omgifwen med skona murar af 16 Cos i omkretsen, med tolf portar,
och omgifwen omhwärfwd med prächtige Trädgårdar, som pryda dess omliggan-
de fält. Den nästa Stad i ordningen; men för sin handel oandelagen me-
ra ansedd och bekant är Surat, ämnet för närwarande beskrifning, och
utom hwilcken jag intet skall nämna flere af denne Provincies orter, mera an
hwad de uti discoursen kunna händelsewis infalla.

Tab: Surats belägenhet wid floden Tapti, som tri Swenska mehl wid lag
nedan för samme stad, förenar sig med hafwet, gör mig anledning, at
förelegen beskrifwa den samme Surat, innan jag kommer till hufwud-
saken. Den togar sitt ursprung ifrån Occidentalske Bärgen i Decan,
och sedan den, som en liten back, passerat genom provincen Candes,
och dess hufwudstad Brampour förbi, som ligger ifrån Surat 132
Cos (37 ordinaire Cos göra en grad:) delar sig, efter som jag fått det af-
tagit i Mogolske Charter öfwer Cambaiske riken, strax ofwanför Su-
rat i twå armar, hwilcka genom sitt förenande näsloin dubbelt
öka dess bredd, som sedan tillwäxer i proportion, ju närmare den
nalckas intill sitt utlopp.

Den nedförer så mycket orenlighet med sig opp ifrån Landet,
som upfyller den med reflar och små holmar, at augfat dess bredd, som
nes mellan ända ej mera, än en smal canal, om 2½ till 3 famnars

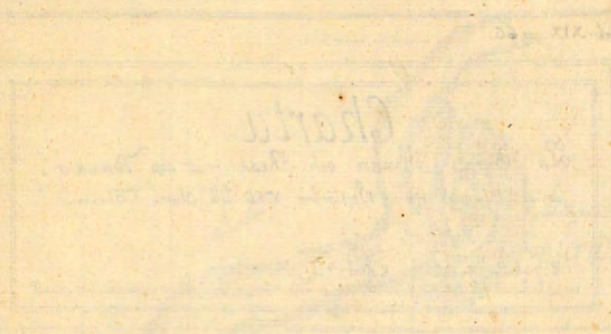

Tab: XIX. pr: 66.

Charta

På Surats Riviere och Redd med dess Banckar, som de befunnos ifrån September 1750 till Mars 1751.

16 Grad eller 10 Engelska Mihl

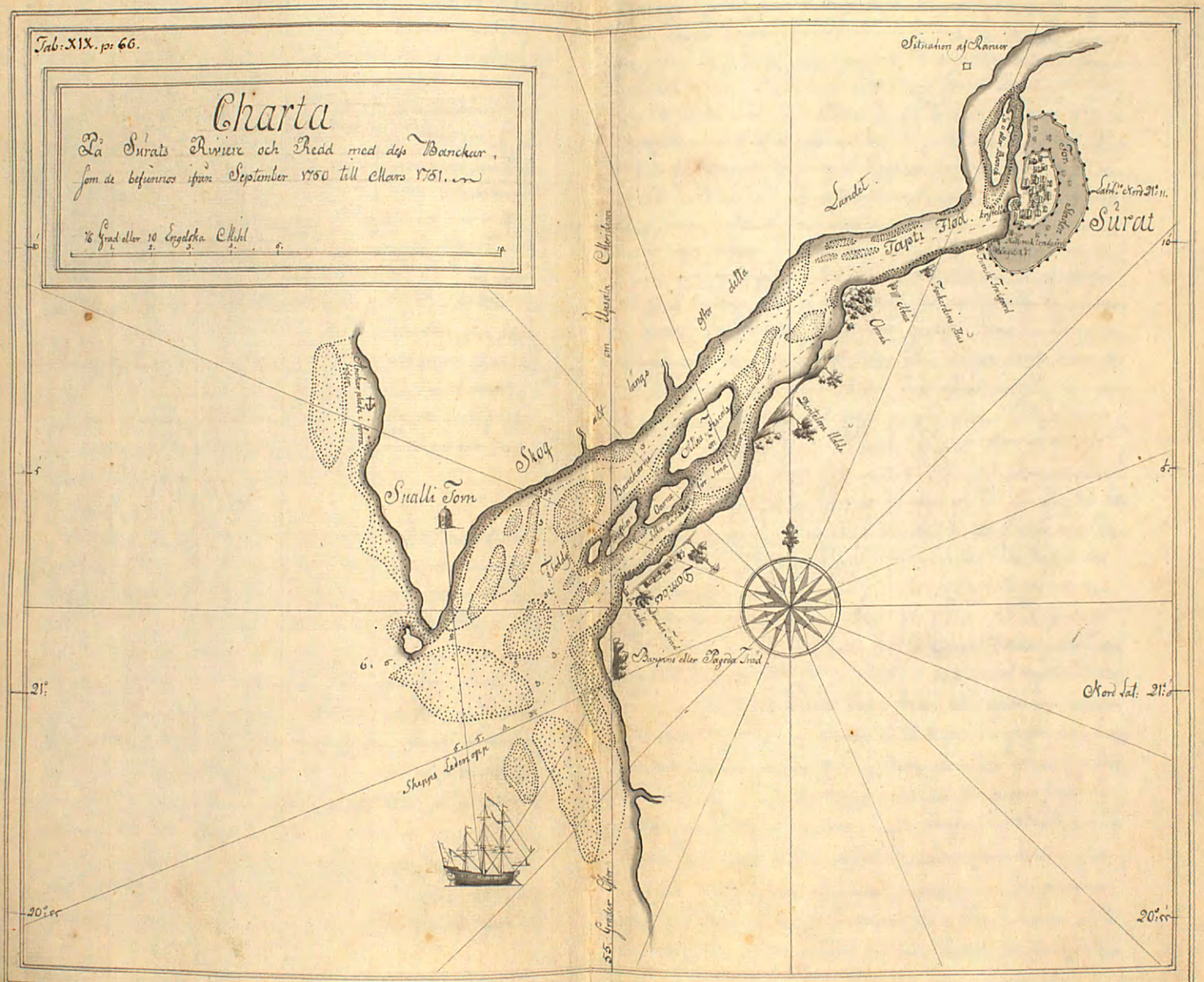

djupp, dörigenom små Skepp, och sådane som äro utlastade, och ligga qwar under Systnäst monsun, passera opp till Staden. Desse många Sandbankar, som Synnerligen wid utloppet ligga om hwarandra och artigen ombyta Sig, göra denne passage både farlig och widlyftig, i anseende till de korkar en måste styra för at undwika dem. Redelen för alle Skepp som hitkomma, är ungefärligen 1½ swensk mihl ifrån Domes by, och ¾ ifrån flodens utlopp, där framligen ankras på 9 till 10 fammars lergrund, i Nordlig Lat: 19°:50 à 20°:30 Den hålles för wara ganska farlig at ligga på, och Synnerligen hålles inpracticable i N: monsun, aßwen som alle andre öpne redder på de Westlige kuster af Indien, för de då merendels grasserande orcaner. För denne orsak plöga inga Skepp för September Månad hit anlända, och innan fullmånan af Aprill gå åter bort, hafwande Hollendarne en wiß dag föreskrifwen, sedan hwilcken intet af deras farlyg, får där liggande blifwa, emedan de medelst försummelse i denne saken, förlorat Skepp här på redden, och utanföre. De som förma Sig at dröja åfwer monsun måste faleates taga sitt skygg opi riviered under Staden, dwärt Landet afbryter windarnes hårdhet, fast de ej utan Specialt lof få det göra, emedan Mogoll altid warit jalouse om denne orten. Tidwatnet flödes åt NW till NNW: liggande likwäl ej öfwer 10 fot, fast i riviered med ny och fullmåne eller Spring, som man säger, det går öfwer tre fammar, och wid Lamboy till 18: fot. Dess ombyte sker med ett brusande som höres långt af, och gå både Tidwne (: Ebb och Flod :) uti sitt lopp så starkt, at man intet kan stoppa eller föra emot dem, utan måste passa på at en har watnet med Sig, när en will opp eller ned ifrån Staden. Ebben går NO. och NNO. gorwande med det samma watnet färskt ända emot Skeppen, fast den inblandade leran gör det hwitt och tiockt, som en mälling. Ehwr watnet mycket utfaller, lämnar det ej allenast alle Bankar torre i floden, utan äfwen dess Stränder som äro mycket lågt sluttande, synas 16 till 20 fammar opföre mera basa, an wanligt, liggande fulle af små agälbitar och musslor. Fordom, och förr år 1700 ankrade Europeiske Skepp altid utan för wästra sidan af den udden, som nordligast ligger om Japth utlopp, wid Sualli, eller som de Engelske säga, Swally, där de inne slötes af landet och en banck, ej öfwer ett musquet skott därifrån afliggande, hafwande där sine packhus, hwarutti de låsade och inlade sine waror, och opförde dem dadan landwägen; men sådane som de ämnade för andre Indiske platser eller nedsin-

go från landet häromkring, tåde där in tills de behöfde at afsticka dem, doch detta har sedermera blifvit ändrat, antingen at landet blifvit farligare, sedan Gammins begynt kringströfwa, och transporten med båtar fiennens säkrare, eller at Europeerne på något wis misbrukat denne sin frihet, hwilcket fallet mig så mycket troligare, som ej allenast Chorerne fordom nekades at utlasta i Suali, af frygtan för practiserande; utan och, då de Engelske år 1749 tillbörde at afsta en del af sine store förmåner om de sunga wiet Domes anlägga sine Packhus för waror som in och utta. hades, blef det Dem nekat: om annars Hollendarne berätta sant, i hwilckas dageliga annotations bok för år 1749, jag fått tillfälle at se detta anmärckt.

Slaperi gör nedan om Surat intet många bugter, böjande sig i. från N.O. till S. och S.S.W. mäst i en enda krok. Mitt för staden har af den nedförde gyttjan formerat sig en banck eller liten ö, som dagelagen så tillwäxer, at den troligen om några år blifwer fasthängande med stranden af sjelfwa Surat, hälst den nu redan wid lågt watten på nordra kanten går thorra med samme land. Ett godt stycke nedan om är farwatnet tämmeligen rent, utom en och annan banck tätt wid landet å ömse sider; tills en kommer wid udden som hallas Dentelora, å wanliger, när en far utföre, hwarest åtskillige år s. så gräsfulle at botha. pn kan bete därpå :) och bankar lika som igenstoppa floden. På högra sidan, när en will opföre, är emellan Domes landet, samt dese där, en smal ränncl, som små båtar med högt watten kunna genom fara, och är en stor genwäg, men med lågt tid alldeles får torr, och en wänster wid Skepsleden, går längs Suali Landet hela wägen opåt, en ojämn banck, Tally eller Toddy bankarne nämnde, anlingen därföre at på stranden plantera nogast det så kallade Tally frö, därutur de göra sin olja, eller emedan en hop fattigt folck, som endast hafwa sin föda af Toddy sälgning, som är samma som det annorlunda kallas Suri eller Coco win, här gemenligen oppehålla sig, och med sine löshäj dant här och Hollenske Supuntor, dem de brukne utfunga, weta rätt mål at debitera sin liqueur bland Europeiske Folcken, hwilcke utom dess, hafwa gemenligen en stark begärelse därföre, hälst det står mycket i hufwudet.

Landet är wackert och grönt med skog bewuxit å ömse sidor. På Swalli landet står ett sockenstugt Torn, och på Dames sidan ett stort Banjans eller Pagodahus, jämte en med rund mur omgifwen källa nedanföre, hwilcha tjäna för ankar märcher, då en kommer in på redden. Dames är en stor by, mäst af Mawrer eller Persier bebodd, som med åkerbruck och andre sysslor nära sig, som man får se mitt för de oar som dela floden, belägen. Ellerchen därwid, som för ett tycke, är högländ, har af watnets rasande och fallande blefwit så jämnat i affättningar uthuren åt den tiknar omsorgliga jordwallar. Längre ofwanföre rahar man åfwenledes på högre handen, en annan By, som ligger på en skogswiscen udde: Omra kallad; så snart den är passerad, får en Surat i sigte, som därstädes gifwer den wackraste åtskilnaden af sig. På den twärsöfwer liggande sidan, träffas intet mänge Byar eller hus; men åkrar jämte betesmarcker för boskaps, och tynnerligen tiock skog, synnes där nog. Emellan Omrah och staden ligga wackra fält och åkrar, och det första en blir warse är Ostrica, ett lusthus med wacker trädgård, Hollendarne tillhörigt, hwarpå de hissa sin flagg, farande de som ofsaft dit åt at roa sig, för den angenäma prospecten; men annars laga stundom där sine små fartyg, hafwande somt ett litet hwarf clärskades. Lämningar af den rike köpmannens Zecherdins bonings platts, synes litet ofwanföre, och Franske trädgården, hwareft denne Nation har som en Banekfal för sine skepp, och hwilchen intet annat äger än sin wrid at recommendera sig för, ligger just tätt wid mynen af Surats förstad, så grafwen endaft skiljer dem åt.

IIIdje Capittlet.

Beskrifningen af Surat.

Efter en accurat och mätt uti Staden Surat gord observation, är des Latitude befunnen 21: grader 11 minuter nord om Dagjämnings Linien; men Longituden som man ännu intet fått determinerad, och hwilcken wanligen räknas till 55° 16' Öster om Upsala Meridian, lärer troligen böra flyttas något mera tilbakas åt Wäster, fast huru mycket, är swårt, at utan en pålitelig observation kunna säga.

Des belägenhet är wid Östra sidan af floden Tapti (Som sagt är:) på

en slät plan, som endast har en helt liten opphöjning wid Stranden, e. mellan Franske Trädgården och kastellet; men annars mycket jämnt utsprider sig, utan at man blir wasse någon kulle eller berg däromkring. Den omgifwes med dubbla murar, däruttaf den inra, som innehåller Staden, har i omkrets ungefär 1/8 dels Swensk mihl, hwaremot den yttra kringom Förstaden, med det stycket som går längs Stranden och ej är förstört med mur, räknas till 1/2 Cos eller tri Tyska mihl. Jag har qwält i kring dem båda, och funnit figuren eller den yttersta sträckningen komma närmast en halfcirkel, hwaraf kastellet är som centrum; tyl. Skönt det ligger inåt nedersta ändan af sjelfwa Staden, så är ändå den distancen, som finnes emellan Surats inre mur och förstadens på södra sidan, längst större än på den nordra, emedan förstaden är mera utdragen nedanåt, och därföre, om en will ifrån kastellet mäta längden emellan dess båda extremiteter wid sjön, skall skilnaden intet befinnas mycket stor. Tab.

Surat i sig sjelf, eller inom sin innersta mur, är helt tätt bebygd, och af Hus så öfwerfyllt, at man ältom Torgen, inge ledige platser ser. En del af dem äro mycket eländiga; men de ligga i de mäst afslägsne qwarter, däremot alle Mores som här hålla sig, och hafwa några medel, använda dem på begwämligheter i bygnader och mat. De rike Banjans willa äfwen gärna bo i stryggta hus, at således när en främmande, som förut har någon idée, om den wanliga simpla Indianska architecturen, kommer först opp och får se de widlyftiga Anbygningarne, skall han förundra sig öfwer at råka sådant, som har så stor smak af Europeisk inrättning, fastän en så favorable tancke ej länge han bibehålles, än tills dess at man wid närmare skärskådande finner huru så de äro, emot den andre mycken heten af usleare anseende.

Mahomethanerne rådgöra wid byggandet af sine wåningar allt sådant, som kan befrämja deras wällust och förfriska sinnene genom wind, watn, eller angenäm trigt: Till den ändan göras deras hus stora, och höga, räknande man i Surat somliga af fyra; men wanligast af två och tri wåningar. De muras uttaf Segell, och näggarne, synnerligen de under,

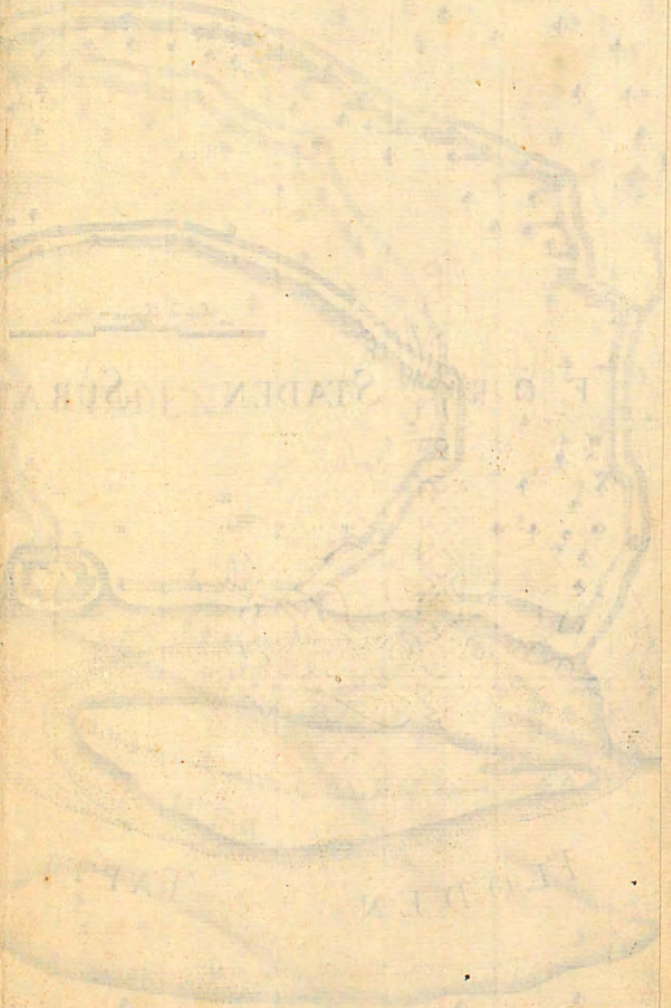

Tab: XX. p: 70.

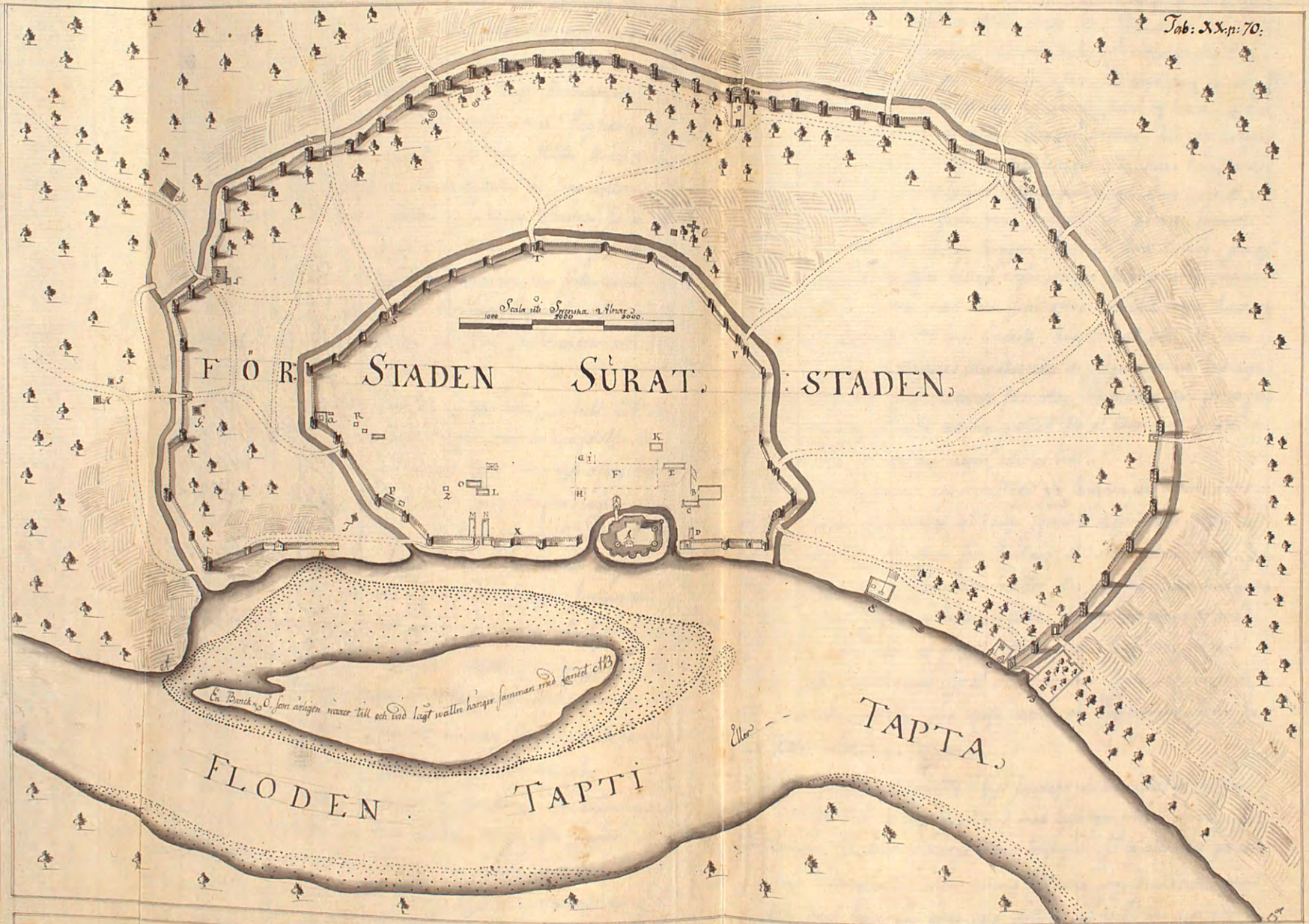

GRUNDRITNING uTAS STADEN SURAT år 1750 i Nov:br.

äro nog tiocke och fasste, fastän de inuti tämmas ihålige som de Chinesiske, likwäl med den skilnaden, at denne rymd opfylles med mull, sand eller sådant, och stora stackar inneslutes för stöd. Så manga hus får en se, at de öfre wåningar hänga med ena gaflwelen ett par alnar utan öfwer den undre, och stödas af emellan satte och med blomwärck utskurne knän eller trädpelare, hwilcka i stället för piedestaler, hwila på en terrasse, af en alns höjd ifrån marken, som i bredd swarar lika emot den öfre hängande delen af huset. Andre hafwa i den undre wåningen åt gatan hwalfde portaler, som gemenligen brukas för bodar, utan för hwilcke, äfwen som på alla andra hus, terrasser med skjul öfwer (: när ej sielfwa byggningen hänger öfwer :) äro at sitta på, af sten murade, och ofwan med stampat och pulverad cement öfwerstrukne, hwilket nog liknar huggen sten. Så stora hus äro, som ej minder hafwa sine hwalfde källare, synnerligen Banjanernes; och det som märkeligit är, finner man dem sönderhuggades dubble under hwarandra, warande nedgången till den underste, bara ett helt litet hål, som lätt och i hast kan igenslappas, dädertinnan de plåga gömma sine dyrbaraste ägodelar wid förekommande färor, eller undandölja dem för de förnämas afwanor, som ej bruka annan förewänt för at taga ifrån en sin ägendom, än bara at han har någon, eller är rik.

De öfrige wåningsrum äro inrättade på samma wis, som i warma Europeiska länder, med wanlige och i noga symetrie disponerade fönster luftor, och balconer utom, dem ofwan före skjul äro, at hindra solens sken. Innanför behängas de med bambou mattor, eller äro järn eller tråd galler och äfwen i façoner utskurne bräden, föresatte. Ofwanledes plåga de inåt gården, och på somlige sidor af fönster lufterne, hafwa små drag ginggar, och andre slike inrättningar, för at hålla rummen swala, hafwande de tillagt hwar och en wåning sina wisa namn på Persianska, som i Indostan är det brukeliga hofspråket.

Alldraöfwerst äro de platta (: fast somliga, dock mycket få, hafwa spetsa skyttande tak af tegelpannor :) med lefwangor runtom kring. En oprest sommar hundrar middags solens häftighet, så de alle tider på dagen, marnar, middag, och qwällar kunna förfrisha sig, brukande många i den hetaste tiden ligga der uppe hela nättren. Rundt om desse allaner

ga rännor, som gorom nedgående röre hafwa communication med nedanföre mu-
rade stenthankar, däruthinnan watnet samlar sig i regntiden, som de sedermera con-
serwera för sig öfwer hela sommaren, emedan watnet i rivieret intet är godt, och
alt det som consumeras, måste hämtas langt utom staden.

Man finner mercandele wid alla Mohrska byggnader, at de hafwa sine bad-
stugur, som de prompt underhalla, i anseende till det mychna bruk, som de-
ras religion och den odrägelige hettan föreskrifwer dem däruthaf. De som hafwa
egna hus, äga alltid sådane däruthi inrättade; men andre hwars råd ej sträcker
sig så langt måste nöija sig med sådane, som för allmänt bruk blifwit till-
ordnade, hwilcka hwar och en utan betalning han betjena sig uthaf.

Hwad indelningen angår, så är den häruthades lika i alla stora hus. De hafwa
mitt uti en gård, och rummen äro byggde i en lika höjd rundt om på alla fyra si-
dor, gående tri eller fyra trappsteg ned ifrån dem till helfwa garden, som ligger så myc-
ket dyngrare, och af sten eller cement gångar delas i åtskillige qwarter, hwilcka be-
sättas med små träd och allehanda wackra blommor, samt gemenligen därjämte
hafwa en brun. I fronten af huset, åtwensom den motstående sidan (som nagre
är:) är en stor framman till öpen sal, som de halla en Divan, framför hwil-
ken gå breda stensatta terrasser med hwar sin watten stanck mittuti, som
gemenligen genom en metall pypa hafwar sin watnet, likasom en wanlig watten-
horst, däruthinnan de bada sig. Omkring och bakom desse Divans, så
åtskillige andre små rum, i lika antal å båda sidor, för regularitetens skull,
hwilcke så många som kunna, hafwa sina dörar ut åt garden, och å sidorna
communicationer sins emellan, warande de dagelige arbetsrummen, som
kök och sådane mäst aflägsne. De andra och tridie waningarne äro me-
rendels indelningarne like, gående rundt om dem en gallustrade, så en-
han spatsera utanföre rummen, åtwensa wäl som nedanföre på garden. De
nagre sällen har jag sedt i de öfre waningar åtskillige små emom rumen
på samme botten belägne gårdar, hwilcke äro som andre salar, bara takit
felas, hwarwid ordinairt Mororne hafwa sine Haramms eller frutimbers
rum, emedan deras starcka swartsjuka förnär dem, at taga alla precautioner, så
ingen skall få se deras qwinfolck; och om belägenheten intet tillåter, det rummen wet-
ta ifrån gatan, så äro fönstren med galler och jalousier så wäl förseedde, at intet
för dem i det målet står at fråga, churuwäl en framling ändå må agta
sig at ej en gång se därat, så en Mohr det blir warse, så framt han will
undwika swåra tedsamheter.

Inga Elderum träffas, intet eller är holden någonsin så genomträngande, at de hunde behöfwas; at koka sin mat hafwa de syrungnar med pyper som på sidorne föra ut röken lika som Chingerne bruka i Canton.

Deras gatt äro rätt wackra, och se ut som woro de af en enda hel sten. Materien däraf de göras, kalla Inwanarne Luchak, warande en composition af slotta tegelstenar, kalk, halk, och nöthar eller sönderkletat Bang eller hampa, hwilket de smeta på murningen innunder, och sedigt med trädklubber klappa intill dess det tarchar, då det ej allenast blir hårdt och glänzande som marmor, utan håller mycket länge innan det spricker och går sönder, utan och har emot mått. På samma sätt göra de sina gångar i kring gårdarne, och de omtalte terrasser, bestrykande åfwenledes wäggarne så innom som utom husen därmed, hwarpå de åter klistra papper, och sedan hwitlim, at det alldeles ser ut som woro det gypsat. Dessa gatwen äro hwarken så swala som sten, eller warma som de af bräder; men hafwa den ledsamheten at när solen skiner på, fastar sig och behålles warmen längre i dess porer, an i annan bränd murning. De utarbeta rätt wäl i detta Luchak hwarjehanda zirater, så wäl i kring fönster och portar, dem de sedan med hwarjehanda färger öfwerstryka, som inuti rummen, hwarest i kring wäggarne större och mindre rum eller Nicher med blomwärck i kring, efter en fullkomlig Symetrie finnas disponerade, warande en del af de högre up förde nicher igenomstungne i façoner, däruti innom coleurde glas sedan äro insatte, som emot dagen för rätt artigt ut. Säckarne som uppehålla bottnarne af de öfre wåningarne, äro nog starcke, och af Sanguan eller Siktråd, åfwen som taken, hwilcha man på många ställen för utskurne med allehanda blomster, jämte en rätt löst i kring en bas relief, lika så äro fönster och dörpassen, samt åfwenledes sielfwa dörarne, som inga gångjärn brukas på, utan ofwan och nedan hafwa de wid ena sidan axlar fästade i krampor, som äro i muren fast slagne.

Meubleringen af husen är nog simple, warande intet som jag sedt, bland Landsens inwånare nägre tapeter eller dylikt i bruk, bara somlige besätta de i wäggarne gorde Nicher med porcellaine. Deras sängar bestå af ett par tapeter och en dyna, som om dagen bäras bort. Bord och stolar finnas wäl i de förnämare husen för främmande; men för Chorer- och Gentiverne sielfwe (: som i mycket hwad hussedet angår, komma öfwerens:) äro desse onödige husgerad, emedan de altid sitta på mattor med på golfwet med fötterna under sig. Deras Divans tjäna för Visiterum, däruti mitt för gatwen en stor fyrkant är innesluten af ett litet gallerwärck, half annat qwarter högt, hwarinnom mattor utbredas för de främmande, som sätta sig så därpå, at de emot gallerwärcket stödja

ryggen, och högre armen emot en dyna, hwilcken lägges wid hwars och ens säte. Så små lufthålar hafwa de också en dylik Ballustrade mitt på dächet, för de Sittande at stöda sig emot.

Detta är brukeligaste bygnads sättet på de förnämsta stora hus i Surat, som tillhöra Mhorer- eller Gentiverne, hwilcka uti indelningen sällan variera fast somliga kunna hafwa flere, och andre färre rum, warande några som hafwa en sådan myckenhet därutaf, at en må förundra sig däröfwer; som ett ibland andre, ej långt ifrån gamla Engelska Factoriet, hwilket en förnämlig Khans gemahl låtit opbygga, och utom stora hwälfda Magasiner underför, sades innehålla emellan 2 till 300. kammar; ty det war nästan omöjligt at räkna dem, emedan en för trötnades, än at kunna gå igenom dem alla.

Det är ej owanligt i Surat, at träffa många ruinerade bygnader och andra, som dageligen förfalla, utan at Mhorske Ägare sköta om at bättra dem. Den som besinnar Mahometanernes tokuta inbillning om ödets owänderlighet, lärer snart finna orsak härtill; men sådan galenskap fråga intet gentilerne efter.

Hwad de andra och mästa delen af Bygningar angår, så äro de gemenligen af Bambou med ler öfwerstrukne; och tak utaf cocos och Palmblad, eller Surudom tegel, täckte. Utanför hafwa de af jord opmakte wallar, som tiena för terrasser, hwarutinnan ungnar finnas, däruti de allt nådigt koka och tillaga allehanda mat samt baka osyrskt bröd, hwilken sen utbredes och mångles bort, seende långt renligare och aptitligare ut, än på de mattfatter som finnes i Canton, Jnredningen i desse, synnar alldeles emot utwärtes anseendet.

Uthom dessa Kåfwer finnas också en medelsort, ej så illa som de sednare, eller af de förras widlyftighet. Många Portugiser och Mestizer af samma nation bo där, närande sig med spanschegörande och krögerier, och synta god avance af hitkommande Europeiske Matroser, som på sådane ställen merendels göra af med mäste sine penningar.

De Europeiske Factorierne äro alla skona och stora hus, på samma wis som de andra byggda. Det Hollendska är framför de andras både för sin widlyftighet och ordenthet at recommendera, ehuru hon i mellanfall tjäna för en fästning, emedan alla understa rummen äro med galler för fönstren försedda, sparren hwälfde, och utåt gatorne åfwenledes, ehuru på som en sort bröstwärn med skyttportar finnas.

Tab: XXII p: 75.

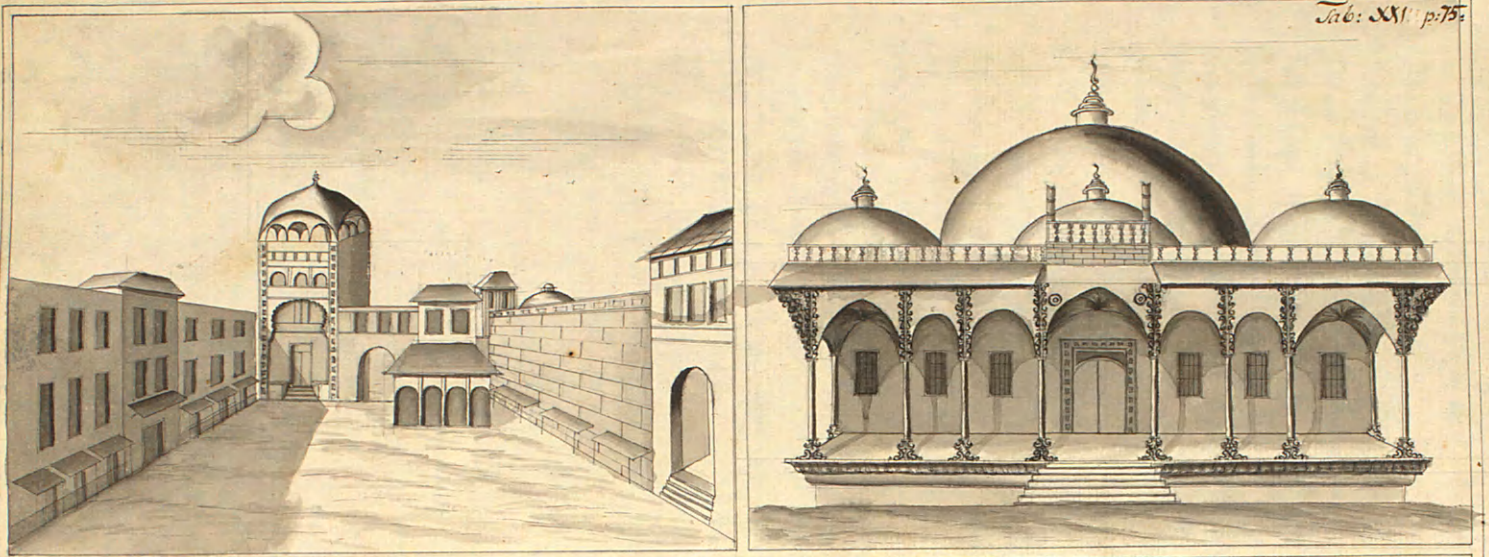

PROSPECT uthaf Morske Mosqueer uti Staden Surat

afskrifvit Oct. 1750 af CKB.

Uti alle Gator träffar man Mahomethanske kyrckor, eller som de halla dem: Mesgidz, hwilcket Europeerne brukat och förwant till Mosquée eller Moskée, hwilcke wid ingången hafwa ett par små pelare, eller en mycket hög gafwel, på samma sida porten är, som är hwälfd till en halfft, eller som en nicho för en Statue utgröpad. Då de store äro hwälfde cupoler el. tur andre små torn som intet se ella ått. Jag har ej träffat i hela Staden flere än tre til fyra stycken med Minarets, hwilcka äro helt höga, runda, och aflånga torn, med en rundomgående altan ineamot toppen, därifrån folcket hallas till bön. Den store Drusi Mesgid, som är hufwudet för de andre, emedan alle Seids eller Mahomets afkomne som dödt i Surat, där ligga begrafne, är en bland dem som äger ett sådant torn, hwilcket står i en af Stadsens Bastioner på Nordliga kanten, och ger anseenligit prospect ifrån sig, när man twärs öfwer floden beser staden. Man finner architecturen på somlige desse Mosquéer så nätt och zirlig, at man intet kan förbiga at lämna dem sitt lof, ansedt emellan den och wåre brukelige byggningsmaner ej någon öfwerens stämmelse skönjes; som dettа bättre kan förestållas i ritning, än beskrifwas, har jag bifogat afteckning på twenne bland dem, som de förekommit. Tab:

Gatorna i Surat äro de wärsta och oordenteligaste jag sedt i någon stor och ansenlig Stad. De bästa skola wara de som gå med emot muren wid sjösidan, hwilcka äro med stora ingångar försedde, jämte portar före, som kunna tillslutas. Emedan alla husen därwid äro mycket höga, stående wägg i wägg med hwarannan, och inga twärgator lämna communication med de andra, så lärer afseende med desse stadningar wara, at i nödfall förswara sig emot fienden, om den skulle i en hast öfwerrumpla staden, och torde emot en Indianisk force detta hanske wäl låta sig göra, warande ochså till den andan skottgluggar öfwer alla portar inrättade. De öfriga gator gå utan ordning, en del krokiga, andra räta, hwarjämte en mycken hel smala twärgränder afskära dem på många ställen. En främling, som wandrar ensammen, skall hela fjerdedels timman kunna gå at söka sig fram emellan desse skrår, och omsider, till sin största förtret finna dem wara igenslutna af hus, och intet äga någon utgång. Därutaf de intet äro flenlagda, har man den stora swårigheten at mycken het med damb kan qwälja dem som framgå; synnerligen om något litet wäder

reser op Hoffet, må man wara glad åt med tillslutna ögon så leda sig langs
husen. Anskönt wist sådeh hälles, som några ganger om dagen, fuqta dem
med watn, som de leta rinna ur läderseckar, hwilcka de draga på ryggen;
så lämnas ändå altid så mycket qwar, som kan wara obehageligit, både
för nattheten och hälsan, åtem det at selen knapst får skina på, innan
det är lika som förr. Utaf den stadiga körsell med hyrwagnar eller Rac
kereis, är mitt uti hwar gata opnått en djup fåra efter hjulen, som efter
regnwäder äro fulla af orenlighet, hwilcken ständigt gifwer en obehageli
ugt utaf sig, emedan ur hwart hus en ränna löper, därigenom all oren
lighet utsläs, som sedan samlar sig mitt uti gatan, tilhopa i en igen
dämd, ränsten.

Ibland de tri hufwud Nationer som finnas uti denna Stad, bo gemen
ligen hwarken för sig wid sina wisa gator eller qwarter, och äfwen bland deras
Secter förlikas sällan flere tillsammans; ingé andre namn brukas åt gif
was på gatorna, än efter den Nation som bor därwid, eller utaf någon rik
köpman eller annan förnäm person, hwars hus dörpa är belägit, efter
hwilchet en som frågar sig wägen, blifwer addresserad. Det är en allmän
anmärckning i Surat, det man i Parseernes quarter finner de renaste
och sundaste gator, hwaremot Banjanerne, som i sina hus tefnad wäl
äro de snyggaste, hafwa de obequämaste och orenligaste, efter de gärne ut
slå orenlighet på dem, och aldrig låta göra dem rena.

Som förr är i agt tagit, består wanligen den undre wåningen på hu
sen af bodar, synnerligen ned uti staden, därest man å ömse sidor ser
fullt af kramare, som stå i sine dörar, och kalla på förbigående främlin
gar, följande äfwen efter dem för at recommendera sine waror. Då en
kommer in, finnas bara toma waggarne, brukande de intet opsätta sine
waror på det zirliga wis, som hos oss eller Chineserne, utan hafwa dem,
efter de mäst hälfta af bomulls tyger, nedlagde i stora kistor, hwarutur de
intet låta falla sig besvärligit at opricka allsammans, i hopp om liten
winst. Om qwällarne plåga de hafwa lius opstående i dem till kloc
kan 10 eller half 11; då de sedan nedlägga sitt gods, tillsluta sine dörar,
och begifwa sig hemåt; ty de flesta af Gentiverne och Banjans bo
långt ut, men hyra rum till bodar och kontoir ned uti staden, hwa
reft altid de mäste ofwarer äro at göra.

Små Manglare, hafwa fullt af stånd utmed waggarne, och handtwärkarne (: deraf mäst hwart stora bor på sin egen gata :) som bomulls och Silkes spinnare, bandwäfware &c: sitta hwar och en utanföre sina hus, på de därwid gorde Terrasser, ett förrätta sine Sysslor. Om dessa Manufacturier och Malbodar, är ofwan nämnt.

Man ser uti Surat åtskillige Sorg, större och mindre. Då en del af dem står fullt af hyrwagnar, till deras tjänst, som för betalning willa sig därutaf betjena. Desse kallas Hackeries, och äro försedde med tre eller fyra hjul, efter storleken. De göras mycket lätte, bestående mäst uti af bambou rör, utom hjulen, och hafwa tunt beslag. Inga twäraxlar gå mellan korgen, utan hjulen hafwa likasom ett foutral, som betäcker deras öfre halfwe del, och äro å ömse sidor på wagnen fästade, i hwars centrum äro nafrar, hwaruti de wid hjulen fäste stålaxlarne löpa. Sjelfwa wagns stället är tillhopa satt uti åtskillige klufne Bambuer, som i en cornisk form äro sammanflätade af rotting, så den är helt wid och ihålig inuti, warande med något yllet eller bomulls tyg öfwerdragen, därpå sedan kusken sitter. Så bruka dem dächle, utan hafwa kurar med hwitgigt tak öfwer, och guardiner runtt omkring. De förnäme och besynnerligen utaf Gouverneurens Officerare, hafwa dem rätt propre med hwitt öfwerdrag, och en förgylld knapp ofwan på kuren; dock måste en sitta däruti å la Turque, på en matta med benen under, emedan intet säte finnes, utan öfra botnen är nog opphöjd, warande rum för Magazin tämnat emellan den, en sitter på, och den understa. För tätthetens skull hafwa Europeerne äfwenledes sine wagnar af rotting och bambu, men annars på sitt lands facon gorde. Att köra dessa wagnar brukas öfweralt oxar med knylar på ryggen (: lika som de ifrån Johanna :) hwilcha med ock förspännas, hafwande tömmarne genom näsbåsarne stuckne. De som hafwa råd till, använda på dem stora penningar, sökande synnerligen efter sådane, som äro stora och hwita, och har jag sedt dem som med knölen på ryggen warit 13 qwarter höga. Ordinairt kostar paret ifrån 4 till 600 rupier. Hwar morgon twättas de, och målas ihring hufwarne, samt prickas på bröstet och i pannan med gul eller röd farga; runtt om halsen hafwa de en rem, utsirad med messings beslag och stora kjälkor,

eller klåckor, hwilcka, då de springa, klinga lika som om winteren hos Oss, när en åker med hjäller städe. Hornen skrapas äfwen dageligen och målas, eller beslås med förgylld messing emot andarne, som intet ser illa ut s: tho. detta hon tjäna till ett Locus communis af Reimer Bondes skona ord i Rolfs Saga, för någon Antiquarius som framdeles årner med noter illustrera någon Saga:) hwaremot de ordinaire hyrwagnar, intet allenaft äro illa förseedde, med gamla röda kappor och öfwerhängsel, utan också dragas af så usle hråk, at en kan undra sig på, huru de förmå at gå.

Hästar som hitföras ifrån Arabien äro dyra; men dårjemte wackra. De brukas bara at rida på, därutti Morerne finna ett besynnerligit nöje, anwändande för kostnad på sine Salar och Schabraquer, som äro gorde af Bomull eller Silkes tyg, broderade med Guld, Silfwer och ägta pärlor, efter hwars och ens förmago.

Palankiner äro också nog i bruk, och bäras med stånguen på axlarne. De göras bredare än Chinesernes, men däremot intet så höge, sittande de därutinnan med benen under sig, som i dessas Kachereys.

Uthom det stora Cheydar eller Torget, som strax skall omtalas, äro de andra, hwilcka gemenligen Bazars kallas, likasom långa gator; men af två eller tridubbel bredd, därpå allehanda provision, och dylickt författas; Saledes finner man på det som kallas Karbit, ej annat än allehanda Spannmåls slag; på Sperita, bara gröna saker, och så med de öfrige, alt i sin ordning opstaplat; warande den förman wid dessa, at som på hwardera ej sällses annat, än ett slag, så är en saker, at däraft ej rakas hwad man eftersöker på dess Bazar; Där det ej eller någor annorstädes till fångs.

En som will skaffa sig något begrepp, om Folckets antal i Surat, behöfwer bara lätt ida om morgnarne; ty budlaret börjar med dagsgrymningen, gå till något af desse provisions Bazaars; då tills ens hänpenhet man skall finna i alla kringhjgande gator, en myckenhet, som öfwergår förmodan, emedan det nästan omöyligit är at tränga sig igenom; dock måste observeras, det en stor del qwinfolck äro häribland, hälst det ordinaire folcket bland hwilcka sjukdomarne ej äro plägade af någon swårt sjuka. Den förman är likwäl härwid, at Indjaggarne intet äro så begärlige på nyheter som annorstädes, och därföre samla sig ej sådane

hopar de där med otidigt gapande inneslnta en främling, som de nyfikne Chineser, och peublet hos oss i Europa gora. Allmänheten här, är mera man, at forfatta de en gang påbegynte Syslor, an at förnoya nysgnige ögon, och Skulle bland sadein mangel, blifwa en tedsam trängsell, om de wore så salline at med stit beskådande hindra framgående, som deras mycknhet af gards hmndar, genom ständigt Skallande, förorsaka oro.

Meydan eller det Största Torget, som ligger emot Stadsens södra anda, och med den ena sidan racker till floden och kaffellet Skiljer hwarken nätt- eller belägenheten, utan allena eles längd ifrån de andre, emedan det ser rätt schefat ut, som de ordinaire gatorne. Utom nagra så ansenliga bygnader utmed dess nordra anda, däribland twenne emot hwarannan Staende Moscquer, och ett Rollenskt packhus: är hela raden å omse sidor utföre, ej annat an Simpla hojor. Rundt kring detta torg, finnas stand och bodar, med allehanda waror, och i synnerhet rakas en mycknehet af hwarjehanda stenar, som Agater, Cornaliner, Beryller, och diverse ädgta asalla färgor. Så snart Solen begynner minska nagot af sin hetta, wid kl. 4 eller 5 eftermiddagen, kommer dit så fullt af krämare och folck, at en swarligen stupper fram; ibland andre träffar man öfwerflod af wäxlare eller Xarafas, som de på Persianska kallas, hwilche hafwa framsatte bord för sig, och rundt om stora pasar med peis och beskrans, warande emot en ringa winst färdige, at tjana dem som willja tillwäxla sig skiljemynt. Den som har lust at se Taskspelare förratta sine konster, skall intet fela at här få sin förnoyelse, och afskada så surprenante prof af kroppens wighet och tålmodighet, at en må förundra sig, huru sadant med menskliga krafter har at uträtta.

Mitt för södra andan härutaf, är en stor muradt port, därigenom en ingang går till Darbar, eller Nabobs ordinarie wanung. Wagten vid porten, hundrar alle, som ej hafwa afsyner och lof, at komma in, så jag ej kan döma om dess beskaffenhet; endast hinde jag se, at garden innanföre war full af en hop gemena hojor, som gaf mig anledning at tro det Sielfwa Huset måste wara langt innom, emedan jag skulle tycka en så nedrig prospect wara otjanlig mitt för en mycktig Gouverneurs fönster. Utanföre står en flaggstake, ofwanpå hvilken en helt lita flagg ofwanpas.

På

På wästra kanten, strax härutom, ses en stor fyrkantig stenbygnad

med en liten Lafette i hwart hörn, därutaf tvenne äro förfallne eller nedskutne i sidsta inbördes oro, och en stor gård mitteti, hwaromkring ett gallerie går, åfwen som rundt utom, högt hwälfde portaler finnes. Denna som tjänar egentligen till en Artillerie gård, är opfyllt af en mycken het större och mindre Stycken, såwäl af järn som metall: Haerdes åfwen under skuld åt gatan, längs hela östra gafweln, en hel hopp därutaf. Jag räknade wid 150 Stycken af olika calibre, dragande ifrån 3 till 12 tt kula; men större delen woro mycket oformliga, utan wanliga Tiraler, med oproportionerligt tjocka kammarstycken, så det intet war swårt at sluta, det de woro af Landsens egen fabrique. Deras wagnar hade lador som gingo ända fram till mynningen af Stycken, och tycktes på intet wis destinerade, för at med inghet lata handtera sig; och om därföre hela Mogols Artillerie är så beskaffat, undrar jag ej at Elephanter behöfwas till dess transportorande, som nägre resande förtälja. Här såg jag jag för första gången mitt i tu sprickne Stycken med jernband omslagne, fast jag wäl skulle åstunda wara en åskådare af, huru skiutning med sådane sig practisera låter.

Mynthuset, Xaraffa kane, twärs häröfwer belägit, är ibland de förnäma hus i Surat, allenast utaf bamboe, med ter öfwer smetat och tegelslak jämte murat golf: Det består af långa gallerier, eller snarare, skuld, afdelte i wisa rum. I det längsta af dem förrättas smältningen, warande opmurade ungefär några och 40 små ugnar som enhäfsko formerade, samt ofwan till öpne. Wid hwar och en, är en man förseedd med en liten handpuist. Degelen som är rund, med wid slag twå tumbs hög bredd, och ungefär halfstridie qwarters diameter, swarar helt nätt emot öfra öpningen af ugnen. Sedan silfret däruti innan blifwit smält och luttrat, fattet gutet i smala tunna skifwor, föres det uti ett annat rum, där det förberes, och afhuggas i små lika stora bitar, som med hammare klappas runda och wrages: Selar något göres ett hål uti, och en liten bit silfwer fläs in som swarar emot bristen, därpå de i ett annat rum bringas at stämpslas. Man skall sällan finna någon ripé, som har mera än halfwa stampen, emedan de ej fatta uti silfret så mycket, at det

at det får samma widd med stämpeln, hwilcken ungefär är så stor, som wåre Caroliner.

Jag hör horatt berättas, at dageligen 10000. Rupeer skola här slås, och således wid 30000 Lod Silfwer i sönder opmyntras; som twifwels utan måste förstås om de dagar, som prägelen påstås, ty de göra aldrig mera än ett arbete hwar dag, antingen smälta, klippa eller stämpla.

Emellan Artilleri gården och hufwudet är Tullhuset, hwareft alle waror som utsändas, blifwa visiterade; men de som opkomma genomgås af betjänterne, som utom muren halla sig, hwilcke följa med godset till Magazinerne. Här Europeerne hafwades förra låta sine Skepp, opslå de tält här bredewid, hwarpå de hissa sina flaggor, och clädsa alt Styckegods, som i tull betjänternes närwaro, inpackas.

Fästellet ligger som sagt blifwit wid andan af staden utmed floden, som å ena kanten skölljer dess muror; men på de tre andra af en wat graf omgifwes, darofwer en windbrygga bar, utan för den enda porten som det har. Figuren är mäst en aflång fyrkant: ytterste muren består af tegel, helt hög med dubbla rader Styckon, gående innanföre en annan, som reser sig långt högre darofwer, med twenne stora rundeler i hwar af de nedre hörnen. Utåt ser den finnas åtskillige smärre af samma slag; dock har watnet på ett ställe åt skiwit grunden, så hela Styckhet ramlat ofwerända, fast likwäl en hög murning på den gamlas ruiner, är worden opdragen. De som sedt båda, försäkra, at det har stor likhet med slottet S. Angelo i Rom, och han man ej neka, at det ju på ett Styckhe ifrån, ser rätt bra ut, emedan ej allenaft desse rundelar pryda, utan ock så de innom warande Cupoler, som ofwer de andre (kullen) synas, ingen osmakelig prospect meddela. En stor mycken hop Stycken finnas rundt omkring, dels af jern, dels af metal, dem de sägas kosta efter twenne häruti anförde Amadnade Hollendske Skepp. De som sätta hela deras antal till 200: komma mycket nära sanningen, ty jag räknade dem fulla dertill. De största, som kunna wara halfwa Carthaucer, stå placerade i de ofwerste portarne, af de inre märken. Det äger bara en enda port utåt Sleydan; innom hwilcken skola wara fyra andra

gångar, förr än en Slupper till Siälfwa Staden. Ingen som ej har ange-
lagne ärenden Slupper in, och bewakas det starkt, synnerligen nu me-
dan wi woro där, blifwande wid bryggan hwar natt opdragen. I husen
innti, som skola wara wid lyftiga, bodde fordom den så kallade kassels
Gouverneuren, som allenast fick mera än en enda gång om året gå ut.
När stora fester infalla, hissas här flagg. Annars observerade
jag utåt Siösidan en sådan mängd af Duifwor, som i muwarne
och skott portarne hade sina nästen, at aldrig jag förut sedt flere på
en gång tillsammans.

Den inre muren omfattar Sielfwa Staden på alla sidor, lam-
nande en tämlig gång allenast emellan Sig och husen. Åt Siön är en
liten utbygnad dämpa gord, hwar intill wattnet med hög stod stiger;
men annars är stranden utanföre den öfrige delen så tillräckelig, at
en altid har där en bred spatserwag, stående därwid en hop små
höjor, hwarutt tullbetiänter halla Sig, som mycket starkt rijstera, utan
skuldnad alle opkommande. Nedanför lagga alla små båtar och
fartyg till, emellan den förr omrörde Cankien och staden, hwilcha me-
dan mäst ligga torra, gående till dem och opp ifrån stranden emot
hwar port, stora stentrappor. Muren är utaf tegel opmurad
om 11 till 12 alnars höjd, och ungefärligen 4 alnars tiocklek nedan
till wid dess fot. Den är ofwanpå så bred, at en kan spatsera
rundt om, och äro ungefär wid hwarje 100de alnar, trappor at
stiga opp eller ned: warande bröstwärnen till den höjd, at de till
asclarne betäcka en karl. Wid hwarje krökning som muren gör,
står en liten fyrkantig Bastion, eller som de efter gamla byggnads-
sättet kallas, torn, hwilcha hafwa gluggar för stycken, fast inga
sådane finnas opsatte, utan här och där räkas något omonterat,
och i stenröret nedsunkit, warande på Courtine eller muren emel-
lan, samt öfwer portarne, allenast skatthål för Mousquettöre. —
Åt sådane bastioner räknade jag rundt om staden 31: stycken, in-
beräknade de twå, som stå på hwar sin sida af de fläste portar;
hwilcha till antalet äro: 6 åt sion, och 6 åt Landsidan. De förnäm-

så bland dem, hallas efter orterne de bära till, som porten Pulo Para, Brampour, Orinzari &c: portarne, och finnas alla wara simpla och dåliga. Så snart Solen går under, tillstutas de, bönande patrouillen då uppå at genomstryka staden, och brukar den i stället för en brandwagts skramla en stags trummor, hwaropa slås, eller och gifwa den ena för den andre Signal genom ropande. Den är för gatornes säkerhet i inbördret, tillordnad at gå omkring; men så litet han det hundra öfwerwäld, at ofta döda kroppar om morgnarne finnas på de mäst publique ställen. Man förtäljer at Soldaterne möre, som oftast förrättas af Sjelfwe wakten, som inte minsta motstånd, och hemske skandom för egit interesse nedsabla dem de råka, efter de äro säkre at intet skallas. därföre till ansyar.

Jag kan intet annat sluta, än at Inbyggarne äta så mycket på förstadens murar, at de med flit låta de inre förfalla; ty så usla förehomma de på många ställen, likasom woro det endast rudera af en aldrig fästning: nedramlande dageligen hela långa stycken af de ofre bröstwärnen. Utom dess hafwa de inga stycken, utan allt warn har funnes, består i en mortérad canon, som han skjuta en 4 ett: kula, uti ingången af hwarje port stående, med mynningen utåt; warande äfwen grafwen kring muren mästadels torr och opfylld, så den hwarken förrar konst eller moda at passera. Emedlertid den som besinnar, och hörd om Indianernes ringa förstånd i fästningars belägrande, lärer ej hafwa sig obekant, at minsta bröstwärn är tillräckeligt at afhålla ett anfall, där mera oordentelighet än försigtighet regerar, och behöfwer intet undra det största pasken af Indianske fästningar så wårdslöst underhållas, och ändå oftast skattas oöfwerwinneliga.

Förstaden, omgifwer inre Staden, merendels med en lika midd på alla sidor, utom den sydliga, hwarest, efter som ofwan blifwit nämnt, den ansenligen mera emgar sig itt. Så långt när finnes denna ej så peuplerad som den andra, twifflande jag äfwen om, at en tridiedel af dess ansenliga midd är bebygd. De mästa hüsen stå närmast inre muren, och på Nordra och Nordöstra sidan, samt långs efter wägarne eller gatorne (: som wål äro så dammiga som de

andra; men ej så opskörda mitt uti :) warande alla Simpla af Cambour och Ler, så jag intet, på de ställen jag war, fant en enda private bygnad af anseende, hwilchet ej eller står at undra på, efter härstädes ordinairt ej bo andre, än Gentiver af de samse Castas, och Larseer, som mästa delen äro fattige. Nedan om Kastellet och längs stranden stå också en hoper Hus, som Engelske Trädgården längst ned, hwilcken bara Muren afskiljer ifrån den Franske, och har en wacker bygnad; och den Holländske, ett stycke ofwanföre: at sion förseedd med en mur, och en liten bastion i hwart hörn, samt hwälfd ingång, där deras Skepps redskaper och Magaziner finnas, jämte Fiscalens och Equipagie mästarens wanings rum. De hade destinerat at draga muren runt omkring, och äfwen göra bastioner i de andre hörnen; men en skälig mistancke som ingafs Otabab, om detta selckets brukelige maner at söka integ på de Indiske orterne, förmådde Honom at förbiuda det, så det ännu står ofullbordadt.

Den öfrige delen är öfwfyld med höga Träd eller ährar, och mälyckliga Trädgårdar med sine Lusthus inuti, däribland Tikkihans af bästa inrättningen och wackraste, rätt nu skall omtalas. Om ej den stora afsägsenheten, och oskärhet för löst pack, som ej spara at plundra hwem de se sig ra öfwer, hindrade, wore en af de wackraste promenader, den gången som å norra kanten är utmed muren, hwarest gräswallen öfwerskyggas af stora gröna Träd, hwars höjd och tjocklek utpriså längst förre alder, än de lätt wid stående Stenmurar.

Fästnings wärket är af langt considerablare Styrcka, och wackrare ansende, än Stadsens, och nyss för 16 eller 20 år sen färdigt blifwit, så det ser helt nytt ut; det omfatter bara districtet af förstaden åt landsidan, lämnande den södre stranden öpen; men utmed den öpe börjar det wid 150 till 200 steg ifrån inre Stadsmuren, följande floden åt en liten bit, och sedan i ett sammanhang continuerar runtt intill andre ändan wid Franske Trädgården, som af den besörgade grundritningen bättre kan förstås. Egentligen består det af 12 och 16 kantiga Skantzar

eller Torn, från 16 till 20 alnar höga, hwilcka stå i en distance af 150, till 2
och äfwen 300 alnar ifrån hwarandra, och sammanbindas genom en e-
mellan dem opförd tegelmur med gråstens fot, lika hög som Stadsens med
samma slags gångor på och lika Krötwärn därföre. Desse Skantzar
äro 32 Fn, och äga hwardera två och tri lag opställde Stycken; men på
murarne finnas inga, bara på så ställen där distancen är för lång emellan
tornen, då man mitt på den emellangående courtine, ser ett batterie med 2ne
vid hwarannan stående Stycken; dock finnas Skottgluggar för handlge-
war runtt ihring.

Desse ena Sjö- och tolf Landtportar, äro alla stora och mäkta de-
len prospect och wäl byggda med zirater omkring, så de gifwa ett wack-
ert anseende. Utan före elen, hwarigenom wägen bär till Brampour,
går ett litet rundagtigt batterie med Sex Stycken; och en stor watten-
Skank ligger strax bredewid. Innanföre är en wid borggård 120 steg
lång, omgifwen af en hög tegelmur med hwälfde portaler allt runtt,
och en liten Moské på wänstra handen, warande inåt Staden en an-
nan lika stor port, som swarar emot den utåtwettande. Alla desse
Portar äro hwälfda, och en del 10 till 12 alnar breda, med rännings-
rum på ömse sidor och ofwan öfwer ingången, jämte flaggstakar, så
wäl på de därwid stående, som alle andre Skantzar runtt om. Graf-
wen ihring muren är helt djup och torr; men går på somtige ställen
så nära fundamentet därutaf, att en har orsak frukta, at om det rin-
gasse af jorden ramlar undan, följer den med. De bryggor som fin-
nas utanföre portarne, äro alle simple och kunna ej opwindas.

Sedan Förstaden, till at afhålla Gammals Ströwande, blifwit befä-
stad, har altid hållits wagt, så wäl i portarne, som de förnämste Skant-
zar, hwarest wid minsta förmärkte fientlighet, genom flaggors hissande,
sådant gifwits tillkänna. Så länge ingen orsak är at förmoda fara,
handteras wäl tämmeligen efterlatet härmed, emedan Gouverneu-
rerne ej wilja sätta sig i kostnad för en widlyftig krigshärs under-
hållande, och noya sig för Egen säkerhet med Kastellets förswar,
därutinnan och wid nägre andre wäl poster, den ständiga trouppen af

Ett till 200 Pattaner och så Lioner ligga qvarterade; men så snart något buller förmärkes, ökas altid detta antal fattligen, antingen med några 1000 man Lioner, eller och Arabiske Troupper, hwilcke anses för gode krigsmän, och gemenligen wid sådane tillfällen insinua sig, därwid de se sig kunna profitera. De förre emellan Lioner eller som de ock så hallas Sipois, äro likasom födde Soldater, emedan sådane som gärna förfar i ämbetet, och finnas både i Surat och hela Indien i myckenhet, så nål af Gentiliver (: Indiens födde krigsmän gemenligen hålla sig Rasbuter :) som Mohrer. De hjälpa hwem som betalar dem, och alle Europeer, äfwen som andre förnögne personer, betjäna sig af dem, antingen till parade, eller sine Factoreiers och Husers bewakande, warande de answare för allt som förloras därur, och tillwälla sig ett mer än ordinairt anseende öfwer gemene man. De bruka, uti stället för Spiutor, (af Engelsmännen kallade) af tiock pack eller tunt träd med Rhinoceros skin, som är swart polerat, ofwerdragne, och några förgylte järnrosor på yttre sidan fästade, och Sablar, dem de äro noga mane om at halla glänsande, jämte en krus i bältet. En del af Pattanerne däremot bruka pil och båga, med Kazagayer, och de andre, Skiutgewär med långa pipor som de antända med tuntor, warande patronerne af träd swarfwade och hänga på sidoen runtt om tillwel likasom de Europeerne i fordne dagar hade, och man ännu ser conserverade på gamle rusthamrare hos oss. Det är en antagen sed i Surat, at ingen Europeer, eller annan af warde, går eller far ut, förutan några, eller till minstone ett par Lioner för sig, hwilcke med sine Sköldar på wänstre armen och Sablarne i högra handen, rödja rum emellan folcket, kunnande man för moderat kostnad underhålla dem, emedan omnighet skär därutaf till fångs för ringa betalning. De som halla dem ständigt, betala 3 till 4 Rupier för månaden; och har jag aldrig hördt det någon bland dem gifwits som swikit sine Herrar. Sådan ärlighet skryta tekwäl sielfwe hedningarne af, de christne till skam. Då ofred, eller frygtan för inbördes oro, är för handen, förhyra Europeer äfwen som andre priwate stort antal, hwilcke stadigt halla sig ihrig sine Patroners hus, warande intet twungne at taga tiänst hos Arabab, mer än någon annan, dåresi Dess fore, ej är stor, at Han Dem därtill med wald: twingar, som dock sällan

sker, efter Man så wäl somanare, gärna kan få så myckett, som casten tillåter dem att betala.

Uti Förstaden, och Besynnerligen å dess nordra kant wiemot Sjön, råkas med wägen fullt af Mooriske grafwar af ter opmurade, dels i form af kistor, och dels som små hus med tälluftråder af sten ikring. Det är skada, att de ej underhållas; ty de se intet så illa ut. De Somanare låta inwed sine grafwar bygga små Capeller, hwaraf en finner ett efterdöme i den förre Gouverneurens Tikki khans lägerställe, hwilcken i sig sielf består af ifrån af ein fyrkantig (:40 steg i qwadrat:) Terrass, med trappsteg på alle sider at gå upp, samt en af ter gord kiffa mittu på; men straxt bredewid har en liten Moskée, som dageligen de fem Böne stunderne hållas uti, bleffrande sielfwe Grafwen stadigt af en Lion bewakad.

Bland Europeerne, hafwa Hollendarne och Portugiserne sine afledna lägerställen straxt innom muren af förstaden mid Pulo Zaraporten; men De Engelske ett stycke utom, på höger om wägen, och Fransoserne i sin trädgård. Portugisiske Graffplatsen är som de andre inneslutten af en hög mur; dock hafwa de där innom ingå ansenliga inmarken öfwer sine döde Landsmän oförrättat, som fiskangan förmådt Hollendarne och Engelsmannen att göra, hwilcke till sine dödas ahrominnen rest wäl byggnader och Pyramider, som om de woro så wanaghe och dyrbare till materien, som de äro praghige i deseen, skulle anstå kongelige och förstelige personers aska. Man må mäst undra på, det Landsens inbyggare utan hielp af nagre reglor, förmått resa så Majestetelige werck, och därjemte behlaga, at deras lösa lermateria ej tillåter dem at hålla ut emot tidens förtärande; warande de knapt i stånd att åter bättra, hwad den årliga regntiden ruinerar, och 100 (:100 år:) mer än tillräckelige, at kasta allt i en stenhop, som man finner här wara handt med de älste monumenterne. Bland alle, kan ingen förlikas med Hollenske Generalsommissariens Baron Rheede van Drakensteins grift, hwilcken i bygnad skall hostat 30000 Rupeer, och är åttkantig, samt förtinerad af 24 Pelare, med porphyr målning och tjockare hwardera än at en kan omfamna dem. Mittuti står sielfwa grafwen med fönster på alla sidor

och ofwan på en stor Sahl med hwalfft Tak i formaf en cupole, allt på det nätta-
ste asbetal och utpryätt. Ibland de Engelskes lägerstallen, finnas ock så ett
hop rätt machra, som med sine emellan träden opstickande Piramider
och andra zirater, ingifwa en åskådare en sinnerlig förnöyelse, annan
Tab: vid sådane orters betragtande owanlig. Ett medgående rätwisare, så
wäl på deras, som Hollendarnes, lärer detta bättre skönjas. Jag har
bland myckenheten afskrifwit nogre af de märkligaste inskrifter på både
Hallen, och bifogar dem här:

Engelske.

Viator, (si fattem Christianus es:) Siste, siste miquam paululum,
nec frustra erit, cum jacere hic scias, Franciscum Buturinum
pro Honorabili Mercatorum Anglicorum societate mercatu-
ram Orientalem Agentium Præsidem, qui cum per quin-
quennium, summa cum sedulitate et spectata integritate
functus est Officio suo, vita functus est, coelebs hinc migravit
ad nuptias coelestes A: C: 1649: die 28 Mensis Julij; sa-
tis est Viator Te hæc non fefellere, lacrymam modo impende
unam et ave.

N:o 2.

Here lies interred Henri Revington Agent for The Honoura-
ble East India Company in Their Factories of Surat and Ra-
japore. Obiit d: 11: Dect: 1661. ætatis Suæ 31.

I den större Graffvens underste afdelning.

N:o 3.

Hic situs est Dnus Oxinden, perbitatis exemplum vita, sed
vita morte caduca, intrat et exit hinc inceptis - - - quamque
finivit, Ille dies tantum, numerare longissa valebat, non

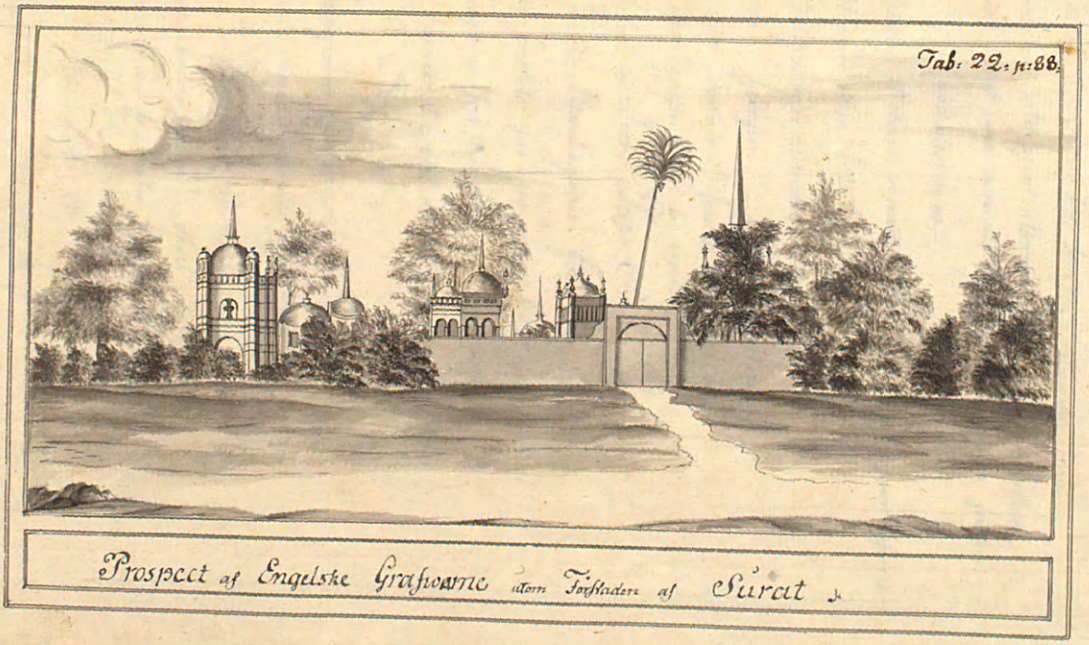

Prospect af Engelske Grafwarne uttom Förstaden af Surat.

annos nam rapotum exegit mors rationem, quaeritis o Domini vel quid habetis lucri, vos Servum, Socium nos, spernidit ille vitam, sed ꝑ contra scribat, mors mihi lucrum erit exit e vita Aprr: 18. 1659. –

Illi summe grafs ofre num.

N°. 1.

Interrogas amice Lector?

quid sibi vult grandior haec Structura, responsum habe
In hoc gloriatur sortis quod alteram illam grandem continet
Superbit insuper, quod una cum illa tegit generosos duos fratres
Fraterrimos.

Qui et in vivis fuerint et etiam in mortuis sunt quam conjunctissimi

Alterum velis? Intelligas lege ASSIBI
Intelligas velis alterum? lege HIC.

Dominus Georgius Oxinden Cantianus
Filius natu Tertius D. Jacobi Oxinden Equitis
Ipse Equestri dignitate ornatus,
Anglorum in India, Persia, Arabia Praeses.
Insula Bombayensis Gubernator,
Ab illustri societate pro qua praesidebat et gubernabat
Ob mascima sua et repetita in eam merita
Singulari favoris et gratitudinis specimine honestatus.

Vir –
Sanguinis splendore, rerum usu
Fortitudine, Prudentia Probitate
Peremminentissimus
Cum plurimorum luctu obiit Julij XIV
Cum plurimorum frequentia sepultus est Julij XV
Cl°. D°. 1669.
Anno aetatis 50.

Heus LECTOR

Ex Magno Hoc Viro, vel Mortuo aliquid proficias!

N°. 5. Pa en swart marmor tassla.

Ett wapen med Leyon S.

Hac Sub Pyramide jacet Corpus
Viri Illuis Honesti Clarissimi
Æstimationis ubique Summæ
Probitatis insignis et apud omnes notissimæ:
Conversationis perhumanæ quidem et amicissimæ
Honorificæ Anglicæ Societatis Indicæ commercijs
Per tria Septennia officiose Subministrabat:
Et per triennium Præsidis locum apud Surat
Summa cum laude gerebat
Ast tum demum (proh dolor!) ab omnibus deploratus.
Succubuit
In illius perpetuam memoriam
Frater Ejus unicus ac dilectus
Hoc posuit marmor.
Obiit die 7. Decb.
A°. Salutis 1676
Ætatis 42.

× × × × × ×

N°. 6.

Hic Jacent
Bartholomæus Harris Armiger
Propugnaculi ac Insulæ
Bombayensis nuper Præfectus
Et pro Gubernatore et Societate
Mercatorum Londinensium
Ad Indos Orientales negotiantium
Suratæ præsidens.
Et Conjux Sua Arabella

Obiit
Ille Maij decimo
A°. Ætatis XLV
Dⁱ. MDCXCIV.
Hæc Martis vicesima secunda
A°. Ætatis XVIII.
Dⁱ. MDCLXXXVI.

× × × ×

Tab: XXIII p: 92

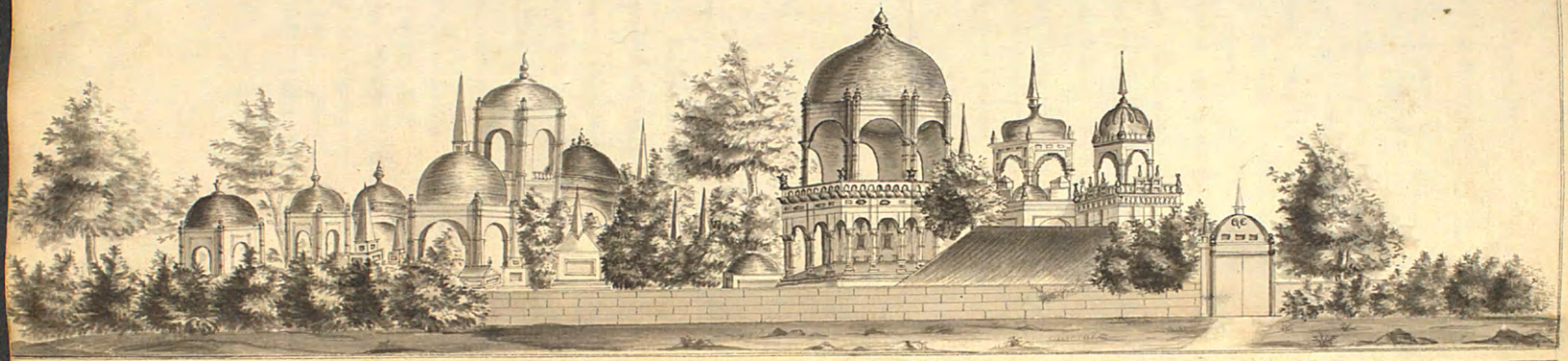

Prospect uttaf Hollenske Grafwarne på 80: stadan, belägne i Nordra delen af Förstaden omkring Surat

Hollenske Epitaphien.

Nº 1. Hier leyt begraven die Erbare Deugt.R: Juffrou Magdalena Huijgens, in Haer Leven Housvrou van de Heer Directeur Paulus Crocq, overle. den der 25 Xbr: 1642, out 27. Jaaren.

Nº 2. Hier liet begraven Johanna van Gendt, dochter van d. E. Directeur Henrich van Gendt, wiens Zielenden Rvie Haeren geniet d: 10 Mars 1655. 3½ jaeren.

D. O. M.

Nº 3. Siste Viator, et dum hunc Tumulum adspicis Te Jesum despice. Daniel de Solemne hoc monumento tegitur, qui fuit delicium Palladis, Alumnus Martis, patriam artibus decoravit, et a Patria honoribus decoratus est; amarunt Eum Principes, honorarunt Nobiles, coluerunt Cives, Nobilis fuit genere, virtute clarus, fortuna non modicus, vixit annos 64 obiit 1656. 3 Maij.

Nº 4. Med förgylda bokstäfver på en svart tafla inuti grafwen.

Hier rust heet Lichaam van Syn Hoog Edelheit Hr: Heurich Adrian Baron van Reede tot Drakenstein

Heer van Meijdrigt. Onder de order van Ridderschap, en uijt de Selve ordre gecommitteerd in de ordinaris gedeputeerde van de H: Mogende Heeren Staten Vlonds van Vtrecht. Commissaris van de Generaal Nederlanse geoctroyeerde Oostindische Compagnie over Indien, respective Jonkheerde in dies qualitie de vergaderinge der Ed. Heren XVII. Overleden d: 15 Decbr: 1691. op't Schip Dregterlant, Zijlende van Cochin naar Suratte opte hoogte van de Engelse Sterkte Bombay end ongevaard 56 Jaaren.

x x x x x x

Följande finner man af Hollendske Directeurerne här begrafne:

Daniel Parré, Commissarie en Directeur in Suratte. Död den 6te Novemb. år 1679. 32 år gammal.

Jacques de Bucquoi. Directeur i Surat, död den 30 Mars år 1687. 36 år 1. månad gammal.

Daniel Kourgronie. Extraord. Rat van Indien, och afgående Directeur ifrån Surat. Död den 5. Febr: 1720. 57. år. 7. månader och 6 dagar gammal. Dess character på grafven är: Hoofdadministrateur en temporel gesagheber deser directie

Herman Bruyninck, Directeur, död d: 9 Augt: 1726. 46½ år gammal.

Jean Diodati, Independent Fiscal i Surat, död d: 11 Junij 1711, har en vacker graf för sig och sin Hustru; många andre till förtigandes. Men nog om Döde: jag måste skynda mig med hvad återstår i detta och följande capitlet, för att komma till de lefvande; vagande mig, sedan så mycket Latin föregått, att begå det pedanterie och skula härom med Poeten

Mors sola fatetur
Quantula sint Hominum corpuscula

och Auconius.

Miremur perüsse homines? Monumenta fatiscunt,
Mors etiam Saxis marmoribusque venit.

Utom de Brunnar i Staden räkas utmed de Stora husen, eller på deras gårdar; finnes öfveralt publique Stanckar, eller som Folcket nämna dem: Bauli uti Förstaden och vid vägarne däruttom. En del äro byggde på publique kostnad; dock de mästa hafwa blifwit upprättade af privata förmögne personer, som vid sin död därtill legerat något wist, anseende det som ett kärleks werk, besynnerligen Banjans. De bästa af Stora brunnar, hwarutinnan watnet samlar sig i regntiden, hafwande nedgångar på en eller flere sidor, hela 20, 10, ja 60 och 100 trapsteg djupa. Fattigt folck och kreatur, gå dit obehindrade att dricka, eller der watnet ej är så rent bada sig, och ser man både Gentiwer och Mooren, churu noga de annars äro, utan scrupel betjäna sig, af denne dem gemensamt lämnade förman; churuwäl hwad badning angår, de förre gärna preferera

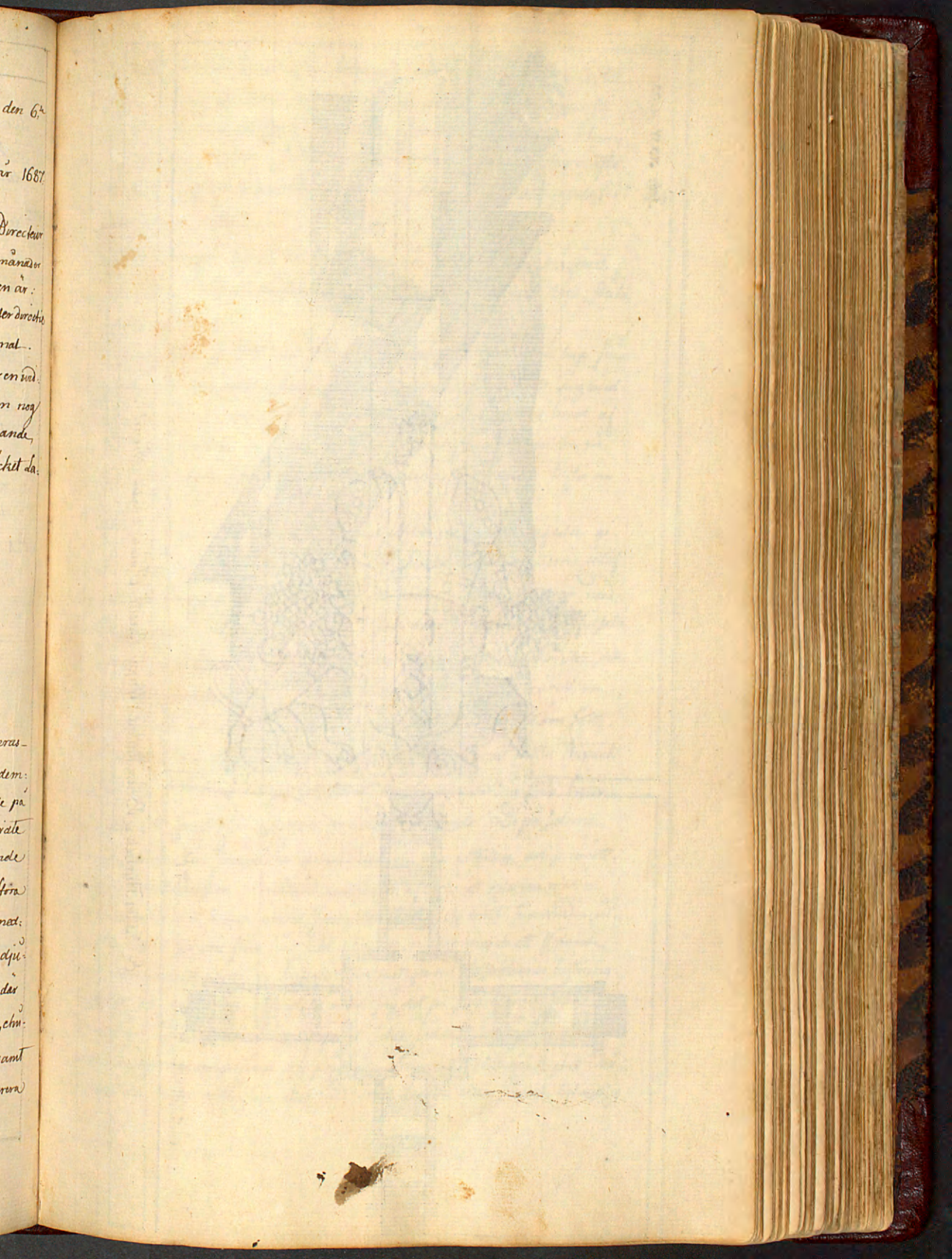

Tab: XXIV: p: 93.

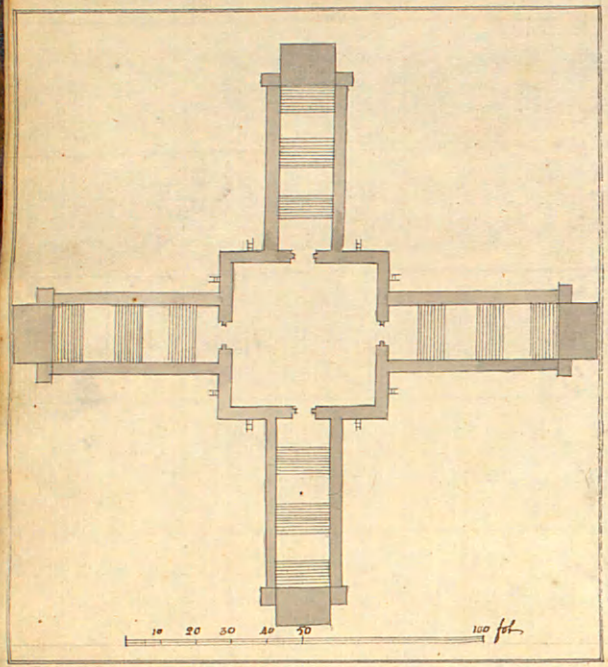

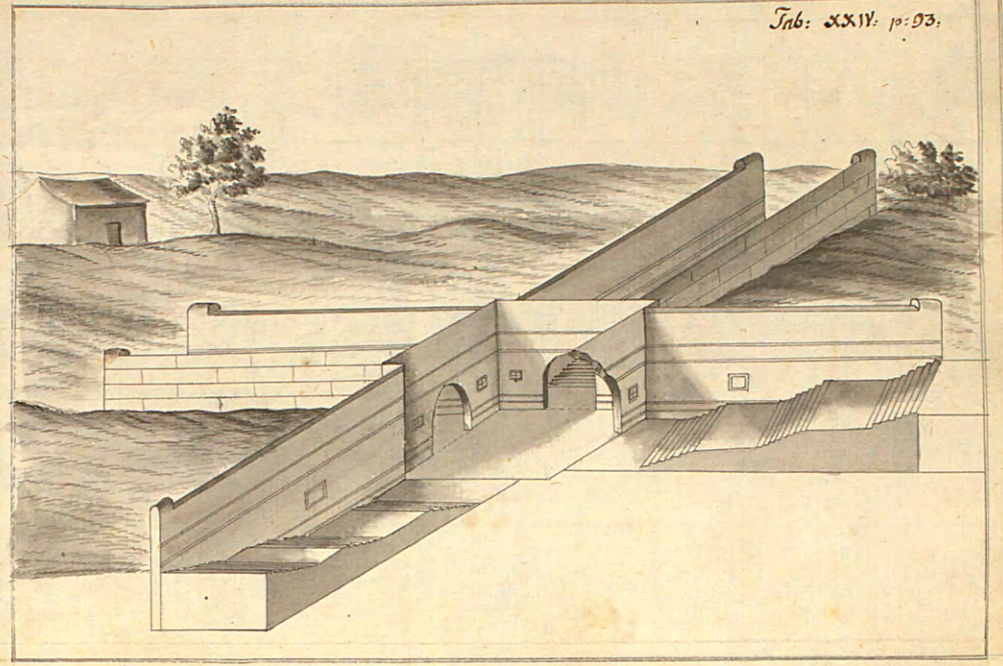

En Wattn Thanck Brun kallad Gupij Bauile Uthorn Staden Surat

flytande watten, och de Sednare sine badstugur, när sådane ägas tillgång till. I brist af omwärdnad för deras underhåld, förfalla de årligen; dock byggas så fort nya igen på andre platser. Bygnaden af dem, wisar hosgående tekning, efter en i förstaden, emellan Chinesiska och Damascus portarne belägen, afta-gen, och af sin flygtare Gypsj Bauli nämnd, utmarkande den bifogade sca- Tab:
lan proportion däruti af.

Jag har ofwanföre lefwat en beskrifning på Tikbi khans Trägård, med dess lusthus, och will därföre nu med fullbordandet af mitt 16de, sluta den af Surat.

Dess situation är tätt wid Schandranagors porten, utwid en hop små torbygnader, som på nordra sidan, framför ingången, formera ett torg emel-lan sig; men å de andre tri hanter lemna rum åt en racker lund af flera träd, med hwilcha de kring trädgården gående murar: hwilcha på längden kunna wara 7 till 800 alnar, och bredden en tridiedel:) täfla om höjden.

Man finner inuti tri särskilte trädgårdar på längden, afdelte ge-nom tika många emellanstående bygnader, gående äfwen på sidorne utaf den mellersta hwarsin gård, som ifrån den andre skiljes af murar med hwälfde öpningar. De äro alle indelte i små wäga blomsterqwarter, fulsatte af hwarjehanda blommor, och bland andre Walmogor, Camill blomster, och hwita Liljor, de endaste jag i Indien blifwit wärse, gående runtåt om, längs murarne alleer af Orangeträd, som dock mycket glest äro satte. Mitt uti den tridie och innersta delen af Trädgården är en wattn fhanck inrättad, om 64 alnars längd och 40 D: bredd, däruti två flata båtar ligga, dem till tjänst, som afseclera en wattn promenade. De på sidorne rörande gårdar äro smärre an de mittersta, och äga åtskillige artige inrätt-ningar af wattnkonster. En bland dem bestod af ett langt reservoir, med en rad metal pipor wid hwarje ända, som ifrån sig emot hwarandra, ut-kastande wätnet genom sina hål likt ett dagg, och formerande ett flytande hwalf, mera genomskinande an krystall, hwilcket genom Solstrålarnes brytning förefallde alle regnbagens colourer, då man såg det på sidan emot Solen. Chinaars äro här inga zirater, och såsanat sökes sådant, som göra wase Euro-peiske Trädgårdar angenäme och präktige. Emmots otillräckelighet tilla-ter intet eller nagre widtyftige eller med träd besatte alleer, hwars behageli-

het, endaſt ökas genom längden, och i det målet häſt tiknar Naturen, som alltid will wara fri.

Bland byggnaderne, hör den främſta til, och de andre bara twå wåningar, warande de öfre, så mycket mindre byggda än de undra, at en fri gång med kallustrad före, är runät om. Det främſta huſet har twenne flygla framåt, däremellan Borggården ligger nägre trappſteg högre reſt, än Sielfwe marken, warande fronten af deſs Divans Supporterade af höga hwalfningar. Rummen äro i ett otroligit antal och nästan oräkneliga, Synnerligen finnas en ſtor hop kamrar ofwanpå. Man ſer i andra och tridie wåningarne, ſette dëau och andre wattenkonſter i de små gårdarne eller öpningarne ſom äro emellan rummen tämmade, till hwilcha wattnet winda's, utur en nedanföre ſtående brunn med ſmå cimbar, ſom gå ihring ett hjul, och komma ſig ſielfwe, lika ſom på wåre grundwärk, i ett ſtort reſervoir, dädan det ſedan genom rännor ledes ofwanåt. Öfwerſt opp finnas åtſkillige badſtugur med hwälfde tak, både för hyſige och warme bad tämjade, warande små näſten knapt 8 qwarter i quadrat med bänckar at ſitta på och kappar i wäggen, at låta wattnet rinna igenom på ſig, alt omkring i Sielfwe muren gorde, och flere dylike apparatement tämplige efter kroppens ſenſuelle noyen. Golfwen äro annars i deſſe små och ſtörre badſtugur af marmor, och där ſes ſom en ſtor raritet 2 eller 3 fönſter med ſlipade glasrutor, ſom en del äro tämmeligen ſtore.

Uldra öfwerſt är en wid altan med en liſt rundtomkring, på hwars hörn ſå förgyllde Drakar, lika ſom på de Chineſiſke Byggnader. Mitt på denna är ännu en högre, ofwanifrån hwilchen en har ſå widlyftig proſpect, at näſt hela Surat med deſs Förſtäder därifrån kan ſkönjas.

Här träffas inga ſtora meubler eller målningar i rummen, än itti andre Morſke byggnader, endaſt på en eller annan wägg i de kringomgående gallerier, ſkönjas nägre blomwärk en fresco. Allt ſom han recommendera denna byggningen, är deſs ordentlighet och nätthet; warande det mera bequämt än prägtigt, och därjämte det wackreſta hus, En på denne orten träffar, ſamt ſom en ſammelplatz, dit förnäme Herrar föra ſina främlinder, med Gouverneurens loſ, at förfriſcha ſig. Warande, ſå wäl ſom den förre Gouverneuren, ſöker också ſom oftaſt, at här befria ſina ſinnen från ſitt wanliga behymmer, och nyttia det ſtilla oblandade noye, ſom med Stads buller ſå litet ſämjar ſig; begif-

nande Saffdar khan sig och så hit, sedan Han lämnat Staden, och tefde här så länge intill Han alldeles öfwergaf landet.

Sikh khan, som med stor höfsamhet lätt förrätta denne bygnad, hann ej öfwerse dess fullbordan, utan afled samme dag, som porten blef färdig. Hans Bror Saffdar khan ärfde Honom, och Chiatsan, som Han fördristat denne, tillägnade sig den samme, som en tillhörighet af Gouvernementet.

Man har runtt omkring muranne af Surats förstad en stor wäg så wäl att gå som rida och köra på, utan för hwilken jämna fältet är afdelat i Coscos och hwetes åkrar, som sedan omsluttas likt en wall af en grön skog, hwars täthet inskränker ens Horizont på alle sidor. Landsträgarne som i en directe linea gå ifrån alle sidor, lö-pa härigenom, äro mycket breda och jämna, åtminstone den som bär till Pulo Para, hwilchen jag följt åt på 2 till 3 Cos. Den ondaste olägenhet förorsakar det mycknа dammet, annars finnes stör-sta noye i, at spasera därpå, emedan Solen, innan den hunnit högst på himmelen, omöjligen kan igenomtränga den tjocka skogen å ömse sidor. Emellan hwarje 2 till 300 famnar, ser en två al-nars höga stenar opreste, för sådane som komma belastade med bördor, och behöfwa hwila sig, at söka emot; och på en något längre distance emellan, finnas små hus, at mitt på dagen skjula sig för solhet-tan uti, utom åtskillige wattnthanckar, till de resendes behof, at dric-ka eller bada sig uti. Denne wägen passeras mycket af Gentiver-ne, efter den bär till en stor Pagod Pulo Para, som bland dem är i högst anseende.

IVde Capitlet.

Om Surats Ålder, Inkomster och Styrsel.

Sedan Staden Surats närwarande anseende blifwit förestält, är billigt at och så något nämna om dess fordna tillstånd, så wida möjeli-gt i en så owiss Sak är, at finna någon redighet.

Jag är ofwen så lycksl fallen före at bifalla den auctor, som söger dem-ne Staden hos Ptolomæus under namn af Suraftra warit nämnd, som

de, hwilcka supponera dess grundläggning seednare än den tiden, när de Engel. ske först började handla dit, eller efter år 1609. Det är wäl wist at på andra sidan om floden Tapti, snedt öfwer närwarande Surat, wid stracken Ranier eller Rander, dit mange för den angenäma belägenheten fara at roa sig, ähnn rudera finnas bland de där anlagde sommarhus, efter en stad, och at samma ästwenledes öfwerallt kallas Gamlal Surat; dock twiflar jag mycket på, om samma ställe med god orsak fådt det namnet. Jag har och raison at tro, det Banjanernes calculation öfwer Surats ålder, den de ej räkna öfwer 200 år, är felaktig, därest de ej därmed förstå tiden sedan dess renovation; ty då hafwa de ganska rätt. Både Ranier och Surat, fast så nära belägne, woro för 16de seculo ansenlige städer. Den förre ägde en ommygket fridsam Mower till sine inbyggare, war wäl besatt, och hade emot 6000 hus; och den sednare kunde räkna 10000de familier innom sig, då den förstördes. Detta skedde år 1530. Portugiserne afwundsjuke öfwer deras profitable handel, och åsyndande at draga den till någon sig tillhörig ort, sände Antonio de Silveira med 51 segel opp för floden Tapti och ruinerade dem i grund. De wunno likwäl därmed ej sitt syfternål. Ranier förblef wäl i sitt ödesmål, och har sedan den tiden intet kunnat resa sig; men Surat däremot opwäxte långt ansenligare ur sin aska. Man tillägger Araberne Surats grundläggning, och många tro at därmed förstås denne dess sednare anläggande; men det är långt likare, at de förwandt sig hedern af en så ansedd orts stiftande med dess första fundorande, då de äfwen gifwo den namn af Surat, som will säga: en glänsande stad, eller skinande som Soden. Till en åminnelse af detta sitt arbete, förbundo de sig också, at årligen sända som en present till Mahometi graf i sitt fadernesland, 60000 Rupeer; och dene sedwanan, som alt intill nu continuerar, witnar nogsamt, at denne orlens närwarande inbyggare, tibehålla en ej mindre kärlek än wördnad hemkommit af sine förste afstrare.

Om så är at alldra första grunden af Araberne blefwit lagd (som man ej tyckes behafwa twifla på:) så kan man troligen sluta dess ålder högst gå till 8de eller 9de seculo, då Mooerne efterhand började komma till Indien och där sprida sig; ty hwad Stället angår, tros allmänt at Tamerlan latit bygga det samma, sen han Indien intagit, och wisthgen förr sätt sig at genom Fästningars anläggande på tjänlige ställen göra sin conquête säker för sine efterkommande; men ej efter någras sägen, at hinna

Skallabarnes Ströfwande; tÿ derutill ligger det för långt från hafwet, för at afhadkomma nagon effectrycketig warkan.

Ifr begynnelsen war Staden allenaft innesluten af en simple fordwall åt Landsidan, som wardslöst underhölls, och ej war i stånd uthalla Sevagis anfall med en nafwa folck; men sedermera på Inwanarnes förestållande, och at framdeles hindra Sluka öfwerfall, lätt Aurangzeb bygga den nu stående muren år 1665, då för dess ordentlighet, Staden innesluts trångare, och en hop hus lämnades utanföre, af hwilcka, och de som sedan tillades, formerades Förstaden.

Denne förbles i många år öpen, och intet tänktes på dess befästande, förr än wid åren 1705 och 6, det omhöring boende Folcket, som hållas Gamuns och Gracias, ledsne öfwer Gouverneurernes snålhet och förtryck, och underrättade om den hittils frygtade Aurangzebs aftagande krafter och oförmögenhet, började rasa sig, och med ströfwande deigelingen nalkades intil portarne af Staden, den de wärkeligen belagrade med 60000 man, fast utan warkan, emedan artillerie felades. Ett afhalla dylik förmätenhet framdeles, läto Gouverneurerne på tjänlige plätser rundt ikring bygga Skantzar, som sedermera efterhand, allt som dessa ströfware tillwäxte i magt, så sammanbundos genom mellandragne muran, som de nu stå, hwilcka dock ännu innesluta nästan hela dess district.

I fordna dagar war Gouvernementet af Surat garnisha ansenligt, och i Akebars tid, under hwilcken landet öfwerwants, inbragte det, jämte de därunder hörande 1800 Byar och Torpe, årligen 2000000 Mamoudis i Chogolls Skattkammare. Ifrån år 1690 till 1705 räknades at tullarne öfwer hufwudet, inbragte wid 80 Lecks pur årligen, utom hwad Tiocan af Jordbruket och mantals penningar stego till. Alt hwad som Sparades till Chogolls tjänst, sedan löningar och andre omhöfningar blefwit afdragne, blef intil at det afhämtades, i förwar lämnadt uti Kastellet, hwarföfwer en Gouverneur hade at swara, som ej dependerade af Honom, under Hwilcken Staden med dess district lydde. Nÿr man beräknar alle Skedde and-

ringar, behöfver ingen undra på den ansenliga minskning, som hörutinnan skedt: och det är mera till efterdanckande, huadan alt tages, som årligen måste utgifwas af Arababen; synnerligen sedan Gammins fått så stor del af Tullinkomsterne, hwilcka öfwerlades med halfdelens afslagande, dageligen så minska, at ej den ringaste jämnförelse därutti kan göras, emot fordne tider.

Utom de penningar som Tullarne inbringa, hafwer Landtbruket ansenligen utaf sig, emedan tridie parten af årsräckten hörer konungen till, likaledes är hwar Inbyggare, till en wiss ålder kommen, förbunden till en årlig Chantals afgift om 2 rupeer; men därifrån frias främlingar; dareremot bör Arabab årligen, efter den förehafwing jag fått, utlägga emot 6 ock 7 lech rupeer, utom Sin Egen löning och Staat, nemligen.

200000. Rupeer till Mogoll för Sin rätt, som öfwerherre.
150000. Till Kastellet, dess underhåld och Gouverneur.
160000. Åt Mogolls Ammirgl och flottan som skall hålla sion rem.
60000. Till Mecca, dit legerat årligen af dess förste Skattare.

Gör 570000. Rupeer. Utom detta war förr så mycket öfwerskatt, som kunde räcka för Arababs appointement, hwilcket anda intill Sikkikhan räknades efter 3500. Kastars årlige underhåld, hwar ungefärligen tagen till 180 à 200 rupeer om året; men sedermera blef för Hans Efterträdare afslagit till Yanza Punzadi eller allenast 1500. Så länge Manufacturerne woro i stark rörelse, och handeln i flor, bar detta sig bra, äfwen sedan Gammins inneslutit Gouvernementet innom närmarande trånga gränsor; och Arabab war altid i stånd, utom de höfwiskader Han på Sin Staat anwände, och sedan öfwerskiutande Summa war afdragen, årligen afslagga 2 till 300000 rupeer för sig, utan at ringaste tryckta Inwånarne; men sedan som dessa angelägne näringsfång ej tillräckeligen blifwit encouragerade, och många dess idkare illa medfarne, har saken tagit ett annat utseende, och oaktadt både den närwarande och förre Gouverneuren indragit de 200000. rupeer, som årligen borde sändas till Hofwet, förebärande at de anwandes till Trouppars underhåld emot Gammins, och Christian äfwen i thra år ej sändt den Mecciske afgiften, så är Han ändå ej i stånd

at opbringa resten, och Sidi Chasottkhan eller Ammiralen, som annars wäl tager itt sin rätt, hade ännu i war tid ansenlige restancier inneståendes.

Härutaf är kommit, at under närwarande Crabale, och äfwen så Sasdarkhan, den seden at trycka Folcket, och med rätt och orätt tillwälla sig annors egendom, blifwit så allmänn, at nästan ingen dristar låta märcka sig det han äger penningar. Chiatjan har åtskillige gånger, så wäl med hot, som fängelse, söht twinga de rike köpmänner af Chorer och Genter, at till Honom öfwerlämna en del af Sine Capitaler; men som de så wäl förut sett sig före om deras säkerhet, hwar Han intet mera winnit, än at Staden blifwit depeupplerad, och mera fattig gord, i det många Capitalister dragit sig till Bombay, och andre platser. Ett wara rik, anses som ett warkeligit brott, och en köpman som ej äger Europeiskt förswar, dristar sig knapt uppenbart sköta stora contracter. Ehldenstund de Engelske satt sig härstädes i mäkta anseende, så åstunde alle at bo nära deras factorie, dårigenom priset på rum däromkring, blifwit dubbelt dyrare, än på andre ställen i staden, trondes de sig därstädes mera säkre, och närmare till undanflygt för Sowerainens wåld.

Man behöfwer tilwäl så mycket mindre widra häröfwer, emedan som befinnes, at detta manér at rigta sig, öfwer hela Indien är brukeligit, så i högre som lägre beställningar, och at Mogoll Sielf intet räknar det skamligit för sig. Ehwiwäl intet jag, som andre i Sine reseböcker förmår, eller äger den förmån at kunna roa med en hop förnöyande sagor och personelle äfwentyrer, dem kanske de Hundom hördt, och oftast allaredo hänät; så will jag tilwäl: intet för imitation skull; men till at bestyrcka det som sidst blifwit sagt, uthur andre skrifter borga en historia, som ett efterdöme däritaf, hwilcken jag menar igenfinnes i en Jorne af Sir Roger Chanleys Turkish Spy, om Chrangzebs far, Stora Mogoll Shiagia.

En rik Banjan afled och lemnade sin änka ett ansenligit Capital, det Hon skulle hafwa om händer tills deras Son war kommen till åren. Antingen girighet eller andre orsaker hindrade, så war Hon ganska sparsam emot honom, och när han war så gammal, at Han

tychte Sig kunna Self winna något genom handel, och däfore begärde af Cheren ett tillräckeligit capital för at göra början, afsprisade Kon Konom som tillförene med begäteller och små summor, mera lächande at förleda honom till liderligit leswerne, än tillräckelige at begynna något wist Lefnads sätt med. Omsider ledsnade Kan härwid, och seende med godo intet stod at uträtta, klagade för Shahajie, berättande huru mycket penningar hans Fader lämnat honom, och på hwad sätt de blefwo förhållne at han intet därutaf feck nyttja. Ellogöll förtrade öronen wid det Kan feck höra en så stor summa penningar nämnas, och sände på ögnableket efter modren, befallande Kenne strax förända hälfwa capitalet till Sig, och hwad som återstod, skulle delas lika med sorden. Efter som historien förtäljer, måste Kon wara en bland de ödlygeste af Sitt kön: för, utan at blifwa förströad eller modfält af en så ströng befallning, säges Kon med oförandrad hy, och en mannlig djerfhet swarat: O Shah, må Gudarne göra Dig länge lyckelig! Min Son har någon orsak at ärfwa sin del af Dess Fadres lämnade ägendom, alldenstund Hans blod rinner i dess ådrar; men det längtar mig höra, hwad slägt skap Du har med min aflidne man eller mig, efter Du fodrar så stor rätt i hans qwarlåtenskap. Kejsaren full af Skam öfwer sin orättmätiga fodran, och Kennes ståndaktige swar, som så tydligen förestälde Konom den summa, befalte Kenne bara gifwa hälfwa sin ägendom åt Sin Son, klappande Kenne därmed ifrån Sig.

En dylik lycka wederfors intet en annan Banjan, därom i en Hollensk resejournal förtäljes, hwilken lånt en ansenlig summa penningar till Shah Coram, dåfore han hwarken feck interesse eller säkerhet: och fordenskull, när samme kejsare ännu begärde mera till, afslog sådant; ty utan at besinna hwem som hade förrätten begått, sände Han strax ordres till Gouverneuren i staden där han bodde, at hjälpa honom med all dess slägt, och sända all Hans egendom till hofwet, som strax wärdesattes så noga, at ej barnet i waggan förskonades.

Efterson det ännet om stycklen af Swrat, kommit på banen, ma

jag omtahgen på en gång anföra, hwad mig är bekant om Dess förnämste Föreståndare och Betjenter, och deras ämbeten.

Uti fordna dagar woro, eftersom förr påminnt är, twenne Gouverneurer, den ene öfwer staden, och den andre uti Kastellet, därutur Han intet feck frihet at komma, mera än en gång om året. Ingendera hade sin Syssla för lifstid, utan de byttes efter wissa år om, och andre sattes i stället, på det Inwånarne ej måtte hida för länge under ett elakt wahl; eller ock förlängdes de gamle ännu för en tid i beställningen; dock så at ingendera deponderade af den andre: ett maneure som twifwelsutan härleder sig ifrån de gamle Persianer, hwars Regenter stiftade Föreståndare öfwer Provincerne, och deras sysslen, af skiljaktige interessen, för at förekomma sammangaddningar. Sedan efter Aurangzebs tid, all ting öfwer hela riket börjat gå förwirrat till, och än mera efter Nadir Shjahs infall, hwar ocken som något från Hofwet war afslagen, tyktes kunna göra hwad han wille, började den gamle ordningen efterssättas, så wäl här som annorstädes; och nu mera, woro ej allenast Gouverneurerne i Surat Herrar Sjelfwe, så länge de kunna soutinera sig, utan ock Slottet bewakas uthaf deras folck, och en Substitut, hwilcken har all sin magt ifrån dem, och håller hans ställe, som fordom war egenmyndig Kastells Herre.

Ehuruhon alhel oenigheter och Jalousier underhållits emellan de högste Musunideu härstädes, så hafwa de aldrig så utbrustit och skadat staden, som efter Sikkikhans död. Denne trogne ogonsjanaren, som war den förste, hwilcken i det samlade Rådet efter Mahomet Shjahs fångenskap, förklarade Monom, som likwäl war dess rättmätige Herre, owärdig at regera, och wille utropa Nadir Shjah för Stora Mogott; förestod sin Syssla efter brukeligt manieret, tömmande under sin regering tammeligen de rikas pungar. Uti Han år 1745 afled, succederades Han af sin Broder Saffdar Khan, hwilcken holt sin företrädares död dold i tremne månader, under det Han genom underhandlingar sökte, för twå Leck Rupeers utlaggande, skaffa sig patent för succession; Han kunde likwäl då intet arna det samma; men icke

dåsto mindre antog på Egen myndighet Statens Styrsel, som Han förut förklarat Tikbi khans afsändande: anförtroende warden af kastellet i Sin Sons Ulhamet Wackerkhans händer. Sassdarkhan beskrifves, som en Man af ett mycket oförnöjt Sinnelag, hwilcket förmådde Honom ifrån början af Sin regering, at med ständiga påbudor och plundrande plåga Rike och Fattige, utan at hafwa någon medomkan, änskönt Staden och Landet plågades af en owanlig misswäxt och hungersnöd. Han försökte äfwen at affrontera Europeerne, och med ett sådant upförande, sätte Sig i ett almänt hat, nästan så snart som Han började Sin Styrsel. Sådant gaf anledning till många stämpelingar, som äntligen stötes med Hans ruin. Uliatjan eller Uliadjan, som war gift med Sassdarkhans dotter, och därjämte en bland Dess förnämste Officerare, sökte framför andre skaffa Sig partie, genande många goda löften, hwarigenom Han hemligen wärfwade Sig stort antal af wänner. Sedan med dem alle anställter woro fardige gorde, begaf Han Sig år 1747 i Slutet af året, efter wanan, en dag emot skymningen tedsagad som för staet med 100. Sipais, till kastellet, som wards löst agtades, under prcket at besöka Sin Swåger Ulahmet Wackerkhan, och bref wäl emottagen, samt att hans folck inslapt. Han hade intet länge där fördröjt, innan efter aftal, en ung Officerare och Uliatjans Syssters Son Ulhamet Ali, följde efter med ännu 100. man till, och begärde äfwen Slippa in; men som det war owanligit at Han, som en ringare betjänt skulle bruka så stor Suite, tå började den halft inslumrade wakten hindra däremot, marchande bedrägeriet; dock försent, efter de redan inslapte Uliatjans Sällskapare i conjunction med desse, woro dem öfwermägtige, bortagande deras wapen, och bemägtigade Sig porten. Uliatjan som märkte hwad åfärde war, hade därpå ej så snart fatt kundskap om utgången, innan Han förklarade Ulhamet Wackerkhan för Sin fånge, och med ett nykommit parte annu widare förstärkte guarnison, innan Sassdar khan ännu hade ringaste tidning därom.

Så snart att detta war öfwer, sände Uliatjan först och främst bud till Tamiens om hastig hjelp emot Cabab: (den de intet eller bure gätat öga till, och därföre strax bewilljade:) lätande sedermera med den instundande dagen Sassdar khan förstå, det Han intet hade widare at göra, än retirera Sig. Man tror om denne resolverat Sig strax at innesluta kastellet, innan Hans contrapartier eller fatt fasta Sig, torde lättelagen de som däruti lago, kunnat itt-

tungras, emedan ingen provision fanns oplagd för så mychet folck; men som
gemeningen med att för Egennyttige Sinnelag blifwit befunnit, at de aro ofanth-
ge hysse nagon herrisk dygd: såwen så war det med Sasdar khan, hwilcken ga
ognabliket fallde modet, anskoot Han annu ägde mera folck och medhållare,
än den andre, och intet war utan penningar at skaffa sig flere: sökande Han
at komma till en underhandling, och bad Chiatjan förstandeskapel af ha-
stellet, om Han wille lämna Konom resten i fred. Chiatjan, som märkte den an-
dres pultronerie, war för klog at försumma tillfället, och utföll därföre att ac-
ord, tillsägande Sasdar khan ånyo: at oförtofwadt begifwa sig ur staden,
så framt Han ej wille blifwa nedskuten i sitt hus, ditat Han ochså strax
lätt dansa nagre kulor från kastellet, at wisa det Han mente alfwar; Den för-
ut förskräckte Khabab kunde intet hålla ut emot en sådan fermelé: Han blef
fullkomligen försagd, och reflecterade sig hals öfwer hufwud till den ofwan omrörde
Ishikkhans trädgård; lämnade Chiatjan tid, at helt och hållit bemästra sig
staden och Darbar, der Han sog sitt residence; men förordnade därunder den före
nämnde Chhamal Ali sin systerson, qwar i kastellet.

Sasdar khan hade under sin korta styrsell, samlat en ansenlig summa
penningar, hwilcke till större delen woro innom kastells murarne nedgrafne,
och masste för den orsaken i nagre manader hålla sig stilla, tills Han hemli-
gen fådde hop af dem utprackt förade, som sägs skedt på det sättet, at Swin-
folck buro dem ut i korgar, likasom det warit orenlighet. Han började då at
samla folck från alle kanter: och feck af löst och usselt pack wid 4000 man
tillsammans, till hwilche Han lätt utdela klåder och gewär. Chan-
undare stärcka sitt parti, sökte Han draga Chmmiralen Sidi Chasot-
khan på sin sida, som altid warit Hans fiende, emedan Han alldrig fådt
sin sold rigtigt betalt: och gaf Konom i wänket en summa penningar;
men anlingen at Sidi war oförmogen något at uträtta, eller som trohigen
förrättas, tagit mutor af bade parterne, så blef med Hans hielp ingen ting
af; och Khabab såg sig nödgad at försöka hwad Han med Egen fonce kun-
de uträtta.

Mirdtjan som af detta rysslande fant, at Han af Egit förseende och för-
summelse lätt sin fiende tillwäxa, den Han annars strax i början kunnat

bragt till laga wilcher, begynte laga Sig till mostånd, anlitarde Engelsmännen och Hollendarne, som hade störste orsak med Saffdarkhan wara misnöyde, om hielp. Emellan dese Nationer war, efter wanligheten, tämmeligh hall. sinnighet, och ingen wille göra första steget till en conferénce, eller besöka den andra; antetligen kommo de öfwerens at negociera ombord på ett Ms: Lambe tillhörigt Skepp, som låg ätanför: och fullmägtige ifrån båda sidor sagas begifwit Sig dit. De Engelske föreställde först, hwad fara wore om Saffdarkhan åter med wåld skulle igentaga staden, efter troligen Han da wärre wordo husorandes, anförr: däremot af Chiatjan manalhid kunde belunga Sig fördelagtige wilchor, stälande bäst wara at bistå den Swage. Å andra sidan föreguifwo Hollendarne: Sig ingen hielp kunna tänna Chiatjan så länge Chorbrodern hade staden, och Syfferson kastellet, utan påstodo det störste fördelen skulle wara för Europeerne: omka. stellet seck som tilförene sin independente Gouverneur, så Han kunde hålla den andre i tygelen, i fall någondera parten geck öfwer skrädet. Så dette sättet afslapp efter langsamt disputerande, att utan slut, och del kunde grannelign märkas at Hollendarne intet hade alfware komma till något. Rätta orsaken härtill berättas wara: At Saffdarkhan hemligen genom en Ambassade tillstat denne Nation om hielp, låfwande Dem at så omgifwa sin Trädgård i förstaden med en mur och liten Bastion i hwart horn, och samma friheter i stell, samt at slå Rupeer, som de Engelske, i fall Han genom Dem (: Hollendarne:) kunde bestå sin contrapart öfwermägtig. Sadane som wela synas oiwilduge, förstakra, at Hollendarne, i stelle af detta accord, anwändt mycket penningar på allehanda preparatiwer, och försedt Saffdar khan med kulor, krut, och annan ammunition som honom felades, under det de Engelske med 400: Europeer, och så många Swarte ifrån Bombay, sökte bibehalla Chiatjan. Inwa Hadiswallarne woro i usell tillstånd, och Portarne så dålige, at de med ler och stim massa opfyllas på den harten attaquen skedde, som war emellan Chinsari och Darmaan portarne; Den Engelske Succowofen opförde sig och så, efter hwarje mans sago, så illa och förfagt, at om Saffdarkhan hafft alldrig så liten hielp af Folck som förstadt angripa en affair, hade

Khan gerätt alle Chiatsans project till intet; men olyckan war, det Khan intet ägde flere än nägra små Skycken, och bara en sommarrasad hopp af pack, som på Khatel dageligen desserterade, och efter 8 eller 9 Vekors fierdinghet så tröttade Honom, at Khan beslöt ej längre utdraga ett krig, som Khan sägt tilkigast skulle slutas till Khans rachel, och därföre lade Sig till en Sakens Turbant af orange färg, som ett tekn at Khan resignerade och wille blifwa helig, proponerande en öfwerenskommelse med Chiatsan, därigenom Khan cederade Honom staden, som Khan i twå år så illa försport, och lofwade begifwa Sig ur landet. De Engelske togo Honom ombord på ett Skepp, som Storm nödgade löpa in till Bombay, hwaresf Khan oppehöll Sig en tid; tills änteligen år 1719 i Junio Khan kom öfwer till Sindi, dit Khan fordt med Sig 8 Leck rupur af sitt gamla rof: winnande Hollindarne för sine depencer och maltning emot Honom, denna gången ej annat, an at efter slutit krig deras påbegynte Tradgards bygnad blef hundrad från sin fullbordan.

Man förestälde Sig at i Chiatsan, som sedan tått halla Sig Omikhan, finna efter des sagre löften, encouragement för handelen, och hindring för paleper; men efter gammal mane, sen Khan war fast i Sadelen, blef Khan intet bättre, an den Khan utbrifwit, och penningebrister begynte plaga Honom med den nya hedrens ätnjutande. Att förnöja Gammins som hulpit Honom emot Sajdar Khan, masste Khan pantsätta en fierdepart af Surats tull åt dem, i stället för de dem lofwade subsidier; och tappe ändå faror i Julio år 1719 at blifwa af dem assatt, efter Chazir seng Gouverneuren i Arangabad, arresterade dess därwarande familie, gifwande Denmarkgi ordres bortföra Honom ur Surat, så Khan med nya Khancher masste afwända detta owäder. Jag har öfwanför rämnt något om dess förstanderskap, och will således här allenast kortelgen ordas: det under war härwaro nya oroligheter opkommo emellan Honom och Khamet Ali eller nu mera kallad Amaviskhan, hwilcken Omikhan förtrodt hasselet, och jämte desf twenne andre Syssersöner, dennes bröder, ägde Desf Största förtroende. Det kom intet till nägon uppenbar fientlighet, förr i Dec: 1750, och Januario och Febr: 1751. war hela Staden i Oroligheter och uproer, och stich samtlades så wal af entrapaerterne, som de förnämste Europeer, ne, och äfwen ett partie af några 1000 Gammins till hast, insumo Sig uppe muraren; men genom negociationer slöts det salunda för den gången, at Amaviskhan först masste retirera Sig ur hasselet uti den stora Moskeen

Drufi, och därifrån begifwa Sig uttur Staden; troende alle det kriget wara uti opskrifwit; men ej skrifwat, hwilchet ochså utgången efter wår afresa wittnade: om hwars förlopp, och omden store Skade som Engelsmännerne därwid tolit för sitt illiciga inblandande i dem ej rörande saker, jag nu ingen pålitelig underrättelse äger.

Gouverneuren af Staden, eller som han ordinairt kallas: Krabab, har sin ordentliga wåning i Darbar, det Han nu, sedan Han är mässare af både, stundom byter med Kastellet. Han kan sällan alldrig ut, utan med stor stat, klädd i hwita kläder, eller med gullblommor inwäfde, med en hwit, och stundom gyllene turbant på hufwudet, af pärlor och diverse stenar fullsatt. Stundom sker det till häst; men mäst på en stor Elefant, som bär en med silfwer öfwerdragen thron, därpå Han sielf sitter, hafwande karnacken, eller den som honom förkrifwer, sitt säte framför hufwudet. En stor del af dess Officerare till häst med wackra sadelmunderingar omgifwa honom: gående före dem Lattanerne med hwita, och Sipaierne med gula och röda fanor, hwarutom en stor hop Musicanter med diverse instrumenter gifwa ankomsten tillkänna, följande som oftast en stor del af Hans Frwentimber i palenkiner efterat; det är ochså wanligit för hwar och en af de högre betjänter när de utfara, at hafwa sin staat på samma sätt; men i proportion efter deras rang, såsom ochså ofta Personerns förmögenhet, disponerar pragten härutinn.

Stads Diwan eller Secreterare, som ofwen kallas Facca Nevis, är näst i ordningen, och dependerar omedelbarligen af Mogoll, till Hwilken han bör (efter som affeendet egentligen war med denne Syssla för: Sta winättning:) stadse sanda underrättelse af all märkwärdigt som händer innom dess provinse: och därföre är som en fiscal på Ombetjenterne, at de ej öfwerskrida sine gräntsor. Utom dess tillkommer Honom öfwer inspection öfwer Tullarne, opbördslängden hållande, dem Häfwet alltid måste hafwa afskrift af, och reglerandet af priset på lifsmedlen, hwarmed Han måste tillse, at Staden alltid tillräckeligen är fourneras. Sedan Gouverneurerne tillwällat Sig, en så godt som oinskränkt myndighet, har denne Syssla ej stort at betyda,

och Crabab bemödar Sig Sielf så mycket möyeligit är med de förrättningar, som kunna ähra inkomsterne, utan att åstunda, det någon därutinnan förkorsn på fingren.

Cadi eller Cacki, är öfverdomaren, så i civile, som criminelle saker, dem Han examinerar, och sedan föreställer Gouverneuren, hwilcken efter den rättning Shjah Baboer wid Landets intagande gorde, åfwen som alle andre Gouverneurer, hafwer somma myndighet at döma, som hepsaren Sielf, hwars willja gäller för lag; fast likwäl gamle Sedwänor, åfwen som Mahometanske bruk, och Alcorans uttagor, garna tagas till fundamenet: så at med sorg han kompas till Indostan hwad Mahuere sager: C'est pointot un pais coutumiere, än som ett, à loi ecrite. Denne Cadi ransakar så wäl öfwer Gerningar, som Mord, Tjänande, som sagt är, Alleran dem till rätte stiore, så i werldslige, som andelige mål, antingen den brottslige erkänner den samme, eller ej. Catual, hafwer under sin jurisdiction saker af mindre wärde, hwilcka alla prompt i dess närwaro afgöras, så wäl i Dess hus, som publiquet på torget; ty så snart den brottslige gripes, dömes och exequeras Han strax: intet af nagon ordinaire Bödel, utan af den bland Catuals underhafwande betiänter, som först är till hands; emedan de alle göra Sig en ära ifrån at förtiena en så hederlig syssla. Det hände i början af år 1751, at twenne fattige Tyndare om en afton stulo Sig in i en förnäm Herres hus, bortstagande där några flaskor Rosenwatten, som strax saknades; men genom Catuals ögonpare flit om morgonen, jämte Tiufwarne, igenfunnos. De brottslige blefwo på stunden förde inför domaren, och emedan Han som skaden lidit, war en förnäm man: så war, at se dem och fälla dödsdomen, alt ett. Summan, de utleddes på Scheydan at hängas, och repet war om halsen, när en i trumpet blåsande courir ankom med befallning, at execution skulle ske med Sward; De hunde likwäl ej hinna med så hastigt at göra dem ett hufwud kortare i langden, at jie en sednare bådbärare i blåsande gallop bragte en ändring, som, antingen det skulle wara lindring i Straffet, eller påökning, han jag ej säga, fast det minst tyckes det förra; ty både handren på de arme stackare blefwo i kors öfwerhwarannan bundne, och med ett hugg skilde från kroppen; hwar-

på, utan at förbindas, en oändelig hop af peuble dresdem blodige för sig twärs igenom staden, som hwar och en förut vid straff blifwit förbuden, at wisa dem ringaste tilstånd.

Desse Domare hafwa åtskillige betjänter under sig, hwars tjenster Arabab merendels besätter med Caffrar, som mästa dels castrater, och Dess pålitteligaste kreatur, ombytande han dem hwart 3de eller 5te år. Dylika poster anse de som belöningar för trogen tjänst, emedan de alla därwid kunna rigla sig; ty af alla processer afdraga de 35 pCt. Inkomen, utom att det aldrig anses skamligit, at taga mutor af både parterne, så at nästan det intet står till utbärdandes, at passera genom denna långa subordination af Officianter, och förnöja därjämte hwars och ens omätteliga ginghet: gående det med rättwisans skipande hörsteedes, just contrair emot hwad en annars sinner det ske i små Gouvernementer, däreft för deras trånghet, den styrandes omsorg kan sträcka sig till hwar individuelle person under dess wård; hwaremot ingen undrar om i widt sträckte riken, stundom Justicen kan lida någon luten skott.

Catuel, har utom detta äfwen under sin wård, patrouillen som om natten går staden runtt, och bör wara för alla rofwenar anfwarig, som innom stadsens distinct hårda; warandes bassonade en brukelig tortur för en som de misstänckta, hwilcken fortfares med tills de bekänna, och fakfälla sig sjelfwe.

Förutan desse store Stads Betjänter, bor utom Norra stads porten en Militie Sqwat, som är högste hufwudet i andelige saker, och hålles i stort anseende både af Gouverneuren och de andre. Likaledes har Mogolske Amiralen, som för gemenligen hålt sig i Rajapour, tagit sitt tillhåll här, med den ringa resst af sin flotte som ligger längs stranden, emellan Hollenske och Franske trädgårdarne: bestående af 2 små skepp, 2 Grabbar om hwi, och 2 om twå master, jämte så kallwatter, hwilcket antal är altför otillräckeligt, at göra något emot de mägtige Portugisare: Angrias, och Maratterne från Bassin etc. i Bacaim, och därföre nu mera intet går ut. För sin skull talar han tilwäl stundom tilfoga nagre fartyg, likasom han närade sig på någon expedition; men det blifwer aldrig alfware utaf, utan allenast

warwarande Sidi Massotkhan, som är en Kaffer, och hwars förfader ifrån Affrica härstammande, länge bodt i Muscat, tills de dödan ifrån kommo i Mogolls tjenst, sönder gemenligen hwar årstid ett dårraf at handla på Persien eller Arabien: warande Han annars af alle consedd som en myckit bakslug man, och som toos skola göra stor figure, ifall Sahen emellan Gouvernueren Omikhan och Mnawis khan kommer till någon widare extremitet.

Vte Capitlet.

Om Surats Inwånare, och först Gentiverne.

Man skall mycket behöfwa leta efter, och som jag tror, näppeligen anda finna någon ort, som hyser ansenligare samling af särskilte Folckslag, än Surat. Det är wäl wist, at till myckenheten ifrå Inbyggare måste dan efterqifwa många, och äfwen de medelmattigaste handelsplatser i Indien, klimma härutinnan tillwälla sig ett förfleg; emedan till det högsta uti Surat med Dess Förstad, ej kunna räknas flere, än 7 till 900000 menniskor; men så är likwäl en sådan blandning af främlingar, ifrån alle tri de älsta kunnige Worlds delar, bland detta antal till finnandes, at hwarcken någon Chinesisk eller knapst annan Stad kan upwisa dylikt: och hwilche dagelligen med särskilta Seder, Lefnadsart, och olika tungomål, upptaga en Främlings opmärcksamhet, samt förorsaka en så mycket större förundran, ju tydeligare man finner, at alla hoppet om winning, är det ende bewekande skälet, som sammandragit folck, af annars så skilliagtige interesser, ifrån sine aflägsne födslobygder. Så alldeles är det sant, at oaglatt den store skilnad i hwar och ens naturlige dispositioner, som opostran och climaterne förorsaka Nationer emellan: ändå wisa allmänna böjelser framlysa, hwilcka äro så gemensamma med alla, at de ej lämna minsta rum at twifla om wart commune opbof.

Att intet räkna ortens Egentelige Inföddingar: Gentiver, Moror, och Kaffer; så träffas Fransoser, Engelsmän, Skottar, Irländare, Hollendare, Tyskar, Judar, Portugiser, så wäl hemma som i Indien födde, och äfwen några få af det kalla Nordens afföddingar, som uti främ-

mande Nationers tjänst dragit sig fram. Så Greker; men ansenlig hop af Armenianer äro här boende. Turkar, Araber, Persianer, Kaffrar, Mallabarer, Malleijare, och många flere från alle Indiske landsändar, ända till och med den lilla ön Johanna, som alle för ledsamhetens afspräknandet utelämnas: öka deras antal, som nu bebo Städen Surat.

Det är intet mitt ändamål at lämna någon beskrifning på alla dessa Nationers lefnadssätt och seder; sådant är både för mödosamt för min föresats, och för högt i anseende af mitt ringa snille. Jag är här allenast kortelingen anföra de anmärkningar, som blifvit gorde på de tri förstnämnde Nationer, hwilcka, såsom jag alla anser, som Suratiske Inföddingar: så will jag i ordningen af afhandlingen likwäl lämna Gentiverne förträdet, som de sanskyldigaste och äldste bland dem alle.

Dessa äro rätte qwarlämningar utaf de aldraäldste Indiske Innwånare, och kallas därföre ännu, då de skola skiljas ifrån Mogoler, Tattarer, Persianer, och andre Indostanske Folckslag: Hindoes, hwilcket i en noga tagen mening säges bemärcka: En swartaktig eller mörkfärgad person, och därutaf Landet äfwen från ålder blifwit Hindostan eller Hindus Land kallat. Egentligen när Europeiske Scribenter skola omtala detta Folckslag, kalla de dem ej annat än Gentiver eller Genturer med ett ord, skiljande Parseerne, såsom äfwenledes hedningar derifrån: emedan de inge beläten tillbedja; och i synnerhet skiljera de alle Guzzuratiske inwånare för Banjans, hwilcke wäl för sig sielfwe ej äro mera annat, än en hufwudsect bland Gentiverne; dock i sådant stort antal opphehalla sig i denne provinse, framför i de andre, at den samme blifwit anfödd som deras hemwist, och alle afsondre secter, som däruti finnas, inbegripne under samma namnet.

Oaktadt Gentiverne nu mera ej äga all den ärlighet, openhet, och frihet i sine gärningar, som i fordna dagar, så wisa de likwäl långt större manlighet at halla sine ord, än Chorerne: öfwergående dem wida i flit och händighet. De bibehalla merendels en allwarsam opsyn, och skönt naturlig qwickhet ej felar dem, affectera intet

så mycket at wisa den, som sådt mena at fördölja sin Sanskyldige me-
ningar för andre; man finner stor skarpsinnighet, och mycken Spets-sin-
nighet hos en stor del, och kan med största skäl sägas: at de täfla med
Djeflerne, hwem som skall öfwergå den andre i konsten at utgrunda an-
dre Menniskors sinnelag; så förfarne äro, synnerligen Banjans, at
afwinna affect eller rörelse dem om, hwad som passerar innom En,
som de hafwa at syssla med, och ej gränneligen förstår eller wet, at agta
sig för sådane knaror, som dem mästerligen weta at lägga till sin fördel.

Gentiverne äro wäl skapade, af proportionerlig wäxt, och syllige lemmar,
så många äga goda krafter, hafwande jag blenat gemene man sedt dem,
som på en axel bepwämt kunnat bära 12 till 16 Surats Mauna,
hwardera wid 40. lb. Swenske. Morendels äro de, jämte Morerna
i så hwite som Parseerne, och Besynnerligen saller gemena sotehet,
hwilket ständigt arbetar uti Solen, tämmeligen brunagtigt. Största
parten hafwer dock en frisk färg, swarta ögon, och rätt wackra lineamen-
ter; skolande ibland Banjanernes Fruentimber, hwilcha sällan gå
ut, sådane skönheter finnas, dem det stygre Könet i Europa kanske
större orsak skulle hafwa at afwundsjukas på, om det fingi se dem:
om som till äfventyrs tros. Deras hår sköter mäst på swart, wäxer
langt, och faller i wackra naturliga tucklor; dock inge andre än de, som
missas å Landsbygden af gemenare man, låta det wäxa; ty alle manfolc
kan raka det alldeles af, behållande Gentiverne bara en tofs wid hwart
öra; men Morerne en opi nacken, som för dem är en oumgängelig
sak, efter Mahomet på intet annat sätt kan hjelpa dem till himla,
utan at taga fäste däruti. För öfrigt låta en del, skägget alldeles
wäxa, hwarefter andre raka hakan glatt; men så snart de kommit til
tjenlig ålder, finnes ingen, hwilcken ej brukar moustacher, som af naturen
äro swarte, och intet lätet opphöja deras goda mine.

Kladedrägten skiljer litet emellan Hedningarne och Mahometaner-
ne; Mankönet bland de sednare brukar byxor, hwaremot de förre
bruka ett klade om lifwet, som de med den framman före hängande
snibben, opfästa baktill. I stället för Shortor hafwa de närmast kropp-
en en kort linne tröja med långa ärmar, hwilcha likwäl äro så

smala, at de ej kunna gå längre fram, än öfwer handleden, emedan
nedan om midjan en tjock hörtull, som räcker till hälarne, hwarofwan
på sedan bäres en lika lång rack, med enahanda ärmar som på
trojan, och lika tätt skuren efter lifwet, endast at framstyckerne
äro mera wida, så de kunna bindas öfwer hwarannan under ar-
men, warande nedre delen lika så rynckad och wijd, som den
ofwre korteln. Den bättre sorten af qwinfolcken draga ofwanbe-
skrefne dylika rackar; men skildnaden består däruti: at deras äro
längst hortare i lifwet än hartarnes, hwilcke också wecklas ett tunt
bomulls tyg bälte kring midjan, med ändarne insatte, hwa-
rest de stoppa in sine papper, pennor, bläckhorn, räkningebö-
cker, eller annat tillbehör; ty man skall intet finna at Banjans
bära något dödeligit instrument, utan allenast Mooren, som
sällan gå förutan sin kris eller dolck. Denne beskrifne klädebon
göres merendels af tunt bomulls tyg, och öfwer racken bruka de
förnämare af sin nattelduk, skiftande dageligen, så de se rätt
propre ut. Jag såg aldrig Banjans draga annat tyg, an af
hwit colour; ty blå och wårta färgor, anse de, som betydande dyscha
och bedröfwelse, och därföre hafwa en sådan afsky för dem: så om
de mårnarne wid utgången ur sine hus möta någon klädd däruti,
anse de det strafwet, som ett elakt tekn, och wända om igen. Mooren
följa dem afwenteles i denne smaken, och proferera den hwita dräg-
ten, hwilcken de wid sine högtidligheter hafwa fullwäxt af gull-
och silfrablommor, som afhadkommer all den lyster och prydna-
den, dem af kan förmoda.

Somlige af Mooren nyttja strumpor; men bland Banjanerne
fant jag ingen som brukade täcka sine ben. Deras skor äro utan
klackar, af läder med framman till opstående snibbar, och utan spän-
remmar lika som täflor, så de altid kunna afdraga dem, hwilcket
är bruketigit, enär de gå in uti några meublerade rum, där golfwen
altid äro betäckte med Alcatifer eller Turkiske mattor. Kuffuret
betäcka gemene man, antingen med sina hullrige mjssor, eller ett
tunt kläde, som wikles om; men Banjanerne och Mooren bruka

allesammans Turbanter: de förre weckla sina hull natta med extra fint bomulstarft af allehanda coleurer, gula, röda, violetta, och brokiga; dock utan at jag kunde observera det hwart slagte hade nagon förskilt facon på dem, hwaraf man kunde åtskilja dem ifran hwarannan, mera än at somlige woro mycket widare i anseende till det grofre tyget, hwaraf de gordt dem. Mororne sätta först warde på sine Turbanter, brukande dem allesammans större, än Banjanerna. De rika hafwa sine coeffeurer, som dageligen sätta dem opp: och man kan straxt kanna en som är förmogen, och brukar titul af Schilleby (det skall wara så mycket som Adelsman:) för sitt namn, på dess Turbant, hwilken är bunden helt lös, och högre på den högre sidan, warande tyget, därmed den weklas smalt ihopwuridet. Kastrirnes se ut som de woro klufne, boyande sig ned å ome sidor, at parman blir helt spitsig. Armars bruka de alla färgor på dem, och somlige hafwa dem helt förgyllde, utom grönt, som bland Mahometanerne är en sang, den inge andre än Seyds, eller Mahomets afkomne, må bara.

Banjanerne, och de andre Hedningar, som hafwa rad at klada sig på förestrifne wis (: ty de fattige gå med blatta kroppen, allenast ett klade om landorne :) gå alldrig ut, förutan ett escharpe af tunt bomulls tyg, som de hafta löst öfwer de ena axlen, och sundom tacka ansigtet med för damb. När holden stoter till bruka de en annan sort häruetaf, gord af fin karmensk ull, som de kalla Sjaler, och äro lätta, samt fås till differerent pris efter finheten; med dese betacka de halsen, eller weckla öfwer Turbanten och under hakan, gifwandes de en ansenlig warma ifran sig. Det är ocksa en mycket gangbar sed hos dem, at i oronen bära ringar, symmetrigen wrigt folck, som hafwa dem af gulla, helt smala och mycket wida i pereserie, med 3 à 4 spatserade pärlor; afwrondes sunnas somlige hwilcke bara ofwan för ormbagen en silfwerring; men detta är ej så ordinairt: de som på tummen eller fingrarne bara ringar, hafwa dem utan skildnad af guld eller silfwer, hafwande Banjans mirendels en med sitt Signet uti.

Som förr är sagt, skönjes emellan Gentiverne och Mororne dragt, ingen annan skildnad än den som har blifwit anmärckt, och dessmera sättet, huru de binda sine öfwerrackar igen, dem alle Gentiver och Laofer fasta under marstra; men Mororne under högra armen: annars finnes bland dese sednare ocksa de, som äfwen som de harwarande Turkar och Persianer klada sig med kaftaner ofwan på deras kabayor, efter Turkiske maneret; men de äro få, och utom i nagre publique fästor, bruka det sällan.

De förnämares och förmögnares Fruentimber bland Gentiverne gå sällan ut, och Mahometanernes alldrig, utan at wara betäckta. Når de skola stiga in eller ur någon Palenkin eller Kackerecys, så är ej nog at de hafwa sleja öfwer ansigtet: utan äfwen emellan husdören och Palenkin är hängt ett hwitt kläde, som täcker hela gången, at ingen kan se det ringeste af personen. och der som man blir sådane anstalter wurse, är bäst ej komma för nära; ätminstone bedre wisa Moorerne sig så modeste, at de alltid wända ansigtet bort. Det berättas at de skola wara mycket prägtiga i sin kläddrägt, och Synnerligen föra stor staat med ädla stenar och pärlor, hwarmed hela ansigtet och alla bara delar af kroppen besmyckas, och så wida de ähre hållas inne så är intet till underdånes på, det de anwända mycket af sin tid, på Toeffwen: ätminstone de Mahometanska, som intet annat tidsfördrif äga. De medelmåttiga bland dessa Siösträmmar, som äro twungne at till fots rancka omkring, hafta merendels ett hwitt sammanhäftat kläde öfwer sig, så långt räckande, at det betäcker det yttersta af kroppen, warande allenast för ögonen ett litet wäft nät så de kunna see at gå; men mäste parten, Synnerligen de fattiga efterfölja allmänheten af det Genoiviska qwinnokönet, som framför att uti forsaden och utmed wattnsidan, träffas alltid i så stor myckenhet som manfolcken. En del af dem kläda sig med små trojor med armarne kortare, än at de kunna öfwer bogen, och somlige hafwa armarne alldeles bare, äfwen som ben och fötter. Håret täta de wäl och fästa opp i en täfs, utan at bry sig om annan hufwudskrud, wecklande ett stycke Allegias, bomulls eller Sidentyg några slag om hufwet, så det frammantill hänger som en kort kortell litet ned öfwer knän; men den andre ändan är dragen opföre ryggen öfwer hufwudet, så allenast ansigtet blifwer bart. De sätta stort wärde på ringar, och betäcka ben och armar därmed i sådant öfwerflöd, at de kunna göra tjänst för strumpor och handskar; somlige äro af Elfenben och rodmålade, och andre af åtskillig slags metall, sköte eller trädne, hwilcka de kunna bära 10 till 12 stycken öfwer hwarandra på hwarje arm och fot, ökande sig dennene efter den andre i midden, att som lemmarne opåt äro trockne till.

När 12 eller 16 af dessa så uppsnyggade Crymphor komma tillsammans framstigandes, kan det höras långt förut på skramlandet, och ser det så mycket löjligare ut när man möter dem, som sticka hoparn igenom ena näsbåren, som är helt små men vida med Pastor befatta ringar, dem de samte näsan sätta opi wädret; ty det är tillmärkandes, at alla dessa fenlirska qwinfolck gå ganska raka, som kommer därigenom, at alt hwad de bära, wattinkrukor eller annat sättes på hufwudet; en method som intet gifwer kroppen någon fichi Ställning; men hwilcken jag ej skall understå mig at recommendera, sedan konet förmit tjänligare medell at skaffa rakt Lif, än detta otäcke wäxlefwade mode, hwilchet intet lärer wara ynkpe, än sen Patriarchernes tid. Utom de nämnde bruhas också i oronen andre ringar, med pendenter om en nyckelens wida och mera, af någon dyrbar metall, äfwen som kadjor kring halsen med någon widhängande penning, och flere smärre ringar på fingrarne, så de afwenteles hafwa sin tillräckeliga börda, fast ej all behof uti klader, warande allmänheten så intagen af den prydnad, den tyckor sig hafwa bestag meddelar, at deras barn zieras därmed så snart de äro födde, och många heer jag sedt springit helt nakne, bara med en dylik ring kring med sen.

Det är bekant at alle Gentiwer äro fördelte i sine trife classer, hwilche i Lefnads sätt och ceremonier skilja ifrån hwarannan och sällan omgås sins emellan. Af alle feminas Banjans wara näst till Brammorne, de strängaste i sin wandel, och noggaste efterföljare af deras gamle stadgar. De bo i sine särskilte qwarter på de mäst utur wägen belägne ställen, flygtande för ingas granskande så mycket som för Mooernes, för hwilcka de hafwa största afsky. Sina lifs föda de ät halla rättä, warande renligheten hos dem en angelägen sak, och därföre, utom det at de dageligen bada sig i sine badstugur eller i floden wid solenes opgång, så twätta de ständigt sine händer, för och efter måltiden. At wara tiwungen äta flere än trenne gånger om dagen, skulle Banjanerne anse för en stor plåga, och därföre må man wäl tro de ej öfwerskrida denne ordning. Man och Hustru spisa ej sammans, utan särskilt, de sitta då, som

annars på utbredde mattor med fötren under sig som Turkarne, beslaende deras Rätter i Ris, Mjölk och wäxter, samt dylikt, emedan de aldrig smaka något som haft lif. De finnas intet så insociable emot Europeerne, som emot en del af deras egne slägter, emedan de mycket höfligen taga emot och undfägna dem i sine hus: warande wanligit wid stora fester, som giftermål, eller när de köpa nya hus, eller Skepp der ät bjuda till sig sine bekante af främmande Nationer, och förnöja dem med Musique, och tractamenter efter sitt wis. En del af gemena hopen, är mycket dura midskeppelig i detta mål, emedan de sky främmandes sällskap, och alldeles intet tillåta dem handtera sine käril, hwaruti de äta och dricka, eller annat husgerad; men detta förgår så snart en blifwer mera bekant med dem, och den som äger nagon efterstanicke, söker garna undwika alt, som kan gifwa anledning till förargelse. Drycken består merendels i rent wattn som de halla uti munn, utan at röra läpparne wid kärilet, samt Sarry, och en annan sort hjeuer som de sjelfwe tillaga; men af Europeiske starcke dryckher, wilja alldrig Banjans smaka nagot, och äro häruti nnan mera scrupulense, än nagon kan tro. De anse alt ondigt öfwerflöd i mät och dryck, som onaturligt, och halla dryckenskaps för den aldraredeligyggeligaste last, ansende dem som finna smak däruti för galne, så at det är något owarhordt, at träffa en öfwerlastad Banjan; men hos den gemene hopen i agt tages sådant, som alt annat, ej så noga, och bruka de, afwensom somlige af de förre, mycket pinang och Tobak.

Koren hores intet utaf ibland Banjans, och Chord hafwa de en sådan fasa före, at hwarcken wilja de draga minste kreatur, mycket mindre tjäna i krig: och för denne orsaken, fastän de aldrig spara sin moda wid sådant som kan förwärfwa dem aldraringaste winst, så wilja de ändå aldrig blanda sig i handel med nagon ammunition, gewar, eller sådane dödande instrument. De söka fredlighet med alle, wisa höflighet i omgange, och förstå äfwensa wäl, som Europeerne en Snickelig belefwenhet. Den wanliga hälsningen är, at lyfta högra flata handen intill pannan eller framdelen utaf

Tubanten, och Saya: Ram Ram, som är en af Deras Afgudars namn, hwilchet de stadigt föra i munnen, och därigenom en del tagit anledning, at gifwa de Guzuratiske Gentiver namn af Ramister; men Banjans bruka åfwenledes andre talesätt därwid, och Mooreme säga Salam och Samsalam, ett ord, som Chevalier Chardin observerar betyda Frid i alla orientaliska tungomål, och hwilchet man utur den Helga Skrift finner warit Judarnes wanlige hälsning. Deras Submission skall wisas emot en af högre stånd, lyftas både händerne jemte till pannan och fallas sedan ned at marcken, hwarpå de slå sig för bröstet, i det hälsnings complimenten utsäges.

De andre deras seder, som i dageliga lefwernet förefalla, borde wäl åfwen här hafwa sitt rum; men som de så nära förbindelse äga med Religionen, hwarefter de flåste rätta sig, så skola de wid afhandlingen däraf ej förgätas, hwilcken strax skall följa, sedan med få ord om deras Literature blifwit ordat.

Det felas wäl Gentiverne hwarken qwickhet eller lätthet at fatta något, som dem föreságes; men det oagtat, är ej Studerande deras sak. Banjanerne, hwilche bland Gentiverne äro till aglande, som Folck af figure och anseende, låta sine Barn underwisas af Bramminerne så snart åhren det tillåta; dock inskränckа de all deras kunskaps innom ett tillräckeligit begrep om deras Religions stadgar, och någon underrättelse uti Historien, hwaruti lekwäl dessе mästare sjelfwe äro mätteligen nog förfarne. Den öfrige tiden fadrarne anwänder fadren åt implanta hos dem sådane principior, som hafwa närmaste förbindelse med deras tillkommande lefnadssätt och sysla, hwilchen Son efter Far alltid drifwer enahanda, och därigenom händer, det hwar och en med de tilltagande åren, äger en fullkomlig förfarenhet i sin metier, och förstår alla dess hemligheter, som utom en lång öfning annars ej kan förwärfwas.

Bramminerne äro därföre de ende, som jämte sitt ämbete som präster, skola utpodla wetenskaper; det är ingen twifwel på, at de ju äro

de samme, som de Gamles Brachmaner, hwilcke sägas fått sitt namn af ordet Brama, som betyder i gamla Språket: En opplyst man, fast desfe-ras afkomne halla för större ära, at härleda sin titul ifrån deras afgud, som de under namn af Brama dyrcka. De gamle auctorer wittna till öfwerflöd, om de förres stränga dygd och förnuftige sedelaror, samt deras förfarenhet i allehanda wettenskaper; men uti ingendera Skola de narrarande Brammer komma op emot dem. Deras Veda eller Lagbok, som darjämte innefattar ett Systeme af deras förnämste Scientier, skall wara skrifwen på det lärda hungomalet, och hallas mycket hemlig ibland dem. Sedolaran, är en af deras förnämsta wettenskaper näst Theologien, hwarpå de mäst lägga sig, och om det är sant som somlige berätta, skola äfwen de Bengalske Brammer läsa både Platonis och Aristotelis skrifter, som ej eller kan wara så otroligit, emedan de mycket bruka desse gamle philosophers maneer, at dialecticera. Uti Läkare konsten finnas alle förfarne, ägande tämmelig kundskap om krafterne af hwarjehanda örter och mineralier, hwarigenom de sätta sig i estime; dock äro en stordel charlatanar, som allenast söka at draga den enfaldigare hopen wid näsan, dem de i Spikdomar betjena i en dubbel qualitet, både som Själesörjare och Läkare: inbillande dem, at deras curerande beror på Gudarnas behag, som därföre måste blidkas med Skänckar; men gemenligen slutes det därmed, at sedan de tomt pungen, nyter sällan patienten nog lång tidstid, för at hinna beklaga sig öfwer Läkarens okunnighet, eller Afgudens ringa owäldughet.

Astronomien hafwa de från alder idkat, finnande man ännu uti afskillige Indostanske Städer, hwarest fordom små Rajas residerat, lämningar af Observatorier, och därtill hörlige instrumenter, hwilcka nogsamt wittna om den smak de haft därföre. Huru wida de däruti aranserat, lämnas dem at säga, som det undersökt: atmosfeern är mycket trolig, at de därutinnan inblandat en hop Astrologiska phantasier, emedan folcket äro mycket fallne för Spådomar, widskeppelser, och dag-

inskränkningar. Hwad Tideräkningen angår, så skilja de därutinnan wida i från oss, och lika med de fästa af de gamle Hedniske Folck slagen, tillskrifwa wärlden en långt högre ålder, än som wi, indelande den samme i 4 wisse tider, hwaraf tridie redan sagas wara förlupne. Den första tiden, som Banjanerne kalla Kortesinga och Malabarerne Kritagom, säga de innehållit 1728000 år; den andra Tretasinga, eller Tretagom 1296000 år, den tridie Duaperssinga eller Drayparugom 864000 år, och den fierde Kalisinga eller Kaligom, af hwilcken de räkna 4652 år redan förbilupne wid år 1751; dock ådömmer Baldæus, at Coromandelske hedningarnes calcule skiljer på ett år, som de räkna mindre, hwaremot ingalefterne på Ceylon äro tri och nittio år förut.

De hafwa likaså Chineserne en Cyclus af 60 år, hwilcka hwar och en äga sina namn efter någon under dem i gamle tider sig tilldragen märckwärdighet, och hwilcken de börja å nyo, så snart den förra är slutad. År 1751 war det 5te året ifrån Cyclets början, och kallades af Brammerne Prasiopatty. Utom detta bruka de ock en annan tideräkning, som endast förekommer i angelägne saker, och tager sin början ifrån den tiden, när de tro deras afgud Bramma, under namn af Salawagenas, harskat öfwer dem, och gort stora mandater: räknande de år 1751, at wara det 1673de ifrån dess död, så den allenast skiljer 78 år ifrån wår Epoque.

Brammerne inrätta deras Cadjangs eller Almanackor, och fylla den med öfwerflodige spådomar på goda och onda dagar, med andre widskeppelser. Dygnet dela de uti 30 delar, hwar del om 2 timmar (hwar Kalis till 60 Nadis) Kalis, räknande aftwen som wi weckor, de där hwardera innehålla 7 dagar, efter planeterne nämnde. Nyårsdagen är en stor fest, och inträffar med nymånan i April: och likaledes första de hwarje weka, på den dagen, som swarar emot wår måndag, som en slags helgdag eller Sabbath. De hålla wal 12 Månader på ett år, som de hwar och en gifwa sina wisse namn; men räkna hwardera ej mera, än till 29½ dygn, efter månan, så de därför hwart tridie år måste tillägga en skottmånad, at jämka

det efter Solenes tappo, som Bramінerne calculera årligen skee på 365 dagar, 15. Nalis, och 31¼ Nadis, som ganska litet skiljer ifrån wår räkning, och är ett tydeligit prof af deras accuratesse.

Banjanernes Arithmetica är nog ofullkomlig och rå, bestående mera i en blott öfning, än några fakta och infallible reglor, som Chevalier Chardin observerat, och kunna de hwarken göra proba på ett tal, ej eller weta de af regulæ de Tri, och andre wåre räknesätt. Han anförer exempel därpå om de skola uträkna priset för exempel på 139 ¼ alle: så operera de först för 100 alnar, Sedan 30, så för 5, därpå 4, och änteligen, hwilcke summor sedan adderas tillsammans; dock är till observera, det genom wanan de likwäl finnas hurtiga uti att så fermé, at en Europeer behöfwer alla sina genwägar, at kunna hålla lika fort med dem, och äro swara Summor, som de ej skola räkna ut i hufwudet. Om både slagen af de Siffror som brukas äro Arabiske, må de döma, som detta Språket förstå: figurerne, så wäl som sättet at utlasa dem, finnas nedanföre.

Utom det Persianska Språket, som ordinairt talas wid Hofwet, hafwa Morerne sitt mål, som i en del både ifrån Persianskan och Arabiskan är skildt: och Banjanerne eller Gentiverne deras, hwilcket ingen förbindelse äger med Malleyskan eller Mallabarskan. I gemensamt tal brukas Morskan, det alle förstå, och äfwen är Indianske Portugisiskan, nog gängbar; men Gentiviskan tala bara Kådningarne sins emellan. De skrifwa de samma med sine egne Characterer, som räknas till 32. warande dem uthom tre vocaler och en consonans, hwilcka lära wara nyare, efter de ordinairt ej med de andre inräknas. Alla bokstäfwerne hafwa ett dubbelt ljud; det förra är helt rent; men det andra talas i halsen och mycket långt, som Skånske på ett Ljud emellan å och ä. Deras figurer, jämte den valeur de sätta på Europeiska bokstäfwer, finnes pag: 122. nedanföre bifogade. Bramінerne har jag sjelf skrifwa en sort Characterer, som bara bestådt af streckar; men hwarken kunnat intwinna deras betydning, eller få något Alphabet därpå.

De skrifwa från wänster till höger lika som wi, och draga ett streck

öfver raden, uteslutande blundom somliga Vocaler (: och kanske därföre inberäkna de ej i sitt alfabet de tre förenämnda :) och sätta punder eller accenter öfver i stället, efter som i de anförde prof kan ses.

Till slut anmärckes, at Trijckte böcker wäta de ej utaf. De hafwa papper, lika som det Chinesiska gerätt af inre hunnen på bambou, och skrifwa med rör pennor, dem de dappa i en sådan sirapt liqueur som wärt black, fast jag ej wet om det prepareras lika.

Surats Inwånares Räkning.

Figurerne.	Namnen			
1. 1 eller I	Eck	17. Satara	50. Patchas	51 Ekhaven 52 baven
2. 2	Bå	18. Aarar.	60. Sat	61. Ekfat.
3. 3. ꟻ	Trien	19. Ognů	70. Sitér	71. Ekoüter 72 Bonter
4. ४ ꟻ	Tchar	20. Vis	80. Cttensi	81. Ejasi 82 Basi
5. ५ O.	Paunkh	21. Ekvis	90. New.	91. Ekavé 92. Baré.
6. ६ ٦	Tchau	22. Bávis	100. Så	
7. ७ L.	Sät	23. Trávis	1000. Alfar.	
8. ८ ٨	Clat	24 Tchaúrvis	100000. Lack.	
9. ९ ٩	Now	25. Patvis	10000000. karor eller krorr.	
10. 20 b	Dos	26 Tchavis		
11. 22	Agiare	27. Satavis		
12. 22	Baare	28. Ctavis		
13. 23	Tir	29. Ogentii		
14.	Tjaur	30 Tjs		
15.	Pauvdas	40. Tchalis		
16.	Sub:	41. Ekfalis		

Falla desa orden ickedragas medlertas och sidsta Vocalerne mycket långa.

Gentiviernes Bokstäfwer:

N:o 1. Ordning	Skapnad	Namn.	N:o	Skapnad	Namn.	N:o 2. Kuru de swara emot Europeiska bokstäfwerna Europ.:	Gent.:	Euro.	Gent.:
1.		Tha	19.		Dhâa	Et		E	
2.		Thha	20.		Na	B			
3.		Ga	21.		Pa	C			
4.		Ghâ	22.		Phaa	D			
5.		Ka	23.		Ba	E			
6.		Tja	24.		Bhaa	F			
7.		Tjâa	25.		Ella	G			
8.		Ga	26.		et.	H			
9.		Djaa	27.		Ra	J			
10.		Na	28.		La	K			
11.		Ta	29.		Wa	L			
12.		Thâa	30.		Sa	O			
13.		Da	31.		kah	P			
14.		Dhâa	32.		Hah	Q			
15.		Na			E.	R			
16.		Ta			U:	S			
17.		Thâa			J:	T			
18.		Da			Tra	U			

N:o 3 Persernes Characterer uti Chevaliers IX Tome

1. Ka	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
Dzha	Ta	Tja	Thaa	da	dha	Na	Ta
17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.
Tha	da	dha	Na	Pa	Pha	Ba	Bha
25. Cha	26. dzul	Ra	La	30. ya	Sa	31. Sa	Ha

Prof af Gentiviernes Skriftsatt.

Par mas ar.	Ram.	Surat	Surat	Mia Tjan
Ram Bolu Beiram		Bramin		Mahadeu

Uti Chevalier Chardins Persiska Resor 9de Tome, har jag sedermera råkat ett Alphabet (N:o 3.) det Han hallar Perserernes eller Guwernes sinä Characterer; hwilchet ogifwet ehildrialin på några Stallen, och at de sju första aro utan namn, likwäl bibehaller så mycken likhet med det här anförde Gentiviske ABC, at man lätt kan se at de mäste wara enahanda; men antingen Banjaner och Gentiverne, som troligen ifrån ålder hafft sine egna Bokstäfwer, communicerat sini med Perserne, hwilcke sedare ifrån Indostan fört dem till sine landsman i Persien; eller at Desse sednare wid sin första ankomst till Indien, lärt sig det där af skrifwa, är sådant som jag hwarken på orten wisste at efterfråga, eller sedermera nagon auctor funnit anmärckt.

VIte Capitlet.

Om Gentivernas Religion.

Den allmänna Böjelsen hos de Dödelige finnes, at galit och förwant uttyda och tillämpa de medfödde, och efter fallet så högt lämnade Sanningar och kundskaper, om Det Högsta wäsendet och Dess dyrckan, synes wara ett bland de tydligaste wrodermålen, af Menniskornes fördärfwade och till alt ondt benägne sinnelag. Man har swårt före, at framwisa något Sådch så Barbariskt, hos hwilchet ej något Spår finnes till en ärkänsla af en Allsmägtig Wareelse: Sielfwa eftertanckans å sielo sättande, kan ej hindra hos dem det med födslen implanterade öfwertygandet om en så hög sanning, som Gud dem Sielf uppenbarat; endast är beklagandes, at den genom Egen skuld blifwit så mycket förduncklad, och tillämpningen därutaf i sådan stor wilfarelse instrept. De förstode Gud; men hafwa ej prisat Honom såsom Gud, eller tackat, utan äro fåfänglige worde i sine tanckar, och Deras förnuftiga hjerta är wordet mörkt.

Gud behagade begåfwa den förste Menniskian med en sanskyldig rishet: Näturliga Religion war första bruket Hon gorde af sitt förstånd; men en ohidig lusta, och förderfeliga begärelser hade ej så fiant insmygt sitt dödeliga gift, innan hon förtadde sig i ett stånd af mjsteri emot Sin Skapare. Detta förorsakade, förlusten af alle dess medskapade fullkomligheter: Hon lämnades till dess i stället komme högmod och mörcker, och Gud öfwergaf Henne i Dey hiertans lusta, och i ett wrangt Sinne at bedrifwa obeqwämlig ting. Hänifrån tog Afgudeit sitt upprung. Det swaga förnuftet, som intet högre går, än på synlige och lifliga ting, började wid Den Store Almagtens föreställande och dyrckan, fatta sådane nedrige begrep, som bäst öfwerensstämde med dess fördäfwade, och af fordisk ting besmittade natur; och ingen ting kunde hindra täppet därutaf, innan Gud åter måste

gora Sig kunnig, och genom den Judiska Lagen förnya i Menniskans Sinne, principerna af den naturliga.

Wi finne bland alle Folckslag prof af denne Sanning: hos de mast opodlade framglimt Själe wål sjelfwom ifrån de rinna förståndets lamningar något ljus, som wisse dem hwad de borde söka; men en outtömelig källa af blindhet och corruption, hindrade dem sedlan, at finna det, eller om de funno't, at emottaga. Churu högt den med skål nämnde Forsten af Heidniske Wise, Socrates, hom i sine begrepp om Guddomligheten, och churu ansenligen Han war skild ifrån andre, genom sitt renare, högre, och klarare ljus om Sin Skjellighet emot den Samme; så kunde eller wille Han intet anda afskudda Sig alle med oppfostran insupne prejudicer, eller rå så mycket öfwer Sig, at Han gaf ett almänt witnesbord till desse Sanningar. Sjelfwe det af Gud utwalde Folcket, blef intet snarare lämnat till Sin egen handledning, innan det började harifrå sölja en böjelse, som gaf så mycket store prof af Swaghet, ju mera den nedsänkte Sig till owärdige Ideer af en så hog hemlighet. Sjellgit bewis af huru fasängt det är för menniskorne, at af egne krafter wilja opphöja Sig till en fullkomlig kundskap om en warelsen fördold Gud: och hwad rinka förmago all philosophie äger, at mjukna höga och ädla tanckar, utom Förjarens tvarbetande. Då de hölla Sig för wise, äro de wordne dårar!

De som därföre wilja till skrifwa Sjelfwe Afgudadyrckans opphof något mjk Folckslag, från hwilcket allena det sedan utspridt Sig, och som en farsot smittat alle de andre som skrifwit i detta mörker, håller jag före otillrackeligen kunna bewisa Sin sats. Knaroch en Menniskia är, som ofwan blifwit nämt, i Sig Sjelf swagnog för at utan ständig handledning fela, utan at just behöfwa andras payrckan och förebild. Jag nekar intet, at ju bland de manga förskrifte Folckslags Afgåda dyrkan finnes en ganska stor likhet: Sådant skönjes wid undersökning för klart at tala något jaf; men detta gör intet till saken, utom det, at Guds förwände dyrckan, behlagelsen är ett bland de allmänne principer, clarute i Menniskorne munsk skrifwas, så finnes at denne omtalte öfwerens-

de öfwerenskommelse, mäst består i en likhet af en hoprutrarnes ceremonier, namn, och sådane fabler, som hafwa liten förbindelse med Sjelfwa händelsen, och Menniskorne hwar på sitt sätt, tid efter annan opspunnit, och tillagt. Af en del af dessa, när de hos flere firmas like, nödwändigt ifrån En opthofsman mäst blifwit transporterade, är klart, så wida det ej låter sig göra, at alle om dylike indifferente ting kunna hysa så öfwerens stämmande mening; men så wist som detta är, så oförnekeligit är ock så, at Sjelfwe Afgudseriet warit till, längt förr än dessa, och följaktligen, äger ett helt annat opphof.

Då jag talar om fabler, måste anmärckas at med de nämnde ej förstås sådane Traditioner om åtskilliga stora händelser och grundsanningar hwilcka bibehållits hos alla Folckslag. Dessa hafwa helt annat ursprung. Fabler, som i allmänhet är en blandning af sanning och en utsyrjde ofanning, härleder sig ifrån Historien, hwars händelser, när de endast mundtligen blifwit conserverade, äro på åtskilligt sätt wordne wridne; och på lika wis förhåller sig med dem som nu omtalas. Noachs efterkomande, genom Sin Stamfader fullkomligen i Guds sanna dyrckan underwisse, bibehöllo den någon tid i all renhet; men då de efter Babelske förwirringen delte sig i åtskillig land, förgåto De den snart: och hwar och en begynte följa Sine galne begrep. Kundskapen af de stora sanningar, genom sagor endast bibehölls, aftog dageligen, och en del förwändrades genom en hoper tilläggningar och ändringar, som tillwägagick gorde dem alldeles så okänbare, at ju tydelige Spår funnes hwarpå de sjelfwade; och sådane äro de berättelser man ännu merendels råkar hos många Hedningar, hwilcka tyckas hafwa afseende på Skapelsens historia, Menniskones fall, Syndafloden, och äfwen Frälsningen och förlösningswärcket, och hwilcka endast kunna urskiljas, emellan den dem omgifwande dimba, genom det uppenbarade ordets tillhjelp, som allena skall föra oss genom en sådan blandning af mörker och ljus, och tydeligen lägger oss för ögonen Styggelsen af Hedningarnes lära, hwilcken hwarcken är i stånd at meddela helighet i detta lifwet, eller lämnar något hopp om tröst i dödsstunden.

Såsom detta som nu blifvit sagt, ej förer mig ifrån mitt ändamål, så är det ändå för generelt, då jag ärnar bara tala om Indostanske Afguddsnet en-skild. Jag må därföre ej längre misbruka Läsarens Tålamod; men will därjämte ej bedraga Honom i sin väntan. Detta ämne är både för vid-yftigt at afhandlas i en här tjänlig korthet, och jag är alt för oförmögen at af Egen erfarenhet äfven säga så mycket, som rummets korthet hinder til-låta. Oförfarenhet i Landsens Språk, brist på tjänliga tillfällen, och framför alt falsyrthet af sådane Europeer, som jämte inhämtad erfaren-het under längt dröjsmål på orten, ägt nog tålamod och beläfvenhet att ej blifva trötte öfver mångfaldiga frågor, hafva warit så många hinder-för mig, at innom Smalt blifva wäl underrättad om Hedningarnes religi-on, huarest den utom dess, för Morernes öfvervälde är nog inskränkt, in-nera anseed som en tolererad sån af Öfwerheten skyddad Lära; så at därföre, min Läsare, intet måste anse ofullkomligheten af min berättelse härom: och benäget ut-tyda den frihet jag brukat, at borga af andre, huarest Egen förfarenhet felats.

Metempsychosien, eller meningen om Siälarnes flyttning, är ett af de yppersta Lärosyckon, både i de Indostanske, och de flesta Asiatiske Hedningars Religion. Denne läran som Pythagoras först spridde, och Plato sedermera efterföljde, har igenom galen tillämpning blifvit gro-teskelig. Den förskrämmde, som hade dragit sina begrep ifrån Ægyp-terne, lärde: at det gäfs en Enda Gud, all tings Skapare: och at Siälen wor odödelig; Menniskoin som därmed war begåfvad, borde därföre af alle krafter befläta sig, at rensa sig ifrån laster och begär-ler, på det hon kunde blifva förenad med Gud. Som Han höll före, at från föreningen emellan kropp och Siäl härflöt alla passioner, så sa-de Han, at när den senare härskar, förer Menniskan ett dygdigt Lefwerne, och njuter således efter döden all sällhet: huaremot, då Hon lämnar Lasterna rum, blir Hon dag från dag warre, wanslägtar från Sin förra wärdighet, och ombytes, till sina förtjenster eller mindre wilda oförnuftiga djur, allt som Hon är lastfullare. Hon får en likhet med

Detta war åtminstone meningen af

Hans Lära, som Chr. Dacier observerar; men alldenstund Han förklarade
den samma allenast genom gåtor, och äfven så Plato, hvilcken hått före, at
så höga sanningar ej borde lämnas öppna för hvilligi och smädeffulle men-
niskors skamt, och endast uptäckas för dem som voro värdige at lära dem,
och som wille gifwa sig tid åt utgrunda dem; så är ej undrandes at
de enfaldigare tagit det i ett noga ordaförstånd: Synnerligen som Pytha-
goras och Hans discipular, ej funnas hafwa sökt at leda dem ur sine willfa-
randevanchar; härigenom har willfarelsen så mycket till, at sinteligen
den störst grund för en hel hop af deras seedwanor: De började anse hvart
Djur som något af sine anhörige, räknande förden skuld ohörligit, och o-
naturligit, at dräpa och äta dem —

Alle woro likwäl ej lika förupulense i dese saker: när somlige allenast be-
rörde skensmål för wissa Djur, som hos Ex., så gifwes andre, hwilcke af-
men gerde sig samwete två, at röra minsta insect, och en del trodde som-
lige wäxter wara tjänlige flyttestållen för de aflednas själar. Efter hwar
och en af dese meningar reste sig wisse Secter, som förr är nämnt, till
hwilcka, efter sine öfwerenskommande begrep häruti och de andre lå-
nstycken allmänheten sållade sig, och genom wisse märcken skilde sig
från de andre af olika mening, börjande en del at fatta större leda till
sine motsägare, än om de wänt dödeliga fiender. Så mycket kan wid-
skepelsen uträtta.

Denne delning, som i hela Indostan, Indiske Halfön tilt om
Ganges och Bengala, ännu förefar, är så widlyftig, at ongifvet många
förströdne Mans flit, ännu intet rätta antalet af alle Secter eller Castas
(som Portugiserne kalla det:) som bekänna denne Gudstjänst kunnat
upspanas. Man menar tilwäl de alle tillhopa skola wara öfwer 360, fastän
det ej är alldeles wist: hwilcha Secternerne sammandragas under 5 Hu-
vud Secter, däribland Braminerne och Banjans äro de förnämste; och
af hwilche de sednare skola delas uti några och 84 tals, och de förre i
lika stora underslagor. Den som will blifwa något underrättad om
Dessas hwarjehanda meningar, må söka hos Rogerius, Fr. Valentyn,
med flere, som anwändt nytchen och därpå, fast ända wida felas, at

de fullkomligen afhandlat denne invecklade saken; För min del skall jag i få ord vinsluta mine anmärkningar öfver de tvenne nämnde principalaste hufvudsecter.

Brammerne, som säga sig fådt namn, och en del härstamma från deras Afgud Bramma (ur hvars hjärna de påstå sig vara komne, lika som konungarne på Challabar willja vara fortplantade ur armen, och Nayrerne utur benen:) skola wa 82 slag, hwilcke i allmänhet brinaas under sex hufvud classer, efter sin sexhandas skiljaktiga mening uti religionsmahl, blifwande hände, liksom alle de andre hedningarne, ifrån hwarannan genom wisa märcken i pannan och på örontipparne, som de dageligen förnya. Det woro för langt oprakna alle deras differente bruk. De klada sig ej som andre: bruka mäst ett hwitt löst lakan öfwer sig som betäcker kroppen, med ett hwitt snöre, hängande öfwer wänstra axeln under högra armen, som är ordensmärket, och en lang swart kappa i handen, då de gå ut. Utom det att de merendels ensamme skola wara Landsens Lärde, så höra alt som angår Religions stadgar under Dem, emedan De allena äro präster. De bo uti stora hopar omkring sine Pagoder, och förnöta dagen i andact med bedjande, offrande, och loyliga Ceremonier för sine Afgudar: brukande Radband på hwilcha de räkna antalet af sine böner, som en del upreppa till 1000de gånger i rad, en gång för hwart och ett af de tusende namn, som de gifwa Gud; men de andre Gentiwer, som ej hafwa tid at wara så widtyftige, räkna antalet på fingrarne. Många ibland dem agera Läkare, som förr är sagt, och en del underwisa ungdomen och prädika sine Satser för gemene man; Synnerligen finnas uti och omkring Surat en gansha stor myckenhet af en sort bland dem Jogis nämnde, som förmenas wara de gamles Gymnosophister; De beströ hela kroppen med aska af bränd kodynga; ty de gå helt nakne, utom en helt smal rimsa om midjan, at täcka sin blygd, hwilcken jag likwäl, ej utan rodnad, sedt en del bruka bar med en stor ring igenom. Jag lemnar därhamn hwad som berättades om den förwargelige widskeppelse af somlige härwid brukas, och skall hälldre se, at sadant läses hos andre, än at blifwa beskylld för at hafwa anfört nagot, som kan stöta ärbara öron. Desse lärde afwerkedes sitt har wäsa,

till en ansenlig längd, och weckla det sedan opp i form af en thurtarit, som på Somrige är ganska stor och wid, hwilcket, utom at det af Solenes hätta blir helt rödt, är öfwerpudrat med aska, och med stora bärnstens pärlor och band utstirbt, så jag lämnar till hwars och ens Egit efterfinnwinde, hwad löyligt figure, en sådan nakot — hoppp med dylich wid massa på hufwudet, (: hwilcken de och så ofta om hafwa oplöst, så hårt hänger omkring:) skall göra för en främmande, som mister dem på gatorne, därpå de utan Skyy tryka op och ned. Det berättades många historier om desse Jogis: at de ej hafwa hus, uthan bo i Pagoderne, at de lefwa på allmosor, och at en del, för at bewcka folck till medlidande, undergå hwarjehanda mortificationer, som at hela åren alldrig röra sig ur stället, hålla armarne så länge öfwer hufwudet, tills de blifwa förwäxte och senorne samandragne at de ej mera kunna röras, och dylikt mera; men sådant — gaf mig alldrig tillfälle at få se. Gemene folcket anse sådane för Helgon; men de bättre och Mooerne hålla dem för lathundar och bedragare, och träffa ej sällan på efterdörnen utaf deras illpa righet.

Afwerledes finnas en mychenhet bland desse Bramines, de där intet annat göra, än passa op om morgarne nie floden, oner de andre gen. liwer nie Solenes opgång bada sig därut, då dessom en wälsignelse, bestry ka dem i pannan och på öronlippparne med en smorja, gord af hodynge aska, Saffran, oljo, rifwen Sandal, med annat som lugtar starkt, och få darfore en liten allmoso. Desse marcken kallas Tili, och finnas differente, efter som Slägterne äro Skiljagtige åt, warande alle bland de högre Classer, Sjwmertigen hos Banjanerne, ganska om ett sådant Skiljemärcke; ty de anse alt hwad af kor kommer, som ganska heligt, hwilcket ränsar ifrån all orenlighet, och preserverar för nagot ondt som kunde möta.

Banjanerne gifwa intet Brammerne efter i Lefnads Strängnet och observerande af ceremonier. De hafwa en ganska stor afsky

före at äta sådant som haft lif, och äro mycket rädde at skada minsta djur, anseende de dem, som några förkladda Systrar eller Bröder, hwilcke de tancka sig wara förbiändne sina kärlighet emot under deras ringare wilkor. Utom det at i Surat, så wäl som på andre ställen i Indostan, finnes store inrättade Hospitaler för hwarjehanda djur, hwilcka desse underhålla; bruka en del på sine Mustak at utsätta korn och Chat för fogelar, myror och andre insecter, och kommer det därutaf, at man öfwerallt i denne Staden finner en sådan ömmighet af desse slagen. Jag hor låtit mig af trowärdigt folck berättas, det i Amadabath de sedt dem, som aldrig welat trå med fötterna på marcken, utan stadigt legat i sine sänger och där beflytt genom betienter om sin handel och andre syssla, på det de intet oförwarandes måtte döda något litet kräk. Tänck tu wäl, om desse skulle hafwa sig bekante alle de Skaparens underwärck, som wäre nyare Naturkunnige genom Microscopier upptäckt, och skulle få se de oräknelige skarar af små kräk, som träffas swärmande i allehanda slags ting; men för sin klena wäxt undandraga sig wår syn. Jag tror däreft de intet wille swälta och törsta ihjäl, skulle detta wara det tienligaste medel at öfwertyga dem om sin dårskap: Hwad tryggd skulle wäl ej det opwacka hos desse owetenhetige Dårar, när de besunno, huru alle deras mange wasomt tagne mått otaltade, de ändå stundeligen förtära och döda långt flere lif, än all den andre ömmighet, som annars föreställer sig deras naturliga ögon.

Framför alle kreatur wörda de kor mäst, och tro deras själar lyckligast, som efter döden få flytta i en sådan, besynnerligen en hwit; de må ochså med skäl anse dem sådane, ätminstone de fattige; ty som Menniskor njuta aldrig desse Creaturs heder och wälplägning, som de skulle få, om de bland sina trosförwanter agde en hos Skaparen, och derföre tyckes den Pythagoriske Philosophen ej är till förlänckandes, som önskade at efter sitt lifs slut, hallose få flytta med sin själ i ett sådant kreatur, än i en menniskja. Banjanerne digta afwenteres, at werlden hänger på en hos ellis

Cocos Storm, och mena det man alldrig nog kan åhora ett djur, som utom det deras Gudar wärdigat förborga sig under dess gestalt, äfwen är som en moder, hwarigenom lärdt bruket drifwes, och Menniskorne närra sin föda; tilläggande, at deras Gudar hafwa ett synnerligit anseende för detta djur, som capabelt at förfona menniskorne med dem, och dylikt smädeligt drafweb.

Banjanerne halla mycket af renlighet, twaende sig därföre alt ständigt i sine Badhuser, som de fäste förmögne hafwa i sine hus. De wärdera likwäl rinnande watten långt för dem; och hwad helighet de framför andre floder sätta på Ganges, är allom kunnigt. Det omtalas ofta af förståndigt folck, at i anseende till det stora förtryck som detta slagte måste lefwa ifri bland Moorerne, hade Surat länge sedan warit öfwergifwen däraft ej dess flod warit; men de tro så stor förmåner wara förbundne med ett rinnande watten, at oagtat de sucka under en strar träldom, hinna de ej lämna en så högt skattad begwämlighet, som de högre wärdera än alt annat. Det är också därföre, at fast många bortflyttat till Bombay och andre platser, längta de ändå med intet mindre ömtålighet efter floden Sapti, än Israeliterne gorde efter Ægyptiske kottgrytorne: så det är förfärligt tilbudit för de Engelske, at genom närbelägenheten af Bombay wilja draga handelen ifrån så länge det förnämste encouragement, nämligen rinnande watten felar, warande ingen twifwel på, at så snart någon ändring timar med Gouvernementet af Surat, de alle dithomma igen, som utflugne foglar till sine näster. Den som annars will gifwa sig tålamod, at innan Solens opgang gå ned till floden Sapti i Surat, skall intet ångra mödan; det är förrsta resone at se många tusende menniskor, som helt nakne stå fulle längs stranden och twatta sig, dopsparde 3ne ganger hufwudet under wattnet; men aftongast är i det Solen går op, för då wända de sig alle med ansigtet däråt, och taga watten i hand, som de till denne Himla hropsens åhra utgjuta.

Det berättas at denne ceremonie är, för at betaga djefvulen magt at
han ej emellan bärgen skall ligga och hålla fast Solen i sin gång;
så at man deraf kan finna hvrn förnuftige meningar de hysa, om
sammanhanget af werldenes Systeme.

Detta Slägte idkar merendels handel, och några få af de mera ansedde hand-
werck, somat vara Gullsmedar och dylikt: däremot de sämre classer bruka
en del sådane näringsfång, som liten möda fodra, eller och tjäna de Banjanerna
för daglön, och som Drängar. Det observeras i öfrigt, at fast än Banjanerna
ro ganska noga at skilja sig ifrån dese sämre Gentilers omgänge, och intet
tåla någon gemenskap med dem, allenast som sagt är de bruka dem för lätt
arbete, och sådant de ej sielfve wela göra, så tyrannisera de likwäl intet
så öfwer de usle stackarne, som på Mallabar förfares, clar det hålles för ett
stort brott, at en af samtlige slagten går samma stig, hwarest en Bramin
eller Nayer skall passera, och hwilchet ofta ej kan förfomas, utan med
den brottsliges död.

En så invecklad och i många olika meningar förirrad Lära, som på in-
tet förnuftigt principe är grundad, kan wäl intet äga stort sammanhang uti
de öfrige Trosstycken. Det är wist at hufwudsatsen tyches wara ibland
dem: at den som i sigt tager Den naturliga Lagen, skall efter lifwet blif-
wa sall, han må följa hwad wag han will; men det är en sådan willer-
wallo wid dese wagar, at en fördömer sig uti de ständiga contradictioner dar-
uti träffas. De tala om en Öfwer-Gud, den förnäme kalla Parmesi, endel
Dueda, och andre åter annorlunda, hwilchen de säga förordnat: Madew som
ellest heter bland dem Ixora, Wistnoe, och Brama eller Ram, till at
styra hela werlden. Dese tro de wara bröder, samt äga hwar och en sitt
förskilte säte och egne hustrur: tillskrifwande dem sina wisa garnin-
gar, som Brama eller Ram: skapelsen, och sammanskrifwandet af Weda,
Wistnoe: allt tings underhållande, och Madew: opsyn öfwer menniskorne
när de dö; dock är en enfaldig tråla om deras rang, och därutaf härflyta en
del af de många secter; ty somlige påstå at den ena är förnämst; en del at
den andre är så, och andre åter, det alle äro lika gode, hwilchet oppmuntrar ett jed

hat dem emellan, som intet kan stillas, emedan hwar och en är ifrig för sitt parthie. De differera äfwen så ansenligen i namnen de gifwa dem, at den som ej är hemma i deras Mythologie, ej wet huwem de mena, gående de äfwen så langt, at dispüter äro om hwars och ens egenskaper, förrättningar, med mera, som hos de Scribenter hwilcke härom handla, kan finnas.

Om desse Gudar hafwa de på wers författade berättelser; om deras hustrur, barn, och förrättningar, dem Brammerna sorgfult förwara, och äro mane at ej låta allmanheten så se. De digta, at de undergådt åtskillige förwandlingar, och i allehanda skapnader wandrat härna jorden, hwarest de stundom somandre Theseï och Hercules, bortröyst fäder och Ransman, och ibland öfwerlämnat sig till hwarjehanda laster och odygder, som tilet gör dem dike med de Grekers och Rommares Afgudar. Det är eller ingen twifwel, at ju denne deras Mythologie är ett sammanraf af allehanda berättelser och fabler, som de inhämtat, så ifrån desse namnde folckslag, somandre sine grannar: och den som wille gifwa sig tid med sådane saker, skulle kanske därutinnan igenfinna Oxar, så wäl afchristne sanningar, som Judiske ceremonier, och hedniske sagor. Det är ock så mycket eftertänckeligit, at då man jämnförer desse Indostanske Gudasagor med wår gamla Gothiska Edda, finner man åtskilleliga i många omständigheter en ganska stor likhet, hwilcket jämte den anmärkning H:r Dalin gjort, om öfwerens stämmelsen emellan Swea Gothiska Öfwerguden Wodens namn med ordet Veda, som är den bok hwari Indiske Gudaläran afhandlas; äfwen som den sed Oden införde i Norden, at hustrurne borde bränna sig med sine döde män, och dylikt mera, gifwer ning anledning at tro, det emellan desse Indianer och wåre Förfäder, ej warit så liten omgång, som mången kunde inbilla sig; åtminstone, om intet de genom omgänge med de gamle Swenske tagit en hop af sine fabler ifrån dem: så kunde wäl wara möyeligit at den yngre O. den med sine Äsar, som så mycket opspädde och skämde gamle Swio Gothiske Gudaläran, från sitt herrwäst, (: Som ej låg så mycket ur wägen, at Han ju kunnat inhämta något af de Indianske Brammiers Satser:) kunnat föra med sig en hop af desse sagor; men detta behöfwer mognare öfwerwägande, och är bara tillfälleswis infört.

Jag hafwer åtskillige gånger under förtroligit samtal med Banjanerne, (: som förstår något Europæ:ist Språk:) om deras religion, förebrådt dem löylighe-

ten af dessa deras Sätser, och huru enfaldigt det hänger tillsammans med deras många Gudar, och de andre Fabblerne; men De hafwa tillbakas alltid påstådt det deras Lära ej wore så förwänd, som Europeerne det utlydde. De förgifwa at de ej dyrkade mera än en Gud; men at de andre bilder och namn, woro tagne at utmärka Dess Egenskaper, och at fästa deras opmärksamhet. Ja, en del woro och så dorftamde at förege, det deras tre hufwud Gudar förestälde en af tilla af Trieenigheten, som de Christne tro; fast än jag war öfwertygad, at deras rätta tanke war helt annorlunda, och at detta skulle wara som en förebråelse för min frihet at tasera deras Lära.

Utom dessa ofwannämnde Gudar, hafwa de mångfaldige andre af mindre anseende. De sätta en för hwart Element: äga Sin Rikedoms Gud, Ägtenskaps Gud, och flere sådane, som hos andre Hedningar. De statuera ofwen änglar och djäfwlar, hwars antal de göra till förskräckeligen stort, och tro både himmel och helfwete. Så snart menniskan dör, säga de at en Domare är tillsatt den där ransakar hennes gärningar, och efter förtjänst dömer — själen at flytta i ett bättre eller sämre Djur, tills den blifwit rensad ifrån Sine begärelser och förtjänt himmel eller helfwete: då de onde förwandlas i djäfwlar; men de Gode lefwa sällt i himlarne, som de ock så hafwa flere af sin en och tro den ene wara bättre än den andre; dock alle merendels af sådan beskaffenhet som Mahomethanske Paradiset; hwarutinnan det är tilmärkandes, at så wäl häruti, som andre deras Sätser, de mera opfyllas hysa skaligade och anständigare begrepp.

Att de intet äro tika nöjde om deras öde efter detta lifwet, skönjes nogsamt af alle deras gärningar, som syfta på förwärfwande af ett bättre. Utom deras offer och tidiga böner till Sine Gudar, hafwa de wisse fastedater: de anwända ock så mycket penningar på Pagoders byggande och underhållande, och gifwa ständigt allmosor, fast än de äro nog mätteliga. Hwad pönitenser en del af deras ordens personer eller fogis undergå, är allom kunnigt; dock är till större delen bedrägerier under sådant, och man finner dem mera grundade på ett löpnigt skrift och öfwergifwenhet, at så passera som Helgon, än någon dygdig princips och inwärtes öfwertygelse, at de göra Sine Gudar tjänst därmed.

Banjanerne äga jämwäl Sine Hus Gudar, som de hwar Nyårs dag utwälja sig, och för hwilken de wisa Sin wördnad sedan hela året igenom;

deras widskepelse går också [illegible] till stora Träd, i hwilcka de tro wissa Gudomligheter boende, lika som Grækernes Hamadryades. Jag har sedt på allehanda ställen, efter framsatte wis deras rötter, och afwenteres träffat opreste stenar med uthuggne owanlige figurer på; men hwarken kunnat inhämta betydelsen däraf, eller orsaken hwarföre de blefwit ditsatte.

Deras Afguda hus, som de kalla Pagoder, pryda de prägtigt, och anwända stora kostnader på. I Surat räkar man inga, sedan Aurangzeb satt förbjuda Banjanerne sin publique gudsdyrckan, utan de förrätta all Gudstjänst hemligen innom sine hus, och änskönt de nu, wäl kunde få frihet af Gouverneurerne, at oprätta nya, fråga de ej däreffter, emedan de med skal frukta för Moorernes awanner, och mycket äro rädde för, at se sine ceremonier begabbade. De hafwa också ingen så synnerlig saknad af den nu brist, alldenstund wid en till twå mihl utom staden ofwerstå finnes af Gentiske tempel. Man ser dem mäst innesluta af stora dundar, och af sten wäl byggde, med en flygg ofwanuppå till kännetekn. Den jag besökte war sammansatt af många stenbyggnader med en stor murad thanck mitt uti garden; men det tillåts mig ej at få se inwärtes beskaffenheten, mera än at i förnatet kunde skönjas ett altare, därpå en sadlad sten ho låg som både en koka af samma materia under mulen. Alle ingångar woro också wäl waglade af twå eller tri wälgjorde fogier, dem jag för förste gången där inkomste i den förr omtalte sirliga utstaffering, så jag intet just hölt rådligt för blottad curieusiteten at waga mig, på så olike wilkor i täflan med kreatur, hwilcke jag stod i billig tweckan om, antingen de woro menniskor, eller skogsrån, framdeles ur den närstående trädrike lunden.

Uti Domes, den närmste Byen intill Reddelen, bo många Gannans, och andre af de sämre Gentiver, som hafwa sine Pagoder inrättade efter deras wilkor, det är: helt små ifrån af der, och täckte med palmlöf, samt instängde af plantinade Trädhäckar. Klornar och qwällar, i Solenes upp, och nedergång, halla de bön däruti, då äfwen främlingar stor frihet, at bewåda deras ceremonier. Bilderen uti en, som lika med dem Chineserne bruka i sine hus, woro af papper en miniature, stode sätte i det innerummet på en upphöjd Thron med himmel ofwer. Gudew förestältes som en wördig man med stora utstående ögon, swart skägg, Turbant på hufwudet, lengt radband

kring halsen, och en hwit klädnad. Hans Hustru Parivatti satt på dess wänstra sida, och framför dem ställdes på små fat fram olikehanda mat, som ymnor mjölck, och grönt, warande opstående lampor å ömse sidor, och rundt omkring ditkullige andre bilder. Bramin war klätt ofwan före med ett hwitt, hafwande bara sitt snöre öfwer sig, och gick helt ensammen inför Thronen, under det de andre som i förmaket befunno stående, anstälte en illa tjudande musik, den snart upphörde när Brahmin började ceremonien. Han tog en lampa, wred nio stycken wekar dem han alla opstående, och lyfte på Bildren med, idjutande för dem något wattn ur en liten kaspp, hällen på jorden, och hälten på sitt hufwud: därpå gorde han sin Scalam, som de andre utanföre efterfölgde, lade hufwudet ned på jorden, och slogs acten med musik, till hwilcken Brahmin med ett språngaktigt anstånde. En hop sjuke och lame, som medertid samlat sig utanföre, sysselsatte sedermera Brahmin för en stund; och tarfwelst utan de Europeiske Patres som i mångelunn gnaga för Indianerna, och merendels bruka förena hos sig den dubble egenskapen, at wara både läkare för själ och kropp, i detta målet tagit efterdömme af Landsens egne Lärares upförande.

Gentiverne räkna en stor helighet uti twättande, och därföre twå eller tre nyfödde barn i rinnande wattn, hwilchet likwäl intet kan lämpas på wårt dop, emedan de förrätta sådant utan ceremonier, och deruti ej hafwa annat afseende, än på en gammal wana. Brahminerne bruka större omständigheter; ty de hålla alla nyfödda barn orena till 10de dagen, då en stor ått upställes, och deras öron igenomstickas i elet de gifwa dem namn. En Europeisk man, som i nagre år warit omkring i Indostan, och noga anmärkt Folckets sedwanor, har jag hördt berätta, det Han fördt en Cast af Brahminer Sauragi nämnde, som ensamme af alle Gentiver bruka omskärelsen, och skola wara de starkaste Sectatorer af Circumcisychosien, som kunna finnas. De hafwa särskilte Lärare bland sig Sam i nämnde, och äro ej nogade med at afhålla sig från at äta hwad som lif hafft, utan äfwen skyy måsten af rödaktig färg, menande i sådane wara blod. Wattn dricka de ej eller, emedan det nagre ganger blifwit filat, och på det de oförwarande med andedrägten ej skola indraga nagra små kräk, gå de allenig ut, därest ej nagot hälles för näsan och mun, som kan hindra en så mordisk effect.

Banjanerne räkna för en ganska stor skam at wara barnlöse, och som de intet högre önska än en mödosam afkomma, så gifta de bittida sine Barn på femte eller sette året, blifwande sällan någon Dotter gift, som icke nått sextte året. Det är ibland dem något owanligt at inga äktenskap med en af samme slagt, och därföre observeras sådant så noga, framför allt hos Brammerna, som påstå, at den Man som agt en hustru af ringare bord, blifwer ifrån Himmelen utestängd, så länge de med Henne födde barnen lefwa. Lösgamen är wäl intet förbuden; men sällan taga de andra mera än en hustru, dåresst hon ej är ofruktsam. Ibland Fäderne eller Förmyndarne rådgöra med Brammerne, om en lycklig dag eller timma at företaga giftet, wälja de ett maka för sin Son eller Systerbarn, hwilken hennes Brudgummens anhörige förut bese, och om de lika, tala anstalter göras till Bröllopet. Om morgonen när det skall gå för sig, sänder Brudgummen skänker till Bruden, jämte en stor skara med oppasare, hwilcka med Musik och stat föra Henne hem i en Palenkin, jämte Hennes hemgift, som mäst består i husgeråds saker och kläder. Alle gästerne äro då samlade, och copulatum förrättas med många ceremonier, hwaraf de förnämste, som jag ibland de på landet boende Gentiwer lärt, äro följande: En tilen wedhög är rest mitt uti rummet, den contrahenterne, sedan de twättat sig omkring med sackor, då alle af de närwarande draga sig utomkring i en ring, hwart hon på sin sida för sig. En eller twå Brammer begynna tåga öfwer Bruden och Brudgummen, och när de sammanbundit ytterste andarne af deras kläder, blanda tillhopa i en kåpp Olja, Ris, hwete och annan proffwon, därutaf hälften jutes i Elden, och hälften i en wid stående kruka. Detta säga de samlas för Swenawedi eller Guruni, äktenskaps Guden, som afbildas med Elefants huswud, och hålles för en mycket stor frätare, hwarföre de gärna härmed wilja muta honom, på det han intet med sitt obehagliga sällskap skall förstöra Bröllops ron, som lätteligen kunde hända om han finge känna matlugten; continuerande de således några gånger i ring. Därpå lägger Bruden sin hand i Brudgummens, och fyller den med ris, som de kasta öfwer hwarannors huswud in i Elden: tagande hon sedan med sin högra hand

på Brudgummens högra fot, som Han tilbaka med den vänstra. Efter at detta med mycken allvarsamhet blifvit förrättadt, gå bägge, tvenne ganger ihvarg eleden, och alt emellan hvarje gång, sätta opp foten på en bredde wid stående sten, stadnande omsider wid Bramin, som omb[i]nder dem både med ett snöre, under det Brudgumen ihvarg Brudens hals fäster en snod med en liten Bild wid, som kallas Tåli, hwilcken fullandar ceremonien, och deß utan gifwemålet ej kan wara giltigt. Medan som detta på[g]år, blifwa gästerne fägnade med Piriang, Neglikor, Cardemum, mor. och dylikt, tills deß copulation är anstäld, då en hop med fogter förrättas, som skola swara emot en tjekonskan, följande omsider sielfwa gästebuds tractaten, som efter deras wilkor, lagas till på det öfwerflödigaste. Inuti staden föras, så snart natten kommer, Bruden och Brudgumen genom alla de förnämsta gator, och detta fortfar för många qwällar i rad. Sådant sker med en stor skaat, efter hwars och ens förmåga. Alle Hans wänner och anhörige gå i procession för och efter Honom, och bära tjus i pappers lanterner, fackler, och faner: warande Spioner och Spelmen ställde i hwarje led; men besynnerligen framför Brudgumen sielf, som rider i en gull blomwad säck, hwarofwer ett tunt gazes hänger löst, och följer Bruden med andre fruchor i täckte Palenkiner efter Honom. Ibland alle Bröllopsfester, som dagelagen firades medan jag war i Surat, kom intet opp emot den, en Banjan som war Hollenska Contoirets Chäklare, gorde för sin sjn års gamle Son, hwilket bröllop försäkrades kostat Honom öfwer 100000. Rupier; ty de sätta i ingen ting så högt wärde, som ett prägtigt Bröllop, och spara därinn ingen kostnad. Procession började med ett Compagnie Soldater, och några Elephanter, hwarefter hela suiten följde, som bestod af mera än tusende personer, hwilcke alle med Spel, fackler och solenniserade fästen. Brudgummen med alle Hans anhörige, redo emellan tederne på wackre hästar, eller buros i Palenkiner, warande däribland små barn, som ännu lägo i linedan, alle prägtigt smyckade; men Bruden följde ej med; ty sådant bruka bara de af samre Castes och Parserne. Så länge dessa nattfärder påstå, anställas allehanda fyrwärckerier: och Bröllops gästerne, däribland sades några Europeer äro, undfägnas wäl. Det är också en wane, at

beskänckа dem hwar och en rikeligen; men skyldigheten fodrar likwäl at wedergälla sådant åt contrahenterne tilbakas, och sällan felar at de få mindre än dubbelt igen, efter det anses för skam, at ej wara hoffri i dylike mål.

Sedan en fader sålunda gifft sin dotter bort, har Hon intet något af at förwänta, utan alt kommer till sönerne, hwilcke likwäl efter Föräldrarnes död, äro förbundne at underhålla sine Syston tills de blifwit försörgde. De unga ingifta personer, bo ej eller sträcct efter sammanwigsten tillhopa, utan hwar och en är i sin Fars hus, tills de nått en laglig ålder, hwilcken räknas ifrån 12 år. Om Mannen dör imedlertid, så för Hon intet gifta sig igen, utan håret skäres af Henne, som ett tekn till anckjesståndet; ty Banjanernes hustrur plåga sällan bränna sig med sine döde man, som Braminernes och Rasbuternes anckor göra, och hwilcket de i fordna dagar practiserade wid Surat; men sker alldrig mera derstädes, emedan det härdelstigen är förbudit, hafwande äfwen alle Charatterne afslagit denne sedwanan.

Den onaturlige Seden, som imdel Gentiver sägas practisera wid sine Döttrars giftermål med afguden Jagernott, är ej allenast obrukelig här, utan också ansedd som en skyggelse bland de eftertanckesamare. Jag har hört at i Canara den öfwas; men wi woro så kort tid i Ckangelor, at intet efterdöme kunde höras däröfwer; utom, at det är swårt ibland detta widskeppeliga Folcket för en främling, at blifwa så djupt insläpt i deras religions mysterier.

Det finnes en sort Gentiver Chevras kallade, som raka hufwudet, och ständigt hafwa det kort, samt i flere stycken mycket skilja ifrån de andre, och därföre af dem, och framför andre Banjans, skyss. De hafwa en Pagode i Surat, där så wäl quinner, som mansfolck förrätta deras andagt som präster; men hafwa inga bilder, mera än en hop sten, som de göra sine ceremonier före. Desse allena bruka at gorda sine döde; men de öfrige Gentiver bränna dem, utom barn som äro under tri år. Så snart lifwet är ur kroppen, raka, twätta, och swepa de den, stoppande en bit pinang i munnen, och bära så ut liket,

Som hänges i en sort af hängmatta på en stång, den twå personer bära, lika som när en wanlig börda bäres. Sådant göres merendels bi tida om morgnarna innan Solen går up, då de springa helt fort gatan fram med sin last, ropande alt för ett, om de äro af Banjans Cast: Beitkan Ram Bolia, d:ä: Bröder åhallen Ram; intill dess de hinna på platsen dareft balet är, som utan mycket hrus är rest mästadelen wid bradden af floden. De taga kroppen, och de som äro fattige kläda den af helt naken, och lägga den därpå, samt sätta så altsammans i lågor, hwilcken underhalles så länge tills alt är i en aska, den de samla och kasta i floden, görande det stället ganska rent, hwarpå den blifwit brändt. Många bruka också plantera ett Pisangträd därpå, och hafwa andre ceremonier, som äro mera kostsamme, besynnerligen de rike Banjans. Det brukas också bland somlige: at när deras sjuke dragas länge med döden, göra de sielfwe ända på dem. Patienten bäres ut på en stång äfwen som de döde; men i stället för ofwannämnde tale sätt, hafwa de en term som will säga: Han är ej död, hwilken opräknas af bärarne det förtaste de hinna. Då de komma till något rinnande watten, dappa de kroppen sagta uti, och draga den ut igen några gånger. De stå i den tanckan, at en hopelöse andar plaga den sjuke, och hålla för at twagning i en bäck eller flod, där ej watnet står stilla, äger tjänlig kraft at förfrisa dem; men under det at samme beskemedel brukas, passa de gärna så at hufwudet hemmer förut, så Han storknar: hwarpå när de märka at Han är alldeles qwäfd, slappa de kroppen helt och hållit uti, som drifwer bort med Stromen. Anshönt Chorske Regeringen förbudit detta maneret at begrafwa halflefwande Menniskor, hinna de ändå intet förekomma, utan det är ännu kring Surat mycket gängse.

Hufwet därifrinnan någon dör, räknas 15 dygn efter, orent, afwen som alle de däruti bo, så ingen omgås med dem, förr an det med wissa ceremonier blifwit skärat. Förutom bruka de också sin wisa

sorgetid öfwer de afledne, hwilcken till det högsta warar ett år, under hwilcken tid de alldrig taka sig, eller nyttja några nöjen, utan skyndigt tefwa mycket strängt och inneslutet.

VIIde Capitlet.

Om de Suratiske Mlorer.

Mlorr kallas egentligen de Mahometaner som nedsatt sig på de flasse indianiske kuster, oar, och sjöplatser, och harstamma ifrån de gamle Arabier. Detta Folcket, som under sine ansedde Califphers styrsel, igenom trafico, decouverter, missioner, och handel med synnerlig lycka utstragte sin magt till alle runätt omkring närliggande Länder: fingo äfwenledes, medelst det starkt strömmande medell inseg hos Indianerne, bland hwilcke de i kort tid ökte sig. En del giftade sig med Landsens qwinfolck, däremot andre underwisse sine Lärosatser, och smickrade de små Indianske Förstarne med förhoppning om deras Sultaners alliance; tills omsider efter hand de så tillwäxte i myndighet, at de sielfwe gorde hwad de wille. Somlige Rajas antogo deras Religion, och efterfolgdes däruti af många deras undersatare, under det Mlorerne suto mid de högsta tänster, och efter som deras mälde tog till, lockade in större antal af sine Landsförwanter, besynnerligen af Rumis de Asiatiske Turckar och flere, hwarmed Portugiserne så häftigt täfflade när de först kommo till Indien.

På detta sättet blef näsan hela Asien, allt ifrån Röda hafwet till och med China besmittad med Mahometanske läran; men framför allt utbredde den sig fastast på de nämste kuster, och trängde äfwen in i sielfwa mitten af Indostan. De så kallade Patanerr, som woro ifrån Arabien, och först bodd på Coromandel, hwarest man menar dem bygt Staden Masulipatam, widgade sig alt mer och mer, och bemägtigade sig änteligen sielfwa konungariket Dehli, redan länge förr än Tamerlan kufwade Indien. Bland deras där regerande Sultaner, woro Mahamed och Amurath Shjah framför andre rygtbare, som länge ströfwade både emot den nämnde Tartariske Conqueranten, och Shjah Baboer; men omsi-

der måste gifwa wika, fast än deras oroliga sinneslag witet tillåt dem länge at wara i ro. De äro bekante sedermera för ofta hållige rebellioner, synnerligen under Homayum och Akebar, och anses för ett oftyrigt, men stridbart folck, görande gemenligen profession af waapen. Hwad flera mandater i sednare tider de, som bo på Persiske gränsen i Baargen, bedrifwit under namn af Afghaner under Miriweis anförande, och hurü mycket de gifwo Thamas Kouli Khan att syssla, äro för nyligen hände saker, för at wara fallne i witt minne, och höra ej till detta ämne.

Ibland de Guzuratiske Mohrer, äro Mycket få af desse Pattaner, och de som där äro tjena som soldater för Sold; de öfrige bestå: af de gamle Arabers afkomlingar: de Indostaner som genom dem blefwo öfwertalade till Mahomets Lära: och några Mogoler. Man håller dem allesammans före at wara wällustige, late, och girige, hwaraf härflyter som en naturlig påföljd en sinnerlig böjelse för bedrägeri, orättrådighet, och andre laster, hwarigenom de kunna öka sin Egendom, och hwilcka de hafwa så mycket lättare till falle at utöfwa, som de äro rådande Herrar i Landet. Deras oordentliga Lefnads sätt och präseri, gör dem åfwenledes wekliga och ofjantige till något tyngt arbete, och därföre finner man ganska få, som slå sig till något handtwärck, utan de fattigare tjena mäst för drängar och soldater. Största delen wisar en butthet, som afskräcker alle dem se, antagande oarinte en sinnerlig högdragen egensyn, hwilcken likwäl åfwen så litet anstår, som en twungen wanlighet, emedan den ej ledsagas af den ordenthet i deras andre garningar, som så mycket upphöjer en wäl plägad allwarsamhet. Mogolerne hållas för godhjertade och mera skickelige, än Hindostanske Mahometanerne, hwilcke sägas däremot wara diurmare och longt girigare och grymmare än sine andre trosförwanter, fastän de äga enahanda ursprung med de förr beskrifne Gentiwer. Sådant tyranniet kan wanan och uppfödsteri öfwa öfwer Naturen!

Ifrån hwad som är anmärckt, skönjes mycken liten skilnad emellan Morerne och Gentiwerne, om ej det förre synas fettlagdare. Deras kläddragt har jag ofwanföre beskrifwit, och gås härförbi. Skägg och knäfwel

hawar, anse de för en stor förjdnad, synnerligen något alldrigt folck; men längt här tåla de intet, emedan de tro at djefwulen näpplar sig däruti, och därföre raka det att af, utom den toffsen opp i kullen, som för Chathomets begwamlighet lämnas, när han skall lyffta dem opp i sitt paradis.

Deras lära förbinder dem till mycket badande, så at de i renhet och snygghet wål intet eftergifwa Banjans; men uti mätteleghet alldeles ej komma dem nära. Ordinairt spisas tri ganger om dagen, då de äta all ting, utom af det som är strypt, och swinhått. Pillå, tillagat af ris, höns, grönt, och andre ingredienser: samt kiörri, en sort friccaserade höns med mycket spanier på, och andre dylike kötträtter äro deras förnämste föda; daremot de fattigare så wål af Mooer, som sinne Grentwers gemenligen noya sig, med kitscheri, som tillagas af Ris, Dall en sort små ärter, och Gi eller smör hwarutinnan nyötckwasian ej blifwit kramad; samt fisk. De twätta sig för och efter måltiden: närma endast ett par ord, som wälsignelse till maten, bruhande i öfrigit inga skedar eller knifwar och gaffelar, utan taga alt ganska rätt med näfwen och fingrarne, som Turkarne, så at man wål kan säja, at i det målet deras enfaldigare method, ej tyckes likna så mycket wälluft, som den Europeiske, ehuruwäl denne synes för oss renligare, i anseende därtill, at wi ej efterfölja den berömlige Orientalske seden, med händernes twående förut. Rent obemängt wattn dricks gärna på maten; ty Alcoran förbjuder alt windrickande, och likwäl öfwerskrides detta hos inga så ansenligen, som hos Mooerne; doch sker det i hemlighet. De älska winganska mycket, och taga däraf till lifs i excess. Sådant som är swagt fråga de ej efter; men alt som hastigt griper an hufwudet och fyller straxt wardera de högt, och troligen tårer de finna ett mycket stort nöje uti den yrheten som winet förorsakar; emedan den skall tilet skilja ifrån de angenäma delusioner, som Opium förorsakar, hwilcket mycket brukas. Det är ej eller underligit, när man rätt efterlancker, at detta folckslit är så benägit för sådant: deras lättja, som hindrar dem ifrån alt arbete, gör tiden odrägelig lång, och änskönt böjelsen för wällust,

fördrifwer en god del af dess langsamhet, så skulle ändå likheten af en och samma öfning snart opracka hallsinnighet och leedsnad därföre, då rest de ej påfunnit denne method, at fördrifwa trifierdedelar af sin tid med ett nöjsamt och bedrägeligit gyckleri för sine sinnen, och således sielfwe opracka ett inbillat ombyte, som sätter ett sken af nyhet på deras brukeliga lustfröjder.

Caffe drickes afwenledes mycket af dem, och Sherbit, eller Sorbet: som kan kallas en blenda de Persiske dryckar i werlden, warande sammangord af rosenwatten, marmelade, socker, grå ambra, och tilelwm. De distillera också en sort brännwin ur färskiärnor, som blandas med anis och fänchel, hwilcket äger en besynnerlig styrcka. Utom att detta, tugga de också mycket opium och spinang; men i synnerhet röka de starkt Tobak. Deras pipor kalla de Kalji, och de Engelske Kubble Bubels, som bestå af 6 qwarters höga glasflaskor med fot under, och en lång hals, därpå ett hufwud är gordt som tobaken läggas uti; men röret som går nedi halsen, och i hwars öfre ända hufwudet är fast, är så passat, at röken måste passera igenom watnet hwarmed flaskan är fyllt, innan den kommer i munn. De äga mångfallddige inventioner på dem, warande dels af glas, dels emaillerade, och stundom af Silfwer med infattade stenar uti: ty de sätta stort wärde på en präktig kalji, och hända ofta så 600 Rupier därpå. De fattige nöja sig med ett Cocos skal fyllt af watten, med hufwud på ena sidan, och ett kort rör på den andra, hwilcket de bära i handen.

Morerne äro afwenledes mycket för ceremonierne då de gå ut. De förnämare göra det aldrig, utom ett ansenligit följe till häst och fot med fanor och musique förut. När de göra visiter, betäckas rummen med de vackraste Matcatifer och dynor, ikring den förr omtalte Ballustrade, som är rest uti Divanerne, och besprängas med rosenwatten. Den framsatte Speij bestänckes därmed, och det räknas för en höfwighet, at göra kaffan eller Sjalet, så det kommer wäl på klädren: rökande de också skägget med parfumer. Sedan de med mycken ceremonie satt sig, tractteras med Serbet, Caffe, tobak, spinang, Sockerbakelser med sådant, och i fall det skall wara någon stor tractat, hafwa de Danserskor, som

med mycken wighet förrätta för dem sina dantzar, agerande stundom en sort af comoedia, som alt går i sång och accompagneras af Musik. Dessa, som emot en viss årlig afgift, hafwa publique frihet at roa huem dem behaga, bestå mäst af lösa Gentiviska qwinfolck, och äfwen sådana Banjans Anckor, som intet kunna uthanda at tiena i stillhet efter sine männers död. Många bland dem se intet illa ut, och bära sig ej eller just så omanerligit åt, at man ju kan finna något nöje at anse dem: åtminstone äro de anständigare och skickeligare i sine affecter, och vackrare till anseendet, än deras apor, de wanskapeliga Canarensiska dantzerskorna.

Detta nu omtalta folcket, är hwarcken fallit före at påhitta något nytt, eller gör sig möda al escedera hwad andre inventerat. Lärdom fragas litet efter bland sådane, som hafwa egennyttan och wällust helt och hållen för ögon: åtminstone äro så som lagga sig därpå, och de ende äro ibland deras Andeliga Stånd, som ock så äro anförtrodde somlige af ungdomens underwisande. Några som af grund lagga sig på studier, grubbla ogerne starkt öfwer Grackars Aristoteles, öfwer hwilcken så många Araber commenterat; men weta däremot slätt intet utaf wår nyare Philosophie. En i Surat högt utropad Astronomus, förstår bättre, emot betalning ställa ens nativitet, än at rätt utgrunda himla kropparnes gång och lagar, dem han alle följde på Ptolomaiske Systemet. Utaf deras Rhetorik, säg jag i några bref åtskillige gånger, och må stylen wäl hållas högttrafwande utan någon mening eller betydelse; ty när man läst twå sidor complimenter, som bestå af en hop Epitheter, som både äro ofmakeliga, och ej till förskaffandes af Europeer, får man i bästa rådet ungefärligen denne mening igen: at skrifwaren däruttaf försäkrar sig wara den andres tjänare, som dock endast lärer förstås i de omständigheter, som sådant är minst nödigt, emedan de ingalunda äro för mycket wänkare. Att widare inhämta något af deras literature, war swårt på en ort hwarest så ringa förråd fants däruttaf. Tideräkningen är som den Arabiske, och månaderne föra samma namn, samt därför onödige at här anföras. Characterer och Siffror brukas äfwen lika med samme Folckslag, och den skildnad som finnes —

emellan deras Språk och Morskan, härflyter mera af den inblandning af främmande Gentiliske ord, som på så lång tid influtit: än någon warckelig skildnad.

VIIIde Capitlet

Om Morernes Religion.

Det woro både onödigt och Löjligit, och skulle sett som förmätade man en alt för okunnig Läsare, om man wid beskrifningen af Morernes Religion, började omständeligen förtälja dess upphofs man Mahomets lefwerne, förstånndet af dess lära, och huru den i alle stycken öfwerenskommer eller skiljer från andre religioner med mera sådant, som bäthre passar Sig i en kyrckohistoria, än här, hwarest något mera owane saker förwantas. Det är därföre ett jag utelämnar sådant, som ingom gerna är obekant, för at allmänt observera, at Mahometanerne delas uti trå hufwud Secter. De som följa Mahomets mågs Alis utlägkning öfwer Alcoran, och fatthera de tolf Imams för dess laglige Succesorer, som Persianerne göra, kallas Sjathis eller Shia, däremot Sunnis eller Ottomannerne hålla med den, som blifwit gord af Mahomets swärfader Abubecker, samt Omar, och Osman, påstående at den är den rätta utläggning som bör följas. Mogoll Sjeif med sitt Rike och de förnämste därwid, äro Sunnis, och hafwa de öfwerhand inuti landet; dock likwäl finnas där gantska många Shias, framför allt i Guzurat, hwarest deras antal inda öfwergår de andras, och dädan Morerne i allmänhet härstädes Ardsianister nämnas, efter Ardsian Alis Son och efterträdare.

Mahometanerne tro alle en Ewig Gud, Himmelens och Jordenes Skapare, Ewig, Helig, oändeligen God, Rättfärdig, och Oändelig i alla slags fullkomligheter. De förkasta Tri Enigheten, och säga at Christus war en blott menniska; men likwäl en stor Profet, och den rätta Judomen uttafwade Messias, född af en ren Jungfru, och Himlen

gordt många underwärck: nekande likwäl at han blifwit korsfäst, utan Judas, den Judarne af förseende togo i Hans ställe. Mahomet kalla de Guds sändebud och den sidste af Profeter, påstående at de Christne förfalskat Bibelen, synnerligen i Joh: 15: där i stället för ordet Paraclet eller Tröstare, som Christus säger Hans Fader skall sända, de påstå at Mahomet utlofwene skädt, med mera sådant. Englarne säga de wara corporelle, och intet fria före, at ännu kunna synda: menande at den som tror Alcoran allena kan blifwa salig. Hwru de annars wrida den Helige Skrifts historier, wet hwar och en som läst Alcoran.

Deras gemensamme Tros articlar äro Sju: däraf twå böra tros, och fem göras. De förste twenne äro: At det bara gifwes en Gud, och at Mahomet är Hans Profet, hwilcket dageligen da de kallas till bön, utropas med följande ord på deras Moskeer: Allhaa Akbar, Allhaa Akbar, Aschhadu. An La Illhaa Illahaa Aschhadu Anna Muhammed Dann Resulul Laa Haigia Las Salha Haigja Lall Falhaa Allhaa, Ockbar La Illah haa Illal Haa. Som skall wara: Gud är stor: jag ärkänner at det bara finnes en Gud, och Mahomet är Hans Profet &c. Shyas tillägga uti sin bekännelse, at Ally är Guds Vicarius; men sådant willa Turkarne alldeng höra utaf, hwilche utom dess äro så scrupuleuse, at ingen som utsäger denne tros bekännelsen skyjper fri med lifwet, om han är af annan tåra, däreft han ej låter omskära sig; men Sådant höres ej här utaf.

De fem andre puncter som föreskrifwas till at göra, äro 1mo Kroppens Twående, hwarwid de hafwa många reglor, och dyfwen Sris emellan skiljas uti. Simnis låta wattnet rinna ifrån armbogen ned till händren, däremot Shyais twätt om, wåta händren först, och så låtat löpa längs armen, med dylike flere

punctlics. 2: Bönen, hwarom nedanföre skall talas. 3: Almosogiwande. 4: Fastande, hwilchet de högeligen recommendera, och utöfwa andre tider practisera hela Månaden Ramazen igenom, stafwerande då, at Kälfwetet är stutat och Himmelen öpen, så alle som då do, saknet blefwa salige, och antingen för det 5te Pelegrimsfärd. Denna förrättas gemenligen till Mecca, och de påstå, at den åtminstone en gång i ens lifstid bör göras. Ifrån Surat afgick fordom alltid ett Skepp, lastat med skänker, och Pelegrimar till den orten; men sedermera har en sådan helig ifwer lämmeligen afkalnat. Om man skall tro Tavernier, lära Europeerne som här uptäts, intet hafwa orsak at wara misnöjde med opphörandet af denne färd, emedan dese ifrån resan hemkomne Helige, stundom i sin blinda ifwer begingo åtskilligt öfwerwäld. Han berättar den wanan warit hos somlige, at wid hemkomsten springa med en förgiftad dolck i kring gatorne, och nedstycka hwem de råkade af andre religioner, troende därmed göra Gud och Mahomet en tjenst, och blefwo de af pöbelen som Helgon ansedde, i fall de omkommo i sin nit. Wid Suali, hamnen af Surat, har år 1662 händt, at en sådan Fakir på en gång nedstuckit 17 Hollendare, innan han sjelf blef dräpen, hwarpå dess Kamrater reste ett stort monument öfwer kroppen, och fastän det stadigt af Europeerne nedrefs, restes det af de andre alltid opigen, som där förrättade länge sin devotion till den aflednes hågkomst.

Moorerne äga uti Surat ett ansenligit antal större och mindre hyrekor, som de kalla Mosheer, hwilchet är ett brutit ord af Meschid. De stäste äro bygde med Cupoler eller hwälfwe öfwerst på, samt stundom små pelare å örnse sidor af ingången; några hafwa ock så Minarets eller höga Torn; dock dese äro få, som förr är sagt. Uttanpå äga de inga synnerlige

Sträter, och än mindre innanföre; Waggarne ses helt slätt och huttlum-
made: ty alle Mahometaner hafwa en styggelse för Bilder, troende at
de å yttersta dagen skolen fodra sine själar igen, af dem som tacket gö-
ra eller måla dem. Uti den waggen som wetter åt wäster är ett hål
som de halla Kibla; detta utmärcker belägenheten af Mecca, hwart
at de wända sig under bönen, och mitför ingången är en stol eller
trappsteg hög, med lessonger å sidorne likasom en trappa för ett hus,
hwarpå Prästen står, då han läser för dem. Utan före hwar-
och en finnas Wattnthankar, at twå sig uti innan de börja Guds-
tjensten, warande ofwan på dem Mahomeder därifrån deras Mäwa-
ser eller Ropare kalla folcket till Bön. Detta sker hem 5 gr
om dagen 1: Twå timmar innan Solen går up. 2: Strax efter
dess uppgång. 3: En halftima efter middagen. 4: Just i det Solen
går under, och 5te twå timmar därefter. Roparen gifwer hwar
gång förut tiden tillkänna som den börjar; Han klappar båda
fingrarne i öronen, wänder sig först åt wäster, och sedan åt de tre an-
dre wädersträck, utseyande den förr nämnde Trosbekännelsen: Jag
har likwäl anmärckt, det de tala den så sagta ut, at fastän jag med
fut hörsel och lyst intill, har jag knappast kunnat hört orden,
så ingen under är det så få åhörare samla sig, och ofta Prä-
sten och Roparen ensamme utgöra hela församlingen. De lämna sine
skor utanföre då de skola ga in i bönen, och twå sig om fötter och hän-
derne, hwarpå de falla på knä, så hufwudet emot marcken, och oppre-
pa sin trosbekännelse. Prästen läser sedan opa för dem en bön utur
en Arabisk bok, hwaraf de kanske ingen ting förstå, och slutar sedan
med Guds och Mahomets åkallande. Freclagen som är deras Sab-
bath, bruhas ingen annan wälltyfighet, som jag kunnat märka, än
annars, hwad orsaken är därtill, wet jag ej, om intet Morernes ringa
åhaga för religion, ty de handlera sådane saker mycket kalsinnigt,
och profanera ej allenast sielfwe sine Moskeer: utan också bry sig

intet om at främlingar gå där in: En sak som i Constantinopel kunde kosta lifvet, om man ej wille blifwa Turk.

Morerne tillåta inga af sina Fruntimber at besöka Moskeerne, så man således aldrig får se några där, icke ens af dem som bruka publiquet gå på gatorne. De hafwa twifwelsutan wäl bestämt, huruledes hos en del nationer, hwilken under täckelse af en devote omgångsel, besöka hwarandre alle timar och i alla platser, utan något anseende till en nödig anständighet, och ofta göra religion till ett täckelse för sine immoraliteter, så det derföre ingen under är, om de wela utestuta dem ifrån sådane rum, som de inbillat sig så farlige för det swagare könet, och hwarest de derjämte så ringa lärdom och upbyggelse kunde inhämta: besynnerligen som den medfödde swartsjukan wäl är i stånd, at alarmera dem för mindre orsaker.

Alle Sjeiks måste hämta sine Chatibs eller präster ur Jndostan, hwarest de mäst äro Sunnis: och fast de måste lefwa som subalterner under Sunnis, äga de dock all frihet, och det bästa bland detta folket är, at de lätet bry sig om förfölja någon för Religion. De hafwa en öfwerste präst öfwer sig, som kallas Sjiat eller Mufti af stort anseende, och som bor i Förstaden, hwilken äfwen som Arabab med dess stafte behåfter följer Abubeckers förklaring öfwer Alcoran. Det gifwas och så i bland dem åtskillige ordens personer, de där föra en mycket strang lefnad, dock till största delen ej äro bättre än Kedningarnes Fogis. En sort af dem kallas Fakirer, som på hwarjehanda wis plaga sig, at utpräs så ur de nidske Morer någon almosa. Jag hafwer sedt dem som helt nakne dragit efter sig järnkädjor om hals och ben af en ansenlig tyngd; andre som med stora dartar skurit sig i kroppen och mera sådant, emot hwilcke gemene folcket wisst sig mycket barmhertige, och anseedt dem som store Helgon. Deras bästa skord hafwa sådane de aren som regnden först infaller; ty då stryka de gatorne op och ned, ropande med full hals alt för ett: La La Jlla: Store Gud gif oss watten, hwilchet det wid-

skyppelige Folcket, som wäl wet hwad dagenhet torkan förorsakar dem, an-
ser för mycket kraftiga bönor; och därföre nkeligen belönar deras moda
Åtskillige ibland Hasanisterne finnas äfwenledes, som påstå sig wara
af Fatyma Mahomets dotter, hwilcke kallas Seijels, brú-
ka gröne Turbanter, och äro i högt anseende. I Druse Mesgid eller hús-
wiahyrkan i Surat finnas stora hwälfda grafwar, för dem ibland desse,
som dö uti och ikring Staden. I den största hänga dubbla
Kiolar af sammet öfwer kistorne, och rundt om stora Lampor och Lanter-
ner, hwaruti ljus brinna alla nätter. De lära äfwenledes anse Strits-
ägg för någon besynnerlig prydnad, eller halla dem för någon märkelig
sinnebild; ty man finner ett stort antal af dem upphängde både på det om-
talte ställe, och i de mässe deras öfrige Moskeer. Morerne sielfwe, än-
skönt de annars inga Bygdter äro, nalekas ej desse Helgons hwilostallen utan
wördnad; dock neka framlingar bese dem, allenast de taga af sine skor.

Ehwad Morernes hufwudfördelning uti Shijais och Sunnis, finnas i-
bland hwar och en af desse åtskillige andre mindre delningar. Det för-
säkrades at ej färre än 24 sådane små Secter skola träffas innom Su-
rat, som alle på ett eller annat sätt differera; dock swårligen kunna urskil-
jas ifrån hwaran, om ej på deras bröllop, då Bruden på hufwudbonaden
bär wisa märken, som gifwa tillkänna af hwad Sect Honor. Sammaledes af
desse gå i sine meningar så wida ifrån hufwudprincipierne, så de
hwarken kunna kallas Rednngar, Judar eller Mahometaner. Sådane
äro Musci, som observera både Moysis Lag och Alcoran. Mollack
däremot bruka många Hedniske ceremonier och anses alldeles som hät-
tare; de sägas hafwa en fäst, hwars tid ingen wet, och hwilcken blifwit
den främmande förbuden at fira, då både konen samla sig i ett mörkt
rum på en dem allena bekant ort, och där bega sine mysterier, gif-
wande sedan hwarannan wisse märken, så den ene känner den andra
igen när de komma ut. Det är annars en allmän anmärkning med
alle Morer, at deras seder i många delar blifwit blandade med Genti-
vernes. Deraf fråga Braminerne om onda och goda dagar, nyttja

deras widskeppeliga Läkemedel, och äfven många af de Store Herrarne vid Hofvet, tillåta ej allenast, utan uppmuntra äfven hemligen sine Hustrur at dö med dem, så man i Dehli har efterdöme af sådana, som efter deras Herrars afgång, skuttit sig inne, och med Kniset trängt opp sig sielfwa.

Det finnas likwäl många sanskyldige Mahometaner, som Persianer och Araber; äfwenledes de Kaffrar hwilcke härstamma ifrån Æthiopien; men igenom Muscat och andre Arabiske platser hitkommit, de där påstå at wara de ifrigste Mahomets efterföljare i Guzzurat, och tillägna sig namn af Sidi eller Herre. Desse alle föragta så de andre, åtminstone dem som ifrån Centwer omskiftat och blifwit Mahometaner, dem de kalla Bastah, at de ej willa allierä sig med dem. Den rike Köpmannen Forcheriden, som hade så kraftige medel at recommendera sin alliance med, feck för samma orsak afslag af Osman Schidiebij, när Kan friade till dess dotter; så det således här går helt annorlunda till än hos Turkarne, där de räkna för en stor sällhet at gifwa Proselyter, och hwilcke där, framför andre upphöjas och äras.

Moorerne bruka at fira åtskillige fester, som mäste deles åro ordinarie och angå religion. En och annan infaller medan wi wore här, och begynner den så kallade Abrahams offers Fäst, den Moorerne nämna Bacheriet, och Persianerne Kaïst Corban, hwilcken solenniserades den 30 October år 1750, som war den 10de af månaden Zilcade. Gouverneuren for då ut proechtigt kläddor, sittande på en gyllende Thron, som bars af en Elefant, och omgifwen af alle sine högste befallningsmän, underhafwanede, och Militie, som gorde att nog widlyftigt följe. Kanonerne lossades på Kastellet, och de förnämste af alle stånd, Handtwärckare och flere Surats Innwånare gorde för Honom sin opwagtning, under det, at helt tunna löf gorde af förgyllt Silfwer ibland mängden af Skattmästaren utkastades. Fordom när Kastellet af en independent Nabob förestods, war denna den enda dagen i året, som Kan ägde frihet at komma ut, och till ett skenaf

samma sed, förfares med en sådan procession ännu, fast omständigheterne
äro ändrade. Alle förmögne Mahometaner slagtade denne dagen får
och Getter, som deras präster med flere ceremonier signade, under det två
grina Mahomets Standaror höllos därföfver, och en stor samling af in-
strumenter utgjorde ett obehageligt Skrän, hvarpå pöblet delade köttet
af de döde kreaturen med stor begärlighet sins emellan. Detta skall
vara en förfallning ifrån hurn Mahomed Abraham på Guds befallning
ville offra, som de säga, sin son Ismael (: intet Isac:); men ombytte sedan den
samme emot en wädur, och är en bland Mahometanernes största fester.

En annan ej mindre högtidelig, till hågkomst ifrån Iman Kasseins
drap uti kriget emot Yezid kalifven af Damas, inföll den 29 Nov:
samma år, och firades allenast af Shyites. Den påstod i 10 dygn, då där
intet annat sags, än ständiga processioner. De hade förställningar
af hela acten huru den tillgick, med bilder, häftar, och dylikt af hoptk
målat pacpapper, som i sig sjelf intet var oarbigt at åskåda, fast största
nöjet bestod uti at den otroliga mycknehet af folck, som vid det till-
fället var samlad.

På trettonde året eller förr omskära Mororne sine Barn, alt
efter som de snart lära sin Trosbekännelse och Religion. I gifftermåls
saker leror det äfven så litet på contrahenternes egit wahl, som hos
Gentiverne: Brudgummens Mor och Systrar bese Bruden och utröna
dess egenskaper, hvarpå Fadren friar för honom, och ut sätter Brud-
skatten. Sedan han då med mycken stät ridit till Brudhuset, wigas
de samman af en Cazi eller Dommare med wissa ceremonier; bröllo-
pet följer så strax därpå, varande äfventedes uti Surat brukeli-
git, at Brudgumen, lika som hos Banjans, efter Solenes nedgång led-
sagas med Skate af sine Slägtingar och kamrater kring de förnämste
gatorne. Lagen tillåter dem at hafwa fyra Hustrur; men utom
dessa äga de förmögne ett ansenligit antal Bihustrur eller Grillor,
hwilcha ständigt innesluta hållas i deras Seraglier eller Kuraans,
där de opwaktas af Swarte Snöpingar, som en stor del äro födde

Kassrar. Det får utom desse ingen se dem mera än Herren Sjelf, och en annan dristar ej en gång fråga efter, eller tala om dem i hans närvaro; at bara med begärige ögon se åt ett Harams besynnerhgen om det agar nagon öpning åt galon, kan intet mindre åfladkomma, an en allvar. som påminnelse från hus Herren, at för framtiden innehålla därmed, och rifsguen är för stor, och faran näftan för saker, at gnida till det samma igen sedan man en gang blifwit warned. Så snart Hustrurna kommit i Mans eller först mera sin Herres hus, opphörer alt sällskap med anhörige på mellanfidan. Sjelfwe Fadrarne åstunda ej bryta emot en sedwane, som de Sjelfwe i sin tid warit måne om at bibehålla, warande de fläste bland dem af de Fader, som anse deras barn (:atminstone döttrar:) som en olagen påfördd af deras ungdoms nöjen, hwilcka som de gärna skulle sedt at de intet följt däraf, så omfatta de med intet ringa nöje all lägenhet, at göra sig frie ifrån dessne börda. Detta twungne och ständige fängelse ger anledning till tusende tals intriguer, at kunna misinnera sig hos sin man, eller på annat wis stilla sin lyftnad, opwäckande en oupphörlig jalousie alla dessa småstrur och frillor emellan, som plagar dem med mistanckar, afwund och hat, dymedelst de fläfta leda ett onkeligit lefwerne. Emedertid felar intet af det som tjänar till deras ro; alt tillbehör, kläder, oppasning med mera är prächtigt och tillräckeligit; och de som framför andra kunnit at betaga sine män, kunna intet sejas må så illa, emedan de oftast ensamma styra dem helt och hållit efter sitt Egit behag.

Var nagon dör utan arfwingar, hörer qwarlåtenskapen strax Magolt till; derk är at observera, det blandt de söne som wid hofwet hafwa tjänster, tager Kan alt hwad de lämna efter sig, och gifwer Barnen hwad Kan sjelf will däraf. Ibland medelmattigt folck, så Hustrurna först sin bruddskatt ut, och sedan delas så, at Sönerne taga dubbelt emot Döttrarna. Hwad bruk de hafwa

med sina döda, och hvem de digta at Englarne Crikker och Munkar förhöra dem så snart de blifwit jordade om deras tro, och flere sådane fabler finnes allt hos dem igen, som om Mahometanernes tåra något skrifwit, och gås därföre förbi. De opresa af sten och ler åtskillige minningsmärken öfwer de afledne, både in och utom staden, besynnerligen wid wägarne: twifwels utan at bibehålla högkomsten af dem så mycket längre, och påminna de förbifarande om sin dödlighet: En moral som wore gamle förfäder äfwen wore nog mane om at implantera. Alla Stora Herrars fruntimer bewaras och underhållas i Seraglierne, och aflägga till tekn af sin sorg alle sine ringar och zirater. De änckor som ämna gifta sig igen, må intet göra det förr, än 4 månader och 10 dagar efter Mannens död; men alla som ämna förblifwa i sitt änckostånd, bruka stadigt hwita kläder.

IX^de^ Capitlet

Om de Indostanske Parseer.

Det Tredje slaget af Surats Hufwudinwånare äro Parseerne eller Partherne, ett fridsamt, enfaldigt, stilla, och oskyldigt folck, som så till sedar, som skapnad och hy wida skiljа ifrån de andre, warande mycket hwitare än Mohrer och Gentiverne, fast något bleke; dock annars af wackra lineamenter och styfwa lemmar, och kan jag försäkra det man näppeligen uti Europa skall finna så allmänt wackre Barn, som deras.

De härstamma ifrån Persien, däraf Indianerne tagit anledning at kalla Dem Parseer, och äro lämningar utaf detta landets äldsta Inbyggare. Man nämner dem dagligdags Gebers och Gauwer, som betyder en Afgudadyrckare, och åfwentedes Moch peres, eller Edens tilbedjare: hafwande de sine förnämste wånings platser i Caramanien wid Persiske wiken, och synnerligen i Provincierne Yezd och Kiriman, hwarest de med myeken

id och flit idka och opodla landet, så det liknar ett paradis emot det Mahometanerne inehafwa. De fabricera dänjämte åtskillige ylle och bomulls waror, tapeter och dylikt, hwilcha för sin finhet och godhet mycket wärderas bland Persianerne, och fast deras antal i hela detta stora Rike ej tros öfwerstiga 60000 personer, göra de det likwäl långt större gagn, än mångdubbelt deras number af Mahometanske Inwånare.

Här och omkring Surat finnes en ansenlig samling ifrån dem, och försäkras det de ej äro färre än 20000. familier, alle arbetsamme och ständigt sysselsatte: så att de med skäl må anses som de nyttigaste lemmarne i hela Staden och kanske de ende, som den för största delen har at tacka för sitt flor. De flaste af Stadsens fabriquer i silke och bommul drifwas af dem. Alle Skeppsbyggare, Snickare, och flere handtwärkare (utom Skomakare och murmästare:) bestå af denne nation, och en stor del idka och opodla äfwenledes marken och åkerbruket, Synnerligen wid Domes, hwilket de anse som den ofkyldigaste, ädlaste, och Gudi behagligaste Syssla ibland alle. Däribland finnas wäl också handlande, fast mycket få: En och annan sades bo i Bombay om twa till tri Leck Rupeers Egendom, de öfrige äro oagtadt alt sitt trägne arbete ej rike. De nöja sig med sin dageliga utkomst, och tåla allas les inge tiggare ibland sig, utan drifwa dem som äro tåte till arbete, och underhålla sådane som för ålder eller sjukdom ej förmå göra något, så man kan säja, at oförtruten flit och kärlighet emot sine trosförwanter äro dem medfödde dygder som de i sådan grad utöfwa, at Christne af dem borde taga efterdöme.

Ett stort antal af dem tjäna Europeer- och Banjanerne för oppasare och drängar, och äga den characteren at wara trogne och mane om det dem anförtros. Hwru wida det första har sin richtighet, kunna de bättre säga som det försökt; men wist är, at de intet äro frie för Egennytta; åtminstone måste man intet genom dem göra någon synnerlig handel, emedan de sällan försumma at taga sin del däraf, utom at de tillägna sig enthten procent af hwad de sälja eller köpa, som kustomada af dem kallas; doch sådant är en wana de sått med obekante Europeer, som man lätteligen kan opphäfwa, endast man sielf dirigerar sina affairer.

Allesammans bruka sitt skägg, som äfwen som håret är swart, hwilc-

het sednare de rätta af behållande allenast, som Gentiverne en löfs wid hwart öra den de hålla Djulfan, dock weta ej nagon orsak hwarföre de hafwa det, mera än at deras Lagstiftare så befalt. Skiladnaden är ingen skiadnad ifrån Gentiverne: de hålla Sig alle snygge, och omsa merendels hwarannan dagren rack. Det enda märcke hwarpa de kännes ifrån andre, är en ylle snogad sno, som gor dubbelt om lifwet, innunder den öfre racken och görteln, hwilcken med twenne knutar, wid halfalns distance ifrån hwarannan är sammanfastad, dem ingen annan må knyta, ifall de gå up, an en Präst som det med mysa ceremonier förrättar. Samme sno nämnes Kasti, och bäres utaf dem alt stadigt, allenast när de twätta Sig i floden, drages den öfwer hufwudet af; de få ej nämna ett ord så länge den är aftagen, och när de stiga utur watnet, wefta de 3ne gr med flata handen ifrån sig, innan den påtages igen, för at hindra, som de säga, hwr onde at aga någon magt öfwer dem.

De hafwa i många mål skeftat sine fordne Sedor, och borgat nye af hedningarne hafftades synnerligen del ibland annat, at de hwarje morgon twälta Sig ulti ko urin. Likaledes synes troligit, at deras Diet blifwit mycket efter dage Sednares rättad; ty de nyttja nästan ej annat än mielck, smör, ägg, och grönt, samt dricka sällan annan liqueur an watten, fastän win ej är dem förbuclet. Kor och Oxar agta de högt, och willa intet äta af deras kött, anskönt noden woro aldrig så stor; fast de wäl hafwa frihet, at nyttja mjlk andre kreatur till sin föda; däremot göra de Sig intet samwete at döda skadelige djur och kräk, warande äfwenledes en del bland dem kyttar, af hwilcke man kan få det enda wille bräd som här wanckar. Förutom äro de mycket måne at ej Europeerne röra deras käril, hwaruti de laga sin mat, och flere dylike med Gentiverne gemensamme bruk; dock gå ej alldeles så wida i widskeppelse med dem, som dese Sednare.

Bland alle kreatur, halla de näst kor och Oxar, Hundar och Suppar i synnerlig högagtning, och mäst de förre för sin wakesamhet. Då nogon är sjuklig och ligger i sielfwa dödsängsten, föra de alltid en hund intill honom, på hwilckens ögon han ser helt stint, twonde dem äga så stor kraft, at de fördrifwa de onde andar som förmenas plaga patienten, och därföre bringas alltid en med till grafwen, när den döde dithöres. De föda också omrighet

af dieſſe kreaturer, ſägande at hunderne ej kunna tala och ſäga åt ſin mening och därföre böra opåminnande hafwa ſin mat: ja, det berättades också, at år 1747 enär ſtor brist war på ris, ſå många tusende af de fatte Gentiverne crepperade, utdelto Parſeerne öfwerflöd mat åt hundar, under det de utan medömkan anſågo, huru de förre af brist på föda hoppetals förſmagtade kring gatorne.

Uti Surat bo en del Parſeer innuti Sjelfwa Staden; men de fleſte hafwa ſitt tillhåld i deras egne quarter i förſtaden; de äga ingen annan Öfwerhet, an at de utwälja en eller två bland ſine älſte, hwilcke föra ordet för dem hos Mooren, då de böra anföra något beſwär, warande annars underkaſtade den Moorſke juris. diction, ſom de öfrige hedningar. Det är också märkeligit med dem, at de lika ſom Judarne tro, det en gång deras Lära ſkall blifwa härſkande, och at de ännu ſkola blifwa rådande Herrar i Perſiske Riket, och den af Gröker- och Mahometanerne förſtörde Monarchien åter oprättad.

Alle ſammans äro, utom ſin ſyſſla, ignoranter ända till och med deras Präſter, hwilcke intet ſtort mera förſtå an gemeneman. De bruka Gentiwernes ſpråk och Bokſtafwer (ſe conf. p. 122), hafwande förgätit eller förlorat ſitt gamle mål. På Aſtrologien förſtå de ſig litet; Tideräkningen hos dem ſkiljer därutinnan ifrån Gentiwernes, at de räkna 365 dagar på året och 12 Månader, hwardera om 30 dygn, utom den ſiöſta ſom har 36. De wilja annars paſſera för ſynnerligen accurate i ſin Chronologie, räknande de år 1750. den 10 October, när deras Nyår inföll: 1119. år och 21 dagar förflutne ſedan förſta tiden de anlände ifrån Perſien hit till Guzerat.

Med denne deras flyttning ifrån ſitt Fäderneſland berättas ſälſamde hänga tillſammans. När Araberne under Omars anförande intogo Perſien, och twångo Inwånarne at antaga Mahomets lära, blefwo de, ſom intet wille lefwa under förtryck, twungne at begifwa ſig, en del till de Öſtligaſte delar af ſamma rike, hwadan de widare flyttade in uti Indoſtan, och de andre at taga ſin tillflygt ned emot Perſiska wiken, hwarifrån de likwäl wordo förföljde, ſå ingen annan återwäg dem öppen ſtod, än at på ſjön förſöka ſin lycka. Wid Log 18000 ſjalar ſägas ſatt åt i afſkillige fartyg ifrån Gombron och Cape Jasques för at ſöka ett roligare hemwiſt; de

dreffues länge omkring på hafvet, och nyssnämde Skeppsfolken ifrån hwaranannan, så ellenast fyra partyg som höllo tillhopa, sedan de af Christ på sprovianten, strök igen hälet, opstäckte Guzeratiske kusten. Detta har skett om natten, och det första de blefwo wase, war en opstånd Eld, hwarjämte de syngo höra Hundarne skälla, och Tuppanne gala, hwilchet de strax togo för ett mychet godt förebud, och häri genom sägas blifwit styrckte i sin mening om Edens helighet. Det nät kommna som de twå Slags djuren gaf dem, rörde dem äfwen så mychet, at de trodde sedant skedt genom en besynnerlig Försynens skickelse, och därföre som en skyllig tacksamhet ännu wisa all ömhet för samma kräk. Indianerne som bodde wid Stranden hwarest de landade, togo också wäl emot dem, och som det snart förmärcktes, at de woro ett godt enfalligt folck, inrymde dem ett tyche Land jämte Sig at bo på; de flesta Städnade omkring Surat, och mychet så qwarblefwo wid Nunzari och Gundiva, där de först Landstogo, och hwarest några ännu bo. De säga Sielfwe at ej flere än fyra partyg ankomme på denne kust: Ett bestått af Åhermän, ett af Hanättwärckare, ett af Präster och ett af Adell, warande ännu de ibland dem, som påstå sig härstamma ifrån Darius Codomannus, och weta räkna op sine ähner intill honom, fast hos Historieskribenterne ingen kundskap, så wida jag kan påminna mig, finnes om denne Monarchs manlige afkommande som honom öfwerlefwat, så fruct man ej will taga auctor Utaf lasändra till hjelp, och med honom statuera en Artaxerxes, som under Orndatis namn lefwat efter Fadren. Man må wäl tro at desse Persiske adelsmän intet beröma Alexander: de må wäl också så nyta den förnöyelsen at tadla Hans ärregirighet, sedan de anse honom som hufwudet af sin olycka, och utom hwilchen de mena, at hanske den konga Persiske Thron ännu kunnat warit besitten af den gamle Konga Stammens fosster.

Hwart de andre Skeppen tagit wägen som woro med dem i sällskap, weta de ej at berätta, emedan de alldeles hört af dem; emellertid är troligit at de några annorstädes stadnat, och nedsatt Sig. Det är något märckeligit man läser uti En Arabers Abu-Zeid al Hasan's resa af Labbe Renaudot

öfversatt, och skrifwen ifrå år 915: at när Chinesiske Rebellen Baichu, intog Canton (: den förnähmge muna wara Staden Canton dit många Utländer då handlade :) ihjälslog han utom Chineser, 120000. Mahometaner, Judar, Christna, och Parsser. Commendeur Roggewin anmärcker tillägnes, det Han i Sydsjön påfant en ö, hwars Inwånare förde ett oskyldigt Lefwerne, och skilldes ifrån andre Indianer Synnerligen därutti, at de tillbådo Elden, hwaraf han wille sluta, at de måtte wara ättlingar af de gamle Persianer, som genom Skepsbrott ej: på annat sätt hitkommit och ökt sig.

I Ormuz betråffar dem som landwägen inkomma och nedsatte sig på Indiske Grantzen, så finnes däruttaf inge flere igen. Samerlan begynte först förfölja dem, och när Shah Baboer intog Indien sedermera, ihjälslog och utrotade Han resten, utom några få som blefwo Mahometaner och läto omskära sig: warande sålunda inge ibland dem lyckligare, än de som råkade in ibland de enfaldige Indianerne, hos hwilcke de ännu i denna dag lefwa i bästa enighet, obeswärade för alt samwets twång.

Jag har hafft många conferencer med de förnehmaste af dem, för at tilfråga dheras Religions sattser, och få rätt underrättelse om de wanckeligen dyrcka Elden som en Gud, efter Allmänhetens berättelse; men i stället för ett rent Swar, altid tilbakas i stärck passion blefwit tilfrågad, hwem som skapat allting? om Elden sådant kunnat åstadkomma, och om intet man borde hysa så mycken god mening om dem, at dheras stodne tancka, det de, så wäl som andre menniskor hade förnufft nog at begripa detta wara absurt. Emedlertid, de mycknе ceremonier som de bruka wid Eldens hanterande, och den stora wårdnad och omsorg, som närmare hommer en dyrckan, hwilcken de wisa för detta Element, sätter mig, det föregående oagtåt, i den tancken, at ibland den enfaldigare hopen hos dem, såwen som bland andra Nationer finnas Dem, hwilcka i sin yrhet misstaga wärket för mästaren.

De som wäl i Sin religion äro underrättade (:ty jag har räkat dem deras prästor, somligt därutinnan tämmeligh mätteligh kundskap:) förklara

Således sin mening: Att det gifwes En Ewig Gud, som de allmänt kalla: Zaname Jesda eller Cúddaj, och flere namn, hwilcka de hafwa på Honom till 1001 st. Den samme är Enrådande, alldeles Fri, och har Skapat werlden. Under Honom stå sin andar eller Änglar som äro Dess Tjänare, de där hwar och en hafwa sin befallning, hwarföre de måste göra Honom räkenskap. Den förste Hamasda, tager wara på Menniskjan. 2:o Bahman drar omsorg för kreaturen. 3:o Ardebask, är Elden och bewarar den. 4:o Sarjwar äger opsyn öfwer Metallerne. 5:o Aspandat öfwer fordbruket. 6:o Khordat öfwer rätnet, och 7mo Ameredat öfwer alle wäxter och Träd. Jämte desse finnas 26 mindre rarelser, som tillsammans kallas Gesbo; men annars äga sine förskilte namn, bland hwilka somliga af de Himmelska kroppar äfwen inbegripas, dem de tro allesammans äga en själ; Desse Gesbo tillägnas också sine förrättningar, och fast de wäl tillstå, at de intet utom tillstadielse af Gud kunna göra Menniskian något, anropa de dem ändå, såsom de där mycket genom sine förböner kunna uträtta. Utom detta statuera twenne Principer, det ena som är ophof för det goda, nämna de Ljuset eller Ormasd, och samma namn tillägga de äfwen Gud, och det andra eller ophofwet för det onda: Ariman eller Bilt, som de säga wara samma, som wi kalla Djefwul. De tro det ej wara ickt i dennes magt, at göra dem icke tillstadjelse ondt; men fingta icke dästo mindre at förtorna honom, såsom owiss hwad en gong kunde hända i fall han finge frihet.

Det är wist, at de wisa stor wördnad för Elden och Solen; men de påstå, som förr blifwit anmärkt, at intet därmed mena annat an Gud, hwaraf detta Elemente är ett Emblème, och hwilcket för den stora nyttan det gör Menniskian, är det tjänligaste at afbilda Honom. De säga ock at i Persien på ett berg i Provincien Kirman, den ewige eller stadigt brinnande Elden finnes, som för 37 Secula i förste Persiske Konungens Keyomerse tid blifwit anländ ifrån Himmelen, och stadigt där underhålles. De wilja aldrig släcka någon eld, och om den anländer nå-

ge hus, dämpa den med ford men ej mätta, hwilchet sednare de ej eller tåla se at någon ofvanar. De underhålla elden alldrig med något som do anse som orent eller gifwer stanck ifrån sig, wilja intet eller sielfwe blåsa opp den, emedan de tro Honom oreras dyderas anda. Jag har många gångerro- at mig med at anse, när något tyis blifwit afputsat, hurn af Persiske barnen, hos hwilcke denne wordnad för Elden inplantras med malet, några lagt sig öfwer Ljusbrand, och frammumlat det förtefte som mö- jeligit warit en hopp med böner, utan att störas röra sig ur stället, så länge en gnista funnits qwar därubi.

Då de om morgnarne göra sine Böner, som helt fort frammum- las emellan tändren, wända de sig emot opgående Solen. De bedja fem gånger om dagen, och om någon kommer in, och förstör dem under den samma, springa de mycket hastigt tillbakas, liksom de blifwit förskräckte, begynnande å nyo, så snart de äro bortgångne, som hindrat dem. Jag wet ej om de hafwa några wreko högtider; men den förste och 20de dagen i hwar månad fira de, ofwenså wäl som wisse fäster för hwart Element, då de instuta sig i förshelte hus, som skola tjäna för kyrcka, och med galler för fönstren äro förwarade. Därstädes tra de sig i ko wirn, och en af Solen opptänd eld sättes fram på ett bord, därföre deras Präster, som kallas Darab eller Herbod frammumla sine böner, bindande under det samma ett kläde för mun, eller hålla handen därföre, så ej det helige Emblemet skall oskäras.

Der finnas ofwenledes ibland dem Secter, som likwäl intet an- nat äro, än en reformation ifrån de wilfarelser och seder, som in- smygt sig utaf Gentwernes lära. En Uhrmakare, som närwarande Mogoll Ahmet Shyah, för det Han presenterat Honom en wacker Mulasna, gort till khan, fått Han intet något ägde at underhålla sin nya wärdighet med, ånskönt Darius sages warit en af Hans förfa- der, hade begynt härmed, och ägde många medhållare: så at Han wan i godt hopp, at bland sine Landsmän förwärfwa sig ett odödeligt namn. Twifwelsutan lärer Han ment ett sådant tillbud anständigast för sig, som prätenderade till en så hög härkomst, at dängerom wisse

dess sanfärdighet, och hållit före, at stå i Parseske Almanackan anno-
terad för ett Helgon, woro sist intet en sak till föraktandes, enär han fant
alt annat happs ute at få nyttja det heelers ställe, hwartill den förmente bör-
den berättigade Honom.

Sin Lagstiftare kalla de Zerdusch och Zertost, som skall wara Zo-
roaster, och blifwit född i Persiske konunges Gustasps eller Hystaspis
tid, den 18de i ordning ifrån Keyomarse. De säga honom wara boren af
En Chinesisk Moder, som förut haft Gudomelig uppenbarelse, det af hen-
nes Son skulle blifwa en stor Profet: berättande widare, huru Han red-
fort deras Lagbok ifrån Himmelen, omwändt Gustasps ifrån Sitt
Afgudsri, och mera sådant, som smakar för mycket af fabel, för at beha-
ga Läsaren.

Denne deras Lagbok nämna de Zend pasend Vasta, och berät-
ta Honom innehållit, jämte grundsatserne af deras lära, hwenne andre
delar om Creatur- och Siäl-kunnigheten; men säga Sig ingen af-
skrift äga däraf, utan at deras Persiske Landsman bewarad den
samme. Emedlertid så berättar Chevalier Chardin, at Shyah Ab-
bas den Store, gordt stor fragan däröfwer, och äfwen gådt så långt, at
Han låtit döda deras öfwerste Präst; dock ändå ej kunnat få den,
så han twifwels utan lärer wara förlorad.

De tro at en af de mindre andar håller ständigt opsigt öfwer
Menniskans gärningar, som han noga anteknar, och när de dö, för-
rer deras Siälar inför wisse tillsatte Domare, de där tilldöma dem
som wäl lefwat, Himmelen dit en Engel ledsagar dem; men de on-
de halfwetet, hwarest de spökas af ständig brand, och allehanda för-
giftiga Djur tills 1000de år äro förbi och wärlden blifwit förgån-
gen samt en ny skapad, däruti de åter igen skola lefwa å nyo.

Desstalla Nativiteter för sine Barn, och bruka gjuta watten på
dem, som tjänar för en renelse; men gifwa dem ej Sitt Casti eller Religi-
ons märcke förr än de nådt tolf år. Menniskans noja Sig med en hu-
stru; dock om hon under en wiss tid är ofruktsam, så de lof at taga
annu en till, fast sällan de göra det. Menniske gifta Sig intet

gärna andra gången; men hustrurne få å nyo taga Sig man sen den förre är död, på det de ej må falla i fråstelse, at bedrifwa nagon ohugt, som hos dem är en grufwelig Synd, och alldrig skall höras ifrån. At då barnlöse är en den största wanähra; och ändå så hafwa de en ganska dryg Swårighet när de skola gifta ut sine Söner, emedan det är brukeligit at gifwa Brudens Föräldrar och anhörige ansenlege Skänker, som ej kunna göras utan mycken kostnad, och därföre tråla och stå på de fattige som hafwa barn altstadigt, beröfwande Sig emellertast nödigt Lifsuppehälle, för at få dem wäl från Sig gifte; dock äro Sönerne däremot plägtige at ärfwa Föräldrarnes Skuld. De fatta ofwan så stort wärde på prägtigt bröllop, som nagonsin de andre Gentiwer, bruka merendels samme ceremonier, och lika Calvacader kring omgåtorne med Brudparet, som de.

Parseernes sätt at gorda sine döde, tiknar hwarcken Christer. eller Gentiwernes. Deras grafplatser, som äro långt utom Städerna, hafwa en hög mur ikring Sig; men äro annars öpne, hwarinnan före en djup grop med galler öfwer sinnes gräfwen, därofwan på luken laggas, tills de af Solen, wädret, eller roffogelur blifwit förtärde, då benen falla sönderhelt ned igenom gallret. En sådan hafwa de också hälsannan mihl ungefär ifrån Surat; men alle försäkrade mig, at stancken på en fierdedels mihl omkring woro så odräglig, at ingen kunde nalckas därtill, och därföre stillade jag hällre min nyfsgirighet, än at göra mig mycket omak med at få se en sak, som hade så litet encouragement med Sig.

X^de Capitlet
Om Surats Inwånare Näringsfång.

Således är i korthet anfört det förnämsta af de anmärckningar, som blifwit gorde om de tri Hufwud Nationer i Surat, deras Skilljagtige sinnes beskaffenhet, seder, och religion: nu står endast tillbakas at omorda Dessas Handaslöjder och näringsa-

fång, en af de angelägnaste; men derjämte swåraste pundet, som förefal-
leren, som beser Främmande orter och länder. Det är ingen så mycken
swårighet på utländske platser at få begrep om sådane saker, som stån-
digt falla i ögonen, eller hwilcke Inwånarne Sielfwe anse för minnesvär-
de; en må wara allerig så mycket Främling i ett land, som en will,
så felar ändå sällan handledning däruti; men at få insigt uti det
som angår deras inrättningar, hwilcka en del anse som hemligheter i
sin närwaro, och andre åter handlera som saker, ej just så tjenerli-
gen wärde en resandes påagtning, hwilcken endast tros efterse det som
är curieust och owanligit, där till will mera. Ett långt wistande
på samma ställe, grundelig kundskap i tungomålet, och fram-
för allt Anseende nog, för at förwärfwa sig de förnämste Inwåna-
res förtrolige omgänge, måste därtill, och allt sådant äro saker, som ej
kunna inhämtas och förwärfwas på en kort tid.

Det är klent tekn, när nagon begynner med, at föreställa sa-
kens swårighet, det han antingen will opphöja sin Egen förtjänst,
därwid, eller med ursägter täncker bemäntla sin okunnighet. At
jag intet kan hafwa det första affeendet, lärer ofullkomligheten af
det som följer, tjäna mig för ett kraftigt prof; men jag will just intet
eller göra mig alldeles skyldig till det sednare, besynnerligen som
jag måste tillstå, det jag på ingen tid anwändt mera möda, och lik-
wäl i intet mått flere händer: twifwelsutan till en stor del där-
af hänflytande, at mine omständigheter och Sysla ej tillåtit mig
all den frihet och bequämlighet, som saken och min Egen böjelse
kunnat fodra. Om därföre Läsaren intet räkar i detta Capitel
hwad titulen lofwar, till nöjes utfört, så är det ej min skuld;
jag har genom detta förfal allenast welat betaga all anledning till
widrige tanckar, på det jag sedan måtte åtnöja mig med tillämpnin-
gen af Aesopi Fabell, om barget som skulle föda.

Jag skall allderaförst i detta Capitlet kortteligen handla, om de

Höjder som jag funnit dem lika, såwensom om deras fördebruk; och Seeerne-
ra i de följande bjuda till nagot widlyftigare at tractera om Hande-
len, som gördt denne ort så rijgtbar.

Det är intet hos Mooerne som man får söka efter arbetsamhet;
det måste wara alt för litet behof af Pioner, Soldater, och Kustjänare,
när de skola lagga sig allmänt på handtwärck; och Allmänheten af
Gentiwerne må blifwa mycket trängd af hunger, om de skola wara flit-
ge. Det är fuller wist, at en stor hopp af dem ej felas krafter: Störste de-
len sådane wi halla Bärare, daglönare, och dylike, bestå af dem; men
det göra oncla så trögt med alt hwad de göra som är mycket beswärligt,
och man skall med så stort twang få dem därtill, skolande de sål-
lan företaga nagot innan dagen är halfgden, så man lätteligen kan
sluta, hwad de woro begwamligast före, om ingen nöd twang dem.
Således bero de flåste höjder på de flitige Parseerne, och änskönt i
bland ele andra twå Nationer såwen räkas arbetare så äro de så
få at de förres antal lätteligen öfwerwäljer dem, och man kan med
skäl säga: at lika som Banjancerne äro Surats köpmän, så
äro Parseerne dess handtwärckare.

Doras Silckes och Bomulls Wäfwerier, syssesätta en myc-
kenhet af dem. Det mästa Silcke som här förarbetas, föres ifrån Ben-
gala, hwarest det äfwensåwäl som det öfrige Mogolls Silcke, producera
af särskilte maskor på olika årstider, hwarefter sedan dess godhet skil-
jes. Det fördelas uti Sex Slag. 1° Aggudbund är det bästa och spin-
nes af Maskarne i November månad. 2° Scheitabund, därnäst, i Fe-
bruario och Martio. 3° Sawabund, i Julio. 4° Asforibund uti
May och Junio. 5° Sakbund, i April och May, och 6° Mang-
bund, som är det sämsta, i Januario. Februario, Septb: och Octob:
Månader arbeta maskarne intet.

Det är gulagtigt i sig sjelf; men det säges at somlige bruka
bleka det med Pisang aska. Uti Surat förwärkas ej mycket däraf;

man mäſta delen går till Amadabath, hwareſt de göra af ſamma, om-
mycket Tapeter, Ottelaſſer, och andre de kalla Pattoler, inwäfde med guld
och Silfwer ſom äro präktige och dyre ꝛc. annars har jag inge andre
ſidentyger ſedt ibland dem, faſt Taffeter och Sattiner inuti Lanclet
ſkola tillwärkas, mera än Chineſiske och Perſianske, ſom wanl hoft-
ſamme nog. Perſerne emploijera litet ſilcke och ſtorre delen i band
och frantſar; men Synnerligen i Sine Allegeis eller halfſiden, där-
uti warpen beſtar af fint bomullsgarn med Silckes inſlag. De hafwa
dem af alle färgor, äfwenſom ranelige och rutige, och bruka Turkarne
och Perſianerne med flere dem nog till under kläder, emedan de halla
länge, och ju mera de twättas, deſs wackrare blifwa de.

Deras förnämſte Fabriquer äro i Bomull, ſom årligen ſås och in-
ſamlas i ſtor myckenhet wid och ikring denne Staden. De tillwärka
därutaf mångehanda ſlags tyger, hwita, färgada, och randiga gångans,
med flera af ſamme och lättre godhet och finhet, hwarpå de hafwa
många fallolige ſärſkilte namn. Ottlesammans äga äfwenledes en o-
lika bredd, och ſkilljas därigenom hwart ſlag ifrån annat. Alle tyj-
ger af en Cubits bredd, nämnas Jickhati. Sauagazi hålla 1¼ D:
Dergazi 1½. Poredogazi 1¾. Dohati 2. Sauadohati 2¼ och
Chrachati 2½ Cubit, ſom äro de bredaſte. Deſſe termer brukas där-
före, at eftersom alle Siden och Bomulls tyger wäfwas till olika bredd
och goodhet, ſå när man will utmärcka hwad ſort en åſundor ſäg-
ges termen till, för exempls Baftas Sauagazi eller Pattola Dohati,
och ſå widare, då ſälljaren ſtraxt förſtår, ej allenaſt hwad wahra
en åſundar, utan och hwad ſlag den ſkall wara uttaf.

Uttom det Bomulls garn ſom arbetas opp i Tyger, föres ut en hel
hop ſpunnen bomull af all ſlags finhet och pris. Deras räckar där-
till brukas lika wara ullräckar i Sverige (: med Fridten:) men
mycket mindre och litet hjul i proportion, ſå de med ſtörſta bequämlig
het kunna ſitta ned på marken och handtera dem. De öfrige wärktyj-
gen och näſtolarne, ſkönjas ifrån de hos oſs brukelige i ingen ting

annat skiljaktige, än at de äro mera simple. För warpskroner sättas alle-
nast några stickor i marcken, hwaromkring garnet warpas, hwars ända ett
mitt uti stående barn eller en annan som ej annat kan göra, har löpan-
de igenom en ögla i ytterstta ändan af en lång sprota, hwilcken han
helt fort förer omkring sig och nystar om de uppsatte pinnarne, tills
nystanet är ändat då ett annat knytes wid, at wäfven blir full.

De Suratiske Zitser, korttar, och täcken, äro tryckte och målade
allesammans på grofwa tyger. Cochenille är en för dyrbar färg för dese,
utan i stället brukas en högröd färg, som de prässa eller koka utur Gum-
mi Lack, hwilchet här tages af en sort träd, som bär frugten Bcur,
och annars nog fortkommer i Bengala, Pegu och China. Den hädan
som blifwer qwar sedan coleuren är ute, göra de Lackstänger ifrån,
och sätta annan samme färg på, warande det tämmeligen groft; de
bruka också Lackera därmed sängar, stolar, och annat husgerad;
dock är alt af ringa anseende, emedan de ej förstå konsten, eller göra
sig möda därmed som Chinesarne. Här finnes också nog Saffran och
andre gräs, som brukas i deras färgerier, och bland annat wäxten Cos-
sumca eller Safflor, hwilcket ordligen sås i slutet af Augusti och
början af September, och hwars blad i omrighet brukas till färg-
ning, warande denne coleuren aflångt lindrigare pris, än den af
Gummi Lack, fast den ej eller är lika wacker eller sitter så wäl fast.
När som därmed färgas, wäges af wid tri Ser blad, och däruti blan-
das ¼ Ser af ett slags grågrönagt frö, stort som ärter fort ifrån Persien,
som kallas Baschhoorts; detta kokas med 2½ Ser watten så länge tills
en half Ser däraf är bortkokat eller mera, alt efter som färgen åstun-
das högare eller swagare, och sedan doppas tyget däruti. Detta Bask-
hoinkz tjänar at skärcka färgen så den bättre tager på tyget och
sitter uti; men som wi i Swerige ej hafwa sådant, skulle jag tro at
en mätteleg dosis af calcinerad Cyprisk witriol skulle göra det
samma, om ej bättre.

Den myckenhet af Stenar och Agater här wanckar, gör at en stor hop Inwanare nära sig med alldehanda arbete deruti. De förstå nätt at klyfwa och slipa de sednare, i ringar, dosor, spitscher, diverse pärlor, knifskaft, knappar &c. äro ochså nog handige med, at lemna sammans och färga hwarjehanda glasbetar; men hwad ägta Stenars Slipning angår, berätta de som det förstå, at Europeerne wida öfwergå dem. Det är ochså wist, at de intet förstå göra några dugelige infattningar, utan här finnas Judar och andre Europeer som nära sig därmed.

Deras Gullsmeder äro mäst Banjaner; men nog passable arbetare. Urmakeri, förstå de sig ej på, utan hartill brukas Europeer eller andre nationer.

Passeerne arbeta och swarfwa af tråd och Elfenben åtskillige saker, skära afwenteres nätt ut i Sanguan tråd och annat som är hårt, hwarjehanda. Deras små Cabinetter och Lådor med Agat och Elfenben inlagde tyka som Mostaisht wärck äro ej fule, och utwisa at dem ej skulle fattas handighet at förfärdiga alldehanda dylika saker, om de fingo handledning.

Här finnas Hjulmakare, Snickare, Timmermän handige Stenhuggare, men passable Smeder. Dessas arbete är alt smått och groft, hafwande de nog beswär därwid, och äro annars mycket ohandige i hwad de göra. Det endaste hwarför somlige Indostanske smeder berömmas, är at de skola förstå tyrnwet hårda gewär.

Deras Tenntjutare, bära sig ej eller tyrnerligen manerligenät. De mäste af dem sitta på stora Bazarn, hwareft de under oppresse skuil hafwa sin smått ungn med sig, som är gord af ler likt en stor kruka med en pust på ena sidan bestående af en stor Ladersack. Twärme stå och hålla i dess yttersta ända, och då wädret skall somtas draga ut sacken, sedan träda 3ne 4 personer på honom tills han blir uttömd igen. Elden ligger nedest i ungnen och tennet häfwes ofwan på, som sen det smältat, rinner igenom en ränna ned i de under satte formar.

Alle deras Skepps Byggare äro Parseer, och skall widare framdeles därom talas, när man kommer at röra om Siöwäsendet.

Krukomakare swarfwa sine häril på hiul, som hos oss; enda skilnaden är, at det ej står öfwer ett qwarter högt ifrån marcken, och dreijas omkring med handen. De blanda helt tilet Sand uti leret, och torcka härilen i Solen. Jag har intet funnit at de förstå glassera, men annars sedt af dem gorde de största lerhäril som någonsin förekommit mig, brukande Landtboarne sådane, at bewara sin Spannmål uti, som kunna halla tri till fyra tunnor. Äfwen göra de ett slags små krukor som halla watnet nog swalt, fast de ej komma opemot dem ifrån Bassora.

De hafwa här äfwenledes Tegelslageriet, och formera stenarne som hos oss; men bränna dem ej i ungnar, utan nedgrafwa dem i kodynga, som läggas öfwer och under, samt emellan hwart fiorde hwarf, warande de stallde på kant, hwilcken brännor dem så igenom, at de blifwa ansenligen härde. Hurü de arbeta med stitt Sement eller gips, och om deras Architecture är förr talt.

Det är ofwanföre också nämnt, hurü de Canoner så ut som de göra. Jag har äfwenledes påträffat en sort i Surat tillwarckade Byssepipor, helt långa och smala; men han intet finna hurü hwarken de blifwit förfärdigade, emedan på dem fants ingen Swanstruf, utan fatten war hel. Las för gewär förstår di sig alldeles intet på; dock har jag annars sedt gewär ifrån Sindi, både wal och propert arbetade.

De hafwa Saltpetter nog, och förstå honsten rätt så wäl som Europeerne at göra krut. Med Fyrwärckerier bära de sig ej eller så galet åt, fast de måste däruti stå långt tillbakas för Chineserne.

Deras Prackselfware och Barberare, som tilhopa i Canton stryka gatorne ikring och arbjuda sin tienst, med

man mäſta delen går till Amadabath, hwareſt de göra af ſamma, om-
mycket Tapeter, Ottelaſſer, och andre de kalla Pattoler, inwäfde med guld
och Silfwer ſom äro präktige och dyre ꝛc. annars har jag inge andre
ſidentyger ſedt ibland dem, faſt Taffeter och Sattiner inuti Lanclet
ſkola tillwärkas, mera än Chineſiske och Perſianske, ſom wanl hoft-
ſamme nog. Perſerne emploijera litet ſilcke och ſtorre delen i band
och frantſar; men Synnerligen i Sine Allegeis eller halfſiden, där-
uti warpen beſtar af fint bomullsgarn med Silckes inſlag. De hafwa
dem af alle färgor, äfwenſom ranelige och rutige, och bruka Turkarne
och Perſianerne med flere dem nog till under kläder, emedan de halla
länge, och ju mera de twättas, deſs wackrare blifwa de.

Deras förnämſte Fabriquer äro i Bomull, ſom årligen ſås och in-
ſamlas i ſtor myckenhet wid och ikring denne Staden. De tillwärka
därutaf mångehanda ſlags tyger, hwita, färgada, och randiga gångans,
med flera af ſamme och lättre godhet och finhet, hwarpå de hafwa
många fallolige ſärſkilte namn. Ottlesammans äga äfwenledes en o-
lika bredd, och ſkilljas därigenom hwart ſlag ifrån annat. Alle tyj-
ger af en Cubits bredd, nämnas Jickhati. Sauagazi hålla 1¼ D:
Dergazi 1½. Poredogazi 1¾. Dohati 2. Sauadohati 2¼ och
Chrachati 2½ Cubit, ſom äro de bredaſte. Deſſe termer brukas där-
före, at eftersom alle Siden och Bomulls tyger wäfwas till olika bredd
och goodhet, ſå när man will utmärcka hwad ſort en åſundor ſäg-
ges termen till, för exempls Baftas Sauagazi eller Pattola Dohati,
och ſå widare, då ſälljaren ſtraxt förſtår, ej allenaſt hwad wahra
en åſundar, utan och hwad ſlag den ſkall wara uttaf.

Uttom det Bomulls garn ſom arbetas opp i Tyger, föres ut en hel
hop ſpunnen bomull af all ſlags finhet och pris. Deras räckar där-
till brukas lika wara ullräckar i Sverige (: med Fridten:) men
mycket mindre och litet hjul i proportion, ſå de med ſtörſta bequämlig
het kunna ſitta ned på marken och handtera dem. De öfrige wärktyj-
gen och näſtolarne, ſkönjas ifrån de hos oſs brukelige i ingen ting

tro därtill än lättjan. Uthi Morerne må man inge Landtbrukare förwänta, emedan deras principier afhalla dem ifrån all activitet: de säga at som lifwet är så kort och ombyteligit, så må man lefwa medan man kan, och opföra sig under det, som i ett ärofrat Land, taga hwad en wil får, och ej fråga efter framtiden. Gentiverne äro också arbetsskygge, och utom det at de tycka sig finna liten winning wid åkerbruket, njuta alls intet som därtill kan opmuntra dem. Ehrgott ansees som ägare af all mark i Sitt Land, och när Jarings tiden kommer, måste landtboarne accordera med Gouverneurerne, om så mycken mark de kunna bruka för det året. De betala sedan däröfwer en tiedie del, och stundom halften af hela årswäxten, och dristar Sielfwe ej afskära saden då den är mogen, utan i Publike Betiänters närwaro, som taga att under sitt förwar tills de fått sin lott ut, som säkert ej blir den minsta, det må sedan gå med Jordidkaren hurn det will. Detta förtryck gagnar, finner man dock en del af den närmst innarre belägne tracten lämpligen befridd; nöden twingar Gentiverne därtill, hwaremot Parsierne intet twång behöfwa, emedan de utaf Naturen äro arbetsamme, göra de sig en religions sats af åkerbrukets underhållande, och däröfwer wisa om de tracter de bosa, längt mera omsorg.

De Spannmåls Sorter här framalstras äro: Ris, Coscos eller Ilusch, Hwete och Maiz, eller som wi det kalla, Turkiskt hwete. Det första är Inwånarnes förnämsta Spis, och wäxer här bara en gång om året, hwilcket de säga komma af det claka watnet som flyter opp ur floden öfwer deras åkrar, och är sältigt, fast det tyckes som sadant, om det är något hinder annars för wäxten, lätt stodo at förebyggas: åtminstodne är jag säker om, at därest Chineser så wist innehade detta Landet, skulle det ej allenaste se annorlunda ut, utan man skulle äfwen snart få höra af en dubbel skörd. Det sås så snart regnet opphörer, och när plantorne äro stora nog, tagas opp och sättas lika som hos Chineserne Strand för Strand. Man räknar at det gemenligen

gifwen 30de till 40de kornet i god tid, och ansse för stor missväxt, om det går under 25te, som i tarkar stundom händer. Det som här wäxer, räcker ej till för Inwånarne, utan årligen hitkomma stora parthier ifrån Mangelor och Madagascar.

Hirsch eller Coscos kallas här också Djuri, ger öfverflödigt, och ofta 100de och 150 kornet. I god tid sälljes tri maunds för en rupie, åtanda de fattige mycket däraf; men emot Bombay och längre Söder åt finna de ej så stor smak däruti. Det inbärgas i November, nyttjas ej samma år det wäxt, och tros wara nog hyllande.

Det Surrattiske Hwetet är för sin godhet kunnigt öfwer hela Indien, och sås i slutet af October, samt skäres i början af Mars. Man räknar 30de och 40de kornet ordinairt. Så wäl Europeer, som andre exportera en hop däraf.

De hafwa inga Lador för sin Spannmål som i Europa, utan förwara den i stora kräckor. De skulle wäl ofta få mera ifrån den än de göra, därest de intet woro så owilige att handterät. När det skall tröskas, rafsas löfwet och sanden ifrån af marken, och sedan tröska oxarne det ut, hwarwid ej allenast mycket spilles, utan äfwen kärfworne lämnas ofta till en fjerdedel fulle, utom hwad som ej kan nyttjas af det som blifwit blandat med orenligheten af marken.

Ett rätt artigt manér hafwa de att köra bort foglarne ur sine sädes åkrar: de wilja ej slå ihjäl dem, och lifsaxa spöken äro dessa oskyggi djur ej rädde före; derföre står mitt uti åkren en hög bänck, hwarpå ett barn ställes, utspökat på det läpligaste, som står hela dagen i ända med en lång käpp i näfwen och står omkring sig, kunnande genom sin löpliga figure intet allenast skrämma foglar, utan äfwen menniskor, som kunna hafwa swårt före att tro det folck gifwas, de där föga annat hafwa at göra, än tjäna oförnuftige djur till Spectacle.

Att slå af och samla in gräset är ej bruckeligit, utan kreaturen förtära det grönt, frågande de ej efter någon ans wid sine ängar, efter

desse få löf at beta i Skogen emellan träden, hwaresst det ofta är magert nog, så at dörigenom hander, det man intet gärna räkar den felaste löfskapen häromkring.

Mooren hafwa mycken smak för trädgårdar, men de förstå ej at gifwa dem några pryd̈nader som är af anseende. Af alla de som här finnas, hafwa de cilldrabäst fallit mig, däruti minsta arbetet warit anlagt, emedan dessa warit Naturen lekast, hwilcken detta folcket annan aga långt mindre förstånd på at imitera och opphöja, än Europeerne, och således är deras konst i desse mål osmakelig.

Tab: I fjällen finnas ömnighet af källsprång, så wätten ej felar och därföre ser en öfweratt mätta skankar och brunnar, däruti de wattna sine plantagier. Jag har bifogat afritning på en af de sednare, sådane som de wanligast finnas. Mästadels grafwas de mitt uti Plantagierne eller trädgårdarne på en höjd, och stenfattas inuti samt ofwanikring, gående de twå sido gaflarne så högt opp, at de kunna emellan sig underhålla en twärbjälcke mitt öfwer brunnen. I denne bjälcke är fästat ett block eller hwirel hwarigenom ett tåg löper, i hwars ena ända ämbaret bindes, som löper ned i brunnen, och den andra spännes emellan ett par oxar de dör draga watnet opp, warande den planen oxarne skola löpa på utföre stuttande, at det må gå dästo lättare. Runt ikring Brunnen äro stenkar däruti watnet slås, och sedan genom rännor löper ut på alle sidor af plantagien som ritningen kan wisa. Somlige hafwa och inrättningar med skopor likasom på wåre grundwärck, som gå ned i brun, och föra opp watnet, warit äfwen drifwas med oxar.

Af alle inrättningar, föll mig ingen ting så i tycke, som deras hägnader ikring alle deras plantagier och Landthus, hwilcke jag funnit brukelige på de fläste Indianske orter, som jag besökt. Utom det de intet gifwa fult anseende, så har jag i agt tagit, at de ej allenast äro långt wanligare än annan stängsel af gärdsgårdar och jordwallar, utan äfwen fordra anson-

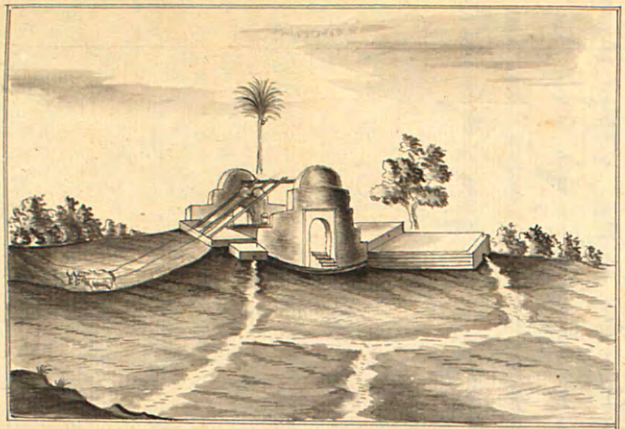

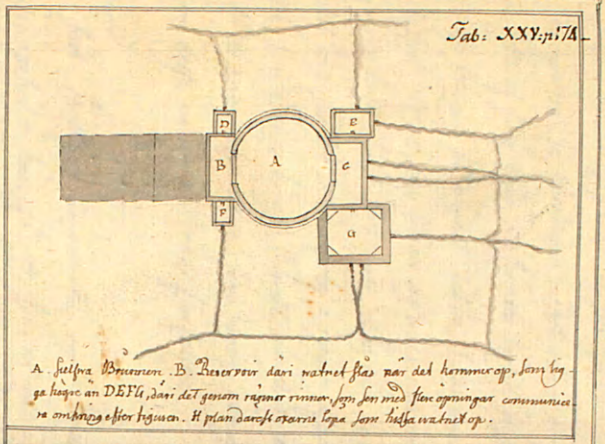

A. Sielfva Brunnen. B. Reservoir dari watnet stås när det kommer op, som ligga högre an DEFG, dari det genom rören kommer, som sen med stor ogenägenhet communicera omkring ester liggiuen. H plan därest ofvanne togo sen hielfva watnet op.

En Swenskt Watten Brun med Dess Grundritning.

ligen mindre ornäck, synnerligen sedan de en gång blifwit planterade. Kring dhring Surat nyttja de Hårfull ett slags träd de kalla Babill, som annars wäxer neg högt; men i ängderna wänes och böjes så, at det ej går öfwer Manshoga Buskar, skjutande det sine qwistar och grenar mycket tätt om hwarandre, så swårligen något odjur kommer igenom, idem det at de wäxa fulle af små blad och fingers långa styfwa taggar. Häfven göra desse stängsell så mycket tätare, sättas emellan Babuls busharne en annan trädsort Ticcer, som sönder sig wida i en omrighet små grenar, hwilcka gifwa en stark hwit saft ifrån sig när de brytas; men det är ej här på stället som jag bör inlåta mig i någon afhandling om desse och flere wäxter, som finnas kring Surat, emedan ett särskilt Capitel är afsatt för de anmärckningar, som härom äro gorde, hwarest wida häfven om desse namnde torde förefalla.

Sitt stud skall jag anmärcka om Surat, at man därstädes till afsyttjo hålle kan så att som en inlt afstånd; och det för ut tämmeligh mätteleg hestnad: åtminstone må en tafwa där för så godt och bättre kop än som i Canton, och bo för långt mångare gris, och i begwämare rum än där, hwilcket af den d andre sidan införde grisseurant tydligast kan wisa.

Pris Courant på allehanda provision i början af år 1751.

	Cleund. Ser.	Rhyn. Pris.
1: Oxe mager och fatt ifrån	" "	12 à 15: pr: Stycket
1: Fahr	" — "	1 a 1½: "
Höns 3 till 4: St:	" — "	1: " — "
1: hyckling	" — "	" 7 a 8 "
Oxekött	" " 1:	" — 3 à 4 "
Fahr eller Getekött	" " 1:	" — 1: — "
Lambkött	" " 1:	" — 5 à 6: "
Fisk	" " 1:	" " — 2½ à 4 "
Fårskt Smör	" " 1:	" " — 11 à 12: "
Lampsmälja	" " 1:	" " — 1 à 2: "
Talljsmälja	" " 1:	" " — 1: "
Ärtta	" " 1:	" " — 1: 2: "
Ohsjälek	" " 1:	" " — 1: 2: "
80 à 96 St: ägg	" " "	" 1: " — "
12 St: fina 15: St: grofwa } Bröd	" " "	" 1: " — "
Fina Turkes Skorsper	" 1:	" — " 5½: "
Grofre D: för Skepsbröd	" 1:	" — " 1: "
Ris	" 1:	" — " 2: 3: "
Ohjehl	" " 1:	" " — 5: à 6 "
Sonaso	" 1:	" — " 3: "
Pepopar	" 1:	" — " 10: "
Tamarind	" 1:	" — " 1: "
Lök	" 1:	" — " 1 à 2: "
Lemkis	" 1:	" — " 1: 30: "
Pomdersocker	" 1:	" — " 1½ à 3: "
Socker Candy	" 1:	" — " 9: "
Rusin	" " 1:	" " — 12: "
Mandell	" " 1:	" " — 8: "
Torr Dadel	" " 1:	" " — 2: "
Waxljus	" 1:	" — " 34: "
Wed	" 1:	" — " 1 à 6:
Trädkahl	" 1:	" — " 16 a 20

En Wacker och begwäm Byggning kan man hyra för 25 till 30: Rupeer om månaden.

Sedan deras Slöjder och Landtbruk blifwit genomgångne, skall Handelen, som hufwud näringen, och hwilcken sätter de andre i rörelse, följa i nästa Capitel:

XI:te Capitlet.
Om Surats Handel.

Åtskillige bemälde och i Handelen wäl förfarne män, hafwa ansedt detta ämne; som ett Studium intet owärdigt deras bemödande, och man kan wäl säga, utan at stöta sammingen: at den Suratthske Handelen förer mycken eftertancka, opmärksamhet, flit och accuratess, så i ansende till Folket en har at göra med, som de grantaga steg, hwilcka måste tagas, innan en inlåter sig med dem, och den fälthet hwarmed en kan blifwa bedragen med deras waror, jämte flere olägenheter, hwilcka den alldrabäst af erfarenhet kan förnima, som skickige affärer nalgar till ett dageligt omgänge med dem.

Om jag därföre wågar mig på ett så grantaga ämne, hafflyfter des ej af någon inbillning, som skulle jag därutinnan kunna föreskrifwa något Synnerligit; Jag, som i ansende till min Syssla nästan warit utesluten ifrån allt som kunnat äga någon förbindelse med Handel, utom mödone med dem, som angått wår Expedition. Nej, jag känner härutinnan all för wäl min Swaghet, för at drista på egne krafter; jag har skattat för en förman endast det blifwit mig efterlåtet som en åhörare, utur mogne och förfarne Mäns discourser opsamla något, hwad deras långliga erfarenhet gjort dem fullkomligen skickeliga till, at tala om, och däruppå grundat dessa ringa anmärkningar om en sak, som ager många righeter nog, för at intet på en gång låta gripa sig, eller at blifwa inhämtad genom experience på några få Månader.

Det är en gammal, och å långlig erfarenhet grundad regel, at framför al ting göra sig först kunnig om Landets beskaffenhet, och det Folckets sinnelag, omgänge och seder, hwarmed en tancker inlåta sig i någon handel, så framt man annars will förwänta därutaf någon fördel. Den Hollendske Nation, hwilke ingen lätteligen med skäl tarer frantaga det berömmet, at uti Sjöfarter och handel wara bland de förfarnaste Folkslag uti Europa, har uti alla tider besinnat detta, och för den orsaken städse recommenderat

denne kundskap, innan något annat förelagits, och Sedermera där-
efter skall Sine andre Reg; och jag tviflar ingalunda på, at en stor-
del af den förtgång deras Indianske handel winnit, härstutit af
denne grundregel, och desz försigtiga utförande; Dock som nå-
gon kunde tänckа, at en sådan Sats nu mera ej kan finna rum,
Sedan alle orter blifvit så wäl kände, så måste anmärkas, at den
samme likwäl därföre intet mister sitt wärde, i fall det skulle så
wara, at de ej mera behöfwa, och äfwen så wäl är tillämpelig för
alle andre, som komma på en ort de ej förut besökt; ehuruwäl
det ännu är så långt ifrån, at Hollendarne föragta detta de-
ras förra rättesnöre, at uti en Instruction, som föll mig under
ögonen, hwilcken war gifwen af Directionen i Surat år 1750 till
en som med ett litet Fartyg, skulle försöka en handel på Busra,
gat, en ort ej långt från Sindi, i den aldraförsta puncten war i-
hågkommit med lika grannlagenhet, som någonsin i de förre tider,
at intet föra något gods i Land, innan man fådt först känna orten
beskaffenhet, Folkets Seder och Sinnelag, och så widare.

Som all handelen i Surat måste gå igenom Banjanernes
händer, så ger den föregående observation mig orsak, at upreppa
till en del, hwad för är talt om samme Folck, och därtill lägga
några widare anmärkningar. Det är wäl sant at också bland
Morarne finnas Kändlande; men sådane äro få, emedan de-
ras lära dem tillsluter dem därifrån, i det den förbiuder all inseen-
tagande på penningar, och dymedelst hindrar creditens, utom
at omgänge och communication med Främlingar ej är tilla-
ten, hwarföre de äfwen äro nödgade anlita Banjans i Sine af-
fairers beskyrande. Således beror det allt på Desse, och det är-
Förste förundran wärt med deras applicatien för Handelen.
Det lyses som Naturen, hwilcken förordnat hwar sak till ett
wist ändamål, endast utsedt dem härtill, för som mig är berät-
tat, skall uti hela detta Mogle, Barn efter Barn, intet finnas

nägre, som ej äro fallne därföre, och denne böjelse förbunden med
landsens bruk, at Sonen måste följa Fadrens näring, gör dem
så fullkomlige däruti, at så finnas deras jämnlikar. Det är
och intet underligt; den som bygger på Naturen lägger sin
grund på en klippa, hvar Sak sätter sig sielf i ordning, som
det skulle så ward, och hela wärket är ej så snart underta-
git, innan det är så godt som halfgordt.

Det har ofwanföre blifwit ihågkommit, huru tidigt de
böja undervisa sine Barn i det Näringsfång, som de med ti-
den komma at föda sig uttaf. Sönerne hafwa ej så snart in-
hämtat en liten kännskap i läsning och skrifning, innan Fädren
låga dem under sitt eget injeende. De begynna först med de lättare
ämnen, gående ordentligen alle grader igenom till omsider de
älskwa så fullmogne, at de förstå alla de knep och finheter, som de
anse för grunden och hemligheten af sin medel. Det är intet
till förtagandes huru förr de äro i sine grep, och hwad förun-
delig lätthet de äga, at döma om annat folks sinnen beskaf-
fenhet; man må wäl wara öfwertygad, at de ej skola accordera
en gröfre, eller linga på wahror, när de finna, at mane är wid
godt humeur, hwarmed de alldrig twifla om at ärna sitt syf-
temål hos den de marka en wanlig förgrymhet, och dicktig efter-
lädenhet, så at däröfre man knappast tillfyllest kan wagta sig.
En annan deras egenskap är oförtrutenhet och flit; de hålla
städigt förteckningar hos sig på de minste saker, så de i ett ög-
nablick weta, hwaresst hwar wara står till fanga, deras pris &c.
och draga intet betänkande uti, ansenligt de äga alldrig så stö-
re Capitaler, at blanda sig i den alldraringaste och lönsammaste
handel, bara en grein därmed står till winnandes, warande ingen
widare Separation i handel, än at den anses för grofhandlare som
äger måste pennmarne. Man måste likwäl anmärka, at ongtat

dittaa händiga tillgifwenhet till commerce, anse de likwäl samma am-
ne af en för stor widlyftighet för at grundeligen af en enda person kunna
inhämtas. Fördenskull fördela de den i wissa grenar, en af hwilken
hwar och en tager för sin lott; således förstår En bara af grund, Syg-
handel, en annan åter Aerthandel, den tridie Järnhandel och så wi-
dare. Jag har hört omtalas, det bara Elfenbens handelen fodrar en
så widsträckt kundskap, at den ensammen kan wäl fylla sin man; men så äro de ock så däruti så grundade, at wid blåt-
ta ansseendet de så noga döma om wärdet, at aldrig nagon som li-
ter därpå skall blifwa bedragen med skämd wara. Denne för-
delning sätter en inwärtes dependence dem emellan; ty som
hwar och en intet drar betänkande wid, at blanda sig i all slags
handel, så måste de alltid anlita den som har begrepet om
waran, at den bese och wärdera förut, hwaremot de tjäna på
dylikt sätt tilbakas igen; men desse omsorgs betröfwer en Sak-
kare ej bemöda sig med, som wet sitt pris: imedlertid tjänar
detta at wisa, hwad stort besvär, accuratesse och skarpsinnig-
het fodras, at ondast få en mattelig insigt i Suratiske handelen.

Sådant är det Folket, som en på Surat handlande får
at syssla med, till hwilckas Characters fullkomnande än skall
läggas hwad jag läst hos nagon, nu förgäten Engelsk auctor, som
sätter dem i jämnförelse med Armenianerne. Inga mer an In-
dar och Banjans, säger Han, öfwergår dem. De förre äro the
craftiest of all men, and the latter so slypperative cunning
that they will overreach the devil. Ingen under då, om en
måste wara på sin wagt. Det är wäl wist, at så mycket
möjeligit är, må en söka at slippa hafwa med dem till be-
ställa, och borde hända det, om man anlete Nogen här wi-
stande Europeer, skulle säkrare handledning kunna ärnas.
En Jude, Moses Tobias nämnd, som både bland Christna,
Mahomedaner och Hedningar förwärfft sig Character af en

upprigtig, ärlig, (: hwar finnes sådan Tro i Israel :) godhjärtad och förmögen Man, torde intet tiffla, at meddela Sine råd; men icke dasse mindre kan en Banjanisk Mäklare ej waras förnäma, ty de eimne Herrningar willa intet med Europeer hafwa at göra, utan genom någon af Sine egne, och för den orsaken måste alle de här befintelige Främlingar betjäna Sig af Dem; dock äga Deyo en stor förman därutinnan, at Joi wida de Nadigt bo på orten, och fråga Mandelen därutaf, kunna de se Sine Mäklare på handlen, utan det at alle sådane de betjäna Sig af, äro Mariner af en stadfärad character och stor förmögenhet.

För vagabonde ej Oflidige Handlande (: om jag så må tala) det äro sådane, som intet längre kunna dröja på orten, än under det Den Sydwästlige Monsun opphörer, lärer det förden skull wara alldraradtigast, at hålla Sine affairer så mycket möjligt är, hemliga: at wara för öpen och Bryta i otid gagnar alldrig; det skadar ochså intet, at till exterieuren och i sätt tal wisa någon grandesse, sådant affecterar mycket detta Folket; men framförallt måste man intet låta förstå, det en begriper deras intriguer, utan ens förstållande bör wara naturligit och dwungel, om man annars will måta dem med samme mått, som de äro för andre. Det felar intet så mycket man anländer, at jn alskillige, så wäl Banjaner som Europeer willa göra Sig wise om Ens ladning, göra åtskillige förslager med dylikt, och om de få se prof på warorne, afwända weta quantiteten och flere sådane particulariteter; men sådant torde intet wara rådligit at förhastigt yppa, innan man får höra deras tilbud, hwilcka man imedlertid kan låta passera; dock at en noga wagtar Sig, så ingen genom afwighet för hufwudet stöter. Det kan ofta hända wid en sådan omständighet, at den ena öfwerbuder den andre, så snart jnen bättre tillfället då äger at göra Sin marknad, och sedan genom mäklaren och andre pålitelige män gällande priset af inhämtat, han slår an med högsta Budaren; men som detta är sådant en ej alltid kan bygga eller wara wiss på, ty kommer det mycket an [illegible],

at Sjelf på utwägar wara smitelig, hwilka ej eller gärna kunna fela dem, som rätt anställa sine saker. Det är dock tillmärkandes, at ensom för contant och spormyst betalning sällsor sin wara, intet må pretendera därföre lika, som Engelsmän, Hollendare, med flere nationer. Desse sluta merendels på det sättet, at de lämna, 6, 10 till 12 Månaders credit, och stundom taga andre waror igen; och åter när prisen för myeket falla, tala sine warors bygga, till de stiga igen, och dymedelst få altid mera därföre; men dylikt är just intet practicabelt bland dem som måste rätta sig efter årstiden, fast jag ej eller för, när man talt till så myeket underköp, som interesset för så lång tid kan belöpa (: hvilket är 10 pCt: omaset i Surat:) at man behöfver sedera något mera?

Som intet accord kan slutas, innan proffven blifvit opwisse så må on utan betänkande opsända dem, sedan som omständigheterne äro bekante, och med Gouverneuren om handelsfriheten öfwerens kommit, hwilket gärna förorsakar ledsamheter för den, som ej begynner, det i Orienten bland Mahometaner och de små Förstarne gammal wane är: at taga så myeket en kan få, och giswa det minsta som är möjeligt; men dock måste en för att ting ej uppföra sin lastning, eller lämna den så gran sig, at man sjelf ej kan disponera honom. Det är tid nog sen man funnit köpare därföre, då är man saker, at ingå contracter. Om Mäcklande emellan för at reglera priset på ens egen wara, intet eller kommer man i den swara omständighet, at nödgas taga den samma igen, som man förut fått Lof betala Gouverneuren sin hull, hwilken intet frågar efter, hwad wi kan will göra med waran; men för det som en gång är inkommit protesterar sin rätt. Om uti wida det kunde wara practicabelt, at begynna om en sådan ofärdig handel, utan at mellera sig med gouvernementet, må de döma som bättre förstå, hwilket wi utan skälle det hafwa sine fördelar, om det så wäl täcke sig göra, som sköja.

Det lärer ock intet wara alldeles rådligit, sedan godset blif-

wid sådt, at utlämna det samma, innan man åtminstone fådt hellfwa capitalet i händerne, så framt man intet har en Mäklare, om hwars ärlighet man är wäl säker; ty Honom tillkommer at wara cautionist, och därföre njuter Han sine procenter. Aeskant Banjans intet just äro några trogne betalare, och gärna, så snart de köpa något, casera in så mycket penningar, som narrorne hetta, för at draset utlösa dem, och dänjemte förtäckeligen äro mäst omo at bibehålla ett ärligt namn, så wore det likwäl oförsigtigt af en sjöfarten främmande, at lita för mycket på deras uprightighet, och utan tillräckelig säkerhet lämna godset under deras dispositione, emedan man aldrig är säker om hwad som kunde hända, framför allt bland ett folck, där Regeringen är så hård, at för penningar den högsta rätt, kan wändas i orätt.

En Mäklare är alldeles oumgängelig ifall någon Ladning i från denne orten skall intagas; Det är igenom Honom som Inlamenterne af warorne skole beställas och inskaffas, och har man knapt så något utom dess hulp. Alla tyger måste beställas förr medan an regnitionen passar, för Pedermera är all ting dyrare, och följagteligen kan man mycken liten winning göra sig på den som då opphandlas. Fredeligt dem som will skaffa sig Pedermera af deras Tyger, Så gör Han allerabäst, at tillsäja Banjans; de komma för en ringa winst wandra hwar gång, och bringa godset om en stund hem i huset, lämnar det ofwan qwar så länge en will, och hafwan om det ej antar, tagat utan prut tillbakasigen. Man må wisa många mynster därutaf för en annan eller flere, hwilcka alla skole så noga påhitta sortet, at ingen ej liten skilnad skall finnas; Dock kan stundom hända, om man i små partiwer Bagateller säljer för en annan, det mindre pris, an hwad han will hafwa som fragt det at Han låter narra sig, och sprutar så länge tills det fås dasför. Summa den hulp en sådan Mäklare medelar, är intet till föraktandes, och om Han är en ärlig karl hindrar mycket ens omak.

Utom detta agera de också Banqueurer, och en stor del halla en lanfaste, hwarest man kan nedsätta sine penningar, och uttaga dem efter behag, warande de åfwenledes i stånd at lämna waxel på de förnämsta Indostanska handels orter, Arabien, Persien och flere ställen.

Hwilkendera de Engelske och Hollenske Nationer hafftades med sin handel förfara, skall framdeles med nogre ord ihagkommas; i medlertid förmodas at den ringa Som jag har wagat framföra, opslagen i det afseende, som det klofwat skrifwit: det är at i enfalldighet förrefalla, hwad ur andres betänkande kunnat fattas; langt ifrån at jag anser det för infallibelt, är jag beredwillig emottaga bättre underwisning, och skall altid skatta för en fördel, at få inderkasta mig rättelse af mera opsyfte wänner.

Nu sodrar ordningen, at tala om de förnämste waror, som egentligen kring denne orten produceras eller hitföras, hwarpå underrättelse skall följa om de särskilte orter, hwarifrån eller till de samme circulera, och omsider Historien om de förnämste Nationer, som hafftades drifwa nagon handel.

Bland de principaleste Waror, som uti Surat ske till finnandes, och hwilka till minste delen där framalstras, äro först hwarjehanda Tyger, däribland de utaf Silke merendels komma ifrån Amadabath och det inre Landet af Indostan, som Calos, malade Tyger, Stake, med guld inbakte Ateleses, Tapeter, Colomis Skata eller Broderade med guld och Silfwer, Tacken och Stapeter af Silke med broderie, Allegias eller halfsiden i alle faconer, och flere; hwarjemte också ett och annat slag af de Chinesiske Sidenwaroma, fast intet till nagon quantitet jemförligar hitföras, och däribland också deras Broader, Som de inwäfwa med förgyllt och försilfrat papper, utan at nämna Persianske Sidentygerne, Som här hållas för de starkaste och wäragtigaste af alla Som tillwerkas i Asien, och af alla slag inbringas till Indostan och flere Asiens länder.

Af radt Silke är här intet till Exportation, emedan hwad de därutaf äga kommer ifrån Bengala, och arbetas opp i Landet; däremot Bomull, Som såwäl i Guzurat, Som synnerligen den närliggande provincen Comdes, uti omwighet wäxer, rikeligen räcker till, så wäl för Landsens arbetare, Som för ut-

förfel både till Bengala, China och flere orter. Det opparbetas uti Mogolls Land ofvrigt en ofrolig myckenhet därutaf i hwarjehanda fina och grofre Tyger, därpå de sätta mångfaldige namn, skiljande ibland deras hwite Tyger finnas Sorter så Superfina, at de komma Styket till 4 à 500 Rupeer, och endast lösas af konger och andre höge Personer. De ordinaire Bomulls tyger, och de som mest uti, härpå orten opphandlas, tillwarkas mest i provinsen Guzurat, och framför andre äfwenieras de blekte som komma ifrån Broderna, hwilcka sedermera till större delen blekas i Brotschia, emedan watnet i Staden Narbada anses för synnerligen tienligit därtill; de säljas alle efter Corsch till 20 Styken på en Lapp, och nedföras i början af den Nöttiga Monsun i packor om 10 Corsch i packan till Surat, där Måklarne, som godset emottaga äro pligtige genomse dem, och wara ansvarige, at ingen differance finnes i bredd, längd, eller finhet, som ofta kan hända, och i de finare Sortamenter må göra skadestånd nog i proportion.

Uti af Bengaliske Bomulls Tyger, komma äfwenledes med Skeppen Mandigt i Februario och Martio anseenlige parthier af alle slag och mångfaldige namn. Man hafwer här ochså, utom förut rättade stammar, grofwa Zitser, tacken, korttar, och Sticke målade och tryckte tyger, äfwen tillbächelsen ifrån Masulipatam, som för sin lifligt färg och finhet hållas för de wackreste i Indien; de ras Korcaitre, som wecklas kring Turbanter, och en del nog finegoras mycket i och kring Cambay, äfwen som de så kallade Orris, Broderadkammarduch, af finare timbren mest brukade till Tächelsen för ansigtet. Än namde ort äfwen som Petapour, kommer äfwenledes Broderade Filtar af Bomull, ochså sylte Tapeter med flere slag. Uti af de inländske waror äro inga i sådant wärde, som de Kasetemiriske Sjaler, eller de förr omrörde kladen, hwilka de bruka kasta öfwer axeln, eller om Turbanterne i kallt wäder. Desse tillwarkas mest af den finaste Carmenianske ullen, och ständom af haren som wäxa i brosket på ett slags Thibetiske wildgetter, utaf hwarjehanda coleurer medan hälfalns brodwre å andra

dan; de äro extraordinairt fina och talla samt nog warma, och tillwärkas många sorter ifrån 20 till 60 à 100 Rupeer Stycket, kunnande vägrat hwad möda de gort sig på andre Ställen, intet i godhet misstera dem, som komma från den förenämnde orten.

Det spinnes också i Candors och Guzurat stor partier Bomulls garn, som något går till Mocha och Persien och sornt till Europa; Man finner af dh finhet och en del nog kostbart, hwarföre de som meklera sig med denne handeln, hafwa mycket besvär med at genomse alle buntar, det inga dåchor finnas inblandade som äro grofware, äfwen at det ej blifwit för mycket stugtat, hwilket kan göra stor förlust för en owarlig köpare, när De som kan sedermera sälja sine waror till, hafwa mera opmärksamhet på ögon.

Utom den myckenhet Agather, Cornaliner och Berjller, som föras från Cambaya; får man uti Surat af alle slags Stenar, som bringas från de Golcondiske eller Bizapourske Minorne. Morerne hwilka bland andre mycket handla därmed, resa sielfwe till orten och opköpa dem, så fort de tagas ur minorne, eller köpa så många alnar i qwadrat af marken, hwarpå de sielfwe genom Slafwar låta arbeta, och förwinna stora spenningar därwid; men som oftast också ruineras alldeles. Där finnes på orten Jubilerare, som strax slipa dem, och de som då wilja sälja sine waror, taga äfwenledes köpman bland den myckenhet Landsmän har tillstöta ständigt. En stor hop af dessa slags waror kommer dock till Surat, hwarest för at undwika tullen sådant måste inpractiseras, och därtill de förr omtalte Jogis mästerligen taga bruka sig, som inwecklа stenarne i sine hartsbänder, och således under helighets skin, passera fritt.

Från Bizapour äfwensom Ceylon, har man också en mängd af allehanda ogata coleurde stenar, eller Pedras Mollas, dem Morerne kalla Jacut, och annars betyder en Jacinth; men äfwenledes tillbygges alle stenar, bara deras colorer bifogas Jacute

de Persianske Carlerne, bringas åfwenledes Ceylonske hit, som tagas på ett nytt Halle, hwilket för 4 eller 5 år sedan inrättat blifwit, och är skiljaktigt ifrån det gamle Carlenässet emellan Manaar och Calikuskero, kallat ofwan om Capelomorin. Man har berättat mig at ingen sällan plägar föras ifrån Persien pastor till 2000 Rupier paret: annars äro de ordinaire från 10, till 400 R: uti de största parthier, bestå i små och ojämna.

Jag bör intet eller förgäta at anmärka, det ifrån Agra brukas också stundom en sort Diamanter tagne ur en sten och nyligen strax derifrån opfunnen gruswa af hwilka åfwenledes blifwit sände till Europa. De skola wara hårdare än de Jizapourske; men mycket dålig platte, så de intet kunna skäras till andre än Tafelstenar.

Den förr omtalte Gummi Lack, anwända nuförtiden mycket till Sine färgerier, så man inge dess partier kan få af den ofwattade. Den som colleuren är extraherad ur, står nog till fangs, åfwen som det Lack, som deraf göres till förseglingslack, hwilket formeras i aflånga runda stänger och packas i kistor; förande Hollendarne tämmeligen partier hem derutaf.

Salpetern, kommer ifrån Agra och Bengala, dåraf den renaste raffineras; dock är da trigt dyrare. De Hollendske Skeppen föra från den Sistnämnde orten, alltid stora partier hem, för barlast, åfwen som och till Batavia, där de hafwa refinaderier med stor kostnad inrättade. Hwad som kommer till Surat är mest för consumption, och något till exportation.

Socker är en current wara på alle Asiatiske orter wäster om Capelomorin. Det är tvenne som finnes i Guzurat, det mesta dessa Hollendarne ifrån China; likaledes transporteras rått Socker nog ifrån Bengala, som de sednare hafwa raffinerat och gjuta i små kakor lika som Sockerbröd; men detta är så opblåst, att likt som det smälter i watnet, så snart man lagt det deruti.

Den Americanske Indigon, hålles allalla för at wara langt bättre, än den som kommer ifrån Ostindien; hwaraf den fås; Indostan och åfwenledes plantera i China. Det är,

som bekant, en wexet, hwilken årligen lös, och waxer op uti små Buskar, dem de 3:ne gånger om året afskara, hwarefter deß godhet distingueras, emedan den som af förstå skörden göres, altid är bättre än den andre och så widare. De taga de afskurne qwistarne och kasta dem i store Cisterner, hwarpå watten gutes, och dageligen omröres, till deß at bladen och barken afslasnat, då qwistarne bortkastas; det qwarlemnade arbetas så länge, at det blir som en fin mudder, som sedan sätter sig på Botten, hwarpå det öfrigaende watthet afslappas. Denne degen eller mudder gjutes uti formar och torkas sedermera i Solen, waran de figurerne af de samme formar skiljagtige, efter ornerne de gjorde på; darföre är Agra Indigo, som hålles för den bästa i mindagtige stycken, hwaremot den som tillwarkas i Sarkess, Brampour och Bengala altid finnes platt. De som förstå sig på denne handel weta helt noga skilja hwar sort, och af hwilken sort de äro emellan af den som noga af den som köper måste observeras, emedan den 3:dje och sista insamlingen hålles likt 30 à 36 pro C. samme än af den förste. Folket som arbeta härmed, äro nödgade, at mycket noga agta sig, efter dunsterne som stiga op härutaf arogantska genomträngande, och räknas nog skadelige, brukande de intet at kalla denne Färg: Verdigo, som hos oss, utan Nil, och i Guzurat är Guli ordinaire namnet darpå.

Den myckenhet Elfenben här wankar, hitkommer dels i från Capen B. Hopen, dels och från Ceylon och Siam; doch måste parterne föra Portugiserne ifrån Delagoa och Sena. Deras Vermillion och qwickßilfwer, är ej eller landets product utan kommer merendels ifrån Indra, hwilket sidstnämnde ej på långt när i godhet hwarar emot det Europeiske, dock i anseende till det lindrigare priset bär sig långt bättre, än det sednare.

Alle sorte här finnes transporteras ifrån Judda, Mocha et Muscat; Peppar en och Cardemumma ifrån Mallabar, ähwen som ock så någon wild Canel; men de öfrige slags Specerier bru-

på Kolundarne med Sine Skepp, och göra stor winst därpå. Inge-
fära producerar Landet Sielf i ömmighet, såsom hwit och swart
Kummin, Anis, Saffran och Tobac. Opium kommer mycket från
inre Landet och Agra, men den bästa från Patna i Bengala.
Muscus tages såwäl från Östra Indien, såsom Kunga-
riket Butan och Thibet, Lika så Rabarbara och Bezo-
ar; den som här med will handla, måste noga taga sig till wa-
ra, att intet leta på Säljarens ärlighet, emedan Synnerlig
Museus och den Östindiske wara, äro för dyrbare Saker, för
at wara owilig med: De hafwa åtskillige prof, hwarigenom
man skall finna om de äro förfalskade; men Säkraste Läror wa-
ra, at däreft mangy Sielf förstår det af grund, antlita såda-
ne, som en kan leta på och äro wane wid, at handtera Sådane drogner.
Grå Ambra föres likaledes Hundern hit från Mozambique
Sidda, och Maldives, samt Kapre Comorin; men den är i liten
quantitet. Den Gula Ambran eller Barnsten hafwer Sed; men
wäl en sort falsk af samme Slag, som i Sindi och kring Cambay,
finnes uti ansenlige store Stycken, dendar alldeles i klarhet och färg lik-
nar ratt Barnsten, allenast at den ej har en sådan lugt. Dersom
man den i wärde i Kina; men nu mera är ringa wärd därpå.
Åfandre waror, som här produceras eller hit komma, äro de
förnämste: Sandal Trä för parfume, Sappantråd, och Terra Merita
till färg. Gummi gutta, Sal armoniacum, Aquiva Camfer, Cas-
sia fistula, Cassia Lign: Baac, Arsenicum, Arfwet, Reglis, Coin-
the, Myrobalaner inkört för mog hetsigt; Gallipot eller rökelse, Nar-
dus, Olibanum, Bdlla, Myrrham, roten Rez Cabuli, Aloe från
Socotra och Arabien, Hing eller Assa foetida, Borax eller Chas-
mal, Liquid Borax i krukor, Mecca Balsam i flaskor, Scamme-
um, Turbit, roten opelod eller Putchock, Mirabolaner, Benjoin,
Turmerick, Swafwel, Vitriol, Dammer, och flere andre drogner, så-
dane och waror, hwilka jämte den förste delen af de opräknade, hafwa till
namnen äro mig kunnige; i anlangen Landet Sielf bringar af sig,

eller ifrån de kringliggande orter, och Länder införas stadigt till stora partier, och däraf en del framdeles torde förekomma; imedlertid som jag intet förmådt skaffa en circuleranthelle, och accurat prix courant för den tiden uti uro i Surat, will jag anföra en som är mycket noga, för år 1743 [illegible], hvar man kan se ungefärligen wärdet, af de skiffe namn, och flere andre waror, som på orden kunna saltyas eq. köpas, med bifogade anmärkningar, huru många Ser de i wigten räkna på Maund, för hwar sort.

Pris Courant Surat År 1743.

Warornes Namn	Pris.	Wigten	Skatt eller införsel Ser räknas på Maund af hwar sag	Priserne Variation Jedermera
Agala Trädfr. Mallac	Rup. 20.	5 pr. Maund	A 1½	Förnärmad på Smeagne M. Stiger Anno 1750 war priset 20: Rup: 1. pr.
D:o	— 60			till 500: Rupier
Aloe från Possori	5:	pr. Man	A1:	
D:o Soccatrino.	8½	— —	—	
Alun Chinesisk	3½	— —	—	
D:o Sindi	3½	— —	—	ifrån 2 till 4 Rup: M:
Ambra gul falsk	2: 20	— —	A1:	
Agater. 2 goda torna hvior af ymnors längd	— —	100 Ser	— —	1750. A: Rupeer.
D:o Jaspi eq. Sma spanl:r	— —	20 Rouffean eq.		2000. M. D:o 9: —
D:o Patijs större runda pärlor	— —	10 Tie eller		1000: M. D:o 8: —
D:o Gula storie D:o	— —	5 Tie eller		100: M. D:o 2: —
D:o Nalli hardige	— —	1: Tie eq.		20: M. D:o 2½: —
D:o Tacka ordinaire Styken till Dollack	— —	20 Ser	— —	D:o 10 à 12.
Anisfrö	6:	pr. Maund	A2	
Arsenicum	8:	— —	A1:	
Arlat	9:	— —	A1½	
D:o Persian:	14:	— —	—	
Assa foetida eq. Hungrid med overhyfleden	8:	— —	A1:	1750: 10: Rup:

Varornes Namn	Pris	Wigt	Kurs mynge Serpå Mann	Priserne Variation
Arrea från Choul	4:	p: Mann	a 40 ser	
D:o Mallaca	2¼	— —	—	
Finda fiska Mangelor	3¼	— —	—	
D:o Jamla	2¼	— —	—	
D:o finta fiska d:o	2¾	— —	—	
D:o D:o Jamla	2:	— —	—	
Benjoin den bästa	30:	— —	25:	} den hvita går från 100 till 150 Rupeer En Surat man
D:o ordinaire	18:	— —	—	
Banull	105:	p: Candi	—	Äger fr: 90 till 115 Rupes
Bly	6:	p: —	30:	pauca ser.
Blåfwerit. Chines:	5:	Mann	11:	
D:o Europ:	5:			
Bdguld	1¼	för 20 blad		
Borax	14:	M:	12:	
Brass	19½	— —	10:	
Bred Scharlakan	1½	En yard		
D:o Aurora	3¾	— —		
Bredin, röd & grönt	2¼	— —		
Camphir Chinesisk	35:	p: Mann	— —	1750: 17 a 20: C: Mann
D:o Achin ah Mallac	25:	p: Ser:		
Catech för Chiarig	— —	— —	—	1750 fr: 5 à 6½ C: mann
Canna en öl				
Corall i pastor	5 à 80	pauca ser	— —	D:o 1 ser 20: Rup:
D:o grenar	5 à 25	— —		
Cardemumma bästa	30:	p: Mann	12	Äger från 70 til 100 R.
D:o 2dra Sort	23:	— —	—	
D:o 3dje D:o	16:	— —	—	
Cassia Fistula polwist	1¼	— —	11:	
D:o gros	1:	— —	—	
Cassia Lignr	9 à 11	— —	—	
D:o gros	2:	— —	—	
Radise Chine	3½	— —	—	
D:o ordinaire	1¼			
Cocos notter	23	för 1050	notter — —	1750: 16 à 16.
D:o Fiska	—	— —	— —	— 11: a 12.

Warornes Namn	pris	Wigt	Ser på Mann	Priserne Variation Sedermera
Cochenille ej grand —	13:	Rup: 1: på ska Ser	— — —	23 till 32 wanliga pris.
Caffe Mocha — —	20:	Mann	12:	
D:o fam — —	10:	— —	12½:	
Cossenia ej kärnan af 3 drottar fr. Bombay	2½	— —	10:	— — — 1½ à 6. —
D:o Mallabar .	2:	— —	—	
Copperas — —	2:	— —	—	
Cua — — —	2:	— —	11:	
Cubeber — — —	8:	— —	—	
Cumin Snidi .	1:	— —	—	
D:o Amadabath	6:	— —	—	
Cauris Maldiske	7:	— —	12	
D:o Mozambik	2½	— —	—	
Dammer Achins	2:	— —	11:	— 1740 6 à 7 Rd: Mann
D:o Bengalsk —	1¾	— —	—	
Dattlar torre —	35:	Candi		
D:o Sämsta sort	22:			
D:o nitet torra 1:a sort	21:			
D:o Hwita — —	5:	på Mann	12:	Observeras de hwita stiga stundom till 10 Rupie Man
Elfenbens Tänder de stora wägande öfwer 40 Ser	18:	på Mann	10:	
D:o under 40 — —	18:	— —	60:	Obs: at Mossel ej Elfenbens stigerah sallert. Sa. nat fr. 20 till 60 ah 1800 R.
D:o till 10 à 5 — —	18:	— —	30:	
D:o Mozambiks —				
Mossel sorterat som af wanföre — — —	56:	— —		
Fikon — —	8:	Mann	12:	— a 1½ Rupie Sero
Gallanum —	20:	— —	11:	
Gallingall Chin	2½	— —	11,	
D:o Mallabar.	3¼			
Gallapplen friska	5½	— —	12½	— — 1740 10: à 15 Rup:
D:o gamla —	3:	— —	—	
Gr: Gran Bengala	7½	— —	10:	
D:o Surats .	9:	— —	—	— 1740: 10: à 15: —
Hing 3 — 40:	a 100:	— —	11:	— D:o bästa de första Soden 90 Rd:
Honung — —	6:	— —	12:	D:o 8 Ung:a 10:
Ingefära Gunderi	7:	— —	12	— D:o 8 Rupier M
D:o Bengalsk —	1½	— —	—	
D:o Gron — —	2½	— —	—	

Varornes Namn	Bis	Wigt	Årpå Maund	Priserne Variation
Jndiske Jomfrupeppar	10 à 10:	Maund	12:	
D:o Agra	100:	M: agra	63:	
D:o Westindisk	— —	— —	—	går ända till 220 Rupeer Maund Jomfrus Tider
Jämpan fr. Batavia	15:	Candi		
D:o Europeisk	76:	— —	—	Stiger här och i Bombay till 95,
Kanel fr. Batavia	87:	Maund. Stiger från 50 till 100 Rupeer.	à 11.	som det var 1750: i Augusti Septbr.
Koppar, Persiansk gammal	17½	M	40:	
D:o Swensk	—	— — —	—	Emellan 30 och 40 Rup: Maund
Kimish rysm	7:	— —	12	— — 15 à 20: Stundom
Lapis Tutiæ	11:	— —	—	
Lack i Stångor Shicklack	5:	M:	11:	
Lat förgylta med	10:	— —	12	
Lång peppar	3:	— —	40:	Stiger från 10 till 80
Lebas rotth	3:	— —	11:	
Mandlar Pors:	3½	— —	12:	
D:o Sötta	3½	— —	—	
Limiska skal	7:	— —	—	
Muscatblomma fr. Mallabar Hill	1:	— —	12:	Stundom 160.
D:o ifrigshg fr. Bada	210	— —	—	
Mastise	10 à 30:	— —	14:	
Maskmohl	3:			
Martellonsstora Bengalske	8:	— —	—	
D:o Små	2:	— —	—	
Minja	6:	— —	40:	
Muscus i Blåsor	1½	Tola	32 Sch:	
Myrhanq Boll	12:	Maund	11:	— 1751: 19 Soken 21: R: M: 2: d: — B: —
Muscat	64	— —	12	annars Stiga de förut till 24:
Negelkor	125:	— —	—	— — till 150:
Nux Vomica	2:	— —	40:	
Olibanum	3:	— —	14	1751. 2½ à 3 Rup:
Opium Agra	70:	— —	12:	1 till 100 en enkel Maund
D:o Bengala	68:	— —	—	

Warornes Namn	Pris	Wigt	Förs. Maii	Prisens Variation
Pärlor af Nötter	6¼	Pf: Maund	A2	
D:o från Persien förra	Aanas	1 Thank: år	1750.	
Peppar Bantams	6¼	Maund	A1¼	
D:o Bencoola	6:	— — —	—	
D:o Cochin	5½	— — —	—	Nov. hafta Mallars Ingår till 10 Sup M:r Maund.
Perpetuell: röda 1:a Sort	17.			
D:o Grona 2:dra	17.			
D:o Svartakor	2A.			
Pulamull	3.	Maund	AA.	
Pistaches mandler	17.	— —	A2	Ingå Skeppsdom fr: 60 till 100
Pinins Ponon	7.	— —	—	
Pitchock eppolet	11¼	— —	AA	— 1750 voro 14 Pf: Maund
Quicksilfver Europ:	AA.	— —	A0	Ingår från 50 a 60
D:o Chines				
Rusin Svarta	6.	— —	A2	
Röd jord, Bolus	A½	Caridi		
Rabarbara Chin:	5 a A0	Maund	AA.	Priset varierar från ½ till 1 Pf:
D:o Persianisk	2a 80	— —	—	Sorn
Ris	1¾	— —	A0	— — 1750: 2: Pf:
D:o 2:dra och 3:dje Sort	1.	— — —	—	
Rosenwatten	30.	1. kista om	2A:	flask:r. Ingår till 40 Pf:
Rosamallocs	18:	Maund	A0.	
Ruinas in Jorg	90.	pf. Baab-	A	M:r och
Saffran Bassora	12.	mar Maund en pancrafa	AA.	Ingår fr: 20 till 30 Pf: en Swal Sor.
D:o Europeisk	15.	— —		
Sago	6.	Maund	A0	
Sall Armoniacum	15:	— —	A3	
Saltpetter	6:	pauca M:	88.	Swat sor. Stiger från 12 till 14
Sandal Trad	5	Maund	A0	
Sappan d:o	1½ a 2	— — —	A3	
Spans groria dessleme	10:	pauca Se-		
D:o oren ordn:r	6:	Maund		
Sena en sort	1:	— —	AA.	

Varornes Namn	Pris	Vigt	Sorpå Maund	Priserne Variation.
Agellack	7:	Maund	11:	–
Amax liquida ihop-kom som bäsam p. Mann	55:	Mound	–	år 1757.
Alke Bengala	1½	pucca Ser	–	år somb Mag som Aga ifrån 6ä 7 till 10 R: dub:t
D:o China	6			
Aal				
Arak				
Arekenard	25:	Maund	11:	
Ancker Caridi Chinesk	6½	– – –	13½	– – Stiger från 8 till 12 R: per Maund
D:o Batavia	6:	– –	13½	
D:o i Samstrar	1:	– –	11:	
D:o i Chin: matt:	1½	– – –	–	
Ärtel	3:	för 10 kakor		
Asmarine	5:	Caridi		
Ben Bohee	13:	Maund	12	
D:o Gruck	15:	– –		
Ben tomerat i Syck som finnes Särdeles	8¼	– –	10	Observeras att keda Sorter steger Hvardom till 10 Rixp:
D:o Som två lod. Slabs	9:			1760 war priset 10 a 11.
D:o	8¾			
D:o i Packor	7¾			
Trisol i blad kopardyk godtkom gyllendück	1½	p Corsch.	20	1 Fatt 20 Rixp: Bombaysmis
Tiara	– –	– – –	–	
Stadvarske Bräder				
Sparrar				
Tulanego	2½	Maund	10	– – 1750: 12: Stiger Hvardom til 20.
Termerik	1:	– –	11:	
Vitriol	15:	– –	12	
Virk	¾ a ⅞:	M: –	10:	
Vace	11:	– –	12	– 1750: – 15. R: Stiger til 30. ah i Kand ifrues
D:o Luus	20:	– –	–	a 30: –
Zinober, Chin:	12	– –	10:	
D:o Surat:	11:	– –	–	

Man ser således at Surat näpparu är som stapeln, ej allenast för den utländska, utan äfwen den mäste inrikes handelen uti Mogols Land, emedan de flaste inuti landet fortkommande producter och waror alle draga sig dit, och härifrån widare utspridas. Det är näpparu ingen Province i Indostan, som ej förwärfwar något åt denne berömde hamnen. Förutom hwad som kommer ifrån en del af de redan nämde länder, hafwer man ifrån Sindi åtskillige grofwe Tyger, Bomull, Gi eller Smör, Dell, och Chorick en Skalfisk at göra armeringar häst i Bengala wärderade, samt Baring Lisk hwilkens hwetskap de tugga litet Opium, emedan det näpparu skall hafwa en mandande wärkan, intet af deras Palenkiner at förgätandes, de bäste i Indostan. Ifrån Patna, Muskot, Ris, Sal armoniacum, Saltpetter, Lapis Tutia, något groft Silke, Getbezoar, oppopanax, äfwen Simpelt Lacque arbete och i Synnerhet Putchock. Ifrån Diu komma fina gingans randige och flammerade, som Portugiserne med sig föra till Surat; Om Cambay och Amedabath jämte Agra är förr talt. Haschemire bringar de omrörde Skone Schaler och Saltpetter; Mulkan opium, och de bäste Indiske Bagar af Buffelhorn och pilar. Cabul Mirabolaner och litet Järn. Candesh, Bomull, Dowlatabat, de bäste wärgklingor, dartar &c. Bengala, rådt Silke, Salpetter, bomull, Tyger, Socker och så widare, som för widlyftigheten förbigås.

Emot dessa waror sändas tillbakas andre, dels Europeiske, dels Spanier, och andre Sidane som deras handel inbringar dem från de öfrige Indiske orter; Somlige gå Sjöwägen med små fartyg under Europeisk convoy, för säkerhet emot de kring strykande sjörare till de wid sjön belägne orter, som Cambay, Bursampoli &c, och andre deremot sändas Landwägen genom waror ex Cassillas till Agra, sådan de sedermera utspridas, uprärande ordinaire omkostningarne, för förlon, wanell Logie, Tull och mera sådant ifrån Surat till Agra, i alt räknat emellan 15 till 20 pro C.

Den Utländske Surattiske Handelen, må lequambigen fördelas uti 2:ne Slag; antingen den som drifves direcke på Europa, eller den som sker till de kringliggande Asiatiske Länder. Den förre hafwa de Engelske och Hollenske ensamme emellan handerne, dock komma alldrig några af deras Skepp direcke från Europa, utan Engelsmännerne gå altid först in uti Bombay, liksom Hollendarne gå till i Batavia, hwarest de äfwen intaga allehanda Indianske commoditeter, och Idermera i Cochin deras Riksrud Contoir på Malabar. De förnämste Europeiske producter, hwarföre de finna sine afsättningen äro: först, Järn, hwilken wara de Engelske till dato mäst ensamme försedt på, och försett Asien med, och fört i årsunda till sin stora winst, naftan want det samma för dem i Indien som Specerierna för de Hollenske, som man må weta:) Desse sednare hafwa dundom fört nagot af samme metall, fast det warit litet och af samme sorten och därföre till mindre wärde till 10 a 20 pst. i priset emot det Swenska. Jag hyssar alldeles intet på, at jul till endel, all den ledsamhet, som de förorsakades af den Engelske Nation i Surat, hafwer utaf den afwenbige stöt, som den med god grund kunde förese, at deß han-del nödwändigt måste lida, i fall Indien blefwe försedd med järn genom andre än dem; och är således öfwertygad, at så wida möje, skall är, lära De i det längsta streta emot, at Rappa wår hand-ren in Sådan winst. Emedlertid äro den Swenske sorten fa-rom god grund, och derfas järn bibehåller den præferencen för det Ryska, och alt annat som hitkommet, som det lemna har, så torde detta hanske kunna afsätta till en liten del den förlust, som allmänheten till äfwentyrs torde lida, i fall de Engelskas hat, at finna annorstädes utwägar för Järn, är ifrån Swe-rige, skulle winna någon oförwäntad framgang.

Om calculation är rigtig skall uti Surat årligen debiteras inå 2000 a 2500 Candil järn, som sedan sprides ikring de andre Indostanske orter; dock intet däruti inräknad hwad som direcke ifrån Bombay och Cochin transporteras till Mocha och Persien. Det är mig wäl intet bekant för hwilka store partier de där

finna afsättning; men det är wist, at det så wäl betalar sig, at de
private som handla ifrån Surat äfwen finna sin räkning uti at öp-
köpa det samma till nog högt pris af de Engelske och dessa.
Det är annars till observerandes, at de mässadels i Surat importera det
platta järnet för det kandiga, förstående sig mycket liket på, at göra
några granlagd Skidneider på dess differente sinbet.

Canoner och Styckekulor, alla handa järnredskap, wäjeklingor
efter mönster, lika så Spik och diverse wärktyg, större och smärre
anckare med mera, fournera äfwenledes de Engelske; dock som alt
deras fina arbete och sådant swarande Materien är af minsta wär-
det, kan göras af dem för långt bättre köp, än hos oss, så lärer
wara försångt med några subtile och fine järnsaker willa emule-
ra med Dem, så länge wi intet hemma uti Sverige förstå at kun-
na bringa ware Järnfabriquer till större höjd; incitlertid äga wi en an-
senlig förman framför dem i alt sådant swarande nödwändigheten utgör
mässa wärdet, och lärer därföre lättelygen kunna practisera sig,
at göra framdeles den winsten till wår Egen, som dese i så lång
tid dragit till sig på wårt Egit Lands producter.

Den mässa Koppparen, som här finnes köres ifrån Pers-
en, och är nog grof samt merendels gammal, warande i Persien för-
delagt förädla den samme så hunda, at till 20 ℔ af deras så kal-
las 1 ℔ Swensk eller Japansk. Hollendarne föra nog hit af den fe-
nare; men om något af den större warit här debiterad är mig o-
bekant inemedlertid, som wanligt priset för den Persianske är från
17 till 24 Rupeer Manne, som likwäl är så grof, twiflar jag ej
på at wår Skulle gifwa god winst af sig; Synnerligen kunde
det till försökandes, at af den finaste platt koppparen hamra nå-
got i Lagom stora stänger och spaka strykjärn, som den Japanska,
då det wäl till minstone torde löna modan; men jag lämnar
allt till mognare ompröswande.

Bly, är en wara, som uti Surat mycket stiger och fallar,
och således swårt at wara säker om dess ratta pris. Ifrom det at
magthafwanden torde hafwa swårighet rivalisera de Engelske,
som mycket hitföra, så lämnas till undersökande om intet i

dyl dalle kunde gifwa mera winning, at intaga jern, dock ej så
mera, at man anteligon maste hafwa därat för assortissement.
Bräder betalas ocksa wäl; men förste marknaden därsoe är i
Bassora och Benders Abaysi. Masstråd, Spiror och dylikt kan en
också lita på at ej wara förlagen med; men Sådane waro förde
kallas för owrige at föra från Europa. Tjära bruka nästan inga
andre än Europeerne, och masse Skallas till dem; hwad Segelwar-
ka angar, så lärer wårt Swenske wara för dyrt för at kunna
undanskiljа de Engelske häruti, hwilka fourneta den lilla qwan-
titeten, som Indiske Skoparten behöfwer.
Mycket Qwicksilfwer af det Chineseska bringa Holle-
derne ifrån Batavia och förytra i Surat, så jag intet wäss wet
hwi det lönar mödan at hitföra någon quantiteten från Euro-
pa, hwilken wäl i sig Sielf lägger ansenligeit försteg uti godhe-
ten; dock däremot så mycket mera Skiljn i inköps priset. Lika
ledes håller Sig med Elfenben, den som en Indisk producent ej
lätt öfwerbetala Sig, enär man ej har dock utur förste handen,
först del wäl också händer at införslen från andre oter Stuf för, och
så da kan finna Sin räkning; Likwäl om en har ett wäl af-
sorterat parthe och kommer till marknad innan Portugeser-
na anlända med Sin Morsil från Delagoa och Sena Skallen
sina komma ifrån denne handel, ännskönt waran as köpt ifrån an-
dra, tridie handen, med winst.
Cochenil, som Man här kallas Grand, är en wara, som da
den säs i Europa, för nagot när mätteligit i köp, en Sällan ec dling
skall förlora på, däremot den som oftast giswer en ganska stor
winst så wäl i Surat som Bengala. Det torde likwäl ej wa-
ra rådligit at införa för mycket, alldenstund här som i Chi-
na, ofwerflöd gör afkap; och denne wara är nästan för dyrbar,
at wara förlagen om afsättning före.
Diftilerad Spanisk grona, Blyhwit och rödkrita, Hoptle ha-
gell, win på Bouteiller som Ponta a, Xeres och Madeira, Er-

gelskt öhl, Waxpärlor, och andre Bagatteller &c. han en och så mon-
dels smira afsättning före; dock dylikt kan ej komma i nagon han-
delsconsideration, och rarietar i sine priser. Likaledes föra både En-
gelske och Hollenske compagnierne kläder och Camelotter hit; men af
detta har igenom privat hitförsel hela Indien nu mera blifvit
så öfversyld, såsom af hattar, strumpor, järtecken &c: at man så
wäl i Surat, som annorstädes har ingen winning därpå, och som
dem kan köpa det därför bättre kop, än i Europa.

De Skepp, som komma ifrån Europa så tidigt, at de hin-
na Seglat til Madagascar, kunna om rummet så tillåter, för
lindrigt pris såsom där inlasta Ris, som både i goda och onda
år betalar sig i Surat. Man har och exempele på den,
som på Comroske öarne inlastat mycket Cauris, hwilka med winst
kunna förnyttras till dem som drifwa handel på Bengalen; dock
detta är en ware af så mycken tyngd, stor incommoditet pla-
ningar warde, at jag intet just tror ett Lastat Skepp, kan intaga
så mycket at det lönar mödan.

Hem till Europa kan on däremot hädanifrån transporte-
ra följande Waror: Salpetter Bengalsk, Röd Bolus från
Rossien, Indigo, Borax, Gummi guttæ och Terra merita til
Färg. Selgesara, Saffran, Sommarind, Arabisk Caffe och Gum-
lack för färg eller at förwegla med. Bomull är en ware som ta-
ger för mycket rum och betalar intet fragten, utom at den i
ömmighet kommer från Levanten, såsom kan the intet til den
godhet, och af Bomulls garn kan man ej eller belasta sig med
så stort partie. Silke får man här ej så tillräckeligen, at en
med fördel kan bringa hem, därest ej så kunde hända, at man
råkade ett lindrigt pris på det Persianske, som i godhet wida öf-
wergår det Indiska. Bland deras Stoffer waror wet jag just in-
ga, som kunde hänga för Europeisk consumption, om intet af de
målade Taffetterne och deras Silke och sylke Tapeter. De Ben-
galske Bomulls Tygerne har man här ur andre händer, och
hållas därföre för dyre at föra hem; däremot de som göras i

Caturat intet torde warra så begärlige, om intet liket parthie af deras stora Syngers och Annitz &c. hvite Tyger, som sedan kunde employeras för wore Gallons. Inpickerier, hwartill de från Brodera och Bratschia Synnerligen äro hänlige, dock måste de dämm medan regntiden passer öpnallas, emedan de sedan kosta 20 till 25 pCt: mera, så det harsh-
as swarigheter at så dem, hwilkas likwäl kunde afhjälpas genom
ett fast contoirs upprättande. Agater, Parlor, Diverse Cerar, Be-
zoar, Opium, Museus, Merrham, Aloe och Rokelsmed flere dro-
guer äro waror af stort wärde; men som taga litet rum, och följ-
aktligen tjena mera för at employera ett öfwerflödigt capital,
än at öka lådningen af ett Skepp. Antingen kan en också taga sya-
rack, äfwen som ifrån Mallabars peppar, och sådanemmera
samte diverse Persianske producter; men dylikt lärer wägen försigtig
handlande garna köpa ur andra händen för at föra hem, när han
sälf kan tagan ur den första, dåeff intet ett Synnerligt godt köp
kan så långt på, eller at en för Sin säkra winst, och är alldeles i
wapquement af profitablare cargo.

Wärdigt kan nu lättelig finnas, at denne Farten dricke
ifrån Sverige till Surat, äger alla de fördelar, som kan göra
den högst gagnelig för det Almänna och gänska profitable
för Dess folkare, Synnerligen om farten på Arabien och
Persien därmed skulle komma at förenas, och några städige
Commissionairer blefwe förordnade, hwilket kanske med mindre
kostnad, än som förmodas kunde låta sig göra, om man consi-
derar, den större avance som därigenom skulle hemfalla, i det
i allenast waroene bättre blefwe betalte, utan och Retourerne sin-
nes lindrigare. Så länge wårt Land frambringar sådan om-
nighet som hittils af Sine metaller och andre producter, later
här intet fela profitable marknad för en del däraf; men mera
omwexlan torde fördras för tillbörlig tjänlig retour lådning
at Europa, fast också detta kanske kunde anses, som mindre
angelägit, så länge man på Surat kan driwa en fördelagtig
Transito Handel. Emedlertid torde också wäl låta göra sig

när framdeles denne Negoce kommer uti stånd och flere Skepp kunna därtill omploieras, at tjänliga utvägar blifwa påfunne, dg medelst åtminstone årligen kunde hemsändas en Ladning af sådane Surattiske, Persianske, Arabiske och Mallabarske waror, som funnes tjänligast för wore egne inrättningar, och begärligast för wore nämste grannar; men detta lämnas till tid och åtskenhet, som de bäste Lärmästarinnor, twifwlande jag intet att wederbörande, hwars pligt och skyldighet det wärt, sådant efter möjlighetens at undersöka, lära härutinnan kunna meddela sährne medel och utwägar, an jag, som äger för ringa ansärenhet at kunna framqwista nogre, och hyser för stor wördnad för mine Respective Principaler, för at willa öfwerhoppa Dem med förslager, som kanske under det de röjde opbofmannens enfallighet, allenast skulle signalisera sig genom sin ogörlighet at kunna wärkställas.

Arabien förekommer först ibland de Länder, hwartill nagon considerable Handel drifwes från Surat, synnerligen dess twenne Hamnar Judda och Mocha, hwaraf den förre ligger inuti Röda hafwet och är som hamnen för Mecca, så kunning genom de många wallfarter dit anställas ifrån alle Mahometaner. I fordna Tider sände Stora Mogol sitt dit at ett Skepp med Pelegrimar och nyttige waror, och äfwen ett Turkiskt förr anländande årligen från Arabien tillbakas at Surat; men sedt detta numera för en tid afstadnat, så drifwa likwäl Mooren ännu en ganska fördelagtig handel derpå, hwilken nästan är den enda af synnerligit wärde och winst, somde kunna bibehålla af sin fordne widt sträckte fart. Dessförr Dit och till Mocha, utom Specerier, som tagas af Hollendarne, Peppar, Nycke, Ris, Socker, Indigo, Cumin, Ingefära, Myrabolaner, Salpetter, Swafwel, Tobak, Dyl. slags Bomulstygier, Allegias, Turbanter, något grofft Porcellaine efter monster, Agnala och Sandal Träd, mera, och tages från både desse orter tillbakas igen Caffe

Rum, Skaftar, Kunt rökelse från Dofar och Cape Guardefou, Mecca balsam
i Buteljer, Liliads Balsam, tigris Horaes, Murrier, Gummi från Magado-
ro, Gummi Arabicum, Olibanum, Myrrham, Grå Ambra, Corall, färgrot-
ter, Chandler, Dadel, Sangnis Draconis, Zocatrine Aloe, med flere sådor
och Droguer, likaledes från Judda allena, Skavar, allehanda ylle och Si-
denstyger, Sammetor, Sen, Timber, Rysslader och Nyrenbergar waror,
samt uppen Hull och Silfverpenningar, hwilket alt de rika artigeor hit-
kommande Caravaner, och fartygen ifrån Soez hitföra, swarande den van-
liga Tullen 30 pCt. på inkomande och 6 på utgående waror och peningar.

Mocha, wid Babelmandelske Sundet, som är öppningen
för Röda Hafwet, och nitt i 16de Seculo först namnkunnig, sedan
Turkarne dittransporterade all Kaffe ifrån Aden, är den kring-
lå Arabiske hamn, som Europeerne begifwa sig hwilka de Engel-
ska och Hollendska därstädes hafwa sine upprättade Factorier. De
Skepp, som ifrån Surat hitgå, afsegla merendels i början af Mars,
så de i May kunna wara framme, emedan Sednare man har
swårt att komma in genom Babelmandels Sund för de contraire
Winder och starka Strömar, som följa längs Landet, och föra sam-
ma slags waror som till Judda, hwarjämte de Hollendske bring-
ja Spearier, och Engelsmännen, Järn, Trådwärke, Cochenill åfwen
som amfanter och Ris från Canara och Madagascar, lagande
sedan enahanda retours, som ofwanföre är nämnt. Banja-
ner, Armenianer och Juedar föresta största negotien, och afwerka
här så litet från sitt medfödde Listighet och flit, som annorstä-
des. Man berättar at negotien på denne orten skall wara nog
förelagtig, och en lätt debit skall finnas på alle waror och Syr-
ningen Specerier, emedan här träffas Köpman nog. Tullen
är 3 pCt. för Europeer och 5 för Gentiwer, och anslagges efter pri-
set, som wahran sälljer till, dock är visitation ej swar. Europeer-
na föra sällan stora quantiteter Caffe till Surat, och transportera
längst mera hem till Europa, räknande man artigen af Eur-
opeer och andre Nationer opköpas till 25000 Engelska Fon af
denne wara, som en stor del opphandlas i Bettelpacki för Contant,
emedan oftast lämnas på allt annat; men ej på Caffebönor.

Högsta platsen för Persianske Negotien, dit så wäl Indianer,
som de flesta i Asien etablerade Europeer söka, är Gombron eller

Bender Abassi, belägen tvärt öfwer On Ormus uti Persiaruke
riket, som ock̊ hallas Golfo de Elcatif & de Bassora. Så länge
Portugiserne hade Ormus i Besittning, war Persianske handelen
tillstuten för andre Främlingar; men år 1622 när de Engelske
ingingo förbund med Shah Abbas den Store, och med en stor magt
utdrefwe Portugiserne, blef Gomron, som förr war en fiskare by,
utwidgad, befäst, och med ansenlige privilegier försedd, som
snart gorde den peuplerad och besökt af hwarjehanda handlande,
då äfwen den förra namn byttes i Bender Abassi, som wilk
säjas: Abbas hamn, fast detta ännu mindre brukas, än
det gamla.

Den är belod af mycken het Särskilt Nationer, och synnerligen
äga Banjanerne stor rörelse härstädes, och njuta alla friheter som
i sitt land, hwarföre de wise afgifter årligen. De Engelsk och Hol-
lenske (ehuruom de Franske) äga ock̊ så i denne staden sine Contor
och icke ansenlig handel. Engelsmännerne som warit de förste
Europeer här efter Portugiserne, lefwo still belöning för den
wisse hielpen uti deras utdrifwande, tillslagne hälfwa Tullen
som orten inbragte; men denne Summan hwilcken i början war
ansenlig, minskades tid efter annan under hwarjehanda pretex-
ter, tills den omsider i stöfte inbördes oro alldeles indrogs. Holle-
derne som kommo wid 1640, började snart sätta sig i credit, ge-
nom sin Specerihandel, och tillwäxte sig tullfrihet, emot
accord, at wist sätt pris emottaga allt Kommegens Silke; doch
detta hafwa de sednarnera ej funnit all den förmodade winst uti,
som i början tänktes. Hwad angår De Franske, som sedan år
1664 begynt härstädes wisa sig, så har deras Negoce ej stort at
betyda, och privata njuttja merendels denne farten från Surat
och deras andre orter, hwilken frihet äfwenledes enskylte personer
ibland de Engelske nnita.

En stor del af Waror, som härifrån hämtas, hitföras med Cap-
las ex: Caravaner opp från Landet. De bästa uti rått Silke, det
Marknste uti Asien och som Europeerne genom sine Egne Comissio-

waror mäst opkiöpa i Ispahan. Diverse Gull- och Silfver Tyger,
Sammeter, Brocader, Damaster, Taffeter, proghige Tapeter, Turkiske och
Arabiske Camelotter, Maroquin, Carmenisk Ull, koppar, Di: Winer,
Rosenwatten, Brännvin, kishmish och swarta russin, dadlar, Mand-
lar, Pistachie nötter, brunneller, Syltsaker och inlagde frugter, Arabisht
Caffe, Aga foetida, Swafwel, Salt som tages på Ormus, Bolus från
Se: Lapis Tutia, Gummi dragant, Galbanum, Ammoniacum, Man-
na, Mirham, Cokaffe med flere Arabiske droguer, afwen som hästar,
skona Tar, Turkoser och Perlor som fiskas wid ön Baharam, hwar-
uthan ock så mycken het passagerare gå till och från Surat, som
betala ansenligen för passagen, och anlägga en dryg fraght för Sine
Commersieter, emedan denne uti Indien betalas efter godsets
wärde en wiss procent, hwarjämte accorderas om proportion af grofwa
waror, som få tagas emot de finare.

De Slags waror som hitbringas äro af Europeiske: Järn, finare
och grofwe järnwaror, Stål, Bly, Bräder, annat trädwärke, afwen
som tunne kläden af de så kallade Londerner eller Levantiske
kläden, som likwäl ingen profit gifwa så länge Medelhafs fasten är
för, at de ifrån Aleppo kunna få dem landwägen. Hollen-
narne göra efter wanan stor avance på Sine Specerier; från In-
dien och andre Indiske orter kommer: Bomull, Bomullgarn
och allehanda Gulzwattiske Taffetas, Chints, Allegias, Zelser eller
Sängtäcken, Tacken, kiortlar, Gonys och gröf Säkwaf med man-
nadade Tyger, Bomulls Tyger af alldeles nästa och dyrbaraste Slaget,
som äro: Bomulls Tyger af alldeles nästa och dyrbarast Slaget,
Rhis, ingefära torr och frisk, Betell blad och Areca, Sandal och Sap-
pan träd, Socker, peppar, Cardemumma, Indigo, Tamarind, Ca-
nehuel
nas; och af Chinesiskt Gods: Gazes, Pelangs, Blommerade Satti-
ner, något Thé, Socker candi, Rhuo, Qwicksilfver, Camfer, Vermillon,
China rot, Tutanego, allehanda Porcellains sats, koppar och bil-
der med mera efter mönster. Emaillerade kart, Symer- knubbe bub-
lar, för Tobaks pipor, Japansk koppar, Lakwärke och Pinel-
lare med hwarjehanda andre små saker och Nyppor, som tillsam-
mit hinner till at skeppa up emot all hwad som Chanifran utför-
es, och dasore afwenledes Europeernes Compagnier xxxxx trans-

portera mycket contanter hit, hvaremot en del af private handlande finnes, som hellre finna sin räkning, at inga många varor taga tillbakas, som ock både Gull- och annat präglat mynt.

Uthom den handel Europeer, Morer och Banjaner i Surat drifva hit, föra ock Armenianerne en stark negoce; dock denne äfven som de andre har nu på en tid, och Symrnæ Jon Morwcis uppstånd, då äfven Ballacherne 1720 plundrade staden, ansenligen stadnat af, så att de Engelske intet wågade i Gombroo emottaga de varor, som 1750 dessförinnan ifrån Bombay, utan lätt dem gå tillbakas igen med Skeppet Schaftsbury. Alt sedan har hielpt Bassora, Bussora, som hörer nu Turkarne till och ligger uti landen af Persianske rikets nära till floden Euphratis utlopp, ansenligen opp, så mera massa varor dragit sig dit, hvartill ock närbelägenheten af den stora staden Bagdad, äfven som passagen af caravanerne, som härigenom gå till Mecca, och de närliggande städer mycket bidraga. Man hitför och hädantagor alle af de förenämnde varor, dock land en del af sådane som med kaffelås nedföras falla för bättre kop än i Bender Abassi, i anseende dertill, at en god del af wägen spares, som är här emellan och sjö ånämnde ort.

Foland ofvanbe hämnar utmed den nämnde viken på Persianske sidan, besökas af Private ifrån Bänder Rik, och Bender-Congo, hvarest Portugiserne i sednare dagar gjorde liten figure; men Buschir räknas synnerligen för en god handelsplats, ansende till de många Condantor de hädan tillbakas kunna föra.

Muscat, som ligger utom Persiske golfven i Arabia Petrea, hörde fordom Portugiserne till, intilldess genom ansenligt uppfarande de redde Araberne at drifva dem dådan, hvilka nu underhalla en tämmelig wacker flotta der, hvarmed ifrån dem de göra Portugiserne emot. Emedan där är en nedersta plats för mångi af närliggande Lands producter, kan man dådan förskaffa Droguer och gummata, Caffé ifrån dem för bättre kop, än i Mocha; men ej så godt, Elfenben, Kastar, Kryddor, pearler, dattlar och contanter, och tillbakas införinga, Surat tyger, jern, stål, Bly, Stycken, Anckare, Mässing, Bräder &c. warande tullen för utgående, men på ingående gods årlagga Europeer 5 och Mahometaner 2½ pCt.

Drimare Tiden för at ifrån Surat afseglas till desse här nämnde Malabariske hamnar, är ifrån Septb. och Octob: till May Månad, Dedan under den Tiden hettan, och vädertekens beskaffenhet, är nagorlunda drägelig, så folket kunna handtera sig, hwilket besynnerligen i det skalsorane Sombron, Swarteligen later göra sig under de nämde månader.

Canarensiske och Mallabarske kusternes förnämste produkter äro: Ris, Cardemummor, Peppar, Sandal och Tyrinel för China, Peas, Kayfenor, Cajers för Kagwarke, Cocos nötter, Dammer, Coculus Indica &c. Dar ga sällan Indianske Surat Skepp det, af förnämsta för de mägtiga kring Kringvande Röfvare, utan Europeerne dessa mäst om desse wärder. Det bästa som igen kan där afsättes är Opium, nagot Bomull, Indigo och Bengalske grofve tyger, som mäst för kust Gods äro begärde, varande inge store parthier att de Surattiske med winst till afsättandes, åtminstone Januarii Månader saljas till

På Coromandel och Synnerligen åt Bengala, afgå Malabariske köpmens 1. 2 till 3 Skepp hwart år: hwilka de förnämligaste differa är, Bomull garn, Cotchenill om de hafve tillräckeligen, Indigo Arabiske och Persianska waror, pepparn, Sandal &c. äfwen som Lanzis och Rupier, som de här opwäcka 5 à 7 pro Cent mer än de per gälla. Retourerne bestå i Tyger, Ostags silke Salpetter, waox, Gummi Lack &c. &c.

Till Nattigam, Ava, Pegu, Mergi och Jonekeey äro komma sällan Surat Skepp; de som Seja till i Kedah och Pallangor, bringa litet af de grofve Tyger, Opium, och penningar, för Sen, som sedan antingen föres till Surat eller China. Uti Ethiopien handlades fordom mycket från Guzarat; men nu har det till en stor del afstadnat, utom hwad Europeer kunna föra hit och till Westkusten af Sumatra; likwäl finnas ännu i förstnämnde mycket mange Guzerratter, som där nedsatt sig, och dirigera en stor del af inrikes handelen, likasom Chineserne på samme ort föresa de mäste handtwärk. Hwad öfrigt af Surat Gods, som kringsprides på Malley kusten, resten af Sumatra, Java och närbelägne

oar, så föra Hollendarne sådant ifrån Sine Magazuner i Mal-
lacca och Batavia, hvaremot på Siam direcle ifrån Surat
drifves en stor och mycket profitable negoce, hvilken Fädarne och nä-
gre få af private Europeer ensamme hafva emellan händerne; men
som likväl dagligen äker sig, i anseende till den winst, som de sö dar-
af härflyta. Jag skall bifoga en förteckning och Priscourant på
de förnämste waror, som dit och dadan hanteras, efter den emdor-
rättelse, som jag, genom H. Capet. Thiermans benedlande, fått
dasom, af en Judisk köpman, som längst drifvit samma handel.

Priscourant på Godshandlingen till Siam. Surat 1750. Octob.

Surats Pris Warornes Namn	Brd.	Längd	Pris.		Siams Pris Tical	Quis	
Codgis Chit Surats.	1½ gauss	12 gauss	14:	Rup.	Corsch. 20:	25:	betalas i Siam
Kell Lungi Naffra							
Mani allsslags hwit lyg	1½ —	3½	16:	—	d° 20:	26:	d°
Lungi Bassetta Naf.							
Fra manil	3½ —	28½	7½:	—	d° 7½:	—	minsko pris
Lungi naffra mani	3½ —	28½	20:	—	d° 30:	—	
Lungi pattscheringi	1½ —	23½	10½:	—	d° 13½:	—	
Dutis röda	1½ 1½ a 1½ —	24:	80		d° 96:	—	
dto. Enblack. are 12 ½ lång.							
Pattalé grofwa —	—	—	8:	—	d° 7½:	—	
d°. baltie — —	—	Gellan	16:	—	d° 18:	—	
d°. 3de Sort —	—	—	16:	—	d° 18:	—	
Jannié — —	—	Arman	12½:	—	d° betalar bara priset		
Chit Mantcheli	—	Bgauss	70:	—	d° 70:	—	
Lungeriså bafti —	—	—	7½:	—	d° 7½:	—	
Chincabseller Allasser fran	20½	60	Rup.	Mycket:	ger ingen eftsken		winst
Durngeri eq wäst till							
Segel och Sachar betalas sig wäl							

Andra Waror.

Persisk Torr dadel säljer wäl
Rusmsh rusin letet pristä d°
Rodsaeg eq Botus tas i Persien för Barlast och säljes ofta d° Mallaccam
Skjeder ifran 12. 15 à 25 Rup. Sl°. mest
Swafuel fri Persien betalas i Surat 18 à 20 Rup: en Pikell.
Rysen mellan till 24 Rup. skuppan
Tauro gee 7 Tical för en Pikel i Siam, dock observeras wid dessa sta-
ende priser at de are lägre i det minsta; ty ofta 100 Pk. t. på dem

Waror från Siam tjänlige för Surat

Siams pris		Betalas före i Surat.
Redah Jern 1. Bahr eg. 10	Surat Man	
hestar efter kongens pris	— 60. Tical	
dock för Lantl. 10 pf. hatter		Taxes i Surat till 10 a 14 R. Man.
Elefants Tänder af Storlek		
mn 2: H: på Pikeln		
efter kongens Satte pris	28:	
3. H: p. Pichell —	26:	
4: D: D: —	24:	
5: D: D: —	22:	
dock minskas priset		
för Lantl. betalning.		
Aguila eg. Agel Trädet		
1. Siamese 2 Uhr. Lätte	10:	— En pauca Ser 20. R. kanes
Socker Candi 1 m Ch: pik:	8:	af lugten då det brännes om det är
Ris. i Surat Man	1,	god. föres mäst till Indien.
Ollon. 1: Ch: Pickel	3 a 4:	
Sappan Trä till färg		
1. Ch: Pickel.	1½	
Tenner 1: D: D: —	1½	— 6 a 7 Rup: Man
Benjoin 1: D: D: —	18:	— 26 a 30. pf. D:
Wax — 1: D: D: —	16:	— Stiger från 20 til 50 R: man
förres fordom från Lo-		
tchin men nu om Contra-		
band dessades —		
Wacolus		
Gummi Lack. En pik:	10 a 11:	—; Sälljes äfven till avantage i Mallacca

Uthn den utgående Tull i Surat betalas, är den ordinaire ingående 8 pf. doch minskas den ofta till 4 a 5.

Utgående Tull betalar man intet, när man köper af konungen, som sälf är köpman och sonderar så stort parthi en vill hafva; men annars är den 4 pf.

1. Siams Tical är 1½ Surat Rupie; deras andre mynt äro ½ Tical 1 Tical a Mayon ½ a Foe, alle under som små knappar ej finit Silf. me med en hell liten Stämpel på

2: Bahr räknas göra Bisallandi 2

Anteligen drifwes till och ifrån China en mycket stark Handel, emot
på jag skall nöja mig med at anföra nedanstående Pro Memoria
meddelat af en harutti habile och förfaren Hårdlärde Armenian, som
följde med Gotha Leyon Som passagier från Surat till Canton.

Waror från Surat tienlige uti Canton.

Inköpet i Surat 1760 Dec:	Qvp:	Pris uti China.
Olibanum, Incunça eller rökels		
1:a Sorten — En Surat man:	3:	} 1: Pickell 6 Tael 6 mas
2:a D:o — — — — —	2½	
Bolle Myrrham		
1:a Sort — — 1: D:o —	21:	— 1: D:o 26 — —
2:a D:o — — — — —	8:	— — — 20:
Catsch eller Catta som blandas i Pe-		
narog och gör dess hall röd —		
1:a Sort — — 1: Man	6½	} — 1: D:o — 14: — —
2:a D:o — — — —	5½	
Hing eller Assa Foetida 1:a Sort 1: man	90:	} — 1: D:o — 90: —
Hingra eller 2:a Sort med mindre hvithet	10:	} både Sorterne tillhopa.
Gueretjandan — 1: Surat Sor	21½	Förr: inga pris på uthan winsten ra-
Elja eller Aloe — 1: Man — —	10:	knar fr. 30 à 100 pCt: efter quantitet.
Selares — — 1: D:o — —	33:	— 1: Pickell. 65: — —
Borrull — — 1: Candi —	90:	— 1: D:o — 9: — 5: —
Opium en dub: Man eller 2 Surat	200:	för en bästa 3:a 400 T: Dol-
Man — — —		lar, varierar priset så, at man om-
hälften håller 1:a Sor Man		dem dingen mäst har-
Parlor — 1: Skank eller 20 rätti 1 Anse eller 12 pais	—	—	—

Chinesiske Waror courante uti Surat.

Cantons inköp			Surat pris.
Honold, Rhe d'agar & Agel Träd till röthelse En China Cattie från	1 Tael 2 mas	à 5:—	1 mer. rif. 2 til 30. Rup. sor.
Grand & Cochenille	1: Cattie.	3:—	1. Pucca sor: 23 à 32.
Rabarbora	1: Pick.	14 à 20.	1:— Sor fr: 2 till 20.
Elfenben	1: D:r	15 à 25.	1: Mar. 20:60. à 100.
Tutanego	1: D:r	5 à 6:	1: D:r — 12 à 20.
Alun	1: D:r	1: 6 mas	1: D:r — 2. 3 à 4:—
Socker Candi	1: D:r	3 à 6:	1: D:r — 8 à 12:
Pouder Socker	1: D:r	2 à 3:—	1: D:r — 1: à 6.
Camfer	1: D:r	8 à 11.	1: D:r — 17 à 20.
Pedro madrello; Kartal & gulsaxa	1: D:r	10.	1: D:r — 20:—
Donk sorg & Couljan	1: D:r	1: 7 mas	1: D:r — 4:—
Kapu kattfetthi	1: D:r	4:—	1: D:r — 6:—
Porcellaine 3 sta koppar utan fat a		1½ Lond:	20: St:r — 1: Puya
D:o Kurta koppar med Fat		11 à 12 Lond:	1: par — 1: D:r
D:o Hål målade D:o D:o		21 à 28. C:	1: D:r — 2:—
D:o Caste koppar Stora	par	3 mas	1: D:r — 1½
D:o Bowlar		3 D:o	1: fl:— 2:—
D:o D:o halfstora		4 Tael	1:— 20 à 30

Diverse Emaillerade Fat, Tallrikar
hallsier eller Knubbl Bubles &c.
Siden nagot litet.
Qwick Silfwer.
Vermillion. China rot.
Ett helt litet.
Japansk koppar, Porcellaine och Lackwark
Syltsaker. Skilpadskal, Nypper och dylikt mera.

Skeppen afsegla merendels i början af May från Surat, och
ligga till December uti Carton, så at de uti början af Martii
åter kunna vara uti Surat tilbaka igen, vid hwilken
tid alla både Engelske, Hollenske och private China far-
are merendels på en gång åter tillammans hänstades.

XII:te Capitlet.

Om De Nationer som handla uti Surat.

Uti de i Surat handlande Folkslag, har på åtskilliga ställen blifvit talat om Banjanerne, hwilka likwäl intet kunna komma i någon stor consideration, hwad den uthrikes commercen beträffar, emedan mycket få lägga sig på någon Siöfart. Desslikes are Europeernes och andre framlingars Makläre, som sända små Skepp till Arabien och Persien under sine Principalers Flagg, behymrande sig hela den öfrige hopen bland dem allenast med den inrikes rörelsen, som i föregående Capitel omrört är, hwilken också är widlyftig nog för at sysselsätta dem. En stor hop hafwa också öfwerflyttat till Mocha, Gomron och Bassora, der de genom sin flit och förtrodenhet, gjordt sig åtnjuta så mycken heder hos Europeerne som uti Surat, och desse underhålla tämmeligh correspondence med sine Procurranter på samma ort, beslytzande sig om hwars annars affairer, när det behöfwes.

Moorerne, som ägnat sine Rikedomars principer uti förradagar öfwer hela Asien underhålla en widlyftig rörelse, hafwa allt sedan Portugisernes och de andre Europeers ankomst i Indien, afstagit både i activitet, och förmåga at kunna försvara darmed dikwäl har uti Guzurat deras Siöfart länge tedermera wardi annu, och för intet mera än 30 till 40 år tillbakas, ägdes af mindre Mahometanske köpmän öfwer 30. Egne Skepp, dermed de seglade till alle af de förnämste Indiske Hamnar, och nyttade sig ansenligen; men då de närligande Rofware började så tillwäxa i force, at Mogols Egen Flotta ej war dem jämnmäten, stadnade farten dageligen utaf, och det är intet dikt, at Europeerne med flit sedt igenom fingrarne med de ströfwerier, som af desse sedwanligen förswades, emedan all den förminskning som Morske handelen hördt, warit en tillökning på deras. Således finner man åtskilliga små skepp, hwilcka besöka Judda, Persien och Bengala, all den östre Negoce föresköres af Hollendare och Engelsmännen, och äfwen desse så dessa sig knapppast utan främmande Convoy till några, hwaraf lätt har at finna, hwad hopp en framdeles

om den samma widare upkomst har sig at göra. Intet eller höres
vara uttaf så rike köpmän bland dette Folckslag, som i fordne dagar,
så efter Lakjors berättelse Adel la Ford skolat ägt. Ehvre skepp,
så Mooske Regeringen har så siskat ut, hwaresst de hört något skat
till fargo, at så hafft tilfälle förwärfwa sig sedermera stor Egen-
dom, och än faare affundat at hafwa namn därföre. Man hörer
namn i Surat med ömkan omtalas det bästa öde, som hände twenne
af dess grundrelare och förmögnaste köpmänner för intet många år
sedan, hwars enda fel warit deras stora rikedom. Den ena
förkeriden en Barah ej Guzzuratisk Mor, hade så stor rö-
relse, at Han ensammen innom Surat sysselsatte med 30000:
skräddare i sine fabriquer, och med egne waror hwart år lassade
sig flere fartyg, som hwardera warderades från 6 till 10 Lack
Rupeer. Man ser ännu nedan för staden lämningar af
hans hus, hwaresst Han ägde sin eröfwade Fästning, hwilken år
1732 Gouverneuren Mirbi Kahm lätt förstöra, som Han först
uppbrändt och mördat ägaren, och borttagit så mycket Han igen-
fant af dess penningar, hwilcka skola stigit till ofantlige Sum-
mor; utom detta påfants sedermera en hel brun, oppfylld bara
med Rupeer, hwarutaf ingen annan, än en Hans förtrogne
tjenare hade kundskap, hwilken det efter mycket twång
upptäckte, så at dess efterlämnade Barn fingo minsta en ganska
liten del. Osman Schillebi, härstammad från Persien, ägde
wäl allelo intet så stort kapital; men som en ägta Musul-
man war mera artigad, och Samme Gouverneur wägade sig
spotta på Honom, efter Han ständigt höll noga och stark wagt
om sig; doch masste Han på slutet äfwen blifwa ett rof för
dess girighet, under det Han roade sig i ett Lusthus, där nu
Engelske Trädgården är, och tog mindre wara på sin person.
Hans Söner som fraisse ändan en del af Fadrens penningar
jämte Förkerädens Barn, och några få andre äro nu de mäst kän-
dige Mooske Handlande i Surat; men utom det at de komma
mycket till korta från sine Fäders Capitaler, hafwa de ens för
del af sin penningar så wäl förwarade i Bombay och annorstädes,
at närwarande regering har förkortat armar räcka dem

Portugiserne wet man warit de förste påsmiare och idkare af Indiska Handelen Sjövägen ifrån Europa, och synnerligen triserade de längre om samma på denne kusten från Lambayske vahen intill Cape Comorin. Jag har förr nämnt, at afvundsmkan och afständan, at draga all handelen till Diu och Sne andre hamnar formadde dem förspöra Surat, och deröfver så kan man wal tänka, at de i sitt wälstånd just intet; denne Hamnen hade all den resolse, som swarade emot deras andre magt, emedan Goa, deras högsta Kapel log så nära. Sedan de andre Europeer begynte rivalisera dem, och deras wälde började tagga af, kunna de än mindre kunnat göra nagon figur på denne orten, anstonet de hålla sin ibland sudarne, som bestyrer om deras affairer och förer Character af Portugisisk Directeur. Alt hwad de här negolera, beloper sig till tdet Capital, och de betala årligen högst för 60 à 80000 Rp. old Brabanter peer Grosswa Gingans för kusten, Mozambique och de lagoa, samt nagra Sma waror för de i Goa boende Banyaner, hwaremot importera bästa uti Mossil ej. Elefants Tänder, från Delagoa, och Senagoa Arak, Coyr, Cobos rotter och ris från Canara, hwilcha warer de med Fregat Skepp hemta, som årligen gå opföre denne tracten och till Diu i November och December Månader. Uti Damaan, som ligger tätt härintill, halla de ochså twenne Sma Grabbar, men de göra inge affairer af wärde, hwadan deße tagit de 4000 Rup. Järn, som 1750 i October blefwo förde till Surat, hwilka jag intet wist inhamta; men det war Swenskt järn.

Hwad annars Portugisiska Handelens tillstånd uti Indien angår, så har den warit länge stadd bewänt tills för en tid sedan Sjelf började befatta sig med saken, och utsända årlige Chronikör, och förmedenheter, hwarigenom de öfwerkommit den förr dem så förtrögde Rofwaren Borzelo, och sedt sig ett helt Skyche fruktbart Land. Nog talade, som hade de annu ej glömt den förrätt de Hollendska Dem gjorde, att höra med reverence; men jag tillstår det lärer nagonsin komma till wärkställighet, så länge de inga andre utwägar finna, än blott genom wapen, och lämna så oppodlad deras handel, den tillwal i fordne dagar så mycket nyttade Dem. Jnnehärstid prätendera de annu det af alder possederade Herrawälde öfwer Indianska Kusten, och påstå at alle Mohr, Gentiske, Judiske och Armenianske Skepp de attrapera, skola wara

gifter. Därtill de ej hafwa deras Pass, hwarpå de äfwen år 1749 skolat
gifwa prof, när borttoge ett Armenianskt Fartyg, som war det förn-
ämsta; man hörer detta sedan Auctors år mig ej bekant; dock medgifwit
detta fyckes del mera wara en dårskap, än något förnuftigt företagan-
de, at pålå en Sak, så löjelig och oproportionerlig för deras när-
mande Swaga tillstånd.

Uthi alla år komma twenne Skepp ifrån Europa med 12 till
1400 à 2000 Mans friska Troupper; men genom elak Skötsell,
sammets trångsel på Sjön och ofmod samt skamm sprciant crepe.
ra många under wägen, och resten blifwa mått hortlifwade i Indien.
På alt wis äro de owanlige i Sin negoce och Sjösatt, handlerande
uti Fartyg så illa, i det de sällan reparera och förse, af de
knappast nyta hälfwa nyttan af dem. Det har mig blifwit
berättat, at de i Goa hafwa åtskillige örlogs Skepp, och emploje-
ra alltid ene af dem at convoyera dem som de hemsända till
Mocha, hwilka innan de författa resan förbi Cape, Seya till uti
Strambequse, där de ej så dröja öfwer den 7de Februarij. Dra
gifwas också till denne deras namnde Africanske Colonie
emdan. De till Goa med Sig föra Guld sand, Elfenben, Jaspis,
Ebenhafwar, Seyande i hemwägen mycendels till på Madagascar
at taga in Ris o. s. w. 2 gå årligen till Bengala och twen-
ne till Diu, utom de smärre och snabbgående som gå till och från
Daman, Damaun, Bassein och Bombay
Dieas, samt längs Cuffero, hwaraf ett lastat med Sandal och pep-
per öfwerrumplat af Sr Monsun 1757 något efter war bort.
Krig blef förlyckat, dock är till märkandes, at de intet, utan
Krig, blef förlyckat, dock är till märkandes, at de intet, utan
et utbetala alldeles Gnarrisonen i Goa, kunna manna flera år
högst 4 af deras Örlogs Skepp med Europeiskt manskap på engång.

De Engelske började wid år 1609 wisa Sig på den-
na Factory; men agde ingen fast fot förr än twenne år efter, när ka-
pt. Hall Byst wid 4 Stora Skepp blef Sänd ifrån Europa, som i Surat
förmådde ett Factorie och förströdde den flottan, som Portugiser-
ne hade hoi i Goa utsänt, at hindra dem ifrån någon han-
delig inrättning; hwarpå de alt sedan den tiden blef lämnade odisturba-
de af alla Nationer, som kort efter sökt annat at söka, än at draga sig de Engelskes owänskap.

Deras rörelse har altid warit considerable i Surat, och Presidentskapet för all deras Handel i Nordra delen af Indien war härifrån. Hat öfwer ett helt Seculo, innan det med alle blef flyttat till Bombay. År 1674 lämnade wäl Aungier detta Factoriet i händerna på en Deputy Gouvernour, och for Sjelf till den ofwannämnde orten; men General Child kom kort efter tillbaka igen, fast för en kort tid, emedan det med Mogols började kriget nödgade Gouvernören till retraite. Som denne örlogen utan all orsak och billighet war företagen och derjämte författes på ett så lamt och tyrannelaget wis, så tillbragte den afven de Engelske flotta näsa, hwilka med mycken Submission och skade måste ligga fred ifrån Aurangzeb, som säger Hamilton det uti lyftigt beskrifwer. Annars har Engelske Nation Sedermera bibehållit ett tämligen eligit förtroligt oppförande med Regeringen, endast att de i slutet af förlorne Seculo flere gwarhåldne och tillfälle för det röfweri, som deras Landsmän Capt. Avery begick på Mogolske Skep: Gunsway förut. det förorsakade dem tämmeligen bryderie, innan det blef bilagt, och de sådt befria sig. Kunde högt förtroende i detta hänseende antal de förnämsta sig bland Mororne, visade så wäl den store nitkunne, som de i sednaste oroligheter haft i Suratiske affairerne, som och i synnerhet den stora frihet hwilken på Armenianske Köpmans John Surmans solliciterande de åthnjöto 1717 af Mohammed Farrucksihner, dymedelst de emotsinga årlig afgift fridogos från all Tullafgift, och fingo sjelf myrita egne penningar se. Privilegier så stora och fördelaktige, att Hollendarne, oagtat sine många Anbefallningar och kostnader, till sin största förtret ännu kunnat dem anna.

Engelske Compagnie har ständigt med hwasse bibehållit sin Handel och credit, till dess i slutet af 17de Seculo, det så kallade Gamle Compagniet måste Bankerouttera. Hwarpå sedan ett Nytt blef inrättat, som för en tid ägde stort Egit fattoria och befattningar uti Surat särskilt ifrån det gamla, hwarest de wisse hwarannan alle oppfärskelige chicaner, innan de blefwo förenade, så har det intet tänkt på, at afbörda sine skulder,

som skola vara ansenlige. Om sant är som berättas, at en af deras
Skiffer under procedt de clarera dem, narrat till Sig alle Chrezerne
och sedan opbrant dem, så länder det till föga heder, och man må
med skäl undra på, huru sedan en så otilborlig gerning blefvit
skedd, det kunnat vest Sin Credit så högt, som den nu är, at den
förorgår de Hollenskas, hwilka likväl äfwing Banqueroutera.

Sedan Inrättningen för Engelske Negocen Wester om Capo sorne
wer kommit till Bombay, har en del af den stad, som fordom förde
Surat afseende helatrafiquen blefvit indragen, så nu de ej hafva
före, än en Chief, En Second och Ace andre underbetjänter, som
likväl ej underlåta, at göra möjeligaste figure, synnerl. Chefen,
som alldrig går ut, utan med stort följe af Pioner, hwarof 60 a 80,
med Engelsk Livrie hållas för factorie magt, och då han
skall wara i sin stat hafwer tvenne Compagniets Flaggor och
Musiques för Sig. Han med de öfrige Betjänter bo uti gamla
Compagniets factorie, som är stort och rymligt emploijerade de
af Nyecompagniet hus till Magazuer; utom detta äga de
till Inrest af Fästningen ett Trädgård, som fordom hört Osman
Scheri till, försedd med två walkre Bygnader och en Terrasse med
Pallisader omkring, som at Sin ger ett proport ansende.

I följe af Förenkstreets Firman af den 6 januarij 1717;
äfwen som ofwan är sagt concederat all Tullfrihet på Sine uti och
utgående waror, som de för masse anlägga 2½ pCt tull; emot en ar-
lig afgift af 10000. Rupeer, hwartill annii kunna anses till
6000:, som anwändas till Skänker för Omrahs vid hofwet, och
Nebab. För denna lindriga Summa, som intet belöper till
en tiondedel af det de för i tull betalte, föra de ej allenast in och ut
så mycket de willa för Compagniets egen räkning, utan äfwen
alle deß Betjänter och privates Skepp, så handla efter affum:
dare under Engelske Flaggor, hwarifrån de betala Compagniet
2½ pCt: 2½ rabbat för Mogolls tulle, och 2½ för deß protection,
som indrages Compt. Hwart år detta med det andra tagit, till 70000.
Rupeer, och dymedelst något det ansenligare. Hwad myntstrike-
som betraffar, så betjänar det sig ej dahlitas efter Bombay är så
nära, utan förer alle Sine Rupeer dadan hit, som sinn de Suratiske
skiljes med en liten rea; men annars äro lika current, med enahanda stampel och fynhalt.

Compagniet, likesom alle andre här handlande, driffver all sin negoce genom Deffe Banjaner och Mäklare, hwilken dispponerar om försäljningen och betalningen utaf deffe waror, samt beställer alle som dem förefinnas uti sattan tid, och öfwerseer dem, enär de äro färdige. Hwar det hitföres, bestå i sådane Europeiske, Chinesiske, Bengalske och Persianske producter, som jag förr nämnt; dock gå alle dessa Skepp först in till Bombay, hwareff så snart någon försäljning sker, gifwes sådant genom publiquit anslag tillkänna uti Surat. Hållas haller Dek hwarje Månad en gång, auction, och när första Lotten (som för prof mått är helt liten:) blifwit afslagen, om priset anstår, dämnär hwem som åstundar så stor eller liten qwantitet Han will hafwa, för samme pris; men gardera sig mindre, anskompagnat han finna sin räkning wid, säger det wål för honeurn skull sådana prosslått gå fort; men skiljer intet mera den gången. Att encouragera köpare lämnar det af allenast lång credit, utan äfwen en liten stutta afragning, så jagter hallet, at convoyera godset för köparne, utan secognition till Bombay, Sindi, Cambay och andre närbelägne platser. Det cederar äfwentedes alte något för god wigt, och afsålar serskilt för förmycket betalning, hwarigenom Engelsmännerne förwärfwat sig namn af Store och generense Handlande, som intet så på Bagatteller, som Hollendarne, hwilke Banjanskalla Smågo Köpmänner.

Utom privatas Skepp, som njuta all frihet at handla under Compagniets beskydd, gå mycket så direkte härifrån till de andre handelsplatser, utan lägga först in i Bombay hwareff de lasta sig de slaffe Surats waror sändas, när de äro tillreds med sina fartyg, under någon säker Convoy; Hwad annars angår deras inrikes Handel, så har det bland Köpmänner uti Dehly och Brottshia sine commissionairer, sändande nyeligen till den förre orten med ordinaire Caravanerne något dyrbart Gods. I Cambay hafwer Compagniet ock en Egen Bejant, genom hwilken det också förses med hwad som behöfwes af Amadabaths Gods; sådant i allmänhet är at märka, det af Wadane producter som häruppå[d]es wanka langt mindre wida Stad, an hwad hitföres, så det för sin ofta ballans förmog contenter sker

Hollensko öfverkoßmannen Pieter van den Broeck war den
förste som anlade för Sin Nation ett Contoir uti Surat den 2
Augusti 1616, och Sedan Satte i stånd deras där under dependeran-
de Handel på Brotschia, Agra, Cambay och Arabien.
Det wore här för widlyftigt at opräkna, hwad afskillige Chefer De
hafft tid efter annan med Morarne, som förnäma hitkommen, hwar-
in de allesammans dragit Sig afskadade, dels igenom regnesalen
dels genom dit De opphört med Sin handel. I Synnerhet ha-
De 1700 inlagt en ledsam dispute med Mogull för ett Mo-
skitt Skepp, hwilket en förlol Hollendare; men i Franck tänk-
lende, angripit i Röda Hafwet år 1661, hwarföre anfordring
protenderades, när Engelske Capit: Avons, genom ett sednare
skrifft tillkänd, gaf wink om den förr lidne Skaden. Wrang-
let då warande Store Mogull, mehnte ingen war närmare sig
till answars hafwe, än dese Rajoares Landsmän, som nöto han-
del i Barbarien, och därföre. Sedan Han upsatt en räkning
på 2100000 Rupeer, hwarthill Han Skattade förlusten både
angorne, twang Dem, at gifwa Honom därföre säkers; men som
sig Sednarne ansago ett sådant twång för obilligt, och Al-
mogen märkte at De intet wille på Betalningen; ty grepo
Han till den ytterste medel, at arrettera alle Engelsman och Hollen-
dare, som funnos i Surat. De sednare som minst wille förstå
sig på Slike Tractamenter, skaffade i en hast nage rustade
Skepp, och passade så noga på, at De fingo i Sitt wald ett
annat Mogols Fartyg, hwarjämte Deltarnet hyste sitt facto-
ri, så för nagre år all handelen afstadnade. Anledningen är
1707 förnn Morarne, at Sielfwe hade Stort Skade af detta
Folket, än Europeerne, och Sedeles efter nage Conseqvtioner,
anlyfte garna till Hollensko Factoriets restitution, som de
lekwal twonne år förut, då Deye tilbinde det Samme alle-
dast afslogo. Wärdas hafwa Hollendarne Sednarne tagit Sig ett
mycket, at hota med Sin bortgang, och för intet längre än
4 år tillbakas, embarquerade för ett privat misnoye alle
Sina effecter; emedan De wäl weta, at som Europeerne

förnämligast bragt Surattiske Handelen i flor, så kan den intet eller utan Deras understödjande bibehalla sig, Synnerligen i det tillstånd, som den nu befinner sig.

De betala ordinaire Tull 2½ pCt: för alle in och utgående varor, utom penningar, som allenast årligga 2. Åren 1710 och 11, som de De till Badur Shah en widlyftig Embassade, spanderande en hop penningar därpå, så de säkerligen hade betingat sigen hel hop fördelaktige wilkor; men just i det Firman war fardigt at tekna dog Kejsaren, och alle hofnader och intriguer ogiltade, hafwa de sedermera alldrig kunnat förwärfwa sig så profitable fördelar, som Engelsmännerne. I Bassa Surat bruka mesta De bästa utwägarne för at arma Dem woro, at bytå den förjagade Nababen dar Kahn; men hwad liten båtnad de hade af sin spelte konst, har förut anförde kortelig en tilfört rort.

De Hollenske afwen som de Engelske, så alldrig några skepp direkte ifran Europa ej: Cap: Bonne Esperence, utan de komma alle, antingen ifran Batawia och Malacca, ej Mocha Persien och Bengala, sejande en del till sin deras contoir, som ligga däruti agen, som i Colombo på Ceylon, Cochin &c. Deras förnämste waror af den hitförde, äro utom något af de Europeiske Specier, darunder de så i Indien, som Europa äga Monopolium, Kaffer, Japanskt Guld och Silfwer, koppar, Porcellaine och Lackwaror, Elfenben mäst ifran Cape, Chinesiskt ginkselfwer, Ebenholtz, Gummi Lack, Tenn och andre begärlige Chinesiske, Bengalske, Persianske och flere Landers waror. De taga tilbakas af alle slag, som ingendera sin rankan på och utgång denne orten, drifwande en mycket widlyftigare commerce än de Engelske, fastän man intet ser så många af Deras skepp, som de Desse här på redden, hwilket kommer af Bombays närbelägenhet, dahin 2 till 3 st: som månaden ibland skepp Pardas komma, hem förconvoj af sina fartyg. Deras winster, som de här göra, äro större, förnämligast på dt hitgående waror: Jag hade del i deras Hufwudböcker, för år 1749 i den jag i deras factorie som en Synnerlig hemlighet kom att se uti: da intet så många skepp som nu hemkomma, woro här, at bara rena afwanen för de hitförde ladningar better, sedan alle omkostningar woro afdragne till 60 à 80 pCt: i 18. hwarunder inan ej

wara emånhanat dit som Exporterne hafwat utaf Sig, hwilcket förer op
för dessentirets räkning hwarefft de försälljas.

Deras Mäklare som har sitt Månadsgage och wisse Skiärar-
hwarg för att ut och inköpa, och tager warorne under dis position så
snart de ankomma: det föreståttes Honom ett wist pris, och om han
förmår det högre är det Hans drawance; dock maste penningar in-
nom 6 Månader löfwereras. De willa intet lata warorne ligga för
länge, och däröfwer ifall de ej äro i Hände få det ordinaira priset, skrifwa
till Batavia om afslag, tålande dem sedan gå för minder; dock
sällt händer mycket sällan, ehr Hollenderne äro för accurate sälle-
pe, at dera något förgåfwes; Som sagt är wilja De Sig mycket
roga i alt, men watad däröfwer wäl at hålla Sine assurer tysta, och
anses för mycket politiske, twärt emot de Engelske, de där sällan be-
rätta, sätta ett slut, innan de andre Nationerne hafwa Sig det bekant.
Ofwigit så förfara De med Sin försäljning som de Engelske, at
göra ett wist preserat pris tamma så stort ett titet spanke, som hwar
och en will ta; dock tamma de ej gärna så läng credit, utan se
hällre penningarne så rulleva. De hafwa ifrån Batavia Sine
instructioner så accurate uti det alldramin på så de ingen ting
dristar företaga Sig utom Dem, dåresst de ej willa wara answare-
pe för all Skada. Således måste de noga passa op, at de hit-
kommande Skepp i tid få Sine ladningar, och allenstund exspec-
te ordres äro, det ingo Skepp må ligga öfwer den 22 April på
Reden, så är all efter den tiden hände Skade för Be-
kanternes räkning mot Contoiret, äfwen som Officerarne sedermera
få lof at wara answare för all den minskning som Ladningen
undergår på wagen, dåresst de ej kunna wisa at den blifwit bortstulen;
dock äga De däremot den friheten at handla för Sig Sielf och at
sådant, fast förbudit, ej så noga anses, hwilket någorlunda han
balancera op, om de på andra tider miste något.

Det Hollendska Factoriet i Surat, är störst ibland de Euro-
peiske, wäl inredt, och så försedt, at det kan tjäna för en fästning uti
nödfall, emedan de hafwa på Terrassen Stycke portar, twålfp in-
gång med starke järnbommar och gallrer, samt järnluckor för alle fön-
ster. Directeuren bor uti ett hus bredewid, som likwäl har commu-
nication genom en bygga twärs öfwer gatan med Factoriet, där alle

de andre Betjänter hafwa sine rum. De hysa ingen flagg därupp på; men utanför staden hafwa de den på stranne stället, med Allea, och deras Trädgård, dädjest Fiscalen och Equipagie mästaren äga sine wåningar, och hwarest äfwenledes finnas några Magazinier och alle materialier för deras skepp och skeppsreparationer.

Som Hollendarnes handelar på denne orten långt ansenligare, så är också deras Betjäning och den stat de föra mycket vidlyftigare, än Engelsmännernes, hwilka på den tiden som De agade sitt husförsäljeri härstädes gjorde bland Europeerne den största figuren. Den stat som Hollenske Comp:t håller för handelens bestyrande, och factoriets bewakande består utaf följande Personer.

1:o	The Opperhoft, som för Titul af Directeur och President af Hollenske Ostindiske handelen i Guzurat, residerar i Ahmedabad &c. har i hyra 130 R:r och 19 Schepeer koppg: uthom dess tjenare för dess hus och factorij uthyrd tillsa 56 R:r om månad:		
2:o	The Twede af Secoriden är en Opperkopman — Gage om M:r	80 R:r	19 Rup:r koppg:
3:o	Fiscal, kopman sedan residerandet.	50 —	16 — men nu intet mer
4:o	Packhuusmester. Orderkopman	40 —	9½
5:o	Cassier — — D:o — —	40 —	9½
6:o	Secretaire — D:o — —	40 —	9½
7:o	Esseklerk Generalspoort	30 —	6½
8:o	Negotie Bokhouer D:o —	30 —	6½
9:o	Soldey Bokhouer D:o —	30 —	6½
10:o	Geschworene Klerck D:o —	30 —	6½
11:o & 12:o	2:ne underassistenter hwardera	24 —	6½
13:o	1:a D:o — — —	20 —	6½
14:o 15:o 16:o	3:ne D:o — — —	16 —	6½
17:o 20:o	4:de D:o af different grad. Som de haft sorut innan de blefwo avancerade till deras år 200 årsdaler de så på ökning om de willa tjäna kunna	—	6½ behållande de samma
21:o	En Skrifwer — —	24 —	9½
22:o	1 Oversatt skar — — —	16 —	9½
23:o & 24:o	2:ne under saltskrifware skar,	24	6½
25:o	En gevallier — — —	16 —	6½

De hafwa också 12 till 20 Europeiske Sjömän på sine små fartyg; Rivierat för hwilcka lamparigne och Equipage mästaren, som har Lieutenants gang och hwilcen, hafwande 6 m månaden, 50 R:r

Likaledes 60 à 80 Europeiske Soldater till Factoriets försvar ifrån

Den stora Mogulen

till 6 och 10 Sp: M: och 4 Rupeer hestpog: Tandriken som är deras befal-
hafware har 40 Sp: och 2½ Rup: och 2 Sergeanter hwar à 20 Sp: och 6 M:
Dessutom hållas 20 Sp: Turkar, som få 10 Rupeer i Månadl: sigil gage
och dessutom tama dubbelt. 100: M: Pioner, samt 70 Pattaner à 4 R:
om Månaden hwardera; dock i ordige tider, som nu medan wi woro i
Bengal, hade De tillhopa förhyrt 300: M: Pioner. Som jämte den
andre Militien dag och natt lago utan för Factoriet i gewar.

Uthom alle dessе löna de också en Persianisk Skrifware, och Sedan en
annan som intet annat gör, än dageligen löper omkring at in-
hämta nyheter som passera så wäl i Staden som öfwer hela Indostan,
och närliggande Länder, hwilka Sedan införas i en ordentelig Jour-
nal, samte noggrann förteckning på alle framkommande hitkommande Skeps-
ladningar (: såg Såg hos dem äfwen förteckning å wår Carga :) Må-
nad efter wår ankomst:) äfwen hwad förrättningar dageligen företagit
i Factoriet, när Directeuren hafft framkomne, och om han dechet
anwanders af Batavia Skal i Constantia ej: Rasset, rekt kinasstere &
Lödis, och dylike angelägne Saker, som wid aseko Skil Sedan öfwer-
sändes till Rådet i Batavia.

Alle Sine wärf bestyra de också hellerdentohgen, och till den ända
hålla 2ne Slags Rådslagningar; det ena kallas Politie Rådet och
underhåller presidierar Directeuren och har till Assessorer Secunden,
Fiscalen Packhusmässaren, Cassieuren och Secreteraren, som föra prото-
collet, bistånde där alle mål afgörde som röra Compagniets Egne affairer.
Med andra eller Justitie rådet presidierar Secunden, och som tillkallas
sitt, Equip: Mässaren, Fendrik, Packhus Mäss: Cassieur och Secretair och
dese hålla protocollet warande Fiscalen actor, och kan hädanefter
appelleras till Directeuren.

Förutan det gage och hofpenningar, som Compagniet består Sine be-
fäntar, hafwa de allesammans så wäl uti Handel Sjö och militair
staten, De gemene Soldater undantagne, Sine Præsenter
som det kallas, hwilka bestå uti 5 pCt: af alle Warors försäljnings
pris, som wid hwart års Bokslut utdelas, tagande Directeuren
2 och resten respartees proportionaliter emellan de andre. Detta har
ingalunda opkommit wid alle Contoir, som de hafwa i Mogolls Land, un-
der prætexet at det skulle wara en belöning för de farligheter som man i Mo-
ha Länderna är underkastad; men rätta afsigten tarer wara at hindra

dem från at drifwa nagon Egen Handel, hwarföre åtskillige precautioner blifwit tagne, så wäl däruttinnan at de årligen måste förnya sin swåre Ed, som andre försäkringar; men allt sådant kan ändå ej hindra underslef, warande också den förmån de äga härwid Taedoret, at deß aflagsenhet ifrån Batavia ger Dem tillfälle anwändja ett litet capital Sielfwe; emedan annars Deß Betjenter skulle hafwa mycket swårt at taga sig fram, efter så få avancementer ske, och sällan någre kunna förderas undan, uthen den ena måste wänta lifwet ur den andre, hwilket i anseende till ortens hälsosamhet så långsamt och trögt sker, at de gifwit Contoiret namn af det ödeliga.

Förutan de affairer som härstädes komma Underkontoret disposition, hafwa de Hollenske inrättet uppå alle Skepp, som handla till China, hwaresf de ingen fasttat äga, wisa Supercargoer, som ändaft bestyra om de warors försäljning, hwilcka de dädan hämta och däröfwer injuka sin pl. så at när desse komma till Surat har Directionen där ej widare därmed at beställa, än at emottaga warorne, afföra de andres räkning förestå, utan at blanda det in med Contoirets handel, at således den ofwannämnde winst som de Hollenske afstädes göra ansvigen ökes af hwad denne Separate handel kastar af som ej optages i dess hufwud Böcker.

I fordne dagar hölle Hollendarne afwexlades widtlyftige Contoirer i Agra, Amadabath och Brotschia, som efter Fr. Valentyns berättelse woro dem så kostsamme, at då Suratske Contoiret år 1632 för kostningen depencerade f 11326: 8. 8. gick i Agra at f 5769. 12 Amadabath 3021. 12 och Brotschia 622. 1; dock desse hafwa sedermera blifwit indragne utom det sidsta, som för tygshandelen ännu bibehålles; hafwande De på de andre orter sine Mäklare eller Commissionairer, som emot an wist pl. beställa och redsända, hwad de hafwa af nöden. Likaledes är också den Logen, som för Ten och Juwelhandelen i Ahrangabath war oprättad, opphäfwen sedan den derav fallende winsten ej befants tillräckelig at stoppa kostnaderne och löna medan.

År 1665. komme Fransoserne till Surat, och sedomsom de funnit Det på Madagascar inrättade och tillämnade Generalcontoiret för Indianiske Handelen, anstingen osjänligt, eller intet tegwärt nog för deras widsträckte afsigter, flyttade de Conseillen tit och underhölle så wäl

som i hela Indien sin handel med Lustre och fördel så länge deras förmare Colbert lefde; men när Pedermera Hans Successor Cor Chartrain begynte [illegible] Dem, och det infallande kriget förorsakade stor förlust, blefwo De så [illegible] at de inga Skepp på hela 16 till 20 åren kunde utsända, ehuru [illegible] inlupo från deras Fredövor i Indien, at De hwarken fingo [illegible] interesse, förande för den orsaken inga private Skepp [illegible] [illegible] för at bistöra Sequestrerade för Compagniets Skuld. Anteligen uti [illegible] när åter Compagniet oprättades, blef det wäl uttryckeligen på [illegible] af Konungen i Frankrike, at betala de Indianske Skulderne, och 3 Skepp med pennungar utsändes dädtill; men huru mycket, de som i Surat [illegible] fordringar däraf fingo är mig intet bekant, dock det är wist at Consullen [illegible] dädan till Pondicherry, och på så Banjanerne tilwärkades, at [illegible] Banqueroute utom interesset beloper ännu till 10 Lack [illegible] Det är också för den orsaken, at de inga Skepp mera hitsända [illegible] den lilla handel som drifwes till Bengala, Persien och Arabien anförpi- [illegible] räkning, fast likwäl Compe. underhåller en Directeur, Comsari — [illegible] 200 Rupier, och en Skrifware till 160 R. årl. och 6 Pioner, dock [illegible] de hwarken Flagg på sitt Factoria eller i Sin Trädgård, seende det ut som Franske Compagniet intet låter finna den avance de här kunna [illegible] tillräckeligen Twångsgod emot dess Summan som skulle fodras för [illegible] Skulds afbetalande, och fördenskull nöjer Sig med, at inskränka Sin [illegible] handel innom de orter Öster om Cape Comorin, dädest de gemen, [illegible] wagn, nyttiga förmånsvat. Sig att sådant fort anseende.

Jag bör också ej förbigå, efter de Franske komma at omtalas, det de [illegible] här hafwa sin kyrka som förestås utaf Cap. Capuciner, hwilken en Ma- [illegible] kapmarv redan för 70 eller 60 år sti sitt namn köpt grunden för at [illegible] De skola wara hårdtarbetare som Missionarier; dock hörer man intet [illegible] utaf deras Proselyter, emedlertid är det en lycka för dem, at afven som [illegible] alla andre Nånd, när så få finnas af en sort på samma ställe, tages [illegible] några kundskap af deras minste fel, hwilcka annars eschapera ibland [illegible] mycketheten; Ty den knappe inkomsten de äga som nödgar Dem för sitt [illegible] uppehälle skull, at inblanda Sig i sådane Röjder, hwilka ej anga deras [illegible] hand, har utaf somlige så illa uttydt blifwit, at en som ej därutaf [illegible] wet och får höra sådant, skulle med skäl kunna falla på en tal kopp [illegible] emedan tänkar; då likwäl den oförtrutenhet och möda de göra Sig, at han- [illegible] na Landsens läkemedel, dem de sedan utan betalning applicera på [illegible] af alla Stånd och Religioner, som dem anlita, tyckes föda [illegible] sinnliga personer af alla Stånd och Religioner, som dem anlita, tyckes föda [illegible] härlingare omdöme; utom det, at så mycket mig är bekant, man afsed- [illegible] kan anse som en Calumnie, den lösa moral, som dem blifwit tillwi- [illegible] tad af dylike, som med mera ärghet än upprightighet undersöka an- [illegible] dres Brister.

Ibland De 6 Skeppp, som Ostindiske Compet: år 1721 utsände, kom ett till Surat, hvilket på den orten warit det enda sse. Om de Danske, i sista början af Sin fart warit här, är mig ej bekant; dock det tyckes troligt, at sådan efterman intet lärer få höra af Sådant, för den oenighet de sedan för 1670 haft med Mogoll, hwars opförande emot dem i Bengala nödgade dem at 1721 i Bengale ske wikon borttaga ett mycket rikt lastat Skeppp, som de förde till Frankebarod Pallo.

Mast andre Landslandi Nationer, bo några Judar här uti unga Forkningens Hus, och så en del under Portugisiskt och en del under Engelskt beskydd. Armenianerne hafwa eget Contoir, och drifwa mässe Negoce, på Orten årläggande 2½ pCt till. Moroone mässe däremot betala 4 pCt: och Gentiverne 3: Så at inföndingarne droga högsta hugnad, hwilket aldra i Mantalet observeras, därifrån alle Främlingar frias. För öfrigt observeras at tullen betalas efter det wärde Kabab och Fr. Befjänter sätta på godset, warande nästahwin ganska stark; dock emfiseras ingen wara, som dolfwen in eller utföres, emedan de för sådant wara emot Alcoran, utan den som påträffas, får betala sig at årlägga dubbell Tull.

Utaf hwad som i desse Trenne Capittel blifwit sagt om Suratiske Handelen, lärer sättelsen finnas, at uti dett Land som den nu beskriver sig, är den på längt fördelaktigare fötter ställd för Europeerne, än dess Egne Inbyggare, Tjuwerbygen Mogorne. De hindra därföre både emot Efterfarenhet och Samwing som skuta, at i anledning af de stridige omwäxlingar, som nu på några år warit emellan Gouvernementerne och Innwanarne Europeerne ofördrifwat skulle taga tillfälle at bemägtiga sig Staden. Ty sådant är en Sak, som de länge för detta, mycket lätt kunnat i wärket ställa, dåwäl de intet funnit att deras rätta Egne interesse därwid alldeles skulle komma at höja. Man har sedt utaf de inskränkningar, som de kringsittande Samuns gort på Stadens district, ifrånsom den decadence dess handel warit hemfallit uti, swarmedh inwånarne till största delen blifwit utarmade, at dess nitkomster så afkrigit de ej kunna sortiera Gouvernementen, mycket mindre än tillräckelige, at tjäna till dechet för någon främmande, ej: belöna den höfwiad, som kunde göras åt dess underhållande och förwarande: utom det at den fiendskap, som de dymedelst på orsaka sig af Mogoll, kunde wara Dem finnesse i deras andre fordoir dem de i hans land äga. Detta considererat, jämte at i fallen enda af de 2 Nationer Engelsmän och Hollendare om hwilka här är qwästion, skulle blifwa ägare af Staden, De ända knapperaft skulle wara i hand at hinga Sin negotie, afwinnsfodre till någon consideration, än den nu är, då de njuta mässt all frihet som kan afwinnas, lärer därföre tala Europeernes hufwudsakeligen interesse bero uti, at under det de opmuntra den inrikes rörelsen och Slöjder, på alt sätt söka undertrycka och minska Innwanarnes Egen skapfart. Ty ingendera lära de kunna förskaffa sig Landens producter för billigare pris, sälla Inbyggarne i ett nödwändigt behof af Europeernes hielp, och dymedelst, som dessemera förmå sig till Sundtiske handelens flor, bringa det därhän, at Samme Nations inwånare opkomme, undergå alla besvär på De Sinnas wilja, antingen de wella continuera sin handel längre, ej och ophafwa den

XIII Capitlet.

Kgl. Matt. ock Myrat i Surat jämte underrättelse om Siöfarten.

Shirah, en Indostanisk Rings komning, som emellom åren 1540: 50 regerade uti Indostan, som Kom först fördrifwit Desz ratta Herre Ko- mayum som i Persien måste söka Skydd; war den förste som i detta Land sat inrättade ett wygl Matt. och wigt, som förut ej warit Stadgad, hwilken ännu brukas öfwer hela Landet så wäl som i Surat, och är som följer:

En ordinaire Ser, bör hålla 30 Peis, och en Peis wägor 3 Misical.

10. Ser, räknas på en Simpell Man eller Mann, som efter detta accurat wägning är befunnen (hwarmed man nu hålt) 37½ st Engs. eller 40 st Swenska, så at emellan ett Swenskt ett och Ser är liten Skillnad.

20. Man göra en Candi.

Det är likwäl en stor afskildnad uti denne wigt, allt efter Som warorne uti köper och sällja äro till. Med Simpel Man wages allt Sådant Som icke äger något affall, Som järn, koppar, Quicksilf, Vermillon och Indigo, undantagande den från Agra Som sälljes efter Agra man om 54 Ser. Alle de waror, Som hafwa affall eller twarwitt enerighet han blan- las från 41 till 44 Ser på Man, allt efter Som Köparen och Sällja en komma öfwerens, Som af den ofwan anförde prisCour Tes.

En Ser Corall eller Ambra håller 16 Bhrapeis eller 2 Ordinaire.

Wid försäljning af Elefants Tänder, reparteras wigten efter Sorta- runderne, så alle Tänder, Som wäga ofwan 16 Ser lagas efter 46 Ser på Man

från	46 till 30 Ser	äger	60 Ser på Mann
och	30 — 10 —	—	80 D:o D:o om man ej will förlora

dem Som äro Språngte, eller skamne, måste de med resten inaccorderas.

Pacha Ser är den Bengalske och håller 2 Ordinaire Surat Ser, man säl- jer efter den Cochenille, Silke och Rökelse.

Bridshna wigt är 5 pct. elyagare på Bomull, Socker 10 — Så en Bröd- Schia Condi Bomull är 21 Man Surat, Som de nogare måste observera, Som från eller till Surat sända eller föra några waror.

Guld och Silfwer wigt är: 6 Chowls göra 1 Ruitta 3 Ruitta = 1 Wal. 32 Wal = 1 Thola. 82½ Vols äro Ett Engelsk uncia Troyingt och 31 Tholaner 12 onc. Swarande En Thola emot 2½ Persisk Misical eller 1½ Maysa dårutaf 414 Maysa äro lika med En Ser.

Diamanter uti Parlor sälljas efter Ruitti. 20 Piz äro 1 Ruitti — 21 Ruitti = 1 Tharick och 100 Ruitti Swara emot 88 Engelske Caraat.

Man brukar hemstädes indifferent Rommiske Ballancen, eller andre Europeiske wigtskålar: gemene Saltjare hafwa nog simple wigter, bestående af trå ballana, med små kongar till Skålar, och jusserade stenar till wigter. Att waga Diamanter och perlor, hafwa de en sort små röda Kar widen. Swart prich på ena ändan, Sall i Surat, och Sagga på Malleshe rijande, hwilka införas hemi mange ga på en Puttu eller Viz.

Lowigd mått är Cobit eller Gouss, som har 24 Saju, och accurat Swarar emot 27 Engl: Tumb. Sw:ska Alnen. Efter den Saltjas alla wanor, uthom klåde, samt, och Satten, som mätas med Yard Engl. Liqueurer, wed &c., ga efter wigt.

Det wanligt Myntet hemstädes är Silfwer Rupeer; som bör waga Stycket 2½ Misal, eller 11½ Masa. De Slås i Surat ej widare än ett Jer. Stjfwers Stycke; men wid 1 à 5 gl. Så tiocka, och Paledes kommer intet hafwa Stampelen, som wäl är en gang widare, darpa. Inscriptionen är på Persian. Ske: Sekej Zerba Surat Zaraf Khone, som skall wara: Mynt Stämplat i Surats Myntthus; och på Andra Sidan, Ahmet den Batcha Gazi: Ahmet Kejsare af Mahomets Slägt, jemte dyl. Regements år, som hwart år ändras å Stampelen. Europeer som wille befria omkostningarne, må af Egit Silfwer låta Slå Rupeer hemstädes.

Deras koppparmynt kallas Peis, merendels Skanstige eller jemnstil figure med några Persianske Characteser å ömse Sidor. Hwar och en bör waga 3 Misal. I fordne dagar gingo 64 St: på en Rupe; men nu båra 48 ordinairt; dock stiga de åfwen allt som priset är högre på koppparen, och som myckenhet af Skiljemynt behöfwes, och darföre i Januarii och Febr: 1751 geck det så langt, at de ej wille gifwa mera, än 46 à 47 peis för Rupen.

Likaförnämns galla för Skiljemynt i Bengala, så hafwa de uti Surat en sort små tittna krakmandlar, som de kalla Bedams, och föras nog fr. Persien, där de tagas från knicket Lar, hwar de i öfwerflöd wäxa. 64 äro wanligen på En peis; men stiga och falla all efter införsel. quantitet.

Ulti Räkningar är en Rupe 16 Anas, och 1 Anas 3 peis. Bokhalles i Rupeer och Socker. 100 Socker räknas på 1 Rupeer.

Guld mynt är Mohrs, slagne till 13½ Rup: men stiga och falla ifrån 12¾ à 14 Rupeer.

Likaledes galla här Persianske Silfwer Mamudis à 2½ på 1 Rup. En Spanesk rund piaster fullwigt, håller 73 Vols, man får för 100 st: af dem 214 till 216 Rupeer, de kantige wärdas till ½ à ¾ pCt. mindre. Likaledes galler allt annat Europ: Guld och Silfwermynt efter halten, och allt efter som öfwerflödet är af den förra metallen.

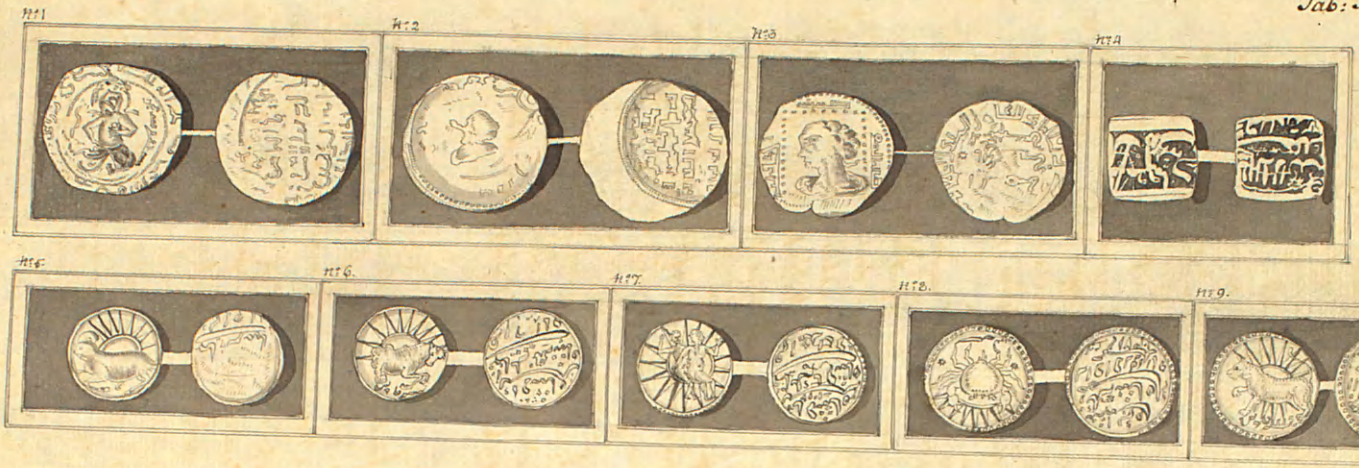

Indianiske rare Myntsorter.

N:o 1, 2 och 3. äro af koppar, och sades wara gamle Indianiske penningar, i hwad ort slagne, ej hwad Orten präglen will säga, lämnas derom at undersöka, som kunna förstå characterarne.
N:o 2 war öfwertragen med en gräsmatt Vernissa så väl som Kinesiska skrifwas af Drägeln. N:o 3 af finare koppar än de andre, dock ej wara något mycket äldrig.
N:o 4 af fint silfwer, sades wara slagen af Tamerlan, som en i Arabiskan kunnig, satt Tarer derom. N:o 5. 6. 7. 8. 9. af silfwer Zodiac Rutorne, slagne på Keon Tschan Wrgums befallning.

Siudliffig Räkning, tallyes genom Lack; en Lack Rupeer ähr 100000 Rr
100
Rot: Lack göra en Krror, och 100 Krror en Arib, hurü de aemnas räkna,
och om Deras Tecken finnes anderrättelse; Lapsillet. Det hade jag så-
ner förgätit, at De åfwenledes hafwa en Slags räkning på förgrane som
skall giöras på Coromandell wid Portefischeret. Nem: en samling af
många, hwarav den ene will dölja sinnet han bjuder för den andre, hafwa
samlandes med räckt skortet ur en Näsduk, hwarpa hwarandra fattar Tallyaren
med hand och genom fingrarnes bugande, kramande falkor på waran, de
tu andre å lika sätt gör till känna hurü mycket dem åfwerens. An-
dra af fingret bemärket ett: när det ar store Summor betydes den 10. 100. 1000
den högsta fingret 5, rata fingret 10, hela öpne handen 100. fullslut
en hand 1000, och så widare, så ätten ett oändeligt nummer rod, kunna
många personers existence de stoore kropp afgöras, fast ingen annan än
Skaparen skall få wis därom.

Om Sinnebilderne i förene dagar haft något nyttat, kan jag ej säga: I
omgående ritning finnes ett och annat, som giswet ett dagtecken, hwaraf Nr: 1:
synes, som skulle därpå representeras nagon deras Afgud; men adden-
dum jag ej wet hwad Skriften will innebära, kan intet medwe-
tet Rata därom. Nr: 2 Lärer wara en Mallabarisk och åfwen så Nr:
3. Bland Mahometanerne finnas inga med figurer på, mera an-
del så kunnige Zodiaci Rupeerne, slagne på Noor Djehaan Begums
Shah Selims Konals befallning, hwarlaf jag afritat de 5 H: som jag
ätt Se, wid denne dags åfwenledes här å orten så rare, at De som
ella 20 aren fiskat efter, at få dem complette, ej kunnat nå sitt
ändamål, och har jag åfwen sedt de som want falske blandat dem; dock
så dyke, at ingen stor möda hafwer, at skilja dem ifrån de ratte. Om
Nr: 4. är Jamerlans nyttat, som mig blifwit sagt, må de döma, som
dylika Characterer.

Parserne, som ibland Inwanarne äro de ende Sheppes Byggare,
låna sig intet illa at dagtecken, och så snart de få modellen af något, en-
dera byggt Sheppe, göra dem straxt efter, så man för Se högstadels at
skilliga wackre Fordyg. Det Träset de saga polankorne utaf, kallas
Sirgwan ej Teak af de Engelske, hwilket åfwen brukas till alt tim-
mer i Huset, warande det adragt, somt nog hardt och starkt at
motstå wattn; Till kinan och krumt warke däremot nyttjas Bib.
la ej Babul, en annan sort i sorg och styrka närmast kommande
till war Ek. Sedan kolen är opsatt, säga de Bramerne mycket talt
till mammons författas med Spikor så lange, at de halfwa qwarte-
rat innanföre klumna krökas, stoppande Bomull emellan springor-
ne, hwarefter sedan en sort kåda Dammer kallad och nog kunnig för

detta brukat öfver hela Indien, med hall öppenhiertat öfverdrifwes,
som ej allenast consumerar fartygen för all deckage, utan ofwan uti
dran Masken, som hon haller sig ömmast i: watnet, at fatta sig li-
te igenom, inlemnas det samma så wal öfver som under wattnet
så langt som går i watnet öfwerblifwas. Jagwasche, Ankar, Skye-
den och öfwen omtalte Master masse finas ifran Europa, hwarigenom
de dras Fartyg kommen mycket dyre, emedan ett rodmast om 120 till
180 Lästers storlek wal gar till 70 à 8000 Rixdr; men om
Skall bo wara på orten, så halla de langre än Europe Skepp, Indian-
de Sadane stammes, som af 90 år warit brukade, och annu anses gode.
Det är ibland Moorne en tokig phantasie, at de ofwerdrifwa manader att
hellrätt Skeppe an ett gammalt, som 2a 3ne stryket hafwat, emedan
de tro, at jo flere Skaldne Resor det gorat, dest tychtigare gar det
framdeles, finnande man den som langst för wagor sanda uti
Lastning på ett Fadant, an på nagot af de förre; Man berattade
om Gemaror ett af de Skepp, som wi qwarhölls på denne reden, at
innehade till de 60 tychtiga rymder, som det gort på Mocha, ehuru
brakligit det nu war, minste hälfte i agarning af den agare for tiden
warande, an den Tyrkiske Lycka, som det fast darmed; wardige de-
finnents for en Mahometane.

Denne Grabbar som wo Fartyg af Indianerne Egendoom, fak-
las uti allt som andre Skepp; men hyggas lage med en med hangande
Backstam, och skoras framman uti med en Crow tharem på mans Gal-
leon för at lagga Ancken uti. Stora delen segla wal; Smutt
watten och äro inge för Sidogtningar, huwarföre wi allenastalle han
om strykande Inbyttes bruka Fadan, utan ocksa Europe-
erne för samma ändamal lagt sig dertill liggande, dem adelig-
ronat storlek från 60 till 100 à 150 Lästers dragt ehuruwa.

Gallwatter äro bara små opne Batar, mycket spetsige i botn och
segla wal; de som wo för at skaf, hafwa sten ett lytt dack, dryga de
små 1 till 3 Ancker, warmed de Tyrkerligen tiantige för afbo-
ten deras Grabbar; Still wader och at bruka med ombringar; men
armare tiantige, at dy ett wal Europeiskt manmat och bemanteligt
Hwad betraffar denne Lasse Batar eller Kurrier, som brukas Chi-
nert, så differera de liten ifran Gallwatterne, båda stammarne
äro så hoge: Bredden han wara 3 i proportion emot langden,
igenmanade sig darest innan från 600 till 1000 à 1200 Mj jam,

seglet på dem är tvikantigt, och deras fart tämt bra. Tillan arbeta
de med dem emot Tiden, utan i stell wäder staka sig fram omkring
Barharne, emedan de inga goda Rodare. Om de nagon gang göra
sig mödan at lagga årorne till, så maste det, äfwen som alltan-
nat arbete gå efter Sång, och äro de så oförmögne, at tillhål-
la Munnen i dylike omständigheter, at jag hört berättas det ett
parta inföddе Sjöman i Bengala en natt beflutit ett wid
sin belägit Europeiskt Factorie, utan at blifwa Sedde, förr-
an sitt afsomten, när de skulle börja ro, De med sin wanliga
sammanlagde Musique röyde sig sjelfwe.

Moorerne äro Måte Navigatörer i Sjön; men gode Lotsar,
emedan de känna wäl grundarne innomskärs, dessföre kun-
nume sinnom bruka Dem därtill, hwaremot Morska för-
sig mäst besoglas af Europeiske Officerare. Deras Sjöman
kallas Lascarer och äro wäl tjänlige till Sjöarbete, men äga
föga tilot courage at hålla länge ut i en action. Europeiske
private Redare betjäna sig af dem, öfwer hela Indien på
sine Skepp, emedan de wisa både ofortrutenhet, och fås för
en bättre lön, än Europeer.

De hafwa annars sine Flaggor som wi, warande Den
som Mogols Amiral förer, äfwen som Marrattenes och An-
gias hell röd; däremot Morska köpmännen bruka gär-
nast sin egen device däruti: den ena förer en hwit Sabre,
den andre en Rupe, den Tredie 5 H:r Fadane och så widare,
dymedelst hwarr och en ägare dessinguerar sine fartyg från
den andre.

II

Anteligen som ett beslut på hwad som i de föregående Blad är
wordet talat om den Suratiske handelen, torde det intet illa passa
sig at anföra den anmärkning, som Arabiske Consuleri Egypten
Mr. Hallet gjort öfwer Commercen på Indien i allmänhet, hwilken
Mr. Harris i dess collection of Voyages den förra delen inrangirt,
och hwilken, om den just intet recommenderar sig genom dess klarhet
at wärkställas, dock ulmärker: efter Martinianske talesättet) auctors
sinnrikhet och qwicka pasfond.

Han menar Europeerne hafwa oagtat sin Superiorited i synnerhet, at tacka Swaghelers af Turkisk Politiquen för sin Indianske handel, hwilken denna Nation om de ägde någon activitet, i sådt fall af all Europeisk magt kunde afstängas genom den lilla Leden, som Moorne brukade för an Lope. B. E. var kringseglad.

Om wi elleres, säger Han, kunne Surat wara så wäl situerad, at det hela tätt må kunna göras till Centrum af Indiens commerce. Därifrån till Suez kan man segla i 4 Weckor, och ifrån Suez till Cairo 3 dagars färd; dädan till Alexandria 7 dagar förer bringas på samme Tid, hwadan 3 till 4 weckors Segling dädan förer en fram till Marseille, så det wäl kan wara möyeligit för en Person på 10 weckor komma från Surat till Stockholms Stad. Nu skulle någon mena, at leden emellan Surat och Suez mycket kan disputera, efter det beror på Monsunerne; men sådant kunde genom tänkige Magazziners oprättande på både sterne, afhjälpas hwilka wäntteligen kommande Flottor städs kunde hålla försedde, så dymedelst Europa skulle förnyas både med bättre conditionerat gods, och förr än nu. Han säger intet af hållit Franske Nationen från wärkställandet häraf mer än Ottomanniske Portens owilighet at concurrera med dem, hwar dock, dagligt Turkarne engångsinge wära fördelen häraf, och ey wet Summa af tillbuds den förr gynnat emot de afgifter, det genom deras händer passerande godset borde undergå, skulle de snart lära afwenta sig.

Det är ej min afsigt, at gifwa till undersöka, hwad som någon för del ett skickt project i stånd det täcke sig wärkställa kunde hafwa med sig. Det är wäl wist at den kunnige Don Alphonso D'Albuquerque synes tänkt något på något sådant, när Han hos Ethiopiske Kejsaren insinuerade, at han för sin säkerhet borde, emot så stäke grannar, som Turkarne, framgå Swart lychte hela hennom Rige, afwända Canalen af Nilströmen, medelst en sprungs grafwande till Ethiopiske Sjön, innan den hinner inom Egyptens gränsor, dymedelst en del af samme Land skolat blifwit inhelighetet och den gamle wägen at föra Indiens waror till Europa igenstoppad; men det wore en enfaldighet at tänka Indiske handelen kommit i ett sådant flor som nu, wilja döma om den på samma sätt, som de dåtiden sig i sin linda och Portugisernes tjänst annu wa så många svårigheter emot sig; hälldre will jag halla troligit det Swar som wid proponerande af samma tid Jan, som Mr. Mallet, Cap. Hamilton fick af Mr. Farrington Engelsk Envoyé i Swerige, Sådan handel nimft skulle lära sig för Europ: köpmen i anseende af Turkiske officerares otroliga egenmägtighet.

XIV Capitlet.

Om Mogolske Riket, och Dess Regenters Historia till Närvarande tid utförd.

Till att gifwa ett någorlunda battre förstånd på detskilligt, som kommit at omnämnas i desse trettan föregående Capitel, utöfwer den Mogolske Historien, och att lindrika de ledsamheter, som tidtals uprepningar af en och samme sak kanske skulle förorsaka i en relation, som för han-de utom dess hunde wara långsam nog; så har jag welat sammanfoga till en särskilt afhandling, allt sådant jag inhämtat om det store Indostanske Rike ifrån dess första ursprung till närwarande tid, Dess Regenter, Magt, och Länder, med mera, och wågar mig at framgifwa sådana observationer, i det hopp, at denjare underrättelser lära så mycket mindre misshaga, som det är mycket sällsamt uti Europa at få några förr, än längt efter de äro händelse. Man har näppeligen annat Exempel på en sådan händelse, at ett rike inom 30 år hunnat förfalla ifrån det mäst florerande tillstånd till en sådan decadence som det Mogolske nu är, och jag skulle föreställa mig, at om Nagon wid hemkomsten till Europa wordo efterfrågande något om tillståndet i detta rike efter en dylik revolution, hunde det anses som ett tekn af ringa förmåga at urskilja hwad man på främmande orter bör göra sig kunnig om, i fall sådan angelägen sak förbigånges, och ej någon lidelig kundskap blefwe hemförd. I betragtande af detta gör jag mig förfärad om wågat för det öfrige afwikande ifrån Historiesaken: skulde jagna mig om jag wart allenast så tycklig därwid och nöjer mig på den medelwägen, at hwarken längden härutaf förorsakar någon alt för stor tedsna, eller de många omhandlade saker för ohydeligen blefwa föreställde.

Rikens och Staters resande och fallande, Regerings formars ständige ombytelse, och hwarjehanda Folckslags alternative öden, äro

ämnen så mycket wärdigare wärt betragtande, som de underwisa oss, huru Länder, som fordom gordt förnäma figure och wäsende i wärlden, och warit kunnige för Magt, Krigsbarhet, och sine Inwanares wishet och tapperhet, nu äro så ändrade, at om man skall söka dem igen efter de beskrifningar och Characterer som på dem i gamle tider gifwits, skulle en knapt få orsak at falla på den tanckan, det de ej annat warit än sådane, som Platos Ideiske Republik; så alldeles ombytter tiden att, och salunda wander sig werlden på ständige skiften. Öfwerwägandet af sådant som i hwarjehanda Länder sig mewrekeligen tilldragit, bringar därföre större fördelar, än som innom ett så inskränckt rum som detta, sig utföra låter; men i synnerhet är det Er, hwarutaf alle kunna göra sig gagn, at utom det däruti förställes hwad framdeles är att lika som i en Spegel wisas hwad komma skall. Intet nytt är under Solen, allt är en stadig omgång af samma händelser; Ehwad wi nu förundra oss öfwer som ohörde händelser, har likwäl många gånger blifwit omagerat i fordne tider, och ohinderlagligt händer också efter wåre.

Detta gifwer klart tillkänna, hwad allmän Läroinrättning Historien är, och wisar huru tjänlig och nyttig dess afhandlande och undersökande är för alle stånd, antingen den om Alldre eller nyare tider handlar. Jag förwäntar också i detta afseendet, at de så anmärckningar, som man har budit till at samla om Indiens alldre tillstånd, intet alleles förkastas, som helt och hållet otjänlige, emedan ändamålet allenast warit, at af de fordom timade resetuteurers jämnförande med de nyare, ställa i en så mycket klarare dag den gemensamma nytta, som följer, då en mätteligh blandning göres af alderdomens mast märkeligt händelser med sådane som tidens närhet (om jag så må säga:) lämnar oss omständeligare underrättelse om; men hwad dröger jag ut tiden med långa reflexioner öfwer ett ämne, som min förestälte plan ej

tillåter mig utföra till någon widlyftighet: kommom till Saken.

Om man will opphöfwa till högsta ålderdomen, så mena somlige, at Indien i den Helliga Skrift utmärckes med namnet Kevila efter Jocktans Son af samme namn: och floden Geonges dess östra gräntz med Pison, en af de fyre floder som beskrifwas Paradis. Skal med och emot anföras af ätskilliga Lärde, och saken är oafgjord: Utan at dömföre bemänga sig med en så mörck ålder, så wilkom wi nedstiga något lägre.

Ehuruwäl Landets härliga belägenhet och förmåner nog äro kända, at det gamska tidigt måste blifwit bebodt, så finnas ändå ej många länder, hwars Gamla Historia i sådant mörcker, som denne är insvept. Detta må man tillskrifwa, utom Inwånarnes egen försummelse, deras ogästsamhet at i längliga tider afhålla sig ifrån andre Folckslags bekantskap, på det deras förstmedfödde enfalldighet, ej genom omgång måtte fördärfwas. Dådan kom at för Alexanders Tid, man man hade gamska liten kundskap om detta Landet, så alldeles at det äfwen med Ethiopien och Egypten förblandades: och at wid hwarken alldor icke ens Dess namn för Grekerne war bekant; omedan om det warit, säger Strabo, at denne Poet wäl i Sine Skrifter nagon gång skulle nämnt det samma.

Man kan för denne orsaken skull, ej anse de Traditionen, som tala om Bacchi och Herculis härförder ifrån Grekeland till Indien, annorledes, än Fabler utom grund, därest man ej will bifalla en wis Scribens (: Curt. Harris:) mening, som tror Bacchus wara ett Grekiskt namn tillagt en Indiansk Printz, hwilcken först civiliserat Folcket, och hos dem införtat hwarjehanda hanteringar. Antil eller är mera at bygga på Egyptiernes berättelse om sin Konung Osiris, som underkufwat hela wärlden, och äfwen Indien: man wet hwru wäl de ålldre, som nyare Lärde gjordt åtskillige uttydningar öfwer denne Regents och Dess gemåls Isis öfwerne, som mästedelen på slutet skadna därutti, at det mera är en ästig fabel, än någon warckeleg historia.

Det pålitelegaste man her uti Historien härom, lärer vara Semiramis, Assyriska Drottningens härfärd wid 1 Cl. 1970 emot Indien företagen, berättelsen om hwars frugtbarhet och rikedom sages upwäckt Kerone till en Expedition, som snart kostat Henne dyrt, emedan den då regerande Konungen Nabrobates förstrodde dess armee, så Hon sjelf sårad knappast hann komma undan. Lychelgare berätta Egyptierne deras Regent Sesostris wara, emedan wid 1. Cl. 3023: både Indien och hela Asien sages måste duka under dess wälde, och Han igenomträngt till det Stora Indianska hafwet.

W. Harris menar i Sin Navigantium atque itinerantium Bibliotheca, at ehuru mäne de gamle Indianer warit at undwika omgängelse med främlingar, så woro ändå otwifwelagtigt det några Handel blifwit derifwen emellan Dem och de Nästa folkslag, åtminstone Etiumenerne wid roda hafwet boende. Det skulle och intet tyckas dikt, at sedan konung David kufwadt dessa Sednare under Israeliterne, Han och Dess Son åfwenledes fortfatt den samma. Emedlertid, som gissningen om Salomons Ophir ännu ej kunnat stadna i något fast slut, woroförmått at med wisshet något härom stadga.

Af Persianerne som Indiens närmaste grannar, åfwen på den tiden utwidgadt sin magt, gifwer Historien klar underrättelse om. Darius Hystaspis hade i Sitt 6 wunnit den Persiske Thronen, då Han sände Scylace ifrån Carien, med en flotta ned igenom Indus, som genom Roda hafwet kom tillbaka, hwarefter denne Monarche rustade en mägtig flotta, och därmed twingade detta rike, at betala en skatt af 360 Talent gulld årligen. Denne tyrannen under Persianske Monarchien wande twifwelsutan under alle Darii efterträdare: åtminstone harman Stora berättat, at en del af Indien ännu under Dario Codomanno war pligtig at sända Honom hwetepraupar.

Uti Alexander ifrån Macedonien sednare, med en

lagnads full lycka omstörte Persiske wäldet, och inträngde till Indien, hwart underlade sig någon del däraf, är tillfulle kunnigt. Heide ej Indianernes tappre motstånd, och nyfet om de öfriges där boende djurslag, mera afskrämt dess Soldater, som nästan med wåld twungo Konom at wända om, än det kunde skaka Hans oförskräckte hjerta och nyfgirige sinne, så är ingen twifwel det Han genomträngt ända intill de Länder, hwars rätta namn och beskaffenhet want obekant ända till längt sednare åldrar. Med att detta gorde likwäl hans Indianske tåg så mycket, at Grækerne fingo bättre begrep om ett land och folckslag, de förut bara wiste namnin uppå, och denne tappre Monarch gorde sig så mån om, och fant ett så stort nöje uti, at sjelf undersöka de förwändelige Naturens nyheter, som Han fant i dese Länder, så Han sjelf gaf sig tid at meddela sine gorde observationer till sin fordne Läromästare Aristoteles, hwilcken sednare hämtade stor nytta däraf för utarbetandet af sin Djur historia.

Efter Kons död blefwo dess söner ömsinnigar emellan dess Efterträdare fördelte, och under det de sins emellan slogos om, hwad hwar-dera skulle däruttaf få på sin lott, bemägtigade sig Sandracot-tus hela Indien, utjagande Grækiske Besättningarne, så at Se-leucus som änteligen fast deyde orter bland andre på sin del, med sin utsände armé intet uträttade, utan war glad, äfwen som Antiochus den Store sednemera, at få lefwa med detta folcket i fred.

Imedlertid opträdde deyse inhemske Regenter och Sandro-cotti Successorer, sin magt så fullkomligen, och tillwällade sig så-dan myndighet öfwer de andre små Rajas, at en af Dem kal-lad Porus (: ett sagt namn då fordtiden i Indien, likasom Pharao, och wid samma tid Ptolomeus i Egypten brucheligit :) som afwun-nad för Augusti stora bedrifter, sände till Konom ett sände-bud at begära Dess wänskap, säges haft under sitt wälde 600 st.

små Printzar, continuerande denne sedvana, att genom Ambassadeurer söka Kommersie allenarn sedermera länge (som kan ses hos förberörde Mr. Harris, af hwilcken jag tagit mycket af det här berörde anförde om Gamla Indien) och blefwo många af de andre Keysare därmed begnadade, ända till och med Heraclius i Constantinopel.

Under detta hade de Västre Nationer tillbakas igen tidig omgång med Indianerne förhandelen skull den de drefwo i Mattala en Stad vid Indi utlopp, hwar nu ungefärligen Sindi är. Egyptierne under Ptolomeerne; sedan de Romare; och änteligen Greckerne ifrån Constantinopel, nyttjade i synnerhet den samma; men då Araberne och Morerne började spela mästare i Orienten, bemägtigade De sig omsider all Indiens negoce. De behölto den ock intill påsinnandet af Goda Förhoppning Udden, förseende imedlertid Europa med detta Landets skona producter; men måste änteligen då afstå en sådan rätt till nära belefwade Folckslag.

Huru den inrikes Regeringen imedlertid warit beskaffad, till närwarande Keysare eller Mogollerne blefwo Herrar i Landet, har man swårt wiss at säga: ej eller är bekant huru de mägtige Monarcher af Sandrocotti Efterträdare kunnat så förfalla, att Morerne, som ifrån Arabien inträngde sig, förmådde at få fästa i Landet. Wiss är, at detta Folck som woro bekante under namn af Pattaner woro ganska mägtige då Baboer kufwade Landet, och lefde i intet Synnerligit förtroende med de många andre inhemske Rajas eller Printsar, som woro i myckenhet och alle Enwälldige Herrar öfwer sine Länder. Will man gissa till orsaken af denne decadence, så är mycket naturligit at halla före, det inbördes oenighet, undersåtarnes förtryck; men framför allt afwikningen ifrån den gamle Indianske enfallding heten och rättrådigheten, af hwilken här hafft samma skadeliga påföljder, som dylike lastar

sas af Historier, i andre Länder hafwa förspårat.

De Gamle Indianer woro äfwen som deras Land, för de Gamle Europæer allaledes okände, utom på några få orter: resten namnades i allmänhet: Anderskyfter. De beskrifwas som ett Folck af stort förstånd och wis-dom, ädelmodigt och ofördrächt sinne, och synnerlig tapperhet. De-ras seder woro Enfaldige; men alfwarsamme; dygder wordades och laster woro så godt som okunnige. Därföre inneslöto de sig nästan inom sig sielfwe, tålande ingalunda at främlingar nedsatte sig bland dem, af frugtan at deras omgänge skulle fördärfwa enfal-digheten af deras urgamla Lagar och inrättningar. De wördade sine Monarcher; dock älskade dänjämte sin frihet, och fast deras Regen-ter nyttjade en ärfelig myndighet, war den likwäl så inskränckt, at utom De-ras Rådsråde, de intet emot Undersåtarnes wilja något kunde före-taga, hållande gamle bruk och sedwaner dem för Lag.

Folcket woro i wisa Classer indelte, hwilcket ännu tilbehålles, na-mnden Braminerne hufwudet för dem, som för sin wishet, och lefwer-nes fränghet wida mera woro då berömde än nu. Alle auctorer föra deras beröm, och den wise Græckiske Lagstiftaren Lycurgus företog sig at besöka dem, endast för at lära af deras förnuftige Lexor. Det skulle alldrig blifwa slut om man wille celebrera alle detta Folckets förträfflighe-ter, och därföre skall härmed ändas hwad som angår fordna Indien. Nu föll-jer en något nymmodes afhandling, hwad man derutti wet i nyare tider känt: Ett ämne som intet är mindre frugtsamt på store och märkeliga händelser, än någonsin Ett Europeiskt Rikes historia.

Det är nästan en allmän anmärckning, at efter de stälte Folckslags ursprung, och deras Regenters förste konungar, får man ej söka uti de Länder, hwaruti de nu wistas: De mäst berömde Riken hafwa haft sine Stiftare ifrån främmande orter, och få kunna skryta

därmed, at Deras förfäder warit de rätte älste Inwånare af deras land. De första Grekiske Republiquer, och besynnerlagen Athen, som så op. häfwa sig öfwer sine Originus, måste medge at de anordningen åro le. lemner ifrån andre orter, eller hafwa at tacka Egypten för grundlagningen af Sitt regemente. Rom, hwilcken emot tio secula ägde Herrawäldet öfwer nästan hela Werlden, kan ej frångå at dess förste Ube. ar och Stiftare warit ett sammanrafsat Pack af allehanda Nationer, och intet mange Europeiske folckslag torde gifwas, de däruti som man will wara owälldig: måste ankänna, at de härstamma ifrån Norden så förnäd af de Gamle Auctorer, som en Vagina Gentium, hwars tappre Bebyggare åter, måste anse Nordre delen af Asien som sitt ölsta hem. Hwad will man tala om de Länder, som Mahometanerne nu i sednare tider öfwerswämmat: fast de ej alldeles kunnat undanröja de ålldre Inwånare, hafwa de likwäl så um. dertryckt dem, at de lefwa som i ett Slafweri, under det desse främlingar härska öfwer dem som Herrar. Lika så har tillgådt med det Store Indianiske Riket. Mororne började först insmyga sig där, och knapt hade deras magt hunnit stiga, innan Mogolerne blåde hufwudes. Dem, och Indianerne deras Vasaller. Likwäl kan man säga, at de förre ändå i sitt nedertag triumpherade, emedan med tiden de öfwerförde sine Segerherrar Mogolerne till sine religions Sätter, som under Tamerlan ännu ej woro smittade med Mahomets willfarelser, utom ankände af Naturens dius ett Ewigt Allsmägtigt wäsende; så at nu förtiden Mogoler och Morer nu. stan anses som ett enda folck.

Af desse Mogoler är bekant at närwarande kejserlige familie härstammar. Kan hända at det intet anses otjänligt, om dem och deras ursprung, innan de bemägtigade sig Indostan, nå. got röra; det skall likwäl ske i sådan korthet, at hwarcken en,

som ej har nöje däruti, skall behöfwa beklaga sig öfwer, at jag för kort-
gyppehåller med föga roande materier, eller någon mera swettgifwig för-
wärf mig, at jag utelämnar materielle omständigheter, för at mera
sysselsätta mig wid sådane som äro mindre magt påliggande.

Mogolerne nedstiga ifrån Tartarerne, hwilckes förste namn me-
nes warit Turkar, af Turk Japhets älste Son, och säges blifwit bi-
behållit intill en af deras gamle Printzar Alanza Khan de-
lade sin Länder emellan sine twå Söner som woro twillingar, och
dette Tattar och Mogull, däraf anledningen togs till den ännu
warande distinctionen af dessa twå folckslag. Den store Segraren
Jenghiz eller Zingis Khan förenade både dessa Folckslag i Ett,
wid slutet af 12de Seculo, och war den 12te regent efter Mogull
Cham, och sedan Han wida sträckt sin wapn, och kufwat Persi-
en, Norder delen af China med mera, delade riket emellan sine
Söner, af hwilcke, den 3die i ordningen Octay fick titull af
Kan efter Honom, och skulle Hans Bröder wara som Vasaller.
Desse Konom hafwa ellofwa Printzar af Hans Stam härskat öfwer
Provincerne, intill den så kunnige Mier Timur II: eller Timur-
beck, annars Tamerlan, som nedsteg af den Sidolinie, stiftade
närwarande Linia af Förstar, som härska öfwer Indostan.

Om denne Printz hafwa dess Grannar, och framför andre
Turkarne och deras medhållare, utgifwit många fabler, föregif-
wande Konom warit af en nedrig och ringa afkomst, och derföre
gripen till Sinnet. De feta likwäl så i det ena, som det andra;
ty Han nedsteg i en rätt Linea af Zingis Khans andre Son Za-
gatay, fast dess familia under Adikhan war Vasall; och hwad den
omnämnde grymhet beträffar, så har den Konom pådigtad blifwit
för dess lyckliga krig emot Bajazeth. Det finnes iblandt Siiben-
bürne en stor Skildnad om Hans födsloår: Somliga sätta 1336.

andre 1366, och några åter 1391: fast det troligaste är, at han är 1346 buren boren. Redan i sin ungdom öfverwann Han Chil. khan, och tillog sedan så i magt, genom det Han slog de mäste andre Printzar af Zingis khans blod, så at Han efter Samarcads årsinnande år 1379 antog titul af khan. Sedermera trängde Han sig widare fram; intog hela Persien, bemägtigade Korahsan, Kandahar, och Sigestan, samt åtskilligen hela Indien, sedan Han där mött ett ogement motstånd af en Rajas, som af sitt Slägtnamn Rana ännu i dag är kunnig, och säges nedstiga af Porus som slogs med Alexander, samt bor i Odepor i Nord. Lat. 25°. belägen. Omständigheterne af dess krig med Bajazeth äro allmänt kunnige, allenast märckes at de prof af Hans grymhet, som han emot samme Turkarnes Beherskare säges wist, länge sedan äro befundne falske, och Samerkan twärtom ansedd och erkänd för ett efterdöme af en dygdig, Mild, och rättrådig Förste. Han dödde A: Hegiræ 806, eller A C. 1405, sedan han öfverlefwat sine trå älste Söner, och succederades i Keisaredömet och Indostan af den tridie

2: Ulug Shjah, som gorde Herat till Sin Residentsstad, och wid sin ankomst till Regementet samt sig inwecklad i krig med Rajas i Indostan, som ej wille betala den Skatt de woro pålagde, sedan Samerkan, den de frugtade före war död. Ulug Shjah war mycket dyckelig i denne Expedition, emedan han blef till fånga tagen af Rajan i Cascar, som likwäl strax löslåpte Honom, owetande at han bewiste Edelmodighet mot En, som den ej wiste erkänna. Han behöfde likwäl ej så illa länge tåfwa efter prof därpå; ty knapt war Ulug Shjah hemkommen, innan Han med lift öfverrumplade

Rajan afsiar sin resonable fiende, och till belöning för wisse tjänst, lätt ut-
föka dess egen. Historien förtäljer likwäl at sådan otacksamhet ej blifwit
ohämnad. Den blinde Rajan war utropad för en förlikneliig gud
bågskytare, om Ulurah Shjah wille därföre försöka om rygtet wore
sant; målet blef utsatt, och den fångne Printzen framförd under det
förlopp, at Kejsaren Själf skulle gifwa teknet när allt war förrigt;
Han försummade det ej; men Rajan skönjande af det utsagde teknet,
hwar Dess dödelige fiende stod, sände den pålagde pilen till Honom,
som blef Kejsarens bane, hwarpå Han som en annan Simson, strax
af Soldaterne nedhuggen, fen Han i sitt fall härunder sig på sine o-
marmar. Detta har skett A:C: 1406: hwarefter somlige sätta till
Successor Hans Broder: Ulurzah Seyed, och efter Honom Shjah
Mohammed, son af Pier Mohamed Jehan Gier Tamerlans älste
Son, ihan at nämna något märkeligit af dem uträttadt.

Abosaid eller Abucaid, som hålles af nagre för Shiah
Mahomeds; men af de flåste för Ulug Shjah's Son, besteg Thronen år
1452, och begynte den så med alle oqwänckeliga laster och oärhort Tyran-
nie, at dess undersåtare nödgades fördrifwa Honom, och sätta en dess Bror
i stället. Under det Abosaid således landsflygtig gord, i ynkeligit till-
stånd som en Tatar, torde angra sine fel, plågade denne dess efter-
trädare ännu mycket wärre sine underhafwande. Detta gorde dem
högstigt angerfulle öfwer sitt byte: de igensökte därföre sin gam-
la Herre, hwilcken fattigdomen och det illa förde Lefwernet lärt
rätta sitt förre oanständige Lefnadssätt, och satte Honom med så myc-
ket större begärlighet uti dess förre hedersäte, som de med sin största
skada funnit, at Han just ej war den wärste, som det beklatt.

Han wiste sedermera stor prof af sin tapperhet, twingan-
de Tartariske Gouverneurerne till lydno, och de Indiske Rajas
till undergifwenhet. Samaracand masste också kufwa under dess
wapen, som Usbec Khan winnade, anlaggande Han där sitt Resi-

elena, hwarpå Han med en synnerlig lycka skillade det opror, som Hans
im Mwzath, en af Dess Gouverneurers Söner, under dess frånwaro upp-
wäckt i Heret. När Han sedermera wille återlägga wästra delen af
Persien, som dess familie af ålder innehaft, blef Han af samme sände
Förste Ussun Cassan, utaf den berömde slägten, som efter sitt wapen för-
de namnen af Hwita Fåret, med list fången och Halshuggen, och Hans
tre älste Söner förblindades år 1469, sedan, som man säger, Han al-
draförst för de följande af sine Efterträdare lämnat twenne Efter-
dömen, dem de också trolygen efterföljt: nemligen at wara obetänksam
emot sine wänner, som han efter sin reflection wiste emot trä sättige
Fiender, dess trogne följeslagare i Hans nöd; och at döda sine Bröder:
ty Han lätt taga lifwet af den, som medelst sitt grufwelige tyranni
förande under dess landsflygt, gaf anledning till sitt återkallande.

Shjah Omar, den förres Son, förde sedan ett 21 årigt owälsk och
stilla regimente, som ådrog Honom sine Undersåtares förakt, och de frän-
ande Rajas opstudsighet, dem Han ej sökte at återkufwa, utan föll
af en mur och slog ihjäl sig, under det Han efter wanan roade
sig med Sine döfwor, A:C: 1193.

Shjah Baboer, war Dess Son och Efterträdare öfwer de, ge-
nom för mycken ro wanslagtade Mogoler, som så hade glömt sin gamle
tapperhet, at då Tzerkhan, Son af Usbec, från hwilcken Khosarn dog
Samarcand, år 1580, att hämna denne oförrätt, bedrägrade samma stad,
hade de ej mod at bistå sin Herre, utan Shjah Baboer måste fly
undan, och fräls sig med möda till Cabul. Den gamle Ragnid
das, som Khosarn ditsatt till Gouverneur, emottog Honom med em-
han, och sökte på alt wis trösta Honom öfwer sin förlust, hwilcken
Han fann i Dess då warande tillstånd ej kunna ersättas. Ett
likwäl underlät den samme, rådde han Honom, at med sine lämna-
de troupper, som woro otänkbige at emotstå de wäl öfwade Usbecke-

Tartarer, ibland de orkelöse Indianske Rajas söka ett Rike, som då
det woro kommit i Stånd, kunde bjuda Tartarerne trots. Detta råd war
egentligen fundamentet till närwarande Mogolske Regemente i In-
dostan; ty Sedan Babor och Dagnildas som Lejonmärr förklädde, ge-
nomgick och öfwerskridit de förnämste örter i Indien och deras Byrcka, an-
gaf Han detta Landet år 1501. Rajan öfwer den tracten ikring Deh-
li (ty Slottet hade Mogolerne sen Tamerleins tid inne.) öfwerwanns
först, och efter Dess Efterträdare som den mägtigaste, föllo de ringare,
den ene efter den andre snart till förga, hwarpå Babor i Dehli fäste
sitt säte, och inrättade den om warande Ordningen Regeringsform,
hållande Landet i bästa flor, allt igenom den store Dagnildas Råd.
Babor hade likwäl aldrig så mycket af Tboseins lämnade Exempel,
at Han med otacksamhet belönte denne Sin trogne wän och jagade
honom i Landsflycht. Huem skulle wäl röna större Skade däraf, an
den som profwat nyttan af hans försigtighet och wisshet? och Han be-
höfde ej länge wänta efter at blifwa därom öfwertygad. Genom Dagnil-
das frånwaro fattes alt i oordning, och dag ifrån dag blef allt wärre, så kej-
saren ändteligen på Slutet befant Sin galenskaps, och med mycken moda
förmådde Sin förjagade wän, at emottaga dess förre heders ställe och bästa
med Sine gode råd, hwilchet åter märkeligen satte Landet i stor igen.
Shah Babor dog år 1530 i Dehli.

Homajon eller Himajum, Sin Företrädares äldste Son, ha-
de uti begynnelsen tämmelig god lycka, tills omsider en dess Rådgif-
vare förde Honom, och gaf anledning till förlusten af Hans rike;
Schirr, en Raja som Han mycket godt bewist, rebellerade och
förde Honom ur stället, så Han måste fly till Persien, och där blifwa
tills den samme blef död. Då halp den där regerande Shah Thamas
Honom igen på Thronen år 1550, sedan Han därföre betingat sig

en och annan fördel; men Homayum hade något i blodet som dämpade all ärkaristlo, och fullgorde därföre intet däruttaf. Han besatt ej länge Riket efter sin återkomst, och föll ned af muren på sin gård som Han wille besé, och stod under bygnad uti gamle Dehli, och slog ihjäl sig år 1552.

Som Tattanerne woro Schiras förnämste medhållare i Des rebellion, så war det sedermera Denne Mogolls politik, at reta afwundsjuka emellan dem och Rasbuterne eller de gamle Indiske Innvånare, så den ena skulle tattancera den andra, och ingendera få tid at orda sina Regenter, hwilket maxime med stor fördel efterfölgdes af dess Son och Efterträdare

Akebar med tillnamnet Dielaloddin det är Thronens glantz, och äfwen Mogasar eller öfwerwinnare. Han har oftrichtigt warit en af de mägtigste och störste Printzar som hafwat i Indostan, och förrättat så många store bedrifter, at bara kort innehåll af dem alle skulle falla för widlyftigt at anföras i en beskrifning af denne plan, och därföre barn de märkwärdigaste skola beskrifwas.

Efter sin Fader hade Han allenaft: Cabul, Candahar, Multan, Lanscheb och Dehli, som alle woro inuti Landet, och därföre på det han skulle få någon deb i Sjöstaterne, angrep han och hufwudsorst Tattarna med det mäste af Bengala. Dädpå flyttade Han sitt säte ifrån gamla Dehli till Agra, sedan han befunnit Fetypor, dar han först anlade sig ett palais, för lustens skulle samthet stjänlig därtill. Chitor, ett litet konungarike; doch för sin belägenhet och wäl befästade hufwudstad nog samt försedt, opwäckte därnäst hans begärelse och hufwudstaden wanlades af Honom år 1567. Hela förloppet af denne conquête berättas af en del auctorer med så många omständigheter, at det mera liknar en Romans, än någon sann historia. Det förtallas, at Akebar blatt af nyfiket om Padmanas, Rajans i Chitor Dotter

gemåls oförlikneliga Skönhet blifvit har", och föreslagit detta krig, och sedan Khan genom Dåd ej satt något Lunnat uträttas, medelst sist sått skulla sitt upsåt i warket; dock blifvit mid nåsan dragen af samma frun timber, som mad ej mindre förstånd, an skönhet war begåfwad. Chitor masse likwål efter Timéts och denna Khans gemåls tragiska död antaga kegerherrens ok, åfwensom Guzurat, och 1569 din delen som af kommgarihet Dehli ännu ej åskände dess herrawälde, tränga Khan ända intill Goa, och endast en af dess Brori Cabul upp. satt rebellion hindrade Konom ifrån ärofriugen af Khallabar. Candahar kufwades därnäst och år 1526. skattlades konungen af Visapour afwen som en del utaf Decan, hwars förste i stället förordnades till en Omrah wid häfwet, blifwande Landet alldeles från samma Land afskild och som en Provintz tillagd Indostan. Cashemire, Sindi och flere andre länder följde desse, dårigenom Khalar till sadan wid ökade sitt Rike, at innan Khans död till lyfwet af följande 38 Provincier. 1: Candahar. 2. Cabull. 3. Multan. 4: Kajackeen eller Balochi. 5: Bukar. 6: Tatta eller Sindi. 7: Soret. 8. Jeselmere. 9. Attock. 10. Lanschak. 11. Kaschemire. 12. Barokisi. 13. Jengapor. 14. Jemba. 15. Dehli. 16. Bando. 17. Malwa. 18. Chitor. 19. Guzurat. 20. Candesh. 21. Berar. 22. Narwar. 23. Gualeor. 24. Lahor. 25. Agra. 26. Sambat. 27. Bakor. 28. Ragracut. 29. Siba 30. Kakares. 31. Gor. 32. Pitan. 33. Kanduana. 34. Lattana. 35. Jeswal. 36. Merwal. 37. Udesa, och 38 Bengala, hwilcken fördelning ännu continuerar, allenast at någon ändring skedt med Gouvernementerne, och en och annan provinse i sidste revolution gått förlorad.

Ar 1602 rebellerade emot Konom Selim dess älste son, men kufwades strax och pardonnerades affen fader Akebar, hwilcken

tri år efter, eller 1605, förgaf sig med ett förgiftat piller, det Han tillsannat en af sine favoriter; men af förseende sielf tog i stället för ett annat oförgiftat som Han i en annan dosa aflagt för sig sielf.

Ehkebar berättas ej högt om sine like ibland de Mogolske Regenter i förstånd, tapperhet, och alle konge-dygder. Dess medlidande emot de torftige, och anseende för en märkeleg förtjänst opphöjes tillägt, och förskräckade Honom af sine unelesätare en elendig karlek. Om dess religions prata ännu Jesuiterne många saker: Hvad för en stor Hushållare Han var, utmärkte tydeligen dess store lämnade Skatter, som oagtat Hans ansenlige utgifter skolat stigit till 38. Cror och 62 Lack rupeer; och Rikets inkomster, hwilcka uti Hans död sägas årligen stigit öfwer 12 Cror Rupeer.

Utaf dess tri söner öfwerlefde Honom allenast dess älste, som under namn af Syah Selim, därpå besteg thronen och tog för tillnamn: Noraddin Mohammed Jehan Gir, som skall betyda: thronens ljus, Werldenes ofwerwinnare, under hwilcket sidste namn Jehan Gir eller Xahanguir hans minnen är kunnig. Efter ett tämmeligit motstånd tvingade Han Golconda och Visapour at årligga on årlig Skatt, handlerande dess konungar alldeles efter sigit behag. Sedan detta krig mera ändat, rebellerade Cherzah Cosroe den äldste af dess fyre söner, hwarföre han nödgades rycka i fält emot honom, och som Cosroe arme war stagen, hålla honom i fängelse, deräfst Han förblef tills brodren Choram förmådde hos sin fader, at få föra honom jämte dess gemål till Decan. Han dröjde ej länge där, innan Choram, at bana sig wägen till thronen, lätt mörda honom, och därpå opsatte sig emot sin fader och gorde infall i Landet, plundrande 2ne gånger Agra, och hade gått länge, dersöst ej lyckan, trött wid at längre bistå en så onaturlig och orättmätig sak, hade wänt sig snast på Selims sida, hwilcken alldeles jagade Choram ur Sitt Gouvernement, och twifwelsutan hade ännu bragt thronen i störste tryck, så framt ej till Sonens lycka, döden kommit emellan, hwilcken år 1627. bortrycte Xahanguir under dess resa till Lahor.

Denne Kejsarens gemål Nor Mahal, har gordt för sig figure under denne sin Herres regering, för at blifwa förbigången. Om Dess slägt och familie finnas äfwen så många stridande meningar som wi kunna i åtskillige Skrifter anföra gissningar angående Ryske Czarinnans Catharinas

tillkommit en
oförgätlig som

ornter i förstånd,
tostige, och an-
e Konsum af hine
nnu försiktare)
märkte hjelpligen
ffter Skolat skjut
hwilcha wid Hans

som under namn
mon: Noradin
nu, Nordens rike
ahanguir kung.
nade Han Historia
ningar alldela af
Herrach Losroc den
ast hemom, och
n förbleff tillbrin-
desse gemot till
rona sig ingen tid
n Fader och
h hade gått länge,
och rättfärdig-
agade Ahmam in
t Konsum i Jemen
allan, hwilkom in

rätt för sjuro
gen. Om dess-
ningar som sjelfwom
rinnana Historien

tal:

opkof. Frohgast är den berättelsen, at Hon warit ämcka efter någon hög Of-
ficerare, och at Keisaren först fådt se och blifwit här i henne under ett besök
hos sin Chor, hwarest hon som oftast plägade göra sin opwagtning. Genom
sitt förstående och skönhet bewog Hon så Selim, at Han giftade sig med henne,
och förmenar lätt sig alldeles styra af dess råd, så at ingen ting förehogs af Ho-
nom utom hennes bifall. Hon dingerade mästhela hofvet, synnerligen wiste
hon at draga de Chore till sitt interesse, och sielfwe dess Officerer de kongeliga
Embetsmen woro fullelligen öfwerbygde, antingen hennes manskap, eller hat
mot dess förel, hwilket de både delarne singe försöka, under det hon sökte
förmå den ene efter den andre af dem, at gifta sig med en dotter Hon hade
af förra giftet, det dock ingen mera än Sjehanar den yngste Selims son wille
inwicka till, emot det honom gorde löfte, at blifwa sin fars efterträdare.

Sedan Hon war keisarinna blefwen, byttte hon namn, och lätt i stitt sig
at kalla sig Noor Djehan Begum, eller Sjus för Werldens Swästerinna. Det för-
anledde hwarföre jag kommer här nämner, är at ihågkomma ett dess dråpliga
förfarande, hwaruti utom Semiramis, Hon ingen sin make haft. Hon
förmådde Keisaren, som intet kunde neka henne, förlof at regera i 24 timar
och både imedlertid bestält al ting färdigt, så at när den utsatte dagen kom,
hon lätt opmynta öfwer 2 Leck i Gull och Silfwer rupeer, med Stampel på
ena sidan och ett de 12 himmelske tecken på hwardera, dem hon sedan iblandne sig
utspridde lätt utdela. Hennes afsigt war at dymedelst förrangsna sig ett odödeligt
namn, efter hos Mahometanerna alle Gilder äro i förgäfwes, och dätta an-
tingen har hon fullkomligen wunnit, och lärer tillbehålla så länge na-
gon Mettorskapets älskare finnas, som göra sig mera om at så dåsse Zodiack
rupeer, hwilcha genom den myckenhet Skjah Jehan lätt insamla och opp-
hålla af dem, ej räkat i mindre wärde i Asien än i Europa.

För öfrigt om Selim, lämnar jag Papistiske Munkarne at debite-
ra sine legender, under det jag begifwer mig till dess Successor.

Cosroes Son Boelacki war intet med när hans fader dödades, och där-
före som nämste arfwingen förklarades Mogoll efter Farfaderns afgång, hwil-
ket ej länge warade. Choram hans fadbror som hade fält herren Asaf-

Khan, och följagteligen arfvet på sin sida, styrde saakerne genom en hem-lig intrigue så, at Boelacki måste fly till Persien, och lämna Thronen at Dem, som den samma också begick den 15 December år 1626, sedan han förut anta-git namn af Shjah Djehan eller Shadja, d:a: Werldenes Konung.

Uskeckse Tartarerne woro de förste som oroade honom, tagande bort Cabul, och sedan Persianerne, hwars Konung Shjah Abbas smädat hans sända-bud; och at hämna det intog han Candahar år 1629, som Persianerne år 1620, tagit ifrån Selim, och efter denne sidste förlust återfingo igen 1650.

Sedan Han bygt Jehannabat eller nya Dehli, och därstädes anlagt Sitt Säte, seck han för skatten skull at sysla med Konungarne af Visapour och Gol-conda, den de ogärna wille anlägga, intill dess de med wald twingades, och det för-namnde rike ifrån lät för gamle taxan af 500000 pagoder, årligen måste anlägga 3000000.

Shadja hade genom sine oppstånd emot sin fader, lämnat sin tydeligit efterdöme för at förwänta annat, än at äfwen hans Söner skulle lära att samma at efterfölja. Han ägde fyra Stycken: Shjah Dara eller Darab Shekoth, som han ämnade för sin efterträdare, och därföre behöll nära sin person som Dess hjelpare. Shjah Soufa förordnad föreståndare öfwer Bengala, Aurangzeb Regent i Decan, och Morad Beck, Gouverneur i Surat. Dess sidste höllo före äga ett mekligt sinne och fallen för fyllen, och Aurangzeb som till-wärkades anseendet allotcles ställde sig, som en den intet med wärldslige Affärer befat-tade sig, ansågs af de förståndige och djupsinnigare, som en fullkommen Statsman.

Så länge Fadren war frisk höll han Sönerne i tygelen; men knapt hade han år 1654 af en Sjukdom blifwit angripen, innan det som en gifwen Signal, gaf alle dess Söner anledning at gripa till wapen. Shjah Soufa rycktе med en arme fält, föregifwande at Fadren woro död, och Dara som en Rebell, eller sedan som en hyste rena Religions Satser, owärdig at regera, däremot Aurangzeb sin gamle geck till wärcka, och inbillade sin yngre broder Morad beg a Beck, at Fadren mål armn lefde; men af sin älste Son höltz likeså fången, och således af dem som lydigare Söner borde förtäjas, förfarande honom, at af alle Bröderne ingen woro wärdigare till Thronen, än han, hwartill genom Daras undanröjande han

lade bana sig wägen. Således under Morad Begs namn, och hemligen af sine
minner dem Han genom sin högfärhet förrärt sig många uthaf, och besyn-
nerligen af Generalen Emir Jemla underhjälpt, reste han en här och rychte
emot Agra, ifrå hwilken därifrån wid lag han räkade sin älste bror Dara, den,
han nyligen dess egne troupper förradene öfwerwant, och sedan han genom sin
dem lätt intaga Agra och däruti hållit sin Far Shagia fången, förföljde,
anhanter och kom i sine händer, hwarpå dess hufwud utan process afslogs, förgif-
narde at en kafir, ej den som wore utan religion, ingen annan medfört förtjänte.

Genom Daras afstiftande hade Aurangzeb så wida ärnätt sitt syfte-
mål, att han ej mera behöfde förställa sig; och Murad Beg som ännu mera,
war blefven honom en obehaglig läckelse, war ochså den första som fick röna när-
han däraf. Han wiste huru högt han älskade win, och hade således ej swårt
att inbiuda Honom i en dekanche, däraf han sedan tog anledning at kasta ho-
nom i fängelse, såsom en fyllbult, och därföre owärdig at härska öfwer Ollu-
sellman. Han continuerade däruti, intill dess Aurangzeb öfwerwunnit sin
andre Bror Sjah Soufa och nödgat honom söka hjelp i Aracan, der
han med hela dess familie förrädeligen omkom år 1660, och tog då orsak af
några begångne felsteg, under dess (Murad Begs) regemente i Guzurat at låta
döma honom af med lifwet, och genom denne doms wärkställande, gjorde ett an-
tagit skut på alle, som kunde disputera honom kronan.

Shagia förblef under att detta fången i Agra, och efter han såg huru
lätt Aurangzeb påtanckte at restituera Honom, och såfängt mera Sympathie
med sidan, gjorde han af nöden en lag, och förlikte sig ärteligen med sin
barmhärtige Son, gifwande Honom till alla sina brott, och afled år 1665. Sedan
han förmerkt sig namn af en rättsinnig och tapper förste, så länge Kanregementet förestod.

Således wart Aurangzeb rolig besittare af Mogolske riket, det han
med alt rysthet förskaffat, och ansenligen genom sin tapperhet widgade, warande
så härad af sitt stadige fältlifwerne, så Han sällan misslades annorstädes, än i
sine tält. Kommerset Affem bringade Han genom sin General Emir
Jemla, hwilken därigenom adrog sig en Synbarn, som afhandade Honom lefwet

år 1663. till Keijsarens intet synnerlige sorg, emedan, utom 97 millioner pagoders arf som honom tillföll af dess qvarlåtenskap, Han och så befriade sig från en wrån, hwars stora magt och långliga åfarenhet, han framför allt annat frugtade före. Han log prickoet utaf Sin Broders Shjah Sonjas dom at inkräkta Ctracan; och Golconda, Visapour, Carnatica med resten af Decan, i stället at de förut allenast warit Skattskyldige, gorde Han nu rent af till Indostanske Provincier, kallande Kijswndstaden i den sidsta Ctrangabat efter sitt namn. Med ett ord, ingen kunde emotsta dess magt mera än den berömde Rajan Sevagi, närwarande Ctarattiske Keijsars Stamfader, hwilchen med all sin magt Han aldrig förmådde kufwa.

Efter ett tilltagsamt regemente afled Han emot ett helt seculum gammal, i Martio år 1707. utan at nämna ut sin Efterträdare. Han lämnade efter sig ett Testamente, ej mindre fullt af prof på dess skenhelighet och skrymteri, än dess lefverne i början meddelt efterdome därutaf, och begrof i den af sig anlagde staden Ctrangabad samma år.

Dess älste Son Ctohamed Ctoazem lämnade werlden för fadren, doch öfwerlefdes han af de fyre yngre. De trå som af dem woro älst, tillgade sig strax at göra hwarannan krönan twistig, och slöts saken på det sättet at Azem Tarra, som redan antagit titul af Shjah omkom, hwarpå Thronen beslegs af dess äldste Bror Shjah Allem gemenligen Bahadur Shjah nämnd, hwilchen redan i fadrens lefstid hafft farlige anslag för händren emot Honom, och därföre, Gar war hallen i fängelse. Han hafwa maskrärdigt uträttat, och sedan han efterlämnat sig den skandliom at hafwa warit så ondhallen emot Rajas, hwilcke tilfångatagit honom i kriget emot dess broder, och dymedelst gifwit dem anledning af som ofta strafwade plundra dess Länder; afled Han år 1712, som sommar säga genom sina dod; men efter andres berättelser mördad af en bland sine Generaler, då han trakade kejsaren i ohelig handel med en dess (eigentl.: concubine).

Sacur Shjah lämnade efter sig fyre Söner, som alle genom tilfälande af stora penningar, sökte förwärfwa sig medhållare; men omsider förbundo sig i twenne hufwudpartier, däraf Ctahmud Azem & Azem al Shah den andre sonen i ordningen för det ena sällskapet war hufwudman, och för det andra den älste me

den 3:dje och 4:de Brodren som hette Masqueduis eller Djehandar Shjah; Rafseh al Shjah, samt Jehan Shjah. Masquedin, som den förstfödde, war utom des för sitt goda sinnelag allmänt älskad, och agde därföre många wänner, med hwilckas hjelp Azem blef öfwerwunnen, och af den yngste Brodren Djehan Shjah fick. gen, så at han utan hinder antog titeul af keisare i Indostan sedan förut de andre bröderne blifwit så förnöjde, at den 3:dje fick Bengala, och den 4:de Decan och förmanade.

Men knapt war detta beslut, innan nye oenigheter emellan dem opkomo för delningen af deras aflidne faders och broders lämnade skatter och ägodelar, så hwarom började rusta på sin sida, och hotade ej mindre än den andres undergång. Dychan blef ock likwäl Masqueduis, så han med mycken framgång förorsakade och drefwe Rafseh al Shjah och Djehan Shjah, och dängen om sitt i fullkomlig frihet, at hysera efter behag, och wisa en wrekhighet som de stolte buller förut hundrat hans medhallare så noga at taga wara på. Han förelog sig strax, at castera och ur wägen rödja de gamle Herrar, och alle som stått i något förtroende med de slagne Printzar, besättande de efter dem lediga blefne hedersstallen efter sin Concubines Lal Koars behag, som sjelf af nedrig börd, ej felade at framskaffa en hop owärdige lemmar af sitt egne Kreatur och anhörige. Detta satte en stor willerwallo i rike, och förtrött högeligen de andre store, som af de gamle ännu woro öfrige, synnerligen bröderne Seyd Abdallah kähn och Seyd Hosain khan, som framdre agde stor myndighet: de bestodo fördenskull om möjeligit wore, at hämma sitt framförande.

Mahmuds Azems andre Son Farochschier wardt ej delaktig af faderns ode, utan lefde efter dess död i Bengala, dar han hade om sig ett litet fallhap af sine wänner för sin säkerhet; Honom kastade desse bröder ögonen på, som war ej obenägen at effectuera deras propositioner; och därföre, sedan han genom dem förstärkt sitt anhang, slog han aldraförst sin cousin Eafodien Masqueduis älske son, och sedan kort efter tog fadren sielf fången wid Agra, af hwilcken han fått sin hufwudel år 1713.

Farochschuir Patscha, saleles Store Mogull blefwen, gaf till sin Eegen dyckna desse sine hjelpare, som satt Honom på Thronen för store förmå-

ner i begynnelsen, så Han på sintet Seij ingen nögenhet agde, utan måste lä-
ta leda sig efter deras behag. Den Ene som Vizir, och den andre som Kalifa
Stare, styrde allt, och ibland andre afsatte de ifrån Sitt Gouvernement a
Ze-
can Chzam all Ekullich, och Seijd Hossan tog regeringen därafi Hel-
let. Shke och andre deras öfverdådige gärningar, gorde Farohschier af
sink öfwer en så omåtelig magt; men till sin olycka, när Han wille hä-
mka den, förekomme de Honom, och förjte Förlogo dess Syn, och sedan lif
genom förgift den 6te februarij 1719.

När desse Bröder således till- och affatt Farochschier, opfyll-
de wral hans stalle med Rafeih al Shjas unge Son, som hittils war fång-
slig hållen: Rafeih al Daurjat, ehrsom han gemen- nämnes Rafidul-
la Latscha; men det tyckles som de intet hade annat andamål, än at al-
lenast göra desse Regenter för syn skull, ty efter 3 månader war Han ej
mera i deras tycke, utan de mördade Honom, för at lämna plats åt
sin bror Rafeih al Dowlat eller Rafiodar sat Latscha, hwilken
likwäl till sin tycka om få dagar njöt en naturlig död, och efter de 2de
Seyds behag succederades af Nasrodin Mahmet Shjah, Jehan Shjasson, och Badur
Shjas Jongson, sedan de ur wagen rögt de andre pretendenter som hotadenkit
med ofrror.

Mahmet Shjah, fader till nu regerande keijsare, kom på sinart
wis ännu tämmeligen ung till regementet af Indostanske riket, somalt-
dan Aurangzebs död, af ständigt inbördes buller wunit orsat.

De twenne allrådande Seijds, Hossan Alekhan och Abdallah khan
hade ingalunda befatt Thronen i annan affigt med en omyndig keijsare, an
at sitfwa lika som under de tri förre, nyttja den därwid fästade nögenhe-
ten, och bruka Regenten för en pretext; men deras spel hade nätt sitt mål,
och den förra skarpsynthelen felade, at de ej kunde se det owäder somwäx-
sig närmast emot dem. Denne Prinz, ganska förtretad och mis-
nöjd öfwer det misbruk de gorde af sin magt, och af Landsman, Sir-
bullind khan, och flere Omraha hemligen opmuntrad at göra sig sjelf
deras slawerij fri, och hämnas sine slägtingars mord, tog tillfället i agt

på sitt tåg år 1720, i Octob: ifrån Dehli till Decan, at låta skjalfva Seyd Hosian Ally, som Honom tedsagade, och efter fullbordandet daraf wände tillbaka om, i tanke at lika förfara med Brodren. Rygtet bragte lekwäl innan kejsarens ankomst, tidning härom för Seyd Abdallah, så at han hade någon tid at samla trouppar emot Mahmet, hwilcken han intet wille erkänna för laglig kejsare, utan satt där för utropa Rassik Shans son Forcum i Dehli; Han feck dock häruti så medhållare, att till fullbordan af sin dycka blef i en fältflagtning i Nov: år 1720 deß arme af kejsarens slagen, och han sjelf tillfånga tagen, illa medfaren af sine många sår, hwilcke så dagar efter andade Hans egennyttige lefnad.

Efter denne seger gorde Mahmet en ansenlig ändring ibland sine Hofbetjanter, wändande ej igen, innan Han formatt Gouvernementet af Decan Nizam al Mulluck, som efter Hosians död fått Sitt Gouvernement igen, at komma till hofwet och blef wid Deß Hwar år 1722. I början wille han onödigt dämpa; men efter bragit ombedjande satt Han beweka Sig, at påtaga Sig föreskrifwet af Rikets ärender, dem Han till en tid med största flit skötte. Kejsaren hade då redan genom sin dyanlighet at regera, och sine favoriters Egennytta, bragt Staten i så eländigt tillstånd, at en nödwändig reformation måste anställas, så framt riket för undergång skulle befrias. Detta fann denne gamle Skrige Statsmannen helt wäl, och till den ändan sökte bringa kejsaren på rätta wägen igen, och se Sjelf något Sine och undersåtarnes saker till gods; men ingen så skälige och gode förestallningar uträttades intet, utan fast mera adrog han sig Spott och begabberi för sin ärlighet utaf de wekliga och egennyttige Hofbetjanterne, som genom sitt smickreri insöfde den orhelge Printzen i en fullkomlig förgätenhet af Sitt rike. Nizam al Mulluck, sedan han i 12 till 14 år uthärdat emot sådant, kunde det omöjder ej längre tåla, och dels at hemma sin tidne Spott, dels

at genom ogräsets utrotjande, kunna sätta, som Khan förmente sakerna i godt stånd igen, fattade jämte några andre misnöjde Herrar en förtwifflad utweg, at nemligen inkalla den då i granskapet boromde Persiske Segerherren Nadir Shjah, som just då war sysselsatt med Caukasus belägring, och därigenom gaf anledning till hela Mogolska Rikets opp- och nedwändande. Hurusomhelst samme Nadir Shjah år 1739 med en armé af 125000: man af sine wälexercerade trouppar, med ofwanhänder emottog denne kallelsen, slog de Mogolske armeerne, bemägtigade sig nästa hela Indostan, tog Mahmed Shjah fången, och förde honom med sig i dess residence, samt plundrade och med sig tog i denne ansenning till 100: kror eller en half rupeers wärde, ty så allmänt öfwer hela Europa kunnige saker, at jag ej en gång får förmoda Läsaren oknuning därom.

Nadir Shjas ändamål war intet at behålla riket för sig sjelfwe, därföre, när han därutaf bekommit ett godt stycke för Persien af de dess gränsför nämnst liggande provincier, lämnade han Mahmet Shjah sitt gamla rike tillbakas igen. Detta sägas många tassat, hwaremot dit tyske författare wara en mycket riktig anmärckning som andre gort, at allenast Nadir Shjah wist tydeligare gjort sig en fullkommen politicus, än då han intet nade den kronan han sjelf kunde rigtja till en Printz, hwars swaghet förhindrade honom från all förnyelse, at framdeles ifrån den kanten blifwa ofwer sine anslag, hwilket annars han säkert kunnat förwänta, om han i stället förordnat en Slingare eller Stridbarare.

Den wärckan som Nizam al Mulluck förwärkat af detta krig, följde alldeles intet: twärt emot geck att längt wänne till, och Indostanern war ej wäl förtrampad, innan Skaden med saran war glömd. Ett förwarsklott, ansägs för en lek oförmögen at ogräcka minsta pärnen landets elände, och Mahmet Shjah fortfor sedermera med en lefnad så full af debauche och oskelöshet, at det intet war undrandes om dessa ne Chimstor ej längre wille blifwa en åskådare af så mycken lyggelig. Khan begaf sig då i sitt Höfdingedöme i Decan, där han förjadepo, efter

till skulle ga galit till, at stifta en magt, som förmodeligen hotat Mogolske regeringen med ett längt farligare owäder, däreste ej med hans Sons och efterträdares Nazir Sings oförmodelige död, sådant till en del blifwit dämpat. Nizam al Mulück förklarade sig wäl ej alldeles öpenbart emot sin gamle Herre, utan erkände sitt Wasallage; men af sitt Gouvernements inkomster affände han ej det ringaste till Hofwet, utan behöll allt sielf, förespeglande at de blifwit anwände till at underhalla en armé emot Maratterne, med hwilcke han likwäl lefde i så godt förstånd, at han alltid kunde commendera och lita på deras hjelp, enär som hälst den behöfdes.

Omsider afled Mahmet Shjah i Dehli wid slutet af Aprill år 1746, af en wenerisk sjukdom, som efter en om Landets seder bekant mans owanlighet, skall wara mycket gängse ibland de Indianske Printzar. Han hade först ett 28 års oberömligit regemente, och äfwen så litet sakrad af sine undersåtare, som han i lifstiden wist sig winna man om deras wäl. Han efterlemnade en Son, född af en dess Concubine, som då wid Fadrens död war frånwarande, och jämte de förnämste Omrahs låg i fält emot Pattanerne, hwilcke med en wäldig krigshär, af rikets förnämste tillstånd tagit tillfälle at infalla uti Candaharske Provincen och förhärja Landet öfwer. Wid Serind en liten Stad ungefär 120 Cos Norr om Dehli wahades de i Martio samma år, och de Mogolske slogade med sådant mod, at Pattanerne måste lämna fältet och taga flygten: och den unge Printzen hann ej komma till Dehli tillbaka uti an Fadrens död honom förkunnades, och Han triumpherande besteg Thronen på sitt 22:dra ålders år, under namn af Ahmet Shjah.

Man har alltid sedt det warit ett maxime ibland de förre och förnämste wid Mogolske, så wäl som de flesta andre Orientaliske hof, at så mycket som möjeligit warit, söka hindra sine Printzar ifrån

martialiske affairer, och at sielfwe taga sig an Rikssakerne, på det de sig mera
het bättre måtte sköta sine egne konster. Detta har och händt med denne
Printz: Hans ungdom som ej just genom den bästa upfostran war för-
gad, dess Faders efterdöme, hans egennyttige rådgifvares påyrckan, och
änteligen wällustens retande nöjen, öfvertalte honom snart, at han för fält-
tjenstens besvärligheter, och Statssakers bryderi, utwälja en orkelös lefnad
i sitt hof bland sine likasinnade kamrater. Han hade därföre knapt
emottagit ett Rike, det han genom sin flit och wishet borde återsätta i sin
fordna wälmago och glantz, innan han lämnade alt bekymmer af
Rikssakerne i Sine Gunstlingars mun, öfverlefwerande sig sielf helt
och hållit till sine wällustar, utan at förbehålla sig annat, an hwad
till deras uppehållande war nödigt; och om Han någonsin skulle misse
at allmänne tyllor rörde honom, wardet igenom sådane företagningar, som
bara tjänade at klarare utwisa hans otjenlighet och oförstånd därpå.

Samma anda som hafwat under Fadrens Regemente, förtfar sålunda
der Sonen: hwar och en tänker på egen förmån, och det Allmänna lämnas
till ref. Efterdöme har man dageligen; men framför alt af den lätthet
hwarmed Marafterne i några dessa sednare år öfwerfallde förswat i skilda
Landet. De hafwa bemägtat sig åtskillige inrikes städer, som sinsemel-
lan Karera, och Dfanda, den de nu mera kallat Balbarinänger, agande
ej allenast in i hjärtat af sidstne Rikets Rajas som äro sig skat-
skyldige, utan ofwen år 1719 woro anda i färd emot Ogn, så
at till deras stillande Höfwets Ministrar nödgades med penningar köp-
på fred och retraite af dem, och ofwen erkänna och förordna deras
Raja och ensförare för Rikets förnämste Generał. Lättarena
hafwa ock på resa sig igen efter nederlaget med Senaad, och besynnerligen
1719: Junii satte hela hofwet i förskräckelse genom sitt nalekande
intill hufwudstaden Dehli, dådan de likwäl blefwe afwiste. Man
spordе ock så, at de före regntiden år 1750 nedlagt Chogoliske armeen, som wor an-
förd af Chanjuralikhan, och igentagit åtskilliga i förre Campagnen förlorade

platser, synnerligen Carochabad; så at detta kriget ännu med alternative lycka fortsattes, till Mogolske Rikets witter ringaste skymf, som ej förmår afhålla ifrån sig ett ur landahorske bägen infallit prosnare parti, som af desz egit plunder opwäxt till en för det formidable magt.

Nizam al Mulck och desz son Cazir Sing Gouverneurer i Decan, äro ofwan omrörde, och aldenstund denne sednares handlagemånge med de Franske, och därigenom tomade dod, ej allenast äro de kändbarare saker, som i desze ställe aren händt i Ostin, utan ock så tjena som ett fullgiande af det som fredstraktaten närmarande tillstånd angår; tyy skall jag korteligen omorda sammanhanget ifrån början, efterson det mig blifwit, dels muntligen, dels ur Franske relationer förtält.

Den Franska Nation har på en lämmelig tid skaffat sig ett besynnerligit godt förtroende med Mogolske hofwet, hwarest Mahmet Shja förnämst den äfwelliga förmånen upnått Coromandelske kusten, och framför annat wiste sin behagenhet, då han lämnade Gouverneuren i Pondichery Mr. Dumaj ett Commando af ett Mänzeb hästar eller 1500 stycken, och gorde honom till Nabab, hwilcken wärdighet han för alle desz efterfradare stadfäste. Somlige willa säga, at till denne lyckoträts wälwilighet nagot bidragits af en fransk Medicus. Han war född i Lothringen, och anlände för några år ifrån Europa till Surat, hwarest sedan den Franske Chefen wäl undsagnat honom, som sökt på den tanchan at ibland Indianerne söka sin tycka. Han reste fördenskull till Orangabath, hwarest till desz fördel just då Gouverneuren af Decan Nizum al Mulnek låg sjuk; men genom dennes bistånd lyckligen restituerades. Detta satte honom i rop, och efterdan anteligen wille till hofwet, så kunde ej fela recommendationer för honom från en så ansedd man. Desze utwärkade ofwen så mycket, at sedan han efter ankomsten till Dehli wisst ett och annat prof af sin skicklighet, Mahmet Shjah log honom till sin Lifmedicus, och gorde honom till khan, under namn af Allemand khan, hwarigenom han fick tillfälle göra de Franske hwarjehanda tjenster, dem han ej

eller på något sätt understätt. Jag skall just intet påstå om denne berätt. Ja till alle delar är pålitelig, och lämnar den ej annorlunda än som jag af åtskillige hörd den i Surat; imedlertid synes ej dikt, at han af hat. emot sökt sjäna de Franske, fast egentelige orsaken till Franska nationens förmånsrade ära och anseende å denne orten ej leder sig därifrån, utan hett och hållit af det under hållone kriget emot Gouverneuren öfver Devican och Chamattorne, hvars opsyn vant sådant.

Chababon öfver de både Gouvernementer Narkadlore eller Arcatt och Trichinapuli Zangderzeb, hvilcken är nedstegen af en ädlig och med Mogolske Regenterne slägt familia, hade en gammal tvåta med konungen af Tanja-our, som de med vapen sökte afgöra; detta lycka des ej bättre för den sednare, än at han alldeles blef slagen, och at undvika total undergång, nödgades anropa Chamattorne, ifrån hvilcke dyl familia härstammar, till hjelp. Detta Folckslag, som utom ständ. skapen gärna wille göra sig sine grannars ovänskap till gods, för at dymedelst öka sin egen magt, felade ej at bistå den namnda Rajja, och det med sådant eftertryck, at innan Zangderzeb kunde sätta sig i rätt försvars ståndt emot en så ansenlig magt, slogo de hans arme, togo honom själf fången, och ärfrade både Arcat och Trichinapoli. Hans familie och lämningarne af den förströdde armeen hade ingen annan undflygt, än at söka sin säkerhet i Pondicherry hos de Franske, som äfven förut hade ett Contoir i Trichinapoli, och ej stodo i så dålakt förtroende med Zangderzeb, och därföre väl emottog dem, synnerligen som dagarne den skada de lidit på sitt Contoir i Trichinapoli, vettet synnerligen behagade dem. Huru Zangderzeb undslupit sitt fängenskap är mig intet bekant; men wist, at Han friad därifrån, anhållt om, och erhållt Franssesernes bistånd, därmed Han åter upprättade sine förfallne saker, och med ny kraft angrep sine fiender, slog Chamattorna, och twingade Rajan af Tanja-our at begära fred, hvarmedelst, utom 10 Byar,

som Han skulle afstå åt de Franske, han äfven förbant sig åt åslag-
ga en stor summa penningar. Crazir Sorg Gouverneuren af De-
can, under hwilcken lydde en stor del af Bisnagar &c:a hade under
detta en enskyld trata med sin Systerson Jdayet Chodin khan Chefa
Sussinga, hwars omständigheter äro mig obekante, mera än at denne sid-
ke måste undfly, och taga sitt Skydd i Chr: hos de Franske. Under
detta händer Tanjour och Chanotternes nederlag, och desse sednare
mönstrade med ett Sluetne fredsförslaget, sökte Crazir Sings bistånd,
som utom det Han war deras alliierade, de äfven med skål trodde
mera opsetad, emot dem som gesvit dess fiende tillfälligt. Chan be-
höfwer ej tviffla om han förfummade tillfället, Han föll med en mäg-
tig armé inuti Langdeosebs land, strösvade öfweralt, och hedade ej min-
ne än de Franskes och deras Allierades totale undergång. Lyckan
war Honom ock så wida gunstig, at Han tog Arcat och sedh Chusa
Fästing fången Sjelf, hwarpå han kommade befalet af Sin armé
till Sin General Chahmet Chikhan; men detta wärade ej länge.
De Franske som märkte at det wille blifwa alfware, rustade sin
hela force för at göra decisivt Slut i saken, och i följe däraf kom det
till en achion wid Sirevadi den 1 Septbr: 1750, därutti fiendens magt,
bestående af 15000 man cavallerie, och 5000: till fots, af Transoserne
under Chefr: D'Etrevils Commando angreps, och med stor förlust
hegs ur fältet, samt hela deras läger med tilbehör anstrades, utan at
de Franske flere förlorade, än 16 Sipajer, som genom några ammu-
nitions wagnars antändande opbrändes, och 4 Europeer sårade. Tran-
soserne nyttjade också rätt af denne sin fördel at göra sig nytta, och taga
de med sine segrande Trouppar rätt på Gingi, en i Carnatica belä-
gen Stad och bland Chiens starkaste fästen räknad, och af många
mil:gande Skantzar bewarad, hwilcken, sedan de förströdt det folck
som till ortens undsättning Chahmet Chikhan af sin slagne armé
sammanraffat, de med ett Europeiskt mod angrepo, och jämte alle

dess Fatten genom Storm ärofrade den 12 September år 1750, med förlust af 10 Slagna och 11 Sårade.

Nazir Sing, som alt sedan Chuza Serfaraz war fången, hållit sig uppe i Arcot, och tänckte lättelligen göra Sig af med den lilla Franske hopen genom sin armée under Chahmet Alikhan, blef intet litet hägren öfver de fores framgång, och förlusten af en så ansenlig ort som Gingi, och beslöt i egen person hämnas detta, hållande till den ändan Troupper ifrån alle sine länder, och tvådde op hela Maratternes Styrka. Han förde åfwenledes sin fångne medtäflare Chuza Serfaraz stadigt med sig, och intet mera opskjöt den öfrer honom fastställde domen at dö, än at för dess afsigter han wille låta honom se, huru han också tänckte tiohta dess medhållare Anwars blåtta namn hängande sig sacker om at utrota på den kanten af Indien. Under detta hade Nazir Seng genom sin grymhet, och den wisse hårdheten emot en så nära frände, gort sig många fiender ibland sine förnämste officerare, hwilcke hemligen höllo med den fångne printzen, och ingalunda wille gilla dess beslut at döda Honom, ofs desse hade allom obekant med Gouverneuren i Pondichery Mr. Du Pleix, redan sträcket efter Chuza Serfaraz fångenskap, fört en underhandling om dess förlåtning. På detta sättet stodo saherne medan Nazir Seng samlade sin force, och intet mera än wintren och det hårda wädret hindrade Franserne at bryta opifrån Gingi. Omsider när årstiden blifwit blidare, lämnade de denne ort med sin hela trouppe, af 600. Europeer, och 3500. Sipajer till fot, samt 500. till häst, jämte 20. fältstycken däraf 10 skötо snälla skall, resolverade at först angripa sin fiende, som redan fadt tillsammans en här innehållande 15000 man Cavallerie, 40000. Infanterie, 700. Elefanter, och 360. Canoner, samt war lägrad 4 Franske mihl ifrån dem. De bröto darföre op den 15 Dec.: om aftonen, och morgonen af den 16. kommo fienden i sigte, som knapt hann ställa Sig i ordning, innan de Franske woro dem på halsen och började en action i mindre mahelig för den ansenlige skuldnad på antalet af Trouppar, än modet och envekenheten hwarmed å ömse sidor fägtades. Maratterne och de andre gorde ett omanligt motstånd, och ofwerwinnträdes mycket af Sin Generals närwaro;

man de Franskes framhärdighet och ståndaktighet bröt igenom allt, och de kastade redan trängt igenom till den högsen som Nazir Seng sielf anförde, när till alles förundran öfver hela sienttliga lägret franske fanor opstuckos. På ögonblicket höllts opp med slagtandet, och en lounr kom i fullt gallop, som i Muza Serfingas namn bragte tidning, at Nazir Seng genom franskor-nas oförskrädde skiutande wore fallen, och at en af dess förnämste herrar som warit nära stenom då han dödeligen sårad störte af sin Elefant, afhuggit dess hufwud, och lefwererat till Muza Serfinga den nu mera hela lägret anlände för sin Herre. Desse omrörde fanor woro af M:rs du Pleix till de misnöjde redan längt förut afsände för at tjäna wid ett dylikt tillfälle, och ingen i lägret hade sig det mera bekant än M:rs De la Touche som commenderade i action, och de interesserade herrar å fiendens sida, hwilcke också förmenas skyndat Nazir Sengs anda bytt, och förgätten at han anteligen under action skulle mörda Muza Serfinga, emedan han redan i början dansk, afskillige ordres härom utfärdat, hwars omständande de med största moda kunnat afwända. Omsider gafsatt inka som sagt är för M:r Serfinga, och alle Nazir Sengs tilbehör lefwerades honom. Relationerna säga at de franske härwid ej förlorat mera, än två Europeer och 6 Sipaj döde, och 9 Europeer samt 25 Sipaj sårade. Utom dess lappo rygtet, at de bland fångarne funnit afskillige Europeer af sine gamle fyrmän i Europa, hwilcke skolat warit föreståndare af fiendens flycken, och derföfwer, det förmentes, de ej skulle sela at bepara sig hemma.

Påfölgderne af denne träffning efter de sednaste tidningarne, berättas ej warit mindre fördelagtige för de Franske, an sielfwe slagtningen skaffat dem heder. Muza Serfinga at wisa ernst dem sin erkänntla, skall ej allenast gordt M:rs Du Pleix till Nabab och Herre öfwer alt landet från Carcar till Masulepatam, utan äfwen tillagt honom, så wäl som dess fru och de förnämste af Conseillen i Pondichery, och wid armeen, afskillige inkomster. konungen af Tanjour i följe af förr slutne fred menas också snart stifwa twungen at wederfalla conditionerne, som han dittintil opskiutit med, och belägringen af Arcat och Trichinapoli, lära twifwelsutan skynda på sakens

slut. Tiden får medlerstid wisa huru wida franske lychan tilföfwer bestånd, åtminstone tyckes det intet tåfwa dem mycket fördel, som wi efteralt det föregående spord på Mallabar, hwarest i Mahée för wisso utgafs, at Mhuza Persinga på sitt huntag till Arangabad, oaktat den med sände franske lifwagten, blifwit af ett contra parthi magaserad, och Nazir Sengs lämnan sin förklarad för Gouverneur af Decan, utan at det förspoorts, at Mogolske Regering något rört sig, wid desse tilfällen, som skedt i dess land, mera än at den gifwas intet ogärna anseedt franzosernes framgång. Efterall likwäl se, lärer dock Mogoll framdeles litet häraf kunna profitera, utan likaerstor de detta Gouvernement meet tiden blifwa ett Egit Rike, och kanske sedan draga flere efter sig, warande den anmärkning en auctor gord om Mogolske Riket efter Nadir Shjas infall, ej ogrundad, at därest ingen ändring blifwer i regeringen (: han talar om Mahmet, och at det ej skedt under Ahmet Shjah hafwa wi ofwan sedt :) lärer man snart så se detta stora Rike upplösas af sig sjelf, och anten de förorna sina skola förtaga det är sammansatt, förnyas, eller nya i dess rum upstiga, emedan alle omständigheter synas spå (: säger han :) Mahometanske magtens aftagande i Orienten.

Sedan de Mogolske Höfstats tjenarne i kort begrep blifwit beskrifne, skall jag, äfwen utan widlyftighet orda om Regeringens beskaffenhet. Den samma är alldeles enwäldig; Shjah Baboer, som ärofrade detta Landet, och af erfarenhet fann hwad fara han löpp genom en regering som, som nödgade honom wid alle omständigheter, at sätta sina wälde och sini Länder på spel af en enda tattallje, oprättade för fundament i sitt nyärofrade Land: Mogols ende och absolute rätt, så at alle, både stora och låga wordo alldeles dependerande af hans willja, och alle Land och Löforon som de besuto, Hans Egit och dem endast förlif tid förund. Ingen skrifwen Lag inrättades annars, än hwad kejsaren efter

sigt behag stadgade eller förkastade, war rätt eller orätt, domande han sielf
i sitt residence; men i de andre provincier förordnade andre domare i Sitt
namn. De förnämste tiänster besatte han med Mahometaner, Persianer,
och Tartarer af sine gamle undersåtare som kommo till honom, tilläggande
dem titul af Emrahs; och ända sedan den tiden hafwa ätlämningar för
mycken tilfwit framdragne. Desse Emrah's, som wid lifstraff hwar
morgon wid Hofwet måste infinna sig, för at wara i syne så stämp-
lingar kunna förekommas, njuta sin rang och underhåld, efter så mån-
ge hästar som dem bestås gage före, ifrån 12000: ända till 100 st., af hwil-
ka de allenast halla en del till Mogolls tiänst; men resten är för deras
egen skuld. När desse Emrah's dö, så deras barn aldrig det ringaste
wår, än keysaren behagar gifwa dem af qwarlåtenskapen; dock förse
wid Fadren gärna i lifstiden sine afkommande, om de sielfwe hafwa
penningar, så dem sedan intet skall fattas.

Anskönt Mogoll härskar öfwer ett så mått sträckt Land, är Han än-
då på långt när ej mäktare af att: i Bargen finnas många Rajas,
afkomlingar af de gamle Hedniske förstar, som Mogoll för de många pass,
berg, och skogar, alldeles hunnit rätt krefwa. Ehwuge af dem lefwa wål
som Emrahs wid hofwet; men störste delen som kunna det undwika, wilja
ej det, räknande sådant för slafweri, som det wål också är; hafwande
som man seer, dylike små förstar, ej få gånger, sjelfwa fått Mogolske mag-
tens, och twifwelsutan lära ännu mera olägenhet i närwarande tillstånd
förorsaka, när de se sin fulla fördel därwid.

Mogolls egentliga titul är Shjah e Shjach, som betyder Herre el-
ler Påfwen och Padshjah: den store och mägtige Herren; utom hwilke-
den mera dels hwar och en keysare wid regeringen antraderande antager
andre namn af stora betydelser, som Den mägtigste på Jorden, Hög Cha-
gatet, Glänsande Förste ibland de Store, Thronens Ljus, Wärldens öfwer-
winnare, Den Segerrike, den Stridbare, och så widare. Rikets Wapen är ett liggande Lejon, som
betkrönes af en Sol: och Dess fanor och andre krigsmärken, röda, eller gula och röda.

Hvad krigsmagten betråffar, så kunde Kejsarne i fordne dagar opbringa ett otroligt antal Soldater, och Aurangzeb underhöll på åtskillige ställen under sin regering till 900000: man regulaire trupp par till häst och fot, som alle väl och ordentteligen afklädde, utom oräkneliga Elefanter och ett talrikt Artillerie, som han altid till en del förde med sig på sine resor. Härutinnan så väl som allt annat, är likväl en ansenlig förminskning skedd, så at Mahmet Shiah i sidste kriget emot Persien kunde opbringa öfver 650000 man infanterie, och 40000: cavalerie, ehuru väl ända hela Rikets magt war opbodad. Ett anmärkningsvärdt tillfälle mig intet at tala om fordne Indostanske hofvets utropade prägt och rikedomar: de lämnade inventarier på åtskillige kejsares skatter, äfven som det stäliga rof Nadir Shiah tog i Dehli (: hvaribland den så kunniga gyllene Thronen war:) intäkta nog därom, utom det at åtskillige Europeer, som besökt detta hof i sitt tid, hafva vidlyftigt därom skrifvit. Jorden till dessa rikedommar som hvart Landskap medelbar, äfven som fördelningen af detta stora Rike, skall i nästa Capitel omtalas, sedan Indiens gamla Jordebeskrifning med få ord därstädes blifvit omrörd.

XV^de Capitlet

Indiens Gamla Geographie och Närvarande Indelning.

Man har för orsak at tro, det ordet Indien har sitt ursprung ifrån floden Indus som är dess västligaste gränts, och således bekantaft för främlingar, hvilke tillade det på andre sidan liggande Land samma namn. Huru litet det för Alexandri tåg var kunnigt, är förr wordet omrört; sedermera fingo Grækerne mera opplysning därom, fast den ändå war altför ofullkomlig, som wi af deras lämnade skrifter finna. Under Indiens namn inbegrepo de allt som öster om Indus war belägit, oinseende jämväl därutinnan det de kallade Serica, som åtskillige lärde förmena,

samt Ulma. Hafvet war dess Östra och Södra, och Schythien dess nord-
ligaste gränts. De fördelade det i Indien på denne, och Indien på andre si-
dan Ganges; om det sednare hade de nästan alldeles ingen kundskap, ba-
ra hvad af närliggande folcks traditioner, hvilke förvirrat inhämtas, och
troligen kom ingen af de Gamle så långt på fasta Landet; men det förra
war dem något mera bekant. De räknade däruti 118 Nationer eller pro-
vincier, samt 40 städer, och Ptolomeus nämner om 5000: ansenlige
städer. Ostkalliga kongarikens namn finnas af de gamle upräknade,
och många deras mägtige konungar räkas här och där i deras skrifter
nämnde, som Porus, Saxilla, Sandrocottus, och dess mägtige Son Allitro-
chades, som med en armé af 600000 man intog hela Indien, och af Pto-
lomæus Lagus bekrigades med en Embassade. Man säger at han bodt i
Palibothra hufvudstaden för Gandariternes och Prasiernes Land, hvil-
ken hålles före wara en med Hollabas eller Allabas, som ligger i Nord Latitudo
25:10, wid floden Ganges, och ännu är en bland de förste städer i Indostan.

Emedan Greker och Romare andre Europeiske folkslag haft i dess
tidige tider något omgång med Indianerne, har man ingen så fullkom-
lig wisshet om, at en det aldeles kan påstås; i sådane saker räknas det nog
om sannolike skall kunna upbiss de få Spanningar historien däröm gif-
ver. Den hedren at hafwa först upptäckt eller besökt aflägsne orter,
och därigenom ökt Menskliga samhällets kundskaper och comerce,
har alltid tillräckelig retelse, at locka ostkalliga folckslag at påstå sin
rätt därtill, ehuru de ofta sist lärt äro grundade, och därföre ej är till un-
dranders, om man tidast får höra en hop absurde berättelser därom; dock
så utan all sannolikhet lärer likwäl ej, hwad som följer, wara, at det
alldeles bör förkastas, åtminstone, däreft det ej är så wist, tyckes det
alltid äga mera grund, än hwad en och annan Europeisk nation talar
om sin decouverte af America för Columbi tid.

Ostkalliga Utlänningar hafwa lucit till at alldeles förkasta wåre
Nordiske gamle Historier, och twifvelsutan för ingen annan orsak, än

at de ej kunnit sig i deras Poetiske skrifsätt: likwäl kan man ej fränga, at de derutinnan för mychet följt sina præjudicer: och det är onekeligit at under deras förblomerade talesätt, man igenfinner många saker, som opplysa wåra Landers äldre tillstånd. Ibland annat förekommer i desse tidige prof af ett mer än wanligit omgänge emellan wåre äldre Förfäder och Indianerne, och berättas både om Snorhar som rest till dem, och Indianer som kommit till Norden: som af Thorsten Wikingsons, Wilhelm Sjods, och flores Sagor inhämtas. Med förstå præsentet förefaller detta något underligit, synnerligen emedan en har swårt före at inbilla sig, genom hwad medel en sådan communication, som warit nog allmän, blifwit inrättad; men då en betragtar saken närmare, och därmed jämnföres främmande Scriberter, som alldeles intet med wår Nation haft något interesse, fan man ej allerast opplysning däruti, utan ock wåre så ringa ansedde Sagor, så därutaf ett märckeligit bewis af sin trowärdighet.

Uti andra Boken af Plenii Historia om Warlden berättas, det wid 57 år för Christi födelse, ett litet Skepp som hade ombord åtskillige Indianske kiöpmän, blifwit kastat, och förgåts på Germaniska kusten; dock så at alt folcket, som uttryckeligen kallas Indianer, undkomma med lifwet, och underhålldne af Sweriske konungen, framfördes för Metellus eller Rommerske Proconsuln i Gallia. Likaledes talar Lopez Gomara i sin Indianiska Historias 1:a bok 2 Cap: om några Skeppsbrutne Indianer på samme strander i kejsar Friedrich rödskägs tid wid år 1160. ankomne. Desse berättelser hafwa tyssolatt otskillige: en del hafwa alldeles på stadt, för at göra saken kort, at de allenast woro komne ifrån Finland, Norrige, Island, eller ock högst Hudsons bay; men hwad likhet är emellan desse folck och Indianer, som likwäl dessa uttryckeligen förtälljas warit? andre åter tro dem genom Waigatz Sund kommit nord om från Japan; dock utom wägens

länged, wet man at den Reden ej är practicable. Anteligen gissa några at de kunnat embarkerat på floden Oxus, passerat Caspiske Sjön, och sägenom Dwina i Baltiska hafwet inkommit.

Satt de som detta gissa, tyckas sielfwe twifla om sanningen deruttaf, på hwilka anda, som af alle de rättast påträffat. Det är onödigt bewisa at ifrån Asien inuti den Caspiske warit ödkad; ty därom är nu mera intet twifwelsmål, och intet eller har man swårare före at uttänka communicacion emellan Caspiske Sjön och Indien. De gamle woro alldeles öfwertygade om en led emellan Indiske Occan och Caspia hafwet, som af Strabo och Plinio ses, hwilcke omtala de förslag, som Alexander, Selencus, Nicator, och Pompejus underhandlade, at genom canaler emellan Pontus Euxinus och Caspiske Sjön, draga till sig den handel, som twifwelsutan redan anförthy på den sednare ifrån Indien: utom det, at af sednare tiders berättelser om den starcke Indianske commerce på Bagar, belägna nära Oxus, sådant han skrifwes, så med alt det, wägen ifrån Indien till Norden då ej just warit så otäglig. Imedlertid så will jag likwäl ej blifwa förstådd, som skulle jag påstå de i Asien inkomne Skytiska ningar, just warit ifrån de inre Länder eller sielfwa Indostan; det är nog at de woro Indianer, och kände under samma namn för de Gamle, hwilcke efter Herodoti witnesbörd, kallade alt Landet intill Tanais promiscue Indien.

Ett prof ännu af Wåras kundskap i fordne tider om detta Land (: jag talar hwarcken om någon Swensk Thor eg: Bagge som genomreste och peuplerat Landet, minder arner med wrängda uttydningar, göra Gothiske ord, af alle lamningar som an finnes på de gamle Indianske orters namn; ty då hade jag redan ofwanföre, rätt så wäl kunnat finna en Gothisk benämnelse i ordet Sinai, som Atlantis hans auctor i den långa listan han på 483:dra sidan i tridie delen anförd:) är den underrättelse de hade om Sjenne Indien, hwarmed anfängen de förstodo Öfre och Nedre Indien, hwilcken sednare deltes efter

sin belägenhet å ömse sidor om Ganges: eller också skiftade de dem som Chaldéerna gör, i stora, lilla, och medel Indien, förstående med den sednare Ethyssinien. In summa wore Förfäder ägde ej allenast i sin tid bästa förstånd af alle sine grannar om detta Land, utan begynte äfwenledes wärdeligen dess handel; och följeeles må ingen undra huadan de den tiden togo så mycket gulld, då likwäl intet deras egit Land däraf framdragit.

Men jag måste tillstå, det jag uttrotter Läsaren genom mitt widlyftige omskrep öfwer en sak, som med skäl kan företräs mig egenteligen ej ingå i min plan, som är at med så få ord som later sig göra namna om Indiens gamla tillstånd, mindre tjänlig för en Resebeskrifning. Jag erkänner mig felagtig häruti; men han aj ångra, och will ej eller rättändra det som hägkomsten af det kära fädernesslandet, under wittt nu warande långa afstånd därifrån, förmått mig handla emot de reglor och den ordning, som man fodrar i en resandes berättelse.

Nescio qua Natale Solum dulcedine cunctos
ducit; & immemores, non sinit esse sui. Ovid.

Det är förargeligit at läsa, huru framlingar, på löcktte gissningar och tillfällig historisk grund, opphäfwa sig öfwer sin påfallde äldrige häfd på widtaflagsna orter, dem de säja sig först sedt eller påfunnit: räknande det som en förnedrer för sig, och en rätt at afwunnas öfwer andre, dem de säga efterapa sig. Är detta en så oförliknelig heder, och har den nägon rätt med sig, så tjänar föregående at wisa, det Norden häruti med skäl tillmäta sig en ingen ringa del. Långt ifrån at befalla dem, som föregifwa dess äldre Inwånare warit insnöpte i ett mörker och barbari, som de mena från wayn ofwiljagtigt, har man största fog at tro, det de genom handel och hwarjehanda för sitt enfallige lefwerne och nödtorft nödige konster, wetat ej mindre gagna allmänna samhället, än genom sin segrande wapn de wist, at de kunnat injaga skräck och wördnad hos sine afwundsjuke och oftyrige fiender.

Uti ett almänt begrepp behåller wäl ännu den förste delen af Asien sitt gamla namn Indien; men nogare taget förstås därmed de förre Mogoll tillhörige Länder, som egentligen också kallas Hindostan eller Indostan, af dess gamle Inwånare Hindus: och äfwen Mogulistan efter Mogolerne dess nu hafwande Herrar. Detta Hindostanske Rike innefattar, åtminstone ifrån af innevarande seculum då det war i sitt flor, det mästa af hwad de gamle kallade Indien hit om Ganges. Dess widd är ansenlig, inbegripande ett af de skönaste Länder uti hela Asien, så för sin wälbelägenhet, som frugtbarhet: De genomströmmas, utom en stor del andra, af tu ibland de största floder i Werlden, nemligen Ganges, som för sin helighet ibland Gentiverne, och för deras stadgat dit anstälde wallfarter är så kunnig hos dem, som wi genom Loretto för Papisterne och Mecca bland Mahometanerne: blifwande dess wattn en otrolig wäg förd, och som en stor helighet synnerligen ibland Banjanerne satt; och Indus, den förnäme mera wara Pärsiens, och fördenn af Inwånarne blef Sandus, och äfwen Lanschab för sine 5 sittlappar i hufwet kallad, och hwilcken ifrån Sitt ursprung i wärget Paramisus (innan) fördel af Caucasus, skall intill sitt utfall emottaga nitton andre stre floder.

Gränsorne af Landet äro: åt wäster Persien, och synnerligen dess provincer Sablustan, Segastan, Makran, och Candahar; dock afskillja så höge berg dessa twå riken, at näppan ingen practicable passage finnes mera än genom den sidstnämnde provincien. Södre gränsen äro dels Cambayske och Bengalske rikarne, dels Malabar och Coromandel; den Östre Thibet, Pegu, och Ava; och den nordre, store Tartariet jämte bärget Caucasus eller Dalanguir, warande bredden ifrån öster till wäster mil 310, och längden ifrån Syd till Nord 210: Sv: mihl, emedan det ligger emellan 20: och 40: graders nordlig latitudo, och från 87: till 80 de: graden mot lag Öster om Upsala.

Åzentenfiske Bärgen, hwilcka gå twärs öfwer Indiska halfön hit om Ganges, och med sine bäde ytterste ändar näst nå intill Cambayske och Bengalske wikar, dela Landet i 2ne olika parter, deraf den minsta ej Södra som är Decan ligger nog

högre ernst den Nordra eller Indostan, hwilchen mäst är låg. Det fördelas i 37 provincier, hwars namn ofvan ifrnies anförde; men redogöras samtlige under 28 Soubahs eg. Höfthallareskap, som efter första inrättningen hwär och en ägde sin Generat Gouverneur, därunder de andre i de store städerne lydde. Inkomsterne aldem stego till 22 kror, eg. 2200: Lech rupeer; men i Slutet af Shjah Jehans regering, när de tri Provincier Balkh, Candahar och Biddechstan förlorades, minskades också deras revenner, som woro 46: Lech. Når Aurangzeb afled, och lämnade Indostan på högste Spetsen af sin magt, inbringade hwarat gouvernementet årl. som denne förlekning wisar.

De 19 Gamle Soubahs

Namn	Kuftwidt Städer	Inkomster i Rupeer.	
Dehli	Dehli	30582753:	17/40
Agra	Agra	23166900:	37/40
Ajimir	Ajimir	16302634:	2/40
Allehabad	Allehabad	11413561:	6/40
Lenschab	Lahor	20653302	27/40
Chadich	Chadeik	8058195	29/40
Chultan	Chultan	5361073:	16/40
Cabull	Cabull	4025983:	34/40
Kaschemire	Strinagar	5747784	37/40
Guzzurat	Ahmadabath	15196228	15/40
Bcha	Patna	10179025:	
Sindi	Tatta	2295420:	10/40
Dowlatabad	Aurangabad	25873627:	20/40
Chalra	Eugene	10097541:	18/40
Bera	Schapor	15350625:	
Candesh	Brampour	11215750:	
Bedr	Kasserabad	9321359:	10/40
Bengala	Dacca	13115906:	
Odisseа	Jekaznat	3570500:	

De trä nije Soubahs

Hyderabad	Hyderabad	27834000:	
Vesjapore	Vesjapore	26957625:	
	Summa	301796923:	Rupeer eller

30 Cror, 17 Lech och nittio sechs sende rinkundrade tjugu en.

Uhen i de hastige inbordes täflingar hafwa så anseenlige andringar skett, emedan hwar dragit åt sig hwad han kunnat, så wigen ringaste jämnförelse i reverserne nu för tiden står till gorandes häremot; utom det at ofwen i södre fredens med Nadirshjah, för ewärdeligen till Persien måste afstås alle de öster som ligga wäster om floden Attock, som Persier med dess härader, Cabull &c. in alles 4 provincier; och för denna orsaken är det alldeles omöjligit at accurat determinera hura mycket Mogoll nu hwart år af sine länder förmår insamla.

XVI:de Capitlet.

Försök Till Natural Historien af Surat.

Ingen tiing tyches begrämmare at opwacka wördnad för Religion, och öfwertygelse om ett Allsmächtigt och all tiing styrande Wäsendes warelse, eller tjänligare at pryda förståndet med en mycken het wackre kundskaper, än ett eftertänckssamt betragtande utaf Naturen i sin höghsta och fulla Claufest. Ehuru ringa och stort intet Menniskian är, i anseende till det oändelige hwarutaf den omgifwes, och än oändeligen mera i jämnförelse emot Den Högste och hela Werldenes Skapare, så har Hon ändå efter det beklagelega fallet så stort tjus i förwändet qwarlämnat, at någorlunda ett begrep kan fattas emellan ett alt och ett intet, från hwilcka båda hon är lika aflägsen, fast likwäl hon skulde maste swäfwa i ett mörker, som sätter hennes i en ewig förtwiflan, at någonsin känna deras början eller ända. Alle de oändelige Guds under i Naturen äro i Sig Sielfwe så store och obegripelige, at en betragtare ej annat kan, än stadna i förwunring wid deras åskådande, och, at jag må betjäna mig utaf Chs: Pascals ord: nödgas byta sin nyfikenhet i en förundran, som mera rader Honom at anse dem i en helig tyshnad, än at undersöka dem med en inbilsk förmätenhet. Wi böra därföre utan högdragne inbillningar, och insurepte i sinnets lägste nedsänkning, åskåda den Gudomelige Wishetens Wärck; men därjämte likwäl intet underlåta at efter förmågan, med åstadsättande af all critisk granlagenhet, söka utgrunda denna obekanta omnigheten af Dess godhet och Wishet. Skaparen har intet omgifwit menniskjan med så många under, endast gorde för hennes nöije och

nyttja, på det Hon ensammen skall försumma at i agt taga deras förträfflighet under det alle dess alster i en tyst wältalighet yttra sin Ophefsmans ähra; nej, Menniskjan som förnämsta andamålet af detta, bör låna dem sin tunga till förkunnande af Skaparens pris. Himlarnas och Jordenes förunderlige och förträffelige Egenskaper, och stadse för wår nyttas undergående ombyten, kunna ej annat än lära Henne sin Skyldighet, och öfwertyga om deras Skapares oändeliga rishet i råd, inimitable fullkomlighet i utförning, stora magt och oupphörliga godhet. Hwad större och för betragtande tjänlig Spectacle kan då inbillas, hwar till nyfikenheten drar wåre ögon: (som Plato med skål kallar de förste mygledare till Philosophien:) och skriften sielf hänwisar oss. Ett prospect som lärer oss wår pligt af wår Egenro, och medelar rishet blandad med dygd, under det den lämnar det adlaste tidsfördrif och fullkomligaste nöje.

Naturen är en Bok däruti hwart ord gifwer oss anledning till helige betragtelser. Däruti finnas de bäst öfwertygande afmålningar af Guds fullkomligheter: hwart blad, hwar blomma, äro så många predikningar för ett opmärksamt sinne. De för wåre ögon aldradagligast förekommande ting opwacka wår högsta häpnad, ju noggare de undersökas; ty sådane äro den ommige Naturens Lagar, at Hon tyckes i sine operationer öfwerga Sig Sielf, och dess minste strek, synas de mästerligaste. Hwem kan följa Henne i alle dess underliga steg? Upholfsmannen af samma under han gjort, och ingen annan! Likwäl, huru wida dessa hans werk öfwerga wårt begrep, hwad äro de emot den Allmäktige Skaparen? långt ifrån at wara högsta utöfningen af hans rishet, äro de blott nagra få försök af Dess oändeliga magt.

At opphöja och prisa den samme, bör därföre wara Naturkunnighetens förnämste andamål, och denne pligten åligger dasto mera dem, hwilcke höfwa tillfälle at utom Sitt Fadernesland se huru oefterhärmelig Naturen är i sine Skatter, som hwar endaste ombytning af skalle, förena med Sig oändeliga nöjen af nyheter. Förfynen altid god emot de Dödelige

Skulle hägad för deras lyckställhets befrämjande, har så styrt med beskaffenheten afalle ting, at under det de med sin behaglighet kittla wåre sinnen förnöjaktade äfwen sådant som är tjänligit till wår nytta; och at iakttaga detta, är det andre Styrkemedel för dem, som afhandla denne förträffelige wetenskap:

Men under det jag gör mig möda opföra de kundskaper, hwars förträffelighet nästan ingen twifflar om, framföra jag så många prof af min egen ringa eftertancka, som under den till Studiers idkande anwände tiden, försummat en för samhället så gagnelig wetenskap. Om jag därföre skulle tilbyda, at efter alle de reglor som de i Oratorkunnigheten förfarne föreskrifwa, igenomgå de saker hwarthill detta capitel är anmärkt, torde med största skäl kunna brukas Antonii ord, dem Cicero i sin andra Bok de Orat: bibehållit, när Han emot sin wilje måste tala om wälthaligheten: Hörer på en som ämnar orera om en wetenskap han aldrig lärt? det wore likwäl den skildnad, at då Antonii okunnighet war ofrifad, är min, dock wärre, alt för wråkelig, och det i långt högre jämnförelse, än den war för samme beromde Man, som meddelt mig detta tancke-sätt. (Uti Rollin Maniere d'Enseigner B: Lettres:)

Min Läsare får således intet annat förwänta, än mycket få och ofrodde, och kanske till större delen förut kunnige anmärkningar, på det förnämsta jag under en tiden tids instånde i agt tagit ikring och uti Swea Oratorum Riken. Jag förmodar ochså at ingen skall hafwa orsak at förwänta mera, eller klaga at jag bedragit Honom i sin wäntan, när jag förut så rent ärkänner min swaghet: och hoppas äfwenledes at den så gongbare förfallen, som jag äfwen fallit uti, at anwända mera rum på förbesedelse och omswep, än jag är i stånd at uppfylla med sådant, som hörer till sielfwe hufwudsaken, lärer så mycket mindre anses, som erkänsslan af felagtigheten alltid är första steg till bättring.

Att därföre göra en början med Djuren, så förekommer wäl Elefanten, så för sin storlek, som styrka i första stället. Detta djuret, som wäl egentligen ej har sitt hemwist så nära den orten jag nu omtalar, at det kan blifwa räknat till dess Egne alster, öfwerflödar likwäl så mycket på de andre Indostanske och kringliggande orter, utom at Gouwernuren i Surat håller åtskillige för sin Heast, at jag utan betänckande

förer beskrifningen daraf hit, anskönt jag ingen ting synnerligit wet at lägga till den, som åtskillige alldre och nyare Naturkunnige därpå gort.

De Elefanter jag sedt, hafwa merendels warit af en stålgrå färg, fast uti hudah öfwen förekommer dem, som stött på gult, hwilcka annars hållas allmänt i afsyn, och än mera de hwita, om annars några sådana warit lefligen gifwas, hwarom i Siamske Historien man får höra så mycket talas. De hafwa en nog stor och owig kroppp från 3 till 4 och 4½ alnars höjd, som omgifwes af ett tjockt skin, hwilcket under buken faller i stora rynckor, och är impenetrabelt för sabelhugg, undantagande bakom öronen, där rest twenne små gropar finnas med tunne hinnor öfwerspände, hwilcka lätt genomstingas; dock dymedelst förorsaka owanwrikehigen kreaturets död. Benen äga ingen proportion, för de äro lika tjocka öfwan och nedan till, tachande huden öfwerallt, så endast de yttersta ändarne af desse klor synas: likwäl kunna de utan ringaste möda böja dem, brukande de merendels falla ned på framfötterna när de sofwa. De hafwa en liten rumpa som swinen, och hufwudet kan ej wridas bakåt; utan den öfwer nunnan sittande snabelen, som är ihalig och slak, samt smalare innemot yttersta delen, kunna de slånga efter behag, räckande den mäst ned till marken då den hänger utsträckt; i ändan däraf sitta twå små spetsige wässter, därmed de knipa fast minsta hom, jämte twenne öpningar eller hål hwarigenom de suga in watnet, och sprutta i munn eller på kroppen liksom med en wattensprutta: all maten föra de öfwen därmed till munn, ty dess största styrka sitter deruti, warande de lärde tillärde at med den samme göra allehanda swängningar och complimenter. Ögonen äro stora samt stå helt swint åt, och öronen som ligga nog bakåt och helt lätt intill hufwudet finnas mycket wide och slaffuga, samt ojämne rundt omkring. Dess twa tänder hwilcka likt ett par stora horn stå ut ur hwar sitt horn af munn, största nog i storlek; doch hafwa Hannorne dem alltid störst, och berättas at när de en gång släppa dem, wässa de ej till på många år igen.

Den har ett gallande ljud, och sätter alltid snabelen i vädret då den ropar. Allmänlig sådan består i gräs, grön bamba, och sockerrör, äfven bröd, och nästan hvad en vill gifva dem. Ett de skola vara rädde för eld, som ligrar och andre grymme djur, berätta somlige. Hvad annars för en stor slughet, och säre egenskaper man tillegnar detta kreatur: och huruledes de bruka fånga dem, med mera sådant, vet jag ingen ting at säga om, efterjag det ej erfarit; imedlertid kan läsaren finna sådant igen i de flaste främmande relationer, hvari sällan felar ett eller annat öfverdrifvet därtil.

Det så kundbare Rhinocerus Djuret, träffas mäst i Bengala, hvaruppå med dess tjocka hud öfverdrages deras bästa sköldar, som öfver hela Indien hållas i värde. Som jag det intet sedt, skulle det här ej blifvit omrört, därtill mig intet infallit de motsägande berättelser, som hos äfven sådt pålitelige Scribenter därom finnes. Jesuiten Lafonte i sidsta beskrif af Des L'Etat présent de la Chine, säger at den är täckt öfveralt med tjocka, svarta, och hårda skal, delta i små quadrater som resa sig öfver skinnet likasom på Crocodilen, hvilket väl Chevalier Chardin som lemnat en afritning därpå, ej alldeles bifaller; doch ända gärna will bibehålla en del af dessa upphöjningar; dervemot Kolbe och andre ej vilja bifalla dessne imaginaire prydnaden, fast han ej nekar det skinnet är så skärigt, at en knagskjut på distance kan tagat för skalor. Då det skinnet tillmed förenämnde sköldar öfverdragas ses vida märcken efter slika skölpar, och onödigt at tala, smakar Le Comtes beskrifning för mycket af alderdomens felagtige begrepp härom, för at kunna tro det Han författat den på annat, än andres opålitelige berättelser.

Den enfaldige kamelen brukas så väl här, som öfver hela Västra delen af Asien till at draga bördor, hvilcka den utan genstrafvenhet låter belasta sig med, fallande godvilligt på knä intill den sådt sin vanliga lägd. Det är ett obyggeligit kreatur, hafvande långa ben, dem han i sin gång sträcker långt ut, så at änskönt den ej går mera än fot för fot, lider det anlenhigen: halsen är lång, och munen lång och smal; på ryggen står en stor knöl upp; de som hafva tvenne sådane hållas Dromedarier, finnes ej ute så stor

många som de andre, och brukas mäst för courrier at rida på, emedan deras gång är snällare.

Bissflar äro allmänne öfver hela Asien, och mycket nyttige dju för åkerbruket, hwarwid de merendels brukas för sin styrka. De äro mycket större än wanlige oxar, och många från 1500: till 2500: och ofta flere Lt skyckat, skiljande titel i skapnaden från dem, mera än at deras mycket stora horn merendels stå bakåt. Kroken är tunt besatt med askegrå hår, och på somlige ställen helt bar, hwilket nog ökar deras elaka ansseende. Det är stor fara wid at taka för de wille, emedan de med sina wassa hofwar i ett stötande kroppa sönder en menniskja, och därföre om man intet oförmodeligen kan skrämma dem till sigten, ser det illa ut, besynnerligen om det är på slaka fältet; ty de springa starckt, och äro ej mindre fardage i simmande. Det har å orten brukelige Gi eller smör, hwarmed af desse mjölck, hwaraf Ost afwenteles kan ytas: kötet som i sig sielf är grofft ut, har en god smak, och skiljes enär det stekes, nästan intet, från Rådjurs kött; dock kan en snart leedsna därwid. Desse skin brukas mycket; men är ingenstädes uti hela Asien i sådant wärde som i Japan, dit Hollendarne föra store partier hwart år, görande store winster därpå, emedan de nästan för ingen ting kunna köpa, eller ock sielfwe jaga hela hoparne på Mallaybyssen och de Sondeske öarne, hwarest de i stora flackar halla sig i skogarne.

Jackhalsar, som af Mallabarerne kallas Adäwis, stryka i store hoppar omkring fälten, och jag har många gånger undrat på, enär jag sedt dem wancka om på slätt landet, hwarest de haft sine bo, emedan mig blifwit sagt, at i sielfwe marcken ingen liknelse funnits däreffter. De likna mäst Räfwar, hafwande en lika swantz med dem, och en mule som en warg, wrarande mycket snälle på fötterne, så man om dagen altid ser dem enssamme i flygten; men när nätten inffundar, samlas de sig i store hoppar inkell hwinande, därest de anställa ett hiskeligit tjutande, som afhåller en därwid owan ifrån all sömn. Man har wäl berättat at detta djuret altid är en följeslagare för Tigren, för hwilcken det ger tillkänna, när det upspanat nå-

gatt ref; men sanningen därutaf kan jag ej stadfästa. Ock har jag på Java, där sådem omnighet finnes utaf Tigerdjur, hört skrikande af ett djur, som förgifvits warit detsamma som Lotsar fram Tigren; men dess ljud har warit helt olika och mindre gällt ljudt än Jackhalsarnes. Huru desse skola wara mycket begifne på menniskokött, och därföre rifwa opp de lik som nyligen äro begrafne, finner man af många berättat. Omkring Surat lärer sådant wara sällsynt, emedan hedningarne brännа sina döda, och Mooerne dels öfwermåna deras grafwar med sten och der i form af en hätta eller annan skapnad. Ctt Plinius, Porphyrius och flere gamle skrifwit underliga ting om Djuret Hyæna: huru det efterhärmar menniskotal, och dymedelst lockar ut folck och hundar, dem de äpäta, med flere sådane miraculeuse omständigheter, som den wyrdige ålderdomen hade alt för stor böjelse att taga för sanne, är bekant; men om det warit samma som Jackhals eller annat djur, det må andre undersöka.

Tigrar hunna på detta Landet, som är för slätt och bebodt intet wäl tyckas, och hålla sig mäst inne i Landet, synnerligen langs hwilken utföre mot Gaetithe Bargen: imedlertid har jag sett i Surat både ordinaire Tigrar, och af de så kallade Tiger- eller wild-kattor; men de hafwa altid blifwit hållne som en sällsynthet. Deras skinn wanderas högt, framför alt de som äro stora, hwilcka wäl betalas och nyttjas hos de icke till sängtäcken, ej heller då tör hålt, att täcka golfwen i stället för de wanlige Mattorne.

Apor träffas af alle slag. Jag undrar ingalunda på at Gentiverne anse en del af dem som ett slägte med sig, emedan jag har råkat af den sorten, som med sitt grå ragg och swarta skägg, framwist en apen så mycket phyisionomi, som många Indianer. Antelopar, Hjortar, och Radjur, hålla sig i omnighet wid staden; likaså i närliggande lundar wancka harar, swarte på ryggen och med förre rumpa, än wåre dem Europeerne efter behag där kunna skjuta. En sort Ekornar, dem Mooerne kalla Gleri och Kolleridar, Turi-kattor, hålla sig också öfwerflödigt inne i sielfwe staden; langs efter hela kroppen äro de sprängliga af mörkbruna, swarta och gula ränder, och i öfrigt lika hoppa som Ekornar, springande fort och utan rädsla i husen, på trad och gamla murar, där de hafwa sin föda.

Att intet tala om sådane djur, som med Europeiske länder äro gemensamme, som Hästar förde ifrån Arabien och Persien, Elfvor, Mular, Kossor, Kattor, Gumsar, Backar, Harar och Oxar, will jag tala om de sällsnämnde anmärcka, at de merendels äro små och magra. Dem de Rike bruka till wagndragare hålla ansenligen och födas uthål, så de se både fete och store ut, hafwande de på ryggen en knöl lika som dem man får på Madagascar och kalla: jag har sett en deraf, hwilcken i storlek ej eftergaf en tiltagen buffel.

Deras Getter hafwa långa ben, en mycket krokt nos, och helt långt swart ragg både på halsen och ryggen, där det delar sig och hänger som en mahn neder ömse sidor. Fåren frambringa åfwenledes en nog skaplig ull, hwilken de likwäl ej afklippa uthan tjuf den wäxer, därigenom de alltid se orene ut; man har tilbudit at här fortplanta af de Carmanianiske fåren som frambringa en så len och fin ull; men de hafwa ingen trefnad haft: antingen at luften och klimatet ej anstådt dem, eller som troligare är, at de intet funnit så godt underhåld som i Caramania, och det skönа kåpchemire, som för sin frugtbarhet som ett jordiskt paradis utmålas.

Öfwerflöd af Ödlor eller Lizarder, jämte tillräckeligen swarta Scorpioner af fingers längd, råkas som oftast i de förfallne murarne och gamla hus; jag har intet trofft här några kameleonter eller Geckos med flere sådane kråk, deraf de hete Länder swärma, ansköt de annars ej så no mycket mindre än sällsynte i de nedliggande fält; hwaremot bland desmange slags ormar en och annan förekommit mig. Den största jag sågs war ock ett fot lång, tjock som min smala arm, helt grå swart med gulaktor hwilcke under buken woro starkast. Katten som hade den samma tar tumom i en hong, och för betalning gorde allehanda konster därmed, utan at kråket kod till göra honom någon skade. Cobra Capella sades åfwenledes skola finnas i Guzurat, fast intet jag såg den, jämte en sort gröna ormar, hwilcka hänga sig på trädgrenarne och angripa de förbigående. Emot desses förgiftiga bet hafwa de åtskillige tillmedell, och i synnerhet den så kallade Ledra de Cobra af ett rinnande kåls wida,

gonhöjd mittpå som ett convext slipat glas, och till färgen swartgrå
likt swartvat horn. Man wille säga at den waxer i hufwudet på
den namnde Cobra Capell; men det är likwäl helt wist att den är en
composition på munnen af Bramienerne, hwilcken sedan många an-
ser, och framförd till Jesuiterne i Goa lärt eftergöra. Dess godhet för-
sökes när den lägges i watten: är den rigtig börjar det samma at bå-
la, warande mitt i stenen lika som twenne fina hål annars inper-
cebla; men som då öppna sig, och afwadkomma en sådan sjudning.
Sjunat köpes en sådan för 2 till 3 Rupeer, och Europeerne hafwa
mycket del då de spatsera ut i det gröna en dylik hos sig, hwilc-
hen om skada händer, de strax wåta och lägga på ombetet,
ägande den en sådan attractionis kraft, at den utan twång så-
som sig, tills full af materia den af sig sjelf faller af, hwarpå om
den lägges i mjölck, går det insugade giftet ut och stenen blir ren.
De beskåna sig också af en rot som skall komma ifrån Ceylon
af brun färg och hwitaktig inuti samt bitter smak, af hwilcken
ett skafwes på kornull och hålles på ögonen, som oftast af gif-
tet så angripas at en kan mista synen, dåresst detta botemedel
i tid användes.

Om jag intet kunnat förnöja Läsarens nyfsgirighet i de ofullkom-
liga beskrifningar, som blifwit lämnade öfwer de förnämste djuren
på denne tract wanckands; mycket mindre tårer jag förmå at
meddela något roande och anmärkningswärdt om De fjädrade
Luftens inwånare, som hära often med en okunnog profusion
opliefwa de grönskande lundar, under det de bringa en naturligtak-
het på sina wingar, och ur sitt näf framföra en inimitable melo-
die. Den lilla nechtergalen som för sin gallande sång intet låter
någon tiwsla om sin närwarelse, war den enda jag kunde däraf igenkän-
na, hwaremot många andre af dessa sångare å denne tracten wan-
kande, som ej medbragte en så skönbar skuldnad, måste lämnas

anämnde. En enda af Innvånarne hållas Gussain, märkelig för
sin wackra Skapnad, som blef skiten wid Domes by, han jag fram-
förer efter som i hosgående figur ses. De andre Foglar som jag anträf-
Se Tab: fig: gen i Staden eller omkring den sedt äro: Tittoli eller Snäppor; en sort
lika Talgoxar, Skogsdufvor, korpar, Glador, Ornar, Falckar, Peroquetter,
hwita Risfoglar större an gäss med lång gul näbb och långa smala
ben, Culang hwilcken i smaken kommer nära Tjäder och i Skapnad
är ansenlig stor med lång spetsig näbb, graaglig på ryggen men lju-
sare under buken, jämte swarta wingar, stjärt, och ben, därpå den
har trenne klor; Lasoglar Starar eller kuback brunaghige om hals
och buk; Bengaliter eller Sorock mindre an Sparfwar; men mal schalende
af alle slags färgor under buken; Stjärtmasar med en lång smal näbb i
andan Skapad som en eldtång; jämte flera andra om hwilcka jag in-
ga particulariteter kan påminna mig; och hwilckas namn jag ej fått
höra. Det slaget som liknade Lachspikar till storlek och skapnad,
men med mångfärgade fjädrar war utfirat, flög ständigt kring om
Skeppet intill November manads slut, då widare ej syntes till dem.
Inuti Staden ser en afwenwäl en otrolig mängd wilda Papegoyor, för
hwilcka afwen som andra foglar, Banjanerne utsätta mat på sin
husbak. De äro helt gröna och smala med ett par långa fjädrar i
stjärten mitt på hwilcken synes en röd fläck, och hafwa gult näf;
en annan sort rakade jag jämte dessa som woro längre och smalare
med röd näbb, en blekröd ring ofwan halsen, och en swart dylik in-
under, med några röda fjädrar mitt i wingarne: intet at namna
om de så kallade Lurir som mast äro röde och tackt utskillnade,
ej eller Krakatauer, afwen ett helt hwitt Papegoye slag, de där ifrå-
delen hitföras ifrån Celebes och Macassar.

Ibland hemlande fjäderfä har en alla sorter, afwen kalkoner,
anlingen at de blifwit framfödde i Indien, hwarifrån omhgi nu-
na dem första wara till ofwan porterade, och därnäst Tyskarne kal-

ha dem Calekutiske tuppar, eller hitförde ifrån Europa; fast jag måste tillstå, at jag på intet annat af de ställen där jag warit i Indien (det jag kan påminna mig:) sedt dem, än i Franske Trädgården i Surat, och i Mocheé.

En förnöjsam ombytning, och för widlyftig för at tillbörligen beskrifwas, af en i Natural Historiens reglor oförfaren åskådare, förefaller ihring denne orten bland de små kräken, som komma under namn af Fjärilar och Insecter. Jag wet af den dessa sednaste sorten näfwan intet at påminna mig flere bekante, än stora Gräshoppor, Lixor, Insonde ben Spindlar, Flugor, Trollsländor, Humblor, Chrysalides eller myggor, Kackelackor, Getingar och Lysmaskar, hwilka sidsta, lika som de jag sedt i Medah och China, medan de ännu hafwa sine wingar hyssa sitt ljus under de samme; så bibehålla dessa sedan de äro wordne förwandlade till en half tumbs långa maskar detsamma i ögonen, hwilka likwäl alldeles intet glimra med den klarhet som de förre. Bland de 3ne sorter Myror förestöra de små råda. Där finnes näfwan intet hus i Surat, hwari man ej för millioner tals däraf kryssa kring wäggarne, hwarpå gångarne skönjas efter dem i kalken; dock göra de ingen skada. Wi fingo med de nödtorftige saker nogot af dem ombord på Skeppet, hwilcka i en hast så ökade sig, at innom 5 till 6 weckor sedan wi gådt ifrån Surat, hade de utrotat alle wäggloss, hwaraf förut det näfwan öfwer alt krållade innombords. Jag anfag mången gång med nöje, när två eller tri myror wågade sig ihopa med någon af de största kackelackor, hurn den knapast börjat gå wridan för dem, innan tusendetals af desse dess fiender, lika som de warit opbådade, infölde sig och gorde med honom kort process; dock när sedermera Chinesiske hölden slog till, dödde de ut allesammans. Ehuru jag om desse slägter har alt för litet at säga, så bör jag ändå till skuld ej bortglömma at räkna in ibland dem Buen, de flitige

arbetarne som med så syssatte vingar genomskära de blomstrande ängar, mycket mindre den owärderlige Saffren, som med sin skiranda färg sielfwa Thronens glantz, genom sin pragt den länar Kongastriden.

Tab: Uthaf de Fisk sorter, som finnas i floden Sapota, hwar jag bisogått teckningar på fyra slag; det förra, som jag ock på flere ställen rakat, later wara af samma species som den de Engelske kalla Old. mife, åtminstone skiljer skapnaden litet. Det andra kalla Indianerne Katta Olatji, och Portugiserne Bagre, och är troligen enahanda med West Indiske katfisken, emedan de hwasa tänen som sitta ytterst på ryggfenorne skola, när någon sticker sig därmed, förorsaka elake swulmader. Bommelos består nästan hel och hållen af ett så löst kött, at det liknar mast stern, och därföre äger ingen synnerlig smak när den tillagas fastän; men torkad är den rätt skön, blifwande mangt bätslaster hwart år utförde af den som bara på de här närliggande stränder fångas. Den äger twå rader helt fria länder, som så äro böyde, at de lika som krokar stå ut kring om munn, därmed han så fäster sig i näten, at en sällan får honom hel ut, utan måste rycka huswudet löst, som ej synnerligen starkt häftar wid kroppen. Hwad swarta figuren beträffar, så är det en sort Haij, af god smak, och marskelig för sitt underliga huswud, och owanliga hiärt.

De andra fiskar jag här sedt fångas äro: Slimåror, Sjökatt mycket lik den samme, Lavaller, kalkops med fiäll som braxen, men widare gap och ögat alldraytterst på öfre käften som går langt fram öfwer den undra. En annan sort ej olik Knottling, åfwen en af lika smak med Laxe Tungfisk, Rakor, Delfininer, Sjöringar, Otron, Sjöormar, Ålnletter o. s. w. ej olikt skiljerande sig från braxen, och

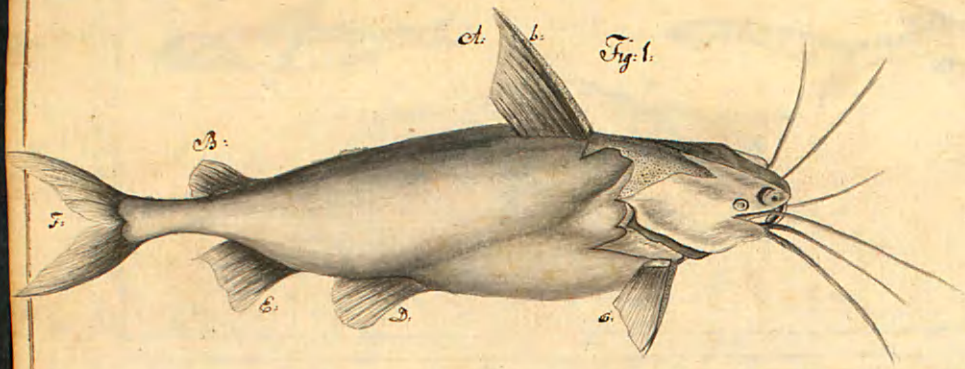

Fig: 1.

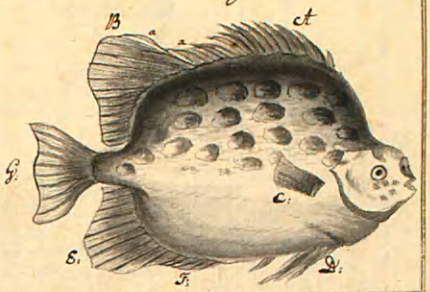

Fig: 2.

Fiskar tagne på Siurat Redd.

Fig: 1. Denne fisk kallas här Kattia Mathei & Katt Fisk, och torde till afrenlyrs mara af Samona Slag, Som i Westindien under Samona namn kunnige fisk. Dess längd finnes hellsjaging, i stån ½ till 5 à 6 quarter, och proportionerlig bredd. Sir ansigts ut som en Sill, hyet under kiken, och glanstan som gullt och silfver på ryggen. har inga skall, men slogt gaps fullsatt af små hals spetsiga tänder, sina Som nässlor. Tenorne röra gulkrutta och röde i kanterne; hufvudet afvanpå svart och tekt med ett hart skin, omkring Som chagrin. Ofver näsan inre öppningar, 2 Som skall, inånar och 2 runda. Corri mo Sex, A. under näsan, och en à hvarsen Side. Fisken smakade wäl, mar mg fet och los i kallt, dock ej godtag, Som den Chinesiske fisken plägar smaka af. C. Finna dorsalis 7: dänaf bu den främste hård och spricklig B. Pin: Dorsalis 22 membranacea. Pin: Pectoral: C. 16 hvaraf den främste är ett hardt ben. D: Finna Ventralis 6. E: Pin: Anæ 20. Pin: Caudæ 20. och membrana Branchiostega 6.

Fig: 2. Storleken Som en ordinaire Rödspätt. Färgen hvit Som Silfver med Svarta fläckar på ryggen och under ögat. Tenorne, hvita med blå Skiper; 2. Runda och två affanga Silfhål ofver näsan, och tänderne fina och fasta Samt lika Tignals utdar. Membrana Branchiostega 6. C. Pinn: Dorsal: Som bestå af 30 st. hårda ben med hinna emellan. Pinna Analis 24 st. hvaraf de bremne främste 2 a 3 are Som. C. Pinna Pectorales 13. D: Pinna Ventrales 6, daraf den första är ben. E. Pinna ani 18, och darbland de 4 mid Fäo ben. G. Pinna Caudæ 20. st.

Tab. XXVIII. pag. 284.

Fig. 2. pag.

Tab: XXVIII. p: 284.

Fig: 1. p.

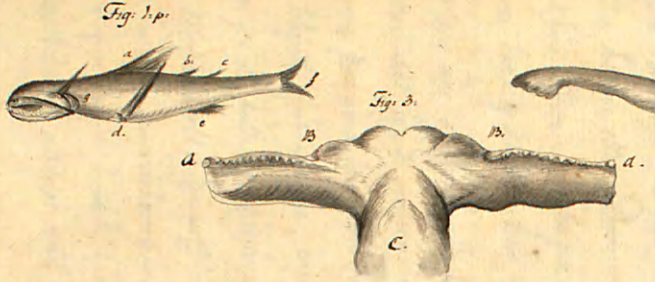

Fig: 3.

Fig: 2. pag:

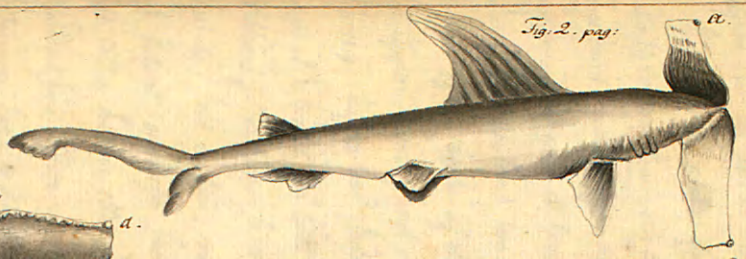

Fiskar tagne i Foden Tapta wid Surat.

Fig: 1. Kallas Bommelos, är hält les gik Sidderig, samt rundt om Cada käftarne försedd med hwaßa och krokiga Tänder, hwarmed de så fäßta sig i nåten, at en fallen får dem lösa utan at rijcka af hufvudet. a. pinna dorsalis 12: 12: b:di Secunda 1. c. di tertia 6. Pinn: Pectoral. d. 15: e pinna Ventralis 18 f pin: Caudæ g. Pinn: ana Membran: Branchiaßig: 3. Ofmars Kar kroppen hwit och näßan durchsigtig, med helt fina Swarta pricker på ryggen. Fenarne löpa endaßt af fina knåtten med hinnor emellan; ögonen gröna, och galen är den en helt tunn hinna.

Fig: 2. En sort Haij om 8 à 9 halfannan alns längd, nyttjande a.a. ögonen, och Fig: 3. Hufvudet på den undra hanfen. A.A. ögonen, BB näßborrarne och C mun à Swalget, som lika med andre Haijar är försedt med många rader skarpa Tänder.

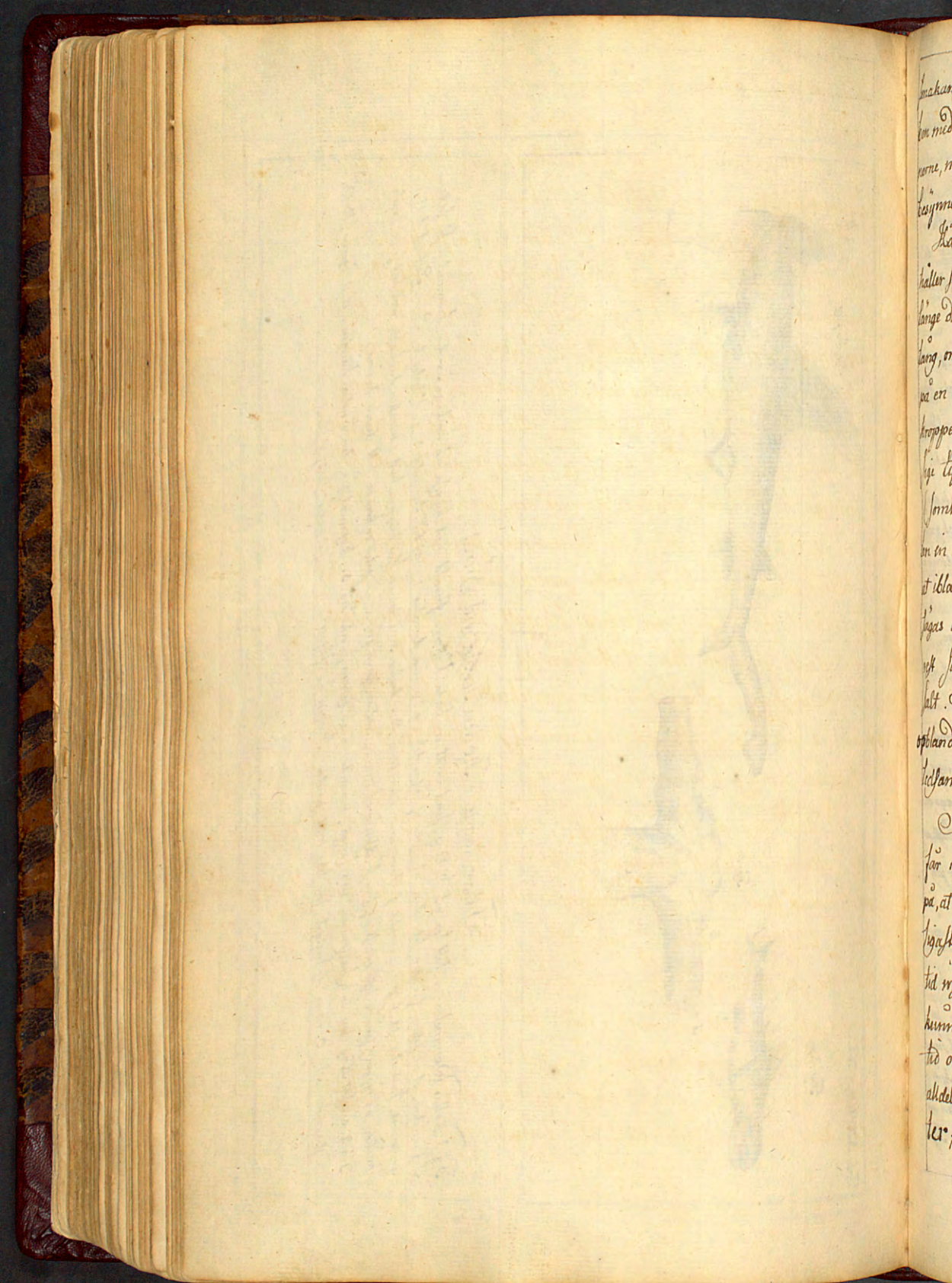

smakande som Gås, med röda fenor däraf de i ryggen hetta utaf stora
som med hunnor emellan; och Lamfotet, som den nämnes af Engelsmän-
nerne, mycket likmande Old wife i sin skapnad; men rätt god till smak
besynnerligen då den är lätet saltad och torkad.

Ibland bör ej eller förbigås Masken som i en så stor omrighet
håller sig i denne floden, och så mycket skadar de Europeiske skeppen som
länge därutinnan nödgas att ligga. Den största kan wara två tumb
lång, omgifwen med ett hwit foutral skapat som ett horn eller sparon
på en pijp och tunt som ägg skal; största ändan är öpen, hwarest
kroppen synes bestå af ett hwitt stem, sittande ut igenom den spet-
sige tuppen en helt swart och hård tagg alldeles skapad som ett bar,
(somlige hafwa twå sådane:) därmed den borrar sig helt och hål-
len in uti Trädet så tätt intill hwarannan som möjeligt är,
at ibland planchorne se ut likasom maskahorne i en bistack. De
fångas dö i salt watten; men trifwas likafullt härpå redden, hwa-
reft sådant omskifte sker, at stundom det är sött, och stundom
salt. Den hådan eller Dammar, hwilcken är af halck och oljo
opblandad, som Mooerne stryka på båtarn af sine fartyg, sägas dess
tredjamma krak ej kunna tåla igenom.

Sådane äro de förnämste Djur, Foglar och Fiskar mari-
ner i allmänhet se uti och omkring denna Staden. Jag twiflar ej
på, at många flere än de här nämnde finnas, och kanske äfwen de märke-
ligaste blifwit förbigångne; men det är swårt för en som så kort
tid wistas på ett ställe, och därjämte är bunden i sine göromål at
kunna efterspana allt, synnerl. i detta stycke, som fodrar god
tid och langliga anmärkningar. Jag skall, för at åtminstone ej
alldeles blifwa defect, härtill lägga något om de förnämste Wax-
ter; dock tänker alldeles intet at härutti förma lämna mera

tillräckelig förnöjelse än uti de förregående reder. Den bästa tiden när Jorden anlägger sin trackaste pröfvorad, war dels förbi, dels ännu ej kommen medan wi lago här; så däröfre hwad gröda wi här tröffade, churu omsorg i sig sjelf, mera war en afsöfwa af förre års öfwerflöd och ett prof på den förskiltne omsorgh bland de wäxande slagter, som på differente årstider följa efter hwarannan, än nagon fullkomlig föreställning på alla de mangfellediga march, därmed den gode Skapren uti Sin Wisdom bekagat utstira hwarort och Land efter sitt egit wis.

Ett ej oprepa det som i XIIte Capitlet blifwit anfört, så will jag allenast nämna de förnämste Trädgårds och Jordfrugter, hwilcke Inwanarne här plantera och äro: Ollelonier, Wattenmelonier, Tobak, åtskillige slags Bönor, Ärter, Potatoes, Sallat, Hwitkåhl, Små Blomkåhl, hwita Rodetter, Sillerie, Lök, Pomerits eller Spansk pepopar, och en slags aflånga Pungar, till formen lika gurkor men strijpige och vidlette till färg, och inuti fulle af små kärnor: plantera man de fallende däraf fulle, emedan de i saltpor smaka wäl, äfwen som när de stekas i smör.

Fast Telchet i Surat ej äro några konstige Trädgårdsmästare, så tycka de likwäl gamska mycket om blommor, hwilcka i omnighet wäxa wilda och af alla slagor och storleck, och en del ej eftergifwa dem wi hos Oss med så mycken omsorg plantera och omanja i wåra Blomsterg[å]rder. Jag har sedt dem som mycket liknat wåre stolte Oxeglikeror, allenast att lugten felats; Malmogar finnas differente sorter, både aga och så liten lugt; Jasmins blommorne producerar ökaledes wille på höga buskar, äfwen så flere andre slag; men bara på ett ställe i Ichbikhans trädgård, har jag kommit öfwer en sort, som kommit nära wara hwita liljor.

Det Träclet, som bär Cocos nöttren, är af sin mångahanda nytta och förtrafflighet för kunnigt, för at här blifwa beskrifwit. Man rakar det öfwer hela Indien utom i China; och de Guzuratteska knyttorne så däraf sammanfattade. Ornskrift de äro mycket höga och haswa en liten rot hwilken här så gott som i bara lösa Sandero, likwäl finner man at den lyckeligi mot[t]agen med Sin kraft, sällan kastar några öfwerande. Frugten är helt sällsynt här å orten, dåneft man ej kan så af den som ifrån Syde-

ge husforne hiälpes; ty frisvanarne afskära med flit de grenarne darpa den mäster, så inga nötter kunna fortkomma och toppparne blefwa helt skallu-ge, uphängande i stället i underhangande kärl morgon och afton, den ut-rinnande saften, hwilcken de kalla Toddy eller Süri, som har en angenam smak då den är färsk, och för större delen anwändes at distilera Arack af, hwarmed en hop Caffer i synnerhet nära sig.

Pisang, som här kallas Helco, Gojaves eller Jamerone, Papaj, och Ba-nanas, äro allmänne: Granatäpple träd Ananar nämnde, finnas hela Sundarne fullsatte med; Tamarind mäster öfweralt både in och utom Staden på träd, hwilcka många tassla i höjd och widd med wuxen Ekar, a-gande nästan en lika hård och mörk barck. Bladen skilja litet ifrån wann, och blomman består af tri hwitgula blad med röda ådror i, wascan-de frugten som långa bönor hwilcka innehålla beller 10 bruna kär-ner, och utom hafwa ett löst grågtigt skal. Når den i Januario mognar, sälljes den för ett ringa pris, och packas utan några prepa-rationer ned i fat, samt sändes at Persien i stora partier.

Mangos är en af de skönaste frugter Indien frambringar; den fortkommer på Träd af olika storlek, som dock när de äro fullwuxne i mål och tjocklek träffas ansenlige, emedan de sprida sina grenar wid: Träet är i sig sielf tätt och gult som boxbom, samt tjänligit till olla-handa arbete. Det bär blad, daruti olika ifrån Lauri bladen, at de äro ansenligen längre i proportion, hwaremot blommorna som hafwa en skarck och behagelig lugt, wäxa hwita och små i stora klasser till-sammans, kommande i utseende tämmeligen nära wore Johannis blom-mor. Frugten som här mognar i Aprill; men sednare på de längre sö-der at belägne orter, är i skapnad likt ett ägg, dock något mera af-lång, af gul färg, och inuti försedd med en kärna mäst af dess hulfwa storlek, hwarutom sitter ett kött, wäl något segt; men af den al-drabehageligaste sötsura smak någon kan föreställa sig. I Malacc har jag sedt dem längt större än i Surrat och på Malleyku-sten; man brukar mycket medan de ännu äro grine, at taga ut kärnan och fylla frugten med pomento eller Spansk peppar, salt

och huitlök, samt köka sedan i wimetücca, hwilchet kläfwer en af de Skumaste Ostjarer (så kallas alle i sint intagde och för sallat tjänande frugter) en wild ata. Jag träffade på öarne St. Johns i Mallacca sund att slag alldeles lik. nande de manligi Mangos; men när en skar däruti utkom en sast, sjuck och hwit som mjölk och helt bätsk, hwilchen hålles före wara giftig; dock utan at jag kunde känna på tungan mera än en owanlig hetta, än hwat jag öfwerwarande kom at bita däruti.

Jag har i Surat räkat åtskillige Frugter; men intet kommit öf. wer Sielfwa Sraden, eller sådt se hurn de wäxte. Den de här kalla Kamrack finner en ochsa i Canton, är gulgrön, aflång om en fingers längd, med femb längs efter gående skåror, likasom den på sjal genom en Spnke, och af helt sur smak. Mistji ser mast ut som en krom. artskock, grönagtig och utanpå knöllig som en Ananas eller Jaca, agande ett löst hwitt kött, hwilchet är så sött, at en förmår tilet at äta däraf, och med fingrarne kan skiljas i wissa stycken, i hwar ochen af dem en swart kärna finnes. Ber, något större än Oliver, med en rund den som en ärt, af gulröd färg och obehageli smaks, nästan som rutine surapplen; man säde at ur trädet som bär denne frugt, skall den kunnige Gummi Lacca förkomma, hwilka en sort wingade ma. ror söka utspiga, och rundt om stammen hopsamla; jag har i Canton ochsa träffat samma frugt. Sallsa, ej större än wara nunsta fogel. korsbär, äro röda utan på och fulle af små porer hwarur små hår framspricka: im sitta en eller två små kärner med platta sidorne. mot hwarannan; safften är helt röd och syrlig, och brukas ibland till pounch; sallet för Lemkis; man den finnes mychet grön an huswärdet och räknas allmänt för ohälsosam. Bilam. ma nämnes ett slag små platta nötter i form af ett hjärta, och af wäxt med en kraknandel, däruti en kärna finnes, uhngt. lefft ett skal som är dubbelt och delt i wissa rum, som äro fulle af en bitter, syrlig, brun safft; den samma biter som eld på tungan

och förorsakar blåsor baro den widröres; men annan wet jag ej, at de nyttja den till annat, än at märcka kläder med, emedan fägen ej går ut på linne ej; bomull, sen tilet kalk blifwit påströdd.

En sort små hwita Windrufwor får man härom kring; dock är öfwerflöd af dem sällsynt, och intet win prässas därur, fast inuti Landet likwäl sådant practiseras. I fordne dagar hade de Mahometanske Regenter alldeles förbindit cultiverandet af denne waxt; men genom följande händelse säges en lag blifwit stiftad som den gamle sedwanan afskaffade. Store Mogoll Akebar fant sig ingen framgång kunna winna i sitt krig emot Pattanerne, emedan han inga förstående Constaplar egde at handtera sitt Artillerie, och därföre antet de i Swrat handlande Engelsman om några ifrån deras Skepp, som han också strax anhöll. En af dessa, ansedd för den skickeligaste uti konst, war en stor älskare af starke drycker, men wiste därjämte hwad swårighet han hade i ett Mahomedanskt Land at förnöja sin apetit, och ofta sant förden skull en sorg uttrag, at förskaffa sig häruti den frihet, utom hwilken han ej kunde lefwa. Kejsaren wille se prof af dess så högt utropade skicklighet, och förordnade ett täcke at upphängas på en måttelig distance, dit at han skulle skjuta med sitt stycke; men i stället för at skjuta efter målet, mätade denne med flit wida ur wägen. Öfwer sådant förundrade Akebar sig högeligen, och kwide ej förhålla sig at afswarsamt förebrå Engelsman för det han wille ätaga sig en sysla som han agde så litet begrep om: hwartill Constapeln i stolta ödmjukhet föregaf orsak, at sedan bruket af win wordet honom förnekat, hade hans ögon blifwit dunckle; dock om Hans Maij:t wille tillordna honom en god dryck, torde han förtaga at wara nogare på sin hand. Detta blef honom gifwit, och till de närwarandes hopnad; och med allmänt lopp skot han mitt på ett långt mindre och mera aflägse mål. Härigenom blef Akebar bewekt, ej allenast at meddela förr om-

vorde frihet, utan säges också befalt, at i krönikan öfver dess regemente
följande, för Europeerne föga favorable omdöme införas skulle: At vin
och starcke dryckar woro så owälkomne för dem som watnet för fisken,
och at berösva dem däraf, woro till betaga dem största tröstен under sin
lefnad. Det är ingen twifwel, at till större delen de falske och förklenli-
ge begrepp, så wäl om Europens inbyggare i allmänhet, som hwart af
dess folckslag för sig self, dem de Asiatiske åboar hysa, härleda sig
ifrån slike aventurieurer, och den ringa agtsamhet som blifwit bru-
kad af de förste som anlände på orten; första intrådet är det som skall
sätta en i följe goda eller elaka tycke, allt efter som en då opförer
sig, och därföre kan aldrig brukas för mycken försigtighet därvid:
minsta felsteg genom okunnighet eller förseelse i opförsel, eller sine sa-
kers utförande, skadar oftast mera än en tror, och ej sällan händer,
at genom sådant ådrages en Creation den flack, som hwarken tid,
skuldighet, eller frikostighet, förmår sedermera utplåna.

Jag bör intet eller förbigå det bekanta Banjans eller Pagoda-
Trådet, som en del Innebenter welat förwända till det i Paradiset kun-
noge kunskapsens träd på gott och ondt, och ibland de Gamle gynnat:
Strabo och Curtius hafwa så mycket at berätta om. Man hafwer här
ett af den sorten tilet nedan om Dames, som bland annat tjänar
till märcke af ancker platsen på redden, och är ansenligen widt emot
dem som af samma slag se närmare Staden. De kalla dem Pagod-
eller Banjans träd, efter som desse hedningar som oftast söka därunder
sin andagt, men annars nämnas de af Portugiserne: Arbor de rais, och
af Hollenne Bara. Stammen som mitt i står, är mycket tjock och liksom
hopwriden af mindre telningar: ifrån dess utsträckte grenar böja de
understa sig ned till marken, hwarest de fattat sot, lika som de andre
grenarne som skjuta från desse, gerna utom dem, så at stammen innesl.
tar en ansenlig widd och som en liten Lund, hwarest man för owäder och
solstrålar kan warn säker, emedan bladen äro tämmeligen store.

Innevanarne kalla därför det samma: De wandrandes fägnad; ty om dagen kunna de därunder med begwämlighet taga sin hwila, och om natten lämna dess starkare grenar orsaker undflykt för de kringstrykande rofdjur.

Bomull som wäxer i 1½ alns höga buskar, planteras hwart år efter regntiden, och sen frugten är mogen ryckes op i November och December: Indigo planteras också, dock i ingen quantitet. Om Cossume eller Safflor är förr nämnt. Hwad de kalla Salley, är en sort smått platt frö helt gult, som sås och sedan prässas en god olja ur, hwilken till godhet litet efterstår den bomoljan man i Indien hanhafwa, och säs för gadd pris, emedan en ser af frön ej kommer öfwer 2 à 3 pies.

Jag will intet tala om Bambu, Sackerrör, och dylika kunnige wäxter, icke eller har jag mycket at orda om de slags tråd de bruka till sitt snickare ac bete, som Sanguan eller Sik, Blackwood, och flere, hwilcke jag allenast sedt sedan de warit arbetade. Slutet på denne afhandling skall blifwa med twa slag; det ena kallat Babul, som ordinairt wäxer mycket högt som Ek, och har swartaktig bark; men afwenteles kan i wäxten twingas at den ej blir öfwer wanlige buskars höjd, då den emploje-ras till hackar; det bär långa taggar på alla qwistar, och har löf näsan som rönn. Dess små runda gula blommor hafwa wingar bestå af en oräknelig massa små corallo, och frugten wäxer i långa gröa skidor som bönor. Det andra kallas Tuar, Sprider sig widt, och har en tungrön bark som pitel, skjutande sig grenarne wida och täta ut och dela sig i många telningar, som aftaga i storlek ju narmare de gå at ändan; men äro garska korta och så täta hopsittande, at änskönt intet nägot blad denne årstiden funnas, medelst de ända ansenlig skugga. Jag har ej sedt af dess blomma eller frugt; men annan person nämnt, at då en gren eller telning blifwit afbruten, har en tjock hwit saft uthommit som skall blinda ögonen om den kommer däruti. Det enda gagn de

tyckas här af hafwa, är till hackar hwartill det tjänar, för sjelfwa trädet hwarken annars till ingen ting.

Jag borde äfwen något tala om denne ortens Metaller och Mineralier; men jag har ingen ting därom förnimit märkwärdigt. Deras ädle stenar har jag förr nämnt komma från Golconda och Diamantmunan wid Ogra. En sort hwitgrön Jaspis så de ur Kaschemire, och samma provincie producerar äfwen Marmor, men den är mycket hårdbar i sitt brott, hwarest jag endast på ett ställe sett golf deraf. En sort brunaghtig grof salt preparerar wid Domes afflowatnet, och äfwen något Saltpeter opgräfwes; men det mästa deraf är likwäl från Bengala.

Ehuru ren och hälsosam luften befinnes på hela denna tracten; så är ändå den, man i staden respirerar mycket blandad och tjock, delsa det mykna dammet, det genom elaka dunster, som det i rännorne mitt på gatorne stående wattnet från sig gifwa, dymedelst man tycker alle husen täckte som af en tjock rök, när en om morgnarne innan solen gådt opp, från någon hög altan de omliggande Stadsens byggnader anser.

Det är märkeligit, at de Europeer som här längre wistats, förr sjukna at de på 12 eller 16 år känt en stor omwäxling i luften, hwilken wi skall misstat en ansenlig del af sin förra hälsosamhet. Man hörer likwäl intet mycket af många swåra långsamma krämpor, och än mindre spörjes några smittosamme sjukdomar; det enda är, at man i hettan wagtar sig för mycket ätande och dricknde, synnerl: att sådant som ej hastigt smälter (i hwadan de älde förordnade sammansatt hett för corechott:) emedan dymedelst förorsakas fluxar och dysenterier, som skaffa tidig död: Så fråsori i dessa hetta Länder, gärna möter tidigt den förtjänta lönen. Ingen har mera af noden at hafwa wagta sig än främlingar och sådane, som ej efter climatet blifwit wande, med hwilche ofta sker hårt process. Landsens medici

Bland de förnämste äro af Brammineme, tillåta sine patienter ingen annan swalkning, än kanske eller riswatten, procederande på helt annat sätt, än hos oss. De äro ibland det folcket som tro, at menniskan ej äger mera blod i sin kropp än hon nödwändigt behöfwer, och afråda alldeles åderlåtning, anseende den, äfwen i starkaste hetsige febran, som sakrast medell at skaffa henne ur werlden: och det förfäkrades äfwenledes, at deras säfter grunda sig på för sakra prof, för at draga något twifwelsmål om deras rigtighet, så jag tror, om phlebotomiens wederfakare warit så lycklige, at uti Indien yppa och utbreda sine säfter, skulle de funnit längt större encouragement, än i Europa, där Medicinisterne så arbetat på at göra dem till Medicinske kättare.

Årstiderne här och på de nordligare Indostanske orter, äro trenne. Uti Februario, Martio, Aprill och May, grasserar hettan, som framföralt i de twå sistnämnde månader är så odrägelig, när därjämte en wind stilla följer med, at näsan ingen kan bänga sig, och därföre Inwånarne i sån kl: 9. om dagen till 5 à 6 E: M: intet ringaste kunna uträtta, utan måste hålla sig inne, eller taga ombyte till sine landthus där at njuta någon swalkning. October, November, December och Januarius, skola wara som deras höst och winter; men är i wärkligheten den drägeligaste och bequämaste tiden: ty jämte det en har den fördelen, at nätt och dag njuta en klar och från minsta molnflack fräs himmel, äro kölden och heta då, så måttligen tempererade, at sällan den sednare förorsakar någon stor obequämlighet, eller den som på owanligit sätt twingar kroppen; hafwande jag aldrig funnit Thermometren högre stånda, än till 48 grader öfwer frysepuncten, och det ändå om morgnarne på en tid, som nätterna kanske ansenligen kyliga: och Christi dagen år 1751. warden 22: Öfwer, däremot jag i Chuna ofta i Januarii Cl:

summa den fallen under sielfwa frysningz punkten: så man deraf ser huru stor skilnad det är emellan dese orter, som så litet differera i sin aflägenhet ifrån dagjämningz linien.

I slutet af December och början af Januario ser man ibland nägre små moln sätta sig i horizonten; men de hinna ej till at på nägot wis minska solens lyan: ofwen fallen då mornar och aftnar litet dagg, och öfwer kärrägtige orter ses en tämmelig tjock dimba; dock all den jag säg, kom anda ej opp emot den, som medio febru: observerades och fördes af en N.W. wind så hastigt, at den mitt på dagen alldeles förskyggde solen, och förlog sigtet, så man ej kunde urskilja nagot på en famn ifrån sig, intill dess den på en half tima åter gick öfwer.

Under de andra fyra Månader påstår den wanliga regntiden, om hwars rätta orsak de Naturkunnige så mycket, fast förgäfwes bryta sina hiärnor. Regnet skiftar både till tiden när det kommer, och myckenheten som nedfaller, warande mindre omsigt i de inre Länder, och förstår längre eller kortare tidsförlopp den föregående hettan warit starckare eller swagare. Sällan börjar alt at regna i Junii förr än i slutet af Junio eller i början af Julio. Det kommer från wester, och man ser hela 5 eller 6 trehorne fornät af samma wädersträck, i horizonten samla sig ett hwitt skinande Moln, som hålles för ett säkert förebud deraf. De ogenomtränga dunster börja därpå samla sig, hwilka wända omsider till i ett ogenomträngeligit töcken, som förmörkar hela anseendet af skyn, och betager Solen all kraft at kunna med sina strålar genomtränga. Omsider nedfaller regnet: i början komma små skurar, emellan det oftast hela två eller tri dagarne hålla oppe; men sedan i hela Augusto och en del af Septembr: hålla det stadigt uti. Alla gator fyllas då i watten: fälten öfwerhöljas, och sielfwa skogen, oförwald af oräknelige insallande bäcker reser ofta öfwer sina strander, och utan måttan sprider sig öfwerallt, så ingen drifter sig ut, dareft ej högsta nöden driffwer. Omkring emot middelen af September börjar det segna sig, och solen framskiner sina strålar. De i ömmighet uppstående dunster torckas af efter hand, och resten bortföres och sprides den än ilskande Wästanwinden, som däruti tjenstligen opfrischar luften. Således, hwad som hos oss skulle räknas för förtrytelig swårighet och hållas som ett straff, anse detta folckets, som största wälsignelse,

och giöra dässe större fagnad, ju mera regn de få. De hafwa inga hornfulla åkrar at frukta före, som skulle undergå något ödesmål, intet eller föga några blomstrande ängar i fara för dess öfwerswämmande: Swartsiuk, som en annan Nilström, lämnar denne stadning wattsignelse åt den gödslofattande jordem, och löfwar en rik skörd i stället.

XVII^de Capitlet.

Historien af de kunnigaste Sjö-Röfware emkring Provincien Guzwrat.

Uti denne föregående Beskrifning af Surat och Mogolske Riket, har talat så ofta fallit på de många Röfware, som orra de Westre Indianske kusterna, och sielfwa inre Landet deraf, utan at någon widare förklaring därom blifwit gord; så jag tror Eder Läsare ej skulle finna mindre nöjtagt, an förnöjande, om på en gång föreställdes hela sammanhanget däraf. Utom den förbindelse detta har med hwad som förr är omhandlat, måste nödwändigt de tidiga rysten, som tell Europa föra berättelserne om dessas dageliga tillwäxt, och den skada de ofarmoftast tillfoga de handlande Europeer, öpnacka ens wettgirighet at utspana opphofwet till denne wäxande magt, och detta så mycket snarare, som ibland den myckenhet en har af resebeskrifningar, ingen, det mig är bekant finnes, som lämnar på ringaste sätt nogon förnöjande berättelse därom. Denna så tydeliga brist hos folck, som annars så litet plåga förbiga ända till ringaste omständigheter, har jag ej kunnat fela at taga wara på, och till at någorlunda afhiälpa den, wäl efter förmagen tillwägat, at af trowärdigt folck inhämta så mycket jag kunnat om denne saken, hwilcken med tiden, till åtnöjtigs torde resa mera än nu efterfrågan om dess opphof; men likwäl är nog öfwerbygga ock mycket än fattas i samma berättelses accuratesse och omständighet, för at kunna nå den fullkomlighet, som gärna skulle åstundas af den, den där gärna ej will frambringa annat, än sådant som på god grund och otwifwelagtiga skäl är bygt.

Emedlertid hwru ohinckeligit detta är för at swara emot Läsarens afwundan, så
beder jag ända at Han täckes unse det som ett arbete, hwilcket mig warit omö-
ligit nu redigare at ilföra, i anseende till den stora swårighet jag haft af-
wen at inhämta så mycket som följer, och benägit felen urskyla, så wida
jag warit den förSta som mig därmed inblandat. Intet är som i början kan
nå sin fullkomnad, och derföre kan det intet eller här begäras. Jag skall
wara nöjd allenast närwarande kan öfwerwinna andre, och tjena till plan
för utarbetandet af en stadigare byggnad åt dem, som framdeles från fäder-
neslandet till Surat gående, göra sig den möden at desS märkwärdigheter
undersöka, och utan afwund anse den rättelse härpå, somda kan göras, och
jag på fastare grund timmer stad. Emedlertid:

- - - - - Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti: si non, his utere mecum.

Jag kan ingen annan orsak finna, hwarföre denna knSk framför an-
dra både begwämligare och frugtbarare Länder, blifwit utwald af
desse Tributarier till at inqwärtera sig uppå, än det tidiga och mycken besök,
som Handelen hitdragit af Skepp och fartyg, hwilckas joluderande ma-
nit deras förnämsta Sysselsatt. Ifrån de aldraälSta tiderne, har man
sedt at Negoren starkt dreS wid Pattalerna i Längst ifrån Guzuratisk-
wen på denne sidan Cape Comorin, har den med större force än nägon
annorstädes blifwit forSatt sedermera under Mogorernas grönSkande till-
stånd i Indien, och at den samma efter den tiden ingalunda afslagit,
intygar tillfyllest närwarande tiders starcka besök och sammanlop.

Att i närmna om den mycherhet af tributarier, som man finner om-
talt i gamla tider krälladt längs Arabiska och Persianska kuSterne,
och af hwilcka folcken Badous, Ballucher, och Makrans nu äro mäst af-
komlingar; har man nog bewis till deras magt af Marco Polo i 12:te k.
culo som berättar, at i Guzurat och Mallabar woro de så öfwerflödige,
at de med hela 100. fartygen, därpå både hustrur och barn medförde, hade

omnaren öfver, lägo och passade på tillfälle at få röfva alle köpmanner de kunde träffa. De ökte sig alt efter som omnigheten af rofwet tillog, och itti Portugisernes tid, och sedermera, woro de så oförwägne, at de ej skyldde at angripa Europeiske fartyg. I Synnerhet woro ibland de förna Pirdzarne på kusten åtskillige, som den af Burgara, Pona, med flere, hwilcke under prætext af sin förr hafwet påstådde rätt, gorde de mäste waldswercken på Sön, och hafwenäs under det de på landet sträfade hardt alt tjufwen, protecterade sine undersåtare som med sina barkar och båtar gorde alla floder osäkra, most en wis årlaga afgift af sitt plunder; och år framför andre kunig Rayan af Cognial, som af den i Burgara dependerade, hwilcken med 12 à 18 sina fartyg, grasserade utan sky öfwer hela detta hafwet ifrån Cape Comin intill Cambayske wiken. Jag har likwäl ej kunnat finna at någon af dess framgång warit så beständig, at de till wåre tider hunnit bibehålla sin magt, utan troligen torde de allesammans antingen förfallit, eller af Portugiserne, detta slagtets tragna förföljare blifwit utrotade, emedan så mycket mig är bekant, inge af dem som nu grassera eller äro i anseende, kunna räkna sitt upphof längre tillbakas, än efter Sevagis tid, hwilcken först genom sitt efterdöme wiste de undertryckte gamle Indianer, hwru de borde återtaga sin förlorade frihet: och genom den protection han dem lämnade, opmuntrade sine landsmän, at afkasta ett ok, som för länge hundrat dem at bruka deras gamle fädrehrohen.

Uttom det ställe som närwarande afhandling förnar för den nämnde Sevagi, hafwa de olägenheter han tilfogat Staden Surat, redan ofwanföre kraft en omständligare berättelse om Honom, hwilcken som den då med flit blifwit hitsparad, skall den nu anföras. Ofärhort en del wilja göra honom af lämmelig låg börd ifrån Bagdam, så tyckes det ändå wara sannast, at han född i Jemeah Konungarnes af Decan gamle residence, härstammat ifrån en gammal Linea Rayas, Bonzeloos namnde, hwilcke altid warit för tappurhet kände. Dess Fader Raya

Sango Ji, och Fader Raya Sjahji woro i stort anseende hos Konungarne uti Decan och Vizapour, hwarest de ägde stora hamster. Och Orangzeb emot som Printz, af Sin Fader sände med en armee at angripa Vizapour, war Sera re dan kommen i ansseende, och för sitt förwägna Swinelag kunnig; men som han ofelbarligen, fast utan twifwel i wälmening, började föreställa Sin Herre, at Han bor de med de andre missnöyde Förstar förena Sig, och göra Mogolske armeen ett tappert motstånd, togs detta så illa at han kom i onåde, emedan Konun gen af Vizapour inbillade Sig, det Han härigenom allenast sökte at befria sitt land för armeen. En så otidig misstancke, betog så mycket hågen hos Sera at widare tjäna Sin Herre, at Han fast nu började tancka på revenge, och till den ändan gaf Sig först bort med ett litet anhang at störta på wägarne; men sedermera när han stärkt Sig, och slagit Sin fordne Herres mot Sig sände armé af Generalen Abdulkhan anförd, bemägtigade Sig endelof des länder, hwarutti han också af Orangzeb fastsättades. Och sedermera sig kunnande Printz genom sin broz dödande och fadrens afsättande stigit på Thronen, började Han genom allehanda medel söka at förena med sine länder de platser han förr afstått för Raya Sera, och anförtrodde wärckställen det dess åt Chasta khan Gouverneuren af Decan, som medan mägtig ar mee drog i fält; men Sera som war i wacket en förfaren General, war honom nu för sing, och drog Sig undan i Sine borg, därifrån han stundelingen med ett flygande lägor oroade så Chasta khan, at denne, sedan han såg Sig ingen förg hin na uträtta, och åsamkades en gång war på wägen at om en natt blifwa öfwerrumpled, måste skamligen wända hem till sin provins med en utmattad och förswagad armee.

Sera som så lyckligen afwändt detta oväder, tyckte Sig hafwa god orsak at på något sätt tillbakas söka hämnd af En, som ej bättre städd wid sine förr ord, befruktande at taga de steg, dem han trodde dess fiende skulle hafwa för: gasse känning af. Surat war då en af de rikaste Städer under Mogollwäl de, och för sina stora inkomster, som af dess tullar och öfrige tillhörigheter åri gen inbragtes, så ansedd, at dese Monarcher af synnerlig öfwerbygdelse om den sammas owangelighet, kallade den sitt Skägg. Uthan hon således wäl

tancka, at Sera war nærgangen nog, när han förelog sig at placka härnäst
sätet, och om man skall tro dem som den tiden wistades å orten, har han ge-
nom ett infall, ej illa lämpat på conjuncturen gifwit tillkänna huad
han wille göra i denne för Mogorerne så wärdige delen af arbetet. Till
dess wärckställande tog han en liten del af sine truppar med sig, tagande
en contraire wäg för at dästo bättre dölja sine anslag, och efter Aurang-
zeb ännu ej hunnit tillaga sin armee emot honom, geck Self till fots
som en fakir förklädd at löse Styrkan af Surat. Sedan han på det sät-
tet utspanat alle tillgångar och funnit ortens swaghet, tågade han med 3. till
4000: man i sådan tyshet, at ingen wiste af dess ankomst, innan han redan
war wid torpet Ittena nästan i Sigte af Surat. Den rädde Gouverneuren sattes här-
öfwer i sådan förskräckelse, at han hwarcken tänkte på huru staden kunde
tillwägabringas i förswars stånd, nemdee at utspana fiendens force, utan tog sin tillflygt till
Engelsmän- och Hollendarene, dem han anlet om hielp, och hwilcke hwarde-
ra ej hade flere än 30 till 40 Europeer hos sig, och därföre skaffade sig 70: à 80
inhemske soldater till. Sedan Seregi opbrutit alle som blefwit utsände at
i nägot fiäga dess rorelser, stalkades han den 16de Januarii år 1664 staden, den
han anfalle och plundrade enekandes samma och följande dagen, under
det Kabab, som redan i begynnelsen gömt sig innom kastellet, sköt starkt
därifrån, fast staden därigenom mera, än fienderne till skada. Under detta
hölle Europeerne sig inne i sine factorier, dit de insört alt sitt gods, och ha-
de stark wagt därstäder, därföre Seragi sände Nicolaus Holstra en Grakisk
köpman till dem, med anmodan, at lämna honom en summa penningar
till sine truppars afbetalande och för sine factoriers skonande, föregifwande
at deras Kunets förwant Shjah Sousa skänkt honom Surat. Ehuruwäl
de nog wiste at detta war falskt, och at denne Printz redan förmedan
tre år förut war död, wille de ändå ej neka honom, utan med höflighet
swarade sig ej wara i stånd därtill, efter Casan war tom, förande wid
detta tillfälle Engelske Presidenten Sir George Oxinden i hwars ställe
(hwilcken ofwan finnes:) Seg så wäl op, at ej allenaste dess Principaler efterat
skänkte honom en stell Medaille, utan äfwen Aurangzeb lämnade honom

en heders klädning, och Compagniet åtskillige förmåner. Sevagi lätt medler-
tid afspisa sig härmed, och tvifvelsutan förmådde honom Europeernas vänner-
me och goda försvarshand mäst därtill. Den 16de January afsegade han
ifrån Surat med sitt Folck utan at angripa Kastellet, efter han därtill ej
war förepareread, förande med sig ett otroligit byte i Guld, Silfver, Juweler och
andre kostbarheter, däribland äfven presenterne, som den nyss omlände Ottom.
Jinske Ambassadeuren medbragt för Aurangzeb, till 210 Leck Rupees
värde, utom sådant de ej wille belasta sig med: (ty wid hans ankomst hade
mäste delen Inwånare flyttat åt Landet och lämnat alt efter sig:) och hvilke-
het de de lämnade de fattige qwarblifne, bland hwilcke många således
fingo mer, än de genom branden förlorat.

Somlige säga at Surat har utom denne, flere andre gånger blif-
wit satt i största häpenhet och förwirring för denne Rajas strofwande, ty man
fingo de år 1671. för sidsta gången pröfwa owarhörde prof af dess grymhet, då hwar-
ken Pagoder eller Moskeer skonedes; men detta är utom ordning wordet anfört; jag
måste förtälja påföljderne af Sevagis första tåg år 1664.

Det stack wäl Aurangzeb i det innersta, åt en enda liten hednisk
Printz skulle så förnäma dess magt, och efter behag förhindra dess bästa städer;
men hade händerna för fulla af andra saker, för at hafwa tid, at halla honom
därföre till räknings, utom det at Raja Seva dagelgen så ökte sin magt,
at han hade på benen en armee 100000: man stark. För denne orsaken
war hon nödgad at dämpa sitt agg, och efter wanan dölja dess rätte me-
ning tills widare, oftahöjande imedlertid Surats öfwerrumplande, som
ett mästarstycke af en stor General, och lätt Omrahs wid hofwet förstå, det
han gärne skulle wilja hafwa när sig en så stor hjälte, och annat dylikt.
Han gaf afwelandes sine ord ifrån sig, at alt skulle Sevaji tillgifwas, och han för-
nagen wäldsamhet wara sig, samt njuta 3de rangen bland Omrahs, och com-
mendo öfwer 10000: hästar, om han wille inställa sig.

Seva war med detta tillbud nöjd, och för i följe af nägre troupeper af dess
som anförde till Dehli, lämnande den sednare i beredskap i utomkring, at se hwem

sökerne wille afloppa. Han blef af Mogoll och alle Omrahs med opotänckeli-
gaste caresser emottagen, och ett Förstelight palais honom tillagt, men då det
kom till den utlofvade heders beställningen, anbödz honom bara 4de: staden
för 3te rummet iblandt Omrahs, hwilcket sednare ställe blifwit gifwit en
annan, som kort förut anfört Kejsarens armee emot Sewa; men ingen
ting bundit till at uträtta för sin Herres tjänst, utan anbudit sin tjenst
ett stillestånd efter de woro trötförwanter. Sådan oförrätt wille ej Se-
wagi lida, utan han började utropa samme Omrah för en förrädare,
och förebrå Aurangzeb dess ringa ordhallighet. Detta war för myc-
ken sanning, at så öpet framkomma med, och till tack blef Sewa i
tu weckor förwar hållen för 2 eg 3 månader, tills han cirkel genom löst
hål sig bort i en frugtkorg, och kom till sin Son, som war med troup-
per tillräckeligen förseedd, för at bekäcka honom emot alle som till dess op-
lände woro ifrående, dreigande sig därpå tillbakas at Wiziapour.
Andre berätta, at Sewa förut märkt orad, och tagit till fötsen i winan
det kom at märckställas. Ehuruwäl sedermera många goda ord gåfwos
honom, och det sedan ledigt blefwe ährestället anbödt, så war han för sing
at andra gången lätta lacka sig i snaran, utan höll för bättre at tro —
krigslyckan. I de följande åren gorde han stora framsteg så wäl;
Decan, som Wiziapour och norrliggande Länder, benägtigande sig ock.
så mäst hela Landstreket ifrån Surat till Goa, utom det Portugisiske
ägde, och satte elefse uti Goa i förstone skreck år 1676. Dess residence
war merendels i Gingi, hwarifrån i början han mog oroade Fransösarne
i Pondichery som lågi dess land; men omsider kom för sin död emot en
viss Summa pänningar deras Gouverneur Mrs: Martin sin handel där.
Huru stor än Aurangzebs magt war, kunde han alldrig hindra ho-
nom, utan måste till sin innerste förtret se, at han blef dess uprorske Son
Akbar, och uti sitt starcka Residence förnögtade all Mogolls force.

Rajas Sewa, eg Sewagi; tij Gi betyder herre; dog d: 1 Junij år 1680, och

succederades af sin Son Sambo Gi, hwilcken med stat lätt annatta sin fars likfärd, och till dess fallskap opbränna med hans kropp alle dess bäste wänner. Han hyssellatte Arangzeb ej mindre än fadren, indgaende sine länder enseniigen, tills änte han blef af honom jemte sin hela armee slagen, bara dess yngste broder, Ram, eller Ramrao Raja som en fakir förklädd undan till Ginji, därinne han tappert förswarade sig, och under hölt en longsam belägring, så Lambax hejarens yngste Son i februario 1693, med skam masste opbräfwa belägningen och lämna honom i ro. Sedermera wäxte Ramraos förre så, at han år 1695 hade en armee af 60000: till häst, och 50000. till fot, hwarmed han ströfwade både på Mogolls och Portugisernes länder och härader, räckande dess länder ifrån Chaul til Goa langs kusten, och inländer sända till Vizapour, och masse afwen den förenämnde Lambaxe efter fadrens död 1707, anhöta honom om bistånd mot sin bror Shjah Alem, fast litet därmed till dess fördel uträttades.

Efter denne tiden fingo Seras afkommande öka sin magt, och befästa sina Städer, medan Arangzebs barn och barnebarn täfwade sins emellan om riket. Ty alle war ingen som mera styrkte de förre, än Badur Shjak eller Shjah Alem genom sin ringa ordhallighet af det han obetänkt lofwat de Indiske Rajas, under sitt behof af deras hjelp; ty däraf blefwo många retade at obehindrade plundra landet, och slå sig samman med andre missnöjde, hwarmedelst Seragis asseenngar fingo, somlige som bundtsförwanter, och andre som skattskyllige under sig, och saledes roste sig änteligen den formidable magt, som mäktade i en stor del af Decan, Golconda, Vizapour, Balegat och Carnatica.

Alle dess tillsammans under ett allmänt namn af Marattes kunnige, äro de samme som under de 2ne sidste hejsare; men betydnet efter Nadir Shjas infall i Indostan, stigit till en så hafnadswärd höjd. Emedan de efter mycket ströfwande, omsider så godt som fwingit Mogoll at inga

hvad vilkår de sielfve proponerat, at årlägga dem en wiss Summa och sådant mer, är ofwen nämnt. Deras Rajäs eller Förster hafwa fastat sitt säte uti Decan i Staden Sittara, som jag håller för en och samma med den en del Banjans i Surat kalla Pori och Porichechla 300. Cos från Surat, och hålla där sitt ordenteliga hof. Succession i ordning ifrån Ramma Raja är mig obekant, mera än at den förnäste af dem, nedstigen af Sevagi, hetat Schoss Raja, den annars förwant nämnes Sarah Rajah, San Radje, och af de Engelske Souveräner (hwilket gifwit en och annan anledning, at följaktligt inbilla sig den vara en med Seva Raja:) Som Synnerligen ökt sine underhafwandes lynka genom sin med Nizam al Mulluch ingångne hemlige öfwerenskommelse, hwarmedelst denne, som för sitt mägtige granskap widt Charatterne nästnen som underhafwande, i aga, tillåt dem fritt plundra i Mogolls omliggande länder, emot en fierdedels årläggande afgift till honom. Ett ochså hindra Kofwet så mycket möjeligit nant, at gifwa härpå agt, inbillade han äfwen Kejsaren, det en ansenlig underhålls af dess provinces revenuer emot dese owänner, och dymedelst jämte det han sålde sin Herres länder till dess största fiender, snilla de honom af alt sin rätt af de bland dess undersåtare, som han förestod.

Under denne Raja i Sittara, lyda i dess widt begripne länder åtskillige Gouverneurer, Länesmän, och dylike, hwilcke hwarpå sitt sätt, efterson de bo honom närmare, mer eller mindre dependera och sedan de till honom betalt sin Skatt och Stora Skäncker, hafwa frihet at söka sin uthomst af alle, wase sig trosförwanter, Moror, eller Europeer, under det hwar sig med dese Skiftnämnde lefwer i en förträlig wänskap. De förnämste af dem, hafwa merendels sitt tilhåll på kusten emellan Surat och Goa; dock fast de tjena en och samme Herre, äga ingen gemenskap med, eller anseende för hwarandre; jag skall ope-

räkna dem, den ene efter den andre med hwad jag om dem förfarit, och begynna med

Bajeraw.

Ibland Maratternes Anförare, har ingen på denne Kuststräckan förwärfwat större namn, för sitt med Portugiserne förde krig, än Bajeraw eller som han ock kallas Bodjero. Han war Sehou Rajas förnämste General och Minister, och i denne dubble wärdighet ansedd ibland detta folcket, som den störste näst till Konom, boende derföre städse wid hofwet i Sittara. Det tyckes likasom Maratterne ofta sine fordne Herras, Konungarnas af Decan och Vizapour gamla hat emot Portugiserne, emedan de dem med samma Nation bibehalla en owänskap, som warat alt sedan desse kommo i Indien, och bemägtigade sig Goa, jämte andre hilde-can hörande länder. Jag påminner mig ej om nagon anfört, om denne oenighet ophört för nagon tid emellan åt: åtminstone är wist, at Seva-gis efterträdare ingen fred lämnat dem, utan städse gjord infall och förwärwande på Portugisernes länder. Som Bodjero synnerligen är kunnig genom Bassins ej: Bacanins öfwerstånde, will jag korteligen anföra anledningen därtill, efter som Portugiserne mig berättat, och lämna dem at swara för sanfärdigheten af relation. Uti ett af Maratternes ständige infall på denne Stadsens district, deruti de ofta nalkades under desse murar, fick bland andre, en förnäm Officere, af en Portugisisk Soldat wid Schar-mytslandet ihjälslagen. Alden stund han wan en hustru och dagarne gift, borde desse hustru efter den plägsed, som nägre af Maratterna anno bibehalla, bränna sig med liket; men emedan hon ägde ett manligt sinne, och först wille hafwa hämnd öfwer sin mans död, gaf sig hon, sig in-galunda willa fira desse lekfärd förr an i Bassin. Hon sägs widare genom sitt trägne påstående af samma sak, och med sina föreställningar

förmått Schau Raya at sända Bodjero med en wäldig här at belägra Bassin, hwarannars för sin styrcka och tjänliga belägenhet, war mägtig nog at reta de-
nas begärelse. Wäre med denne berättelsen hurw det will, så är wist at bela-
gringen resolverades, förelogs, och fortsattes med en otrolig ifwer, hwarwid å
andre sidan, Portugiserne wiste prof af ett makalöst förswar, dåtill ordens —
starcka fästningswärck, som består af 6 regulaire Bastioner, gafwe dem god
communtran. Efter half trannat års tappert gord i motstånd, och sedan mo-
rand, men tesynnerligen ammunitien börjat fela, och alt hopp om —
undsättning från Goa förswunnit, efter Bonzelo då på alle kanter bryd-
de den Staden, nödgades de på Slutet af år 1768 capitulera, och fingo de
tedeliga wilkår, at taga ut med alle hedenstecken, och sitt tillhörige bagage,
och hwad de ej kunde medföra blef dem betalt. Maratterne sågas högelig-
förwånrat sig, när de wid utgångandet fingo se den lilla hopen som åter-
stod, och gorde så modigt motwärn, försäkrande man det de, som redan wid
belägringen och sin stora förlust woro lodsne, intet mycket längre formått
fortsätta den samme; men olyckligen för Portugiserne trot dem just då
ammunition, och genom tidens längd, och kanske egen förwunnerse, wiste
de ej utaf fästningens contramineer, som efter dess upgift igenfunnes
fulle af sådant de hade så stort behof utaf.

Maratterne hafwa sedermera anwändt alt möjeligt arbete at
sätta denne fästning i förrnidabelste stånd, och skattas den nu för oöfver-
winnelig. De hafwa också dittragt en flotta, som är underallmänt
namn kunnig af Bodjeros, ånskönt han aldrig bodt i Bassin, långt
mindre förd den sjelf. Med denne escadre orsade de Portugiserne alt
mehll Goa, och bemägtigade sig äfwen ön Salsette: det hade och sedt il-
la ut med resten som denna Nation på kusten ägde, om ej till deras lycka
i hög tid en starck Succurs af ett par tusende man, jämte en hop förfarne stran-
ske och andre utländske Officerare anlänt ifrån Europa, som genom sitt mod, och
medförde stycken at skjuta hastiga skott, satte en sådan skräck i dem, at de i en

haft lämnade Salsette och drogo sig tillbakas åt Bassin, utan at de efter dette
wogat något försök på Goa.

Med denna flotta krysta de Skadse längs kusten ända utföre till Cape Como-
rin, och fångta ej före at löpa in efter roffpar sielfwa Redderna af Mangelor, La-
kiut &c. Med de Engelske, Hollenske, och Franske hafwa de fred; men alle
andre som de träffa och ej äga deras pass, gripa de an om de se sig i stånd
at ra med dem. Gemenligen ledsaga de små fartyg nord åt emot betalning till
Sekerhet för Dammadgis, Coulier, och andre, gående gemenligen helt starke. Un-
der det wi lago på Surat redd, inkom där en Marattisk Convoy af sten än 200.
Gallwatter, deraf 80 till 90 förde styckon, och 20 Grabbar om different Skick från
8 till 20 Canoner, hwilcken mykenhet ej satte oss i liten tweckan, hälst rygtet ha-
de liden Lupit om ett starkt rustande emot oss, och fördenskull nödgade oss at natt
och dag wara i posture i fall något fientligit skulle hända. Jag maste till-
stå till wärt Folcks beröm, at wid denne omständighet opsonde de sig twärt e-
mot det som wid dylike, annars gemenligen plägar hända, emedan mykenheten
mera oprede dem, och jag twiflar intet på, darest någon fientlighet förefallit,
at näst Den Högstes bistånd, Indianerne till Svenska Nations heder, fädt sina
Stridsmaden emellan Ostindiske Europeer, ach dem som climatets enahighet ej förmått
belaga hågkomsten af Fädernes landets segerfarter.

Huru eller när Bajerau afled wet jag ej wist, barn at det hände innan San-
radja dog, som skedde i November år 1749, sedan han lämnat sin omyndige son
Ram Raja, under förmyndareskap af Nanadgi Bajeraws son och efterträdare
i desz hedres tjänster. Rygtet löpp, at detta Folket, sedan de förlorat sin hus-
wudman, och efter sin försvarares Nazir Sings olycka börjat dela sig inb-
bynningen de närmast Johnsten boende företagit at sätta sig under en
indegendent styrelse; äfwen at föreståndaren i Bassin Sancradje
Pandet ej skulle wist sig synnerlig benägen at bibehalla länge sin depen-
dence: man talde hwarom både mot och med, och wet saledes ej huru
wida det har sin rightighet; men skulle likwäl tro at detta Folket för wal fann
den nyttan de haft af sin samhällighet, för at utsätta sig å nyo för ett slags
ri, som de nyss så lyckligen undsluppit.

Dammadgi.

Näst till Decan är Guzurat den af alle Provincier, hwarest Mogolls ian-
seende till Landets styrelse, har mynt at säga. Raspidorne eller som de egente-
ligen ihring Surat kallas, Gouverneurs och Gracias hafwa, sedan som de friheter
och förmåner Ethebar wid Landets ärofrande dem tilstådde, af Gouverneurer-
ne ej blifwit halldne, med de öfrige misnöjde emot sig, och strösvat runt om
på Mogolls undersåtare, hwarigenom de också gifwo anledning till befatt-
het af Surats Förstad, som ofwan är sagt. Deras hufwudman nu för tiden är
en af Sauradjas Generaler Dammadgi, som efter behag huserar i hela Söd-
delen af Guzurat, och undandragit Mogoll mäste delen af Landet ifrån Da-
maan till Cambay, och inskränckt districtet af Surat, at en half Engs mihl i
hans Staden wid Omra, han lager tull af alle förbipasserande. Han bor i Son-
negar 35 till 40 Cos ifrån Surat, och har en skön Pagode wid Pulo Sara, så
Cos utom den porten som föres samma namn. Dammadgi som de allmänt
kalla, Seras General (emedan Seva och Rosware säges betyda ett:) dependerar mäc-
het af Gouverneuren i Orangabat, hwilcken för granskapet kan halla honom wäl
tygden; men är annars som sagt blifwit, en af Sauradjas underhafwande.
En del berätta at hans fader under förbindelse af skatt läggande, köpt ett styc-
ke land af Sauradja, hwilchet är det samma som hans son nu så ansenligen
utwidgat, däremot jag hördt Portugiserne påstå, at Dammadgi sielf skolat
warit en Officerare hos Benzelos, den han ofwergaf emedan han förmärkte
dess undergång för handen, och genom sine store underskiulne penningar
hos Sauradja satt sig uti gunst, samt dymedelst fådt commando ofwer
dess underhafwande ihring Surat. Han haller stadse några 1000 man
till häst wid handen för at nyttja sig af yppande tillfällen, felande ej
at insinna sig hos dem som leta till dess bistånd, fast han garna fo-
dar en dryg betalning. År 1746 feck han en fierdedel af Surats tullin-
komster i pant, för sin wisse beredwillighet, den Ottiadjans komma Casse ej til-
lät at betala i Contant; äfwen år 1751 insinne sig några 1000 hästar af
dess trouppar, hwilchen måda de ej eller gorde sig förgäfues. Dess fotfolck haf-
wa allenast ett escharpe om midjan, sköld på armen, och hafwagaller helt

och haldne af jern, några Skjuta med pilar på låga, men måst hafwa de eldgewär: Så snart de gifwit sine salwor lägga de sig ned på ryggen och ladda, resande sig ej för opp, innan de blifwa färdige at å nyo fyra, hwilket måst göres med liten effect, efter de ej hafwa annat än lunta at antända med, och så snart fångkrutet brinner af gamla stöta afrådha ga gewären opp i wädret, at alldrig något skatt går wist.

Alle Fiskare och små barquer i floden Sapti, måste för sin säkerhet taga pass af Dammadgis fullmägtig i Surat, och de andre små förtyg som tassade arma sig därin, gå gemenligen under någon convoy af fregatan för en liten slätta, bestående af en Grabb och 16 till 20 gallwattier som hafwa sitt näste några mihl söder om Domes wid Gundiva, däreft ingen fästning är, bara ett stort berg som syres wida och är fullwuxet af träd, synnerligen Sik för Skeppsbygnad, warande den endaste skogrike platz häromkring. Denna lilla Escadre som går under Dammadgis namn, tillhörer Strandfolcket på den tracten, hwilche sägas emot 300000 Rupees årläggande, fådt denne Generals frihet at plundra på sjön alle som ej kunna opwisa dess pass. De äro mychet näsuise och affagde fiender med alle gifwande ingen pardon, som en liten Portugisisk Snaw, det förra Europeiska Skeppet de fått, hwilcken år 1719: föll dem i händren, feck till sin olycka befinna, emedan hwar man därpå massacrerades. Af deras oförwägenhet sågo wi under wistandet här åtskillige prof, ty de angrepo stora Engelska Skepp åtskillige gånger så nära oss, at wi kunde höra skotten, och en gång i sigtet af alle som på redden låge för ancher, borsnappande åtskillige af de under convoj sände båtar. De Engelske och Hollendske underhålla hwardera några små fartyg at kryssa på dem och tedsaga sitt gods omkring; men sällan förma de komma desse så nära, at de kunna tillfoga dem meen, emedan de segla wist och således fråga ej efter, at ständigt bjuda och bravera Europeerne, emedan de ständigt fola sig undan så snart de märcka något allwar.

Angria.

En del af denne mägtige och bekante Sjöröfwarens historia, har Capit. Sherman behagat meddela mig, som i halfwredje År hafft den olyckan at sitta fången i Geriat dess residence, sedan han ej långt ifrån Din borttagit dess skepp. Jag skall söka at underwika wid berättelsen om honom, all widlyftighet.

Stamfadren berättas warit en gemen Soldat, i tjänst hos Gouverneuren af Stället Sorrendruck, som hörde till Sevagis Länder, och med en dess Concubine ägt en mer än tillåtelig bekantskap, hwilcken af frugtan för påföljderne rådde sin älskare at mörda dess Herre. Sedan gärningen war begådd, skall han genom skänker hos Maratternes eller Sevas dåwarande Raja utwärkat sig pardon, och äfwen befalet efter den döde öfwer samma Slott. Han började därpå strax med små Gallewatter at strofwa omkring, och genom stadigt förnyade skänker af sitt rof, skaffade sig än widare Rajans förswar, ökande efter handen så fått wälde så till lands som sjös, at han omsider blef formidable framför all annan Indianisk sjömagt på denne kust. Dess Son Conagji Angria grep än widare om sig, och berörde så wäl Chengalls Ammiral, som flere sine grannar af åtskillige fästen, förökande äfwenledes Europeerne när han såg sitt ram. Sambudji dess Son efterföljde honom, och likasom i alt annat, så i sitt tyranni öfwergick han wida dess förträdare. Dess Hof war kongelig, och han tillade sig sielf titul af Diwan, rejsande omkring sine Länder alt stadigt; men för alldrig sielf till sjös, utan förordnade den mäste siden hemma i supande, horande, och at plaga sitt folck. Ibland åtskillige Hans bröder, war Manadgi tillsatt som Gouverneur öfwer Colaby en skön skantz på enklippa strax ned om Bombay belägen, hwarföre han wid öppet tillfälle gorde sig Egen mästare, befästigande sig där och på widliggande ön Cunnoorij; Hans broder Sam-

budgi bod wål till at dådan hora honom, och landade persontligen år 1710 med sine trupper; men uträttade ingen ting, och måste äfwen å sidosätta all tanche at widare hafwa honom, emedan Sawa Raja år 1711. lätt honom förstå, det Mahratdgi med hans bifall intrade Colaby. Sedan den tiden har denne sednare dag ifrån dag tiltagit, och äfwen lagt sig till en flotta om 3 till 4 Grabbar jämte en hop Gallewatter, därmed han ströfwar på alle folcksslag, utom de Engelske, hwars wänskap han måste bibehålla efter de ligga honom för nära. Till en skilnad ifrån förra Angria kalla de denne ifrån Colaby Lilla Angria, emedan han förmågt ännu ej blumit tiltaga så mycket som den andras, dock är likwäl fallan någon ästad, som ej sjönes at han tillfogat de handlande en eller annan skada.

I förra härskar nu för tiden Tulladgi Angria, som sedan han en liten tid af Bajeraos folck warit fängslig hallen, lösslapp och antagligen succederade sin Broder Sambudgi som dog år 1718. Efter sin förmågo har denne tilbrächt at intet mista, än sine Förfäder öka sin magt. Ofwanske Ammiralen ej: Sidi, som warit denne owälkommen med eftertryck spärrat emot desse röfware, och fordom jämte en stark flotta underhållit wid 30. till 40000: mans i Dande Rajapore, har ej allenast nödgats at draga den första för säkerhet till Surat, utan ock på år 1727. i December förlag Tulladgi Dabull, en af dess sidsta fästningar, utan at en Engelsk Grabb och pegat skepp, som wid passerandet råkade i handgemäng med 7 af dess grabbar och 30 Gallewatter, kunde hindra det, emedan det sades at dem brast ammunition, och de måste gå till Bombay at hämta mera. De Engelske sielfwe förlorade åfwenledes i slutet af Septembris Augusti månads år 1729. en af sina stora Bombay Grabbar kallad Restauration, som de förut altid ansett som i stånd at emotstå hela Angrias flotta, hwilket satte dem i sådan consternation, äfwen som de andre Europeer, at de intet wåga sig, utan med största precaution at passera Tulladgi näste, som gjorde samma Grabb till sin Ammiral. Capitainens förtagdhet wore egentliga orsaken till denne förlust, fast hans wänner wille leda skulden på de andre Officerarne, som till Europa hemsände med en note af infamie förtagit owäldugne domare förfarakrade dem gjord hwad ärlige karlar tilkom: I anseende till at öfwerhofmannen bibehölts wid sin character genom ett litet armat fartyg om 40 à 50 tons drägt som han fått at föra, och hwarmed han en gång war mine i Surat, där jag hade den ähran at se samme hjälte.

Angrias Länder äro alle belägne emellan Bombay och Goa, dersk han äger åtskil-
liga goda fästen. Ifrom Cunnari och Colaby dem Omnadagi när om, har han Chaul, Da-
bul, Hanny, Gheriapour, Ochera, Geriad, och Sorrendrinch eller Siezendrinck, den sydligaste i
Landen, med flere. Hans district går intet mychet inåt Landet, ej heller äger han till lands
någon Stycka; men till sjös är han så wäl ibland Chiratterne, som alle andre herrsuraste
den magtigaste. Han har alt stadigt en flotta om 10 till 12 Grabbar, utomden mycken-
het Gallwatter, som hafwa sin samnelsplats och winterlage i Geriat det wanlige residen-
tet. Han skulle wäl annu rysta en ansenligare flotta, om ej brist woro på folck; ty am-
munition felas ej, emedan han ej allenast har egne krutthus, och ofta skepp han tager
för Stycken nog, utan Ofwen dessa Europeer selfwe, will man säga, fournera honom
med hwad som brister. Som under Sydwäst Monsun inge fartyg kunna hålla
sjön, så ofwar han, så ofta regnet ej hindrar, sitt folck i Skjutande och Stycke exercitier,
hwilket ej Läromästare felas, så länge samwetslöse Europeer taga hos honom tjänst,
och blifwa ibland nägorlunda lorde, framför allom de första sig på artilleriet. Det för-
nes intet till Cdr: Onnesleys, Gouverneur i Bombay, heder anfört, at han först
genom sin illwilliga därtill gifwit anledning, ty Capt: Hammilton som war egen-
mäktig förfallfor, at han genom oskäliga påtagor och andre hårde wilkor så tryckte
dem af sine landsmän, som förut foro som Officerare på Chorske skepp och hade
en hederlig uthomst, at förtwistan tvingade många som ej ägde stöd emot en sådan de-
spotisk myndighet, at associera sig med de närliggande Sjörofware. Den at kom-
ma till Tullagis flotta igen. På hwarje Grabb har han några Capitainer, och
många Constaplar, utom mychenhet af gemena. De sägta alltid desperat och drista
ty lämna dem de Engagera, förr än yttersta nöden tränger, emedan de äro säkre
om bastonade wid hemkomsten, dersest de gådt miste om sitt tilbud; Synnes
wara för Sambudgi ej owant, at handlera Officerarne och Sjelfwe Ammira-
len i sådane mål lika med de gemena. För denne orsaken äro de oförmägne at
angripa alla, ehuruwäl magten är alldrig så olika, litande på at de med sine
lätta fartyg snarare kunna undanseglа in på grundt watten, dit inge swarare
fartyg kunna följa dem. I stält wäder har ett Skepp swarighet at wäl wända sig
för dem, emedan de bruka med Gallwatterne sina Grabbar bakom Skeppet, där
det minst han nyttja sina Stycken, och med sine bog Stycken, som alltid äro de

Swaraste och lagele i rännor för at skiuta dåsko wisare, syssa efter stängor och
master, och därigenom göra dem redes lösa; men i ordentelig action med någon wind och
rätta de sällan mycket, fast deräda wo enträgne och kinna några dagar hålla i.

Uthi nymånan i September år 10 dagar gammal, sättas desse grabbar, ef-
dan de medstor ceremonie blifwit namngifne, ut i sjön, hwarpå de kryssa kri-
sten opåt inemot Din, wändande ej tillbakas, förr än med nästa fullmåne. Ef-
dan de några dagar rastat, hålla de åter på en annan bog, där de bäst förmoda
sig taka några fartyg, och sällan går något år i onda somde ej besöka hela kust-
stokets strander ifrån wiken af Cambaij till Cape Comorin, gående ordinarie med
små undersegel 5 a 6 dagar, eller 3 till 4 grader ut till sjös. Uthan säger at de
franske mihl Master om sina en Bank skall finnas, som sträcker sig ifrån Ceylon
till Syd, därpå Angrias flotte i wrackest wäder ancrar på 30 till 50 fr. för at
passa på förbiseglande skepp; men om detta är alldeles wist, twistar min ja-
gesman uthi: Manneryletter sjelf på. Uthan som sjön ej will gifwa tillräcke-
legen probera de på Landet sin lycka, som är uthi hände med Mangder,
där Angria gorde Landstigning och tog ett stort byte; emedlertid det ock
sällan på hafwet han felas honom rof, emedan han ej allenast har correspon-
denter öfwer allt och spejare bland de kringboende köpman af Choer och Banjans,
som handla hans tyskeds, utan äfwen har uthe små gallewatter som på alle håll
ligga och spana, hwarjämte han ständom ej drar skyfwe at plundra dem, som
handlat af honom och äga dess pass, sändande dessutom (familjen) efter dem fartyg som om rättan
spoliera hwad de finna, och komma desragare igen at klaga, nekar han at dess
folck sådant gort, skjutande skulden på de andre röfware, dem han lofwar warna
at framdeles hafwa mera respect för dess pass, och däri består all satisfaction. Efter
fullmånan af April, då SW: monsun sätter an, wisa de sig ej mera i sjön, ut-
tan då dragas grabbarne på land, och förses för nästa tog.

Uthom dett alle sjöröfware ej bära anseende för Broschapet och närin-
gens likhet för hwarandra, utan slåss ständigt när de råkas, hade sulledes för-
domen en stadig fiendskap emot alle Europeer; men då Portugisiske wapnen för-
sadt taga en sådan framgång emot Bonaelo, drog han i anseende till granskapet,

sinnen åt sig, och sände en Embassade till Goa för at anhålla om en allience. Såsom Portugiserne wäl wiste at han gerde sådant af twång, och allenast hängde kappan efter wädret, lämnade de Honom likasult fred, till hwars Stadfästande han ock sådde bort sade krig emot deras fiende Bonaelo, och slogs bra med honom så länge han förmådde strida emot. Icke dästo mindre när han sedan plundrade Ellangelo år 1729, och Portugiserne afrådde lämnade sitt därwarande Factorie, tog han twad däri fants, sändande efterat en fullmägtig till Goa at ursägta honom, om emot deß wellskap, hans Ommyndar tilfogat dem någon skada. Portugeserne tro honom äfwen så titet, at de altid sända 2ne örlogs Skepp till convoij för sine förmögande Lastdragare, tills de äro frie från faran. Om det är sant at Sultaligi welat undandraga sig Mahrattiske skattskyldigheten efter Sedan Rajas död, och at Nanadgi dasföre tillagat at besöka honom i Gerat, som allmänheten wille säga, tåror tiden utwisa.

Angria brukar som andre Röfware Röd flagg, taklar sine Grabbar om Europeiske Skepp; men brukar sällan föra mer än wimpelsegel på dem sjelfwe, utom när de jaga efter något fartyg eller bocsera sine förtjer, seglande med en moderat wind och i smult wattn wäl. När något fartyg är tagit, rakas fångarne alldrig qwarter; dock handteras de misserabelt, emedan utom hwa för lortigt nis om dagen, intet något bestås, utan de må söka sig om innom kastellet, hwar de sjelfwe kunna skaffa sig mera. Under det owänskapen rasade med Portugiser, wille han ej sätta sig i dåstnad at föda desse, utan slapte alle både högre och lägre täfe, emedan han af erfarenhet wiste, at de alldrig blefwo igenlöste, men af andra Nationer haller han fotchet, men synnerligen Officerarne qwar, emedan han är ofwertygad at en ädelmodig örnkan hos deras Landsman, ej tillåter dem at länge lemna sine Kamrater suckande under swåra bojor. Han skjuter intet eller någon ensam lös, utan Capitaine ej högre inwändet måtte skaffa penningar för allesamman af sine underhafwande på en gång, genom hwilken politik han merendels indrager mackra summor, och skjuter lap: Ock som så wäl hjälpte honom till sjelfwa Restauration ej hwarcken under 70000: Rupeer för sig och Officerare tillhopa. Det är omöjligit at utsäga hwad otroliga rikedomar han genom sitt röfweri hopadragit, emedan ingen mera än han sjelf därom äger kundskap, och berättas at Sambudgi

agt åtskilliga kistor fulla af alla slags della stenar och pärlor, utom många Magazziner med de prägtigste saker och penningar, hvaraf en stor del förbrändes när år 1741. i May Ch:s han hölls i rasori och dryckenskaps skott eldslåga. En förteckning på dess Grabbar och hvurude år 1741 woro mannade, efter hvilken paragrafens början nämnde sagesmans berättelse, skall till slut bifogas.

Förteckning på Sambudgi Angrias Grabbar år 1741.

Namnen	hela antal stycken	6 ät. Skyck	24 ät. af metal	18 ät. af järn	12 ät. järn	12 ät. metal	12 ät. järn	Skangen	Besättn. gemenit	Capitain	Lieut.	Sergeant och Constabler	Matr. gradu	Sinde gradu	Slafvar
Savoja Souther	20:	4:	4:	.	10:	2:	.	.	140:	4:	8:	6:	30:	45:	47:
Jesuat Sky .	16:	4:	4:	.	6:	.	2:	.	130:	4:	6:	6:	25:	45:	44:
Sabb Souther .	16:	4:	.	4:	.	6:	2:	.	130:	4:	6:	6:	20:	47:	47:
Sambri Persant .	16:	2:	1:	.	.	6:	4:	.	130:	4:	6:	6:	25:	45:	44:
Diriadolat .	14:	4:	4:	.	4:	2:	.	.	130:	4:	6:	6:	20:	50:	44:
Tievall Persant	14:	2:	.	.	4:	6:	2:	.	120:	4:	6:	6:	16:	45:	48:
Rampersant .	11:	2:	.	.	6:	4:	2:	.	120:	4:	6:	6:	16:	45:	45:
Meriadolat .	12:	2:	.	2:	2:	4:	2:	.	110:	4:	4:	6	12:	40:	44:
Stedriat Skey	12:	.	.	.	.	6:	4:	2:	110:	4:	4:	6	12:	40:	44:
Summa	134:	24:	16:	6:	32:	36:	12:	2:	1120:	36:	52:	54:	176	402:	400

Härtill kommer ännu Restauration om 29 st: 9ät Canoner och 24: 12 ät: samt 20 örlogs Gallerater (: 1750 spordes at han ökt dem till 30:) som bära ifrån 3 till 5 canoner, och hafwa ombord från 30 till 60 man; dock är denna flotta ej gärna compett på krysning i brist af folck, hvarutaf han annars gör mästa gage af alla hindiske Sjöfarare, understållande städse så väl för flottan som sine fästens besättning ifrån 4 till 5000: man.

Malvan.

Strandet söder om Angrias district, ligger ett litet land, som tillhör en Sjöfarare och independent Raja, af Portugiserne Mirleongi kallad; men allmänt bland Engelsmännerne kunnig under namn af Malvan eller Malwan Angria, så kallad efter dess residence, som är en liten ö om en half Swensk mils omkrets med mur omkring. Han äger 3 till 4 Grabbar, och vågar sig i krig med andre än sådane fartyg, som han ser sig rå väl med. Portugiserne som fått anledning till något misnöje med honom, talte om at revengera sig så snart conjuncturerne tillåto.

Utom desse nämnde, har jag ännu hört talas om några flere, som på hvil-

som af Decan göra profession af Sjöröfweri; men deras force är så ringa och obetydande, och de uträtta sällan något som kan göra ens efterfragan, så äga mera allmänt är kiennigt, än at de warkeligen finnias, och därföre återstår mig, at allenast orda något om Bonzeloos undergång, somförr gorde en så stor figure på denne tract.

Bonzeloo.

Bonzeloo kallas af de Engelske Kismishan. Han war en mägtig Raja, som rådde om ett ansenligit stycke land och många sköna fästningar norr om Goa, ifrån Chapoaria till Zeller 4 mihl ofwan om Ringuela, och härstammade twifwelsutan af samme Bonzelowske familie som Sevagi. Jag har för orsak at tro, det röfwaren Kempason den Hammilton omordar, wann en af dess förfäder, som 1696: tog Ringuela och med några tusende man så tröchte Portugiserne, at de måste köpa fred af honom, fast till dess dess magt af Commadgi Angria så dämpades, at han sedermera allenast hafft flere än twenne Grabbar, dem Sambuelgi mera skonat för det de intet warit något wärde, än af consideration för Embets brorskapet.

Sielfwa första anledningen till Portugisiske kriget är mig intet bekant mera, än at Bonzeloo 1739: och följande åren hade en ganska stor framgång. Rajan af Sunda, hwars Landstycker från Goa till Canara, hwarwan lefde med Portugiserne i wänskap, underhjälpte Bonzelo i anseende till en nära allience och frändelskap, så han 1739: och 40: emellot Goa, och hindrade dem undsättа Bassin emot Maratterne, hafwande redan angripit fästningen Caiada tätt under staden, och däreft ej tidig hjelp i från Europa antänt, tror man utgången blifwit fatale krig för denne staden. Om sanning, som jag hörd af Portugisiske Officérare hwilcke warit med i detta krig, kom detta bistånd i hög tid, ej mindre emot Bonzeloo än sine gamle hufwudfiender och medtäflare i friden, emedan Hollendarne skotat hafft för händer, at willa fästa sig å Sallsette, efter conjuncturerne tychtes gjerna dem. Jag wet ej at berätta alle particulariteter, och de skiftande öden som både parterne mäst undergå; det allenast har jag kunnat inhämta, at

emsidor Portugiserne, genom ständige reconter, och kacke Officerares an-
komst ifrån Europa änteligen började resa hufvudet, och borttaga den ena
fästningen efter den andra; Ormo i Maij, och Rari Bonzelos re-
sidence i December år 1746: Singorla i Mars och Mentim i Decem:
1748, jämte alt tillhörige landet. Bonzeloo som reterierade sig uti
det enda fället i det andra, och sages sielf warit tillstädes i denne sidste
fästningen, fants vid dess öfwergång ej igen; Somlige säde at han bland
de gemene Soldater utmarcherat som en Sipay förkläded: och andre at han
för öfwergången smugit ur fästningen. Man förtalde at Portugiserne
warit så förbittrade öfwer det mycknа tryderi och kostnad han dem
uneler det långsamme kriget gordt, så de haft en järnbur i beredskap,
at efter fablens berättelse, lika som en annan Bajazeth föra honom
för en Syrisk till Lissabon. Uti de ärofrade fästen fants wäl något
rof; men intet i den omfattning som de hade orsak at wänta, hwilket gaf
anledning at tro, det mästa delen blifwit nedgrafwet, som och så skedde af de
fynder sedermera tid efteråmnan blifwit gorde, Synnerl: i Rari.

Röfware Wäster om Guzurat.

Kring Hoden Indus utlöpo, och på wästligaste halfön af Guzurat
halla sig ofwanbes mycknehet af Sjöröfware som göra stor skada på
små Skepp, och besynnerligen dem som från Surat handla på Ot-
rabien och Persien. Sanguicars, som äro af Provincien Sinds
gamle Inwånare, och bo wid Sjöstranden, och wästadels uniom distric-
tet Sanguiania, äro bland dem de starkaste i Sjön, och kallas gemenlig-
af Engelsmännen Sanguerians. De associera sig sinsemellan med
Warrels, ett slags af lika frägd med dem, hwilcke emellan sig
Dand och Diu hafwa sitt tillhåll, brukande en sort stora Gallevatter,
doch litet skilljaktige i byggnaden med 6 till 8 Canoner, och gå i wid sjö-
ga hopar, samt fagta förwisat emot hwem de råka, emedan deras bruk-
lige Bong eller sådet af hampfrö, gör dem yre i hufwudet, så de alldeles

ingen förmening äga, huvad små Skepp de taka på, söka de strax at bestiga, och
och inhugga därföre små Lerkärill med ostackt kolck uti, som reser et dumb det där be-
finner både Syn och andande på contrapasterne, och lättar för dem entiingen. Sitt
hår hålla de wara langt, och säges, at när de det opolosa gifwes intet quarter.

Canaschadi, en af Sanguinins Anförare, hade för 5 eller 6 år sedan fastat sig
med 2 hr: mihl i span Diu, och där anlagt en skantz Oxhufwud, derur han
sedigt orsade Portugiserne både till Lands och Sjös, och ofta tämmeligen
hin magt genom röfvande och plundrande, hwarigenom detta granskapet om-
ster började blifwa Portugiserne i Diu för dagligt. De sände därföre kla-
mål därföfwer till Goa, hwarigenom den 1750 nyss ankomne Vicekongen
Marquis de Tabora förmåddes, at afskicka 2ne örlogs Skepp med nagre hun-
drade man at dämpa detta i tid. De woro fast inne i November på
Surat Redd, och ditkomme igen efter öfwerstånden förrättning, hwarom
de därom följande berättelse.

Sjelfwe Fästningen Oxhufwud består af en fyrkant och en annan
liten utanskantz, belägen wid en wik och med skog omgifwen, hafwande 32 man-
nade Stycken, utom en hop planterade i defileerne, och en besättning af 4-
till 500 man. Den $\frac{22}{11}$ December, som med flit till denne entreprisen
war utsatt, efter det war S:t Thomæ dag, tagade de helt tidigt om morgo-
nen med sitt folck ifrån Diu, och berände skantzen i första anfallet, och
efter en hård drabbning däri Portugiserne, utom Sarade, förlorade 28 man,
förorsakade den, ongefär en stark umskattning af Cavallerie som i det samma an-
kande. Portugiserne nedskuto med sina snälla Skott en stor mängd, skonan-
de ingen, efter qwinfolcken sjelfwa på fiendens sida gripit till wapn, och mera
förwisat än Mannerne furo fram. Under örningen och bullret af drabbningen
undan kom Canaschadi; men hans moder och concubine fingo de fångna:
och ibland annat byste funnos i synnerhet en mängd ringar och Porcellainer,
med Hollenske dinser, som af detta packet blifwit undandragit, efter ett
år 1719: därvthanföre Stadnat Hollenskt Compagnies Skepp.

Houlierre, hwilcke bo på Oxhufwud: kanten af Cambayske wiken,
och emellan Holmarne af floden Indus, äro ej mindre fribytare på

Sjön ån å Landet, och kunna intet uträtas, änskönt det flere gånger af Ele-
gatts Befallhafware blifwit tilbudit. Uthom at de stundom halla sällskap med
de ofwannämnde Tolckslagen, göra de ofwen hela Cambayske wiken otryg-
ga. Ett af deras hufwudsäten Sattampour eller Chandrapour i 21:20 Nordlig
Latitude wid en flod som i Cambayske wiken utfaller, besökte Hollendar-
ne jämte de Engelske med några små fartyg 1760: den 7: December,
för at hämnas den skade som de tillfogat dem, genom bortfagandet af
åtskillige deras små Lastbåtar, hwilcke merendels hwar månad sändes
till Brotschia och Cambay; och brände op 25 Gallwatter för dem, an-
tändande staden på 3ne ställen, och förstörde ett wid stranden opbygt
stadt batterie. Den 19de derpå följande December woro de åter där
i hopen at uträtta något mera afwärde; men emedan Hollendarne
i sin gorde landstigning ej bistods, utan tvingtes i oordning genom sine
följeslagares otrohet retirade, gorde de intet mera, än at tre båtar opbrän-
des och 4 opbragtes med en ringa ladning uti. Engelska Skeppet
Shaftsbury, som efter sin hemkomst ifrån Persien i februario 1751.
stötte på Guaurattiske kusten, blef omgifwit också af en stor mängd af dette
packets fartyg, som erbödo sig at hielpa dem; men när de inlastat en
ansenlig hop af detta uttagna godset, rymde de sin wäg utan widare skade-
ståndz erläggande, än at 2äde af dems kamrater som skulle wara förgis-
tan, qwarlämnades; men de blefwo sedan alldeles utbytte.

Detta är det mästa och nyaste jag har mig bekant om dessa Rofwa-
re (: hwilcket namn kanske Maratterna inn Landet, så wida de ej söka annat,
än at återwärfwa sin förlorade frihet, med mindre rätt tillagga:) och de-
ras tillstånd. Orsaken till deras opkomst har jag ofwanföre anfört; nogen har-
flutit af de Staorcha tillopp med fartyg handelen stadigt hindrat, hwar-
till äfwen Tolckets naturelle mycket synes bidragit, lösynnerhet sedan den

af framgången blifvit mera opmuntrad. Det är ingalunda till twifvlande
på, at om Europeerne i Persien härmed wela mödа sig, de kunnat tämeligen
dämpa en del i deras tillwäxt: och man kan af goda skäl tro, at Portugi-
serne, deröfver ej andre bekymmer afwänt deras omsorg hänifrån, längesedan in-
skränkt deras myndighet. År 1719 förenade wäl de Engelske sig med
Portugiserne, och belägrade ön Cumeari som lönnadgi Angria innehade,
i sigtet at sedan gripa an Colaby; men utom det at saken lärt förfat-
tas, förrådde en Portugis dem, och stäpte båtar igenom med provision,
den de högeligen behöfde, så at besättningen kom sig före och wid land-
stigningen afslog de belägrande. Sidi, Mogolske Ammiralen, är den
wrede som längst emotstrafwat; men för sine fienders öfverwäsande magt
har omsider mäst gifwa wika, och med sin flotta söka skydd under Surats
murar, som förr blifvit mält, utan at waga sig widare i öpne sjön emot
dem. Wille man rätta sig efter allmänna talet i Indien, så skulle de
Engelske sjelfwe med flit hindrat Angrias undergång, allena i den af-
sigt at göra handelen mera wilkarlig och farlig, hwilchet också wärkelig-
landt; ty i det fallet at Moorerne fordom hade adligen ifrån Surat
60 à 80 skepp at utsända, så ser man nu mera knappast 4 eller 5 st: och
de drista sig ändå näppeligen gå utan convoj, hwaremot Engelske skepp
ifrån alle Indiske orter hitbringa alle nödige waror på frakt eller för egen
räkning, och därigenom tillbringa sig all winst. Detta tillstå äfwen de sjelf-
me, och deras starkaste förswarare binda ej till at neckat; men hwad som gömd-
has om ett hemligt godt förstånd: at desse skarpa stycken och ammunition,
och at Angria lämnar för lindrigt köp tillbakas sine prisers &c, sådant
lärer wara mera deras fienders påfund, än wäl grundad sanning, och
det man till bestyrckande häraf kunde anföra, om Mr. Ward, Depuly
Gouvernaur i Bombay 1684, at han wille befrija sig af Seragis troup-
par, gäller intet; emedan han just för denne orsaken af sine landsman

bleff affsatt, fast det åter ej kan nekas at General Child i konget emot Engelsmännerna, hade tillit till samma folck. Med allt detta synes det ingen försigtighet wara hos Engelsmännerna, at de så efterlåtit handlera denne saken, och så länge se genom fingren med en wäxande magt, som snart är dem jämnmycken, och genom sitt sidsta prof wist hwad den framdeles torde kunnas uträtta; ty det är fullsant, at om Sambudji Angria förmått draga Sauradja in i sine afsigter och fått dess folck till bi-stånd, hade han wäl proberat på Bombay längst för detta. Han wille och sig så lika nöjd om deras wänskap, at wid opprandet af en underhandling härom, Han proponerade en stadig wänskap med Compagniets Cruitzare och orlogs skepp; med hwad deras Europeiske och andre handelsfartyg beträffade, wille han ej höra af någon fred med; och at Sulladgi dess Bror titet afwiker från desse principer laver man hafwa så mycket större fog at tro, som det synes lämpligast för dess egne interesse. Men det är nu laglig tid at afsluta denne Materia, och jämte den afhandlingen om Surat och dess tillhörigheter. Jag skall intet göra några opreppningar af hwad som i desse föregående rader finnes anfört; det är nog för mig, om nämnde arbete når den lyckan at behaga min Säfare; då njuter jag det högsta af min önskan; Hwarom icke det sker, och jag går miste därom, så skall det ändå altid wara min tröst, at jag tillbudit något som intet wanit owärdigt mine Landsmans opmärksamhet, fast ut förandet af en mindre skicke, hwarwid tillförit förehagit.

Den Tredje Boken.

1:a Capitlet.

Resan ifrån Surat till Mangelor.

Sedan som wi altsthadigt i 5½ Månader på Surat Redd tillbragten tid, ej mindre långsam än orolig: afseglade wi dådan under Den Höga Stas beskydd år 1751. den 1:a Mars, kl: 6 om morgonen. Det ständiga buller wåre owanners konster hallit oss uti, samte Sydwäst monsuns nalkande, altid på de Wästliga kuster af Indien förfärlig, gorde at wi utan den åtra, som så gärna följer på saknaden af nagon oss behagelig sak, lämnade en ort, hwilcken bland de Indianiske Hafwer jag sedt, äger för många förmaner, at mishaga en Europeisk smak. För hända ochså, at ihag komsten af de annu återstående, förmodeligen stridelige swarigheter, hwilcka fast ej så långwarige, wi ändå hade orsak at anse mera pagallande (: under förestående fard längs kusten:) än de tills dato hofadt, förorsakade en sådan hallsinnighet, och opwackte den allmänne tmingtan at snart återwinna dem, sedan årstiden war så nära inne at de ej längre kunde opskjutas. Erfarenheten och Egit undersökande gifwer tydeliga prof, hurn i sådane omständigheter, där man anser den förestående famn som den sidsta: ju halldre man kulle önska den förri, dästo större är dåligheten och längtan, at snart öfwerfara alt hwad som hindrar en antelig förmodad och länge efterlängtad stillhet, och ju mindre är man i stånd at inskrälja förmaner af det närwarande.

Winden war ej så stark at den kunde emotstå floden, som wid middags tiden begynte, och nödgade oss at anckra i Sigte af Skeppen på Surat Redd. Det är ej en ibland de minste förmaner som

här saknas, at swara Skeppe intet strafvet kunna sättas ut till Sjös: Banckarne som gå utanföre nödgar en at följa längs Landetända in till St. Johns udde, och följagteligen är man underkastad alt hinder eller hjelpa, som mot och medtid förorsakar. Under de vi således wäntade på Ebben, sattes allting i bästa stånd at kunna emottaga en Fiende: och utan at uppehalla med widlyftige beskrifningar, så i agt togos alle möjelige och i dylike omständigheter wanlige steg. Wi hade mål dessutan i wårt följe ett titet enskylt Fransckt Skepp ärnadt till Mocka, som skulle gå under wår Convoy så länge omständigheterne tillåto; men utom at det war alldeles opfylt med passagerare och gods, ägde det ej flere än 6 trähelige små Stycken, så att all den fördel wi troligen kunnat förmoda af dess sällskap, i händelse at Fiender råkats, war det ansenende som twenne Skeppe följe kunde göra, och hwilcke i dessa haf gemenligen anses som wingen ringa före, af de kring strörwande fribytare. Sedan dessföre Signaler woro opsatte, lyftades ancker igen emot afftonen, hwilcket besörjer wi atskillige gånger förgäfs förnya, så wal natten som följande dagen när wi förgo St. Johns i sigte. En flotta af 60 till 80 Gallrattar och 6 St. Engelske Skeppe, som wi eftermiddagen sågo dammunder, gaf oss anledning at gissa, det de woro de ifrån Bombay afgångne China- och Bengala farare, som dageligen förwäntades till Surat; ty som de höllo sig till landet, och wi styrde wår led till Sjös, kommo wi hwarannan ej så nära at wi kunde talas widröra. Jande natten blefwo wi åter 2ne Seglare warse, däraf en befanns wara det i Johanna omnörde Skeppet Schaftsbury, hwars Schaloupe morgonen därpå kom ombord, emedan wädret war stilt. Den medföljande Officeraren förtalde: huru de för 2:a månader afseglat till Bender Abassi eller Gombron; men som all handel därstädes afstadnat i anseende till de Persianiske inrikes buller, och rygtet om Saroch Shias annalkande med en arme, hade de nödgats at wän-

de tilbakas utan at uttaga något. Då återresan hade de sedermera
fadrat på grund på Gnaurattiske kusten i 22:30 åo Nordlig bredd på
ej för än efter A dygn kommit af med Skeppets ansenliga skada och
en förlust på ladningen, som en mycken del couliebatas underskrev
at lätta Skeppet, intagit och sedan oförlänckt afsarit med.

Sedan wi för så mycket större säkerhet och at undwika något obe-
hageligit möte, i 3:e dygn skylt en wästlig led, hwilke wi den 6:e Mars
sällskap med wår följeslagare franske Skeppet Mondi och höllo mera
sydligit, nyttjande merendels en moderat wind. Om natten emel-
lan den 7:de och 8:de förorsakade Sigte af nagre Seglare oss någon oro,
dessinnerligen när ibland dem kunde Skönjas en Grabb: en misänkt
för farlig på denne kanten af Indien. Det är wist, at wi alldrig under
hela resan hade trott oss warit faran så nära som nu, ej allenast i afseen-
de på swårt nalkande till Engelska sjösten med hwilcka wi nu mäst
woro i lika lattitude, utan ock i anledning af de Signaler med fyrar
och skott de gorde Sins emellan, och dem wi med skål ansago
som förebåd till något påsdljande angrep. Rådhagan, kanske före-
mål med mörkret, som oftast öker faran, gorde ochså at wi i början an-
sago antalet af de förmente fiender för större, men när den Danske
fregatan lätt sadt sätta Sig, och en del segel blifwit intagne för at
inwänta dem, befunnos ej flere än trenne fartyg, som likwäl in-
gen hade wiste at göra möte, och ehuruwäl wi kommo sammeligen
nära och tillropade dem, så kunde ända ej skönjas hwad Språk
de talade emedan winden förtog ljudet; dock Supponerade wi at de
woro Engelske, som ofwen sedermera afsardes confirmerades.

De följande dagar gynnades wi af en lika god wind som tilfo-
rene, med den skilnaden allenast, at ifrån kl: 1 till 4 om natten
blåste den mera moderat än den öfrige tiden, på hwilcken den tiltog
efterhand, ju närmare det led afstonen, så at altid wid Soleras un-
dergång wi woro säkre på en frisk sultie, ånskönt det hela dagen wa-

rit stilt. Den 10:de Mars började det mera än wanligit grunda opp, så wi gorde oss helt säkre om ett oförsynt Sigte af land, hwarföre wi till säkerhet öfwer natten fällde anckar, som lyftades igen den 11te, så snart tiden förswunnit, och wi opstäckt kusten af Canara. Wi seglade längs desse skogfulle stränder i 11: och 12 fms natten; dock höllo alltid en lagom längd ifrån dem, at undwika all fara för de många klippor, som synas utanföre, och hwilcka en hög bränning stundom alldeles öfwerhölgde.

Tab: Emot middagen passerade wi Basalores kastell på ett litet berg belägit, wid hwars södra ända ett litet flod framrinner. Dess höga situation, och brist af träd dörromkring, gaf oss en klar prospect af fortification, som bestod af dubbla wäl underhållna murar, nedomkring med pallisader försedde, som hörsgående ritning wisar. En mycenhet klippor, så wäl öfwan som nedan kastellet, betäckte intet så noga stränderne, at ju utom deras skogfullhet, äfwen kunde skönjas det de bestode af helt hwit sand. Konungen af Canara som är ägare af denne Skantzen, underhåller en mycket ringa besättning till dess förswar och at uppbära de rättigheter, som de på floden opoch nedsarande saltbåtar äro skyldige at aflägga. Om Hollendarne och Portugiserne ännu bibehålla sine Factorier som de fordom hafft för rishandelen, har jag ingen kundskap fådt; doch twifflar jag mycket därpå, emedan ingen deras flaggor sågos hissade, då likwäl dessa Nationer, synes den förra, äro för mycket fallne för denna ceremonielle i Indien, för at försumma den på de ställen de hafwa något factorie eller fästa. Uti Portugiserna förledne Seculo woro en tid ägare af denne Skantz, och at tarnera sedermera en gång årsfrat och åter måst lämna den samma tillbaka, samt hwru därupå de förstnämnde under wisa wilkor godwilligt från sig lämnat, hwad deras aftagande magt ej förmådde bibehålla, finner man berättelser om i många resebeskrifningar.

Wi hade ej många dagar sedt Landet, innan hafwet wiste sig belägt af en helt fin gul rom, som gaf ännu tydeligare prof af kustens rikhet på

Tab: XXIX. p: 328.

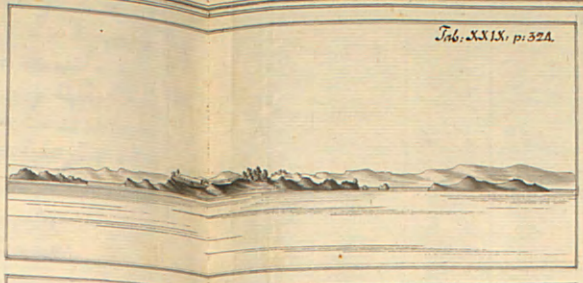

BASSALORE.

Tab: XXX.

MANGULOR.

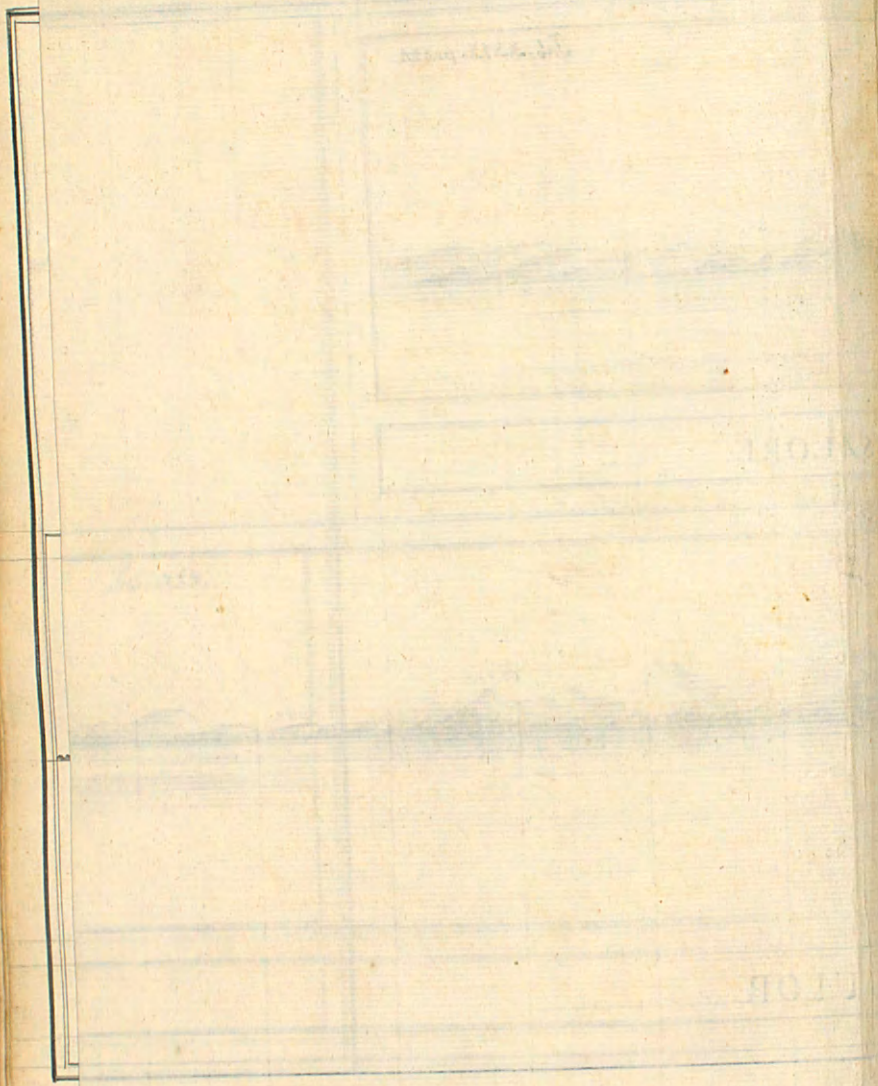

Fisk, hwaraf stort antal sags kring Skeppet, synnerligen Häringar, Delfi-
ner, Bocker, och flere. När wi hela eftermiddagen fortsatt war led jämns
en Skogrik Strand, anckrade wi omsider emot afftonen utan före Mau-
gati eller Molacki, en annan liten fyrkantig Stenskantz i honun-
gens af Canara Land, afwen belägen wid enaf de små floder daraf
denne kust genomströmmas. Uttom 2 eller 3 man som hafwa opsigt på
några små obrukbare Canoner, oppehålla sig här några få Portugisi-
ske och Canarenisshe Christne, hwilcke uti en gammal förfallen hyre-
sija åhöra mesan, som deras egne inföddte munckar dem förelåsa. Den-
na och dylicka flera ställen äro alt för enshige och magre hemwist för Europei-
ske papistiske Missionairer, för hwilcka massadelen fattigdom löfftet i
stället, behöfwer rätt så wål dispensations, som fastetiden för katholske sjöman.

Den 12te Mars anckrade wi på Mangelors redd kl: 12 om middagen,
i mindre glade öfwer en tyckelig resa, än det efterlängtade teign, som hwar och
en förmodade efter så mychet utstandet omak få njuta.

11dra Capitlet.

Beskrifning på Mangelor.

Mangelor, den sydligaste och bäste Sjöstad på kusten af Canara, är
belägen i 12° 45' Nord Latitudo wid sammanlappet af 2ne floder, som 5
till 6 mihl nord om Mallabarske gränsen genom ett enda gemensamt
utlöp förena sig med hafwet. Sedan på 2ne skiltte ställen af Gae-
tiske bärgen de tagit sitt opphof, och genomstrukit hela bredden af Cana-
ra, följa de jämt med kusten så länge, tills de här stöta tillhopa nä-
stan i en gerade linea, kommande den ena ifrån Nord och den andra
ifrån Sydost. De äro tämmeligen rena och djupa, och deras bredd
som kan wara 2 till 300 famnar, alldeles lika och lätet skillnadig
ifrån bredden af utlöppet. Sjelfwa Landsfreket som går emellan
floderne och Sjön, är i begynnelsen mychet smalt; dock den delen som
sträcker sig nord om öpningen, är så alldeles betäckt med skog, at den ej alenast

betager alt sigte af staden och staden ifrån redden, utan äfven i den stormiga årstiden tjänar den sednare med de små fartyg som därstädes ligga, för ett skygg emot sydwäst winden; däremot den södre redden finnes alldeles bar, och lämnar ett klart sigte af hela stadslandet innanföre. Kusten som ifrån kringdrager sjön i en bugt, skulle förmena en lämplig god hamn, men en sandbanck som utsträcker sig ifrån denne sidstnämnde redde, hwarpå sjön ständigt bryter, och som i springtider högst har emellan 8 och 12 fot watten, hindrar äfven lagom stora skepp at komma så nära så de kunna hafwa skygg af landet, och därföre är man nödgad at ankra en full tiofierdedels swensk mihl därifrån i 10 à 12 fäm. midder grund, öpen för alla winder och de ledsamma stingringar och stampningar, som den wanliga starka sjögången förorsakar. Man hafwer här lika som längs hela kusten nedföre ingen ordentelig eller hänbar ebb och flod, men inuti rineren gå både delarne nog starkt, fast så oordenteligen, at en sällan kan rätt weta hurn länge nägondera warar. Ebbstadeln stiger watnet förmiddagen, och afftager emot qwällen, hwilcket de fartyg som willa passera barken at gå in eller ut ifrån staden måste i agttaga. Den största swarigheten är i sielfwa öpningen, hwareft strömen går så starkt och skiftande at nästan omöjligit är at passera ut, utan om marmarne då man har hjelp af landwind, däremot sjowinden hela dagen hjelper dem som årna sig in.

Så snart man kommer innanföre denne öpningen at ranstet, blifwer en först Changelor warse på östra sidan af staden och lika som emellan on hop högra träd innesluten. Den gamla branta marken tillåter ingen synnerlig bredd, så at den allenast intager ett smalt streck af ungefär en Engelsk mihls längd utmed åbrädden, hwilcken sednare med en liten stenmur till en del är förwarad, at hindra watnet at utskära något af landet. Om en skall tillägga denne orten namn af stad, så må läsaren föreställa sig den som en af sämsta sorten eller likare en usel bondeby: i högre jämnförelse kan intet komma, en samling af elända lor och barnbr kojor täckte med gamla lämningar af sönderrigna takspannor och spalmlöf, utan ordning och symetrie opreste. Denna ringheten som wisar sig i yttre anseendet af deras byggnader, opptäcker äfwen i deras inre tillstånd, som i alla delar swarar däremot. Man finner där ej det ringaste som kan komma

under namn af meubler. Öpningar för fönster äro aftren som ingången tapetserade med bambu mattor: golfven bestå af rena myllan, och en murad sten tafwe täckt med blad och löf, tjänar så wäl för Säng som Sittieställe. Dylike sten och mullbänkar räcker en ofta utom dörr- och waggarne af alle hus, och äfwen nedanom löng stammarne af mycket stora och skuggrika träd, twifwelsutan i samma affende inrättade, efterson climatets stränga hetta intet gärna tillåter nagon swala eller röhg somn innom tapetserade rum. Denne byggnad ägor merendels en med jordwallar omgifwen gård, som lika med staden finnas fullsatte af hwarjehanda grona träd, förestallande så många Trädgardar, och meddela Inwanarne en stor del af de nöjen som göra Landtlefnaden så behagelig. De brunnar, som nästa wid hwart hus äro grafwe, kunna ej kallas så beqwämerlige för sitt goda watten, som de fast mera äro eumgängelige i affeende på det som ur floden tages, hwilcket sällan är fritt från sälta. I många hus finner man at utom en stor bodar hwari dageligen lifsmedel sällias, däremot 2 à 3 wida platser eller Bazaars, emot alt Indianiskt bruk, stadigt räkas komme. En enda gata går längs hela staden, hwilcken åtskillige små granäter afskära som alle leda till den närliggande landsbygden. Ehuruwäl ortens beskaffenhet gör dessas upgang besmärlig, och på några därföre äro inurade ej grafwe trappsteg, så meddela ända de sidorne planterade Alleer af stora träd så mycken fagnad för ögonen, at en knapt märcker denne swarigheten.

Såsom Inwanarne bestå ringa förmanner på sig sielfwe i deras egne rum, så hålla ända religionen i det målet funnit bättre underhåld. Ehuruwäl här i Changelor på en kant ett helt quarter, opfyldt af deras Afguda hus eller Pagoder, dem så wäl Öfwerheten som Gemene man, lika widskeppelige med intet ringa möda och kostnad låtit oprätta. De äro alle af tegell nätt byggde, wäl indelte, och beqwämt tillredde inuti. Sielfwe Afgudarnas Egne rum tillåtes ej gärna ingången uti för obekante främlingar; dock af de andre inrättningar kan wäl slutas: at ett folck så bekant för widskeppelse som desse, och hos hwilcke den seden at hustrurne skulle bränna sig med sine döde män, först sages opkommit, intet lärer sparat något af sådant, som kan hållas sant och prydnad, för en sak som de anse af så högt wärde. En nalkande

satt, som sysselsatte alle Brammine med sine bilders pussande och målande, gaf sig likwal tillfälle at se en del af dem som woro uttagne: de flaskas fattlika ock wanskapade skapnader räkas merendels i alla resebeskrifningar, och hwad canarensiske favorit synden säger de Rott beträffar, till hwars högtidelige ähre bewisande nu hwars och en tid war optagen, så föreställer den ena så owarbar gestalt i sig sielf, och till ens häpnad åkallas på ett så scandaleust wis, at läsaren hwarfwelsutan lärer bifalla mig, det jag dömer enfaldan sysselsättelse intet wärd dess opmärksamhet. Utan för hwar Pagod räkades likaledes desse machinier med 4. hiul, som i relationerne allmänt kallas wagnar, men snarare hörna ett altare om 6 till 10 alnars högd, med stricken utarbetade listor, hwarpå de nas bilder föras i procession. Jag kunde wid deras åskådande ej utan swedje påminna mig hwad jag last om detta folckets stora förblindelse, som räkna det för ett prof af sin ifwer, at med upsåt låta desse wagnar sönderkrossa sine lemmar, i hoppa at därigenom förwärfwa ett sällare hus; och nyttie wid aftencken därå, at de blinde hedningar undergå långt större swårigheter för at tilwärcka sitt egit förtapp, än en christen förbindes at lida till sin salighets winnande!

Portugiserne som fordom warit radande herrar öfwer denne orten, hafwa misskränckt sin myndighet innom ett med stenmur omgifwit factorie på en kulle intet nedom staden, och just mitt för öpningen af floden belägit, så det af alla förbifarande kan ses. Uthom några hus för betiäningen dagskades hafwa de en kyrcka, wera at oppehålla, en hop munckar uti, än för de infödde christnas och Proselyters bruk opbygd. De före, som äfwen så wäl i Indien som i Europa funnit medel at öfwerswämma och och betunga landet med öfwerflöd af lättingar och till största hopen owettige lemmar, hafwa här uti Mangelor i synnerhet förwärfwat sigen character, förnämsta för Portugiserne, churu owetskeppelige de annars äro, gordt dem föragtade. Jag räkade några af dem, då den wanlige afstudan at lära något och inhämta kundskap om ortens beskaffenhet, förmådde mig at söka deras bekantskap; men olyckan war, det jag intet förstod deras tungomål, och ongrådt all den möda jag gorde mig, at på andre språk förklara min mening, kunde det ej hindra mig ifrån, at med misnöje skiljas wid ett slägte, som jag ej utan orsak kun-

de Skiuta, med Klimatets ombytande afwen ökt okunnogheten.

Sjelfwa Mangelor är öpen, ägande på intet sätt något förswar, ty fastän på södra kanten finnes en liten låg mur, på några ställen dubbel med skottgluggar och graf omkring: så är den ändå för ringa och oansenlig, för att wara ett warn, och troligen mera inrättad som ett Skiöngsell. De twenne Skantzar som Syntes på höger af öpningen för floderne, tiderwga eller intet till ortens warjande, emedan de ligga för langt af, och tjena allenast at bewara den södre floder, wid hwilcken de omsie sidor finnas anlagde. Denna ringa wardnad för en ort utropad för rik, och af förmögne handlande bebodd, har åtskillige ganger oppfordt begärelsen hos en och annan af de kringstrefwande fribytare. År 1695. kommo Algierer Araberne med en flotta och plundrade samt brände denna staden jämte hela kusten. Emanuel Angria tänckte äfwen år 1720. at göra det samma, men räkade i omöjelig tid, just när Rayan hade en del af sin förre tillhopa, så han med förlust blef afdrefwen. Hans son Sultadgi passade tillfälle på lagenheten, och under ett krysstag längs kusten landade 1749: i December, plundrade efter behag, så at en del mente dess roff stigit till 60: ä 100: tusend rupeer. Portugiserne, anlingen at undwika all anledning till fredsbrott med Angria, eller ock så af räddhåga, hwilo till Skogs ifrån sitt factorie, fastän de tidigare kunnat gordt motstånd, och måste låta sig behaga at dela Innanarnes öde. Efter detta hafwa de förnämste handlande blefwit så rasonnable, at de tillsammans all sin redbara egendom opsatt i landet, dristande ej behålla det ringaste hos sig, af fruktan at så snart Angria af sine härwarande Spejare fått tidning om deras recruterande, ater skall komma och förfasa dem däraf. Rayan som ock så twifwelsutan anser denne platsen af för stor wighet för sig, för at tillåta den med dess handel alldeles runneras, har på en höjd emellan staden och Portugiuske factoriet latit anlägga en lämmelig bra fästning i fyrkant, med en rundel i hwart hörn, och en widlyftig mur nedanföre, som på

hwar sida äger fyra dylika bastioner, hafwande detta werkets med sadan skyndsamhet blifwit gradfwist, at det år 1751 i Martio mäst war fardigt och hade at skillige 6 och 6-pundige Canoner opdragne pa sina murar.

III:de Capitlet.

Widarecom Mangelor, dess Inwanare och Kusten af Canara.

Jag har intet warit sa langt ifrankring Mangelor, at jag kan nagot saga om Landets innerste beskaffenhet; men den tracten som narmast ligger, och jag sedt, är intet obehagelig. En sammanhangande tract af trad, hwars grenar och löf aretiden da hade utfyrat med sa manga skallyaktige fargor, fullandade den fornöyelsen, som en behagelig skugge emot Solstralarnes hette forst oppnackt. Jag fant dese af sa manga sarskilte och for mig obekante slag, at jag bara lämnar en ofullkomlig forteckning, nar jag namner Pi: fang, Mangos, Betel, Areca, Papai, Lemkis, och Corostrad. Af denne sednaste sorten rakas storsta öfwerflodet, aldenstund de meddela Inwanarne mässa nyttan, hwilcha dageligen darutaf tappa Zuri till sin drick och derigenom forfatta wäxten af frugten, i hwars stalle man gemenligen for under grenarne opphängde Calebasser at mottaga den utrinnande saften som hwar morgon ifran tömas. Den omnighet här afwenteles fanns afen annan sort frugt, som Europeerne namna Cashu äpplen, hwilcha jag intet tillfallene sedt, gaf mig anledning at efterforska tradet den wäxte pa. Det är ansenligen stort och högt med mychet wida grenar och wällugnande blad, som runda sig emot ytterste andan; men at stjälken ga spetsade. Blommorne som langesedan woro forbi, berattades wara i omnighet tillsammans och nästan som i en krona. Frugten liknar mäst ett apple, endast nagot mera aflang, till fargen röd och gul. Inre höljet är swampigt, segt och tradigt, innehallande en sorts adstringerande saft, som intet smakar illa i begynnelsen, men sedan lämnar en bitande eftersmak pa tungan och förorsakar halsbränna. Det förtäckades at om nagon droppa haraf

kommer ifrå linne- eller bomulls tyg; skall den förorsaka rostfläckar, som ej ga ut innan trådet blommar; men sådant kan jag ej af erfarenhet bejaka. Jag har också hördt det uti West Indien, där denne frugt skall vara allmän, af samma saft ett slag ej illa smakande vin skall tillagas; dock bästa nyttan man kan göra af frugten är i mat, hvari genom stekning ej kokning jämte litet salter till, den skarpa smaken merendels går af. Det artigaste med denne Växten frugten tyckes vara, at den på en gång bär 2: slags frugt: ty emellan öfre delen af appelet och skalchen, sitter en tumls lång askgrå böna, hwilcken innehåller en hwit kärna, af smak med kastanjer sedan dess inre gulaktige hinna aftagen blifwit. Man måste noga agta at intet bita i bonan, när man will hafwa ut kärnan, ty det yttre skalet är segt och så bittert och brännande, at om en ej strax hwattar mun ängsten, rinna blåsor opp på de ställen som den i skalet warande oljan vidrört. Samma olja skall vara starkt laxerande när den med andre medicamenter opblandas som dampa dess hetta, och äfven wara tjänlig at lägga på får, blifwande skinnet swart därpå den kommit. Trädet i sig sielf är hårdt, och som häge stammar så tjocke, at jag sedt 2 alnars breda lador därutur hålkade.

Marcken är öfweralt röd, hwilcken färg alle bygnader och murar som äro däraf gorde, bibehålla. Den synes allenast wara ett fint torl stoft; men synes ända mera frugtbärande, än någon annan jordart härpå tracten; utom hwarjehanda goorna trädgårds saker som däruti wäl trifwas är den förträffelig för ris, som på åtskillige ställen i Canara mognar och skares 3ne gånger om året. Häraf kommer den ömnighet på denne wara, som gordt Mangelor så kunnig, emedan årligen dadan hämtas hela 100 far. lygen därmed lastade. Portugiserne hafwa endast sitt factorie bibehållet för den andan, efter alt underhåld för inwanarne i hon måste tagas hädan: och Hollendske besättningarne på Mallabar, skulle utan Canarensiske riset snälla i hjal. Jag måste ej glöma at märcka, det riset som hädan tages är twåfaldigt, hwaraf den sämre sorten kallas swart ris, men borde snarare heta rödt, efter det bibehåller den röde färgen, sedan yttre skalet är fränskilt och afstötat.

Näst Riset är förnämste ämnet för Mangelors handel, Sandalträ
en wahra mycket efterfragad ibland alle hedningar i Asien och synnerl. Chine-
serne, hwilcha däraf tillwerka parfumer och rökwärck i sine pagoder. Detta
Trädet som wäxer i Canara, nordre delen af Mallabar, och på ön Timor
Öster om Java, består af 2ne Sorter, hwaraf den sämste Bedron af Franz-
serne nämnd, producteras 3 till 4 dagsresor ifrån Mangelor, till hwilcken
ort den på stoden nedföres. Det är ganska tungt, så det sjuncker i watten.
Wärdet räknas efter fin- och tätheten, och ju mindre qwistar finnas dästo
bättre är det, hwarföre det äfwen afbingges i lika stycken af hallfannan-
alns längd, af hwilcha den yttre barken hugges ej skalas. Partna, som
är bästa slagets namn, skäres finare, och mera gulaktigt än den grofre, samt
i priset wärderat 6 till 12 pot bättre, fast Chineserne tyckas ej anse den-
ne skildnad så mycket, som på kusten. Medelmåttigt tiocke stycken äro
bäst: owanligit store hållas sällsynte, och räknas owärderlige när he-
la bilder däraf kunna utarbetas. De små Rajas op i Landet,
skola en del bestå sine rum med funna Sandalplanckor, och förnögne Chine-
siske Mandarner sägas äfwen bruka det samma, finnande ett stort be-
hag i dess lugt, som är så stark at den angriper hufwudet på en, som ej
därwid är wan. Portugiserne hämta hedan ansenlige partier därifrån
och de Franske, jämte Engelske hålla här sine commissionairer till dess
upköpande, så at skogen hwarest det fås, intet hinner så fort wäxa till,
som den uthugges, och därföre har jag hördt berättas af trowärdigt
folck, som warit på platzen, at genom desse sidste arens consumtion
minskningen blifwit så skenbarlig, at så härmed länge förfarer, lärer
troligen framdeles denne wara blifwa äfwen så sällsynt i Canara och Mal-
labar, som den är eftersmerad på andre orter i Indien.

Jag såg i Mangelor så oscar och kor; öfwerflöd af bufflar; men in-
ga får. Höns och dylik fjäderfänad war ingen brist på, ej heller på korpar och an-
dre roffåglar som sökte till hus waggarne; men hwad andre nyttige foglar
här fanns, war wisst ondt för kort, för at hinna anmärcka.

Hela kusten är fisknik. Flundror, Makrill, Tungor, Racker, kawaller, krabber, och kattfisk woro de förnämste som förekommo.

Större delen af Inwånarne äro åfwen som Rajan Self hedningar: de Ifrige som skola wara Mahometaner lefwa i undertrijck. Deras dragt korner öfwereens med den i Surat brukeliga, allenast däruti skild, at mästa hopen hållare går barhufwad ej brukar små Calotter åh at beswara hufwudet med de swåra och tunga Turbanterne. Mallabarerne som ibland dem wistas, hafwa i färgen af sin hy mera på swart, klåda sig som Javanerne, och knyta hoktill op sitt långa swarta hår. Den i Indien gängse seden at tugga Betel, gör hår i ocesis och skämmer alle Inwånarnes tänder. Deras Qwinkon efterfölljer åfwen som manfolcken, i klädebonad Guzuratiske qwinfolckens moder. Ett ansenligit följe af dem gör profession af dantsande, i hwars bedrifwande Landsens Folck finna stort nöje. Jag wet ej hwad förwänd smak först hafwat hos de Europeer som af början satt folcket i Omgelor i den tanckan at deras tjänst wore behageleg för alle Europeer; ty så snart några hitkomma, introduceras desse som ett nantigit och dem anständigt tidfördrif; fast jag skulle tycka, at deras föga battre än wanskapeliga gestalt, owårdeliga åtbörder, och litet ärbara caresser, snarare skulle hos sedliga främlingar opwäcka afsky, än sensibelt nöje.

Utom Omgelor ligga längs kusten åtskillige andre hamnar, som mästadelen äga den förman, at hafwa när intill segelbare floder. Detta landstreket som i allmänhet kallas Canara, nämnes af somlige också Trilimar, och konungariket Chatterio, och wirnestades emellan Gaetiske bärgen och hafwet, börjande på Nordkanten wid floden Merzil, där Rajans af Sundah länder slutas, och räcker söder at till Mallabar, som tager sin början wid Deculiy, litet ofwanföre Dely eller Dilla Barg. Hela dess längd kan ungefär wara 25 till 26: Sw: mihl, och bredden - - Såsom en del af Decan har det fordom lydt under samma rike och warit det skattskyldigt; men när Mogoll bemägtigade sig landet, måste Canara

afven följa dess exempel. Charakterne hwilcke nu mera häromkring fastsätt äro hafwa ingen widare andring åstadkommit, än at utom de gamle de skaffat detta Landet nya Herrar af sin egen trosbekännelse. Rajan som här härskar är enwäldig, hållande egenteligen sitt säte tre dagesresor ifrån Changeler inåt Landet i Bidinure, det somlige wända till Baydor, och Fransoserne kalla Bednur. Det sägas at Grundlember fordom afwexlades företrädt regementet, och at då hwarken hennes man eller söner fingo befalla sig därmed; men denna seden hördes nu mera intet utaf.

Landsens fruktbarhet är orsak till den myckenhet af Inwånare där hyses, och indrager Rajan årligen en inkomst af 1800000. Pagoder, hwaraf en tiondedel går till Skatt at Mogoll, och Charakterne at de ej skola plundra landet, ⅓ del anwändes på dess Haers och Täfningars underhåll, och resten sparas till påträngande omständigheter fodra några utgifter. Alle dess undersåtare lägga sig på krigswäsende, så at han utom många Europeiske rymningar kan opbringa en armee om 20000: man, hwilcke han gemenligen brukar emot sine ströfwande grannar och Syrier: Mallabarerna. Tåsan dessa twå Nationer bo hwarannan så nära, så finnes ändå förskildnad i lefnadssätt emellan, för at mål kunna sämjas. Canarienserne hafwa ej allenast sitt särskilte Språk och bokstäfwer, utan äfwen, ånskönt store Afgudadyrkare, fråga litet efter den grantaga skildnad i Slägter, som Mallabarerne så noga agta. De föra också en längt ömmigare lefnad, och dängenom opreta de mindre mål mellan Mallabarer, at genom ständiga infall och ströfningar söka dela med sina rika grannar: och ehuruwäl en jordwall berättas wara opprättad på gränsen förwarad af Soldater, så kan sådant intet hindra dem ifrån det de en gång kommit i smaken utaf.

Wid Portugicernas första ankomst till Indien, war denne kust i Syrien uttalt för deras magt. Changelor plundrade de först då Lopez de Sampaio war Vice kung i Goa, och jedermera bortlogo så mål dere, som alle andre hamnar i Canara. Dess Inwånare måste också utstå hwarjehanda oförrätter och beskymningar, och i Syrienstet fingo de Canarienser som bodde i Goa och närade sig med köpder och handel, icke ens frihet at bruka Strumpor, hwilchet jemte andra dylika inpalter, opstånde hos dem ett sådant hat emot sine ofta

sig Herrar, at då de samme med Hollendarne räkade i krig, utdrefvo de alle som hade namn af och förbindelse med några Portugiser. Den påföljande freden emellan de trne täflande Nationer tillät tyckvärt Canarienserne ej at länge fröjda sig öfver sin hämnd; ty Portugiserne trängde Rajan med sin magt så starkt och rubbade handelen så oupphörligen, så han var glad at få dem igen till vänner, åtskjutande i förlikning återfallandet af Barselor och Mangelor, som dessse i brist af magt tyckvärt ej kunde bibehalla. Nu förtiden göra de liten figur i denne sednare orten, och endast nödvändigheten twingar dem at underhalla det lilla wälde de har hafwa.

Rajan håller ingen sjömagt i Mangelor, intet eller göra dess inbyggare, hafwande långe sjöresor, så at därföre alla deras fartyg äro små, och mäst wanliga hallvratter. Canoer nyttja de också som andre strandare; när stocken är hölkad förs den med bräder å sidorne, som fastsys, och ett platt tag läggas emanföre emot sjöringarne q: råten at tappa derur.

De i Mangelor brukelige och gängse myntsorter äro: Fanah, q: Faranas ett guldmynt något större än en Rysk copek med några Canarenisiske Characterer på både sidor; gullet som är i dem har nog tillsats af silfver, och föres af de handlande hit.

En Pagoda, äfven ett guldmynt, har 16 sådane fanah; dock när man wäger dem finnas 9 fanaher i tyngd swara emot en Pagoda, så tillsatsen af silfver finnes 7/16. 100: pagoder gör 106: à 108: Surat rupeer.

En Pagoda har 16 Fanah. En Fanah = 18 Bisch eller Tarr af koppar i små fyrkantige bitar skagre. En Tarr har 4 Buscherks. Doch observeras det på Bazarn en fanah faller och stiger från 16 à 17½ högst 18 Tarr.

I nejt är en Candi 560, Engelska lb:

Alla de främmande som hitkomma betala ingen tull; men landsens köpmän som sälja eller köpa några varor, årlägga till Rajan en viss tracta.

IV:de Capitlet.

Om Cananor.

Ifrån Mangelor fortsattes resan widare till Cananor den 17 Maij med en så favorable sjöwind af NW: at wi följande morgonen kl: 9: anckrade uhan-

före sidstnämnde plats. Allt landet emellan dessa tvenne orter är fulltvuxet af
träd och lågt vid stranden, men innanföre uppfyllt med ansenliga berg och me-
rendels gröna höjder, som vid roten horizont sällan anriars synas, än i
Solenes op och nedergång. Dilla eller Dely, hwilchet wi passerade titet ofwan-
före Cananor, består af ett helt högt berg delat i 2ne spetsar, och belägit på en
i sjön utgående udde med en flod på ömse sidor, hwilchet kan ses på mycket
lång distance, och tjänar för en god landkänning. Variation befants därwid
2:ne grader, NW:t, så man kan se hurn ansenlig skildnaden är sedan år 1620, när
Commendeur Beaulieu observerade den på samma ställe till 15:15 NW:t —

Om Cananor wet jag föga mera at säga, än hwad som ifrån Skeppet
kunde i agttagas, emedan under wart dröjsmål af 24 timmar däritanföre,
ganska få fingo frihet at komma i land.

Dess redd synes intet at wara en af de bästa alldenstund den är så öpen:
dock små farkyg och båtar kunna ligga i godt skygg innom en bay, som på
södra sidan går tämmeligen djupt in. Hollendarnes kastell ligger ett par mous-
quet skott ifrån sjöstranden, men skall på inre sidan stöta helt nära till wiken.
Det är byggt af graften i en fyrkant med djup graf omkring, och på alt wis snygt
och nätt underhållit. En kopman, några betjänter och 30 till 40 Soldater
till guarnison bo däruthades eller utomkring, men något ofwanföre lefwa några
få Challabarer ej infödingar i sine wanlige kojor. En dubbel Allee af Cocos träd
ifrån stranden intill skantzen förtager till en del prospectet däraf; dock ej så alldeles,
at man ju kan skönja inrättningen och Situation, som denne ritning wisar — Tab:

Denne Skantzen som Portugisernes General Almeyda byggt, är det för-
sta fäste denna Nation anlade i Indien, och när fordom omgifwen af en folk-
rik och ansenlig handelsstad som florerade intill år 1663, när Hollenske Almi-
ralen Rykloff van Goens intog den med Rajans tillhjälp. I följe af contractet
dem emellan blef staden då alldeles ruinerad, och endast fästningen bibehållen
och förbättrad, som nu är stark nog at försvara Magazinerne, och mera an
tillräckelig at opwäcka de infoddas afsky för Hollendarnes högdragenhet, som
sedan de mistat sine medtäflare, ej så mycket fråga efter at menagera dem,
som tillförene. År 1668 bödo ofwen Challabarerne till at öfwerrumpla fäste
rngen, under ett besök Konungen i Odda Raja afstade hans Gouverneuren,

Tab. XXXI. p. 337.

GANANOR

Tab. XXXII.

TELLICHERY.

MAHÉ

PROSPECT uttaf Engelsca Logen TELLICHERY och Französe Nybygget MAHÉ på MALLABAR.

A. Engelsca Logen med B. den derifrån belägde Kullen Mount Felicitary på ön C. Engelsca Kastellet Tellicher. D. Französe Skeppen Cadeli. E. St. Grands Calleis och F. Fort St. Georges på Konungens Torn. G. hafven den lägre Strandbon. G. Fort Louis på Mahé. H. Centr. Fort. I. Fort Dauphin. K. Lönsamfork. Obs. Uhom Cardemumme Bärgen, synes de andre som ren fahlom mycket skilda

sahn at nagondera af dem wisste däruttaf; men de misshyckades i anegreget, och blefwo af Rayan hårdt straffade.

Detta här nyndtom liggande landet, som åfwentyres kallas Canaror, är det nordligaste rike af Mallabar, och han som har öfwerwäldet däraf, kallas gemenligen Konung af Collastri, räckande dess wälde ifrån Decully till Tricole wid 13 à 14 swenska mihl längs kusten, Han håller inuti Landet stort hof, och kommer nu mera i mycket mindre fordna tider. Mahometanske Rayan som har sitt district hwarst ikring Canarors Skantz och inwid sjöstranden, samt höyskar öfwer de härrarande Mallabarske Mooren, bor i en byy ej långt ifrån samma fästning, och räder åfwen öfwer Lacca Dives, de nordligaste af Malldiwe öarne, som deras gamla Herre till honom afträdt i belöning för den hjelp honom en gång emot dess rebelliske undersåtare tilförsått wist. Han dependerar ifrån Collastri, och till en Skildnad från honom, efter somlige annars halla båda för Konungar af Canarer, nämnes gemenligen Etdda Rayar, som ett Slägtnamn för alla af samma ätt.

Uttaf Landsens producter sägas inga, och litet till förfriskning berättades på Landet så till fångs. Hollenderne hämta dädan Peppar, Sandal, Areca, Ärter, nagot färdemumma, Ris, Ingefära, Cassia lignea, Coculus Indis med mera, som de insamla i sine magaziner. Tobak som de planterat för eget bruk, tar sig bra.

Mahée den närmaste orten wi ännu gjort till, ligger Canarer så nära, at man på dess redd kan se en del däraf, och således behöfdes ej många timmars — segling innan wi däruttföre ancknade den 12: Mars. Wi salutterade kastellet och blefwo beswarade både ifrån Franska Skantzen i Mahée, åfwen så wäl som den Engelske i Tellicherry.

Vte Capitlet.

Beskrifning på Engelske Logen i Tellicherry.

Mallabarske stranderne bibehålla merendels lika anseende nedanföre Canarer, som ofwan om det samma, allenast med den Skildnaden, at emellan Tellicherry och Mahé utskillige bara Sandkullar och höyder något mera variera deras förra jämna gröna, ökande därigenom tråkheten af en utsigt, hwilcken alt för lika ob. jecter kanske skulle göra mindre förnöyande för ögonen.

Efter som jag fick tillfälle at först bese Tellicherry, och dess åfven liggan-
ra Nordligit än Mahée, will jag börja därmed.

Samma Nybygge, hwars rätta namn är Tilcery, ager hwarken
Bay, q: tjänlig redd, som kon skygga skeppp ifrån NW: monsun. Clip-
klippor med en skantz på den yttersta, afbrytа wal tilet de Nordlige
gorne; men kunna intet hindra en bränning, som alltid med sådan mo-
ter på stranden, at inge andre än landsens flatbottnade Carseer kunna lande.

De Franske woro förste ägarne häraf; ty som de sunno sine i Baliapat-
då kunnig marknadsplats Nord om Cananor:) oprättade peppar magasiner för
ne ach obequäme, beslöto de at öfwergifwa dem, och förmådde genom skarioh
ket at Onitri Printzen af Collastri, år 1670 personligen öfwerlämnade till N:
denne orten i stället som den tjänligaste i Sitt district, med förbehåll endast af öf
det. Fransoserne oagtat den oro som de ehringhiggande Mallabarer i början
mo, mråttade och befästade på denna nya platsen sine packhus efter lägenhet
brugande handelen i så godt stånd, at de år 1672 hade peppar nog till 2 fats 9
hwart fr: skt; men det i Europa med Hollendarne opkomne kriget, som i
de med så fördelagtige påfölgder, nödgades dem hårt därpå at öfwergifwa den, o
fästan de år 1682. å nyo oprättade Contoiret, blef det dock af ett hårt bestånd
at Compagniets deiadenee q: andre orsaker, satte dem ur stånd at bibehålla.

Strax efter dessas afgång begynte de Engelske på at draga sin peppar
till Tellicherry, och nöjde sig länge med de hus, och mycken de jordwallar som
Jesserne för Sitt bruk och förswar inrättat; tills omsider de funno orten
wigt för sig, för at lämna den längre så öppen, och därföre med stor kostnad
dentelig stenskantz på samma ställe, hwilcket likwäl en del af deras Eg
man klandra på, i anseende därtill at ej orten äger någon hamn.

I sig sjelf har Fortresen ingen tjenerlig styrka emot någon Europ
magt; dock at förswara magazinerne för Indianerne öfwerlopp, kan den anses
räckelig nog. Den är byggd på en opkastning 12 till 16 alnar perpendiculair
marken och ett musq: skott ifrån stranden, i figur af en aflång fyrkant, af
sten med goda bröstwärn om 5 fots tjocklek, och bastioner i alla hörn utom
sydwästra hwarest marken det ej tillåter. Den SO:e bastion har en
som ligger nog lägre än det andra wärket, däremot den NO:ligge

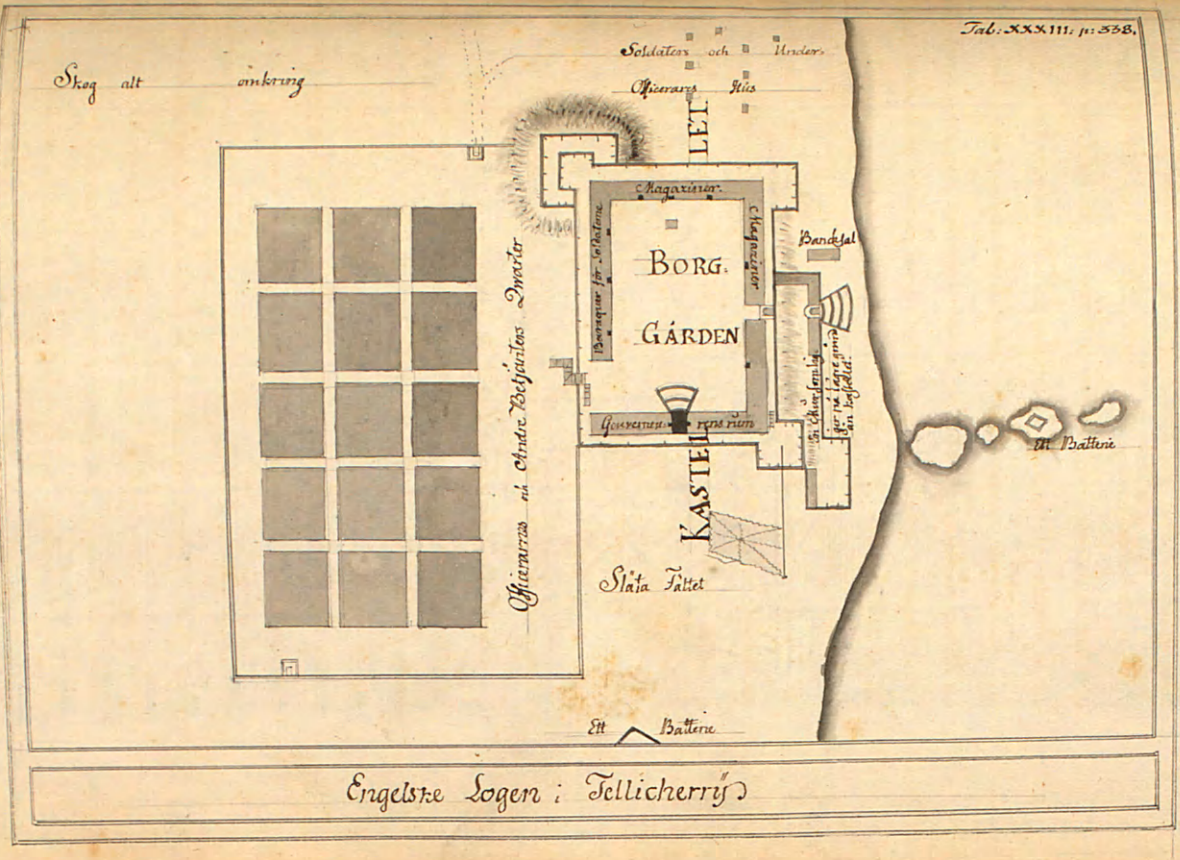
Skog alt omkring
Soldatens och Underofficerarens Hus
Officerarens Hus
Magazinier
Magazinier
Bandsal
BORG
GÅRDEN
Bastionen för Casematterne
Gouverneurens Residentium
Officerarens och Andre Betjänters Qwarter
KASTELL
Slåtta Fältet
Ett Batterie
Ett Batterie
Engelske Logen i Tellicherry

fästningen af ett litet batterie som ligger ett stycke ifrån. Ifrån den som vetter åt C:W. står Compagniets flagg, och en mörser, jämte 12 st: niopundige canoner, warande de stycken som finnas på de andre ställen af different calibre, dock blef sig inga större än dessa wore. Nedanför en del af fortressens östra sida, ligger åfwenledes en stenmur med stycken för at skjuta längs wattnet; doch emuru den icke som det andra är af liten styrka, underhålles likwäl alltsammans så snygt och nätt, at det wackra ansende, förnämligast at landsidan gifwer en högre tanckar om dess force, än den i sig sielfwar.

Den har twenne opgångar: en liten åt landsidan försedd med en hög trädtrappa som lättelgen kan rifwas ned, och den andre till sjön, hwareft man går opför en stor i en kasemat byggd stentrappa och igenom 2:ne hwälfda portar, innan en kommer in på borgården, som är nätt och ryntig, på 3:ne sidor omgifwen af Compagniets magazi:ner och togo de qwarter af sten om 2 wåningars höjd. På nordra sidan fronteras den af Gouverneurens hus, som har en wacker opgång af sten, är wäl indeld med höga rum och en stor sahl inuti, hwilcken rundt omkring är beklädd med gewär för ungefär 200: man. Nedgången därifrån före är rag bred, jämn, och öfwertäckt, liggande i lika höjd med salsgolfwet, så den brukas för ordinairt Spisrum, och ager man därifrån utsigt öfwer hela landet, så långt som skog och backar ej inskränckа horizonten.

Gouverneuren med sine domestiker och den wanliga wagten, ligger ständigt innom fästen och tager alla qwällar klog. Nyckarne till sig, då portarne tillslutas. Före en man som förestår detta ämbete, och därjämte äger ett sinnelag, det där kan nöja sig med ett mått tåligt sällskap, finnas så nogen, hwilcka här ej må arnas. En tacker och omsorg tafel, fri utsigt, wacker prospect, snygg wäning, och det som Molliere i sin tid så högt wärderade, frihet för öfwerlopp af förhatelige besök, njutas i öfwerflod innom fästningen; Så snart en åter wänder sig utom möter ett wälbelägit landskap öfwerspridt med en tack grönska, genomskurit af små susande backar, och fyllt af en ömnighet träd, hwars löf under det de tjena mångfaldiga qwittrande foglar till hemwist, med en smalekande sång afhålla solens hetta, som alt tillhopa söker likasom at bidraga at kunna bortdrifwa alla swärmodiga tanckar, opresande i stället den inwärtes glättighet, som intet annat, än desse omängde Naturens behagligheter kunna opstånde. Och om ärkebiskopen ärkebiskopen må äga något rum hos den, som i qwannämnde stycq finner sitt största nöje, så kan af en Privat knapt högre åstundas, än den wördnad, tillit, och undergifwenhet, hwilcken alla, så wäl af egna landsmän, som de tillhörande Insulaningar, ständigt låta skönja emot sin gemensamma öfwerman.

Uthom Gouverneuren eller The Chief, hwars Gouvernemente näst intill Bombay är det förnämsta i ordningen på denne sidan om Capo Comorin, hållen för Rajecorns dessuan. de och honom till hjelp, En Second, 2 Conselleror, och 2 till 3 Skrifware, hwilke utom sin lön aflompagnet, nyta alla förmodenheter.

Guarnison i fortressen och dess tillhörige Skantzar, skall bestå af tri Compagnier, af minstodne finnas här så många Officerare, hwaraf den ena Capitainen äger upsigt och commando öfwer det som angår militaire saker och fortificationens underhåld, dock under Chefens öfwerbefäl. Jag säg ej öfwer 100. Soldater tillhopa, mästa delen jämte sine underofficerare, Portugiser, Mallebarer, och Syskar, som woro så litet Engelske i sine seder, at de ej förstodo Språket en gång, hwarföre den Indianiske Portugisiskan brukades i stället. Detta tungomålet har blifwit för Engelsmännerne sjelfwe owumgängeligt hafwades, emedan deras hushållerskor ej förstå annat, och dessmedelst kommit så i gång, at en del, och besynnerligen fruntimbren tala det bättre än modersmålet, och deras barn lära detta förr än Engelskan.

Uti sedan för Östra sidan af Forten, ligger en widlyftig och i wisse quarter middelmåttig, som en del kalla Stad, hwaruti alla Officerare och de till factoriet hörande betjänter hafwa sine hus af sten bygde, hwitkalkade och täckte med palmlöf; dock för största parten inuti wäl meublerade. En ringmur af stenar rundt omkring med twenne portar som af Soldater bewakas, och efter en wiss tid så ej passeras. Alla Soldaterna, några Portugiser, och de Mallabarer som tjena under Compagniets protection, äga sine hörjor därutanför, warande de flåste af de sistnämnde Christne, som hafwanan Engelsk mycket därifrån på on Dremepatam hafwa en till utseendet ej fult lyckta, som af deras swarta nunnekar förestås.

I början när Engelska Compagnet inrättade sitt factorie här städes, förbundo de sig utom 2½ % tull för warorne, at årligen årlägga en liten taxa för hwart skepp som där afstadade, hwilcken rättighet Printzen af Collastri bestod åt en wid hofwarande Mayor som bodde här nära intill. Denne afgiften, hwilcken i sig sjelf war af ringa wärde, indrog en af Gouverneurerne år 1703. antingen för egen räkning, eller at wisa mer än wanlig trohet och hushållning, utan at besinna det han därigenom bortlog ifrån den fattige Indianern all hwad han hade at lefwa af. Som hans föreställningar härom hos Gouverneuren ej wille hjelpa, och han förmärkte det med godo intet stod at uträtta, twang honom nöden omsi-

dan at med wald söka redres, och genom sine wänners och underhafwandes bistånd, tingte saken så wida, at de Engelske öfwer 20: år måste lefwa i största oro och fara för deras ströfwande; hälls omsider Engelsmennen, ledsne wid de många kostnader woro glade att med Compagniets skada så oppgöra en sak, som en stidig framfarenhet gordt mera dryg, än en mangdubbelt större afgift.

För denne orsaken har Compagniet till at undwika alla framdeles disputer, (ehuruwäl ända efterwar afgard fjordes om att nyte Tuller maa landsens inwanare:) nu mera förmårkat sig till egendom en heltrad, som sträcker sigh: Engelska mihl i längden utmed stranden, till räknandes ifrån floden Codeli till deras skantz Moolan, som skiljer dem ifrån Makees district, och ett ansenligit stycke in at landet, hwilcken de omgifwit med 8 eller 10: sten- och mutt-skantzar som bewagtas, dels med det Europeiska folcket, dels med Nayrer, ett slagte som jag i klädnad (: utom deras wapn som är sabel och skold:) och anseende, ifrån de andre inföddingar ej fant skiljagtige; men hwilcka för sin framfusenhet och trohet mychet spalitas och wäl betalas af de Engelske. Alla dessa skantzar, är Compagniet nödgad at underhålla, som ej kan ske utan stor kostnad, endast för sin peppar och Cardemumme handell; ty ehuruwäl de hafwa oprättade accorder med de kringom boende små Rajas om hela deras arrack, och därföre altid förskjuta penningar förut, (: emot nesse Sakre Banjaners cautions:) så willa desse tidtwäl ofta ej hålla stånd eller stå wid sine ord, utan de se sig tillfälle at undwika, och måste därföre ibland twingas med wald at frambringa sina waror. Lika afseende har ock på Dremepatam, som ligger i floden Codeli, för 10 eller 12 år blifwit anordnad och förseld med 2 à 3 skantzar, som hindra alla origgade fartyg at passera, och nödga dem bringa sin ladning till factoriet, om den finnes bästa af några de nämnde slag. Denne flod är segelbar längt opp i landet, och på ömse sidor om en emot utlappet ungefär ½ Engl: mihl bred, warande wid öpningen full af klippor, at inga andre än små fartyg kunna komma in, anskönt innanföre det är djupt nog för större. Dess lapp är ock mychet stridt; men passeras helt lätt af de små flate Canoerna, som altid i tillräckeligit antal ligga där färdige at öfwerföra dem som komma från factoriet, ej transportera Compagniets effecter. De närboende Mallabarer passa noga opp härmed, och berättas ingen annan afgift anlagga för detförwar de njuta, än at wid förefallande omständigheter göra sådane små

tjänster, hwilcka äfwen med den munterhet af dem förrättas, som tydligen gifwer till
känna lättheten af deras ok.

Sjelfwa ön Dremepatam, som ligger mitt i flodens öpning ungefär 1¼ En-
gelsk mihl nord om Fladens öpning, räknas 2: mihl lång, och består af en nog hög
land mark, som på Sluttningen emot floden står bewaxt med myckenhet träd
hwilcka likt en Amphitheatre resa sig öfwer hwarandra; men ofwan på den dalen
åt hafwet wekande merendels är bar. De Engelske hafwa i början tilat på
tänkt at göra sig någon nytta däraf, tills för några år en Capotaine Leucken
af Guarnison tillarrenderat sig ett stort stycke på Wästra kanten, hwaresst han
runtt omkring sitt hus anlagt de täckaste plantagier en will se. Jag skulle
tycka at en som wore alldeles indifferent för andre landtnöyen, näpeligen kun-
de förmå at halla ut emot all den täckhet som här på en gång wisse sig, åt mins-
stodne måste jag tillstå, at för min del blef jag alldeles intagen af den wackra
omättningen, och den blandning af hwarjehanda främmande träd och wäx-
ter, som jag tillförene ej så noga sedt se och här i mängd förekommo, hwilc-
ka spridde en så mycket större behaglighet, som man här ej fann sig instängd
innom de trånga gränsser de där göra all konst defective emot Naturens wida
fält, där ögonen hafwa frihet at wandra op och ned utan twång.

Bland de förnämsta wäxter i agt togos Areca trädet, som wäxer likt
Cocos med höga smala stammar, mycket räta, och i en gansha noga proportion aftagan-
de emot toppen; dess långa blad sitta öfwerst opp som i en krona warande tämli-
få till antalet, och innuder dem hänger frygten i en knyppa tillhopa hwardera om
ett lagom äpples q: mera, storlek. Så snart den mognar får den en gulgrön colour,
hwilken byter sig i brun då den länge sitter på. Sjelfwa Arecan gror inuti som
en kärna af storlek med en walnöt och till figur som ett muskat, och alt det ofriga
ulomkring sittande är ej annat än ett fingers tiockt trådigt skal lika med det som
omgifwer cocos kärnan. Mallabarske och i synnerhet Canarensiske arecan är
kunnig för sin storlek, och wäxer i den örtnighet på de kusterne, at stora partier
årligen däraf kunna exporteras. Den som handlar sådant måste anmärka at
här wancka 2ne sorter, den hwita och röda arecan: sidstne slaget räknas ofwan bä-
10: pCt bättre än den förra, och än ansenligare är skildnaden om nöttien äro gamle:

ty då gälla de gemenligen ifrån 16 till 20 rupier mindre på hwarlandi i Surat.
Anmärkn. Härföre detta observeras, at den hwita färska Cheean bör hafwa en hwit hinna eller öfwerdrag på bredaste ändan, och inuti sött som ett mus-kat; men äro båda sorterna gamla, finnes swart mögel och röta innerst i nöten, och den omrörde hinnan är förttorkad så den snäxet affaller. Annars hälles are-can i högre wärde, ju mindre den är.

Pepparen förkommer på en sort ranckor, hwars blad äro stora, afflån-ga, spetsiga, afsen anpper lögt och smak, samt nog grofwa. Den plantéras wid foten på höga träd, som Loces, Otreca, och Mangos, men sjelf wid en stags spalm-bar på orten Mottik nämnd, hwars blad och frugt intet tjänar till någon kun-nig nyttia och därföre afskäres, så ranckorne hafwa frihet at slingra sig ända opp, och draga i sig saften, hwilcken förfäkrades ansenligen stärka pepparen. Det berättades likaledes, at om pepparen får frihet at fästa sig om Lucostråd, meddelar den så stark smak till den Tarry som däraf tappas, at en swan får stark huswudwärk af dess dricande. Det blommar först i Maij, så jag hwar-ken fick se frugt eller blomma; dock sades den förra hänga i långa smala klasor lijka hwarandra som drifwor, och då den mognar förwandla sin grona färg först i röd, som Solhettan sedan byter i en swartaktig.

Caffé, som intet är landsens naturliga product, hade Förrendaren med stor möda och kostnad ankt. Bragt i så stor fullkomlighet, at han nu mera kunde af sin plantage kunna insamla ladning för ett Skepp. Fastän jorden är hårdhädes röd som i Mangelor, befinnes den likwäl ej alldeles så frugtbar, emedan denär mera sandblandad, dock emellertid mycket tjänlig för denna wäxt. Den wäxer i buskar af en mans höyd mer eller mindre, hwilcha på 3de året sedan de blifwit planterade, bära frugt, hafwande spetsiga blad, och hwita blommor med blad som likna jasminroser. Frugten ser rund ut som små bär, hwars skal i begynnelsen synas rödhwita, men genom torkan förwandlas i en djup mörk-brun färg. När detta skalet afdrages, sitta twå askfärgade bönor inuti som wända flata sidorne emot hwarandre, dock så at en tunn mellansittan-de hinna skiljer dem. Bönorne äro twa stora, äga en god smak och förfäkra-de Gouverneuren Mr. Dorrel som gjordt åtskillige försök därpå, at de woro i

godhet näst de Arabiske, och wida öfverga dem som wara på Maccareign, Java, och Sumatra. Det som gifwit Arrendatoren anledning till denna plantage har warit den tjeckliga förtgång, som försöket med samma träcet hafft i Cochin.

Marken kring Tellicherry är för högland at frambringa mycket ris, hwilket till factoriets behof därföre föres mäst ifrån Mangelor. Om de öfrige producter samt djur &c:a härom kring, gifwes nedanföre widare anledning at tala, såwen som om de här boende Mallabarer, hwilck i allt komma öfwerens med dem som wistas nära Malabar.

Peppar, Cardemumma, Areca, Sandal, Coir till tågwärcke, Cocculus Indi, och Dammer, äro de förnämste waror, som Engelsmännen skeppa hädan, hwy: utförde af förra året 2 à 3 skeppsladningar ärt:, så att de därföre wid mycket Contoiret i Calicut, som mödigt.

Uti wigt gå 100 Pdl på en Candi, och 20 Candi på en fandi, som gemenligen räknas om 560: Engelsk, dock räknas en Candi Cardemumma till 16 Ct. mindre.

En Fahnam har 16 ris; och en Surat ej: Bombay rupie 4 fahnam och 12 ris. En Pagoda räknas för 1½ Fahn: 12: ris, och en pister 10½ till 10¾ fahnam.

VI:te Capitlet.

Franska Nybygget i Mahee beskrifwes.

Två franska och wid lag 1½ swe: mihl söder om Tellicherry i Nord lat: 11:40, ligger wid en flod Franska nybygget Mahee, ej: som det af allmänheten nämnes och skrifwes: Mayce, och af de Engelske Mayhem, det nyaste och sidst inrättade Europeiske factorie på Mallabar; ty fast öfwer 30 år äro förlupne ifrån dess första inrättning, så kan knapt tredie delen af den tiden räknas för dess rätta ålder, som är sedan det kommit i tolerabelt stånd.

Franssoerne, som för obequämligheten af contoiret i Baliepatam, flyttade till Tellicherry, drogo sedan den äfwen den platsen war öfwergifwen all sin Mallabarske handel till Calicut, hwarest den för en god tid continuerade, under det Compagniets ringa credit och swaga tillstånd, ej tillåt at sluta widlyfftiga contracter; men som den starcka tillförsel af allahanda Naturer därstädes gorde waruma mera dyra, och commissionairerne äfwenledes wille sielfwa för egen räkning anwända något capital till sin förtel, accorderade de i Compagniets namn med Rajan ej: som han hallas Bajanore

som var om landet ikring Calaher, at wid den nämnde floden få lof bygga ett
hus för några fullmägtige, som de skulle ditsända at opphandla peppar a stand-
ens inwanare, som dem bewilljades. I början trefwos dessе wäl och hade tämme-
lig framgång och winst, tills dess de i Tellicherry narboende Engelsmän började
sätta afwund därföfwer, och genom penningar samt andremedel förmådde
Badjanor at opsäga dem all handel i sitt land, hwilket han till följe där-
af gaf dem med första tämma, om de ej ville blifwa massacrerade. De
Franske, som intet höllo rådligt at förföka om han war ordhållen, samlade
alla sina documenter, och drogo sig därmed till Calicut igen till sine Prin-
cipaler, som på inhämtad kundskap om sammanhanget, intet anat
hade än behjärta saken, och därföre anhöllo om hjelp ifrån Gouver-
neuren i Pondicherry, hwilken år 1725 ditsände två örlogs skepp med
folk wäl besatte. Badjanor ägde då en liten skantz, däruti han först
hade stor wisa står på södra udden af flodens öpning, wäl förseedd med soldater
och ammunition, hwarmed han trodde sig wara i stand at förswara
platsen, i fall hans partiska opförande skulle hafwa några påföljder;
men de franske som titel nedanföre landstegs, gorde kortt proceff med
skantz och besättning, och satte Badjanor i sådant betryck, at han för at
få fred afstod platsen som nybygget nu står på med dess district, och förbant
sig at leffrera till dem efter wist pris, all den peppar som skulle insamlas i dess land.

Sedan den tiden lefde landsens inwanare med dem i tämmeligen godt för-
stånd,ända intill åren 1741, och 42, då åtskillige af kringliggande små Prin-
zar på opkomne twistigheter förenade all sin magt och belägrade de Franske fä-
sten i tanke at alldeles utrota dem. Den Franska guarnison, som bestod af 300.
Europeer och 900. Swarta, gofwo sig likwäl intet därwid, utom uthärdade med
största tapperhet en 18 månaders belägring, tills dess Gouverneuren af Isle de
France Mr. De la Bourdonaye anlände med en skeuwa af 6 Skepp och
1500. man, hwilcka efter ett skarpt fogtande i conjunction med guarnison för-
strödde den formidable fienden så alldeles, at sedermera ingen widare torts röra
sig, under det Franoserne imedlertid på alt sätt ökt sin fortification och be-

fastat alla avenuer, tills orten kommit i det stånd som den nu befinnes och jag korteligen skall beskrifwa.

Men förut will jag med få ord observera om redden härutanföre, at den lika som alla andra har å kanten ingen begwämlighet ager, ansenligt hafwet ger en djup sik in: ty hwarken tillskyndas därigenom något skygg emot de swarasse strindarne, eller waga några skepp at nalckas längre intill landet, än på 1/2 tills en Engelsk mihl uti 5 eller 6 fd wattn, för en sandbanck och några klippor som ligga en half mihl från stranden. Så de tiderne som SW. strindarne förwantas, är langt mindre radligit at gå så nära, så framt man ej will komma i lägerwall för landet och de förenämnde hinder, och undwika ogenom skenligit skeppsbrott wid påkommande stormar.

Hwad floden angar, som namngifwer orten den förbiflyter, så är den helt ren, och wid utlappet samt ett godt stycke opåt, wid twa muquet skat bred. Det berättades at den samma skall i längden wara öfwer 100: franska mihl, som later härflyta af dess mångfallidiga bugter och krokar, emedan den genomstinker ett rog bargigt land, emellan hwars rötter det likasom måste framsöka sig en oppning. Detta riviere meddelas stor nytta för colonien, alldenstund man därpa med ringa möda kan transportera innerst i landet, och dadan nedföra alt hwad af dess producter behöfwes. De wanlige fartyg uti Mangsjon, som äro stora som hallwattor, sades kunna ga öfwer tredjedelen opför den samma, och desse canoer, Jonker som draga från 3 till 4 landi, skola nästan besöka sielfwa dess ursprung.

Platsen därpa Mahee ligger, är uteslutande djupa dalder och höga sandbankar så fördelad, at där lämnas mycken liten jämn mark för någon ordentelig stad. Större delen därutaf är därföre anlagd på sydkanten af floden, hwarest utmed stranden, ett smalt stycke funnes nagorlunda slätt, ty hwad de bambuskoyor angå som synas på nordra sidan och järns hela stranden emot Tellicherry, så kunna få af dem räknas härtill, och bebos de alle af Mallabarer som föda sig med fiskande och någon liten handel med de skepp som hitkomma, samt med de af sine landsmän som bo längre in.

Husen i staden äro mycket få, byggde af ler om en wanning, och täckte med palmlöf, samt efter omständigheterne passabelt meublerade. Sjelfwa wid

huusen och ett ärv lämnade wida prospecter för gardar med murar omkring, så finnes ända många stora tomter emellan alldeles lediga, hwilket ej är at undra på, hälst colonien är så ny, och därjämte så litet peuplerad, at utom Garnisonen, nägre Portugiser och Chefviver, ej flere bo där, än 14 till 16 franske familier från Pondichery flyttade, hwilcha ännu ej fått tid på något wis at komma i mining. Gouvernements huset som är störst och förnämst af alla med flygelar å både sider, ligger ned wid Strandere, och består uf 2ne wåningar, hwaraf den nedre brukas för magazin till peppar, hwars starcka och ohälsosamma dunster gjort den ofre så inhabitable, at närwarande Chef för negocen, nödgats flytta i ett annat af ringa ansende.

Uttom ett litet Capell, är S:t Theresia den enda kyrckan här, som ligger på en höjd, och hwarken recommenderar sig genom wacker byggnad, eller förlig inrädnad inuti. Så liten den är, racker den ända wäl till när alla dess ledamöter äro samlade, de där sällan försumma någon mässa, som det synes, mindre af andagt, än för det de må hafwa något skäl till, at alt skedigt gå fullkomligen och En form med rack, sperück &c: kläddе: en sed ej mindre dägelig i Indien, oagtat hwad hindring emot Solhetten de här allmänt brukelige Umbrellor gifwa, än en tunn kladnad skulle wara i wara kalla wintrar; och ett tydeligt prof, at den Franska flygtigheten och mode sjukan har för stark grund i constitution, för at tilbörligen kunna ändras efter climatets omständigheter.

Den tredie byggnaden af anseende, är ett stort stenhus tillhörigt de Franske Indianske Missionairer för ett kloster, hwilcket ej flere än 4:ne S:ti Carmes dechaus. ze: barfota munckar innehafwa, af hwilcha en är Sochn präst ce: Curé. Numero de de l'Eglise, och en annan Curé de la Citadelle; dock alternera de alla fyra merendels i förrättningarne häraf. Alle af dem äro beskedelige och belästne män, i medicin och chirurgien wäl förfarne, som jämte sin oförtrutne flit at underwisa Indianerne salighets wägen, äfwen göra sig mycket mane at hjelpa alla sjuklige som dem därom anhita, hwartill de merendels bruka landsens egna medel, hwars egenskaper de gjort sig mycket mane om at utransaka. Desse jämte de härommelige befintelige Christne, så alle un-

der Ertzbiskopen i Trevancour, och wördа med mycken andagt thagkomsten af kummige Indiens apostel Frantz Xavier, hwars fäst årligen d: 3 Decb: Sk. här infaller.

Intet landsidan och utom alla husen (: som äfwen till en del här och där på backarne äro kringspridde:) äga massa delen af Innevanarne sine trädgårdar och lusthus, hwilcka å alla sidor äro inneslutne af träd, som mycket wäl trifwas; ännu den röda sandiga jordman frambringar litet gräs, så at jämte det marken öfwerallt på höjderne les blatt hafwa kreaturen ett elendigt mulbete, hwilcket aroyaken, at all boskap man här får är ganska mager, och nästan intet ätelig.

Denna ortens ojämna situation har nödgat Fransoserne, at å ömse sidor af staden på de stärsta höjder anlägga Skantzar, som kunna sortinera hwarandra, och afhalla all fientligit anlappa af landsens innwanare. Den förnämsta af dem Fort Louis eller Mayer, belägen på en klyppa som å 3dje andan af staden sig utlappe skjuter sig ut, är för marknens ojämnhet ej alldeles regulaire, men wäl befästad, och har nog höga och tjocka murar, jämte ett litet wattenbattera nedanföre åt sjön. Dess ena sida mot landet äger likaledes en torr graf med förfallen contrescharpe, hwars öfwerblifwna stycken äro för små at göra effect på distance. Man säde at denne forten är opreft på ruinerne af den gamla som Badjanor förr hänstädes ägt. De öfriga Skantzar äga alla en regulaire fortification och hafwa torra grafwar omkring sig, samt nog höga murar, inrättade förnämligast emot den slags attaque, som ibland Indianerne är gängse, och i det afseende med skäl at anse som mycket starcke. Af dessa höga Forterne Dauphin, och Conti söder om floden, och Fort St: George eller Montagne Verd, och Grandcalais på en ansenlig höjd nord om den samma. Petit Calais, som innanförden sielfwa namnde wärit anlagd, är förfallen, och Codoti, samt L'Ençan små forter af ringa wärde.

Den Tegel- eller Sten-sorten hwaraf alla dessa Skantzar, jämte många Stadsens hus äro upbygde, tillwärkas på ett så behändigt sätt, at det här ej bör komma i förgätenhet. Den röda marken häromkring och synn: på de öfwerste backarne, är full af harda particlar som småsten, sand och mera annars i sig sielf helt seg. Hwaraf uppgräfwa de stora stäta stycken med breda spadar, som sedan skäras i lagom stora delar som tegel. Wäl dessa en kort tid legat i solen och torkat, draga de sig något samman, men så dessjämte en hårdhet som

wida öfwergår alt tegel, och äger den förman då därmed muras, at kalken binder så tillsammans, at de sedan knapt stå at åtskilja. De gräfwa 2 à 3 fr djupt i marken, och är understa jorden altid den tjänligaste härtill: de wallar de därof opkasta förwärfwa äfwen ledes en hårdhet med sten.

Garnison war för några år mycket stark; men är nu, sedan största förren af fransoserne fördrifwit trouppar blifwit dragen till Coromandel, ej öfwer 200 till 250 man utom Mallabarer, dem de lika som Engelsmännen betjäna sig af. Detta antal kan också wara tillräckeligit nog i anseende till de inländske fiender som de hafwa at tagas med, på hwilcka fransoserne hittils hafwa lyckat i sinom, är en stark grimma, utom det at de altid kunna åthålla skynd- sam understättning från Pondichery; ty hwad betrifwar de Engelske i Tellicher- ry, så hafwa de under hela sidsta kriget bibehållit en noga neutralitet, och är således intet från den tracten at frygta. Den jalousie som emellan dessa twå närliggande grannar, hindrar dem ifrån all förtrolighet, så at de sällan ungas, utan däremot söka swärta hwarannan hos inwånare med allehanda beskyllningar, hwari jag likwäl funnit at de franske woro minder billige än de andre: om det förhåller sig därmed at de egde skäl till sina tilltwifwelser, skall jag lämna dahin.

Den bifogade ritningen lärer kunna gifwa ungefärligit begrep på belägenheten af den tracten jag nu beskrifwit. Til den ända som är nog bar behöfde, jag ej å nyo opreparera, därest det ej woro för at anmärcka at landets inre del är nog fylld af träd, synn. Cocos och Areca. De franske som äga ett litet distrikt häromkring, taga en liten årlig skatt af inwånarne för den protection de tagas uti; men beswära dem annars ej widare, än at de tyfwesätta wisse som bar- gjeuwer at transportera deras waror ifrån landet å redden, hwilcke alle stå under sine wisse husfwudmän som äro ansfwarige för deras ärlighet, hwaremot till alt swårt ohtralagligt arbete, de bruka sine från Madagascar hämtade slafwar. Tab:

Den för omtalte Bajaner som är stene öfwer det kringliggande landet, bör intet förblandas med den så nämnde Ballanore Burgari, som härskar mera sjö åt, och fordom warit en af de mägtigste Rajas på denne kust, synn. i sjön, därifrån han tillägnade sig härrawälldet ifrån Damaan till

Capebommen. Den här omtalas, är en Mayer härstammande från Ostasien, ifrå medemot, som är rätta adelsfolken i Mallabar, hvars land fast det ej räknas mera än till 10 ä 15 fr. mihl i omkretsen, är i stånd at opbringa 20: till 30000: soldater. Dess säte är Chambaye en liten by en fransk mihl ifrån Calicut, hvarest han anlagt en ordentelig staat efter sådan som på en liten Indianisk Printz hans belägenhet sig. och berättades hafwa antagit titul af Rayer av Carnatad eller konung öfwer de Swarte invånare d: 3 Mars SN år 1760: och således alldeles undandragit sig sin förra dependence af Collastin, hvars närwarande swaghet nödgar honom at se genom fingrar därmed. Med Franscoserne däremot bibehåller han all wänskap, emedan de äro honom för starcke, och förwärfwar efter contracten nogsam till dem hwart år all den peppar som wäxer innom deß gränsor, hwilcken efter ett sätt som kommer ifrån 90 till 100 Rupeer hwarhundr. och i quantitet kan stiga till 3 a 4. Skeppsladdningar åthgn. Det försäkrades at all Bajanors peppar är 10 pCt. bättre än den Calicutiske ej någon annan som gror på Mallabar, och till storlek lika med den de Engelske hämta från Carwar; anledningen at jorden är fjunhgare, e: skiffren bättre än på de andre ställen, kan jag ej säga.

Vitruvius räknar det som en af de wäsentelegaste dehlar egenskaper för en wälbelägen bygnad, at man ifrån den har rent sigte af nedgående solen: för min del tycker jag förlusten är lika stor, antingen den förnäm och bygnad samma stora himla kropp meddelar, afskärs morgon eller afton. Den förra casus är Calicut underkastad, hwilcket i Europa kanske skulle räknas för en dygdig saknad; men här i Indien, hwarest dagens odrägeliga hetta gör större delen däraf onyttig för nöje och arbete, är wärkeligen dagenhalten stor. Några mycket höga berg på östra sidan af staden förnimma så ansenligen före, at man för der deras spetsar förgyllde tre fjerdedels timma förr än några solstrålar hinna hasta sig ned på husen, och när de då komma upp hetta de så hastigen på en gång, at man i en ganska obehaglig grad njuter den förra lyxen, som när den en morgonen så småningom och oförmärkt af solen anlända, så behagelegen upfriskar de förmige sinnen.

Det räknas 10 eller 11 mihl ifrån Calicut till foten af dessa berg, som i allmänhet nämnas Cardemumme Bärgen, af den ymnighet som i dalarne emellan dem produceras af detta Specerie. Om man will tro förfärliga berättelser, skall denna orten wara den ondaste på hela kusten, hwarest i någon quantitet förmas därtil, och hwarifrån Engelsman, Franscoser, och Hollendare hämta all som de expor-

ifrån Tellicherry, Calicut, och sanare. Jag har sedt träden, men intet blommen eller frugten medan den ännu sitter på sina stjälkar; dock will jag efter Invånarnes i Calicut enfaldiga skrifwa det förnämsta därom.

Cardemummar plantéras intet, utan wäxer wild i djupa dalar emellan de omnämnde höga bergen, så den har tillräckelig skugge, emedan den tål liten sol, ingen wind och minst den nordliga och västliga. Jorden som den står uti är helt röd och full af sand, samt litet tjänlig at frambringa annat gräs. Den skjuter opsop 2 tillfet högt sina blad, hwilka äro smala och långa näsan som de wäxe narcissor bära; och något bredare och tunnare. Frugten som sprider sig medwind som ett nät kring marken, delas i tri sorter, däraf den öfra som minst rört jorden och ej indragit någon röta är bäst. Den afplockas i September och October, hwarpå elden tännes i de lämnade stånden, som med sin aska så goda marken, at man alldeles ingen möda mera där wid behöfwer. Printzen af Collastri, under hwilcken mästa tracten hörer, drager däraf en ansenlig inkomst, emedan köpmännen, sedan de opphandlat cardemumman af invånarne, måste årlägga hög tull därföre, som de sedan inräkna i priset, så Europeerne höja den fraise fattes.

Sandal Trädet har jag förr under Mangelor omtalt; den finare sorten därof eller Pastna wäxer i en skogwind Chingrenapatteriam 6 M. från Calicut 30 mihl, hwilcken åtskillige små Rajas, men Syne; den af Palor som den mägtiga Ikeda om. De som behaga, må hugga weden fritt, men måste årlägga en wiss tull till dwar Raja, hwars land den föres igenom, som är merendels på 6 à 10 ställen.

Ett slags The berättades också finnas omkring Calicut; men efter jag ej hunde få prof, will jag lämna sanningen däraf på invånarnes answar, som det förfakrade; hwad widare inhämtats som kan höra under Natural historien, förekommer framdeles.

Samma waror som Engelsmennen hämta ifrån Tellicherry, taga de Franske i ifrån Calicut. Andre Europeer må handla med Franzoserne hwad de kunna få af landsens producter; men Peppparen monopoliserar Compagniet, och ingen wid smärt straff drifwer för egen räkning blanda sig därutti.

De i Calicut gångse penningar äro: Rupeer, till skiljelnad från andre märkte med en liten månne, och slagne i Pondicherry, hwilcken myntfrihet Gouverneuren därstädes Mr. Dumaj fick år 1736 af Mahmet Sjah. Den på sidan stafwer Sanah med ett P emellan de Arabiske charactererne, gå på en rupee, och

18 hela eller 36 halfva Tarr på en Fanam. Desse tarr äro af koppar med en lilja på ena sidan, och årtalet på den andra. Swrat Rupeerne woro år 1751 nog owanrente, däremot de ifrån Pondichery kommit i sådan misförstånd, at de räknades dem från 5 till 7 pst: mindre än de förre, fast i vigten och finheten ingen skillnad bör finnas. Pagoder äro deras guldpenningar, och slås äfwen i Pondichery. Af Europ- guldmynt gäller en Louis d'or 8½ à 9½ rupeer, och en Guinea från 9 till 10: d: 100: Hyanska piastrar waxlas emot 212: à 216 rupeer.

En Candi wigt i Mahee håller 560 Franske eller 609: Engelske Skålpund.

Till slut will jag allenast göra få anmärckningar om Inwånarne omkring desse twenne platser, såsom de ende Mallabarer jag sett, och hwilka hänska till en del allmänt kunna tämpas på Mallabar.

Alle Inwånarne förekommo mig mera swartmuskige och mörke af hyen än de andre Indianer norr om dem inlände, hwilcket jag till en stor del kan skuta häftyster af den ömmighet klappar olja de stryka öfwer kroppen; men för öfrigit ägde inge af de wanskapligheter, som förmäles i Baldäi beskrifning öfwer Mallabar som en del belasta dem med. Den som jämnför de rätningar, som finnas i Baldäi beskrifning öfwer Mallabar, med originalen här på stället, skulle snart falla på den tanckan, at han föresatt sig at afmåla Plinii Tanesii, hwars ögon betäckte kroppen, så titet är det sant at desse lemmar äro så ganska oproportionerige på dem. Wist är wal at allesammans hafwa hål stora som ärter genom sina örontippar; men ehuru stor tyngd en del hänga däruti, blir aldrig örubben en fierdepart emot det malaren, dagstades imaginerat sig. Mycket få träffade jag äfwen med platta näsor, om de däri af sine gäster och grannar kårt skiftа möder, skall jag ej säga.

De hafwa alle långt swart hår, det många alldeles afraka, och bruka i stället tunna lärfts calotter, eller och turbanter, dem de à la mode de Paris wita at lyfta på; men de af fattigare folcket, som Pouhas och Poulichis, raka bara runett ikring hufwudet, lämnande hela kullen betäckt med hår, att de sedan opunckla i en knut eller tofs opi hufwudet. Qwinfolcken bruka lika så, och äro sjönerligen skillde ifrån sina grannars, af deras långt hängande

sköt, denne lärnna blatta och endast betäcka nedre delen af kroppen med ett
scharpe. De stryka äfwen ständigt öfwer sig med Cocos oljia; men om detta sker i
samma afseende som Ctsr: Pogue anmärker om Ctsiatiske folckslagen i fordna
dagar, hwilcka påstrimit sådant för wällust, må andra döma. Når Homerus
skall beskrifwa Junos utpröutsande, då hon wille inslöfwa Jupiter så Neptu-
nus fryge rådrum at bistå de öfwer Hectors framgång förtagde Greker, så för-
nimmer han ej at bringa detta med till toiletten; men twifwelsutan läror han
hafft afseende på behagligare parfumer, än denne Mallabarske qwinfolkens
smörjelse, ty annars skulle det lärnna oss ett alt för förnägteligit begrep om
denna Gudinnans hy. Mannfolcken hafwa utom ett skarpt som bakstill fästes,
ett framman före hängande klåde likt en kortell, och när de skola mara granne
en liten tröje med korta armar. Sina penningar bära de inknutne i skär-
pet, hwarest de likaledes instycka sin kalkdosa och öfrige pringangs instrumen-
ter, knif &c. Båda könen sira armar och ben med ringar af allahanda ma-
terie efter förmågan; somlige belasta sig alldeles därmed, andre däremot nöi-
ja sig med en af gulld eller silfwer om högra armen, som de kalla Cha-
milla, bärande tyne: en hop af Otaijerne det som ett hederstekn och prof af tro-
gen tjänst de wisst sin Raja, hwilcken beskänkt dem därmed.

För öfrigt har jag i agt tagit med denna kustens hedningar, at de Caraven-
ske merendels bruka i pannan det slägte- eller secte-märcket, som de kalla Sili,
lika som de Siwawattiske, hwaremot Mallabarerne ej synnerligen fråga där-
efter, utan at jag kan säga orsaken till denne efterlätenhet.

VIIde Capitlet.

Om Mallabar och Dess Inwånare i allmänhet.

Det stycket som jag sedt af Mallabar är alt för litet, och hwad jag däraf
genomfarit ännu längt mindre, för at berättiga mig till någon omständ-
lig beskrifnings företagande därpå, eller för at gifwa Läsaren anledning at för-
wänta sådant. De absurditeter som många resande i sine berättelser fallit i,
när de afwikit från sitt ämne, till at beskrifwa orter och länder de aldrig
sedt eller hört om mera, än det som hwar en förut wet, eller kan igenfinna i
de böcker hwilcka de utskrifwit sitt ifrån, hafwa gifwit mig warning, så

om jag intet warit i stånd at undwika en del af samma fel, har jag åtmin-
stodne efter möjlighet sökt fria mig ifrån det som gör ridiculen däraf. Hwarwid
en läsare turfwelsutan i agt tagit på många ställen af rärwarande ringa arbets-
den frihet jag betjänt mig uthaf, at från andra forfattare borga åtskilligt fja-
rande till mitt ändamål, och skulle intet sådant så noga blifwit jämkadt,
så är jag förbunden det at tillstå, på det ingom må gifwas orsak at kla-
ga, det för at öka min egen, jag wetat minska andras förtjenst: En af-
ligt så långt ifrån mig, så om jag intet ansett Läsarens begwämlighet,
skulle jag emot all sedwane i sådane skrifter som denne, anfördt deras namn;
men så måste jag likwäl för min egen skuld därwid i agt taga, det jag en
sådan hjälpe ej nyttjat otidigt eller at misbruka Läsarens tålamod. Många
saker hafwa fallit mig mörke, och åtskilliga berättelser turfwelaktige, så at
utan denne handtering jag i många mål kanske owetterligen kunnat be-
gå ett fel, som intet sällan hos resande äro påfölgder af för stark godtrohet,
och liten undersökning. Om sedan at desse casus äro undantagne, noga efter-
ses, så torde kanske på åtwen så många ställen som främmande tillwit
tillitade, finnas rättelser på åtskilliga felaktigheter, som man observerat af dem
äro wordne begangne. Hwad angår beskrifningen på närwarande tillstån-
det af de besökte orter, och anmärkningarne öfwer de seder, lefnadssätt, nid mun
som altid falla under ögonen, så har jag hälldre welat lita på mitt egit be-
grep, än at rådgöra andre, åfwen de trowärdigaste i sådane omtwistelige omstän-
digheter, och därföre så litet det bör anses för ett tekn till osanning om något
framföres hwad andre ej omtala, så mycket kan trowärdigheten af detta rum-
rande styrkas af flores bifall. Det nöje jag funnit i somliges method, huilc-
ka med sina berättelser om främmande orter förknipsat hwarjehanda anmärk-
ningar om deras fordna omskiften, har åfwen förmått mig at tjuda till så hor
som möjeligit wanit, at lämna hwar orts historia. De berättelser man
därom kan få på sådane orter hwarest föga något längre tilbakommes, an
ens mans minne kan racka, nödgar en at rådgöra med de forfattare, som wa-
rit wittne af eller beskrifwit saken; åtminstodne har jag på intet annat

sätt kunnat inhämta en stordel affådant, som här på många ställen förekommer, och jag tvifflar så litet på at Läsaren later misslika mitt förfarande häruti, at jag till fullständighet af min företagit än widare will betjäna mig af samma frihet, och förfara med så få ord som möjeligit är at lämna historien om Mallabar. Om nagre få rättelser eller andre anmärkningar förefalla, ärndet dock en påföljd af den bristfälighet som de franska Missionairer i Madure och synnerligen Père Claude Joseph le Fèvre relat wisa mig uti en nog kort conference, och hwilcke äga all den insigt i landsens språk och litteratur, som han fordras till att skaffa dem en grundelig kundskap härom.

Mallabar, som af Europeerne orätt kallas Mallabarske kusten, emedan Bar betyder en kust på Landsens Språk, innehåller i längden ifrån Cape Comorin till Deadly 60 till 62 Swenske mihl; men bredden han intet så noga determinerats, efter Gaehike bärgen som till en del ochså kallas de Ballegattiske, gå twärs igenom och göra gränsorne owisse, samt afskilja Coromandel härifrån. Endel tilägga hela traeten ifrån Cape Comorin till Surat allmänt namn af Mallabar, fast likwäl somlige skilja på det sättet, at de kalla att nord om bäget Dehli, den indianske kusten, och begripa sedan under Mallabar.

Denne sednare fördelas i åtskillige konungariken, hwaraf de förnämste wid hafwet äro: Cananor eller Cellastri, Calicut, Cochin, Cragnanor, Porca, Calicoilan, Coilan, och Travancur, utom många districter som tillhöra små Rajas i landet och på bärgen, föga mäktelige och mindre kunnige för Europeerne, som med de flesta plåga titel omgänge, och hwilcke efter omständigheterne åtkänna någon af de nämnde mägtigare förstar för sine öfwerman.

Om man skall tro det Cape Comorin är samma som Ptolomæi Promontorium Cori, eller Plinii Prom: Colaicum, så är ingen twifwel det Mallabar warit kunnigt för de gamle, fast så ofullkomligt, at de ingen pålitelig underrättelse kunnat gifwa därom. Detta han ibland annat Ses af Marco Paolo, som jämte Coromandel räknar det till Stora Indien, och berättar som en nyhet at det är ingen ö, utan fasta landet. Hwad J. D. Mendoza berättar, at i uråldriga tider denna kust jämte hela Indien skall warit under China, har

innan snart at sluta allenast af de å Coromandel belägne Chineserike hafvelse, af de
frugter, som de skolat transporterat från sitt land och på kusten planterat; ty jadant syntes
wäl ända hinnat latit sig göra, utan at det behöfs at de just skolat wara Landsens
herrar, och kännas därföre i sitt värde. Det finnas ock somlige af den mening,
at i 8de och 9de seculo detta Landstrick ensamt warit stylt af en Monarck i allmänt
respecterande, nämnd Balhara, kung af Mharmi al Adoro, ej öfwerdenmed
kände orsaken, hwilcken, enligt de då räknade stolte förstar i Nerdene, Arabiske Sul-
tan, Chineiske kejsaren, och kejsaren i Constantinopel, wanit hallen för den förnäm-
sidsta, och i magt och anseende alla Indianska förstar; men huru detta med wär-
het kan byggas på, må de förswara som utgifwit det för sanning. Det förtäljes
likwäl som något sahert, at hela Mallabarske Landet i fordne dagar stått
under en kejsare, som länge fört ett enwäldigt regemente tills dess Moorerna
kommo i hans rike, och genom sin religions spridande gafwo anledning till dess
delande. Asfaranna Perimel, den sidsta kejsaren, som regerade wid år 970:
och i Colan hölt sitt hof, blef så intagen af sine gästers Lärosatser, at han sjelf wille
resa till Mecca i pelegrimage, för at blifwa fullkomligen och grundeligen under-
rättad däruti; men för afresan gorde han sitt testamente, efter han war till
sinnes komman, i faweur af sine Systersöner som skulle dela hans qwarlåtenskap
i händelse at han fölle undan. Det samma hände ock på hemresan, och fö-
derne fingo ej så snart tidning därom, innan de begynte en hastig träta om ar-
wet. Hwarken en war misnöjd med sin lott, och därföre lastade länge, innan de
kunde komma till det beslut, at blifwa wid sin Morbroors delning. I följe där-
af fick den älste Collastri, ifrån Decully till Tiori; den Andre behöll jemte hi-
tilen af Samorin ej heisare Calicutiske riket intill Cheiewa, och den tredje
blef konung öfwer Cochin ej Ottinga ända intill Cape Comorin; det war än-
nu en yngre broder, och han fick sin lott på Östra Sidan om Mallabar intill
Negapatanam, hwilchet distrikt för de tider äfwen dependerade häraf. Jag maste
annars anmärcka härwid, at somlige tillägga hwar och en af dese konungar sine
tjenster hos den nämnde Asfaranna: således at en warit dese wapnedragare,
en annan burit hans swärd, och den tridie hans spira; men om dese anecdoter,
som lära blifwit tillagde för at wara historien, i Mallabarske krönikan igenfinnas, för-
gat jag at efterfråga.

Denne enighet som så blifwit stiftad emellan dese förstar, har intet ständigt

lyckat underhållen emellan deras Efterträdare, utan en samm jalousie merendels regerat, och gifvit anledning till de många små Härskapers uppkomst, som nu fördela landet. Likväl är wist at alldrig några främlingar i någrantsdels magt förmått hufwa Mallabar, ändskönt konungarne af Visapour det ofta tillbudit; den enda gången som det warit på wågen, war emellan åren 1580 och 1582, när Stora Mogoll Akebar hemgade Visnagar efter hwars återkomst twifwelsutan denne kust-mäst försökt samma öde, dåfest intet att af dess Byar i Cabelsthan upwuxit buller, nödgat honom at wända till sitt rike igen.

De farligaste Fiender som Mallabarske Furstarne haft, och hwilcke mäst förstagat dem, äro twifwelsutan Europeerne. Den är nog kunnigt huru som den förste orten i Indien hwarest Portugiserne anlände, war Calicut, hwilcken många gamla Ptolomæus omtalt under namn utaf Canthaphis. Chr 1498. den 20 May ankommo de förste Portugisiske Skepp under Vasco de Gamas anförande efter hwilken sedermera åtskillige andre sade till i hopp at njuta en fri handel; men genom Moorernes intriquer, hwilcken då hade all commerce i händren, ophetsades Samorin at hysta sin förste Europeiske wänskap, och börja ett krig med dessa främlingar, som lät Moorerne och dess land skadelidgast. Portugiserne nyttjade den jalousie de förmärkte grassera emellan de inländske Furstar, och derföre enligit det så gamla maximet, gorde förbund med de swagare tills de med deras hjelp förjagat dem som funnes wara mäktige, hwarpå de genom fästningars byggande stärkte sin wunder magt, och sedan de alldeles utmattat sine owanner, förekrafwe så wäl dem som sine egne förmögne alliérade hwad wilkor de behagade, så at omsider ifrån Cape Comorin till Surat på hela kusten ingen dugelig hamn stod till förmånde, hwilcken ej war i deras händer, och i Mallabar nästan ingen Printz regerade, den dårej war förwarygad, at dess öde stod i Portugisernes händer.

Sedan de på det sättet för mera än 150 år wunnit ett bestånd för Indianerne, lofwade dese sednare sätta happ om förlåtning af de ständige skador och nederlag, de sagd sine Herrar hela af Hollendarne, hwar Amiral Steven van der Hagen war den förste af samma Nation, som år 1604 på kusten anlände. Det allmänna hat Portugiserne adragit sig, skadade Hollendarne öfwerflöd af anfäktningar, så det intet war mycket swårt för dem, at efter långsamt tillstånde omsider alldeles utkasta de förra ifrån Mallabar på 20 à 30 år, ifrån 1661. till 1663, genom samma medel

som de hemmet i beställning däruf; men Indianerne däremot kunde intet så lätt
förra sin gamla frihet igen. Förtelegen, de hade skiftat herrar, men intet ok, hvilket
sielfvärl nu war drägeligare för dem, efter de så länge därvid warit wande. Hollendarne
laddes wäl i början handtera dem som ett folck, det där ännu ej mistadt sin frihet,
och ingick därföre tractater och alliancer med deras Princkar; men det war allenast
ett sken, emedan de sielfve opsatte conditionerne däruti, och imedlertid, dag från
dag så inskränkte deras wälde, at det på slutet aftagit till intet. Den allmänt
kunnige Samorin eller Mallabarske höjsaren till slägtet en Bramin, bor nu uti
litet stycke ifrån sin egen Paraun inuti landet, och är en fattig förste. De oenigheter
som han hafft med Hollendarne, hwaraf den sidsta stötte 1718, hafwa titet bidrat to-
wom, och mera tjänt at till fullo bringa honom i slafwerij. Konungen af Cochin är
en fullkomlig Hollensk Vasall, och den intet långesedan så mägtige Collastri en
Crayer af bord, och under hwilcken ännu Chorthe Rajan i Cananor står, har ge-
nom arf och rebellioner blifwit inringsluten innom trånga gränsor. Saken med dess
fostar är, at den communication med hafwet som Europeerne betagit dem, hindrar
så man mycket litet får höra af deras inrikes förrättningar, och nödgar en at näja
sig med de beskrifningar deras conquerenter ej Herrar behaga lämna om dem, under
det at den olägenhet de finna deras egen oenighet tillskyndat, hindrar dem så mycket
möjeligit är och så wida de sielfve mera kunna råda, at widare fallai de fel, som
de först af dess förr sig fatale påfölgder lätt kanna, at de warit några fel.

Mallabar är ett mycket tätt bebodt land, och öfwerflödar af inwanare. Denas
rieuse Holtte Commissarien Mytzer Herman van Rheede van Drakenstein, som
utom sina andra förtjenster, är kunnig för Hortus Mallabaricus, och som har gortt
sig så mycken flit at samla alt hwad som kunde tjäna till opplysning af ditta
landets historia och beskaffenhet, har låtit opsätta en förteckning på all den magt
som här kan resas, hwilcken igenfinnes i Lagrit: Hamiltons account of India;
och bestiger sig till 126000: man, intet till at inräkna de flesse af de Prin-
palieter wid sjön, så därutaf kan slutas, hwad mycckenhet resten må wara;
besynn: om man beramar den oenighet af de samste slägter, som intet drifta wisa sig
för dem af högre stånd, mycket mindre så gå i fält i sällskaps med dem.

Ingen armosstades det mig är bekant, finner man efterdöme af en sådan samspunds
afskilnad och afstånd emellan ett lands inwanare, som på Mallabar och en del af
Coromandel, hwaresst folcket är indelat i sina wisa slägter, som aldrig gifta sig med

Brahmanerna, och af hwilcka de lägste måste wisa en owarhörd wördnad för de bättre. De andre Gentiver i Indien hålla wäl ochså af Sine classer; men alldrig gör afskyn för dem, och de höyes tyrannie emot dem i sådan excess, som bland Malabarerne. Nambiris, som bland dem hållas för de förste i ordningen, äro hufwudmän af Brahmanerna, och en del Riddare härstamma af denne slägt. Det förfahrades at den sedan man i relationerne så mychet hörer talas om, angående friheten som de wid Samorins bröllop tillwalla sig med dess brud, och hwilcken gifwit anledning at räkna lagliga Successon på modernet, ännu är i sin vigeur. Brahmanerne följa dese i ordning, och hafwa at beskyra om Religions saker, som är, at halla i nätt ordning och renliga Sine Afgudar, reglera alla fäster, och dylickt mera, utan at de widare fråga efter at underwisa folcket, hwilchet de lemna i afwen så grof okunnighet, som måste delen af dem sielfwa äro i. Nayrerne äro af den 3:dje slagten, och förnäma i stor ömmighet, samt göra endast profession af wapen. De pläcka mychet på Sätt Adelskaps som ger dem stora privilegier hos andras hufwud, dock, intet olika en kyrning Europeisk nation, wille hälldre lefwa på Europeernes nåder ut: swälta ihjäl i sin wapn, än at på något sätt med annat förnedra sig. Jag föreställer mig det skolat wara artigt at åhöra deras tråta om rangen med Portugiserne wid deras förste ankomst till Indien, emedan både prästerskapet tillbörlig respect, tills en proponerad duell emellan en af hwar sida, gaf slag i saken, och tillbragte Portugiserne genom sin parts seger, det förråde som Nayrerne fodermera altid lämnat dem. Det lärer lämnas annars detta slägtet i allmänhet, at alle äro tropne, och som deras skyldighet förbinder dem, at för skelig wedergällning genom alt landskap hwarthill de höra, convoyera alle resande, så han hwar orken leta på, at de för satta lefwet till, än förråda eller låta någon skada hända dem de följa. Om intet Plinius och Pomponius Mela platsevat sine Oeuvrer alt för mychet för wagen, så skulle namnets likhet, och den Supposition at Malabar warit det yttre delen af Alexandri Magni rike dit han Sände de fångne Israels Slägter (af hwilckas blandning med andre folckslag Nayrerne masse hårstammat:) kanske snart kunnat förma någon, at göra de samme till Malabarske Adelsmän, hemförlofwade. Som Valerius Flaccus beskrifwer dese Oeuvrer som ett Mägle det där opåtalte sine förfäder: en sed den Vasquis i anmärkningarne därföre, bjuder till at wisa i Indien warit nog gemensam. Jag för min del har för tiltet rum at anwända på utförandet af en så widlyftig Metamorphosis, och lämnar det gärna till andre, hälst

som jag tyckter at till åsyftningen förtjäna föga tack af wåra Swiska Landsmän, som sägas wara Reformerades rätte afkomne, om jag ibland de af Idolens hetta opbrände swärmer, skulle willa skaffa dem slägtingar, de där ogifftat all sin trohet och mod, på intet sätt i sådane egenskaper komma opemot den höjd, hwarutti de dem sjelfwe hysa.

De samme slägter ibland Mallabarerne äro, Landtbrukare ej Tives, som ofta stundom få den åhran at tjäna för Soldater. Pulicis eller handtwärkare. Chuchwas ej fiskare, och Pulitjis de uslaste af alle lefwande kreatur, som öfwa de föraktligaste sysslor, intet tillåtas dyrcka samme Guelar som de andre, ej få bära kläder eller bo i hus, utan lefwa som oförnuftige djur, så det anses som gilltig orsak at döda dem om de endast wisa sig för en Nayer eller högre slägt, mycket mindre få omgås med dem. Alla dessa slägter hafwa sin särskilta lefnadssätt, mat och äfwen gudsdyrkan skillde från hwarsannars. På hwilken af Coromandel där denne delning på Sydkanten bibehålles, sägt tages äfwen det samma, och enda differencen är, at namnen sägas och skrifwas annorlunda.

Beträffande Mallabarernes religione, så är grunden af den samma enahanda med Gentiternes, endast skiljaende i en liten olikhet uti utwärtes exercitierne däraf: ty de hålla sig alle sammans efter den hos dem gemena samma Veda, som är deras lärer canonicus och lagbok, hwilcken är skrifwen på det så kallade Sanscritske Språket eller Kerundan, det mycket få utom Brammerne förstå. At Metempsychosen bland dem är gängse, tarf ej behöfwas at påminnas, som den är hufwudgrunden till åtskillige ceremonier, som inlöpa i Exercitierne af deras lära, hwilcken annars intet wist fundament äger, och följagteligen sägas wara delad i 360: secter. Sjelfwe de förnämste kasta skiljemi emellan så ansenligen, at de icke en gång komma öfwerens om namnet af högsta guden, hwilcken den ena kallar Eswara, en annan Brama, och så widare, hwarewid gemene mans begrep äro så grofwe och hwarannan motstygande, at fast än de tro 330.000.000: Guelar, som alle skola äga magt at belöna eller straffa menniskorne efter förtjänst, så digta de sig ändå stundeligen nya gudomligheter, dyrkande hwad kräk djur de först råka om morgonen, och äfwen anse som heliga sådane träd, dem deras förfäder ej nämner planterat, och de lätt winna, så med största sorg på detta slägte kan lämpas, hwad Poeten sjelfwa qwäd om Egyptierne:

O Sanctas Gentes quibus hac nascuntur in hortis
Numina! . . . . . Juvenal: Sat: XV. v: 10

Mallabarerne hafwa liten framgång gordt i Studier, och ännskönt de wäta nämna åtskilli-
ga wettenskaper som deras Veda skall innehålla, så kan wäl ändå tänckas huru frända-
mentelt de måste wara däri afhandlade, när man ser deras okunnoghet som i den Stude-
rat. Skrifwa och läsa är just intet allmänt ibland folcket; och de som förstå språket,
förklara at det är nog swårt i anseende till dess skillnaghiga dialecter. För papper nyttja de
en slags länga smala löf Olas nämnde, därpå de skrifwa med järngriffar och öfwerstry-
ka sedan med en swärta, som bewarar dem för mögel och maskar.

Utom de införde Mallabarer finnas, fast i ringa antal emot dem, twenne an-
dre Folckslag som från åldrige tider nedsatt sig bland dem nämligen Moorerne, hwilcke
i fordne dagar woro så mächtige för sin handel så wäl i Samorins land, som på he-
la kusten, men nu äro nog minskade, så wära de små konungarne i Cananor,
och Tanor med deras undersåtare bekänna sig till Mahomets lära, alle de öfrige
äro få och kringspridde. Där finnes bland dem både Sunnis och Shias; dock
hafwa de förre öfwerhanden. Den andre sorten främlingar äro Juidar, hwars till-
hälle i Mallabar Marco Pado omkring i sin tid anmärkar. De hafwa egentligen
sitt ursprung i Cragnanor hafwa sitt säte, hwarest de fordom ägt ett eget regemente, och bestådt
af mera än 80000. familier, som nu skola wara förminskte till mindre än 40000
En del af dem äro nog förmögne, och äga sin Synagoga i Cochin, hwarest de förwara
sin historia ingrafwen i koppar tafler, den öfwanberömde Mr. van Rheede af
Hebreiskan sätt öfwersatt, och därutti funnit antecknadt at de härstamma af Ma-
nasse slägt, som ibland de andre Nebucadnesar sände fångne i Sydligaste delen
af sitt rike, som menes sträckt sig till Coromorin; och hwilcke sedermera mycket
i Indien blifwit ansedde, intill dess deras egen owänighet gordt dem förhatlige af
Mallabarernas wälwillighet och regementet öfwer Cragnanor, det de länge innehaft
och med största wishet förestådt.

Utom desse nämnde oppehålla sig också öfwer hela Mallabar en hop af de så kal-
lade S:t Thomas Christne, som äga många kyrkor, och sine egne biskopar. Man me-
nar at de fått sitt namn af Apostelen Thomas som prädikat Evangelium i Indien,
och på Coromandel blifwit af sine fiender de hedniske prästerne mördad, sedan han
gordt många undergärningar: hwarester wid samma ort en kyrcka blifwit opbygd
på ett högt berg, som ännu S:t Thomas kallas, och af de Romersk Catholske
omsorgfälligt underhålles. Desse Christne sägas wara smittade med Nestorianske kätte-
rier som twifwelsutan insmitat sig bland dem wid sin första uprinnelse.

Huad för öfrigt beträffar de andre på denne kust befintlige Christne, som hafwa

wra sin Archie Bishop i Crevancur, och skola wara ganska många, så hafwa Portugisiske andelige, ifrån denna nations första ankomst i Indien, warit syssatte med deras omwändande, och Xavier sielf sagts predikat för dem som bo i kring Cape Comorin med ett miraculeust eftertryck; dock oagtat sådant tala Protestantiske Författare högt favorabelt både om Lärare, och deras sätt at omwända hedningar, och Prof. Lyserus insigt och begrep om wåre heliga mysterier. Saken är, de Papistiska munchar affectera mera willfarighet och ett johanneiskt skrift om det stora antal hedningar de döpt, utan at fråga efter hurn wida deras nye Christne förstå hwad dem ur latinske mässan föreläses. Hartill kommer det mörker som sprides af en owanlighet landsens infödingar som blifwit gorde till munchar: de okunnigaste och wederstyggeligaste menniskor mig förekommit, så at då jag dem först, wille jag nästan justificera auctorn till den förklenlige fabeln om munchar. nes opphof som finnes i anmärkningarne till Reineke Fuchs. De Hollenske Prästerne som hållas i fästningarne äro för få, och äga för många sysslor på handerne, för at göra något, och endast de Danske Missionairerne på Coromandel hafwa kunnat skaffa någon reelle nytta bland detta willfarande Folck, och därföre berömmas allmänt; dock det är för stor skörd för så litet antal arbetare. Hwad angår de Franske munchar i Mahee, så tillåta deras dagelige sysslor innom Colonien dem liten tid, utom det at de skarpt klaga öfwer de stora swårigheter här ligga i wägen at göra proselyter: Ty de af högre slagter anteckna ej så snart Christendomen, innan de afsalla sina anhörige öfwergifwas och lämnas utsatte för alt elände, som fattigdomen och förnedringen af sine landsmän förer med sig, så den inwärtes nåden måste wara mycket stark, at förmå dem upsöka sin lycka, och förlåta som de mena, all deras timmeliga wälfärd; dåremot många af de fattige låta döpa sig, endast at nyta understöd, så at hurn längt Franska Compagniets Christeliga nådelek hanga i detta mål, så är den ända för ohillrackelig för alle, som blott af worldslige afsigter skulle låta införa sig i en tro, de bibehålla så litet begrep af, som den de öfwergifwa.

VIII:de Capitlet.

Mallabars Beskaffenhet och Producter.

Mallabar är ett ganska härligit och frugtbart Land, som närar flere inbyggare än något annat Indianiskt Rike i jämnförelse, endast China undantagit.

Det inneslutes utaf hafvet och de höge Ghatiske Bärgen, som ifrån Cape Comorin i en sammanhängande kedja genomstryka hela Indiske halfön på denna sidan om Ganges, och på sina tappar gifwa ursprung till ett oändeligit antal små bäckar och floder, som medelt mycket stridt och krökande lopppa mellan landet och Symmetid Cochin och Cragnanor formera många öar, innan de förena sig med hafwet.

Wid Sjökusten är det mycket lågt och sandigt, och äger äfwenledes derutmed några alldeles ofruktbare backar; men detta förfar för ett mycket litet stycke och anlattes rikeligen af den inländske fruktbarheten, hwarest marken eller jord. wan är långt bättre och ömmigare. Jag har afwanför i agt tagit, at jorden kring Chalee och Tellicherry är nog hård och rådagtig och frambringar litet gräs; dock at detta ej gör den otjänlig för andre wäxter, utan öfwerflödigt Strandernas öfriga grönska, jämte den tillräcklighet en får af Gurkor, Chelonar, Bönor, portaka, och andre trädgards wäxter, utom det at Challabars förnämsta producter icke bäst trifwas derutti. Äfwen Tobak som fodrar så mycken fetma, kommer wäl fort, utan eller åtminstone med ganska liten gödsel, och wäxer ifrån Chargelor hela kusten utföre; men framför alt i ömmighet kring Chalee, där inwanarnes mäste hushållshandel består i Ris som deraf males, hwilket för sin förträfflighet i Europa är nog åtkommerat. Denna rådagtiga fägen förmenes härflyta ifrån de öfwerflödige mineralier och metaller i marken finnas, som i Synnerhet Stål och järn, hwaraf ej allenast Bärgen äro fulla, utan äfwen jorden, darinn otroligen mycket små runda och platta Stenar upgräfwas, som äro nog rike af denne malm. Challabarerne smälta wäl ut nogot litet deraf och anwända till smått bruk, dock utom at det blir rödbrakt, hafwa de ej mycket tjenlig wed för bränkahl, och förstå eller idka intet handlerat rätt, så at Europeiske järnet är oändeligen högre i wärde. Ifrånsee metaller skall föga något stå till fångs, mera än litet guld som nyligen i Bärgen blifwit upspanat. Några slag colorde Stenar sägas äfwen finnas, hwaraf ej långt från Chalee är en hel mina med ädgta, fast nog hwitagtiga, Safphirer.

Saffran på många ställen rikt inhamlas som i Canara 3 gånger om året, och gemenligen 2:ne gå; så är ändå ej tillräckeligen till fångs för inwanarnes oppehälle, utan mycket måste inskeppas ifrån Canara; om det härflyter af brist på tillräckelig lag manh, eller at de, för den wäxten tjänliga ställen tillan-

dee plantagier anwändas, är mig ej bekant; dock det berättades om alt rifet hära, at dess godhet intet swarar emot det som fås på andra örter, och at det måste conserveras i sitt fras om det skall hållas godt, emedan det annars skämmes inom få månaders tid, om det skiljes från agnorne. Kattjang och Doll wäxa här och så nog; men hwek forkommer på intet annat ställe Tjyt om tropiken så wäl, som i Guinea, så at alt det Europeerne däraf consumera hafwade, kommer ifrån samma land.

På Malabar wäxa mereendels alle slags Indianiska frugter. Intet at tala om Cocos som de här kalla Janga, Peppar, Pimento, Sandal, Cardemumma, Betel, Areca, Tamarind, Mangas, Gojaves, Pisang, och flere som till mesta del ofwanföre är beskrefne, will jag bara med några få och mera owane upptekalla mig. En sort Wilda Pisang eller fikonträd, fallt intet allenast, träffades i Malabar. Dess wäxt skiljer alldeles intet ifrån det rätta bananas trädet mera, än at höjden ej kommer upp deremot, och den med wid marken kring om stammen wäxande tufwan eller upphöjningen är långt större, och wäl af 3 till 4 alnars diameter. Denne sätter sig först (:ej Pisange blir lämnad då stammarne skäras af:) och börja bladen sedan småningom opskjuta sig derutur, tills de upwäxt i den tillräckelighet och höjd at stammen får stadga, som ofwanföre om Pisang är sagt, frambringande äfwenledes frugten på samma sätt, hwilcken till figure och färg från den rätta knapt kan skiljas förän den öpnas, då istället för det skära köttet finnes ett stort antal swarta kärnor, som en ärter med ett hål igenom, hwilcka tjäna i medicin, och ätomkring dem en owanlig saft, som hwarken är ängelig för nyttja eller smak.

Jacca en af de aldrastörsta Trädfrugter jag sedt ofta till en och 2 tr. wigt, är rund eller aflång, försedd med ett tjokt gulgrönt skal, som utan på ärtlikt lagt likt wåra tallkatter då de ännu äro gröna. Dess gula kött smakar myckket sött, utan tillsats af någon annan behagelig smak eller saft, warande likasom delt i fine swisse stycken eller afdelningar för sig sielf, hwardera stor som ens tumle, hwilcke med en tunn hinna skiljas ifrån hwaran och mitt uti dem hwar sin brun aflång kärna, som har ett tunt adrigt skin ikring sig och smakte smakar lika Castanjer. Den kärnorn som tjänar för frö at propagera wäxten, är störe och ligger mittuti. Då man med blotta händen

öpnar denne frugt, medföljer från Skalet inuti en hudа som så fastar sig, at man med nioda får den af, och förorsakar större besvär, än all den ringa godhet i frugten finnes kan töra modan med. Inuti som bära den samma äro stora, hafwa bredare blad än lager, och wida qwistar; dock sitter frugten wid Stiälfwa stammen fast. I hedah på Malleij kusten har jag sedt de största af dem.

Papai, träden wäxa nog höga med Spridde grenar och stora blad, såda ne som på wåra Lönnar. De äro twå slag Honor och Hannar, i alt lika mon Skiljaktige i blommar; om berättelsen skall tros bär Honan ingen frugt förr fast jag sedt både blomma och frugt, har jag alldrig warit så lange på ett ställe, at jag fådt observera hela fortplantningen och wäxten :) Hennes blomma är hwit, består af femb blad med gula pistiller och af Jasmins lugt. Då den läggas in i hokad ättica med Specerier blir dårsen delicat Afsaar sätt nämn som de i Indien gifwa alla i Surt inlagda omogna frugter för Salat:) Hannen bär langt större blommor, äfwen hwita och aflånga med femb blad samt gula stamina. Frugten är en sort Melonер stor som twå dryckeskrufwar och mera, samt full af små kärnor och ett sött kött.

Den frugten som ofwanföre under Surat är omtald under namn af Mutchi, kallas här Atta, och har en blomma af grön gul färg med tri långa smala blad, som se ut likasom de wore dubble ej ihålige. Trädet är ansenlig stort och dess blad lika dem som finnas på wåre Syrener.

Den Wilda kanelen, som för sin grofhet och swaga smak, så langt når ej kommer op emot den Ceylonska, finnes på många ställen i Mallabar; men jag fick ej se trädet. Annars träffades nog Sockerrör, Bambuer, Palma Christi, och så Mulbärs träd, hwarpå tikwäl inga Silkesmaskar sågo halla sig. Bomull fants något hwing Mahee; men Lemkis och andre lemoner sällsynte, utom flere andre slag, hwarstädes warförbi, och som jag således ej fick se. Det på Mallabar wäxande wilda mushat trädet, måste wara nog sällsynt, efter franc. Missionairerne sade sig ännu ej sedt det.

Ett annat slags träd som de Franske gifwo namn af Foupalmista, rycktog min ögonmärksamhet för dess besynnerlighet. Det skiöt opi en an-

lenlig höjd, och war på ena sidan allenast försedt med qvistar, som i en lagom skillnad från hwarandra gingo helt rätt ut ifrån stammen. Jag märkte alldeles inga löf innan frugten satt ut som äpplen, fast de hängde så långt ur wägen, at jag intet kunde räcka nägre däraf.

Citronträ nämndes ett annat af stor wäxt, wida grenar, och små blad disponerade som på wåre Ronnar, men så löse, at de föllo särskilt från hwarannan, så snart de torkat alnig så litet. Det bar små hwita och wällugtande blommor, och dess frugt bestod af en alns lange skidor med tio fogningar, hwarinnan woro bönor ej obehagelige till smak, och i åtskillige medicinske compositioner nyttige.

Mallabarerne hafwa utom desse nämnde och många flere, som okunnigheten förbjuder mig at uträkna, åtskillige sorter träd tjänlige för snickar arbete. Sandal är förr omrört, Ceder, Ticktimber förr under Swart omtalt, och en sort de Engelske kalla Blackwood eller Swart träd, af hwilken färg mörkare än Chinesiske rosenträdet och fullt af swarta adror, som gifwa alla däraf arbetade meubler ett prosquet och artigt anseende.

Hela landet är upfyllt med flere tals särskilte örter och wexter, gansta nyttige i Läkarekonsten, hwilcke Brammarne landsens medici, med stor nytta upplysa emot allehanda sjukdommar. De Franske Missionairer hafwa med god framgång efterfölgt denna method, samt gjort det till ett af sina förnämsta studier, at utröna deras wärkan och egenskaper. Aldenstädes Frere Claud Joseph berättade, det han redan hunnit en ansenlig samling däraf jämte deras Mallabariske namn, bruk, och nytta, till sin landsman den berömde Botanisten Mr. Jussieu, så twiflar jag ej på, det ju förr eller senare den lärde wärlden lärer få en ansenlig tillökning och förbättring, på Mr. Rheedes wackra förenämnda arbete.

Förutan de wanlige hemtamde Djur som hor och Oxar, hwilcka äro mycket elandiga, och öfwerflöd af hwin dem alle hedniske Mallabarer, utom Brammurs och Brammer äta, finnas på Mallabar mycket wilda Buffel Hådjur, som jagas med en sort Skönes jagthundar ifrån Canara, Canarier, stavar, Citteltyger, Jackhalsar, och wildswin. Elefanterne som jag här ej sett af samma storlek som på andre ställen, lefwa med elefe tiostramnde i Compagnie i skogarne, och då de fångas, brukas till hwarjehanda arbete, warande fängslade med en stor järn-

hudfje, som är fästad om hwar sitt af för- och bakbenen. Tigrarne öfwerfalla på denne kust, och lämna spår i skogarne som oftast blodige märken af sin grymhet. Man finner här tri slag af dem. Den förra sorten ej större än en wildkatt, dock mycket djärf och swig. Den medlersta om 2 till 2½ fots höjd, hwilcken i skapnaden lages något differera ifrån de andre; och den 3dje så kunnig under namnet af den Kongelige Tigren, emellan 3 och 4 fot hög. Dessa sidste som ej äro så glupande som de andre, äga en otrolig styrka, och skola wara i stånd at bortbära en af de största byffar om 25 till 30: ℔: wigt. Deras skin werderas mycket, framför alt de som äro bra stora, och brukas för täckelser öfwer sängar och i Palenkiner.

Apor wanckas äfwen af åtskillige slag. Den sorten som förekom mig artigast, war ej större än en wanlig katt med en kort rumpa och langt hårig syn-nerligen kring hufwudet, där det war tiemt och så yfwigt, at munen som war mycket flat näppeligen kunde skönjas och hufwudet knapt förmådde skiljas ifrån kroppen. Mallabarerne och alle andre Gentiwer willa intet göra dessa kreatur något emott, utan halla dem som något helligt, och en del tro dem wankeligen wara menniskor, som med flit ej willa tala, på det de må slippa arbeta.

Jag har intet sedt ett djur af detta landets afwel, som Christianerne kalla Flygande katt. De säge at den i skapnad och täte intet skiljes ifrån den den bär namnet efter; men däri woro besynnerlige, at ifrån pattarne gingo långa wingar tunna som hinner dem det flyger med som en fladermus, hwilcket djur det annars mycket efterjagar; men annars gömmer desse instrument under framfötten, så hwart slagte har sine fiender.

De faror och olägenheter som en del af ofwannämnde Wilddjur förorsaka, äro intet de enda man hafwer at frukta före. En mängd af alle slags förskräckliga Ormar, alla lika skadeliga och giftiga, göra hwart steg en tager i skogarne osäkert: synnerligen som mange af dem intet kunna skiljas från träden och gräset de halla sig uti. På Mallabar förtälja alle, at framför andre orter denne olyckan öfwerflödar, emedan hedningarne där-städes ibland alle krypande kräk halla ormarne i högsta wördnad och med deras figurer utföra sina Afgudabilder, som det tjänligaste Emblema af deras

sudomlighet. Därföre göra de dem ej allenast intet ondt, utan äfven med största tålamodighet draga alla skador som dessе tillfoga dem, och på kopet visa dem all ärbetsvillighet, som kreatur de där endast på Afgudarnes befallning utöfva ett välförtjänt straff; at således dessе eländige menniskor intet hafwa nog af blotta skadan, utan äfven deras olycka aggraveras därigenom at den anses som en gudomelig hämnd, och därföre den som bör ej wärd någon medömkan.

Af de skadeligaste bland dessе är Cobra de Capello, hwars hufwudar omgifwit med en hufwa, som han sprider då han är oprätad, och hwilchen synnerna ej utan största wördnad natkas. De Franske Patres hade sig tagit åtskillige utaf dem och sänt deras skin till Franchrike. Den gröna Ormen som har en ansenlig längd, men annars mycket smal, hänger sig mäst i träden at passa på de förbigående, och frygtas mycket för; dock af alle är ingen så förskräcklig som den Portugiesiske kalla Cobra de Alcatif, af dess mångfaldiga förgifter, som skola wara så utskakera skinnet som på de Turkiske mattorne, hwilcka man i Orien bruckar allmänt sitta på och kallas Alcatifer. Dess wanliga längd är 12 till 16 fot, och hela ryggen utföre wäxer en bärst eller radas hår, dem han reser som en häftman. Då han knyper fram förskrakar det emellan de affallne löfwen och qwistarne ett brakande, som warnar dem som äro närmadde at agta sig; dock det oagtat tillskyndar den mycken skada; ty swinarne sakna som oftast sina barn, hwilcka de utan många ansenlig snart opäta. En höna är som en minsbit, och stundom finnes den som skulle wäga på en gång half wa fard, och sedan buken är fylld, knyper emellan stora tätt stående stenar at krama sönder maten. För dess minsta bet är ingen bot; förgifter insupen och sprider sig så hastigt at blodet i ett ögnablick utsprycker genom hwart finaste hål i kroppen.

Cobra de Manilla om 4 qwarters längd, helt sprakig af små hwita pricker, som göra den nog lik inwanarnes utarbetade armband kallade Manilla, är äfwenledes nog giftig; dock för dessas bet och flores af de minde farlige hafwa de, utom den kunnige ormsten, hwarjehanda slags andra botemedel, och bland andre, landsven af ett slags Porc Epic här finnes, hwilcka pulwiserade och i watten eller mjölck intagne utdrifwa giftet.

Bland små djur, har jag sett swarta Scorpioner, och öfwerflöd af ödlor. Af Insecter räkas sådan variation, at de ej kunna urskiljas. Myror äro i ett obrygligt antal af tre slag: Stora swarta, röda, och hwita, som förorsaka mycken skada

Bi trifwas wäl, och deras wexe är allmänt; men hwru de anwända, förswigen är mig obekant.

Bland Foglar, de hemtamde som höns, gäss, och kalkoner undantagne, har mig förekommit: korpar, lärkor, hökar, falckar, Papegojor, Paffoglar hwars fiädrar till afthellige sinäcker anwändas, och afthellige slag som lefwa på watnet, dem jag ej kunnat igenkänna.

Fisk har jag aldrig träffat i sådan ömnighet som på denne kust, hwarest de fläste inwanare lefwa deraf, och äfwen afthellige af kreaturen och i synnerhet deras swin födas med benen och hwad de bortkasta. Sardinerne äro delicate, och när de wäl anses och inläggas af inwanarne, hålla sig länge. Kalcop, Karaller, Rockor, Syngor, Thunnor, harpa af muddrig smak, Springare, Makrill, Abl, små långskiärtade haijar, med fler. Stora merendels tili fångs på de ställen wi woro i land. Chrysler och Ostron woro mycket stora, och fångades om nätten inid opfand Eld utmed Stranderne. Nattnormar funnes många slag, och den ofwan omtalte hattfisken, hwilcken Mallabarerne nämna fetta, och Portugiserne Boiger, håller sig längs hela landet, och skall stingat af desi ferior wara farligit. Haijar äro framför alla andra i stoshgit antal, och gå helt stora tätt under Stranderne. Inwanarne äta en del af dess kiött, och samla stora partier af ferierne som mycket exporteras, och äfwen bland dem sielfwe högt äfsmares; Sopporne af dem kokade, tillskrifwas förundelige egenskaper. Crocodiler berättade man mig ock så wanckas, så wäl i hela Mallabar, som i synnerhet i staden Cochi nord om Tellichery.

Luften på Mallabar är mycket god och hälsosam, så få ötielige sjukdomar, och mindre prematurerade dödsfall höras tilaf. De ordinaire läkemedell emot förefallande krämpor äro, som sagt blifwit Landsens egne wäxter, hwilckas bruk Europeiske Medici wida praeferera för sina compositioner och method, som nästan ej är practicable i detta climat. Elixir äro bland Främlingar ej owane; men underwrikas lätteligen, om landsens frugter mätteligen brukas. Årstiden är litet skild ifrån de på denne sidan mera nordligen belägne Länder, om ej däruti, at regntiden kommer förr, ju närmare Equator, och at regnet föres alltid från nästan och mycket sällan ifrån landet. Den stora skilnad i wederleken som finnes emellan de twå så närbelägne land Mallabar och Coromandel, af hwilcka, då det ena öfwerämnes af hetta, flyter det andra i watten, tala alla resande Naturkunnige om, och tillskrifwa orsaken därtill de höga Gatiske bergen, på hwars toppar både årstiderne på en gång skola kunna urskiljas. På Mallabar har man de förste månaderne i året hyllige nätter, hwarjämte tämmelig stark dagg faller; men dageheten är odrägelig, besynnerligen efter Mars månad. Under den ti-

den blåser ifrån kl: 9 om mornarne Sönnan intill Solenes nedgång, och hela natten Sydvestra landwind; men efter fullmånan af Aprill intill slutet af September, grassera Sydwäst windarne grufueligen, och framför allt i Junio Julio, då denne kust är impracticable för Skepp, som ej hafwa Skygg i Sudne och wälbelägne hamnar.

IX.de Capitlet.

Resan ifrån Malacca till Bredach.

Aldenstund Nedesberande i Malacca fingo tillräckeligen af waror för China tjänlige, blef fastställt at inge flere platser på denne kusten widare besökas skulle, utan resan direcle fortsättas till Sundet af Mallacca, hwilchet och wärkställdes den 20 April, då under faweur af en god wind ancker lyftades kl: 2 om natten.

Morgonen den 21: hade wi Franska Skeppet L'Hercule, som dagen förr afseglat ät Pondicherry i Sigte: och på sidan om oss Sacrificio, en klippa uti 11° 25. Nord: Lat: 57° och 82 Longit: Öster om Upsala, hwilcken ligger 3 till 4 Engelsmil i från Landet, till anseende helt liten och hwit med 2 eller 3 stora stenar på Nordkanten, som tyckes liksom ligga de lösa och afskillda ifrån klippan. En hög bränning stöter därpå; men annars är ingen fara at komma nära intill. Om traditionen är sann, skola några röfware furtyg ifrån Cattica öfverrumplat ett Portugisiskt Skepp, strax efter dess första ankomst till Indien, och ofwerfrat alle fångarne på denne klippa, samt därigenom gifwit opheff till namnet den annu bibehåller.

De förenne följande dygnen förefall intet märkeligit, mera än at di 23. wi fingo en liten höjd af landet wid Calicut, och fångade en Sjöorm swart och gulsprängligh, och på stjärten hwitrandig, af en alns längd och 1½ tumbs tjockleck. Winden blåste för öfrigt mycket wariabelt, stundom war helt stilt, och stundom åter hastige regnskurar med dunder och blixt jämte starcka wäderilningar, hwarofwer, som öfwerhop oss mycket oförmodeligen den 23.de om aftonen, förde öfwerbord wår stor- och förstäng jämte fyra ynglingar af wår besättning, som woro sysselsatte med seglens bergning, utan at det war möjeligit för mörker och en hög rest sjö at hiälpa dem deras fräsande.

Sedan wi återigen fådt nya stänger op, och reparerat till en del wår skönne skade, continuerade wi med wår led så mycket möjeligit war åt Syd och SW: på dit wi skulle wara så mera frie från landet i fall någon SWlig storm skulle resa sig hwarföre wi hade stor anledning at frygta af det ofwanbenämnde wädret, som på lika sätt som förr är nämnt fortfor. Omkring när wi woro nog säkre för all widare fara från denne kusten och komne ända till 8½ graders nordlig höjd, ändrades coursen

Tab: XXXIV. pr: 371.

Fig: 1.

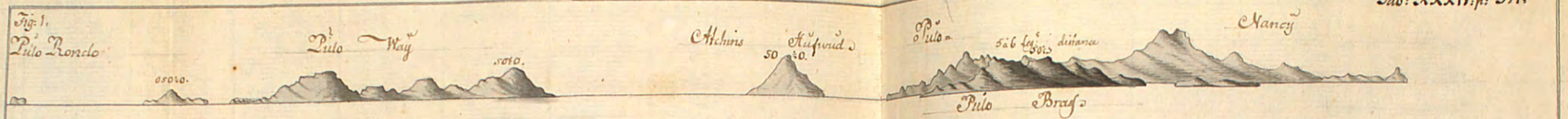

Fig: 2.

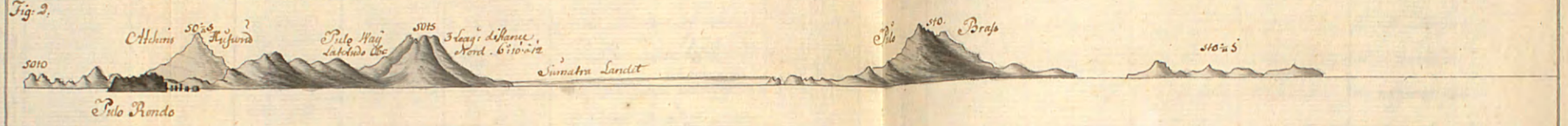

Atchins Öar på Nordre Sidan belägne om Ön Sumatra.

Tab: XXXV.

Fig: 1.

Fig: 2.

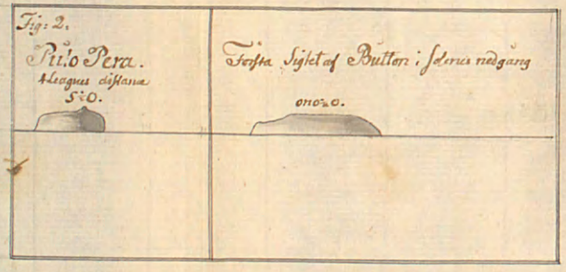

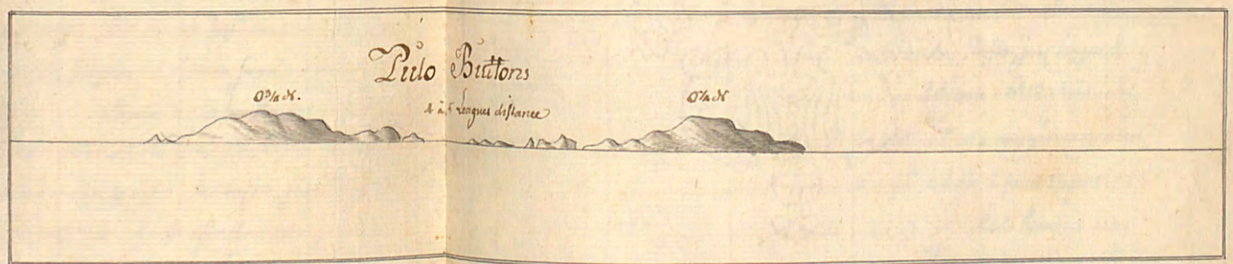

Prospecter uthaf Öarne uttanföre Vedah.

öfver och NO: direcke åt Mallacca sund, warande wi så mycket söder om en Ey-
land då den passerades den 2 Maij, at man alsintet sigte kunde hafwa deraf.

Sydwäst Chinesen som war uti sin tröjan, och ännu intet hunnit at rätt sätta
sig, gaf oss intet tillfälle at njuta mange langwange nöjda stunder under hela pas-
sagen. En ständig med moln täckt himmel som förorsakade ett mörkt wäder. Ett
opetat haf dit där gaf Skeppet mångfallduge förändelige kastningar och rorelser,
och en ganska ostadig wädersek, kunde ej tillwina sinnet frihet nog at smaka na-
gre nöjen. De endaste, och twifwelsutan för sin sällsynthet, och effter de följo sna-
ust i egenen mast påmärkte, woro otrolige skaror af flygande Fiskar, hwilcke
med alla krafter sökte höja sig öfwer wågorne för at undwika sine rofgirige fien-
der kastar; men fasangt skyndade sin flygt, emedan ch efterföljande samling af
Tumblare, Boniter, och Albercorer, förstodo rätt så wäl konsten at göra sprang i luf-
ten efter dem, utan hjelp af winge like fänor, och tillika med deras flygt göra en kastig
anda på ett lif, som kan tjäna för ett af de likaste emblemer af menniskjans öde-
sändiga wandel på denna jorden.

Den 6t Maij talte wi wid ett Engelskt Skepp arnadt till Madras, som i 2½
Månader warit från Batavia; och den 8de om morgonen sagom land af nordöst än-
dan på Sumatra, som är en stor höjd, och kallas Achins hufwud jämte de Tab:
där utanföre belägne öar: Pulo Brass, Maroej, Raij, och Ronda, hwilcka wi
befunno ofamne och fulle af skog. Konungen af Achin rår om dem alla samtlige;
men de tillbringa honom ringa nytta. Endast Pulo Raij den förste, som ligger 1 —
leagues NO från Achin, och med sin nordra ända är belägen i 6:d 12. Nord Lat:
sägs frambringa litet kwafwel, och tjäna för ett fängsel åt alla misgärningsmän,
som genom stöld eller röfweri förwärkat hand eller fot, och för lifstid skiljwit dit
domde åt cultivera marken för egit oppehälle, och anses om Lands Boarnes höns
och små fänad. Den nordligaste af dem kallas Pulo Ronda, ligger i 6:d 10
Nord Lat:, är helt liten och obebod, samt för intet annat märkelig än at
några små klippor, som likt tjorka pelare stå öfwer wattnet, skjuta sig ut från
dess södra ända, och göra kanalen emellan desse öar nog farlig.

Den 9de syntes land af Sumatra i 6:d 1. Nord Lat, och d: 10. observerades öar- Tab:
ne Buttons belägne emellan 6:d 22 till 6:d 30. Nord wred. Den 11te och 12te hade wi undan sig-
te af Pulo Ladas med de andre närliggande öar, och d: 13. om morgonen ankrade wi
på Bedah reed, nätt för utloppet af floden.

XIde Capitlet.

Beskrifning uti af Kedah.

Kedah, som Malleyerne sielfve utsägat; men efter Franske skrifsättet Queda, Engelske Quidha eller Cudda, och Hollenske Keidah; är ett litet rike belägit på Westra sidan af Malley hufvud, som med sitt nordligaste district Perlis, gränsar till kusten af Tenasserim och Siam; åt Öster eller Landsidan till riket Pattana och Bngiernes Land Sallongor, och på Syd och SO. kanten till Perak, hvars landamäne tager sin början strax bakom det höga Landet, hvilcket förnämbelägenheten af de fordna Rajas säte, fådt namn af gamla Kedah.

Sör sin storlek äger intet detta rike något förtrade framför de närliggande nämnde härskeper som alla äro små; dock fast hela dess längd, nine Suten emellan 5½ till ungefär 7° graders nordlig höjd innehaller från NNO till SSW. längs hafvet, ej öfver 24 Swenska mihl, och bredden som intet på alla ställen är lika, öfver hufvudet ej kan räknas mera än en tredjedel därav: så är det likväl indelt i åtskillige små gouvernementer, som hvar en hafva sine Egne föreståndare.

Rajan, eller som hitkommande Europeer hedra honom, konungen däröfver, har intet alles bodt på ett ställe, utan efter omständigheterne flyttat sitt säte så länge ifrån den ena orten till den andra, tills dess omsider den nu regerande för några år sedan omsider transporterade det så längt, som ifrån Strandene af dess district wille tillåta. Hvad de orter beträffa som tillförene af dess närvarelse blifvit befästade, så förefaller det tillfälle längre ned at tala om dem, nu will jag hära med fördenna beskrifning på dess närvarande Residence.

Uti Europa wet jag intet hvad namn man skulle gifva för denne samlingen af höjder, hvars jämnförelse med wåra samsta landtbygnader skulle litet hedra de förnäme; men här på orten kallas den Alder uti Qwala (: Alder betyder wara ett Portugisiskt ord:) som will så mycket säga, som en bÿ, belägen uti flodens utlopp, emedan den är anlagd å ömse sidor af ett bredt rinner. Denne trakten, hvilcken intet längesedan warit annat än ett morass, har ännu ej hunnit sätta sig nog eller få så mycken fasthet, at den till fots är practicable, utan på några få ställen, hvarest den med sand blifvit fylld, och därföre äro bygnaderne utan någon ordning efter tägenheten anlagde. De stå allesammans på stolpar

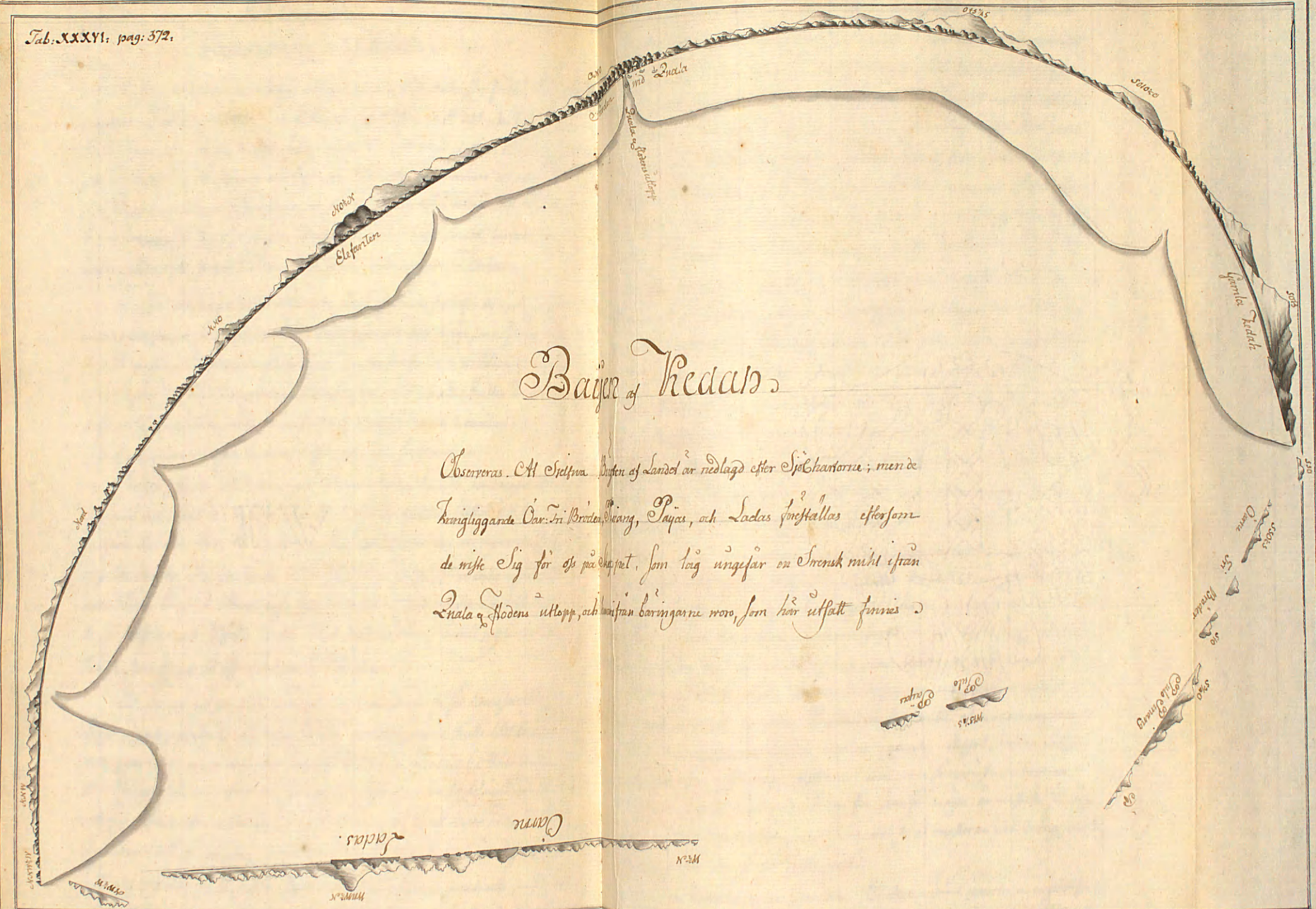

Baÿen af Redan.

Observeras. At Stelfva Bysten af Landet är nedlagd efter Sjöcharterne; men de kringliggande Öar: Tri Bröder, Skiang, Päjan, och Laclas föreställes efter som de visse sig för oss på Skeppet, som låg ungefär en Swensk mihl ifrån Enala och Hodens utlopp, och hwilkan Öarningarne woro, som här utsatte finnes.

Prospect af Redden, eller Redan.

wid 4 q:r 6 fots höjd ifrån marcken, dels at afhålla Willdjur som äro nog närgångne, och dels efter watnet i Springfloder stiger så högt, at de med canoer måste passera ifrån det ena huset till det andra, bestående helt och hållne af bambu, både tak, gålf, och wäggar, så jag intet annat kan skuta, än inwånarne till en stor del måste förbrås på sin wighet, när de i förmyndare wända sine lif emoten så bräckliga näfven. Det finnes ingen communication emellan byggningarne på både sider af floden, utan de måste altid med canoer sätta sig öfwer, när de hafwa ärende till hwarandre, och till den andan äro långa bambu bryggor uthyggde ifrån alle hus, at kunna med fartyg bequämligen lägga intill. Rajan har sitt tillhåld på nordra kanten, hwarest öster ut på stranden så mycket mark blifwit fylld, at de där kunnat opmura af tegel ett litet fyrkantigt kastell med små bastioner i hörnen, och en graf med wind bryggor öfwer åt den kanten, som intet rivieret och sjön stöter på nuren. Där finnas opförde några och tiugu två och trijundige canoner till dess förswar, och inuti bor Rajan med sin familia i bambu hus, skilde därifrån de andre, at de för skalpar stå på en stenfot omgärdning. En flaggstake som står i ena hörnet, hwarmar endast i afseende at hissa en röd flagg på, då alle inwånarne äro förbundne at samla sig. De förnämste ej-nhasse, som kallas Orangkajas bo rundt uti höjning, och bredewid hafwa inwånarne 23 Moskeer, som med en hwit flagg öfwerst skiljes från de andre husen.

Tab.

Redden därpå alla hitkommande Fartyg ligga, är jämt här utanföre, och på alla kanter, utom emellan West och Syd alldeles inneslutten, dels af fasta landet som förbi sig i en halfcirkel, dels af de kringliggande öarne, efter bifogade ritning. Elevendels komma inga stora Skepp närmare landet, än på 4 q:r 6. Engl: mehl, där man kan anckra i 6 q:r T. fi: mudder grund; men de som äro små, kunna gå längre, och in uti rivieret om de wilja. Siöfarande hafwa gemenligen för marke ett litet berg en sprenk mihl wid lag ifrån stranden inuti landet och nordan om floden belägit, som af en imaginerad likhet med en liggande elefant, kallas Elefanten; doch syntes den ej till någon distance i siön; men förnämste ankarmarket må de taeka en Engelsk capitaine Mullen före, som för några år mistade sitt skepp heras här, hwilchet (: oförmodeligen, säges:) sonck; doch så at masterne wid 3 Engl: mihl från landet ännu utwisa det fatala stället.

Hamn har harstades, såwen som hela Mallacca Sund igenom, en mycket stark Ebb och Flod, warande twå fullmanan ordinairt högst wattn kl: 11: 50 f: m: Det siger så anseenligen, at sandbankarne som ligga wid landet 3 till 4 fot djupt, och hwarr-

på inwånarne merendels hafwa små fiskdon, med Springhieder stå emellan 3 och 4 [illegible] under watthbryn, så de då af helt swara Skepp skulle kunna passeras, dåeft det intet woro onödigt, så wida kanalen till floden är ren och djup. Denna floden som inwånarne kalla Kedah flod par excellence medan den är så ansenlig för de andre små bäckar, som nedflyta längs sjöstranden, har jämte den fördel landet hämtar deraf, alla de täckheter som kunna förnöja sinnet och göra dess passage angenäm. Bredden är wid lag halfannat musquet skott ned wid Qwala, och för mer än 3 fjerdedels mihl opåt, då sedermera den tager så af, tills omsider åmbon den ej öfwer halfpraeten och lagom för en brygga. Som titel nedom samma by är däröfwer bygd. Huru wida den går i längden kan jag intet wist säga, emedan jag ej warit längre än till den nämnde orten; men inwånarne försäkra de at den för 3 dagsresor skulle wara segelbar, hwilchet wäl måste göra ett ansenligt flyche i anseende af till häftigheten af strömmarne; men i sig sielf hwad diffancen opför landet angår eller längden deraf in, för dessjämnegång skull förr en intet mycket lång wäg fram. Om man från något skulle will hafwa efterdöme af coordentelighet lapp och krökningar i en flock, så må man se denne, hwilcken fourtoar flere inniom 4 eller 5 mihls diffance, än någon annan under sitt lapp genom ett helt landskap. Jag räknade emellan Qwala och Ollestar öfwer 20 sådane krokar, och ofwan därom till åmbon wäl 50, alle ej mindre än en halfcirkel, så at hela landet är därutaf och de andre små armar som falla in i: hwaraf en ofwan för Ollestar leder till gamla Kedah jämte en hop canaler grafne för genwäg skull, alldeles genomskurit på alla kanter, och i många mer fördelt, warande likasom innesluten af en watten labyrint, om jag må betjäna mig af den expression. Det märkeligaste är, at fast efter anseende det tyckes som den skulle draga sig nordostligit, så är det ändå så in sensibelt, at när man ofwer wid åmbon anser det nämnde berget Elefanten, skall man inbilla sig som hade man det icke nära till sig, och i samma anseende som man det sedt wid Ollestar, och likwäl är sjöwägen som man emellan dessa 2 platser farit intet 3 swenska mihl.

Det är intet så lätt at beskrifwa all den förnöjelse, som en spatserande öfwer denne floden meddelar. Man har intet wäl kommit floden öpning ur sigte så: som sker mycket snart) innan man finner sig igenom dess många krängningar innesluten innom en watten theatre, däreft hwarken synes in-

lopp eller utgang. Alla sidor så betäckta af ömnighet Träd, hwarsinda grenar luta öfwer watnet, och under de nie sine omhwarannan wäxete rötter conservera stodens strander, betaga aldraminsta sigte af något land. Ehuru man wänder sig på watnet, har man samma scene, och intet annat än den förändrade skuggan kan göra en sensible det man bytt ställe. Den friskande luften, den starka men behageliga lugt, en saik prospect, och mångfaldiga nöjsamma ljud som hundratals af luftens fiädrade Invånare instämma, förena sig alla i en så hög grad, at det woro så svårt emot så de herrliga nöjen, hwilcka, litet skilde ifrån andagt, sesa sig i sinnet wid nyttjandet af så många förmåner.

Sedan man kommer två eller tri mihl högre opp, begynna dessa objecter mera at ombyta sig. Å ena sidan gränar den tjocka skogen sig småningom, då ögonen förlora sig i inda jämna planer, där ömnighet kreatur i det fuckta gräset söka sin föda. Å den andra kanten har man ett mera bortit och intermixerat synemål af de mångfaldige saker som på en gång förefalla. En behagelig blandning af skog, hus, åkrar, och anteligen bakom alt en samling af höga berg, fyller på en gång så lade syn och imagination, at man har svårt före i denna sinnets belagning at uskilja, antingen den Allwise Skaparen wid förmerandet af den naturlige skönhet och harmonie som skönjes emellan dess wärck, hafft största afseendet på wart nöje, eller nytta.

Anteligen är märkeligit med denna flod, at i stället för mörknet gamna opwäcker en herrlig rysning hos alla som då wistas på ett så ostadigt element, så belagen nyfikenheten när man är på detta, utanchan af alt annat. Soden får ej wäl gömma sina stralar under horizonten, innan ett owanligit glimmande börjar skimra fram emellan buskarne, hwilcket omsidor med mörknet så tilltager, at man ser hwart blad lysande. Man skall i begynnelsen hafwa svårt at inbilla sig, hwadan denne illumination härflyter, som gifwer ett tämmeligen dass ljus, dock intet så swagt, at man ju tämmeligen kan skilja förekommande objecter från hwaran, tills man wid anmärkande får äfwen se luften fyllas af en myckenhet sådane små blåse, som intet annat äro, än ett slags små insecter af storlek med en liten fluga, helt gula, hwilcka öfwer hela kroppen äro lysande som ett Eldglöd, och glänsta mer eller mindre efter den rörelse de göra på wingarne. Invånarne kalla dem Piccapi, och be-

rätta at hela landet öfwerswämmar af dem, så stundom när de äro samlade i en skock, skall man ej annat weta än det wore en flygande eld, hwarföre deras nu-ming, som halla de bekanke ignes fatui för intet annat än swärmar af sådane lysmaskar, ej tyckes wara så obetig.

Uthaf de Byar som finnas wid detta rivier anlagde, ligger Limbon öfwer-och Sjömagen mist 6 fw: mihl ifrån Quala, fast i en rätt linea öfwer land, dagh-lar man skulle kunna räkna mera än en tridiedel den dijstahan. Den ager en mera fast mark till fundament, än de närmare utföre belägna platsar, och derföre her sina mässa hus byggda lätt nära jorden, och omgifna med höga hacker af hwarjehanda träd. På ena kanten går en wid och jämn Bazar, som å ömse sider och utomkring är omgifwen med widlyfftige bambu kojor, däruti mäst Chinesiske Handtwärkare och krämare uppehålla sig. Djupa diken äro grafna-nnät om byn at emottaga det öfwerflodiga wattnet, emellan somlige ställen af marken äro saneke; men den delen som är fast, består dels af en hwitagtig lera, som likwäl framalstrar nog gröt, dels af ordinaire mylla, som på an-dre platser längre in. Fordom bodde Rajan i denne stacken, tills den nu-wårande för 20 år sedan flyttade längre ned till Allestar, lämnande höjd-en af Limbon Gouvernement till en Ekor, född i Surat, som warit den förre Rajans synnerlige favorit, och nu (:1751:) war öfwer 60 år gammal, samt af ett mycket wördigt anseende. Han omtalte sjelf huru hanännu grant kunde påminna sig huruledes för 50 till 60 år tilbakas, Ekorske och andre skepp om 4 till 500 Tonn kunde komma ända opp till Limbon, hwarest det qwarlämnade Skeppets tilbehör, Styckekanoner, Ekorsar, och sådant här lag, ännu kunde bära märcke; men tillade at man sedermera ar-tigen funnit rivierets canal så grunda opp, at nu mera fartyg af hälften-den nämnde storlek ej drifwa längre än till Allestar. Det war rätt artigt när jag om morgonen war hos denne ärewördige gubben, som tracterade både med kaffe och punang, at han just hade hela sin conseille chopa, den ena barbent, den andre trasig, och så widare; men han mycket smygg på ekor-ske wiset klädd. I hans Eget hus war skola för innewånarnes barn, som alle skulle med full hals, och hwilcka han åhörde med gravitet, som mig tyckte wara lärt af sjelfwa Dionysius i Corintho

Aldea de Allestar, är situerad mitt emellan redden och Limbon, och

åfwen som den samma, på wänstra handen då man far opför floden. Dess stad är på trenne sidor inskränkt af floden och två dess grenar, så den är en fullkomlig halfö, hwilcken två eller tre grufwe små canaler sedan på längden genomskära. Staden eller Byn kan innehålla en half Engelsk mihls längd, och äger långt större ordenlighet, än någondera af de två nämnde ster. En stor del af husen woro en månad för när ankomst nedbrände; men de hölle igen på at oprätta dem, fastän wäl de mästa för mankens skull på pålar; dock ägde långt bättre utseende och inrättning, än de som stå wid Dwala. Halfwa staden är genom ett staneck, som wänster anda ligger en Skeppskantz, afskild för Chineserne, som här, åfwensom öfwer hela landet bo i mycken het. Dese lefwa i sine hus lika som hemma i sitt Fäderneland, hafwa däröfwer sine med Chinesiske Characterer skrifne Skyltar, och innom dörarne deras Joutier, hwarigudar för hwilcka de röka. Allesammans bibehålla sin medfödda sed, så wigen är som i mår wäl, warande alle handtwärkare som här finnas af denna nation. Deras antal ökas också år från år, aldenstund de få lefwa i sin frihet, seende man at de stälte af dem, efter sitt lands gamla sedwana intet taka af sitt hår eller bruka pickor, som deras andre Landsman. En och annan ibland dem är jämwäl Christne, och lära twifwelsutan wara lämningar af de Proselyter, som Jesuiterne gjort i China, hwilcka haft mera ståndaktighet för Christna tron, än at de anfått de timmeliga förmåner, som de i sitt land kunnat njuta, och därföre i förfölgelsen lämnat det.

All den lilla inwärtes commercen öfwer hela landet står likaledes i Chineernes händer, som debitera ut mycket af sina Landswaror. Jag förundrade mig at se så stort sammanlopp af folck, som i Ostar, hwarest deras Bazars och Bodar woro opfyllde, utom diverse tillgerads saker, Prowision, Frugter och andre ortens alster, med grofwa porcellainer, simpla sidentyger, Näsdukar, The, som de tarf Chalieyarne at dricka, och dylikt mera. De betala en mycket måttlig tull på sina waror, som i det strax nedanföre belägne Shabandars hus noga examineras, warande annars åfwensom Sielfwa Landsens inföddingar från alla afgifter fria.

Ostar är också ett Gouvernement, som har sin Föreståndare boende på

samma ort uti ett hus, så litet skilljaktigt ifrån de öfrige, som alle andre. Rajan som under en tid af 12 à 15 år hade tyche at bo där, lätt på en slät plan utanföre de andre husen opbygga en stor fyrkantig fästning med runda hörn af tegel: det de sielfve tillwärka i sine bruk, däraf jag sedt ett och annat wid Hoden af ansenlig storlek och länge:) men sedan han för Handelens befrämjande fant ifrånligit at flytta längre ned, hafwa de börjat nedbryta detta, och föra materialierne till den nya byggneden som de hållit på at anlägga uwärnla, willjande han intet tillåta; det flere fasta orter finnas i hans land, än den han sielf bor uti.

Utom det districtet som på fasta Landet kommer under namn af Kedah, räknas afwenledes därinnunder de utanföre belägne öar, däraf de förnämste äro Pulo Pirang och Pulo Lodas, som hwar ock en hafwa sin föreståndare. De äro allesammans till ankerde mycket höglände och gömme, mestadels fullwäxte af hwarjehanda träd och annat gront. Malleyarne kalla den sednare Pulo Sanchaw; men inwånarne af Achin hafwa tillagt dess namn af Pulo Ladas eller Peppparon (: Pulo å Malleiska will säga ö, och Lada pepper:) emedan innan konungen af Achin förstörde landet, war det så fult af pepper som wäxte nedanföre bergen, at innom dess omkrets, som med den runda ön hålles före wara 16 till 20 Loag; årligen sammlades öfwer 500000 ℔t; men nu är den så utrotad, at ej det ringaste märkes därav. Ris shall liknäl i stället wäxa där till öfwerflöd, så att nära 1000: inwånare kunna nära sig därpå. Efter observation fants dess södra ända ligga på 6: 17. Nördlig bredd, och variation togs med en intet sjömilig accurat Azimuth compass till Hwilket bara tjänar at ungefärligen utwisa den häruti skedde ändring, sedan Commendeur Beaten år 1621. observerade den samma till 2°: 30 SWt:

Af de andre mindre öar har Pulo Button mycket få inwånare; men de öfrige, som Bröderne och Pulo Payas, äro alldeles öde.

Alt detta Landet som begripes under namn af Kedah, styres som sagt blifwit af en Rajah, hwilken i långliga tider warit dependent af konungarne i Siam tills Mohamed Shjah den 3de Mallaccaiske konung, emellan åren 1270 och 80, conquererade det samma jämte närliggande landskaper

för en kort tid, efter hvilcken det åter kom till sin rätta Herdes tienst igen. När
förnämsta det långsamma kriget i 15de och 16de Seculo började emellan Siam
och Pegu, och lyckan gynnade det sednare rike, togo de Förstar som rådde i de
små Skattskyldige Landskaperne tillfället i agt at afkudda sket, hvari-
bland äfwen war Rajan i Kedah; men den dryga ärfarenhet som små-
arne därstädes wittel så mycket långt efter hade af sin egen swaghet, gofwo
dem snart andre tanckar. Wid år 1619 hafwade öfwer dem en Raja, som ge-
nom sitt myckna Tyranni och oordentteliga regemente, tillbragte sig ett all-
mänt hat af sina undersåtare, och föragt af sina grannar. Detta gaf korsen-
gen i Achin Allarrhoem Darve Salem anledning at öfwerfalla honom,
och sedan han efter några månaders belägring intagit dess residence uti gam-
la Kedah, bortföra honom jämte 7000. inwånare till Achin, där de alle-
sammans emot löfte massacrerades. Hans efterlämnade Son undkom i
tid med flygten, och förklädde sig tills fienden bortwikit, då han kom till-
bakes och tog i besittning sin faders illa ätgångna och depeuplerade land,
flyttande sitt säte längre opåt till Perlis; men på det han framdeles
skulle befria sig från widare öfwerfall, gaf han sig med sitt land god-
willigt åter under Siams protection, hwarunder hans Efterträdare till
närwarande tid förblifwit.

Det är till märkandes, at alla länder som dependera af Siam ej an-
narlunda af dess herring anses än som Gouverneurer, hwilcke en del han-
teras som årsfelige, och de andre bytas om efter wiss tid. De förre som på de-
ras språk kallas Tchaie Meuang eller Herre öfwer ett rike, äga enfamt
och oinskränkt befahl både i Civil och Militaire mål, och efter omständig-
heterne betala mer eller mindre till tekn af sin subordination, och af dessa
är Rajan af Kedah en. Den enda skildnaden är, at denne till wider-
möte af sitt vasallage ej årlägger mera än en guld Ros, som hwart 3de
år sändes till Siam, hwaremot han efter behag må häfska öfwer sine undersåta-
mande, och wid påtrång lita på sin Herdes bistånd emot sin starcke fiender.

Den nu warande Rajan kallar sig Allaghmud Hussein Patscha
och är wid 60 år gammal, samt har regerat ungefär 30. Oansedt han war

sin Faders namsta arfvinge, så hon han ända intet immediate efter honom: Styrelsen, tij han war for ung ind dess franfalle, och Farbrodren som skulle agera förmyndare, tyckte riket bättre anstå sig än dess pupill, som den tiden hette altenast Kolah Bahang, och darföre mardade sig så tätet om honom, at han masse lefwa utan anseende, och nästan i brist af hederligit underhåld. Kolah Bahang, som berättas skola äga förträffeliga sinnesgåfwor, satt intet sådan oförrätt rora sig, och beslöt at genom resor till närgränsande Rajas söka eventuera sig, och på något sätt förwärfwa ansträndigt sustien. Han besökte Achin, Ligor, Perak, och flere orter, hwarest han blef wäl emottagen, dock utan at anhålla om någon hulp emot den, som så otillbörligen berofwade honom sin rätt. Imedlertid hände at Manicabos, en lord rofgirig och grymt tilbakslag, som stå under konungen i Djohor, gorde ett oförmodeligt infall i Kedah och strofwade så omkring samt förjagade Usurpateurens magt, at landet war på wisspen gå under, när just till dess lycka Kolah Bahang war uti Perak, som intet längre med sielfgode ögon kunde anse sitt Fäderneslands öfdela och darföre hos Bugernes konung i Sallangor athandt om bistånd, hwilcken och så lammade honom en liten flotta därmed han seglade op för heda flod, och medan det hans farbroder med en armé kom ned från landet och angrep Manicabos på en sida, imellet han dem på den andra, och nedlade samt förjagade dem alldeles. Farbrodren, som af den ädelmodige undsättningen, fant efter wunnen seger sin oförrätt afträdde strax gedigtligt regementet och lefde länge sedan som privat på sine lantgårdar, utan at widare oroa sin Brorson, som darpå fick Swärd confirmation. Ett rart efterdöme af ädelmod bland dese barbarer, och önskeligit wore, at intet sådant skulle finnas wara sällsynta bland dem som passa at aga mera förnuft!

Rajan agor sielf inga Barn, utan en dess Systerson anses som tillkommande Efterträdare. Han har under sitt regemente rest sin reputation så högt ibland sine underhafwande och grannar, så de anse honom som den enwäldigaste Furste på hela Malakka hufwud. De Pride ej Orang kayas som skola wara Dess Råd, dristar ej emotsäga honom etat mycket, och i sådane saker som anga rättens tilbehållande är han strang och obeuerkelig, tillatande ej at mycket oförrätt skall begås emot den minsta. Så snart någon är öfwerbewist af ett brott, exequeras den strax och hingges antingen i flycken, kastas för Elefanter, eller stickes en dolck op ifrån halsen ned i hiertat. Stöld, och falskt myntande straffas med en hand ej förs afhuggande, och förwisande till en öbebod ö, eller med döden, efter omständigheterne. Han är ej mindre

man om godt Politis bibehållande: prof, ett dess befal, at sedan det blifwit mörkt ingen unge Bofor dristar utan fackler gå ute, och sådant mera; med ett ord, de berygtade mordiske och falske Malleyare har Han gort till ett så humanit folck, at ingen främling behöfwer frigta fara enpanumon genom dess land, och långt ifrån at hans undersåtare derföre skulle hysa något hat, förmer man det alla bära största kärlek för honom, och icke en, som ej med all wördnad talar om Honom såwen i enrum.

Uti kriges tider måste hwar man tjäna, så Rajan kan opreta en armé om 20000. man, dem Han sielf med Sablar, Hazagayer, och Skiutgewar under Campagnen förser. Fast all deras egendom anses som hans egen, at kunna taga hwad han därut will, så har han anda ingen ordenteleg skatt pålagt dem, mera än at de lefwerera honom 10de af alt kornet som fås innom dess district, underhållande sielf sin stat och familia af sine egne plantagier, som dess undersåtare likwäl så löfat opodla. Det endaste som de äro betungade med, och begynnet nu efter desz sednaste skiftning, är ett skadligt arbete; som bland annat för en tid, när han låtit ofwan Zeula låtit gråfwa en djup Canal för sin fästning; och nu, då han företagit at låta leda wattnet för en god Swensk mihl ned från ett högt berg, hwilket alt undersåtarne äro pligtige göra utan någon betalning.

Alt det Folck som bor på Malleiske kusten ifrån 1°. till 11°. graders nordlig bredd, kallas med ett allmänt namn Malleyare, fast det egentligen tillkommer dem som inslas närmast kring Challacca. De sägas härstamma ifrån ön Sumatra, därifrån de af floden Challaye wid Pallumbam tros fått sitt namn och hafwa wid middeln af 12de Seculo kommit öfwer och medelst nämnet Tanah Malayo eller Malleuska kusten till de orter, som de nedsatte sig uti och då tillhörde konungen af Siam. Aldenstund deras första hemwist har på Landet warit wid N.O. ändan, den tiden kallad på Persianiske Zierbaad, som betyder under winden; förmenas de fått det namnet som sedan blifwit Malleyarne tillagt, af Orang di Bawah Angin eller Folcket under winden, till enskilnad från Arabierne och andre Westliga folckslag som kallas Orang atas Angin, eller Folck öfwer winden.

Hwad dem betraffar, som bo i Kedah, så är ofwanföre anmärkt huruforn närwarande Raja (och twifwelsutan och så omgängit med Christerne) mycket reformerat deras sinnelag ifrån de laster, hwarmed ordinairt de andre deras Landsmän äro behäftade; ty anses Malleyarne hållas bland alle Österländningar för ett slugt och belefwat folck, så kan anda ej frångås, det de i allmänhet äro mycket trotzk och

falske. De som här omtalas, äro af en medelmåttig växt, fyllige lemmar, och intet så alldeles mörke till hyn, som Javanerne. De hafwa något platta näsor, stora läppar och swarta tänder, som härflyter af Sinangs tuggandet. Somlige af dem hafwa fula ben, och stöne delen platta och wanskapeliga fötter hwarpå undra skrymt eller salan hänger helt löst och slaffar. Deras klädedräkt likasom Javanernes består i ett groft bomulls tyg escharpe, och en löstinsja för de förnämare, jämte en dark i bältet. Chineserne kläda sig efter sitt lands maner, och de Mallabarer och Moorer här wistas, bibehålla alle sine hembruk.

De äro Mahometaner till Religion, fast däruti likwäl en hop hedniska Siamske ceremonier förmås inblandade. Deras tungomål som Bahasa Malajo kallas, och på alla Öarnes kuster är gängse, recommenderas som ett nyckter lifligt och grundrikt Språk af dem som förstå det.

Inbyggarne af Kedah hafwa intet al klaga öfwer ofrugtbar mark. Landet är öfwerallt genomskuret af rinnande bäckar och floder, och fast wid hafwet tillmärkes är det lågt och lagt, så en del i Springtider står under watnet, så andra likwäl detta årligen, emedan floden och hafwet opfylla så mycken gyttja och skalor, at Sjökusten opfylles, och marken längt opi landet ser deraf helt hwit ut, utom at ståndigt tillwäxande träd stadga jordmån ansenligen, at denna ifrån år gor till. Gammalt folk wisste berätta huru för 50 à 60 år allde les tracten ifrån Limbon utföre wanit obebyggelig; men allt som den smanningom wuxit till, hade Inwanarne följt efter, och genom sine plantéringar och annanstans gjord det brukbart, så at hela Stranden anda ifrån Quala innom få år, otwifwelagtigt skall blifwa så nyttig som den andre marken. Jordmån som wanckar opi landet, finnes helt skilljagtig från den andra; ehuruwäl en del är blandad med sand, stöter dock den mäste på mörk färg, isynnerhet den yttersta wid Sjökanten är helt hwit, som deraf wäl kommer at den mäste består af förmultnade musselskalor. Det är intet at twifla på at den är frugtbar: man finner gräs som skjuter hela alnen högt, men framför allt förkommer Riset i stor ymnighet, så ganska mycket deraf hwart år kan exporteras. Uthfrån dess andra wexter skall jag nöja mig med namnens opräknande af de för-

samske: Gurkor, Pumpar och Melonen, äro här alla goda i sitt slag, men framför andra få här de bästa Ananas, som i hela Asien skola manckes. De många hela fälten fulle lika som i plantager, äro mycket stora, och långt ifrån at förorsaka några sjukdomar som på andre ställen, så han man här äta så mycket man behagar utan minaste gravation, endast man ej för hastigt dricker watten därpå. Vagot Tobak, Spansk pepper, och annat grönt träffas också opi landet, och i bland träd förnämligast, Jacca, Mangos, Papai, Pomerantzer, små Lemkis, Tamarind och flere, hvars namn intet äro mig bekante. Det war märkeligit, at de fästa deras frugter, som likväl wäxa i ett climat mycket närmare aequator än Mallabar, ända till det minsta mogna 1/2 månad senare; ty de som wid vår afresa ifrån Mahee redan kunde ätas där, woro ännu på denna orten gröna. Pisang och Cocos träffas ej i någon mychenhet; dock söka innevarne öka wäxten genom planterande, begynnerligen den sednare sorten, som ned uti den sanka marken tager sig bra. Ärter finnes också, men i ingen mängd; dock Nipa Träd, en sort palm hvars stam och grenar mäst likna Pisang och bladen cocos, och ur hvars frugt Eticca präspas, betäcka stränderne på många ställen helt och hållit. Träd till brännved äfvensom för timmer och bråden är ingen brist på, och finnes bland andre en sort som är nog stor och fat. Sempervifver alldeles lika de Europeiske, små buskar, och hvarjehanda blomster betäcka den lediga marken. Bambuer och socker rör äfven som rotting, hvaraf de göra fine cablar och annat tågwärcke, produceras i mängd; men framför alt de så hallade Spanska rör, hvilcka Chineserne förstå at wäl anlägga och polera. Det berättades många historier om deras wäxt; men tracten där de tagas låg för långt ur wägen för at kunna undersöka sanningen däraf.

Uti Rivieret och Sjön träffades dessa fiskeslag: Karaller, Rockor, Kårningar, Skiltpaddor, Sjörmar, mychenhet räkor, Ostron, Musslor, Sprälkliga och gröne krabbor &c. Crocodilerne öfverflodade så i floden, at inwånarne intet utan största lifsfara wågade sig i watnet. Jag såg många af dem ind passerandet opför floden, som woro ofvanpå och låge med halfwa kroppen i göttjan emellan Trädrötterna at bada sig i solen, warande så tätet intill hwarandra, at de fälla bekymrade sig om hwad buller som gordes nära dem.

Uti det goda betet föda sig mychenhet Boskaps tjänlig till förfriskning, med de största begwämligheter för hitkommande skepp. Byssarne tefwa wilda

i största ömmighet i Skogarne. Ecorrar som äro twå sorter, med hvit på ryggen, och utan den samma, knöpas sällan utan klappas ut i bet ifrån det de födas tills de äro fullwuxne, och då plåga de merendels ej wara bättre än wilda. Deras kor gifwa ömmigt mjölk, och de få hästar som wankas äro mycket små. Bland små Boskap finnes nog af Får, Getter, Backar, och Swin. I Skogarne hästar man fackhästar och myckenhet af de skadelige Geckos, så kallade af det dåskadigt skrika Geckos, en sort fyrfotor, som hästa en så förgiftad urin åt denan: griper och täcker hwad den rörer wid kroppen, och ingen annan bot finnes däremot, än at skära bort det insecterade stället. Ofwenledes räknas hjortar och hundar, hwilcka gärna wid högt wattn gå ut i rinnerset at swalka sig; men då wattnet fallar ut, fastna i göltjan och fångas då lätteligin; Här ock en sort små liknande hjortar; men utan horn, om ett qwarters höjd och därunder. Apor och Babianer gå trappeuis bland träden, och Tigrarne äro så oblyga at de nalckas intill husen; dock sägas sällan göra menniskor skada. Elefanter äro ibland Landets alstar, och utföras många hwart år: de flätta af dem hafwa gräfargat skin; dock har jag ock sett sådane som stått på gult.

Åtskillige slags foglar hördes sjungande i Skogarne; men få kunde emellan träden urskiljas. Bland dem jag såg woro Peroqueiter, stora som wanca Hegkor alldeles lika Papegoyor med swart krokng näbb, af hflig grön color, röda fjädrar i stjärten, en röd flock på bröstet, och en blå i nacken; Turtur dufwor, hwars massa fjädrar woro gröna; och en swart fogel som under buken war hwit och ägde en bred gul näbb större än hufwudet, och tyckte wara en sjöfågel. Wid Limbon såg jag likaledes med förundran artiga sorg af desse luftens konstige byggmästares Architecture. Deras nästen woro fastwäfde kringom ytterste Spetsarna af de swagaste qwistar på höga träd, hängande som en lång pasa wid halfannan alns utföre: wid ändan woro de wide och formerade som ett hjärta, däri foglarne hade sielfwa boet, emellan de winder en öpning för ingång af intet större widd, än at insvarnarne med bequämlighet kunde komma in och ut; alt war arbetat med förundelig nätthet och betäckte dem ej allenast för alt onödt wäder, utan äfwen dess skadeliga fiade från obehagelige besök, emedan de woro fästade wid så spåda qwistar, som intet kunde bära några rofgirige owänner. Foglarne kallade de sielfwe men de woro utflugne, så jag intet feck se andre än deras nyss utklakte ungar.

Annars wanckade harfades roy Rifoglar, Falckar, Korpar, och willeander; men framför alt närade fnwånarne ett otroligit antal gäss och höns. Uti de sednare fallde de mer 16 till 20 för en rupie; men de som länge wistats i Landet berättade, at alldrig någonsin warit sådant ökop, hwilket de minnas när man för 15 à 20 år til baka fick 125 höns för en rupie, och den bästa och fetaste oxe för en piaster.

Uti gamla heliga träd i skogen fant jag små swarta bi, som gofwo god honung och swart wax; hwar de gora af det sidsta är mig obekant, men den förra wreta de at emploijera.

Det förnämsta som Medah framalstrar, och hwarföre främlingar besöka orten, är dess skona Tenne. Det tages ej ur minor eller förfares med som i wåra bergwärk, utan opbämtas ur jorden hwilcken inuti landet sages wara fylld deraf. Så snart en som will opsöka något, tillfogt Rajans närmste befalhafware och fått dess tillstånd, utsöker han ett tjänligit ställe antingen ned på en slät plan, eller å någon stillastående höjd, hwarest han gräfwer till dess han finner en fin sand blandad med små swarta grickar. Af denna töskaffas så mycket som åtkommes, och ifrån någon närliggande källa eller bäck, som här ej är ondt efter, ledes twärs igenom det gräfwe stället en canal med watn uti, hwilket afföres all den lätta sanden lämnande det tyngsta eller de små tennpartiklarne (däribland Stundom skall finnas rent tenn i stycken som åtter) qwara, som sedan watnet är utdamt opsages, torkas, och swannas at än widare frånskilja sanden, och af detta således emanjat tillkommer Rajan 10de delen, hwilcken dess närwarande opsyningsman måste opsodra. Därupå, enär något tillräckelig ranjade sandmalm blifwit samlad, opsobygges af Tegel en rund ugn utan tak eller hwalf öfwer, med en liten rännel eller öpning å ena sidan, och en pust fästad i den andra twärs öfwer; uti denna läggas kåhl och små wed som alt wäl opeldas, hwarefwan på tensanden inhälles, hwilcken strax smälter och genom rännan nedrinner i en dertill sat form, fästnande slagget och sanden qwar i öpningen likasom utbrände stenkåhl. Tennet opsages sedan det halnat och omsmältes widare i smärre stycken eller tackor, därpå Rajan slår sin stämpel, gällande de sedan som current mynt bland inwånarne.

Uti Landet finnes fult med höga berg, som twifwelsutan skulle innehålla mog Mineralier, om Malleyarnes lättja tillåt dem at efterspöka sådant. Järn wankas något; men som det blir rödbrägt och de intet förstå at handtera det, brukas det litet. Crystaller som i lång tid wistats här, omtalte at de långt opi stenbrott funnit små hwita stenar med gulldpunckar i, och andre mera genomskinande än slipad crystall; men alden-

stund de intet kunde stadfästa sin berättelse med deras opgifvande, will jag lämna dem derhämm.

Luften hålles före at vara här äfven som på hela wästra kusten af Sumatra utföre, mycket ohälsosam i anseende till den morastiga grunden, derutur manga hedeliga dimpar opstiga som infectera den samma, och merendels hela dagen i ända sjunas ifrån hon, stående som en tjock rök öfwer det lägre landet. Huad warman betröffar, så war den i Maij 1761. mycket moderat, anskönt solen war så gatt som mitt öfwer, emedan, utom den om dagen blåsande sjöwinden, solhettan fortogs af ständiga moln och tidiga regnskurar, som tedsagade med dunder och blixt, gofwo regnti: dens nalkande tilkomma, den där merendels i Junio börjar här å kusten.

Till slut är kortteligen om Landsens handel at märka, at den förnämligaste består i Tenn, som på förr beskrefne wis tages här i nedah och de nämste liggande landskapen, Ligor, Lera, Sallangor &c. Af Europeer komma mäst bara Engelsmannen hit; ty de Hollenske skola ej synnerligen om at bemöda sig mycket hos Rajan, emedan de från andre orter få tenn nog, utom det at emellan honom och dem är mycken kalsinnighet, för den hårdhet hwarmed de handlera alle underdomde, sunderan Malleyare, och det twång som de med sine Mallaccaiske wagtjaglier prætendera at hålla hela kusten uti. Chinoserne föra stora partier årligen med sine forchar till Canton, Amoy, och Batavia, och genom denna stora efterfrågan förma Rajan at hålla sitt gods i pris, warande han sjelf köpman och monopoliserar all handelen, så dess underlåtare intet dristar sig wid swårt straff at sälja något sjelfwe sj. hwilchet annars de wäl med sin goda avance kunde göra till 20. och 30. pCt. bättre köp än ordinairt: utan all måste gå genom Rans händer och efter hans pris.

Ris finnes därnäst till exportation ansenligen; men Rajan afsänder sjelf mästa delen med egne fartyg till Mallacca, och flere orter som behöfwa, så främlingar hafwa swårt at få någon full ladning däraf.

Elefanter fångas och föras lefwande hädan; tilkallades opköpa Chinoserne stora partier torkat och saltat buffelkött, jämte skona Buffel och oxehudar, som de sedan i Japan göra stor winst på. Widare fås något Elfenben, wax, Sapppanträ, Benzoin, och dammer eller hårda förstyp; men i synnerhet ett stags sjömaskar Bisch de mar på Portugisiska, af ett halft eller tridiedels quarters längd, som

längs hela kusten ända opp till Merqui fångas och af Malleyarne hallas Sunjoan, samt torkade sällas till Chineserne, som estimera dem för deß egenskaper i mat. Fordom kommo fartyg hit från Arakan, Pegu, Merqui, Jonchceylon, Bengala, Coromandel och Surat; men nu äro utom Chineserne, konungens af Atchin fartyg de ende Indianske som här ses. Af waror som Chineserne hitföra äro en del ofwan nämde: utom Turicka de hafwa hwarjehanda bagateller, Surattiska klenar som gemenes man nyttja, och tätet järn. Förutan Silfwer bringa en de Engelsman grofwa Surattiska och Bengalske bomullstyger; dock de göra bäst marknaden som hafwa opium, så högt alskat ibland Indianerne; Den som han undwika at handla med Rajan, och endast får smyggla med inwanarne, gör sakert stor avance med denna wahra, och för den ändan gå årligen här ifrån som i Surat Malleca och Banca små Engelske Fartyg bara med sådant lastade, hwilcka hemligen negotiera med Malleyarne, som komma med waror eller penningar ut emot dem, warande de så utlärde, at de under Sielfwe Hollendarnes ögon, och oaggtat deras mange wachtande Pattjalingar, weta draga dem wid näsan.

Hädah finnas inga fartyg af Synnerlig storlek. Så Chinesiske Jonckar af mäne sorten sees i riviered, och Rajan har några egne merendels byggde efter den facon om 20 till 30 Lästers drägt. Resten äro små, dels som Chinesiske Sampaner, och dels wanlige Canoer hett flate och knapt stora nog at bära 2 eller 3 man. Flätad rotting brukas för tächel och tag, Cabler &c: och dammerolja blandad med kalck, för tjära.

Då man handlar med Rajan betalas ingen tull, och Jemn får ingen annan sällja. Reis hemma Private med hans tillåtelse debetera, och då tager han 16 Mas för hwar Coyi i tull.

Rajan låter slå mynt af Silfwer som hallas kupang af widd med en fyrkyrfwer, men bara hälften så tjock med Malleiska Characterer på sidorne. Tri så dane räknas på en Ruyé, hwaraf de Surattiske mycket preferera för de Bengalske. Förskiljemynt finnas små tunna af tenn med hål igenom och stämpel på, hallade Tara. 75. sådane Tara göra 1 Condorin. 4 Condorin = 1 Kupang. 4 Kupang = 1 Mas eller Mas, som i Atchin, Johor &c. är ett Guldmynt.

Mytin är Bahaar, som håller 420: Engelske ℔.

Reis sälljes efter matt. 4 mått hallade Tjupa eller Chupa göra en Gantang, som

wägor 5 Cattie. 300: Gantang äro En kojn ÿ hamn. för 1 mpé feck man 12 gantang ris.

Den som handlar Seni Kedah besynnerligen för at föra till de Wäster damm belägne Indianske orter, måste weta, at det som är i tackor gåller 6 pst. i minde, än Stycken i form af Sanddosor, och at de som blefwit gutne som små wigter eller Lod sällias högst, och till 12 à 16 pst. mer än de fastnamnde, som för sin storlek hafwa mera Slagg eller grus uti sig, hwarföre mellan sorten gör för mycket affall, emedan de tunna kanterne omkring snart afskiljas.

XI:te Capitlet.

Beskrifning på Sallangor.

Wi lämnade Kedah den 27. May om aftonen, följande längs utmed Mallaiska Landet, som är högt och ojämnt, uti 7 graduelt till 16, 26, och 30. famnars watten, tills Tab: deß wi den 29:de om eftermiddagen passerat Dingdin och Sambelongs öarne. De sednare äro ej annat än 10 ej: 11. klippor öfwerwäxte med gröna, som ligga till samrans och kunna förbiseglas på hwilcken sida man behagar; doch är den östre farbrare, än kanalen som går emellan dem och Mallay kusten. Kunna Dingdin betraffar så är det en ö, hwareft Hollendarne förr hade en logie för Tennhandelen, som de likwäl för inwånarnes trolöshet år 1690. måste upbörja äfwen som de förut warit nödgade at göra med det Factoriet de inrättat i Junk hwarunder denna ö hörer. Oaktadt likwäl Perak af alla Länder på denna kusten war det rikaste på denne waru och därjämte ägde många skona fruder at begwämt nedföra'n på, kunde intet Hollendarne efter mißlyckandet af deße förste tillbud låta sine anslag falla, utan bodo till att anwända mera allwar och force till sitt ändamåls åwnaende, och hafwa äfwen så wida därmed förthrumit, at de ej allenaft fattat sig uti landet, utan nu enfamme mennesker hafwa denne waru. De halla ock så för den ändan sine krystare ekring öpningen af floderne at hindra alt smugleri, och dymedelft insamla enligen sadan ordningshet kenni i Mallacca, at priwate och Compagniets egne betjänter omkring underhand sällja anfenlige partier dennf. 1761. 1 May war priset på baharn 37 Rdr. 2 Mk.

Sjö- och Landtwinden alternerade ordentligen om hwaran, och Symnes-blåste den sednare om morgonen bittida helt friskt. Den 30. om middagen nödgades wi ancka emedan ej sätta kanalen till Sallangor på fanten, förr än wår Båt och Schalouppe fadt opsöka den samma, då wi lyftade igen, och aftonen kl: 6. anckrade i 7½ fr. utanför Sallangor.

Fig: 1.

Maluiska Landet = eller Perah.

Pulo Dingdin

Sambelongs Öarne 9 st.

Fig: 2

Sambelongs Öarne, som räknas 11: st: då man dem passerat

Perah, syntes ej wral för Ellen.

Dubbelt Prospect utaf Sambelongs Öarne. När man först får se dem, och när de äro passerade.

Tab: XXXIX.

WNW½W Capo Richardo.

Genong Pantsang eller Berget Romben

Genong Tambing

Genong Ledang eller Ofirs Berg.

Mallacca med Ofirs Berg och kringliggande Land.

Tab:

Sallangor, eller som Hollendarne halla det Langhoor, är et litet land på Mallackuskusten emellan Perak och floden Colang ej långt Westor om Mallacca belägit, som fordom stått under konungens af Johor wälde; men sedermera undandragit sig det samma, och styres nu af en egen Raijah.

Desz förnämste alsster, och hwarföre Europeerne och framför andre de Engelske söcka samma ort är Tenn, som här och i nästhiggande land i större omfång än annars till en ladnings fyllande kan fås, än i Kedah, hafwande orten förman af en skön flod (af Hollendarne Temmiweer nämnt,) at nedföra det på, som kommer opifran inre bargen, och med ett bredare utlapp än den i Kedah, fallor i Sjön. Den är navigable för stora Skepp emedan desz djup går till 4 och 5 famnar, och endaste swarigheten har man i inlappet, som är trångt och till en del stängt af en sandreffvel, på hwilcken likwäl med flodning är 3 fe. watten. De Skepp som arma inlassa någon quantitet ankra innom desz öpning dels för at wara närmare till hands, och dels efter där är säkrare än utanföre, meanest en finner sig mycket expanerad för harda wäderilningar, och i synnerhet för de twå banckar, som å omse sidor instänga redden och gifwa en obekant nog trygderi wid ingången. Det har likwäl ingen fara då en är mitt i kanalen, emedan desz djup går helt regulairt från 20 till 7 famnar. Bankan at Lanelsidan är mudder och följer stranden at sträckande sig wid 3 Engl: mihl ut ifrån; men den på andra kanten består af sand och hård grund. På 80 andelan af desse Bankar är intet utlappp för andre än små fartyg, och därföre de, som arma igenom Mallaccaiske Sundet, sedan de warit här inne, måste göra en krok, och efterat de gådt från redden samma wäg de inkommit, söka en annan öpning för at kunna följa Mallacka kusten längs efter.

Nord Ost och Flod följer utmed Landet; den sednare sätter SW och SSW. och den förre O.N.O à O.N.O. Watnet stiger och faller ordinairt 1½ till 2 fe: och är med fullmane som högst kl: 2:50 E. M: Land och sjöwind blåsa ordenteliga, den förre sedan Solens nedgång hela natten igenom af O.N.O. och O.N.O, och sjöwinden sedermera merendels från motliggande wäderstreck hela dagen i ända.

Wid mynningen af floden på Östra stranden, ligger en stor höjd, allt med träd öfwerwäxet, som gifwer nog känbart märke för belägenheten af Sallangor. Nedan om den samma är en liten by, där Raijan jämte en

Tab:

hops af dess undersåtare bo i hus af bambu på pålar stående som i Kedah. För öfrigt Syres landet vara lågt vid stranden, och ej så kuppigt som på nämnde ön, och är öfverwäxt med Cocos träd, samt innanföre fyllt af höga Berg, däruti nog mineralier skola gömmas.

Konungen eller Rajan härstädes, kallas konung för Bugis, ej Bugi-erne, en sort folck som utgöra största delen af inwanarne. De härstamma ifrån Bugi öarne, hwilcka äro 2 à 3 små öar belägne utanför Macassar, äfwen som från öarne Natuna och Anambas, dädan de spridt sig, synnerligen från de förstnämnde, när Hollenderne woro i krig med konungen af Macassar. Många hafwa de Hollenske äfwen som Macassarne employerat till Soldater, emedan de hafwa namn före att wara oförfärade, och en hop hafwa nedsatt sig här och i Perak, fastmer konungens af Johor, landets rättmätige Herres lof, hwilcken de mycket oroat och plunderade för ej många år (:1720:) Trangano, en af dess bästa platser på östre sidan af Mallej kusten, under det hans egne undersåtare opwäckt en rebellion, hwarutinnan Hollenderne, som alldrig försumma god lägenhet, troligen bistod dem med ammunition och gewär från Mallacca. Af alle häromkring boende äro desse de onde, som kunna räknas hafwa någon fore till Sjös, hwilcken dock ej består i annat än Prowar eller små Båtar af bräder, baktill breda, och capable at bära 10 eller 12 man, därmed de förr oroat sine grannar och äfwen små Europeiske Seglare, fast nu mera hörs ej sådant utaf.

Desse äfwen som Malleyarne äro ej så brune som Malabarerne, Klina och Malleyarne i klädnad, endast at de alldeles gå owapnade, och äro kände för ett mordiskt folck och trolöst, och därföre hafwa Europeerne alldrig tillbudit at fästa sig där, emedan man ej en gång må wåga sig en natt ibland dem. Främmande som hitkomma begifwa sig därföre alltid emot mörkningen ombord, och när de handla hämta af och betala godset med ens, efter desse Bugier ej weta ibland sig hwad ord och afstal är. Ibm som äro deras andra producter mäst det samma som i Kedah. De föra ombord till oss åtskillige frugter, som Mangos, Pisang, Cocos som wanligas i

i öfverflöd, Ingwer, Granatäpplen, Guineisk peppar, äfvenledes Ärter, Hors mad nuss. Dessa sällas de efter hantangs eller mått, deraf hvart och ett efter Svenskt mått inne. höll 1½ à 1½ quarter, och vägde 5 c à 5 ä lt Svenska.

Current mynt är Tenn i Syckten af viss storlek, som kallas Tampocoan, deraf ordinairt 1 räknas på Ryssen, men kunnom mindre efter som priset stiger på denna vara. En Bahar Tenn håller 360: Engelska lt. kemingen påstår i blandn 2:3 pasthar till på hvar bahar. Svart rupier äro här en god del bättre än Bengalske.

XIIIte Capittet.

Resan genom Mallacca Sund till China.

Endan Man här efter åstundan ej kunde till fördel complettera vår ladning, i anseende till den obilliga dyrhet, som Rajan höll sine varor uti; ty fants ej tjänligit at med frigatt många längre opskjuta författandet af resan åt China, utan den 2: Junij tystades ancker för at vidare fortsara genom Mallacca Sund, uti hwilchet vi nu redan woro ett ansenligit Stycke fram avancerade.

Sundet af Mallacca, så kallat af den widliggande Staden, är den andra öpningen som Kaster ifrån kommande Skepp kunna passera igenom uti i Chinesiska Sjön, warande längt beswärligare och widlyfftigare, än den Sydligare eller Straat Sunda, hwilcken, likasom den går längs södra ändan af Sumatra, så framstryker detta här emellan samma d:s Ost: sida, och den SWe kanten af Malleuske kusten.

Dess lopp, som merendels är från NordWest till SydOst, börjar wid Cochins hufwud i 6: gradens nordlig bredd, och slutter wid Singin, eno mitt under aquinoctialen belägen, inbegripande i en rätt linea i längden 9¾ eller 10, grader; men om man räknar intill Pedro Blanca som är mitt i öpningen af Singapors Sund, därintill en bugt afgår ifrån förra leden åt Ost eq. OSt, håller det bara 9½ grader; doch är till märkandes, at alla de wår grundar, och banckar som ligga i farwatnet, och hwilcka måste undwikas åtminstone gera wägen en tridiedel, om ej en halfpart drygare.

Hwad bredden beträffar, så varierar den ansenligen: wid nordra inlappet ifrån Cochin till Kedah räknas 3¾ till 1 grader öfwer, och dör harm hett rent fahrwatten, utom några små kahla klippor Pulo Pera, och Jarra,

som lätt undvikas; men sedan begynner det mera knipa tillsammans, så at mitt för Mallacca, där distancen öfwer ej är mera än 35 Engelske mihl, båda kusterna af Sumatra och Mallacca på en gång kunna ses. Man har ifrån Sallangore till den nämnde staden intet mera så klar passage som ofwanföre, ty mitt i Sundet framstryka 2ne Bankar (: hwarutaf en är den förr omtalade Sandbanck, som på Sydsidan innegluter Sallangors Redd:) hwilcka dela det i tu, så förut påtrassa deras kanal, och at kunna komma öfwer dem till Mallacca sidan, måste man styra öfwer till några små öar, som kallas Pulo Arroes under Sumatra, hwarifrån en sedan kan hålla rätt på Barcelloer, mitt för hwilcken finnes den enda öpning på denne kanten. En del Skepp, som willa passera utan at blifwa sedde i Mallacca, behöfwa ej göra sig denne mödan, emedan de hålla på SW: sidan om desse barckar; men sällan samma passage är renare från klippor, så passeeras likwäl den andra vid Skelleiske sidan, efter Siderne uti Elben och floden som sätta där längs kusten kunna altid hjälpa Skepp fort, ähnsköt det wankades litet wind, därmed Sumatra Landt af stora floder är genombrutet, igenom hwars öpningar i stilt wäder en stark ström sätter, som betar tidwattnets kraft.

Sedan man lämnat Mallacca Stad och passerat om wanstern om Pulo Jang, som ej får kommas för nära, samt har just på sidan Carimons öarne, får man se för sig en hel Archipelag af små och stora öar, en del bebodda och mästa parten kringande under konungen af Jehor. Emellan dessa, som i en lätt hopahängande samling räcka intill Origin (: hwarest Sundet allra widgar sig till halfannan grads bredd emellan Point Romano och närmaste Land af Sumatra:) formeras åtskillige öpningar eller passager. Nordligt om Carimons öarne går Drions sund sydostligt ut, och söder om dem Saborss sund, båda twå passable för Skepp som ifrån eller in till Banca sund. De till China destinerade farkyg, hålla sin led närmare Skelleikusten, hwarest emellan öarne finnas 3ne särskilte passager som sedan förena sig genom den enda och sista öpningen åt Chinesiska sjön emellan P. Romano och ön Bintang. Af dessi tri hållas den öfre, som går emellan fasta landet och Innapoers ön, Gamla Sincapoers Sund, och af Inwanarne Salleta de Brow, hwilcken fordom kunde passeras, och egentligen ej är annat än en arm af Jehors riwier, men nu för sin smalhet, starcka ström, och tyrnerstigen för en Sandbanck

som satt sig wid östra utlöpet, anses för nog farlig. Den andra öpningen är Nya Sincapors Sund söder om samma ö, som öfwerhufwud mä mera ej genomseglas, sedan Straat Gouverneadore, hwilcket är ännu sydligare, hwarmä bequämare och säkrare för stora Skepp. Detta som är den 3dje passagen, lemnar twifwelsutan sådt sitt namn af den på wanster liggande ön, som af de Engelske kallas Gouvernadors- och af de Franske Passage-ön. Det har en djup kanal; men elak Corall grund. De öfwrige som äro härigenom, taga sine manhen af 2ne wäster om inlöpet situerade öar, den ena Trädön kallad som består af en helt låg Sandbank med twå små träd och några få buskar på, och den andra Röda ön hwilcken har nämedre omhet, och ses med denne gröna träd och annat smått gräs bewuxet, hwarmä man sedan de äro i sigte lätteligen finna rätta kanalen, som förmenas at höger afseende Syra Brödder, och en hoper andre, och at wanster, utom den nämde Passage-ön af klipporne, som Engelsmannen nämna Rabbit och Cunny, bland hwilcka den ena som har liknelse af en omwänd luta, af Franskoserne fådt namn af Violen, och egenteligen tjänar at distinguera Gouvernemsön (:tätt till hwilcken den ligger:) ifrån de andre. Allt ifrån denna öpning och till öarne S:t Johns, som är en längd af ungefär 12 till 16 mil:, räknas egenteligen Gouvernadors Sundet, det där för sitt owana fahrwatten, starka och i hwirflor gående strömmar, djupa watten, och elaka grund, kan räknas för det ödrawarligaste och farligaste i hela Straat Mallacca; ty sedan öarne S:t Johns äro förbi, tör ej allenast grunden bättre, utan man är också fri från all fara för af grundar och klippor, utom Johors Sand, hwilcket ligger för mycket ur wägen, at behöfwa frygtas före.

Sidwatnets gång är så owerdenteligit i Mallaca- och Symons:- i Gouvernadors-Sundet, at det är swårt gifwa några regler därföre. Annars så har man här gemenligen ordet efter någon wind, och i Synnerhet Öster om Mallacca och ifrån Januarii till den. Ständom komma hastiga och häftiga Byar, som kallas Sumatras emedan de samla sig i swarta måln ifrån Sachem:- eller samma kant som denne ö wetter ifrån en, och beledsagas med blixt och regn; men de gå strax öfwer. För öfrigt då man äger goda Sjö Charter, och har sig de förnämste märken kunnige, födras det

mera ett stadigt och waksamt opseende samt noga accuratesse, än någon konst at passera dena farliga Leden.

Efter at hafve Richardo eller Rachado war doublerad, passerades d: 8 Juny Staden Mallacca, hwarest wi lago för ancker liggande, det efter oss på Surat Redd lämnade Franska Skeppet Jean Babtiste ämnat till Siam, och Geldermalsen ett af de 2ne Hollenske Skepp, som på nämnde redd hort för wår bortgång ankrade, och förde afkommendeur Block, hwilcket nu under det wi woro Mallacca i sigte afwendes hyttade ancker och satte till Segel.

Staden Mallacca ligger mitt i Sundet som förer dess namn, uti Nordlig bredd 2: 12 och Longitude Öster om Upsala 88: 25, tillhörande Hollenderne, hwilke där hafwa en god Fästning, och uti Sjösidan en mur som skolljes af watnet, ah af de förbiseglande Skepp helt grant kan ses. Den skall wara stor och wäl bygd, mäst med Stenhus efter Europeiska sättet, hafwande en Stenkyrcka på en hög kulle belägen, ofwan på hwars stapel de fordom hissade sin Orations flagg; men alldenstund de häftiga wederwinningarne från Sumatra sidan ständigt nedförde flaggstången som stod i så ansenlig höjd, hafwa de omsider tedsnat wid at så ofta opratta den, så nu mera ingen derstädes finnes.

De Malleiske konungar efter sin första öfwerkomst ifrån Sumatra hitse kusten, bodde länge i Sincapura, en Ort af dem bygd wid det Sundet som ännu deraf bibehåller sitt namn; men när som år 1252 den mägtige konungen Madjapahet på Java började sträcka sin magt till Sumatra och hit öfwer, kunde de ej länge emotstå honom som de först hit bodit till, utan nödgades lämna sitt gamla säte samt utwälja sig ett nytt, hwilket Siri Tkender Sjah den 5te i ordningen anlade där nu Mallacca står, som förmenes så blifwit kallad efter kajoe Mallacca eller Elurabolan trädet, som fants i omnogher därom trakt.

Sju stycken Malleyske Sultaner hade jämnt efter hwarandre i mera än 250 år haft sitt residence på denne orten, och de sednaste af dem hade nyligen afskudat Siamske oket hwarunder de för en tid legat, när under Mahmud Arjas 5: regemente, Amiralen Didacus Lopez Siqueira år 1509. ditkom med de förste Portugisiske Skepp. Moerne som här, likasom annorstädes i Indien på den tiden agde mycket at säga, sågo ingen ting mera ogärna än deras ankomst, och sträcte med goda skal, at om de finge fästa sig, skulle deras handel här äfwen så snart se sin undergång, som deras landsmäns å Malabar och andre Indianske kuster. Desta-

wände dersöre intet för, innan de förrädeligen fådt störta i förderf en del af de Portugiser, som i förtrostan på den lofwade wänskapen woro komne i land, och Siqueira hade lapp med möda undan det för honom ställde förfat, warande han nödgad i betragtande af sin swaga förs, att gå sin wag och opsökta hamnen, som likwäl ej länge dröjde. Affonsus Albuquerque dithomår 1511 ifrån Goa med en flotta i behagelig tid, och alldenstund Konungen på Portugisernes fordrade satisfaction ej wille lemna något fast swar, angrep han staden med förs, medhögg inwånarne, och sedan han i plundringen erhållit ett stort byte nödgade Mallesse kongarne åt annorstädes se sig om efter hemwist.

Portugiserne anlade sedermera en stark fästning på denna orten, hwarest efterhand samlade sig en mycken hop inbyggare, och inrättade där ett af sina största Contoir, dit årligen ett otroligit sammanlapp af Skepp ifrån alle Indiske orter — skedde. De hörsera äfwenledes i det förbistående Sundet efter behag, hållande sine krysstare, som visiterade alle därigenom gående fartyg, och twingade dem at betala 10 pCt. tull. Men som alle wärldslige saker hafwa sina skiften, så gick det ock så här. Hollendarne begynte kanna efter dem på alla sidor, och sedan de på den mera sjelfrige hanten nästan berömpat dem hwad de ägde, proberade de äfwenledes på Mallacca år 1606. Den då warande tappre Gouverneuren Andrea Furtado de Mendoza hindrade likwäl orkens öfwergång genom sina goda anstalter och hurtiga motstånd, så Hollenske Amiralen Cornelis Matelif intet för den gången uträttade; men omsider år 1640, gjorde Hollendarne saken an med största kraft, sedan intet mera war igen på den kanten som kunde göra dem hinder, och efter mycken blodsutgjutelse, stor hotsdnad, och ändeligit belägrar, öfwerfade änteligen orten d. 18 Januarij 1641 genom accord eller som de täfste hålla före, förmedelst förräderi.

Efter at Hollendarne fådt Mallacca i sina händer, hafwa de återfallit handelen i sitt förra gamla flor, som på slutet af Portugisernes wälde, börjat ansenligen förfalla. Ock hafwa de där som ett Magazin för alle Indianska waror, warande här sammelplatsen för de Japanske Skeppen. Gouverneuren är bland dem som Hollenske Compagniet hafwer i Indien den 7de i ordningen, och har till biträde en Oppersköpman, Fiscal och Janit ett Politie och Justitia Råd, hwilcha dels dispenera Compagniets affairer, dels hafwa

opsigt öfwer det underliggande district som skall racka i längden wid 30, och i bredden 8 till 10 Tyska mihl.

Angående Malleyske konungarne sedan de blefwo drefne ifrån Malleca, så berättar deras Historie, at de återwalde sig å nyo och bygde för sitt den tridie staden wid Singapors sund Djohor eller Johor nämnd, som will säga en parla. Där hölls sig mäst i 200: år 10 Sultaner, som under hela den tiden emellan Portugiserne och Hollendarne woro inblandade, och stundom höllo med det ena och stundom med det andra partiet, utom at de med närliggande små Printzar hade tidiga tratter. År 1708 flyttade Sultan Abdul Jaliel Shjah på sin tyranniske brors persuasion öfwer till Rhio på ön Bintang; men denne sednares dåka framfarande hwarmed Sultan desz enfaldige Bror sag genom finger, oprwäkte inwånarne till rebellion, så konungen år 1712 måste fly öfwer till Trangano, hwarest han af Bugierne år 1720 blef öfwerfallen och dräpen, och hwar hans Successor nu mera i Rhio på förbemälde ö.

Tab: Litet nedanföre Staden Malleca ligga Wattnen som äro tre till hyen, hwarpå de hitkommande Skeppen förse sig med watten, och bredt wid nägre andre små öar Bröderne kallade. På fasta Landet dåremot sjelfwa högt berg helt ensamt och för sig sjelft belägit, som delar sin spetsiga tapp i 2ne uddar, hwilket på Malleiska kallas Gonong Ledang, och af en del Ofirs Berg. Somlige hafwa utaf namnets likhet och en gängbar tradition, at mycket guld fordom funnits däruti, utlat sluta det kringliggande traeten skulle wara det i Skriften omtalte Salomons Ofir; dock detta tyckes wara för otillräckeligt skäl at stadga något i en så omtwistad sak. För min del skulle jag tänckа, det man äfwen med så litin wisshet kan säga om med Ofir bör förstås Malleca eller någon annan ort i Indien eller Africa, som om Aristotelis och de andres Gamles Taprobana må lämpas hwarest på Ceylon, eller den här nära till liggande ön Sumatra. Hwad med någon säkerhet kan sägas (om man anseghen skall ur någon af de Gamle Geographer hafwa namn för denne half-ö) är: at Ptolemei och andres Chryse, Regio Aurifera, och Aurea

Fig: 1.

Fig: 2.

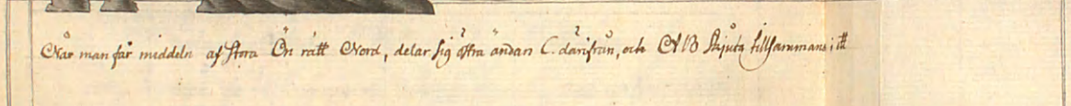

Når man får middeln af stora Ön rätt Nord, delar sig östra ändan C. darifrån, och AB skjuta tillsammans i ett

Fig: 3.

Prospecter utaf Öarne Pisang och Carimons uti Mallacca Sund.

Tab.

Tab: XXXVIII.

Sallangores Redd.

Chersonesus, bäst synes passa sig bland alla andre, på Malleiska halfön, fast det är otvifvelaktigt at till förwarfwarande af så forntidigt namn, måste det åtminstone den tiden framdragit långt mera af den gyllene metallen, än det lilla som nu några af dess små floder sägas nedföra i sin sand.

Den 8de Junij om aftonen fingo wi en hård Sumatras, som framhalp oss likwäl ett litet stycke; den 9: war mäst contraire wind, och den 10de synte oss wårne Pisang och Carimons, då war bät affärdes följande dagen till den förste at söka watten, under det wi för motwind wordo nödgade at anckra wårstädes.

Pulo Pisang Tab:

Pulo Pisang fants bestå af en stor ö, och twenne små runda klippor på den wästra, samt en liten aflång s: endast genom en smal men djup kanal afskild:) på östra sidan, hwilcka i början se ut som de wore ett; men alt som en nalckas närmare, söndra sig ifrån hwarannan. På NW: uddén framrinner en liten watten ädra; men rätta backen är å nordändan, där den neddkommer ifrån bergen, dock meddelar så långsamt sitt watten, at man knapt kan fylla öfwer ett bätsfat om timmen, ehuru den ån så lågt ned wid stranden, at när sjöwatnet flöder blandar det sig därmed. Ifrån SO sidan gör en sandbanck ut; men på WNW: kanten har en helt djupt, och annars öfwerall grund alt runtt ikring.

Den största ön Pisang wara i widd runtt omkring emellan 2 till 3 Engl: mihl, bestående af höga bergkullar, som ofwanpå äro fullwuxne af träd och emot sjön stupbrante, warande på södre sidan bara grusberget; men at den Nordliga finnas stora flisor helt hwitaktige och adrige som marmor.

Ett fruchten Pisang sägej ingalunda märke dess, så namnet ej lärer hafwit ön tillagt för någon besynnerlen omwighet af samma wäxt på den samma; men Betel och Areca räkades på några ställen, warande en omwäxt rättor och några slags foglar de ende, inbyggarne.

Carimons, bestå af twå stora och åtskillige små öar, liggande 550 Tab: 20 mtrs: distance ifrån Pisang, och 14 till 15 från Tanjong Brü eller Bellong Tanjong å Malleikusten. De äro lika som de förenämnde beboddé; men i högre höga och bergiga, samt fulla af skog.

Den 13de Junij fingo wi se öpningen uti Straat Sowernadore, hwar-

på den följande dagen en stor hop af Inwånarne från de kringliggande ön-
ar, som Prowar och Lanoer gorde oss besök, förande ombord hwarjehanda fisk-
sorter, som Skillpaddor, Stora karaller, Papegoi fisk som war följwerkt med
gula flackar; en annan sort ljusblå med stora violetta prickar, Bårgfyllor,
Spatul hayar, Alkusor, Krabbgäddor, och halfalns lång bläckfisk af slapa,
utom frugter och annat för provision. Jag observerade äfwen det watnet ha-
lka långa stycket häromkring war alldeles fargat af en mycken hetsrom.

Den 15de kommo wi in uti Gouvernadors sundet, då under en påkom-
mande windstillnad, som nödgade oss anckra utmed östra Rabbit och Lin-
ny som ligga därinnanföre, jag feck tillfälle komma i land på den närma-
ste af dem, som Transoserna kalla Pulen, hwilcken kan wara 2 till 300.
fv: i omkrets, och består helt och hållen af en ragg[illegible] sten klippa. Ena half-
ten däraf är tag och stät; men den andra reser sig 3 till 4 famnar hätt
brant opp i höjden i en kulle, som öfwan på är full wäxt af träd och bu-
skar, warande merendels all den sten hwaraf denne kulle består, lös och delor
sig i tagomt stora flisor som i färg och ädrar nog likna marmor, fast mera
grof och poreus. Den nedanföre belägna flata delen är idel gräsen, däruti
watnet genom sitt rullande och sqwalpande utwätt långa rännlar, och
djupa runda halor likasom de Bahus länske fältgrytorne beskrifwas.
Dagligdt all möda kunde intet märka här see hwarken till watnets sti-
gande eller fallande, utan här så wäl som på St. Johns war watu[illegible]när-
het, efter som dess största höjd är i ny och fylle, så jämt i bäget till-
skenjandes, som om det warit utkugget, och aldrig undergådt någon änd-
ring. I detta sund som nästan ligger under equinoctialen, tyckes dock
bästa rön böra kunna göras häruti, och därföre är skada at sådant blif-
wit underlatit. Wäl är wist, at efter de märken man har i Sjöcharter
och 60 à 70 års gamle directioner för Seglingen genom Mallacca sundet
bakrefningar
märken, som gifwas för at igenkänna de förromtalte öar den Röda, och Wid-
eller Bomkes ön intet eller litet warjera; men det är ej at undra ty dylika ob-
servationer som skola stadga en sak, tyckes fordra något längre tid. Annars bör

Sigte af Inloppet till Gouverneurs Sundet

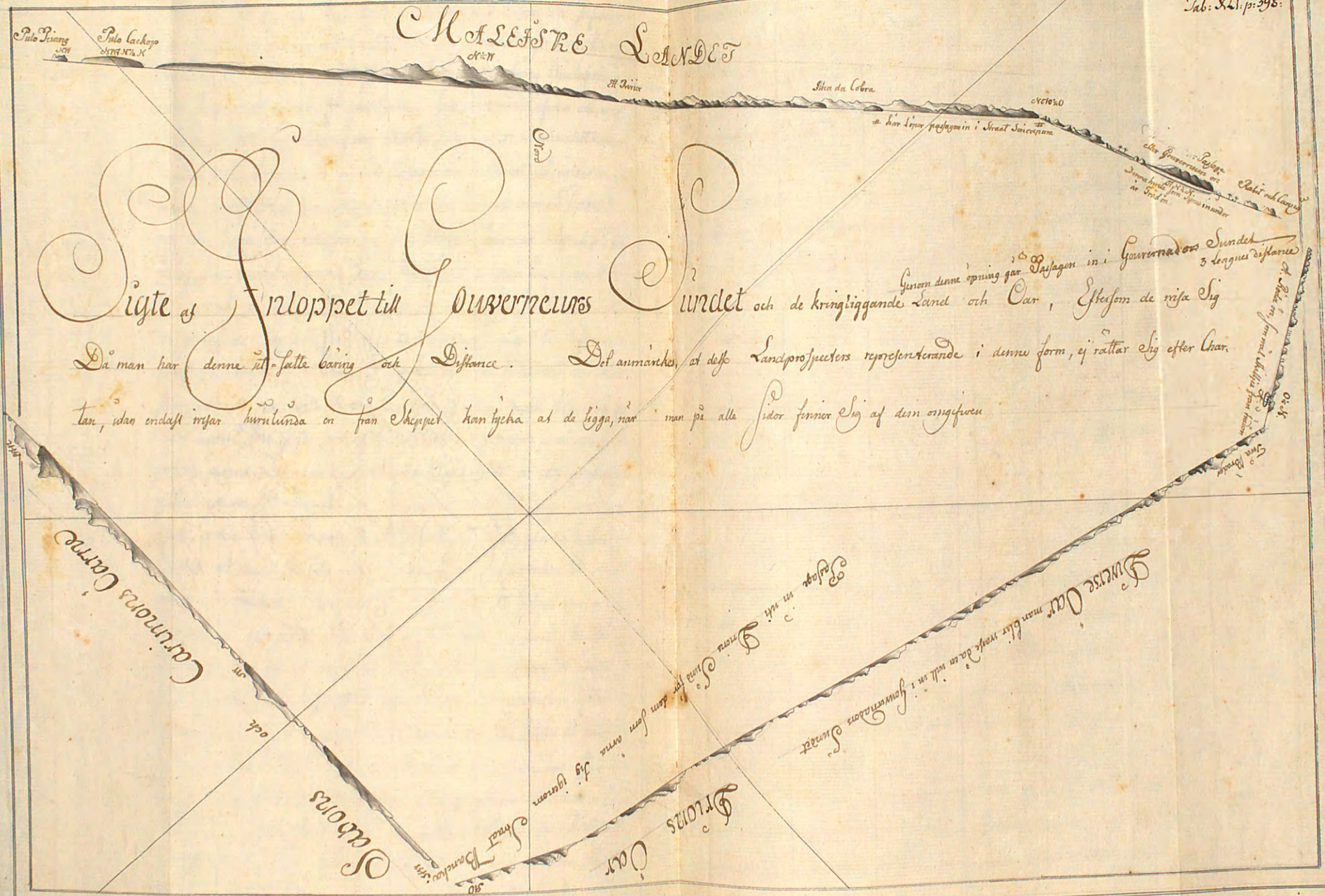

och de kringliggande Landet och Oar, Efterson de visa Sig

Genom denne öpning gar Passagen in i Gouverneurs Sundet 3 leagues distance

Då man har denne ut-satte Baring och Distance. Det anmärkes, at desse Landprospecters representerande i denne form, ej rättar Sig efter Char-

tan, idan endast visar hurulunda on fran Skeppet kan tyckas at de ligga, nar man på alle sidor finner Sig af dem omgifven

den som framdeles för Efterkommande will göra några märken här, noga anmärka när watnet är högst eller lägst; ty annars kan en lätt förtaga sig och följa af den wanlige Ebben och Floden, hwarje dag finna ansenlig förändring i watnets stigande och fallande.

Den elaka korallgrunden härom kring, skar utaf wårt ankartåg om natten, så wi måste i största hast sätta till Segell. Dagen derpå d: 17 blefwo wi twungne för stark strömsättning at ankra under S:t Johns rår, hwarest wåre fartyg sändes i land at söka efter watten, men funno utom några små källsprång intet någon bäck, antingen at de woro uttorkade, eller den rätta ön ej påträffades, emedan här ligga tri stycken tillsammans som föra detta namnet. Annars bestå de likasom de närbelägne af höga skogwuxna Berg, som småningom sluta sig intill watnbrynet, och sedan med ens gå stupbrant ned i batten som mäst är af korall. Arecatråd finnes derstädes, och åtskilliga arter för mig obekante, hwaribland en sort bära så naturliga Mangos, at ingen kan anse dem för annat an rätta; men när man biter eller skär i dem, utflyter en förgiftig saft helt hwit och tjock som grädda.

Om den fasta kusten af Mallaja anmärkes det till slut, at hela wägen NW:t om Mallacca är låg wid stranden och skogwuxen, samt inanföre i landet full af höga sammanhängande berg; men nedan för samma Stad och berget Ofir synas alsinga sådane höjder, utan kusten är jämnlåg, allenast wid Kakopsudde nitt för Pulo Pisang är ett litet berg, och något längre utföre emot Point Romania ett annat Barbucet kallat som ligger helt ensamt.

Den 17: Juny blåste up en frisk wind, hwarmed wi snart fördes i sigte af ön Biritang med dess höga Pik, och Point Romania det yttersta fasta Land af Asien söder ut, emellan hwilcka utlappet är till Chinesiska Sjön, hwarigenom wi om natten passerade Tab:

utan at med dagsljuset få se den mitt i farten belägne klippan Pedro Blanca som från närmsta nordliga Land ej är öfver 5 till 6 Engl: muhl.

Tab: Den 18: fyntes öarne Tingi, Pisang, och Auroe, som endel äro bebodde och stå under Konungen af Johor, hvarpå med en tämmelig jämn SW: passat vi fullföljde vår resa, och den 30de Junii sågom Land af China, samt sedan vi i 3me dygn stadt på grund innan för Borea Tigris, ankrade Gudi ähvrad lyckligen den 6 Julij 1751: på Wampou Redd.

Hemresan

Ändskönt vi öfver Sex hela månader uppehölle oss uti China, och det skulle synas, som under den tiden åtskilliga tillfällen bort gifwits at öka de anmärkningar, som jag förut om samma Land medelelt: så måste jag ändå tillstå, det jag så litet fådt nyttja dem, at jag näsan intet kunnat inhämta till mitt ändamål tjenande. Jag skyndar ning därföre med slutet af ett arbete, som redan växt till öfver min förmodan, och att föra vår Expedition äntligen till sitt mål, will med få ord röra om hemresan. Den 1de Januarij år 1752, lämnade vi i Herrans namn

Tab: XLII. pa 400.

Prospecter ifrån Röda- och Trådöarne

Tab: XLIII.

Östra Öpningen af Sincaporske Sundet.

Tab: XLIV.

Öarne Ctaro, Pisang och Tirgi

S_4

China, och efter en gynnande wind genom Chinesiske Sjön, anlände den 19de i Mew Baij. Wi förseddo oss innom 2ne dygn med tillräckelighen frisht watten, så at wi den 21: åter kunde gå under Segel, och hunno med skiftande wäderlek på merichan utaf Caps Barick den 9de Martij. Den 6te Aprill och 7de Aprill uppehölle wi oss wid ön Ascension för at fånga Skillpaddor, och sedan wi, trötte wid ett så uselt lands åsådande, men förnöjde öfwer den dår undfångne omnighet af denna skona förfriskning, åter fortsatte resan, hunno omsider till önskeligit syfte af warne Scillij den 16:de Junij. Då fingo wi åter det nöjet at se Europeiskt Land; men wår längtan ökades, ju närmare den nalkades sitt mål, så at tiden föll odrägelig lång, intill dess wi i Herrans namn den 26te Junij nådde den önskade hyckan at upphinna det kära Fadernelandet, efter 2:ne års kastowarelse därifrån, och 177 dygns hemresa ifrån China.

Sjö Journal

öfwer

Skeppet Götha Leijons Resa

Till Ost-Indien.

Åren 1750. 51. och 52.

Det observeras, at de dagelige anmärkningar på winden,
Wäder, och Compassens misswisning, äro utdragne ur Log-
Boken; men uträkningarne på Cours, Longitude och Lati-
tude, har Herr Baltzar Grubb behagat communicera.

Skeppet Gotha Leijon på Utresan Under Segell — Emellan Gottheborg och Ön Madeira 1750 i April och May Mån:

Aprilis 1750:	Dato	Thermometer-Barometer-Stånd högst	Loxo i Grader och minuter	Distance i mihl	Distance på Lagg	Lästa-dof Graden	Observation Latitudo	Longitud	Commun-Jens rijtskunskap	Winder	Wäderlek, Segelförändringar och andre anmärkningar.
Söndag	1.									CNO. a NNO.	Cllorgonen kl: 5 goda ankar och kommo under Segel. kl: 12 bar Wingå Ots. 7 à 8 Engl: mihl Cllastrands hafvell SO till 6 à 6 dr.
Cllånd:	2.									Var: Still. SO à W.	kl: 2. p: m: lätta Segel NSW. 3 Leagues. Skarda bjär, hällsjö och Styffcultie in 3 RBtas. Wände för di wind
Tisdag.	3.									NSW. à West.	Wingå Ots. och kl: 5: Nord. Styffcultie och disigt. kl: 7. ankrade på Rivö fiord. kl: 2. a. m. dog matrosen Blekman.
Onsdag	4.									WNW.	Wackert Wader
Torsdag	5.									N. NNW:	Dº:
Fredag	6.									Ots à NNW.	Dº:
Lördag	7.									Still	Dº: (6: 7 legs
Söndag.	8.									CNO:	Jämn Cultie och stil Wader. kl: 7. a. m. lyfte ankar och gingo till Segel i sällsk: med många andre Skepp. kl. 12 Wingå SO. och Mastrand ONO: 0
Cllandag	9.				26:					N: NO. NNW. NNO	Cllodercat Cultie sedan stil och W. Wader kl: 12 Cllastrands hafvell SO: 0. 6 Legs. 72 fv: grund
Tisdag.	10.	12: 0	Syd 85: W.	88:	67:	57: 44	1: 25.			CNO à SO.	Liten wind W. N. p: m: Cllastrands k. SO. 0. 9 à 10 Dº: i Solenes opgång Sågo Norrige
Onsdag.	11.	10: 30	S: 46: W.	142	144	56: 1	3: 2			ONO a SSO.	Cllodercat och sedan cultie med hällsjö 23 à 30 fv: gr: Sand med Stenar; i Solenes nedgång bar Jutland S: à SO: 0. 6 legs.
Torsdag	12	10: 0	S: 31: W.	154.	160.	53: 52	1: 22			SO	Styffcultie och mycket 23 fv: fin grå Sand och Sjuk.
Fredag	13	12: 0.	S: 36: W	48.	57.	53: 1.	1: 50			Variable	Frisk: Sedan Stilla regn och mist 23 à 27 fv: Sandgrund
Lördag	14.		S: 11: W	60.	57.	52: 14	5: 2			S:	Dadigt, tjockt, mo. Talte wid ett Norskt fartyg 18 à 20 fv: Sand, Sten och Skal. (och Skal
Söndag	15.				57.					S:	Stilt och mulet Sand Sedan frisk wind och klart. Talte wid Danska Chinafarraren Amalia Christina, Capit: Jessen 26. 30. 17 à 21 fv: Sand
Cllanda:	16.				53.					CNW. N. à SW. SSW	Liten wind, Wacker sjön Styff. och mulet. Såg Duynkerks barn 6 bara kl: 12 SO. kl: 6. p. m. ankrade kl: 8 Styffade igen.
Tisdag.	17.									NSO à SSO	Styff. mulet. Afternoon. talte igen wid Danska Ostfarare. 5. p. m. måste halla åt Sonaten med Storsaxe emot: lagobi för MS och kl: 7. Lofvande under landet
Onsdag.	18.				40.					SSO à SO	Styff. och bjar. kl: 5 ankrade under Smögds. Singo Engl. Lots kl: 12 under Segel. kl: 8 a. m. Calais SSO. 2 kl. 12 SW. Grevelingh Jo. Bowerskaff. NW.
Torsdag	19				8.					SSO à SO.	W: Wader. ankrade Ostern kl. 2 under Segel. kl: 7. p: m: ankrade och gingo Lotsar. kl: 3 a. m. under Segel. kl: 7. mong: ankrade på Duynkers redd, och
Fredag	20.									Wackert Wader	(Betalade in provision 10. för reban
Lördag	21.									CNO: Variable	Dº
Söndag	22						Från Fairley			Var: à O: à ONO.	Frisk Cultie, Wackert Wader. kl: 8 kommo under Segel och kl: 12 gingo Lotsarne bort Calais klippa bar då W8. Grevelingh Sjö. 5 à 6 Engl: mihl.
Cllandag	23		S: 65: W	101.	153.	50: 21	1: 31.	2: 21		CNO: à ONO.	Frisk och disigt 8 p: m: Fairley NW: 3 Legs
Tisdag	24		S: 68: W:	180:	169.	49: 9	1: 17.	6: 39		CNO: à ONO.	Dº: Dº: med segelan Wack: W: kl: 2. a: m: Eddistons fyr N: 3 à 4 mtr:
Onsdag	25.		S: 60: W:	142.	142	47: 36	6: 7.	9: 23		CNO: O: ONO	Friskt. ofvadigt Wader och små regnbjar. kl: 2. a. m. Jag en stark tidevatu i ONO tikt en sol.
Torsdag	26		S: 22: W	102:	103.	46: 6	6: 46	10: 19	15: 45	Var: W: WS. N:	W: W: och moderat, sedan ofvadigt och regn
Fredag	27.		S: 26: W	126:	130.	44: 1	7: 40	11: 37	Omed 2 Claim	CNO à O	Liten Cultie och N: Wind, sedan Styfcultie och Wackert Wader Stor- och för: Bramvaran och Stor bram Stång Hemingo af vi 2 RFMS
Lördag	28		S: 12: W:	190:	190.	40: 48	8: 19	12: 37		CNO: S à NNO	Nord blåst, mycket tjockt, mader; med Svar Sjö. Storlandet Synnig af
Söndag	29	17: 0	S: 1: W:	166.	180.	38: 18	8: 49	13: 29		NO à NNO	W: W: Styfc: mycket bjar ibland.
Cllandag	30.	18: 0	S: 22: W	105.	106.	36: 40	9: 38	14: 18		CNO: Var.	Dº: till Stil och mulet och moderat cultie, satte opa nya Bramrår och Stång
May.	1.	19: 0	S: 26: W	109.	109.	35: 0	10: 26	15: 17	14: 33 NW	N: à NNO.	Liten Wind och Wackert Wader; passerade ett Holländskt Skepp
Onsdag	2.	19: 0	S: 1: O:	115.	122	33: 5	10: 24	15: 15	af 2 Claim:	NO: à NNW	Frisk: W: W: och klart tid defension mot en Seglare som troddes vara från Salee.
Torsdag	3.		S: 74: W	150.	158	32: 0	12: 54	18: 13		SSW: à Nord	Dº: Dº: kom ankartagen. CNW. kl: 6 sago Sorlers Skepar. kl: 12 bar ön Madeira NW: N: à N. Sorlers NW à N; NW dist. 2 à 3 Dº:
Fredag	4.				27.					Nord à NNO	i CNO: In Seglare kl: 11 a: m: ankrade på Stjrchals redd i 28 fv: Skiffo 8 Skall som bejwarades med 6. N: 3 Cll Kicken af Bonjen bar
Lördag	5.									Var f. N: à S:	Wackert Wader Capitain Skedde ombord af Portugis: tullbetjanter. (P: S. Nyl: N: W: Skön N: Sorlers 30 0
Söndag	6.									Dº: Dº:	Dº: y frisk cultie lade 25 fat Spik
Cllandag	7.									S: à SW	Liten wind Wacker
Tisdag	8.										Dº: Dº: lade 760 Skangor järn i Land
Onsdag	9.									Var: N: à S. WSW. SO	Dº: Dº: ll. vines och provision ombord
Torsdag	10.									Var: N: à WSW	Dº: Dº: Dº: Dº:
Fridag.	11.									WSW à Nord	Sand och Sjuvatten Wackert Wader. kl: 6. om morgonen gingo till Segels sedan vi fyllt 60 Laggare farstat watten
Lördag	12		S: 19 W.	98	96.	30: 53	0: 31.	0: 57,	9: 56. Claim	Var: N: à NNO	Wackert Wader moderat Cultie med små regn Bjar ibland
Torsdag	13	22: 0	S: 27: W:	134.	135.	28: 52	1: 32	1: 47	10: 6. Ampl	NNO à NO	och mått kl: 7. a: m: passerade en Seglare. Middagen Syntes ön Palma SSO 12 à 14 Leagues.
Cllandag	14	23: 0.	S: 13: W	165.	169.	26: 13	2: 10	2: 30.	10: 2: 3 Claim	Var: O à OSS.	Wackert Wader en friskcultie

Från Fairley N: från Madeira

Skeppet Gotha Lejon På Utresan Till Segels Emellan Ön Madeira och Cape Bonne Esperence; Maij och Junij Mdcc: lvi50

Maij 1750:	Dito	Thermometr höjst	Winder	Course	Distance i 0:r	Distance på Log	Latitudo	Obs. Distance t: Chilern	Longitud från D:o	Compass: minuter:	Emellan
Thors:	15.	23:o	NOt:N. NO.	S:16°W.	118.	122.	24:20	2:36 W	2:50 W	9:o NW	Moderat Wind
Onsdag	16.	23:o	NOtO.	S:12°W	154	156.	21:51	3:10	3:20		Moderat Sd: W: Wader
Torsdag	17.	23:o	NOtO.	S:3 W.	140.	154	19:32	3:20	3:47.	8:30: Az. 7: 2. Ampl.	D:o D:o
Fredag	18.	24:o	NOtO NNO	S:A W.	130.	138.	17:23	3:30	3:57.	6:57. Az.	D: D:
Lördag	19	25:o	NNO NtO	S:A°W	119	119	15:18	3:38	4:6	7:25. Ampl	D:o D:o
Söndag	20.	26:o	ONO: NNO	S:7°O	93	84.	13:41	3:27.	3:54	6:56 Az.	D:o D:o
Måndag	21.	27:o	NNO. NOtO.	S:9:O	121.	110.	11:41.	3:9	3:36.		D:o D:o
Tisdag	22.	28:o	NNW. NNO. OSO	S:16°O	116.	115.	9:57.	2:38.	3:6		D:o D:o
Onsdag	23	28:o	Var: fr: SOtO. a O	Sydl:	44.	32	9:19	2:38	3:5.		Sv: Seglade i Le p:m: Natten Blåst; 50: Lade wara 12 och 8 tt canoner med emellan dick.
Torsdag	24	28:o	O. a NO.	S:16°O.	94.	107	7:36	2:9	2:36	6:20. 2 Ampl	Sten wind, Wack: W:
Fredag	25.	28:o	NO. SO. var	S:8O.	77.	72	6:25	1:49	2:26		W: W: ibland Byar till Sud frisk wind
Lördag	26	28	SOts. SO: SSO	SW:	23.	28	6:5.	2:19.	2:46		Wack: W: modertt: Nät ostadigt och smått regn.
Söndag	27.	29:o	SOtO. OSO. a SO	S:33 W	16.	10	6:57	2:24	2:57.		D: D: D: D: satte op en nagtlos trancsäng.
Måndag	28	28:6	Var: NW. a OSO	Sjö	20.	10.	6:47.	2:24.	2:51.		Stilt, Ostadigt Wad: regn, och afton en dunder och blixt. En Swär SSO dyning
Tisdag.	29.	27:o.	OSO. a SSO:	S:41 W.	66.	76	4:50	3:12	3:41.	7:26 Az.	Varnabelt med regn i gatt.
Onsdag	30.	26:6	SSO. a SOtS	S:26 W	105.	57.	3:59.	3:39	4:6.		Först leken wind ochsedan Wader, sedan Byar, mulit, och frischullie
Torsdag	31.	26:6	SOts. a SO.	S:39 W.	104.	102	2:39	4:40.	5:10.	5:30. 2 Az.	Frisk: W: Wader. Dubbelt dreyrep Spring af. Slagning ofwerstag
Fredag	1.	26:6	Var: S: a SSW. SO	S:71 O.	71.	61.	2:19	3:45	4:12	5:6 2 Ampl.	Moderat: W: W: Stilla
Lördag	2.	26:40	S. a SSO.	S:62 W	90.	86	1:39	5:0	5:27.		Leken: och sedan frischull: W: Wader.
Söndag	3.	26:15	SSO. a SO.	S:38 W	100.	92	0:22	5:50	6:17.	3:10 W. 2 Ampl.	Frisk: W: Wader
Måndag	4.	26:30	SO. a SOtO.	S:19 W	90.	91.	1:7 Syd	6:19	6:46	2:40 sp. 2 Az.	D: D: Afton passerade Linea Aequinoctialis Westet om Upsala Ökrd; då folket efter wanan dansade
Tisdag	5.	26:30	SO. a SOtO.	S:20 W	96.	100.	2:41.	6:53.	7:20.	2:22. Ampl. 1:21. D:o	Wacket Wader moderat wind
Onsdag	6.	26:30	SOtO. a SO.	S:26 W.	113.	115.	4:25.	7:43	8:10.	W.	D: D: Amidom Sina Byar.
Torsdag.	7.	26:15	SO. a SOtO.	SW:3 W	106.	103.	6:57.	8:38.	9:6	8:46. Ampl: p:m. 10:50	Frisk: mulit och hullie
Fredag.	8.	26:30.	SOtO:	S:16 W	111.	113	7:44	9:4	9:31.		D: D: D: til Sud Wacket W:
Lördag	9.	26:40	SOtO. OSO.	S:13 W.	105	103.	9:56	9:27	9:54		Frisk: bjagligt W: Slutet af Månans förmörkelse kl: 8:56 afftonen
Söndag	10.	26:6	OSO. SOtO.	S:11 W	113	111.	11:13	9:54	10:22	1:30 NO ampl.	Friskullie W: Wader
Månd:	11.	26:6	OSO. OtS.	S6 W.	107.	106	12:57	10:6	10:33	3:0 S. Az.	Moderat: D: Wader och Byar ibland
Tisdag	12	25:6	OSO. OtS	S:18 W	97	97.	14:30	10:26	10:54		D: D:
Onsdag	13.	24:30	Ost	S:90	96	98	16:7	10:10	10:38	2:4 NO Am.	D: D:
Torsdag	14	24:6	O. OtN.	S:16O	100.	107.	17:50	9:42	10:9	3:21. S. Am	Wacket Wader och Skarmklar natt.
Fredag	15.	24:o	ONO. OSO. NOtO	S:28O.	88.	88.	19:8	9:9	9:26	4:0 S. Az.	W: W: moderat Sjö
Lördag	16.	24:o	ONOtO. a O.	S:26O	42	42.	19:46.	8:42	9:6.	3:9 S. Am	D: och leken wind
Söndag	17.	25:6	ONO. OSO	S:7O	23.	22	20:7.	8:36.	8:59	4:6 Az.	Wacket Wader och Skarmklar natt.
Måndag	18.	23:6	SO. OSO. SO.	S:23 W	48	45	20:46	8:53	9:21.	4:10. Am.	Leken wind W: W:
Tisdag	19.	23:6	SOtO. OSO	S:3 W.	89.	91.	22:17	8:58	9:22		Frischullie D:
Onsdag	20.	23:o	OSO. NOtO.	S:39O	131.	134.	21:1.	7:34.	7:51.	3:10 NO.	D: D: Hvard ostadigt.
Torsdag	21.	22:36	ONO.	S:41°O	80	80.	25:1.	6:42	6:54.		D: D: D:
Fredag.	22	22:o.	NO:	S:38O	137.	146	26:56	5:12.	5:14	3:32 O. Am	Frischullie och mulet
Lördag	23	22:o.	NNO. a NNW	S:40O	137.	146.	28:56	3:32	3:20	5:26 D:	D: och W: Wader
Söndag	24.	22:o	NNW. NWtN	S:4O	157.	156.	30:46	1:42	1:12	2:26 NO.	Frischl: W: W: Dubbelt dreyrep Spring af.
Måndag	25	18:6	Var: fr: NW. a S. SO	S:82O.	96	92	30:56	0:11 W	0:32 O		Frischullie bjagligt med smått regn. Natten tjocht Wader hog WSW Sjö. in ERBMS.
Tisdag	26	18:30.	Var: fr: OtN. a NNW	S:61O	98	95	31:43	1:40.	2:9.		Stilla friskullie och tjocht, Sjö Seg.
Onsdag	27.	16:6	NWtN. a NNW.	S:68O.	176	176	32:49	3:55	5:22.		Liten wind W: W: regn och blixt. Jog ned förbramsran in 2 3 REMS.
Torsdag	28	14:6	NNW. a W. fr.	S:66:O	182.	182	34:4	6:40.	8:38	2:13 NW pro medium af 2 Az. Azimuth:	Styf: bjagligt, Swart, mulit och bjagligt, samt regn; Jog ned stor bramsran. Natten tjocht i SO.

Skeppet Gotha Lyon På Utresan till Segalla Emellan Bancken af Capo Lagullas och Ön Johanna i Junio. Julio och Aug. 1750.

Junij M:t 1750.	Dato	Thermom. höjd	Cours	Winden	Distance	Distance på Dag	Latitud.	Med. Diff. från Medio	Med. Longitudo Diff.	Compass Grad.	
Fredag	29	12:o	S:75O.	WN:a WSW.	176	176	34°:56	9°:30	12°:40		Hörjan friskt, sedan hårda Byar, Blest, dunder, och regn. Förmars Wd Swang af. gjorde fast FMS och log in 3 R.I.S.MS.
Lördag	30.	12°:o	S:80.O	NWW a WS	164	164	35°:27	12°:32	16°:45	6°:3. NW.a.	Barit blåst med Byar, Kollsjö och natten blest.
Julij	1.	12°:o	S:85O.	West.	169.	169	35°:36	16°:11.	19°:o	6:50 NW	Friskt, Wakter passerade en hoja med Sjögräs.
Måndag	2.	15°:o	S:81°O	SSW a Nord	87.	87.	35°:47	16°:37.	20°:46	7°:25	Lifen wind W:t W:s med en swar Sydlig dyning.
Tisdag	3.	16°:o	S:88.O	NNO a Nrd	188	188	35°:52	19°:45	21°:38	8°:50. Amp.	Styff W:t Wader, natten mulet.
Onsdag	4.	16°:o	N:87.O	NW.	174.	174.	35°:45	22°:39	28°:12	9°:50 D.	D:o och dijest, smått regn.
Torsdag	5.	13°:o	N:85O	Var: a NW:	126.	126.	35°:31	21°:45	30°:46		Friskt Wader, lätt och regnagtigt wäder. Såg något Sjögräs.
Fredag	6.	12°:o	N:76.O	Var: a SSO.	93.	91.	35°:9	26°:13	32°:30	13°:o	Stadigt Wader wind.
Lördag	7.	13°:o	N:69°O	SO a SSO.	61.	66.	34°:49	27°:5	33°:37		Lifen wind och sigtig, Aft. ofwerskag
Söndag	8.	13°:o	Syd	WB a NNO.	17.	7.	34°:56	27°:c.	33°:37		Lifen wind mulet
Månd:	9.	15°:o 30 i Sedan	S:62°O	NNW. a NW.	72.	71.	34°:52	28°:8	34°:54	14°:o Amp.	Lifen wind, Wader.
Tisdag	10.	15° 18° regn	S:88O	NW a NNW.	114.	114.	35°:41	30°:1	37°:18		Friskt Wader och tjock mulet.
Onsdag	11.	17°:o	S:84°O	NNW. a WSW	141.	141.	35°:56	32°:24	40°:5		Friskt. och mulet. Lade bi och Lodade med 220 fv: ingen grund
Torsdag	12.	17° 28° sjelen	S:76O.	NNW:	132.	136	35°:26	34°:07	42°:42.	18°:30	Frisk W:t W:t lade med 180. 200: och 140: fv: ingen grund.
Fredag	13.	16°:o	S:62:O	NNO. OSO. SSW	85:	67.	35°:57	35°:07.	43°:55		Wacket W:t Sedan kulla, och sedan friskare D:o in 2 R.B.MS. 180: fv: ingen grund (Siuen hårifrån
Lördag	14.	16°:o	N:79°O.	SSO a WSW.	100.	98.	35°:56	37°:2	45°:58		Frisk. W:t W:t afsomen fingo grund på Capo Lagullas Bank 110 fv: grå sand med swarta flackar Lager depar.
						Ifrån	Capo	Lagullas O:t			
Söndag	15.	17°:o	S:71°O	NW:a NNW	151.	150	36°:28	2°:21	2°:56	20:30 NW	Friskt Wader. Natten hård blåst. in B.M.S.
Måndag	16.	19°:o	S:89.O	NNO:a WNW	120.	119	36°:28	1°:20	5°:22.	21°:20.	D:o Afsomen blåst i SSW. hade en swar NNW: dyning. Skiönklar natt.
Tisdag	17.	20°:o.	S:79 6°.	NW:a NO:N.	105.	105.	36°:16	6°:1.	7°:32	22°:15	Friskt W:t W:t
Onsdag	18.	20°:o	N:80°:O	NNO:a NO:N	117.	117.	36°:26	7°:59.	9°:55	23:18	Moderat och Lindrigt. Skiönklar natt.
Torsdag	19	17°:o	N:85°O.	NO:N:NNO.	119.	119.	36°:16	9°:08	12°:22	23°:10. Amp.	Styffa Wader mulet, in B.M.S.
Fredag	20.	18°:o	N:73 O°.	NNO: NW. NW.	122.	124.	35°:20	11°:45	14°:26		Hårdblåst, halfstorm, med swar Sjö och hårda byar.
Lördag	21.	17°:o	N:82O	NNO a WNW.	108.	111.	34°:32	13°:20	16°:31		Friskt Wader. Natten hård blåst, regn, dunder, och blixt.
Söndag	22.	17°:o	N:89O.	NW: W: a NNW	114.	110.	33°:9	14°:26	17°:53	25:10. D:	Lifel regn, Skiönklar natt.
Måndag	23.	19°:o	N:85O.	Variable	90.	92.	32°:9	15°:03	19°:12	21°:23 Amp.	Moderat W: D:
Tisdag	24.	20°:o	N:57O.	Var: fr: NNO a SW	78.	89.	31°:27	16°:08	20°:29	21°:28 Az	D: D: Natten Byar och Blixt.
Onsdag	25.	18°:o	N:28O.	SW a WSW:	162.	176.	28°:57	17°:57.	21°:10	25°:20 Amp.	Friskt W:t W: natten byigtigt
Torsdag	26.	18°:o	N:22 O°.	Var: SSO a O:t	19.	130.	27°:5	18°:36	22°:31.	23°:16 D:	D: D: Natten Styfft. Stormar dreif op Sprang af.
Fredag	27.	20°:o	N:40	OSO O:t a SSO.	57.	60.	26°:10	18°:41	22°:37		Moderat Styfft vind. Satte op Brazinerna och Lagade ankarna till
Lördag	28.	22°:o	N:22O.	SSO SO:t:S.	152	152	24°:19	20°:07	24°:53	24°:o Amp.	Moderat W:t W: lade med 120 fv: ingen grund
Söndag.	29	24°:o	N:11.O	NO. S. O. OSO	76.	91.	23°:22	21°:17	25°:27	23°:40	D: D: lade med ingen grund kl: 6. a.m. Sago land af Madagascar
Måndag	30.	25°:o		NSW. SO. Sjdt		39	23°:o			23°:o	D: D: ingen grund med 80 fv: Observerade Strömmen som satte 3 fv: WSW.
Tisdag	31.	25°:o		W: W: Stilt W		11.	21°:55			22°:50 Amp.	Sago Madagascars ännu
Augusti	1.	25°:o	N:18°O	NSW. SSO. S SW		117.	19°:57			21°:20 D:	Lifet i O:t
Torsdag	2.	27°:o	N:42O	Var: fr: W:t a SSO.	64.	61.	18°:53			22°:4 D:	D: D: Land Strömmen satte SSO:t 3 fv:
Fredag	3.	25°:o	N:20 O	D:o	35	45.	18°:18			22°:o D:	Ström Skift W: Strömmen satt SW: 2 fv:
Lördag	4.	26°:o		NO. NW W. SO:O		69	17°:29			20°:40	Liten vind D: Dar
Söndag	5.	26°:o		NW W. O. SO. SSO		86.	16°:41.			20°:15	(:32 Afsomen en hård by med regn, dun: och blixt. Mod: p:m: ag tramontanen af Paracel O:t 2 Legs. Ströman satte W:t 1/4 fv: 29:18:15:18:22: fv Skal och Corall grund: d: 23:28
Måndag	6.	26°:o		SW. S. SO:S		98.	14°:59			20°:14	D: D: Dar
Tisdag	7.	26°:o		Variablet		48.	13°:48				D: D: Observerade Tolket vid Canonerna p:m: ofwerskag
Onsdag	8	26°:o		SSO a SO:t		23.	13°:11			20°:o NW	D: D: Lag ned Segltorne i hayatan Sago öarne Molilla och Mayotta

Skeppet Götha Lijon från Ulresan Till Segels Emellan

Anno 1750.	Dato	Barometer höjd	Compas	Winder.	Distance	Distance på lagg	Latitud	Diffr. Lat.	Longitud	Compass rhumbar.	
Torsdag	9:	26: 0		NO: NNO		29.	13: 11				Wackert Wädr
Fredag	10:	26: 6		OSS: Sjd		33:	12: 0			20: 5 NW	D°
Lördag	11:	27: 6		NO: NW.		26	12: 9				D:
Söndag	12:	27: 30		OSO: NO: Sjd		42:	11: 47.				Bjärghigt mahn
Måndag	13:	21: 0		Var: och Stilt		36					Liten wind
Tisdag	14.	21: 6		Var: SO: a SSW.		95:					Bjärghigt, dj
Onsdag	15:	25: 0		S: SW: och Stilt		75:					Frisk: disigt
Torsdag	16	21: 6		Var: och Stilt		37.					W: W: mo
Fredag	17.	25: 0		Var: Stilt och NO							Stadigt Wä
Lördag	18:	26: 0		Sjö och Landwind							Wackert Wädr
Söndag	19.	26: 0		D: D:							Eng. Skep:
Måndag	20.	27: 0		Stilt: NtO			12: 6				W: W: kl: 8
							Ifrån Ön Johanna				
Tisdag	21	27: 6		NtW. à W:			15: 18			18: 30 NW	Liten wind
Onsdag	22	26: 0	NtW: 1/2 W	Var: WNW. ONO. SOtO	104.	113.	10: 4	0: 2 W		18: 14	Liten wind
Torsdag	23	26: 0	NtW: 1/2 W	OSO: SO.	130	147.	7: 52	0: 10.		17: 50 Cm	Frisk: W: W:
Fredag	24.	26: 0	NtW: 1/2 W:	SO: S:	126	130	5: 48	0: 23			D: D:
Lördag	25:	26: 0	NtW: 1/2 W	S: SSO:	98	104.	4: 10	0: 32		17: 50 Cm:	D: D:
Söndag	26:	26: 0	NtW: 1/2 W	NW: a SSO:	108	125	2: 47	0: 38 O		16: 1 D:	D: D:
Måndag	27.	26: 6	NtW: 1/2 W	SSO. Variable	110:	105	1: 20	1: 16		15: 30 D:	D: D:
Tisdag	28	26: 6	NtW: 1/2 W	SOtS. SW. SOtS: Sjd	97:	86		2: 41		14: 30 D:	D: och Stadigt Wädr
Onsdag	29	26: 0	NtW: 1/2 W	SSO:	144.	119	1: 52 Nord	4: 11		13: 45 D:	D: med Wackert naermt wädr
Torsdag	30:	27: 0	NtW: 1/2 W	SSO: à SWS.	168:	111:	1: 20	6: 25		13: 20 D:	D: W: W:
Fredag	31	26: 6	NtW: 1/2 W	W: SW: a NW.	222:	158	7: 38	7: 13		12: 40 D:	Högt sjuttie och Wackat Wädr. Stogo ned Högtorne i Skantzen.
Septemb	1.	26: 6	NtW: 1/2 W	NW. a SW	174.	172	10: 3	8: 51	8: 52	9: 41 D:	Frisk. W: W: in 2 REMS.
Söndag	2.	26: 6	NtW: 1/2 W	SW:	141	141.	11: 56	10: 18	10: 17	8: 12 D:	D: disig Just Hermans dreijsep Synnerg af
Måndag	3:	26: 30	NtW: 1/2 W	SW: a SWtW	165:	166	12: 7.	11: 45	12: 1	7: 0 D:	Frisk. W: W: Satte 2ne 8 Lt canoner på Hagutan
Tisdag	4:	27: 0	NtW: 1/2 W	SW:	140.	140	15: 56	13: 23	13: 32	6: 11: D:	D: D:
Onsdag	5	26: 30	NtW: 1/2 W	NWtW a Sjd	193	130	17: 9	15: 2	15: 15		D: mulet ifrånd och smått regn
Torsdag	6:	27: 0	NtW: 1/2 W	SW: à Sjd	108	108	18: 13	16: 20	16: 47		Frisk. W: Wädr
Fredag	7:	27: 0	NtW: 1/2 W	Sjd à SW	72:	74.	18: 41	17: 36	17: 57	1: 30 Cmp	D: D:
Lördag	8:	27: 30	NtW: 1/2 W	WSW.	79	80.	19: 10	16: 49	19: 14	3: 55 D:	Liten wind och fagen Luft
Söndag	9:	27: 30	NtW: 1/2 W	WtS	81.	84	19: 36	20: 9	20: 39		Liten wind, Stadigt Wädr
Måndag	10	27: 30	NtW: 1/2 W	W.	100:	100	19: 36	20: 29	22: 26		D: D:
Tisdag	11:	28: 0	NtW: 1/2 W	W: a WtN	107.	107.	19: 44	23: 36	24: 20	2: 20 Cmp	D: D: Seglade med 100 fk. ingen grund. Exercerade Folcket med Canonerna m.m
Onsdag	12	29: 30	NtW: 1/2 W	WtN.	68	68	19: 53	24: 43	25: 21.		D: D: kl: 8 p:m: 50 fk: hwit Sand och mindre grund; Sedan 40. 43. 55: och 40 fk grund.
Torsdag	13	29: 0	NtW: 1/2 W	NW: W. WNW. Hard	39:	39	19: 55	25: 22	26 12		D: D: 50: 40. 36. 30. 27: 26: 25: 24. 23. 22. 23 fk: Sick grund.
Fredag	14:	28: 6		W: NWtN.		21:					D: D: 19. 18. 17. 12. 18. 19: fk D° grund. Natten smått regn och disigt i Nord
Lördag	15:	28 6		WNW. WSW. SSO		38:	20: 26				Liten wind smått regn och disigt, klarnade sedan op, och Sago a:m: kl: 8 Land i O: af St Johns. Hade 19. 18. 17. fk Sick grund
											p:m: kl: 8 ankrade m: kl: 6. Sago Damaan O.N.O: 20 ch St Johns 10 20. Ca 7 Legs. Strömen gack 2 k N.N.O. Ank. kl: 5 Satte ankarkl: 8 Sago 2 grabbar med
Söndag	16	29: 0		SW: SO. SOtS. Smått Wackat Wädr, aftonen regn. kl: 6 p:m: ankrade i Ilfe vatten							Protn: Slogs gen sant till defension kl: 12 bar Damaan S 0 S och Landet i Sigte från O: N.O. à 5 50 S. Legs till närmsta land m: kl: 6 till Segels. Synnerdiva bar S 0 à S. 5 Legs. kl: 8 Skeppen på Surat 2d N.W. 2 Legs kl: 2 Ilfenhead 9 3/4 fk på Surat
				Redd. Swally Torn bar N.N.O. Damus Trad. N.N.O. Pagoda Trad E.N.O. Här lägo till							Engl. Comp: Negt. Britannia. 1 Rent Engl: 3 Hollandske Comp: Skepp och ett Mohrisk Skepp.

Ön Johanna och Surats Redd: Augusti och Septb: Anno 1750.

Om wind. I Solens opgång bar Mohilla N:W och Johanna N.O:N 5 à 6 Legs.
kl: 12 bar Johanna E:N.O. à E:S.W. 7 à 8 Legs.
N.O dyning kl: 12 Johanna N.W:W à W:S: 2 à 2½ L. Mayotta S:W.
och ibland stilt. p:m: Sände Båten i land till Johanna
och disigt Strömmen satte N.W. 1 knop, och W.S.W. 3/4 och W.S. till Sutogn: a:m: kl: 6 Johanna W:S 8 à 9 Legs.
och fiskeluftie a.m. NO. buken af Johanna S.S.W. 7 à 8 legs.
Sutogn: Stilt. Strömmen satte N.W:W: 8 fk. aftonen Sago Ön Comro W.S.W: 5 legs. kl: 12 bar Johanna W:N:W. 3 à 4 L.
Båten kom igen ombord. Middagen Staden på Johanna S.O:S Ambrs: distance
kommo ankr: genom Boxerande och mycket sobete till ankars med Johanna kl: 9 aftonen NO Tuken bar N.O:N. N.N.W:
Sago hans och watten ombord
W.N.W:W, och Mosquen i Staden O.S.O. Engl. Kl: Shaftsbury låg och här
Skeppen afseglade. W: W: Sango ank: 22 Defvande excar. 2 hor. 2 halfwa ke. och fyllde 40 liggane watten.
ank. Ifrån ankrar och gingo till Segels. kl: 12 bar Johanna W.N.W à N.O.N. och Staden S.O:S.

Stilt med W: Wäder. kl: 12. NO: Udden af Johanna S:O: Sadel Ön W:S 6 Legs. distance
W: Wäder. Morgonen kl: 6 middelm af Johanna S.W:W 10 à 12 legs: distte

Skeppet Gotha Lejon Till Ctrckars

September 1750:	Dato	Månad	Thermometerhöjd	Winder
Måndag	17.	September	29:2	SSW:
Tisdag	18		29:0	SW: Syd
Onsdag	19		29:0	SO: ö Ost
Torsdag	20		30:0	W: WSW
Fredag	21.		30:0	WSW
Lördag	22		30:0	W: a WSW
Söndag	23		31:0	WSW:
Måndag	24		28:30	WSW
Tisdag	25.		28:30	WSW:
Onsdag	26.		28:30	SW: WSW:
Torsdag	27.		28:30	W: WSW:
Fredag	28.		29:0	West:
Lördag	29		29:0	West:
Söndag	30		29:0	W: a WSW
Måndag	1.	October:	29:0	W: a WSW
Tisdag	2.		29:30	ONO: WSW
Onsdag	3		29:30	Do: O:
Torsdag	4.		29:30	ONO: WSW.
Fredag	5.		30:0	Do: Do:
Lördag	6.		30:0	Ost:
Söndag	7.		29:30	ONO: WSW:
Måndag	8.		29:30	Do: Do:
Tisdag	9.		29:30	Do: Do:
Onsdag	10.		29:30	Do: Do:
Torsdag	11.		29:0	Do: Do:
Fredag	12.		30:0	Do: Do:
Lördag	13.		29:30	Ost a NW.
Söndag	14.		31:0	Do:
Måndag	15.		31:0	Do:
Tisdag	16.		31:0	Do:
Onsdag	17.		32:0	Do:
Torsdag	18		31:	Do:
Fredag	19.		30:0	Do:
Lördag	20		31:0	Ost:
Söndag	21.		30:0	ONO: WSW.
Måndag	22		32:	ONO: WSW.
Tisdag	23			Do: Do:
Onsdag	24			Do: Do:
Torsdag	25.			Do: Do:
Fredag	26			Do: Do:

Friskfulltie, mulet wader. Seglade med Bramsar och Stängor

Do: Wackert Wader. Det privata Engelske Skeppet Seglade ofta tillsa

Stilltech Stundom frisk: med blixt. Wackert Wader

Do: Do: fick ombord en Ostersk barque med provisio

Frisk: med hjar regn, dunder, och blixt, sedan Wackert wäder.

Variabelt och stult med regn, blixt och tjockt wäder.

Do: Augus kommen från Staden, och en båt afsaga privatas saker

Friskgulte Wackert Wader

Do: Do:

Engl: Skep: Brittannia afgick ab Bombay och Bengala

Siden vind: W: W: Såg Brittannia achtern med 12 à 15 Damadgis Gallerier innehåll Sala (ores nedgavig

Do: Do:

Do: Do:

Do: Do: Bröd inne Lastning och Lossade 2 batar järn och bräder

Do: Do: Lossade 2 batar järn och bräder. Salulerade Hollänska Ducaten: skrivdo

Land och Sjövind W: W: Lossade en båt med Järn, Elfenben och Svickelfver.

Do: Do: aftonen kom en canoes från Staden med ordres at Skeppa Lastpinnen

Ostronen ankrade Bombay stadden, der 1. Skepp. Equipter och några små fartyg

Land och Sjövind Lossade 2 batars järn och bräder. några Danemadgis (fartyg inne på redden

Friskfulltie W: W: Lossade 1 Båt järn och bräder.

Landoch Sjövind W: W: Do: A: V: järn, bräder, Cochenille Elfenben och Svickelfv

Do: Do: 1 Do: Do: Do:

Lossade 2 batar järn och bräder. (till Surat

Do: Do: Do: 2 Do: Do: Gallioten Bombay och 1 Skep seglade

Do: Do: Do: 2 Do: Do:

Do: Do:

Friskfulltie Wackert Wäder

Do: Chanaturna, flotta på redden, som Dagen till en del Seglade Nordut

Do: Lossad i en båt gurkfelfver ke

Do: hörde Diverse Skatt Nordifrån

Do: Morgonen passerade Danemadgis Gallerattje med en Holländsk Kurrj

som de bortlagit, då 3 Holländsk fartyg frågåfves, Satte efter dem.

Friskfulltie Wackert Wäder.

Do: Do: En Engelsh Convaj Seglade till Bombay

Do: Do: Lossade en båt järn och bräder, och brojade taga in bordlas

Landoch Sjövind W: W: Do: En båt med Do: Salulerade Engl: Chefen Mr: Lamb

Chanaturna, flotta kom in Nord ifrån och afseglade Syd

Landoch Sjövind, Wackert Wäder.

Do: Do: Lossade 2 Butar järn och bräder. Engl: Oplags Skep Tartar kom

Do: Do: Do: 1: Do: Engl: Convojen kom från Bombay

Do: Do: Do: Do: Do: 1 Do:

Do: Do: Lossade 1: Do: Järn och Bly Capit: af Tartar begärde levat pass

La Surat Redd. i September, October, Novemb: och Dec: Ch: 1750:

October 1750:	Dato	Månad	Thermometerhöjd	Winder.
Lördag	27	Octob:		Land och Sjövind
Söndag	28			Do:
Måndag	29.			Do:
Tisdag	30			Do:
Onsdag	31.			Do:
Torsdag	1	Novb:	30: 0	Do:
Fredag	2.		30: 30	Do:
Lördag	3.		30: 30	Ost & Var:
Söndag	4.		29: 0	Land och Sjövind
Måndag	5.		29: 0	Do:
Tisdag	6.		29: 0	Do:
Onsdag	7.		29: 0	Do:
Torsdag	8.			Do:
Fredag	9.			Do:
Lördag	10.			Do:
Söndag	11.			Do:
Måndag	12.			Do:
Tisdag	13.			Do:
Onsdag	14.			Do:
Torsdag	15.			Do:
Fredag	16.			Do:
Lördag	17.			Nord och O.
Söndag	18.			Land och Sjövind
Måndag	19.			Do:
Tisdag	20.			Do:
Onsdag	21.			Do:
Torsdag	22.			Do:
Fredag	23.			Do:
Lördag	24.			Do:
Söndag	25.		27: 30	Do:
Måndag	26.		27: 30	Do:
Tisdag	27.		27: 30	Do:
Onsdag	28.		27: 30	Do:
Torsdag	29.		26: 0	Nord.
Fredag	30.		26: a	Ost: och landvind
Lördag	1.	Decb:	26: ö	Nord
Söndag	2.		26: 0	OSO: Nord
Måndag	3.		26: 0	OSO: N°.
Tisdag	4.		26: 0	Do:
Onsdag	5.			Do:
Torsdag	6.		25: 0	Land och Sjövind
Fredag	7.		26: 0	Do:
Lördag	8.		26: 1	Do:

Friskfulltie, dijpt Wäder. Alle dessa dagar fattat Engelsmännen till Fakkagias af

Do: 2 Portug: Crlogs Skepp från Goa anchrade här

Do: Do: Engl: Comps: Skeppen Lord Anson och Schaftburi ankrade här

Do: De Engelske Skeppen afseglade till Bombay

Do: De Portugisiske Crlogs Skeppen afseglade till Diu.

Do: Do:

Friskfulltie, natten blåst och regn.

Styffulltie, Dagen mederat wind: och Wackert Wäder

Wackert Wäder. p: m: kom ett Ostindisk Skepp ned ifr: riviret

Friskfulltie Wackert Wäder.

Do: Do: kom ett annat Ostindisk Skepp ned

Do: Do: kom ett Do: - Do:

Do: Do: De 2 Holländske Skeppen af Seglade till Colombo och Cochin

Do: Holländske och Engl: fartygen återkommen från Sin expedition emot Coulerne.

Skeppet Gotha Lejon Till Ostindien På Surate Redd Decb: 1750. Januarij och Februarij Ms: 1751.

Decemb: 1750.	Dato	Månad	Thermometr:hed	Windar.	
Söndag	9.	Decemb:	25°	Land och sjövind	Friskt sultit W: Wader. Anchrade här Engl:ske Orlogs Skeppet Swan från Bombay
Måndag	10.		26:0	D:o	D:o D:o
Tisdag	11.		19:a 26	D:o	D:o Stilt D:o
Onsdag	12.		20:a 26	D:o	D:o dese D:o
Torsdag	13.		22:a 27	D:o	D:o da D:o
Fredag	14.		21:a 26	D:o	D:o gar D:o
Lördag	15.		21:a 25	D:o	D:o D:o
Söndag	16.		24:	D:o	D:o D:o
Måndag	17.		23:a 25	D:o	D:o D:o
Tisdag	18.		23:24	D:o	D:o D:o I Solens opgång följen flotta af Marattenes om 200. Segel som komma Sjöfarhnika emot på redden, dock[oe] Befälningen hölt noga på försigt. Swan afseglad
Onsdag	19.		21:23	Land och Sjövind	Friskt W: W: En del af Marattenes flotte seglade till Staden
Torsdag	20.		25:0	D:o	Wacker W: x Span af D:o gick Skåt Schaftsbury kom fr: Bbay, och ett franskt Skepp[oe] Givard
Fredag	21.		27:0	D:o	D:o D:o
Lördag	22.			D:o	D:o D:o
Söndag	23.			D:o och Nord	D:o D:o
Måndag	24.			Nord	D:o D:o
Tisdag	25.			D:o	D:o D:o
Onsdag	26.			Land och Sjövind	D:o D:o
Torsdag	27.		21:0	D:o	D:o D:o Och Franske Skep:t til Mosambique
Fredag	28.		22:a 24	D:o	D:o D:o Portug: Orlogs Skeppen afkommo fr: Diu, Schaftsbury seglade till Persien
Lördag	29.		20:a 22	D:o	D:o D:o
Söndag	30.		22:a 24	D:o	D:o D:o
Måndag	31.		23:a 24	D:o	D:o D:o Satte op bramstängor och rar.
Tisdag	1	Jan:ri 1751.	22:a 25.	D:o	D:o D:o Strangda Skep:t i båda fjärd
Onsdag	2		22:a 26	D:o	D:o D:o Portugisiske Skeppen afseglade till Goa
Torsdag	3.		22:a 24	D:o	D:o D:o
Fredag	4.		24:0	NW:t	D:o D:o och Friskt sultit
Lördag	5.		24:0.	D:o	D:o D:o Engl: Sk: Swan med några andre fartyg anlände fr: Bombay
Söndag	6.		23:a 20	D:o	D:o D:o En del af Marattenes flotta kom från Cambay
Måndag	7.		22:a 15	D:o	D:o D:o
Tisdag	8.		22:a 20	D:o	D:o D:o
Onsdag	9.		22:a 20	D:o	D:o D:o Tillvade Moorske Skeppen Gorjarer och Sockramani arreft.
Torsdag	10.		25:0	Nord	D:o D:o och Friskt sultit (under Commando af vår Styck
Fredag	11.		24:0	D:o	D:o D:o D:o lyftade ankar och lupo in inom Moorske Skeppen på de lägo
Lördag	12.		25:a 0	CNO. NW.	W: Wader, lyftade de 2 Moorske Skeppen och ett som tillhörde Sidi med vårt folck
Söndag	13.		26:0	D:o	D:o Skeppet Swan seglade till Bombay
Måndag	14.		24:0	D:o	D:o
Tisdag	15.		19:a 0	D:o	D:o
Onsdag	16.		23:d	D:o	D:o
Torsdag	17.		25:0	NO. NW.	Wacker Wader och friskt sultit
Fredag	18.		25:20	D:o	D:o tiken wind

Januarij 1751:	Dato	Månad	Thermometr:hed	Windar.	
Lördag	19	Januarij	24:d	CNO: NW.	Wacker wäder. Enkldi: Grabb och jagt hamne in från Befehlsmanny
Söndag	20		23:c	D:o	D:o Hollenske fartyg tagade fångt efter Dammadgis fiskeritter.
Måndag	21.		26:0	D:o	D:o Stilt (Grabb anlände hit
Tisdag	22.		24:a 0	N. NW.	D:o De Moorske Skeppen Maytey lösa, och sesten af ladningen upsandes. En Kall:r
Onsdag	23.		23:30	D:o	D:o Stilt natten klar
Torsdag	24		24:0	D:o	D:o
Fredag	25		21:30	D:o och Nord	D:o och Friskt sultit aftonen klar
Lördag	26		18:30	D:o CNO.	D:o Friskt sultit från landet
Söndag	27.		21:0	Nord	D:o Friskt sultit och sjögång
Måndag	28.		21:0	D:o	D:o D:o nyttast och dijna hårt
Tisdag	29.		20:0	D:o CNO	D:o D:o D:o
Onsdag	30.		24:	D:o	D:o D:o
Torsdag	31.			Vanabelt	D:o Stilt Natten kall
Fredag	1.	Februarij		Nord	D:o Friskt: Ett franskt och ett Moorisk Skepp ankomo på rasviert
Lördag	2.			D:o	D:o
Söndag	3.			D:o	D:o Liten wind
Måndag	4.			D:o	D:o Friskt sultit
Tisdag	5.			D:o	D:o
Onsdag	6.			D:o	D:o
Torsdag	7.			Land och Sjövind	Wacker Stilla wäder.
Fredag	8.			D:o	D:o Sände op båten till Staden at lagas.
Lördag	9.			D:o	D:o
Söndag	10.			Stilt	D:o
Måndag	11.			Land och Sjövind	D:o
Tisdag	12.			D:o	D:o och något mulet
Onsdag	13		33:30	D:o	D:o
Torsdag	14		32:a 0	D:o	D:o
Fredag	15			OSW:a WSW	D:o
Lördag	16			D:o	D:o
Söndag	17.			CNW. WSW.	D:o (Skeppen
Måndag	18		29:.	CNO. NW. WSW	D:o fingo 10 kistor penningar ombord. Lyfte ankar och seglade nedom de andre
Tisdag	19		26:0	NW. SW	D:o Hemmelen Nordom muten
Onsdag	20		27:0	D:o D:o	D:o fingo 10 kistor penning från Staden muten Horisont
Torsdag	21.		26:a 0	D:o D:o	D:o fingo ombord 50 Säckar Ohbanum Stark tokn
Fredag	22		25:a 0	D:o D:o	D:o med Stark tokn Muten horizont.
Lördag	23		27:	Land och Sjövind	D:o muten horizont
Söndag	24		26:30	D:o	D:o D:o D:o
Måndag	25		26:0	D:o	D:o 2 Holl:ske Skepp, Ett från China och ett från Ostindien ankomo
Tisdag	26		26:0	D:o	D:o fingo 2 Passagerare omb:r En Armenian och en Indisk Kaufman
Onsdag	27.		26:0	D:o	D:o hell klar himmel
Torsdag	28.		26:a 0	D:o	D:o Lagade ofs klare at Sjö under Segel
Fredag	1.	Mars	26:0	Sjd S:O:	D:o Kl: 6 a:m: kommo Cänder Segel med Skep:t Ostindi under Convoy. Kl: 8 a:m: kom

Skeppet Gotha Leyon under Segelt

Mars 1751.	Dato	Thermometer högde	Winder	Cours	Distance	Distance på lagg	Latitude	Meridian Diff.	Diff. Longitud	Compassets variation	
Lördag	2	26°:15	NV: NNW.			25				3°:0 NW:	Afftonen bar Gundiva SV:0:O. Lego. mot norra S:t Jeans Ö:0:O. Samaan SV:0 Gundiva O:0:N. 7 à 8 Leg: W: W. 11:3 Lyfte ancker kl:10 anmarade. kl:e lyfte och kl:1 satte det igen
Söndag	3.	27°:30	N. WNW			14.	19°:30	0°:6 W.	2°:0	Anno	Wackert Wäder. kl:3 p:m: lyfte ancker och kl:5 satte det igen Afftonen Gundiva SV:0:O. Lego. mot norra S:t Jeans Ö:0:N. 7 à 8 Leg: W: W. 11:3 Lyfte ancker kl:10 anmarade. kl:e lyfte och kl:1 satte det igen Wackert Wäder. kl:3 p:m: lyfte ancker och kl:5 satte det igen Afftonen Gundiva SV:0:O. Lego. mot norra S:t Jeans Ö:0:N. 7 à 8 Leg: W: W. 11:3 Lyfte ancker kl:10 anmarade. kl:e lyfte och kl:1 satte det igen Lanaor. Kl:3. fago N:lag stollan, och hatte wid klufftskarn
Måndag	4	27°:3	NNW. Var.	N:57°W	53	55	19°:11	1°:20			Wack: W: liten wind. p:m fago en liten Seglan
Tisdag	5.	28°:0	W.NW. NW	N:55 W.	62:	63.	18°:35	2°:11			D: D: D: middag: hatte sallskap med Mondi
Onsdag	6.	31°:0	NW. NO.	N:11 O:	93.	96	17°:5	1°:45	2°:0	Ost	D: D: moderat wind.
Torsdag	7.	31°:30	N:O. NNW.	N:22 O.	76.	79	15°:52	1°:16	1°:45	Allm	D: D:
Fredag	8.	31°:0	Var. SO.	N:11 O.	64.	64.	15°:8	0°:31	1°:50		D: Stark hetta liten wind
Lördag	9.	30°:0	W. NW	N:50 O.	71.	71.	14°:20	0°:260	1°:30		D: moderat. Natten fago 2 Seglare sakta sj:a
Söndag	10.	31°:	NW. NNO. N:	N:57 O.	66.	67.	13°:42	1°:28	1°:6		D: Afftonen wind. p:m: 32 fv. Sand och skal grund. Noghet
Måndag	11.	30°:0	W. Sula	SWW. N:52 O.	26.	27.	13°:26	1°:42			D: D: afftonen kl:11. ancrade, och lyfte igen morg: kl:8. kl:9. fago Land: O:SO.
Tisdag	12	30°:30	NO. NW. WNW			36	W: Wader moderat. kl:3. p:m: fago Basalore: NO:N. kl:6 ankrade. med Malachi: 19 m: under Segel igen hade 8 à 10 fv djup				
Onsdag	13	30°:30	NW			7	W: W: kl:2: p:m: anmarade i 6 fv på Mangelors Redd, hvarifr				
Torsdag	14	29:	Landach Sjowind af NO och NW. Trishulthi med Wackert Wäder.				lago Ost Portugis: Skepp och en d: Gratt: Portug: kastellet bar O:t ifr Malachie: O:S:O. S:t Land N:O:O.				
Fredag	15.	29.	D:	Trishulthi, Wackert Wader, fingo ombord 210: Byntar: ris							
Lördag	16	29°:45	NO:. NW	D:	D:	fingo	424	D:	D:		
Söndag	17.	30°:0	D:	D:	D:	fingo	416:	D:	D:		
Måndag	18	30°:	NW:. NNO. och	Wackert Wäder, Moderat wind. kl:3 p:m: gingo under Segel. kl:10 a:m. ankrade for Cananor i Tisk: Cananors flaggstake bar NN:W: Dilla Bang NNW:W. ifr Sjö-							
				lagaste Land 10: 2:3 mils distance i Land.							
Tisdag	19	30°:0	N: NW.	Wackert Wäder, Trishulthi. kl:6. a:m: lyfte ankar och gingo från Cananor. kl:11. ancrade i O:t fv på Mahee Redd. Mahee flaggstake bar Ost: ifr Tellicherry O:t Dilla Bg: NW:N. Sjölagaste land i Sigte 10:8 3 mils distance i land.							

Skeppet Götha Leyon Till Segels

Emellan Mahee och Churia i April och May MDCC LI.

April 1751.	Dato	Thermometer höjd	Cours	Distance	Distance på dygn	Latitude	Observ. fr. Lantfasten	Longit. Diff.	Compas Variation Winden.
Söndag	21.	31° 50			18				
Måndag	22	31° 0			27.				
Tisdag	23	32° 0			32	10° 42 N	0° 12 W		
Onsdag	24.	31° 15	J. 60 O	29	45	10° 1	0° 9		
Torsdag	25.	31°	J. 30 O	47	47	9° 26	0° 6		
Fredag	26.	32° 0	J. 120 O	62.	64	8° 15	0° 70		
Lördag	27.	29° 0	J. 170 O	32.	55	7° 55	0° 16		
Söndag	28	28° 30	J. 510 O	42.	66	7° 20	0° 37.		
Måndag	29.	28° 0	J. 160 O.	80.	81.	6° 0	0° 59		
Tisdag	30.	28° 0	J. 680 O.	134.	140	5° 14	3° 1		
May	1.	29° 0	J. 790 O.	144	145.	4° 46	5° 17		
Torsdag	2.	28° 0	N. 790 O.	110.	110.	5° 7	7° 15		
Fredag	3.	27° 0	N. 790 O+	145	145	5° 34	9° 37		
Lördag	4.	28° 0	N. 780 O+	140	144	6° 3.	11° 54		
Söndag	5.	27° 30	J. 770 O+	136.	137.	5° 31	14° 6		
Måndag	6.	28°	N. 720 O+	112.	117.	6° 6	15° 58		
Tisdag	7.	29° 0	S. 890 O	107	110.	6° 4	17° 39		
Onsdag	8.	29° 0			95	6° 18			
Torsdag	9	29° 30		110.	110.	6° 18	1° 52 O+	om P. Romeo	
Fredag	10.	31° 0			69	6° 32			
Lördag	11.	30° 0			31.	6° 10			
Söndag	12.	30° 15			50				
Måndag	13	32° 30							
Tisdag	14.	32° 0	Land och Sjöwind af		SO: och NW.		med Wack. Wäder, Natten regnbyar,		
Onsdag	15.	32° 0	D:o	D:o			D:o D:o		
Torsdag	16	31° _	D:o	D:o			D:o D:o		
Fredag	17.	31° 0	D:o	a NWtN	W. W.		natten p:m: En frisk regnby från NWtW.		
Lördag	18	30° 30	SO:	NW.	Wind	W. W.	natten bjärt och regn fingo Biche de mar ombord		
Söndag	19.	28° 15	D:o	D:o	Hårt	regn			
Månd:	20.	29° 45	D:o	D:o	W.	Wäder	fingo ombord Biche de Mer		
Tisdg	21.	31° 0	D:o	D:o	D:o	D:o	fingo af D:o		
Onsdag	22		D:o	D:o	D:o	D:o	togo in Tenn		
Torsdag	23		D:o	D:o	D:o	D:o	togo in D:o		
Fredag	24.	31° 15	D:o	D:o	D:o	D:o			
Lördag	25.	31° 15	D:o	D:o	D:o	D:o	fingo en Bats last Ris		
Söndag	26	31° 30	D:o	D:o	D:o	D:o			
Måndag	27.		D:o	D:o	D:o	D:o			
Tisdag	28	29° 15	Wind: NtW.	ono:	Var	Frisk:	Wacket Wäder Eftonen kom in En Hukbase från Pondi-		
Onsdag	29	27° 30	Wind	WtN:	NN:	Nord:	Frisk och mulet med Nitt P:m: W. W. frisk: 16 à 30 fk: grå sand med derna 015: 035 x 2 hämta Kedah 045		
Torsdag	30	27° 0	Wind	NtW:	NtO:	NtO	Frisk Lulkt, Wacket Wäder. Eftermid: passerade Sambe-		
Fredag	31.	27° 45	Nordlig	wind			D:o kl: 1 p:m: ankrade för Sallangor i 7 fk:		
Junij	1.	28° 45	Land och Sjöwind af		O och	NtW	med Wacket Wäder.		
Söndag	2.	29° 15	D:o	D:o			D:o D:o		

Mallabar från 055 à NNO: 7 à 8 Legs.

Ost: Var: Frisk fullt — D:o och liken wind — Bjärt och Stilt — Liten wind W. W. — Frisk W. W. — Liten wind, bjärt — Moderat fullt, — Frisk fullt, mulet — Hårda bjärt med — Frisk fullt mulet — Frisk bjärt och — Cklufet och — Frisk: mulet, — D:o — D:o — Frisk: Wacket Wäder — Frisk fullt — Mkt Wind W. — D:o — D:o — D:o

Skeppd Gotha Leyon Under Segell igenom Mallacca Sund Till China: Juny och July M:r 1751.

Juny 1751.	Dato	Thermometr. kaps	Winder	Cours	Distance	Fahrt på dagen	Latitude	Ost Distance	Compass missvisn:	
Måndag	3.		Var: SW a WcNW.			36	3:07			kl:5. p.m: lyfte de ankr
Tisdag	4.	29:0	Var: N. cNW. WSW.			12	2:52			sjöttoch mulet, sedan
Onsdag	5.	30:0	cNO. cNW. cNord			19	2:42			Medevatt. Wack.t Windt.
Torsdag	6.	29:0	SOSO. O. OSS. SW			20				W.r W: och mått Still
Fredag	7.	29:0	SOto. OSS			15				D:o kl:12 Parcelar
Lördag	8	29:0	O. SO. SSW			21.				Liten vind Wack.t W:
Söndag	9.	29:0	WSW. SW. Sjd			51.				Liken vind, W.r W.
Månd:	10.	28:45	SW. S. SSO			39				D:o D:o
Tisdag	11.	30:15	WSW. SSO. SOSS			16				D:o D:o kl:12
Onsdag	12.	30:d	SSO. SOSS SO:			14				D:o D:o
Torsdag	13.	31:0	SO. O: cNO.			26				D:o D:o kl:12
Fredag	14.	31:0'	OSS. SSO. Sjd			8				D:o D:o kl:12
Lördag	15	31:0.	Still och Variabelt			5.				Wacket Wader och Still
Söndag	16	31:0.	Variabelt			3.				D:o D:o Variab.t kl:12
Måndag	17.	31:0	Var: SO. cNO.			0.				D:o D:o och mycket
Tisdag.	18.	27:0	Var. O: SSO: SW.			58				Liten Wind, sedan frisk
Onsdag	19	29:0	WSW. W. SW.	cN: 29 O	63.	102.	3:54	O:39	Com.s P.e Timon	Frisk still, regn och
Torsdag	20	29:0	SO. SSO. a SSW	cN: 24 O	75:	81	6:2	1:10		Modevatt. Wack.t W:
Fredag	21.	28:0	SSW	cN: 22 O	133	133	7:15	2:0	O:15 W: etm	D:o D:o
Lördag	22	28:30	WcNW: W: SSW.	cN: 38 O	142.	162	8:56	3:28		Styfstilla, mulet
Söndag	23	29:0	N. WSW:	N: 45 O	144.	145.	10:17	1:10		D:o D:o
Måndag	24	29:2	WSW. SW.	N: 38 O.	160:	172	12:42	2:32	O:Pt Sapata	Styfstilla med öfver-
Tisdag	25	29:30	SWbW. SWbS	cN: 38 O	132:	150	11:28	3:52		Frisk.t W: Wader.
Onsdag	26	30:0	SWbS. SSW: Sjd	N: 21 O	120.	123	16:60	4:39		D:o D:o
Torsdag	27:	31:0	SW. SSO:	N: 13 W:	71.	74	17:29	4:25		Mulet och lekenvind
Fredag	28	31:0	NO: O: cNO. N.	N: 22 W.	53	51:	18:18	4:4		Wacket hett Wader
Lördag	29.	31:0	cNO: cSO Ost			99				Modevatt. W: W:
Söndag	30.	31:0	NO: NOSS NW.			123				Frisk still W: W:
Juely	1.	31:0	NO: OSS			57:				Modevatt. W: W:
Tisdag	2	33:36	Ost à Syd							Liten vind, W.r W:
Onsdag	3.	34:d	Var: SSW.							D:o D:o
Torsdag	4.	33:d	SSW:							Frisk.t W: Wader.
Fredag	5:	32:30	eSSW a WSW.							D:o D:o
Lördag	6:	32:d	WSW:							Liten still och fult

kl:12 mid. har Mallyhuffen O:S: cNO 8 a 9 Leagues distance
kl:5 W.r W. kl:10 Parcelar berg OSS, och 2 af Pulo Arroes SW:S: SWbW.
Middt: Mallyhuffen cNO a OSS. En opning af M:r riwere cNO:O. Parcelar cNO:O.
kl:12. Cape Richardo O:cN. 10 mil Parcelar cNbW. Battentingos Huk O:S.
NbW Cape Richardo cNO:cN Battentingo O.t Sumatra från Syd a SWbS
Natten blåst och ett Swar Byg af WbW med regn. Middt: den yttersta af de Tjocka Bröder OtS Wattmön O:S Skeppet
på Mallacca Red cNO. Mallacca kastel cNO:O. 5 deg.r Cape Richardo cNW:N. och Battentingo cW:N.
p.m: passerade Mallacca offonen Hufvudet kl:12. har Mallyhuf. cN:NW: W. O.t P.te Pisang OtS. Bengel Leda N.r 1. 8 mil:
Cap Formosa berg, Öarna Pisang och Carimons.
Mallyhuff: fr. Formosa B: til Backogus sydde O:N. Carimons SOtS: 5:0. P. Pisang i 3 Öar cN:W a cNW: W 2 a 3 mil: D:o
Lärde saken, at Söka watten på Pulo Pisang
har yttersta udden af Carimons N.r Två Öarder W:cN. P. Backogo cNW Ett hel hop små Öar i inlop.t til Sincapore Sund SOto. Sjd
Sydön O:cN: 2 deg.r Gouvernörens ön cNO:O Malley Landet från cNO:tt a cNWbN. P. Backogo cNW:cN. P. Pisang cNW. Carimons
dessa två sidan fram, och lago Ett Hollendsk Skepp komma efter oss. WSW a SWbW. en hop andre Öar OtN: 3 mil:O.
P. Johns Öar cNO:O a NcW. mitt. Burbuset berg cNO:O. Båda ön SWbW. Coall Skar af Sydsjöget hvarigenom ankaret förlorades.
Sände folk at Söka Watten på P. Johns a.p.m: medesat sullhi. Letwenade P. Johns förbi. kl: Sönd Romanet cO:NO:O. Utkl.p.m
Öarna cNO. Burbuset berg cN:NW. P. Johns NbO:2 Bintangs Huk OSS:2 D:o Berg SOto. Pico Branca ifrån toppen
OcN: distance till närmsta Land 6 a 7 mil.
Sullhi och Wacket Wader Natten passerade för Mallacca Sund, mid: fyar, regn, dunder och blixt.
mulet p.m: sågo Pulo Sirigi, Auro, Timon, och Pisang.

Sedan mulet och Styfsullhi
med Byar och regn
D:o in 2 RBMS.
dragen Luft.

kl:6. p.m: 10 och 28 f.m Coall grund ifra Clahlefields Bank.

Liten vind
Natten sma regnbyar.
kl:7. p.m: sågs Land af China cN:W:W. distance 8 à 9 Leagues
kl:6. a.m. fingo en Lotz. kommo in Emellan Viados och Ladron, och passerade Macao nära, där en mandtk hon. och
passerade Lintins Bay, och anbrade aftonen jamte Engl:Skep: Trine Britten innuti Bocca Tigris.
Upsnärades uti Bocca Tigris och kommo länger Segel, men Stadnade Ankret darpå på grund i muddern.
Sudo till at winda Skeppet från grund, men förgäfves emedan Cabeln Sprang
hårde med alt arbete annu ej få Skeppet lös.
kl:6. a.m. wirdade omsider Skeppet flott och kommo under Segel, ankrande om aftonen kl:10 uti 6 f.m watten
på Wampoa Redd, dasest förut lago Trine Britten och Holländske Skeppen Prybourg och Amstelvan

Skeppet Götha Lejon Till Anchars

July St: 1751. –	Date	Thermom: höjd	Winder	
Söndag	7.	30°:0	Variabelt och Still	Wackert Wäder, Förtröjde Skeppet.
Måndag	8	33°:30	W: 1/2 SW:	D:o Begynte tahla af.
Tisdag	9.	33°:30	West	D:o Continuerade med D:o
Onsdag	10.	33°:15	West.	D:o Anlände här Commend: Black med Fdl:n Sk: Yeldermalsen fr: Surat.
Torsdag	11.	33°:0	West	D:o
Fredag	12.	33°:15	West	D:o
Lördag	13.	33°:0	West.	D:o
Söndag	14.	30°:0	Variable	Ofladigt Wäder med regn och Smått Fransha Skep:t Oldenlaan Capit: de Bordeaux ankrade här,
Måndag	15.	31°:30	Still & Variable	Still och W: W: ankrade här Fr:ska commend: Skep:t Duc de Chartres Capt. Perrenj. D:o fick en
Tisdag	16.	32°:0	Variabelt	Wackert Wäder Sände Folk om bord Tackade wengt. Caf Matroserne i Järn och dreschen
Onsdag	17.	32°:15	D:o	D:o Började lasta wax Sadning
Torsdag	18.	33°:0	D:o	D:o Continuerade med D:o
Fredag	19.	33°:0	D:o	D:o Kapten Fullwaghij war ombord at mäta Skeppet.
Lördag	20.	33°:15	D:o	Still Fortfor med uttäsningen
Söndag	21.	33°:30	D:o	D:o D:o D:o
Måndag	22.	33°:0	Variabelt.	D:o
Tisdag	23.	33°:0	Still och Variab.	D:o
Onsdag	24.	33:30	D:o	D:o
Torsdag	25.	32°:0	ONW	Still och Variabelt Stallen byar af ONW med hårdt regn, dunder och blixt
Fredag	26.	32:0	Variabelt	Wackert Wäder förde wart Rorj Land at förles
Lördag	27.	32°:0	Still	D:o Engelske Skep:t Brixon fr: Europa Capit: Ramsay ankrade här.
Söndag	28.	31°:15	Variabelt	Wackert Wäder.
Måndag	29.	32°:0	D:o	D:o
Tisdag	30.	31°:15	D:o	D:o p:m: ankrade här ett portug: Engj: Skepp fr: Batavia Success, Capit: Rumny
Onsdag	31.	30°:15	D:o	D:o ankrade här Danska Skep:t Drottningen Capt. Ahley och Engelske
Augusty Månad				Skeppen St: George Capt Robinson, Cesar Capt. Coles fr: Europa ett portug: fr: Bombay Elisabeth
Torsdag	1.	29°:0	Var:	Starkt regn
Fredag	2.	29°:0	NW	D:o och byagtigt. Anckrade här Engj: Skep:t Lord Anson Capt: Fowles fr: Bombay
Lördag	3.	29°:15	S: SW:	Ofladigt Wäder. Emot Matroserne afled af Lungsot
Söndag	4.	29°:0	D:o	D:o Degen D:o af dito klapp
Måndag	5.	31°:0	S: SW.	Wackert Wäder.
Tisdag	6.	30°:0	D:o	D:o p:m: byar och regn
Onsdag	7.	29°:0	D:o	D:o D:o D:o
Torsdag	8.	30°:0	Var:	Ofladigt Wäder och Starkt regn. Började klåra om Skeppet efter den förre förlagd min
Fredag	9.	32°:0	D:o	Wackert Wäder (gav war af maskar opåtu
Lördag	10.	32°:30.	D:o	D:o
Söndag	11.	32°:0	D:o	D:o
Måndag	12.	32°:10	D:o	D:o p:m: hårdt regn, dunder, och blixt.
Tisdag	13	30°:15	Still	Liten wind, Variabelt Wäder.
Onsdag	14.	28°:15	D:o	D:o D:o
Torsdag	15	28°:30.	Variable	Wackert Wäder
Fredag	16	29°:0	D:o	D:o
Lördag	17.	30°:0	D:o	D:o
Söndag	18.	29°:45	D:o	Liten wind, Wackert Wäder.
Måndag	19.	32°:45	D:o	D:o D:o
Tisdag	20.	33°:0	D:o	D:o D:o
Onsdag	21.	31°:0	Still och Var.	D:o D:o
Torsdag	22	30°:0	Variable	Ofladigt Wäder med regn och byar.

La Wampou Redd: Julij, Augustij, Septb: och Octob: Mn: 1751.

Augt: 1751	Date	Thermom: höjd	Winder	
Tisdag	23.	30°:0	Variable	Ofladigt Wäder med regnbyar.
Onsdag	24.	30°:30	Ostnord & Ost	Friskeltie Wackert Wäder
Torsdag	25.	30°:0	Ost	D:o D:o ankrade här Swenska Skep:t Printz Carl
Fredag	26.	30°:0	Variab:	Friske: hårda byar med starkt regn. Anlände Engl:e Skeppet Essex
Lördag	27.		Ost	Capitaine Jacksson från Europa. Afled en Matros af plurisie
		27°:0		Stark och mulet W: ankrade här Engj: Skep:t Triton, Capt: Nater.
Söndag	28	27°:0	NO:	Starkt regn och byart väder.
Måndag	29	27°:0	D:o	D:o afled en Matros af Pleurisi
Tisdag	30.	27°:0	ONord	Friskeltie, W: W:
Onsdag	31.	29°:0	D:o	D:o D:o
Torsdag	1.	27°:15	ONord och Still	Liten wind, Wackert Wäder
Fredag	2.	27°:0	ON:	Wackert W:
Lördag	3.	28°:15	ONW:	D:o
Söndag	4.	29°:0	ON:	D:o
Måndag	5.	27°:0	ON:	D:o
Tisdag	6.	28°:15	Still.	D:o
Onsdag	7.	27°:0	ON:	D:o och Friskeltie
Torsdag	8.	20°:0	D:o	D:o D:o
Fredag	9.	27°:30	D:o	D:o D:o
Lördag	10.	26°:0	D:o	D:o D:o började Continuera uttäsningen af Sandel:
Söndag	11.	26°:30	ON:	D:o D:o
Måndag	12.	27°:0	Still.	Wackert hett väder. Afled en Matros af Plurisie
Tisdag	13.	28°:0	D:o	D:o D:o en D:o
Onsdag	14.	29°:15	Variab:	D:o
Torsdag	15.	30°:30	D:o	D:o
Fredag	16	31°:30	Still	D:o
Lördag	17.	31°:15	D:o	D:o
Söndag	18	28°:0	D:o	D:o Sedan Skeppet wax å nya förtröjd, Satte swet på igen.
Måndag	19.	29°:0	Still	Wackert Wäder
Tisdag	20	28°:15	Nord	Ofladigt Wäder och Smått regn, fortfatte uttäsningen.
Onsdag	21.	29°:0	D:o	D:o
Torsdag	22.	30°:0	Variable	Liten Wind, W: W:
Fredag	23	31°:15	Nord.	D:o D:o Lossade sista af Sadningen
Lördag	24.	32°:0	D:o	D:o D:o
Söndag	25.	31°:15	D:o	Friskeltie W: Wäder
Måndag	26	29°:0	D:o	D:o D:o började lasta Skep: och fingo 2 Jarmpanne Pacel- (lasar
Tisdag	27.	28°:15	Variable	D:o D:o
Onsdag	28.	27°:45	Nord	D:o D:o Dödde En matros af feber.
Torsdag	29	25°:0	D:o	Skegn och mulit W:
Fredag	30.	25°:1	D:o	D:o
October:	1.	29°:0	ON: ONO.	Friskeltie, Wackert Wäder
Lördag	2	28°:0	ONO	Styffeltie och mycket mulit
Söndag	3.	26°:15	D:o	Friskeltie W: Wäder
Måndag	4.	26°:15	D:o	D:o D:o
Tisdag	5.	29°:15	D:o	D:o D:o
Onsdag	6.	26°:30	D:o	D:o ankrade här Engj: Skep:t Warwick Capit: Webb fr: Madras
Torsdag	7.	26°:0	D:o	D:o W: W:
Fredag	8.	25°:45	D:o	Wackert W:
Lördag	9.	27°:0	D:o	D:o
Söndag	10.	27°:15	Var: a ONO	D:o och liten wind
Måndag	11.	27°:30	Still	D:o D:o

Skeppet Götha Leyon Till Anckars

1751: October N:	Dato	Thermometerns höjd	Windar	
Lördag	12.	28°:0.	Stilt och Nord	Liten wind, Wackert Wäder.
Söndag	13.	27°:15	Variable.	Wackert Wader.
Måndag	14.	24°:15	D:o	D:o D:o
Tisdag	15.	22°:30	Nord	Friskfulltie och smått regn.
Onsdag	16.	23°:0	NO.	D:o D:o
Torsdag	17.	23°:15.	D:o	Wackert angenämt Wäder.
Fredag	18.	24°:30.	Nord	Wackert W:r
Lördag	19.	26°:0	NO.	Tjokt och dimbigt W:r
Söndag	20.	24°:0	Variable	Hårt och smått regn.
Måndag	21.	23°:0	Nord	Wackert W:r
Tisdag	22.	24°:30	N. NW.	D:o D:o
Onsdag	23.	24°:45	Nord	D:o D:o
Torsdag	24.	25°:0	D:o	D:o D:o Danske Skep:r lade ned till Bocca Signis. W:r fingo parcellianerne
Fredag	25.	25°:15	N. NO.	Friskfulltie, Wackert Wäder.
Lördag	26.	25°:30	Sjd och Stilt	W:r W:r fingo omb:r 2 Jampaner med The.
Söndag	27.	25°:15	Stilt	D:o D:o
Måndag	28.	26°:15	D:o	D:o D:o
Tisdag	29.	26°:0	Variable	Tjokmulet W:r fingo 3 Jf: The omb:r började upptekla Skeppet.
Onsdag	30.	26°:0	Var: D Stilt	Wackert Wader
Torsdag	31.	26°:15	D:o	D:o D:o
November	1.	27°:0	Stilt och Nord	D:o D:o fingo 2 Jampaner med The
Lördag	2.	24°:0	Nord	D:o D:o
Söndag	3.	21°:15	D:o	D:o D:o Skepp: Feldermalsen och Succes Seglade fr: Wampou; D: affed en (Matros of feber
Måndag	4.	21°:30	D:o	D:o D:o fingo 2 Jampf:r The ombord
Tisdag	5.	22°:45	D:o	D:o D:o
Onsdag	6.	23°:0	NNO.	Friskfulltie W:r W:r fingo omb:r 2 Jampf:r The. D: dodde en matros
Torsdag	7.	24°:0	D:o	D:o D:o fingo 2 D:o D:o
Fredag	8.	22°:15	Variable	W:r W:r och Stilt fingo 2 D:o D:o
Lördag	9.	23°:30	Stilt	och Wackert Wäder.
Söndag	10.	24°:0	Sjd	D:o D:o
Måndag	11.	23°:45	D:o	D:o D:o
Tisdag	12.	23°:45	S. SO:	D:o D:o Skepp: Lord Anson afseglade
Onsdag	13.	23°:0	Sjd	W:r W:r fingo 2 Jampf:r The omb:r D: affed war 1:e Timmerman af feber.
Torsdag	14.	22°:45	D:o	D:o D:o fingo 2 D:o D:o
Fredag	15.	22°:15	Nord	D:o D:o fingo 2 D:o med D:o
Lördag	16.	19°:30	D:o	D:o D:o
Söndag	17.	21°:45	Var: och Stilt	D:o D:o fingo 2 Jam: The. De franske Skepp:r lade ned från Wampou
Måndag	18.	22°:45	Nord	Wackert Wäder.
Tisdag	19.	23°:0	Variab:r	Tjokt och regnaghgt. Sk:r Elizabeth, Cesar, och Warrrick lade neds:r Wampou
Onsdag	20.	23°:15	Stilt	Tjokt Wäder.
Torsdag	21.		Sjd	Mulit och regn. Printz Carl lade ned till Bocca Signis.
Fredag	22.		D:o	D:o D:o Sk:r True Britton afseglade
Lördag	23.		Variable	Mulit, fingo ombord 3 Jampaner med The
Söndag	24.		NO.	Friskfulltie, Wackert Wäder.
Måndag	25.		ONO.	D:o D:o D:o

På Wampou Redd; October, November och Dect:r Mn:r 1761 ah Jan:r 1762

1751: November	Dato	Thermom: höjd	Windar	
Tisdag	26		SO.	Mulit med smått regn.
Onsdag	27.		Ost	Wackert Wäder.
Torsdag	28.		NO.	Friskfulltie, mulit och regnaghgt, fingo omb:r 2 Jampf:r The
Fredag	29.		NO.	D:o D:o D:o fingo 2 D:o D:o
Lördag	30.		D:o	D:o D:o D:o
December.	1.		D:o	D:o D:o D:o
Måndag	2.		Nord	D:o och Wackert klart Wäder.
Tisdag	3.		NO.	D:o D:o D:o D:o fingo 1 Jampan med The
Onsdag	4.		D:o	D:o D:o
Torsdag	5.	11°:0	Nord	Frikf: W:r W:r lyfte ancker och gingo ned från Wampou redd
Fredag	6.	10°:0	NO.	D:o D:o kl:d 12 mid: kamme till ankars nedom andra Baren
Lördag	7.	6°:30	ONO.	Styffulltie och Wackert Wäder.
Söndag	8.	7°:0	NNO.	D:o D:o D:o
Måndag	9.	6°:30	NO.	D:o D:o fingo 2 Jampf:r The
Tisdag	10.	5°:30	NOJO.	D:o med hård blåst. Geldermalsen Seglade åt Europa
Onsdag	11.	4°:à 12°	NNO.	Styffulltie, Wackt W:r
Torsdag	12.	4°:à 5° à 15°	NO.	D:o D:o fingo ombord en Jampan The
Fredag	13.	10°:à 16°	D:o	D:o D:o fingo en D:o
Lördag	14.	15°:à 18°	Nord	D:o D:o
Söndag	15.	9°:à 17°	Variable	Wack:t W:r Liten wind
Måndag	16.	7°:à 6°:à 17°	D:o	D:o fingo 2 Jampane The
Tisdag	17.	8°:à 6°:à 15°	Nord	D:o Skep:t Lisa Seglade åt Europa
Onsdag	18.	8°:à 14°	Nord	Friskfulltie, Wackert Wäder.
Torsdag	19.	4°:à 6°:à 11°	NO.	D:o D:o Sk:t Anson Seglade åt Europa
Fredag	20.	1°:à 10°	N. NO.	D:o D:o
Lördag	21.	3°:à 12°	NO.	D:o D:o
Söndag	22.	8°:à 11°	D:o	D:o D:o St George Seglade åt Europa
Måndag	23.	8°:à 7°	Nord	D:o D:o
Tisdag	24.	10°:à 16°:	Variable	Wackert Wäder.
Onsdag	25.	10°:à 17°	Stilt	Variabelt och Stilt
Torsdag	26.	10°:à 16°:à	NO.	Dirigt Wäder.
Fredag	27.	12°:à 16°	Nord	Wackert Wäder
Lördag	28.	10°:à 15°	ONO.	D:o D:o fingo ombord en Jampan Sidenäggier.
Söndag	29.	12°:à 7°:à	Ost.	Wackert Wäder.
Måndag	30.	15°:à 13	NO.	D:o D:o
Tisdag	31.	13°:0	NO. Nord	D:o D:o

Januarij Månad år 1762.

Onsdag	1.	12°:0	Nord	Mulit och regnaghgt wäder.
Torsdag	2.	13°:15	D:o	D:o D:o
Fredag	3.	6°:à 14°	N. NO.	Liten wind och W:r W:r fingo en Jampan med resten af ladningen
Lördag	4.	16°:0	NNO. NO.	Wack:t W:r, lyfkade ancher, att passerade Bocca Signis
Söndag	5.	14°:30	NO.	D:o D:o Underseglen och isfälje med Printz Carl och Franske Skepp:r
				passerade Straitis bar.

Skeppet Gotha Lejon. Till Segels

På Hemresan ifrån Canton, i January och February Mn: 1762.

1762:	Dato	Thermometerns stånd	Course	Winden	Distance	Distance på Loggen	Latitude	Minutes distance Latitude	Longitude	Longitude fr: Pte	Compassens missvisning	
							Nord					
Måndag	6:	18:½	S:15:O	O:a O:NO	68:	101:	20:52	O:13	O			Moderat Kulthe, Wacherst Wa-
Tisdag	7:	21:0	S:25:O	O:NO: a NNO:N	150:	150:	18:34	1:12				Friskt Kulthe och disigt
Onsdag	8:	23:½	S:6:O	O:NO:N	166:	160:	16:1.	1:26				Bra och stadigt Wäder med
Torsdag	9:	25:0	S:22:W	O:NO: O:NO:	162:	164	15:31	O:28				Friskt: W:ra W:r Sago i
Fredag	10:	25:0	S:34:W	Nord: O:NO	182:	182:	11:0	1:16W				Styfkulthe, byagtigt med
Lördag	11:	26:0	S:18:W	O:NO: O:NO:N	190:	180	8:55	3:37.				Friskt Kulthe, Wacherst W:r
Söndag	12	28:0	S:17:W	O:NO:N	108:	159	6:58	O:33 W:om	Pte Condore			Jämn Kulthe, Waxfert W:
Måndag	13	27:½0	S:22:W	O:NO:N.	152.	152	4:37	1:34				Moderat Kulthe, W:r W:
Tisdag	14	27:0		O:NO:		140						Friskt: regn och byagtigt
Onsdag	15	27:15		O:NO: NNO		133						Bra med små regnbyar Kl:10
Torsdag	16	28:0		Nord		78:						Friskkulthe, byagtigt Wädr:
Fredag	17	29:0		N: NNW: NW		98:						Moderat Kl: W: Passerade
Lördag	18	28:16		O:SW: O:NO: O:NO		122:						D:o D:o passerade små
Söndag	19	28:16		O:NO. O:NO		84.						Siden Wind W: W: kommo
Måndag	20	28:0		Var: fr: NO: a NW								Moderat Kl: W: Stundom
Tisdag	21	28:0		d:o a SO:a SW.								Regn och Byar; Seglade
Onsdag	22	28:½		d:o NO:a a NW		93	Syd	Från Java Hufvud				Byagtigt med Smått regn:
Torsdag	23	29:0	S:20:W	d:o NW. a NW:by W	80:	80:	8:14	O:38 W	O:38 W			Normalle wind, mulet och
Fredag	24	31:0	S:28:W	NNW: W:	52:	43:	9:0	1:3	1:4			Stadigt W: Liten wind
Lördag	25	29:½0	S:26:W	NEN: WSW: W	56:	59:	9:30	1:27	1:28			Igniak. och regneigtigt om
Söndag	26	28:0	Syd	Variabelt	36:	39:	10:25	1:27	1:28			Var: och regn
Måndag	27	27:45	S:31:W	Variab:	103.	104.	11:53	2:26	2:22			Variab: Byar med regn
Tisdag	28	28:0	S:19O.	Var: S:a W:	28:	38:	12:19	2:11.	2:13			Var: regn och byar
Onsdag	29	27:0	O:SI:W	SSO: SW: Syd	64.	76.	12:9	3:14	3:17			Liten Kulthe Wack: W:
Torsdag	30	27:½0	S:60:W	SSO: SOS	123:	124.	13:10	5:0	5:5			Jämn Kulthe och W:r Wäder
Fredag	31:	28:0	S:65:W	SO:	115:	115:	13:53	6:14	6:52			Moderat: W:r W: hade
Februarij	1:	27:½0	S:63:W	SOS:	103.	103.	14:26	8:16	8:27			Modera Kulthe Wack: Wäd:
Måndag	2	27:½0	S:64W	SSO:	123.	123	15:40	10:6	10:24			D:o D:o
Tisdag	3:	27:½5	S:76W.	SSO: S.O: SO:	119.	119:	16:8	12:1.	12:20	4:26 NW		D:o D:o Sedan
Onsdag	4:	28:0	S:64W	SSO: SSO:	137.	137.	17:8	14:a	14:28			Byagtigt med regn
Torsdag	5:	27:½0	S:65W	SOS. SO	163.	163.	18:17	16:52	17:3	5:30. Anyn		Wackert Wäder, frickkulta
Fredag	6:	27:½5	S:66. W:	SO:	169.	169.	19:26	19:6	19:46	5:31 D:o		D:o D:o
Lördag	7:	27:½5	S:70.W	OSO: SSO:	174.	174	20:25	21:52	22:40			Sedan regnagtigt
Söndag	8:	27:0	S:80:W	SOS: OSO:	141:	141.	20:29	24:17	25:9	5:59 D:o		D:o D:o
Måndag	9:	27:½5	S:73:W:	OSO: O:	155:	155.	21:34	26:57	27:47			Sedan Variabelt och regn, wi 1 RBMS.
Tisdag	10.	27:½0	S:68.W:	OSO:	125	125	22:21	28:33	29:52			Frisk: Wackert Wäder
Onsdag	11:	27:0	S:70.W	O: SO:	131.	131.	23:5	30:36	32:5	6:22 D:		D:o D:o
Torsdag	12.	26:½0	S:71.W.	OSO: SO:	146.	146.	23:52	32:54	34:36	7:52 D:		D:o D:o natten regn och mulet
Fredag	13	27:½0	S:73.W	SO:	161.	161.	24:31	35:28	37:24			D:o D:o Sedan Regn och Byar.
Lördag	14	27:0	S:76W.	SO: OSO:	157.	157.	25:17	38:½	40:13	12:0 D:		D:o D: wi 1 RBMS.
Söndag	15	27:½0	S:75.W:	OSO:	123.	126	25:48	39:59	42:25			D:o D:
Måndag	16	28:½	S:74W.	Ost Variab:	102.	102	26:16	41:57	44:11	15:53 Azi:		D:o D: Stark hetta
Tisdag	17:	27:½0	S:71.W:	O: ONO:	93.	93.	26:46	43:5	45:49	16:50. Azi		Moderat K: Wack: W:r
Onsdag	18.	28:0	S:70W.	O: OSO:	66.	66	27:9	44:57	46:57	18:12 Azi		Liten wind, Wack: W:r
	19:	28:½0	S:66W	O. OSO	62.	62.	27:35	45:24	48:3.	20:10 D:		D:o D:o

Skeppet Götha Leyon Til Segells på hemresan

Ifrån Canton i Februarij, Martij och Aprill Månader 1762

1762 February	Dato	Skeppets hörjd	Course	Winder	Distance	Distance på Log	Latitud	Längd: Distance i: Leste	Längd: Longitud ifrån Stor:	Compass: missvisning	
							Syd	Nord			
Torsdag d:	20.	26°:0	S:83.W.	OSO.O:SSO.	63.	63.	27°.41	46°.7	49°.18	W^t	Liten wind med Sachert Wäder, och till Snö af dygnet mulet.
Fredag	21.	28°:6	S:72.W.	SO: Ost.	160.	160.	28°.36	48°.39	62°.6		Frishfullt, mulet och hög SW^t dyning.
Lördag	22.	27°.45	S:70.W.	O: OSO.	117.	117.	29°.11.	50°.29	54°.12.	21°.36 NNW	D:, och W^t W:
Söndag	23.	27°.30	S:19. N.	ONO:NNO:N^o	116.	116.	29°.43	52°.19	56°.13	22°.50 ostn:	Frishfullt och Sachert Wäder med byar och regn till Snö.
Måndag	24.	26°.	S:63.W.	ONO. Var:	109.	109.	30°.38	53°.56	58°.10.		Variabelt Wäder, Regn med hårda byar.
Tisdag	25.	24°.0	S:76.W.	ONO: Var:	101.	102.	31°.2	55°.35.	60°.6		Öfwerdragen Luft, SW^t dyning med dunder, regn och blixt.
Onsdag	26.	27°.30	S:57.W.	O^t Var:	77.	78.	31°.49	56°.20	61°.22		Liten Wind, och mäst Sachert Wäder.
Torsdag	27.	24°.30	S:52.W.	Var: Stilt	16.	25.	31°.52	56°.50	61°.37.	25°.10 ostn	W^t W: liten wind och Stilt.
Fredag	28.	25°.0.	O^t.26.W	D^o. D^o.	40.	45.	31°.51.	57°.16	62°.23	24°.38 d^o.	D^o. D^o. D^o.
Lördag	29.	25°.30	S:76.W.	SSO. OSS	73.	73.	32°.9	58°.47.	63°.52	23°.45 d^o.	D^o. D^o. D^o.
Mars	1.	27°.0	S:74.W.	SSO. OSS	75.	75.	32°.50	59°.37	65°.11	23°.15 d^o.	D^o. D^o. D^o. och dysigt. Natten blixt i ONO: p.m: kl:7. Såg en seglare i WSW. 2 à 3 deag:
Måndag	2.	25°.0	S:72.W.	OSO: ONO	117.	117.	33°.6.	61°.50	67°.29	21°.6 d^o.	Frishfullt öfwerdragen luft med hårda byar in 3 RBMS.
Tisdag	3.	18°.0	S:76.W.	Var: N^o à NNO.	66.	71.	33°.22	62°.52	68°.46		Styffullt med regn, harda byar och blåst; gorde fast Märseglen, och gigade op Storseglet som blåste Sönder.
Onsdag	4.	22°.0	S:78.W.	SSO: OSO	118.	120.	33°.46	64°.50	71°.0.		Styffullt, mulet och hollsio, till Snö Wachert Wäder.
Torsdag	5.	25°.0	S:80.W.	SOtO. OSS	154.	154.	34°.13	67°.2	74°.6		Frishl W^t W: (något afstadnat
Fredag	6.	23°.0.	S:76.W.	OSS: OSO	158.	160.	34°.51.	69°.52	77°.4		Frishfullt, öfwerdragen Luft; emot natten tickt med fäsling blixt, med hårt regn och owanlig blåst, så at mäst drifwa för topp och takel tills den
Lördag	7.	22°.15	S:73.W.	SO: Syd	149.	149.	35°.14	72°.14	80°.1.		Tjckt och regnig Sachert Wäder med byar och blåst.
Söndag	8.	22°.0	S:82.W.	SSW: SW: Syd	87.	87.	35°.46	73°.4	81°.43	20°.0 ostn	Wachert Wäder och aftagande fullt, lade ti och lodade med 170 fℳ men fingo ingen grund
Måndag	9.	22°.0	S:88.W.	SSO: SOSO.	129.	139.	35°.5	75°.49	84°.28	19°.0 —	Styffullt. blåst morgonen fingo 80 fℳ: mudder grund.
							Ifrån Cape Bonne Espeer:				
Tisdag	10.	21°.45	O^t.60.W	SOtO: SO:	170.	169.	34°.25	1°.10 W^t	1°.28 W^t	18°.15 NW.	mest öfwerdragen Luft.
Onsdag	11.	22°.15	O^t.39.W.	SOtO. Var:	70.	61.	33°.31.	1°.54.	2°.17		Wachert Wäder och till Snö Stilt
Torsdag	12.	22°.0.	O^t.30.W.	Var: ONO. à WNW	51.	58.	32°.47	2°.19	2°.47.	17°.35 ostn:	Wackt W^t och ibland Små regn Byar.
Fredag	13.	22°.0	O^t.80.W.	NWtN: NNO.	54.	57.	32.38.	3°.12.	3°.50		Först Liten Wind och Stilt, sedan blixt, hård blåst med Byar och Regn, gorde BM. fegten fast.
Lördag	14.	23°.0	O^t.27.W.	Var: NNO. à W:	56.	54.	31°.43	3°.37	4°.20		Hårdfullt och regnagtigt, sedan mera moderat wind
Söndag	15.	24°.45	O^t.39.W.	WSW.	75.	64.	30°.49	4°.24	5°.15	15°.41 O^t:	Wachert Wäder och Stilt till Snö
Måndag	16.	25°.0	O^t.39.W.	O^t. ONO:	31.	17.	30°.33	4°.37	5°.30	14°.58 ostn.	D^o. D^o. och mäst Stilt.
Tisdag	17.	24°.30	O^t.50.W.	Variable	28.	43.	30°.18	4°.55	5°.57.		D^o. D^o. D^o.
Onsdag	18.	25°.0	O^t.82.W.	NWtN. à NW	36.	77.	30°.15.	5°.31.	6°.32		Modera Fullt och till Snö Styffullt in 2 RBMS.
Torsdag	19.	24°.0	O^t.84.W	O^t.NW: NW	19.	31.	30°.11.	5°.50	6°.54		Wachert Wäder D^o. D^o. och liten wind
Fredag	20.	23°.30	O^t.5°.W.	Variable	37.	44.	29°.34	5°.53	6°.57	15°.16 ostn	D^o. D^o. D^o.
Lördag	21.	21°.0	N.79.W	NW: WNW.	56.	75.	29°.23	6°.49	8°.1.		Frishfullt med mulen Horizont
Söndag	22.	22°.45	O^t.38.W.	WNW: SW.	130.	119.	27°.40	8°.10	9°.53	15°.26	D^o. och öfwerdragen luft
Måndag	23.	24°.0	O^t.47.W.	SSW: SO.	168.	168.	25°.45	10°.15	11°.51.	15°.10 ostn	med aftagande medel
Tisdag	24.	24°.0	O^t.44.W.	SOtS. SO:	171.	171.	23°.42	12°.11	13°.59		Frishfullt och Sachert Wäder med mulen Horizont
Onsdag	25.	25°.0	O^t.43.W.	SOtS.	141.	141.	21°.59.	13°.47	15°.43	14°.26 ostn:	D^o. och stundom Små Regnbyar.
Torsdag	26.	26°.0.	O^t.45.W.	SOtS. SO:	105.	111.	20°.46	15°.1.	17°.2	13°.48	Frishl: W^t W:
Fredag	27.	26°.0	O^t.43.W.	SOtS. Syd	82.	84.	19°.46	15°.57.	18°.0	13°.38	D^o. D^o.
Lördag	28.	26°.15	O^t.41.W.	SOtS.	130.	130.	18°.8	17°.22	19°.30	12°.53	Modera fullt W^t W^t
Söndag	29.	26°.45	O^t.46.W.	SO:	110.	114.	16°.53	18°.22	20°.53		D^o. D^o.
Måndag	30.	27°.0.	O^t.49.W.	SOtS.	129.	129.	15°.29	19°.59	22°.34		D^o. D^o.
Tisdag	31.	27°.30	O^t.35.W.	SOtS. OSO:	156.	161.	13°.24	21°.28	24°.6	11°.50	D^o. D^o.
Aprill	1.	27°.0	O^t.35.W.	SO. SSO:	141.	151.	11°.23	22°.52	25°.32		D^o. D^o. ibland Smått regn.

Skeppet Gotha Leijon Till Segels Ifrån

1752. April	Dato	Thermom. Höjd	Cours	Windar	Distance	Distance på logg	Latitude	Ost. Diff. fr. Lopet B.z	Longitude fr. D.	Compass & mynnin.	
Torsdag d2	2:	28:0	N:35:W:	SO.	144:	150:	9:25 Sijd	24:17 W:	26:6 W	V:20 NW	Moderat Sjö
Fredag	3.	27:4	N:19 W.	SO: SSO:	128:	146.	8:0	25:54	28:33	V:23	D:
Lördag	4.	27:0	N:89.W.	SSO:	156:	156:	7:57	28:30	31:9	10:30.	D:
Söndag	5:	27:0.	N:37.W:	SSO.	150:	151.	7:49	31:0	33:39.	9:20	D:
Måndag	6:	28:15		SO: SOTS		96				8:53	D: och W. W:
Tisdag	7.	28:45		SO.							Dimma kl: 6. Sago ön Ascension NTX 12 à 15 Legs. Ankrade a.m. kl: 10 där i Hafsbotten fastat på bottet bar SSOiO och klarade fr. NW. kl: 12 [illegible]
Onsdag	8:	28:45		SO.							Friskt W: W: Vatten regnbyar. Vatten employerade en del af Besättningen at fånga Skillpaddor i land.
								Från Ascension.			D: D: Skundom regnbyar. Sedan wi fångat och ombytt 43. Skillpaddor, lyfte kl: 12 ankr: och beseglade framdeles hållo följe med P:t Carl.
Torsdag	9:	29:0	N:58 W:	OSO: SO:	120:	120:	6:50	1:38 W:		8:25 NW:	Friskt Wädr. Wacket Wädr. kl: 6. a.m. bar ön Ascension SO: 12 à 13 Leag.
Fredag	10:	29:45	N:52 W:	SO:	97:	102.	5:50	2:54		7:46	Moderat W: W:
Lördag	11:	30:0	N:48 W:	SO.	111.	119.	4:35	4:19			D: D:
Söndag	12:	30:0	N:47 W:	SO.	100	105:	3:07	6:33		5:45	D: D:
Måndag	13:	30:10	N:87 W.	SOSO: ONO.	83:	87.	2:30	6:31			D: D:
Tisdag	14.	30:0	N:46 W.	Variable	23.	38.	2:14.	6:50		5:21	Lijten Wind Wacket Wädr, Vatten Stilla med regn.
Onsdag	15:	30:0	N:42. W:	SOTS: SO.	50.	54.	1:50.	7:30		4:40	D: Dr Oleff, Sag en Seglare Som gorde Signal, den wi jaintade P:t Carl mantade in, och hulpo med provianst som den var i Storms af. Det
Torsdag	16.	30:15	N: 20 W:	SO. SOTO:	100:	100.	0:14 Sjö	8:34			(Var ett Holl:dt Skepp fr. Sloten Gabona lastat med elfenben och gullsand
Fredag	17.	28:45	N: 34. W.	O: Vara ONO.	78:	68.	0:41 N:	9:18		4:23	Lijten wind Wacket Wädr.
Lördag	18.	29:0	N: 23. W.	ONO. Var:	78:	79.	2:3	9:49			D: D: med regnbyar.
Söndag	19.	28:15	N:15. W.	NO: Var: NO:	31:	27.	2:33	9:57			D: D: med regn
Måndag	20.	29:15	N: 34. W:	NTO: Vara NT	40.	45	3:6	10:19			Ostadigt W: Stilt med Byar och regn
Tisdag	21.	28:15	N:36. W.	NO. Stilt	10.	6.	3:14	10:25			Lijten wind mulet och regn
Onsdag	22.	28:0	Nord.	NTW: Var: a NO.	6:	56.	3:22.	10:25			Stilt och regn
Torsdag	23.	29:0	N:6. W:	Variable	18:	97.	3:10	10:37			D: D: och Stunder öfverskyar
Fredag	24.	27:0	N:5 W:	D:	20.	20	4:0	10:29.			D: D: med Byar ifrån
Lördag	25.	28:0.	N:5 W:	NW: var: NW:	85:	85:	5:25	10:26			D: D: hela dagnet
Söndag	26.	30:0	N:2 W.	Variable	10.	32.	5:25	10:37			Moderat Sjö och regn; Stilt Stort Variabelt, lijten wind och byar.
Måndag	27.	29:30.	N:5 W:	Stilt och Varia O:	11:	18.	5:46	10:38.		A:57.	Wegnabild med regn och wacket Wädr om twarslaget. Vatten dog 4:te Timmerman
Tisdag	28.	28:45	N:42 W:	NO: NONO	24.	30:	6:2.	10:52			Stilt och regnigt
Onsdag	29.	28:15	N: 48 W:	NNO: NTO:	78:	91.	6:54	11:52			Lijten wind Wacket Wädr, Sago Ett Hollenskt Skepp.
Torsdag	30.	28:45	N: 57 W	NNO: NOTN	102.	110.	7:51	14:18		3:0.	Moderat: N: W:
Maij	1.	27:30	N: 48 W:	NOTN: NOTO: NO	100:	111:	8:58	15:58		2:30	Friskt Wädr och disigt Wädr; fångade 1 Hag Bonitar.
Lördag	2.	27:0	N: 66 W:	NOTN:	107.	112.	9:59	17:1.	17:7		D: D: Dog en af Matroserne af twinsucka
Söndag	3.	26:30.	N: 34. W.	NO: NOTO:	110.	113.	11:31	18:3	18:10		Friskt Wädr.
Måndag	4.	26:0	N: 28 W:	NOTO: ONO:	95:	105:	12:56	18:47	18:55		D: och ofwerdragen Luft
Tisdag	5.	25:0.	N: 36 W:	NOTO. NTO:	104.	115.	14:20.	19:48	19:58	1:52 NW.	D: D:
Onsdag	6.	25:0	N: 26 W:	NTW: O: NO.	97:	105.	15:47	20:30	20:41		D: med Sma Regnbyar ifrån
Torsdag	7.	25:0.	N: 20 W:	OTS. ONO	112.	111.	17:32	21:8	21:20		D: med Wacht W: och drifwande Skor
Fredag	8.	25:0.	N: 18 W.	ONO. O:	110.	111.	19:17	21:42	21:56	1:26 NW	Friskt Wädr och disig Luft.
Lördag	9.	25:10.	N: 15. W:	ONO: OTN.	80.	81.	20:34	22:3	22:18		D: Wacket Wädr fångade 1 hag Bonitar, och Sago en hop Sjögräs.
Söndag	10.	25:0	N: 15. W.	OTN: ONO.	88:	89:	21:59	22:26	22:43	1:52 D:	Moderat Sjö N: W: till Stort Sma byar, Sago Sjögräs.
Måndag	11.	25:0.	N: 19. W:	ONO: O: SOTO	87.	89.	23:21	22:55	23:15	2:39	D: D: Sago D:
Tisdag	12.	25:30	N: 18 W.	ONO. Variable	62.	60.	24:11.	23:11	23:52		Lijten wind Wacket Wädr, Sago Sjögräs.
Onsdag	13.	27:0	N: 7. O.	O: SSO: V:	41.	40.	24:52	23:6	23:27	3:34	D: med Sma regnbyar, och hog Nordlig Sjögång
Torsdag	14.	26:15	Nord	S:O: NO: SO.	16.	22.	25:7	23:6.	23:27.	3:31.	Lijten wind Wacket Wädr.
Fredag	15.	25:30	N: 18: O:	NO: O: OSO:	43.	48.	25:49	22:54	23:16.		D: D: och Stilt
Lördag	16.	27:30	N: 12. O:	OSO: NO. O:	29.	33.	26:17	22:50.	23:4	A:10	D: D:

Memoresan ifrån Canton i April och Maij N:r 1752.

Wacket Wädr.

D:

D:

D:

(N: summo här Nth P:t Carl för oss till anckars

Sago ön Ascension kl: 6. a.m. kl: 10 där i Hafsbotten fastat på bottet bar SSOiO och klarade fr. NW. kl: 12 [illegible]

Vatten regnbyar. Vatten employerade en del af Besättningen at fånga Skillpaddor i land.

Sedan wi fångat och ombytt 43. Skillpaddor, lyfte kl: 12 ankr: och beseglade framdeles hållo följe med P:t Carl.

Wacket Wädr. kl: 6. a.m. bar ön Ascension SO: 12 à 13 Leag.

D: D:

D: D:

D: D:

D: D:

Wacket Wädr, Vatten Stilla med regn.

Dr Oleff, Sag en Seglare Som gorde Signal, den wi jaintade P:t Carl mantade in, och hulpo med provianst som den var i Storms af. Det

(Var ett Holl:dt Skepp fr. Sloten Gabona lastat med elfenben och gullsand

Wacket Wädr.

D: med regnbyar.

D: med regn

Stilt med Byar och regn

mulet och regn

D: D: och Stunder öfverskyar

D: D: med Byar ifrånland

D: D: hela dagnet

Moderat Sjö och regn; Stilt Stort Variabelt, lijten wind och byar.

wid regn och wacket Wädr om twarslaget. Vatten dog 4:te Timmerman

regnigt

Wacket Wädr, Sago Ett Hollenskt Skepp.

N: W:

och disigt Wädr; fångade 1 hag Bonitar.

D: D: Dog en af Matroserne af twinsucka

Friskt Wädr.

och ofwerdragen Luft

D: D:

med Sma Regnbyar ifrån

med Wacht W: och drifwande Skor

och disig Luft.

Wacket Wädr fångade 1 hag Bonitar, och Sago en hop Sjögräs.

N: W: till Stort Sma byar, Sago Sjögräs.

D: D:

Sago D:

Wacket Wädr, Sago Sjögräs.

med Sma regnbyar, och hog Nordlig Sjögång

Wacket Wädr.

D: D: och Stilt

D: D:

D: D:

Skeppet Gotha Leyon under Segel På Hemresan

Ifrån Carlton Till Gotheborg Maÿ och Junÿ Cal: 1752.

1752. Maÿ N:r	Dato	Thermom. höjd	Cours	Winder	Distance	Diff.a på Log	Latitud de.	Diff. fr. Ostern Lem.	Longitud Ost. d:o	Compass missvisning	
Söndag d:	17.	27°:30	Nord.	OSO:	8.	3.	26°:2C	22°:50.	23°:9.		Hela dygnet
Måndag	18.	25°:AC	N:OSO.	Variable	26.	34.	26°:A6	22°:30	22°:A7.		Lika mitt
Tisdag	19.	24°:A6	N:9 W.	OSN: ONO. O:	61.	66.	27°:A5	22°:Aa	22°:C8	4°:25 NW.	D:o
Onsdag	20.	25°:	N:S. W.	ONO: NO. OSO.	62.	53.	28°:30	22°:A6	23°:A	4°:A0	D:o
Torsdag	21.	24°:A6	N:6. O.	O. ONO. OSO:	70.	72.	29°:A2	22°:A2	22°:C6	5°:10.	D:o
Fredag	22.	24°:A6	N:2. W.	O. OSO.	63.	64.	30°:A4	22°:A0.	22°:C2	5°:A1	D:o
Lördag	23.	25°:30.	N:22. W.	NOSO: SO	22.	28.	31°:5.	22°:A6	23°:6		D:o
Söndag	24.	24°:A6.	N:23.O.	SSO. SW. WSW.	55.	56.	31°:55	22°:22	22°:35		D:o
Måndag	25.	24°:A5	N:36.O.	WS:S.	146.	146.	33°:C1.	20°:57	20°:C2		Friskt sulthi och
Tisdag	26.	24°:6	N:38.O	WSW. WSN:	124.	129.	35°:19	19°:A0.	19°:20.		D:o
Onsdag	27.	22°:A6	N:A6.O	W. WNW:	85.	86.	36°:28	18°:A0.	18°:6		D:o
Torsdag	28.	20°:36	N:34.O.	W.NW. W.	141.	142.	38°:26	17°:22	16°:32		D:o
Fredag	29.	19°:30	N:34.O.	WNW. NW.	140.	149.	38°:A1	15°:0	13°:A1		Friskt W:t W:
Lördag	30.	22°:0	N:39.O.	NW. WSW.	120.	120.	38°:A3	13°:0	11°:8	11°:52	D:o D:

Ost om Faisal

Söndag	31.	21°:6	N:28O.	WSW. WNW.	39.	121.	39°:23	O°:18	O°:23	12°:33	D:o D:
Må: Junÿ	1.	16°:A6	N:32 O.	WSW.	124.	133.	A1°:7.	1°:2A	1°:A9		Friskt sulthi och W:t
Tisdag	2.	17°:A6	N:A3.O.	NW. by W.	63.	64.	A1°:C3	2°:7.	2°:A6		Styfft sulthi, hyar,
Onsdag	3.	16°:0	N:70.O.	Skift. N. NNW.	88.	88.	42°:10	3°:22	A°:28		Bÿ- och regn-
Torsdag	A.	17°:A6	N:8.O.	NNW. Var:	20.	33.	42°:A0.	3°:25	A°:32	11°:50	Stift och
Fredag	5.	18°:0.	S:76.O.	NOSO: NO.	25.	79.	42°:38	3°:A9	6°:1		Friskt sulthi
Lördag	6.	19°:0	N:3. W.	ONO. O.	65.	7A.	A3°:39	3°:A6	A°:59.		Liken wind
Söndag	7.	20°:0	N:32.O.	OSN:SO. SSO.	32.	60.	A4°:11	A°:8	5°:27		D:o
Måndag	8.	19°.	N:58.O.	WNW. SW.	139.	141.	A5°:25	6°:A.	8°:13		Styfft sulthi
Tisdag	9.	18°:A6	N:66.O.	W.N.W. Variab	87.	87.	A6°:1.	7°:29	10°:8.		D:o
Onsdag	10.	19°:0	N:67.O.	W. SW. Sÿd	66.	68.	A6°:37	8°:27	11°:38	8°:38	Liken wind
Torsdag	11.	19°:A6	N:66.O.	SW.	187.	161.	A7°:32	10°:55	15°:18		Friskt sulthi,
Fredag	12.	28°:15	N:61.O.	SW. Sÿd.	168.	159.	A8°:5A	13°:21	18°:52		Styfft sulthi,
Lördag	13.	17°:30	N:79.O.	S. SSW.	99.	99.	A9°:13	14°:5A	21°:20.		Cfoderat sulthi
Söndag	14.	16°:0.	N:76.O.	NNW. NOrd	138.	140.	A9°:A7	17°:12	22°:A6	18°:A0	Friskt sulthi Wak:
Måndag	15.	18°:0.		NOrd		115.				18°:20.	D:o D:
Tisdag	16.	16°:A6.		W. SSW. Sÿd		99.					Moderat wind
Onsdag	17.	17°:0.		SW. WSW.		106.					Styfft sulthi, regn
Torsdag	18.	15°:A5	N:A1.O.	WSW. S. SSO.	110.	103.	52°:87.	1°:13			hl: 7 p: m: frisk
Fredag	19.	18°:30	N:16.O.	S. SSO. W.	108.	103.	54°:21	1°:A0			Friskt sulthi, Wak:
Lördag	20.	17°:0	N:52. W.	NNO: SO: Var		37.	54°:A3	1°:7.			Stift och W:t
Söndag	21.	18°:15	N:3A.O.	SSO. S.		89.	55°:51	1°:56.			Frisk sulthi och
Måndag	22.	18°:A5	N:3A.O.	NO: OSO. OSO		62.	56°:A8	2°:31			Liken wind
Tisdag	23.	20°:30	N:52. O.	OSO: NOSO.		61.	57°:15	3°:10		15°:53	Moderat:
Onsdag	24.	21°:0	N:87.O.	ONO:SO: Sÿd		38.	43.	57°:17	3°:52		Liken wind,
Torsdag	25.	19°:0		ONO. SO: W.			91.				Liken wind
Fredag	26.			W. West.			36.				Wackert Wadl:

Ost om Faisal

Fått, Sago Spegras.
Wackert Wader.
D:o
D:o med 5:ne Bÿar, Sago En Seglare.
D:o Sago Samme Seglare i WVS.
D:o Talle wid Franske Skepp: Dise de Farne från Bengala, Som i M: Helena fått höra och förnimmit sidstl:
Konung Friedrichs 1:r Död; Sago noga Spegras
D:o
D:o på Stutet Sprigo wi en frisksulthi
Wackert Wader
muld med Smatt regn.
d: Wack: W:
D:o ibland Bÿar och hög NW:t dÿning in 2 RBMS.

Sago en Faisal at ligga i 39° Nord Lat: och 29°:26 Longit Öster om London
Liken Stiffsulthi och regnaghigt. kl:5 p:m: Sago Höjden af ön Pico ostvest. Skatten kl:1. har Faisal NWW. Pico S:t George O:t Lägabi
2 RBMS. Cfr natten, munkunde morgonen q ligga qr Faisal dit wi ärnat oss in, Darföre wi höllo af in at Corralen.
Stilla och vackert. Talle wid ett Engl: Skepp från London, Som berättade om Hr. Maÿ:ts kröning, och branden i Stockholm
aghigt Sumtidens Frischsulthi
Wackert Wader. Sago en Seglare.
och Stilt Swt blaft och rega in 3 RSMS. beslog FMS.
med regn och bÿar.
D:o och mulet
och regn; Sago en Seglare.
D:o
och Wackert Wader. Sago en Seglare.
disigt Wader, Sohn och Stundom regn.
tjokt och Sohn. Sago en Seglare.
mulet, Sohn och regn ibland. Saga åtskillige Seglare. Skatten Lade 95 fr: grund.
Wader. Morgonen kl:6 Sago Land af öarne Scilly.
D:o Still Stil Stilt, passerade Lizard och Eckstorms fyrstorn. Middagen: bar Start Point OSO:t
Wack: W:r Sedan tjokt med blaft och Smatt regn, passerade ön Wight, och Skilde Sällskap med Prinz Carl.
och mulet mesta delen. kl:8 a:m: Lade ti utanföre Dower, och Sande bröd i Land efter provision.
provision omb:d från Dower, Satte med en frisksulthi Segel till.
W:r Enl: Skattrossens, fölt i Sjön och drunchnade. Satte wår Engelska Lotz omb:d på ett fartyg från Brehmen.
Wader. Natten blaft med bÿar; fast BMS.
disigt; Stundom Stilt.
och Wackert Wader.
Wackert Wader.
Wack: W:r och Stundom Stilt.
W:r W:r magonen kl:6 Sago Sÿd från toppen Land af Jutland
Moderat sulthi, Sedan en frisk regnbÿ. kl:A p:m: Skage fyrstorn SO30. 4 leagues, afstonen och natten blaste hart. Sago bi
under Storseglet. Skatten kl:1 Sago Land; Öster, och Ringo kl:2 O:t 3 Leg:r från oss. Skodde efter Lotz och Sprigo 2 ombord
kl:5 Salutterade Elfsborgs Kastell och kl:5 Sedrade i muddern vid Billingen.